Erich Maria Remarque

Trei camarazi

Editura Eminescu

Coperta colecției : Val Munteanu

Ilustrația copertei : Dumitru Ionescu

1978

București, Piața Scînteii 1

Erich Maria
Remarque

Trei camarazi

Traducerea de
Sevilla Răducanu

Editura Eminescu

Erich Maria Remarque
DREI KAMERADEN
(C) Erich Maria Remarque

I

NEÎNTINAT ÎNCĂ DE FUMUL COșurilor, cerul era galben ca alama. Strălucea puternic dincolo de acoperișurile fabricii, vestind răsăritul soarelui. M-am uitat la ceas. Nu era încă opt. Sosisem cu un sfert de oră prea devreme.

Am deschis poarta și-am pregătit pompa de benzină. Pe la ora asta veneau mai întotdeauna mașini să-și facă plinul. Deodată am auzit, răsunînd în spate, un croncănit răgușit. Suna ca și cum undeva sub pămînt s-ar fi înșurubat un ghivent ruginit. M-am oprit să ascult. Apoi, traversînd curtea, m-am întors din nou la atelier și am deschis cu precauție ușa. În penumbra încăperii se împleticea o stafie. Purta o basma de un alb murdar, un șorț albastru, pîslari, cîntărea nouăzeci de kilograme, dădea cu mătura și era îngrijitoarea Mathilda Stoss.

Am rămas un timp locului și-am privit-o cum se clătina printre radiatoare și cînta cu voce sugrumată melodia *Husarul credincios*. Pe masa de lîngă fereastră se aflau două sticle de coniac. Una dintre ele era aproape goală. Cu o seară înainte fusese plină. Uitasem s-o încui.

— Bine, madam Stoss..., i-am spus eu cu o undă de reproș în glas.

Cîntecul încetă. Mătura îi căzu din mîini. Zîmbetul fericit se stinse. Acum păream eu stafia.

— Isuse Cristoase, gîngăvi Mathilda, privindu-mă fix cu ochii înroșiți. Nu mă așteptam să veniți așa devreme...

— Înțeleg. Ți-a plăcut ?

— Plăcut, cum să nu ?, dar mi-e cam rușine. Își trecu mîna peste gură : M-a făcut praf.

— Ei, lasă, exagerezi. Eşti numai beată. Beată criţă. Se ţinea cu greu pe picioare. Buza de sus, umbrită de mustaţă, îi tremura, iar pleoapele palpitau ca la bufniţele bătrîne. Încetul cu încetul, reuşi să se limpezească. Hotărîtă, făcu un pas înainte.

— Domnu Lohkamp... omu-i păcătos... întîi l-am mirosit doar... apoi am tras o duşcă... pentru că simt mereu că-mi vine rău de la stomac... ei, şi apoi se vede că m-a tot îndemnat şi-a pus dracu stăpînire pe mine. Nu-i bine să laşi clondiru pe masă, să duci o biată femeie în ispită.

Nu era prima dată ; o mai găsisem ameţită. Venea în fiecare dimineaţă, două ore, să facă curăţenie în atelier şi puteai lăsa cît de mulţi bani, risipiţi la voia întîmplării, ea nu s-ar fi atins de ei, dar băutura o ispitea cum momeşte slănina pe guzgan.

Am ridicat sticla şi-am privit-o în zare.

— Bineînţeles, de coniacul pentru clienţi nu te-ai atins, dar pe cel bun, al domnului Köster, l-ai dat gata !

Un zîmbet fugar înflori şi se stinse pe faţa devastată de vîrstă a Mathildei.

— Ce-i adevărat e adevărat : mă pricep la băutură. Dar nu-i aşa, domnu Lohkamp, n-o să mă trădaţi ? Îs doar o biată văduvă lipsită de apărare !

Am dat din cap.

— Astăzi nu.

Îşi desprinse şi îşi aranjă fustele suflecate.

— Atunci, am s-o şterg. Că de vine domnu Köster, o să fulgere şi-o să tune !

M-am îndreptat spre dulap şi l-am descuiat.

— Mathilda...

Veni în grabă, legănîndu-se ca o raţă. Ţineam în mînă o sticlă pătrată de culoarea castanei.

Ridică mîinile în chip de protest.

— N-am nici o vină ! Pe cinstea mea ! De asta nu m-am atins !

— Sînt convins, am liniştit-o eu, umplîndu-i un pahar. Ştii însă ce este ?

— Ba bine că nu !

Îşi linse buzele.

— E rom, vechi de cînd lumea !

— Foarte bine. Dacă-i aşa, dă duşcă paharul ăsta !

— Ferit-a sfîntu ! se dădu repede înapoi. Domnu Lohkamp, asta-i prea mult ! Îmi crapă obrazul de ruşine.

Bătrîna Stoss dă pe gît, pe ascuns, tot coniacul, și dumneavoastră o mai și cinstiți cu un pahar de rom. Sînteți un sfînt, asta sînteți ! Mai bine mor decît să primesc !

— Dacă nu vrei..., am spus prefăcîndu-mă că pun paharul la loc.

— Atunci, fie ! întinse repede mîna și adăugă : Lucrul bun trebuie să-l iei cînd ți se dă. Chiar dacă nu te pricepi. Noroc și sănătate ! O fi ziua dumneavoastră de naștere ?

— Așa-i, Mathilda. Ai ghicit.

— Nu spuneți ! E deci adevărat. Îmi apucă mîna și mi-o strînse. Vă doresc fericire ! Din toată inima. Și punga plină ! Domnu Lohkamp, sînt atît de emoționată, că trebuie să mai trag neapărat un păhărel ! Că doar țin la dumneavoastră, de parcă ați fi fiu-meu !

— Bine.

I-am mai umplut un pahar. L-a dat pe gît și-a plecat din atelier lăudînd romul.

Am pus la loc sticla și m-am așezat la masă.

Un soare palid își trimitea prin fereastră razele pe mîinile mele. Ce senzație ciudată îți dă o astfel de aniversare a zilei de naștere, chiar dacă nu-i dai prea mare importanță ! Treizeci de ani... fusese o vreme cînd nu credeam să ating douăzeci, atît de îndepărtată mi se părea atunci această vîrstă. Și apoi...

Am luat din clasor o foaie de hîrtie și-am încercat să fac bilanțul. Copilăria, școala — păreau din perspectiva prezentului un domeniu îndepărtat, vag, aproape neverosimil. Viața adevărată a început abia în 1916. Tocmai atunci fusesem încorporat ; slab și înalt, la cei optsprezece ani ai mei, executam pe cîmpul desțelenit din spatele cazărmii „culcat-sculat“ la comanda unui ofițer mustăcios. Într-una din primele seri, mama a venit la cazarmă să mă vadă ; a fost nevoită să aștepte mai bine de o oră. Nu-mi făcusem reglementar ranița, și drept pedeapsă a trebuit să spăl, în timpul liber, latrinele. A vrut să-mi ajute, dar nu i s-a dat voie. Plîngea, și eu eram atît de obosit, încît am adormit cu dînsa stînd încă lîngă mine.

1917. Flandra. Cumpărasem împreună cu Middendorf de la cantină o sticlă de vin roșu. Voiam să sărbătorim aniversarea zilei mele de naștere. Dar n-am mai ajuns. Dis-de-dimineață, artileria grea a englezilor a deschis focul. Pe la prînz, Köster a fost rănit. După-masă căzură Meyer și Deters. Iar seara, tocmai cînd credeam că lucru-

rile s-au liniștit și am destupat sticla, pătrunseră gazele toxice, răspîndindu-se în adăposturile subterane. Ne-am pus măștile la timp, dar a lui Middendorf avea un defect de fabricație. Cînd și-a dat seama, era prea tîrziu. Pînă să și-o smulgă și să-și facă rost de alta a înghițit prea mult gaz și a început să vomite sînge. A murit în dimineața următoare, cu fața plină de pete verzi și negre. Își sfîșiase gîtul cu unghiile, tot încercînd să-l deschidă ca să poată respira.

1918. Eram la spitalul militar. Cu cîteva zile înainte sosise un nou transport. Pansamente de hîrtie. Răni grave. Din zori pînă-n noapte, cărucioarele sanitare făceau naveta între saloane și sala de operații. Cîteodată se întorceau goale. Iosef Stoll zăcea lîngă mine. I se retezaseră picioarele, dar n-o știa încă. Nu-ți puteai da seama, deoarece pătura era pusă peste un coș de sîrmă. Dar el nici n-a crezut, căci simțea dureri în picioare. În timpul nopții, doi bărbați au murit în salonul nostru. Unul dintre ei s-a despărțit foarte încet și cu greu de viață.

1919. Din nou acasă. Revoluție. Foamete. Afară, mitralierele țăcăneau fără încetare. Soldați luptau împotriva soldaților. Camarazi împotriva camarazilor.

1920. Puci [1]. Karl Bröger împușcat. Köster și Lenz arestați. Maică-mea internată în spital. Cancer în ultimul stadiu.

1921. Mă străduiam să-mi amintesc. Nu mai știam nimic. Anul acesta mi se șterse pur și simplu din minte. În 1922 îmi cîștigam pîinea în Turingia, ca muncitor la căile ferate, în 1923 eram șeful serviciului de publicitate al unei fabrici de cauciuc.

Era în timpul inflației. Cîștigam două bilioane de mărci pe lună. De două ori pe zi ni se făcea plata, și de fiecare dată aveam o jumătate de oră pauză, pentru a ne putea repezi în magazine să cumpărăm cîte ceva înainte de a se fi schimbat din nou cursul dolarului ; altfel, valoarea banilor se reducea la jumătate. Și apoi ? Anii ce-au urmat ? Am lăsat creionul din mînă. N-avea nici un sens să mai continui bilanțul. Nici nu-mi mai aminteam exact. Prea se învălmășiseră multe. Ultima aniversare a zilei mele de naștere o sărbătorisem la cafeneaua *Internațional*, unde

[1] Referire la puciul din 13 martie 1920, înscenat la Berlin de Kapp, care a fost îndepărtat foarte curînd de la putere de greva generală, declarată în întreaga Germanie *(n. tr.)*.

un an întreg am fost angajat să cînt seara de seară la pian. Apoi i-am regăsit pe Köster şi pe Lenz. Şi acum mă aflam aici, în ATELIERUL DE REPARAŢII AUTO KÖSTER ET COMP. Asociaţii eram Köster şi cu mine, dar atelierul aparţinea, de fapt, numai lui Köster. El fusese odinioară colegul nostru de şcoală şi comandantul companiei noastre, apoi pilot, şef de escadrilă, ceva mai tîrziu student o vreme, participase la curse de automobile — şi, în sfîrşit, cumpărase şandramaua asta. Mai întîi i s-a alăturat Lenz, care se vînturase cîţiva ani prin America de Sud, apoi m-am asociat şi eu.

Am scos o ţigară din buzunar. De fapt, era cazul să fiu mulţumit. Îmi mergea bine, aveam de lucru, eram robust, nu oboseam uşor, scăpasem teafăr, cum se spune... dar totuşi e mai bine să nu gîndeşti prea mult la astfel de probleme. Mai ales cînd eşti singur. Şi mai cu seamă seara. În asemenea situaţii mai apare, din cînd în cînd, spectrul trecutului şi te priveşte cu ochi morţi. Dar împotriva nălucilor te apără alcoolul.

Afară, poarta se auzi scîrţîind. Am rupt foaia cu datele vieţii mele şi-am aruncat-o în coşul de hîrtii. Uşa se deschise brusc. În cadrul ei apăru Gottfried Lenz, deşirat, slab, cu coama lui blondă ca paiul şi cu un nas care nu i se potrivea deloc.

— Robby, strigă el, chilipirgiu bătrîn, ridică-te în picioare şi ia poziţie reglementară ! Superiorii tăi vor să stea de vorbă cu tine.

M-am ridicat de pe scaun.

— Dumnezeule ! Speram că aţi uitat ! Fiţi îngăduitori, băieţi !

— Ţi-ar conveni, nu-i aşa ?

Gottfried puse pe masă un pachet, în care zăngăniră puternic sticle. Apoi îşi făcu apariţia Köster. Lenz se postă în faţa mea.

— Robby, ce ţi-a ieşit astăzi dimineaţă în cale ?

Am încercat să-mi amintesc.

— O femeie bătrînă care dansa.

— Sfinte Sisoie ! Semn rău ! Dar se potriveşte cu horoscopul tău ! Ţi l-am descifrat ieri. Eşti născut în zodia Săgetătorului, deci un om în care nu te poţi încrede :

șovăitor, o trestie în bătaia vîntului, expus unor suspecți trigoni saturnieni și, în acest an, influxului planetei Jupiter. Deoarece Otto și cu mine îți ținem loc de părinți, sînt primul care îți dăruiesc ceva să te ocrotească. Ia această amuletă ! O descendentă a incașilor mi-a dăruit-o cîndva. Avea sînge albastru, platfus, păduchi și darul de a prevesti viitorul. „Străine cu piele albă, mi-a spus ea, amuleta aceasta au purtat-o regi, e strînsă în ea forța soarelui, a lunii și a pămîntului, fără să mai vorbim de cea a planetelor mai mici, dă-mi un dolar de argint să-mi iau whisky, și este a ta. Pentru ca lanțul fericirii să nu se întrerupă, ți-o încredințez. O să te apere și o să înfrîngă nefasta influență a constelației lui Jupiter."

Otto mi-a atîrnat de gît un lanț fin, de care era prinsă o figurină mică de culoare neagră.

— Așa ! Asta-i împotriva marilor nefericiri, împotriva mizeriei de toate zilele, iată : șase sticle de rom de la Otto ! Licoarea are de două ori vîrsta ta !

Desfăcu pachetul și expuse sticlele, una cîte una, în lumina soarelui de dimineață. Aveau strălucirea chihlimbarului.

— Minunat ! am exclamat. De unde ai făcut rost de rom, Otto ?

Köster începu să rîdă.

— E o poveste încurcată. Prea lungă ca să ți-o povestesc. Spune-mi mai bine : ce simți la cei treizeci de ani ai tăi ?

L-am oprit printr-un semn.

— Nimic deosebit. Parcă aș avea șaisprezece și totodată cincizeci.

— Și consideri că asta nu-i nimic deosebit ? ripostă Lenz. E apogeul, culmea a tot ce există. Cu această senzație ai învins în mod suveran timpul și trăiești de două ori.

Köster se uită la mine.

— Iartă-l, Gottfried, spuse el apoi.

— Aniversările zilei de naștere apasă greu asupra conștiinței pe care o avem despre valoarea noastră personală, mai cu seamă dis-de-dimineață. O să-și revină el.

Lenz strînse din ochi, îngustîndu-i.

— Cu cît omul are mai puțin orgoliu, cu atît este mai valoros, Robby. Constatarea te consolează puțin ?

— Nu, am răspuns. nicidecum. Abia din clipa în care omul reprezintă o valoare nu mai este decît propriul său monument comemorativ. Mi se pare obositor și plicticos.

— Dacă a început să facă considerații filosofice, Otto, putem să-l socotim salvat, constată Lenz. A depășit punctul mort ! Punctul mort al aniversării zilei de naștere, cînd privești adînc în propriii tăi ochi și descoperi că ești un biet puișor. Acum putem trece liniștit la munca noastră de fiecare zi și să ungem măruntaiele *Cadillac*-ului nostru.

Ne-am văzut de treabă, pînă s-a înserat. Apoi ne-am spălat și ne-am schimbat hainele. Lenz se uita poftitios spre șirul de sticle.

— Nu-i rupem gîtul uneia dintre ele ?

— Să hotărască Robby, spuse Köster. Nu-i elegant, dragă Gottfried, să-i faci apropouri atît de directe celui ce-a primit daruri.

— Dar e și mai puțin elegant să-i lași să piară de sete pe cei care au adus darul, răspunse Lenz, și destupă o sticlă.

Aroma se răspîndi într-o clipă în întregul atelier.

— Sfinte Haralambie ! spuse Gottfried.

Toți trei adulmecam mireasma băuturii.

— E grozav, Otto. Trebuie să recurgi la cea mai inspirată poezie ca să găsești comparații demne de o asemenea licoare.

— Păcat s-o bem în cosmelia asta întunecată, hotărî Lenz. Știți ce ? Ieșim din oraș, cinăm undeva și luăm sticla cu noi. S-o bem în mijlocul naturii, sub cerul liber !

— Minunat !

Am îndepărtat *Cadillac*-ul la care lucrasem după-amiază. În spatele lui se afla o înjghebare ciudată, montată pe roate. Era mașina lui Otto Köster, mîndria atelierului.

Köster cumpărase automobilul, o rablă cu bord înalt, demult, la o licitație, mai pe nimic. Specialiștii care l-au examinat atunci l-au calificat, fără să șovăie, o piesă interesantă pentru un muzeu al mijloacelor de transport. Antreprenorul Bollwies, patronul unei fabrici de paltoane de damă și amator de curse, l-a sfătuit pe Otto să facă din ea o mașină de cusut. Dar Köster nu s-a sinchisit. El a demontat automobilul piesă cu piesă, ca pe un ceas de buzunar, și a meșterit la el luni de zile pînă noaptea tîrziu.

Apoi, într-o seară, descinse din el în faţa barului pe care-l frecventam în mod obişnuit. Revăzînd vehiculul, Bollwies aproape că leşină de rîs, atît era de caraghios. Ca să se amuze, îi propuse lui Otto un pariu. Oferea două sute de mărci contra douăzeci dacă Köster accepta o întrecere cu noul său automobil tip sport ; distanţa zece kilometri şi un kilometru avans pentru maşina lui Otto. Köster primi prinsoarea ! Toţi izbucniră în rîs, întrevăzînd o distracţie colosală de pe urma pariului. Dar Otto merse mai departe : refuză kilometrul avans şi ridică pariul la o mie de mărci, fără ca un muşchi să i se mişte pe faţă. Bollwies, perplex, îl întrebă dacă nu-i cazul să-l ducă la o casă de nebuni. Drept care Köster puse doar motorul în mişcare. Cele două maşini demarară apoi imediat, spre a tranşa diferendul. Bollwies se întoarse după jumătate de oră, atît de turburat, de parcă văzuse pe dracu gol. Completă în tăcere cecul cu suma pierdută şi semnă şi un al doilea. Voia să cumpere automobilul pe loc. Dar Köster îi rîse în nas. Nu l-ar mai fi dat pentru tot aurul din lume. Dar pe cît de impecabil funcţiona motorul maşinii, pe atît de ponosit arăta exteriorul ; îi pusesem, pentru folosinţa de fiecare zi, o caroserie foarte demodată, care întîmplător se potrivise ca dimensiune ; lacul era şters, aripile crăpate, şi capota fusese modernă acum vreo zece ani. Am fi putut rezolva totul mult mai bine ; dar aveam un motiv să n-o facem.

Automobilul se numea Karl. Karl, năluca şoselei.

Karl gîfîia de-a lungul drumului.

— Otto, i-am atras eu atenţia, iată, se apropie o victimă.

În spatele nostru claxona nerăbdător un *Buick* puternic. Ne ajunse repede din urmă. Curînd, radiatoarele se aflau unul lîngă celălalt. Bărbatul de la volan ne aruncă o privire nepăsătoare. Măsură de sus pînă jos maşina noastră jerpelită. Apoi îşi întoarse capul, uitînd în aceeaşi clipă de noi.

După cîteva secunde fu însă silit să constate că automobilul nostru se afla încă pe aceeaşi linie cu *Buick*-ul lui. Se înfipse mai bine în scaun, ne privi amuzat şi apăsă pe accelerator. Dar Karl nu se dădu bătut. Ca un foxterier mic şi iute în întrecere cu un dog, el ţinea în continuare piept strălucitoarei locomotive de nichel şi lac.

Omul apucă mai ferm volanul în mîini. Nu băntuia nimic, și un zîmbet disprețuitor îi apăru pe buze. Era limpede : voia să ne demonstreze de ce-i în stare hărăbaia lui. Apăsă atît de puternic pe accelerator, încît țeava de eșapament prinse să ciripească văratic ca o droaie de ciocîrlii. Însă degeaba, nu reușea să ne depășească. Hîdul și pricăjitul Karl se ținea scai de el, de parcă ar fi fost vrăjit. Străinul se holba de sus la noi. Nu putea concepe că la o viteză de peste o sută de kilometri pe oră nu poate scăpa de o rablă demodată. Se uita intrigat la indicatorul de viteză, de parcă ar fi fost defect. Apoi porni cu viteza maximă.

Mașinile goneau acum una lîngă alta pe șoseaua lungă și dreaptă. După cîteva sute de metri, un camion veni cu zgomot asurzitor din direcția opusă. *Buick*-ul fu nevoit să treacă în urma noastră, spre a-l evita. Dar de-abia reveni lîngă Karl, cînd un automobil mortuar, cu panglicile funerare ale coroanelor fîlfîind în vînt, îl obligă să se încolonеze din nou după noi. Apoi, drumul rămase iarăși liber.

Între timp, bărbatul de la volan se lepădase de îngîmfare ; supărat, cu buzele strînse, ședea plecat înainte, cuprins de beția vitezei, și întreaga lui demnitate părea condiționată de victoria asupra potaici de lîngă el.

Noi, în schimb, ședeam, nepăsători în aparență, pe locurile noastre. *Buick*-ul nici nu exista pentru noi. Köster privea calm șoseaua, eu mă uitam plictisit în sus, și Lenz, cu toate că era un pachet de nervi, scoase un jurnal, prefăcîndu-se că în momentul acela nu există ceva mai important pentru el decît lectura.

După cîteva minute ne făcu cu ochiul. Karl pierdu pe nesimțite din viteză, în timp ce *Buick*-ul i-o luă încet înainte. Aripile sale late și strălucitoare trecură pe lîngă noi. Bubuind, țeava de eșapament ne zvîrli în față fum albăstrui. Încetul cu încetul, automobilul cîștigă un avans de aproximativ douăzeci de metri — și, după cum ne așteptasem, mutra proprietarului apăru în fereastra portierei, arborînd un zîmbet triumfător. Era convins că ieșise învingător.

Dar străinul nu se mulțumi cu atît. Neputînd să reziste dorinței de a-și lua revanșa, ne făcu semn cu mîna, să încercăm să-l ajungem din urmă. Gestul bărbatului sigur de victorie era în bătaie de joc.

— Otto, îl avertiză Lenz.

Dar n-ar fi trebuit să se obosească. În același moment, Karl se și redresă. Compresorul începu să șuiere. Și deodată, mîna care ne invita să-l ajungem dispăru din fereastra portierei — deoarece Karl răspundea prompt provocării : se apropia. Se apropia fără să poată fi oprit, cîștiga ceea ce pierduse din viteză — și acum, abia acum păream a lua cunoștință de existența automobilului străin. Am ridicat cu prefăcută nevinovăție ochii întrebători spre omul de la volan ; eram tare dornici să știm de ce ne făcuse semn cu mîna. Dar el întoarse privirea cu îndărătnicie în cealaltă parte, și Karl i-o luă înainte cu viteză maximă, plin de noroi, cu aripile despicînd aerul. Un pricăjit plin de rapăn, dar victorios.

— Excelent jucat, Otto ! remarcă Lenz, adresîndu-i-se lui Köster. I-ai tăiat pofta de mîncare astă-seară.

În vederea unor asemenea întreceri nu schimbam caroseria mașinii. Era suficient să apară pe drum, că se și găsea cineva să vrea s-o depășească. Acționa asupra celorlalte automobile ca o cioară cu aripile betege asupra unei cete de pisici înfometate. Provoca la întrecere cele mai pașnice mașini, încărcate cu o întreagă familie. Pînă cînd și cei mai tihniți bărboși erau irezistibil cuprinși de beția vitezei odată ce vedeau jucînd în fața lor șasiul hodorogit al automobilului nostru. Căci cine ar fi bănuit că în vechitura asta ilară bătea inima puternică a unui motor de curse ? !

Lenz sublinia valoarea educativă a lui Karl. Învăța oamenii să venereze puterea creatoare ce se ascunde mai întotdeauna sub un înveliș modest. Așa se exprima Lenz, care susținea despre el însuși că ar fi ultimul romantic.

Ne-am oprit în fața unui mic restaurant și am coborît din mașină. Seara era frumoasă și calmă. Brazdele ogoarelor arate băteau în violet. Muchiile de culoarea castanei străluceau poleite cu aur. Norii înotau ca uriașe păsări flamingo pe cerul verzui, apărîndu-se de secera îngustă a Lunii în creștere. Un tufiș de alun legăna înserarea și presimțirea în crengile sale, turburător de desfrunzite, dar înțesate deja de speranța înmuguririi. Din micul restaurant răzbea pînă la noi aroma ficatului prăjit, în care se amesteca și izul cepei. Ce plăcere !

Lenz intră în grabă, ademenit de miros. Se întoarse transfigurat.

— Veniți să vedeți cartofii prăjiți ! Să ne grăbim, altfel se duce ce-i mai bun !

În acea clipă se auzi venind o altă mașină. Am rămas țintuiți locului. Era *Buick*-ul. Se opri brusc lîngă Karl.

— Hopa ! făcu Lenz.

Pentru istorii de acest fel ne mai bătusem adesea. Străinul descinse din mașină. Era înalt și voinic. Purta un raglan larg, maro, din păr de cămilă. Indispus, se uită cu coada ochiului la Karl, își scoase apoi mănușile groase, galbene și se îndreptă spre noi.

— Ce model este mașina asta a dumneavoastră ? îl întrebă el cu o mutră acră pe Köster, care se afla în imediata lui apropiere.

Toți trei l-am privit un timp în tăcere. Ne lua, fără îndoială, drept mecanici în haine de sărbătoare, plecați clandestin cu mașina.

— Ați spus ceva ? întrebă într-un tîrziu Otto, de parcă n-ar fi auzit bine, spre a-i da o lecție de politețe.

Străinul se înroși.

— Am întrebat de mașina asta, explică el ursuz, fără a schimba tonul.

Lenz își îndreptă trupul. Nările nasului său mare fremătau. Ținea tare mult la politețe cînd era vorba de ceilalți. Dar înainte de a ajunge să spună ceva, a doua portieră a *Buick*-ului se deschise fără de veste, ca împinsă de o mînă nevăzută : un picior fin se strecură din mașină, urmat de un genunchi delicat, apoi coborî o fată și se îndreptă încet spre noi. Surprinși, ne-am uitat unul la celălalt. Nu ne dăduserm seama că în mașină se mai afla cineva. Lenz își schimbă dintr-o dată atitudinea. Fața sa pistruiată era numai zîmbet. Și naiba știe de ce, zîmbetul înflori și pe fețele noastre.

Grăsanul ne privea uimit. Își pierduse siguranța și nu mai știa cum să se poarte în noua situație.

— Binding, rosti el în sfîrșit, înclinîndu-se ușor, ca și cum propriul său nume i-ar fi oferit un sprijin.

Fata se afla acum foarte aproape de noi. Am devenit mai prietenoși.

— Arată mașina, Otto, spuse Lenz aruncînd o privire fugară spre Köster.

— Cu plăcere, zise Otto, răspunzîndu-i amuzat, în acelaşi fel.

— Tare aş vrea s-o văd ! spuse Binding deja mai amabil. Trebuie să fie afurisit de rapidă. M-a scos din cursă cît ai zice peşte.

Se îndreptară amîndoi spre locul de parcare, şi Köster ridică capota automobilului.

Fata nu-i întovărăşi. Rămase în penumbră, zveltă şi tăcută, lîngă mine şi Lenz. Aşteptam ca Gottfried să profite de ocazie şi să pornească la atac. Îi plăceau astfel de situaţii. Dar acum părea să-i fi pierit graiul. El, care era în stare să facă curte rotindu-se ademenitor ca un cocoş de munte, acum sta mut, ţintuit locului, ca un călugăr carmelit în concediu.

— Scuzaţi-ne, vă rog, am spus în cele din urmă. N-am ştiut că eraţi în maşină. Altfel, sînt sigur că n-am fi jucat farsa de adineauri.

Fata mă privi.

— De ce nu ? răspunse ea liniştită, cu o voce surprinzător de voalată. Doar n-aţi comis o crimă !

— Sigur că nu. Dar n-o putem considera nici ceva cinstit ! Maşina asta atinge o viteză de aproximativ două sute de kilometri pe oră.

Fata se aplecă uşor înainte şi-şi băgă mîinile în buzunarele paltonului.

— Două sute de kilometri ?

— Mai precis : o sută optzeci şi nouă, virgulă doi, cronometrat oficial, explică mîndru Lenz, ca la comandă.

Fata izbucni în rîs.

— Şi noi credeam că ia cam şaizeci-şaptezeci pe oră.

— Ei bine, am subliniat eu, n-aveţi de unde şti !

— Într-adevăr, confirmă ea, n-aveam de unde şti ! Eram convinşi că *Buick*-ul e de două ori mai rapid ca maşina dumneavoastră.

— Da, am recunoscut, îndepărtînd cu piciorul o creangă ruptă, dar avantajul nostru era prea mare. Şi domnul Binding s-a cam supărat pe noi.

Fata rîse din nou.

— O clipă, desigur. Dar trebuie să ştii şi să pierzi, altfel cum am mai putea trăi ?

— E adevărat...

Se aşternu tăcerea. M-am uitat la Lenz. Dar ultimul romantic îmi zîmbi doar cu subînţeles, strîmbă uşor din

nas și mă lăsă în pană. Mestecenii fremătau. În spatele casei, o găină începu să cotcodăcească.

— Minunată vreme ! am spus într-un tîrziu, pentru a rupe tăcerea.

— Da, splendidă, aprobă fata.

— Și atît de blîndă ! adăugă Lenz.

— Chiar neobișnuit de blîndă, completai eu.

Din nou se așternu tăcerea. Fata putea crede că sîntem niște cretini, dar oricît mă străduiam, nu-mi mai venea nimic în minte. Lenz începu să adulmece.

— Mere coapte, constată el sentimental, se pare că la ficat se servesc și mere coapte. O delicatesă !

— Incontestabil, l-am aprobat, blestemînd în gînd stîngăcia noastră.

Köster și Binding se înapoiară. În curs de cîteva minute, Binding se metamorfozase. Părea acum unul dintre acei pasionați ai volanului pentru care suprema fericire era să întîlnească un specialist cu care să poată discuta despre mașini.

— Vreți să cinăm împreună ? întrebă el.,

— Bineînțeles, răspunse Lenz.

Am intrat în restaurant. În ușă, Gottfried mi-a făcut cu ochiul, arătînd spre fată.

— Băiete, una ca asta te îndeamnă să uiți complet bătătia care dansa azi-dimineață.

Am ridicat din umeri.

— Se poate să ai dreptate, dar de ce m-ai lăsat atunci să mă bîlbîi, fără să-mi dai o mînă de ajutor ?

Izbucni în rîs.

— Se cuvine să înveți și tu odată, bobocule !

— Nu mai am nici un chef să-nvăț, i-am răspuns.

Ne-am apropiat de ceilalți. Ședeau deja la masă. Patroana tocmai aducea ficatul și cartofii prăjiți. În deschidere ne oferi o sticlă mare de whisky.

Binding se dovedi o moară neferecată. Știa surprinzător de multe despre automobile. Cînd auzi că Otto participase și la curse, manifestă față de dînsul o simpatie fără margini.

L-am privit mai atent. Era un bărbat înalt și corpolent, cu sprîncene groase și o față roșie, cam lăudăros, cam zgomotos și probabil cu o inimă bună, ca toți oamenii care

reușesc în viață. Ni-l închipuiam seara, înainte de culcare, contemplîndu-se serios, demn și respectabil, într-o oglindă.

Fata ședea între mine și Lenz. Își scoase mantoul. Purta un taior gri de stofă englezească. Șalul alb, legat în jurul gîtului, părea cravata unui costum de călărie. Părul castaniu și mătăsos avea în lumina lămpii strălucirea chihlimbarului. Umerii erau foarte drepți, dar ceva cam aduși, mîinile înguste, foarte lungi și mai curînd osoase decît moi. Ochii mari imprimau chipului prelung și palid o forță aproape pătimașă. Găseam că arată foarte bine, dar nimic mai mult.

Lenz, dimpotrivă, era acum foc și pară. Se schimbase cu desăvîrșire. Ciuful său blond strălucea ca penajul din creștetul unei pupeze. Lansa vertiginos idei, cu strălucirea explozivă a unui foc de artificii, acoperind, împreună cu Binding, discuția. Eu asistam doar — simplu figurant care abia putea atrage atenția asupra sa, oferind o farfurie cu mîncare sau țigări. Și ciocnind paharul cu Binding. Ceea ce făceam destul de des. Lenz se bătu deodată cu mîna pe frunte.

— Romul ! Robby, adu-ne sticla păstrată pentru aniversarea zilei de naștere !

— Zi de naștere ? Cine-i sărbătoritul ? întrebă fata.

— Eu, am răspuns. Spectrul aniversării mă persecută de azi-dimineață.

— Te persecută ? Deci nu vrei să te felicităm ?

— Ba da, felicitările nu le refuz.

— Deci. numai bine !

I-am ținut o clipă mîna într-a mea. simțindu-i căldura uscată. Apoi am ieșit să aduc sticla de rom.-Mare și tăcută, noaptea învăluia minuscula clădire ce ne adăpostea. Banchetele de piele ale mașinii noastre erau umede. Nemișcat, am privit orizontul, unde lumina roșiatică a orașului se reflecta pe cer. Mi-ar fi plăcut să mai întîrzii afară, dar l-am auzit pe Lenz chemîndu-mă.

Binding nu suporta romul. Ne-am dat seama după al doilea pahar. Clătinîndu-se, ieși în grădină. M-am ridicat și m-am dus cu Lenz la tejghea. Ceru o sticlă de gin.

— Splendidă fată, nu-i așa ? zise el.

— Nu-mi dau seama, Gottfried, i-am răspuns. N-am privit-o cu prea multă stăruință.

Se uită un timp la mine cu ochii săi de un albastru irizat, apoi își legănă capul înfierbîntat, în semn de dezaprobare.

— La ce mai trăiești tu, puiule, ia spune ?

— Asta aș vrea s-o știu și eu, și încă de mult, i-am răspuns.

Începu să rîdă.

— Ți-ar conveni, firește ! Rostul vieții nu-i chiar ușor de aflat. Acum însă vreau mai întîi să mă dumiresc în ce relații e fata cu grăsanul ăla — catalog ambulant de automobile.

Se duse pe urmele lui Binding în grădină. După cîtva timp, reveniră amîndoi la tejghea. Ceea ce aflase părea să-i fie pe plac, căci Gottfried, care în acest moment socotea că are cale liberă, se ataşă cu pasiune de Binding, sincer entuziasmat de perspectiva întrevăzută. Amîndoi tăbărîră asupra unei noi sticle de gin şi o oră mai tîrziu se tutuiau.

Întotdeauna cînd era în bună dispoziție, Lenz degaja un farmec irezistibil. Nici măcar el însuși nu-și putea rezista. Acum îl copleșea pur și simplu pe Binding și nu după multă vreme amîndoi începură să cînte afară, sub umbrar, cîntece soldățești. Între timp, ultimul romantic uitase cu desăvîrșire de fată.

Am rămas în restaurant numai noi trei. Deodată, se făcu liniște. Se auzea doar ticăitul ceasului originar din Pădurea Neagră. Patroana strîngea masa, privindu-ne matern. Culcat lîngă sobă, cîinele de vînătoare, cu blană castanie, se întinse. Din cînd în cînd, lătra în somn, încet, ascuțit, tînguitor. Afară, vîntul trecea vuind pe lîngă fereastră. Frînturi de cîntece soldățești îl acopereau și aveam senzația că mica sală de restaurant se ridică, plutind cu noi prin noapte și prin ani de-a lungul țărmului amintirilor.

Era o atmosferă ciudată. Părea că timpul se oprise în loc ; încetase să curgă aidoma unui fluviu ce izvora și se pierdea în întuneric — transformîndu-se într-un lac, în care se oglindea în tăcere viața. Țineam în mînă paharul. Romul scînteia. Gîndurile mă purtau spre ceea ce însemnasem dimineață, în atelier, pe o foaie de hîrtie. Mă lăsasem atunci cuprins de o ușoară tristețe ; acum o biruisem. Totul era egal — atîta timp cît trăiai. M-am uitat la Köster. Am auzit cum vorbea cu fata ; dar n-am urmărit

sensul cuvintelor. Simțeam strălucirea molatecă a primei beții, care înfierbîntă sîngele și pe care-o iubeam, deoarece conferea necunoscutului aureola aventurii. Afară, Lenz și Binding cîntau liedul *Pădurea din Argonne*. Lîngă mine vorbea necunoscuta, vorbea aproape în șoaptă și rar, cu vocea ei voalată, impresionantă, cam aspră. Mi-am băut paharul pînă la fund.

Ceilalți doi se întoarseră în restaurant. Aerul proaspăt de afară îi mai trezise puțin. Ne pregăteam de plecare. Am ajutat fata să-și îmbrace mantoul. Stătea aproape de mine, înălțîndu-și mlădios umerii cu capul ușor pe spate, privind spre tavan, iar gura întredeschisă, înflorită de un surîs care nu se adresa nimănui. Pentru un moment am lăsat mantoul în jos. Fusesem oare orb în seara asta ? Să fi dormit ? În clipa aceea am înțeles entuziasmul lui Lenz.

Se întoarse spre mine pe jumătate întrebător. Repede, am ridicat din nou haina, privind spre Binding, care mai sta lîngă masă, roșu ca focul și cu privirea încă sticloasă.

— Credeți că o să poată conduce ? am întrebat-o.

— Cred că da.

Continuam să o privesc.

— Dacă nu-i destul de stăpîn pe volan, unul dintre noi poate să vă întovărășească.

Își scoase pudriera și o deschise.

— O să meargă, spuse ea. Conduce mult mai bine după ce bea.

— Mai bine și probabil mai puțin prudent, am ripostat eu.

Mă privi peste marginea micuței ei oglinzi.

— Să sperăm că totul va decurge normal, am adăugat. Exagerasem puțin, căci Binding se ținea destul de bine pe picioare. Dar voiam să întreprind ceva pentru ca fata să nu plece încă. Îmi permiteți să vă dau mîine un telefon ca să aflu cum a mers ? am întrebat-o. Nu răspunse imediat. Ca inițiatori ai chefului, avem o anumită răspundere, am continuat. Mai ales eu, cu romul destinat aniversării mele.

Ea începu să rîdă.

— Bine, dacă vrei. Vest 2796.

Afară mi-am notat imediat numărul. Am privit cum demarează Binding și am mai băut un ultim pahar. Apoi l-am pus în mișcare pe Karl. Gonea prin firava ceață primăvăratecă, tăindu-ne răsuflarea. Orașul ne întîmpina in-

cendiat și legănîndu-se în negura din care apăru ca un vas luminat, multicolor, barul *La Freddy*. Am acostat. Coniacul curgea auriu, ginul avea sclipiri de acvamarin, dar romul era viața însăși. Stăteam cocoțați țeapăn pe scaunele de bar, și-n acordurile sentimentale ale muzicii existența dobîndea luminozitate și vigoare, inundîndu-ne inimile. Uitată era dezolarea camerelor mobilate, care ne așteptau pustii, uitată era disperarea existențială : barul se transformă în puntea de comandă a vieții, și noi navigam vijelios spre țărmul viitorului.

II

A DOUA ZI ERA DUMINICĂ. AM dormit pînă tîrziu, deșteptîndu-mă abia cînd soarele și-a strecurat razele fierbinți în patul meu. Am sărit în sus și-am deschis larg și zgomotos ferestrele. Afară era rece și senin. Am pus spirtiera pe pervazul ferestrei și-am început să caut cutia cu cafea. Gazda, doamna Zalewski, îmi îngăduise să-mi fac singur cafeaua, în cameră. Cea preparată de dînsa era prea slabă. Mai cu seamă după ce băuseși cu o seară înainte.

Locuiam deja de doi ani în casa doamnei Zalewski. Cartierul îmi plăcea. Mereu se întîmpla cîte ceva, deoarece *Casa Sindicatelor*, cafeneaua *Internațional* și localul *Armatei Salvării* erau în imediata apropiere. În fața casei — un vechi cimitir, de mult închis. Copacii crescuseră ca într-un parc, și cînd noaptea era liniștită, te puteai crede la țară. Dar vacarmul se potolea destul de tîrziu, deoarece lîngă cimitir era instalat, într-o piață, un bîlci cu carusele și scrîncioburi.

Pentru doamna Zalewski, cimitirul însemna o sursă sigură de venituri. Îți atrăgea atenția asupra aerului curat și a privelиștii și pretindea o chirie mai mare. Dacă protestai, răspundea stereotip :

— Dar gîndiți-vă și dumneavoastră : O poziție ca asta !

M-am îmbrăcat foarte încet. Lipsa de grabă mă făcea să simt că e duminică.

M-am spălat, m-am plimbat încoace și-ncolo prin cameră, am citit ziarul, mi-am făcut cafeaua, am stat la

fereastră uitîndu-mă cum se stropea strada, am ascultat cîntul păsărilor din arborii mari ai cimitirului... faţă de monotonia lentă şi dulce a melodiilor de flaşnetă... din piaţa bîlciului, păsările cîntau ca nişte cereşti flaute de argint... am ales o cămaşă din cele cîteva şi o pereche de şosete, de parcă aş fi avut de douăzeci de ori pe atîtea, şi mi-am golit fluierînd buzunarele... mărunţiş, un briceag, chei, ţigări... şi biletul cu numele şi numărul de telefon ale fetei. Patrice Hollmann. Un prenume ciudat... Patrice. Am pus biletul pe masă. Să se fi întîmplat abia ieri ?. Cît de îndepărtat în timp... aproape pierdut în ceaţa opalină a alcoolului părea totul. Ce minunat lucru e să bei... cît de repede apropie om de om... dar între noapte şi zori se căscau prăpăstii, care, măsurate în timp, însumau ani de zile.

Am pus biletul sub un teanc de cărţi. S-o chem ?

Poate da... poate nu. Ziua, o astfel de situaţie dobîndea alte aspecte decît seara. De fapt, eram tare mulţumit să mă bucur de linişte. Fusese destul zgomot în jurul meu în ultimii ani. „Nu te ataşa de nimic, mă avertiza Köster. De ceea ce te ataşezi, vrei să păstrezi. Şi de păstrat, nu poţi păstra."

În această clipă, în camera învecinată se porni scandalul obişnuit de duminică. Am început să-mi caut pălăria, pe care trebuia s-o fi pus undeva în seara trecută, şi un timp am tras cu urechea. Erau soţii Hasse, care se certau la cuţite. Stăteau de cinci ani aici, într-o odăiţă. Nu erau oameni răi. Dacă ar fi avut o locuinţă cu trei camere, bucătărie pentru stăpîna casei şi în afară de asta un copil, foarte probabil că mariajul lor ar fi rămas fericit. Dar un apartament costa bani grei şi cine-şi putea permite — în vremurile astea nesigure — un copil ? Împiedicîndu-se tot mereu unul de altul, femeia devenise isterică, iar bărbatul era veşnic chinuit de teama să nu-şi piardă micul său post, ceea ce ar fi pecetluit catastrofa. Avea patruzeci şi cinci de ani. Odată rămas fără slujbă, nimeni nu l-ar mai fi angajat. Asta era nenorocirea : înainte te prăbuşeai încetul cu încetul, exista totuşi mereu posibilitatea de a te redresa ; astăzi se deschidea însă în spatele fiecărei concedieri prăpastia şomajului fără sfîrşit.

Tocmai încercam să mă strecor neobservat din cameră, cînd am auzit bătăi în uşă, şi Hasse intră poticnindu-se. Se prăvăli pe un scaun.

— Nu mai pot...

În realitate era un om blajin, cu umerii căzuți și o mustață firavă. Un modest și conștiincios funcționar. Dar tocmai oamenii ăștia se aflau astăzi în situația cea mai precară. De fapt, întotdeauna fusese așa : modestia și conștiinciozitatea nu sînt răsplătite decît în romane. În viață se profită de cei cu asemenea calități, iar mai apoi sînt îndepărtați. Hasse ridică mîinile.

— Gîndiți-vă și dumneavoastră, din nou două concedieri în întreprinderea mea. Următorul o să fiu eu, ascultați ce vă spun, îmi vine rîndul ! Trăia de la o lună la alta sub imperiul acestui sentiment de teamă. I-am turnat un păhărel de rachiu. Tremura din toate mădularele. Îți dădeai seama că într-o zi o să se prăbușească. Mult nu mai putea rezista. Și mereu reproșuri, șopti el.

Probabil că nevastă-sa îi imputa existența pe care o ducea alături de el. Avea patruzeci și doi de ani, era cam plină și trecută, dar bineînțeles nu atît de consumată ca soțul ei. O cuprinsese însă panica îmbătrînirii ce se apropia.

N-avea nici un rost să te amesteci.

— Ascultă, Hasse, i-am spus eu. Rămîi aici cît vrei. Trebuie să plec. Dacă preferi coniacul, sticla e în garderob. Aici e rom. Iată și ziarele. Și ieși cu soția după-masă în oraș. Poate mergeți la cinema. Costă tot atît cît cheltuiești stînd două ore în cafenea, și dumneata profiți mai mult ! Cuvîntul de ordine astăzi este să uiți, să nu te gîndești la nimic !

L-am bătut pe umăr, simțindu-mi conștiința destul de încărcată. Oricum, cinematograful nu strică niciodată. În întunericul sălii, oricine poate pluti pe aripile visului.

Alături, ușa era deschisă. Doamna Hasse plîngea, de se auzea pînă în stradă. Am mai făcut cîțiva pași pe coridor. Ușa următoare era întredeschisă. Cineva trăsese cu urechea. Un nor de parfum ieșea din camera unde locuia Erna Bönig. Era secretară particulară. Mult prea elegantă pentru cît cîștiga ; dar o dată pe săptămînă, șeful ei îi dicta pînă la ivirea zorilor. Într-un asemenea caz era foarte prost dispusă ziua următoare. În schimb, se ducea în fiecare seară la dans. Mărturisea că dacă nu și-ar mai putea permite să danseze, viața n-ar mai valora pentru ea

nici doi bani. Avea doi prieteni ! Unul o iubea şi-i aducea flori. Pe celălalt îl iubea ea şi-i dădea bani.

Lîngă Erna locuia contele Orlow, căpitan de cavalerie, emigrant rus, dansator profesionist într-un local, chelner, figurant de film şi jigolo cu tîmple sure. Cînta minunat la ghitară. În fiecare seară se ruga Maicii Domnului din Cazan să obţină postul de şef de recepţie la un hotel de mîna a doua. Plîngea uşor cînd se amețea. Uşa următoare. Doamna Bender, soră de caritate într-un cămin de sugari. Avea cincizeci de ani. Bărbatul căzuse pe front, doi copii îi muriseră în 1918, de foame. Avea o pisică bălţată. Singura ei avere.

Apoi, Müller, fost consilier la curtea de conturi, pensionar, secretar al unei societăţi de filateliști ! O colecţie vie de timbre, încolo nimic. Om fericit.

Am bătut la ultima uşă.

— Ei bine, Georg, l-am întrebat, încă nimic ?

Georg Block dădu din cap. Era student în anul II. Pentru a putea absolvi cele patru semestre, lucrase doi ani în mină. Dar banii economisiţi aproape se topiseră ; mai avea cu ce să trăiască doar două luni. În mină nu mai putea fi vorba să se întoarcă — şomau în prezent prea mulţi mineri. Încercase în fel şi chip să găsească un loc de muncă. Timp de-o săptămînă difuzase prospectele unei fabrici de margarină. Dar fabrica dăduse faliment. Scurt timp după asta, găsi de lucru ca distribuitor de ziare şi răsuflă uşurat. După trei zile a fost acostat în zori de zi de doi oameni cu şepci, care s-au năpustit şi i-au făcut ferfeniţă ziarele, avertizîndu-l ca nu cumva să-şi mai vîre vreodată nasul într-o meserie în care n-are ce căuta. Existau destui şomeri în branşa lor. El recidivă totuşi a doua zi, cu toate că plătise din buzunar ziarele rupte. Cineva dădu cu bicicleta peste el şi-l trînti la pămînt. Ziarele zburară în noroi. Şi toată povestea asta l-a costat două mărci. Se duse a treia oară şi se întoarse cu hainele numai zdrenţe şi faţa învineţită. Abia acum renunţă. Disperat, se închise în cameră şi începu să tocească nebuneşte, de parcă ar mai fi avut vreun rost. Mînca o dată pe zi. Şi-n fond era indiferent dacă şi-ar mai fi dat sau nu examenele în semestrele ce le mai avea de urmat, căci nici măcar după licenţă nu putea conta pe un post decît cel puţin peste zece ani.

I-am pus pe masă un pachet de ţigări.

— Lasă-te de treaba asta, Georgic. Și eu am renunțat. Poți s-o faci și mai tîrziu.

El neagă, dînd din cap.

— Mi-am dat seama, atunci, după ce-am lucrat în mină. Pierzi cu totul deprinderea dacă nu ai continuitate, și a doua oară nu mai reușești.

Fața palidă cu urechile clăpăuge și ochii miopi, trupul deșirat cu pieptul îngust... fir-ar să fie...

— Succes, Georgic !

Nu mai avea nici părinți.

Bucătăria. Un cap de mistreț împăiat. O amintire de la răposatul Zalewski. Telefonul. Penumbră. Miros de gaz și de untură rîncedă. Ușa ce dă înspre coridor cu numeroasele cărți de vizită, lîngă butonul soneriei. Printre ele, și a mea : „Robert Lohkamp, student în litere, sunați de două ori, lung". Era îngălbenită și murdară. Student în litere. Fusesem odată. Era mult de atunci. Am coborît scara, îndreptîndu-mă spre cafeneaua *Internațional*.

Cafeneaua *Internațional* era o hardughie lungă, afumată, întunecoasă, cu mai multe încăperi în fund. În față, lîngă bar, se afla pianul. Era dezacordat, îi săriseră vreo două coarde și-i mai lipseau cîteva clape de fildeș ; dar eu țineam la cutia asta hîrbuită, care-și făcuse eroic datoria. Un an, cît fusesem angajat ca pianist în acest local, îmi împărtășise soarta.

În camerele din fund ale cafenelei își țineau adunările negustorii de vite ; cîteodată și cei din piața bîlciului. În față ședeau prostituatele.

Localul era gol. Doar chelnerul Alois, cel cu platfus, era la bar.

— Ca de obicei ? mă întrebă.

Am aprobat dînd din cap. Mi-a adus un pahar de porto amestecat în porții egale cu rom. M-am așezat la o masă, privind în jur fără să gîndesc la ceva. Un fuior de raze fumurii pătrunse piezîș prin fereastră. Stăruind pe sticlele cu diferite băuturi de pe rafturi, împrumută celei cu Cherry brandy scînteieri de rubin.

Alois spăla paharele. Pisica patronului se întinsese pe pian și torcea. Mi-am permis să fumez o țigară. Aerul te moleșea. Ciudată voce avea fata de ieri ! Joasă, cam aspră, aproape răgușită și totuși blîndă.

— Adu-mi cîteva reviste, Alois, l-am rugat.

În clipa aceea, uşa scîrţîi. Era Roza. Roza, prostituata cimitirului, denumită Iapa-de-Fier. Îşi datora porecla rezistenţei ei neobişnuite. Venise să bea o ceaşcă de cacao. Îşi permitea luxul ăsta în fiecare duminică, apoi pleca la Burgdorf, să-şi vadă copilul.

— Servus, Robert.

— Servus, Roza. Ce-ţi face fetiţa ?

— Mă duc s-o văd. Ia priveşte ce-i duc !

Scoase dintr-un pachet o păpuşă cu obrajii roşii şi-o apăsă pe burtă. „Ma-ma“, orăcăi păpuşa. Roza radia.

— Minunat ! am spus.

— Şi-acum, bagă de seamă !

Aplecă păpuşa pe spate. Ochii i se închiseră cu un mic zgomot.

— Extraordinar, Roza !

Mulţumită, ea împachetă din nou păpuşa.

— Te pricepi la chestii de-astea, Robert ! Cîndva o să fii un soţ bun.

— Cine ştie ? ! am spus eu cu îndoială în glas.

Roza îşi iubea copilul. Pînă acum trei luni, cît timp micuţa nu începuse să umble, a ţinut-o în odaia ei. Fusese posibil, în ciuda profesiei, deoarece camera dădea într-o debara. Seara, cînd venea cu vreun cavaler, îl lăsa să aştepte o clipă afară, sub un pretext oarecare, i-o lua repede înainte, împingea căruciorul în debara, închidea uşa şi poftea musafirul înăuntru. Dar în decembrie, fetiţa a trebuit prea des transportată din camera caldă în debaraua neîncălzită. Se îmbolnăvise şi tocmai cînd era cineva la Roza începea să plîngă. Oricît de greu i-a venit, a fost nevoită să se despartă de copil. A încredinţat-o unei creşe costisitoare, unde trecea drept o onorabilă văduvă. Altfel, fetiţa n-ar fi fost primită.

Roza se ridică de la masă.

— Vii vineri, nu-i aşa ?

Am dat din cap.

Ea mă privi.

— Ştii doar despre ce-i vorba ?

— Bineînţeles.

N-aveam habar, dar nici nu eram dispus să întreb ca să aflu. În anul în care cîntasem la pian în local mă cam obişnuisem să procedez aşa. Era mai comod. După cum,

din același motiv, tuturiam fetele. Altfel, nici n-ar fi fost posibil.

— Servus, Robert.

— Servus, Roza.

Am mai rămas un timp. Dar n-am regăsit adevărata și obișnuita tihnă aromitoare de pe vremea cînd cafeneaua *Internațional* constituia pentru mine un fel de refugiu duminical. Am mai băut un rom, am mîngîiat pisica și apoi am plecat.

Toată ziua am hoinărit de colo-colo. Nu prea știam ce să încep și n-aveam răbdare să stau locului mai mult timp. Tîrziu, după masă, m-am dus la atelier. Köster era acolo. Lucra la *Cadillac*. Îl cumpărase nu de mult, pe o nimica toată. Acum era pus la punct, și Köster îi făcea retușurile finale. Era o afacere, și nădăjduia să realizăm un cîștig. Eu mă îndoiam că vom reuși. În vremurile astea grele, toți cumpărau mașini mai mici, și nu un autobuz ca ăsta!

— O să ne rămînă în cîrcă, Otto !

Köster însă se arăta foarte încrezător.

— Nu scapi de un automobil de clasă mijlocie, Robby, explică el. Se cumpără mașini ieftine, dar și din cele foarte scumpe. Mai există oameni care au punga plină. Sau vor să dea impresia că au bani.

— Unde-i Gottfried ? am întrebat.

— La nu știu ce reuniune politică...

— Nu mai spune ! În ce scop ?

Köster începu să rîdă.

— Asta n-o mai știe nici el. Probabil că-l neliniștește primăvara. Are nevoie de ceva nou.

— Se poate, am confirmat eu. Hai să-ți dau o mînă de ajutor !

Am meșterit la *Cadillac* pînă s-a lăsat înserarea.

— Ajunge pentru astăzi, spuse Köster.

Ne-am spălat.

— Știi ce am aici ? mă întrebă el, lovindu-și portofelul cu degetele.

— De unde să știu ?

— Bilete pentru meciul de box de astă-seară. Vii și tu, nu-i așa ?.

Am ezitat. M-a privit cu uimire.

— Stilling împotriva lui Walker. O să fie o luptă interesantă.

— Du-te cu Gottfried, i-am propus, gîndindu-mă că sînt ridicol dacă refuz să-l însoţesc. Dar n-aveam nici un chef, eu însumi nu ştiam de ce.

— Ai alt program ?

— Nu.

Se uită la mine.

— Mă duc acasă, i-am explicat. Am de scris scrisori şi alte chestii asemănătoare. Trebuie s-o fac şi p-asta...

— Nu te simţi bine ? mă întrebă el îngrijorat.

— Da de unde ?! Nici vorbă de aşa ceva. Poate că primăvara-i de vină !

— Bine... Cum vrei.

Am pornit agale spre casă. Dar odată ajuns în camera mea, n-am mai ştiut cum să-mi omor timpul. Nehotărît, o măsuram în lung şi-n lat. Nu mai pricepeam de ce voisem să mă întorc aici. Într-un tîrziu am traversat coridorul să-i fac o vizită lui Georgie. Am dat nas în nas cu doamna Zalewski.

— Ia te uită ! exclamă ea mirată. Dumneata acasă ?

— Ar fi greu să contest, am ripostat eu cam iritat.

Îşi clătină buclele argintii.

— N-aţi ieşit în oraş ? O adevărată minune !

N-am stat mult la Georgie. După un sfert de oră m-am întors la mine în cameră. M-am întrebat dacă n-ar fi cazul să beau ceva. Dar n-aveam poftă. M-am aşezat la fereastră şi am început să privesc afară. Înserarea plutea cu aripi de liliac peste cimitir. În spatele *Casei sindicatelor,* cerul avea culoarea verzuie a mărului crud. Felinarele erau deja aprinse. Dar cum nu era încă destul de întuneric, siluetele lor păreau că tremură de frig. Am căutat printre cărţile mele bileţelul cu numărul de telefon. La urma urmei, puteam s-o chem o dată. Îi promisesem oarecum. Era foarte probabil să nu fie acasă.

M-am dus în vestibul, unde era telefonul, am ridicat scoica neagră a receptorului şi-am cerut numărul. În timp ce aşteptam legătura am simţit căldura învăluitoare a unei firave speranţe. Fata era acasă. Şi deodată, cu vocea ei joasă, puţin cam aspră, pătrunse ca o mălucă în antreul doamnei Zalewski printre capete de zimbri, miros de untură şi zgomot de vase, şoptind şi răspunzînd cu întîrziere, ca şi cum ar fi reflectat înainte de a articula fiecare cuvînt, alungînd dintr-o dată toată nemulţumirea mea. Am agăţat receptorul după ce — în loc s-o întreb doar

ce mai face — am fixat o întîlnire pentru poimîine. Ca printr-o minune, totul îmi păru mai puțin stupid. Ce nebunie ! mi-am spus în sinea mea dînd din cap în semn de mirare. Apoi am ridicat din nou receptorul și l-am sunat pe Köster.

— Mai ai biletele, Otto ?

— Le mai am.

— Bine. Totuși, vreau să merg cu tine la meciul de box.

După spectacol am mai colindat o vreme orașul cufundat în noapte.

Reclamele străluceau. În vitrine ardea lumina, fără nici un rost. Într-una din ele — manechine de ceară, goale, cu chipul vopsit. Aveau un aer fantomatic și pervers totodată. În preajma lor sticleau bijuterii. Am trecut pe lîngă un mare magazin, luminat ca o catedrală. Vitrinele erau ticsite de mătăsuri strălucitoare, multicolore. Oameni flămînzi, cu fețe palide, stăteau ghemuiți în fața unui cinematograf. În preajma lor îți lua ochii vitrina unui magazin de coloniale. Conservele stivuite se înălțau ca tunuri de plumb, mere fragede se răsfățau culcate în vată, un șir de gîște grase se legănau spînzurate ca nufele pe fîînghic, pîini rumene, rotunde te îmbiau printre cîrnați tari, bine uscați ; trandafirfiu și de un galben delicat strălucea buchetul mușchiuleților de porc afumat și al pateurilor de ficat.

Ne-am așezat pe o bancă în vecinătatea parcurilor. Era răcoare. Luna spînzura ca o lampă deasupra caselor. Era mult după miezul nopții. În apropiere, muncitorii ridicaseră pe șosea un cort. Lucrau la linia de tramvai. Compresoarele șuierau și jerbe de scîntei țîșneau ridicîndu-se peste siluetele întunecate, încordat aplecate asupra lucrului. Nu departe de ei fumegau, ca bucătăriile de campanie, cazane cu gudron.

Fiecare își torcea firul gîndurilor sale.

— Cam ciudată o astfel de duminică, Otto, nu-i așa ?

Köster încuviință.

— De fapt, te bucuri odată ce a trecut, am observat gînditor.

Köster dădu din umeri.

— Poate pentru că ne-am obișnuit într-atît cu rutina zilelor de muncă, încît picul ăsta de libertate ne stinghерește !

Mi-am ridicat gulerul.

— E o incriminare la adresa vieții noastre, Otto ?

Mă privi zîmbind.

— Multe alte lucruri au incriminat-o, Robby.

— E adevărat, am recunoscut. Totuși...

Lumina violentă a compresoarelor arunca scîntei verzui peste asfalt. Cortul muncitorilor în care ardea lumina părea un colț al unei patrii mici și primitoare.

— Crezi că automobilul are să fie gata marți ? l-am întrebat pe Köster.

— Poate, răspunse el. Dar de ce vrei să știi ?

— Ei, doar așa...

Ne-am ridicat și-am pornit spre casă.

— Sînt cam bizar astăzi, am mărturisit eu.

— Ca fiecare cîteodată, spuse Köster. Somn ușor, Robby.

— Noapte bună, Otto !

Ajuns acasă, am întîrziat să mă culc. Dintr-o dată, camera nu mi-a mai plăcut deloc. Lustra era îngrozitoare, lumina mult prea stridentă, fotoliile uzate, linoleul dezolant de prozaic, lavoarul, patul, deasupra căruia atîrna pictura cu lupta de la Waterloo... nu poți primi aici un om onorabil... am constatat eu. Iar o femeie, nici vorbă. Cel mult o prostituată de la hotel *Internațional*.

III

MARȚI DIMINEAȚĂ LUAM MICUL dejun în curte, în fața atelierului nostru. *Cadillac*-ul era pus la punct. Lenz, cu o foaie de hîrtie în mînă, ne privea triumfător. Era șeful de publicitate al atelierului nostru și tocmai ne citise anunțul redactat pentru vînzarea mașinii. Începea cu cuvintele : „Vacanță pe coasta de sud în automobil de lux“ și constituia un hibrid, situat între poem și imn.

Köster și cu mine am tăcut un timp. Era necesar să ne venim în fire după acest torent de fantezie luxuriantă. Lenz ne considera copleșiți.

— Anunțu-i poetic și elegant totodată, nu-i așa ? întrebă el cu mîndrie nereținută. În epoca luciditățiii trebuie să fii romantic, ăsta-i secretul ! Contrastele se atrag.

— Nu atunci cînd e vorba de bani, am ripostat.

— Băiete, automobile nu cumperi ca să faci o investiție, explică Gottfried, respingînd argumentul. Le cumperi ca să cheltuiești bani ; și-aici începe — cel puțin pentru omul de afaceri — romantismul. Pentru majoritatea, el încetează în acest moment. De ce părere ești, Otto ?

— Știi..., începu Otto precaut.

— La ce bun să lungim povestea ? l-am întrerupt. Anunțul tău e potrivit pentru o cremă de față sau pentru o localitate balneară, dar nu pentru un automobil.

Lenz deschise gura ca să spună ceva.

—, Un moment — am continuat. Pe noi ne consideri cu idei preconcepute. Îți fac o propunere : să-l întrebăm pe Jupp. El e vocea poporului !

Jupp, un băiat de cincisprezece ani, era unicul nostru angajat pe un post așa-zis de ucenic. El servea la pompa de benzină, pregătea micul dejun și făcea seara curățenie. Era mic de statură, avea fața presărată cu pistrui și urechile cele mai clăpăuge din cîte văzusem. Köster susținea că Jupp n-ar păți nimic dacă ar cădea dintr-un avion. Datorită urechilor, ar reuși să planeze ușor pînă ar atinge pămîntul.

L-am chemat la noi. Lenz îi citi anunțul.

— Te-ar interesa un astfel de automobil, Jupp ? îl întrebă Köster.

— Un automobil ? întrebă la rîndul său Jupp.

Mă pufni rîsul.

— Bineînțeles, un automobil, mîrîi Gottfried. Doar nu o căruță !

— Are accelerator, cutie de viteză sincronizată și frîne hidraulice ? se informă imperturbabil Jupp.

— Cretinule, e doar *Cadillac*-ul nostru ! se răsti Lenz la el.

— Nu-i cu putință, răspunse Jupp zîmbind cu gura pînă la urechi.

— Vezi, Gottfried, zise Köster, ăsta-i romantismul de azi !

— Șterge-o și vezi-ți de pompă, afurisită progenitură a secolului al XX-lea !

Prost dispus, Lenz dispăru în atelier ca să redacteze totuși mai tehnic anunțul, păstrîndu-i totodată elanul poetic.

Cîteva minute mai tîrziu apăru pe neașteptate, la poartă, inspectorul principal Barsig. L-am primit cu tot

onorul. Inginer și expert al Societății de asigurare *Phönix*, Barsig întruchipa omul important, de care depindea repartizarea reparațiilor. Eram în relații excelente. Ca specialist, inginerul vădea o exigență diabolică, nelăsînd să-i treacă nimic cu vederea, dar ca amator de lepidoptere era maleabil ca aluatul. Avea o colecție serioasă și noi îi dăruisem un fluture-sfinx cît toate zilele, care se rătăcise noaptea în atelierul nostru. Barsig pălise și devenise solemn în clipa în care i l-am oferit. Era un cap-de-mort, o mare raritate, care-i lipsea din colecție. N-a uitat niciodată gestul nostru, și de-atunci ne procura lucrări de reparații pe cît îi sta în putință. În schimb, noi îi păstram orice molie pe care reușeam să punem mîna.

— Un vermut, domnule Barsig ? îl întrebă Lenz, din nou bine dispus.

— Nici un strop de alcool înainte de apusul soarelui, replică Barsig. E un principiu pe care nu-l încalc niciodată.

— Principiile trebuie încălcate, altfel nu-ți dau nici o satisfacție, explică Gottfried, și turnă vermutul. Ridic paharul în cinstea lepidopterelor sidefii, a celor de mălin negru și a ochilor de păun.

Barsig ezită o clipă.

— Dacă vii cu asemenea argumente nu mai pot rezista, se resemnă el și luă paharul. Dar în cazul ăsta, să închinăm și în cinstea micilor ochi de bou. Surîse jenat, ca și cum ne-ar fi relatat o poveste echivocă de amor. Am descoperit o nouă varietate. Cu antene păroase !

— Nu mai spuneți ! făcu Lenz. Îmi scot pălăria. Dacă-i așa, sînteți un adevărat pionier, și numele dumneavoastră va figura în istoria științelor naturii.

Am mai băut cu toții un pahar în cinstea antenelor păroase. Barsig își șterse mustața.

— Puteți veni să luați *Ford*-ul. Aveți aprobarea direcției să-i faceți reparațiile !

— Asta-i o veste mare, spuse Köster. Vine la țanc. Și cum stăm cu devizul ?

— S-a aprobat și devizul.

— Fără să taie nimic ?

Barsig închise unul din ochi.

— La început n-au prea vrut ei. Dar pînă la urmă...

— Să bem în cinstea Societății de asigurare *Phönix*, propuse Lenz, și umplu din nou paharele.

Barsig se ridică şi-şi luă rămas bun.

— Gîndiţi-vă la femeia care se afla şi ea în *Ford*-ul acela ; a murit acum cîteva zile. N-avea decît cîteva răni provocate de parbriz. A pierdut, probabil, prea mult sînge.

— Ce vîrstă avea ? întrebă Köster.

— Treizeci şi patru, răspunse Barsig. Gravidă în luna a patra. Făcuse o asigurare de douăzeci de mii de mărci.

Am plecat imediat să aducem automobilul. Era al unui meşter brutar. Noaptea, pe jumătate beat, omul intrase cu maşina într-un zid. Fusese rănită numai nevastă-sa, el nu se alesese nici măcar cu o zgîrietură.

Am dat de dînsul în garaj, unde ne pregăteam pentru remorcarea automobilului. Un timp s-a uitat în tăcere cum lucrăm. Părea cam dărîmat, avea spatele încovoiat şi gîtul scurt, iar capul uşor întins înainte. În penumbra garajului, culoarea cenuşiu-albicioasă a feţei, caracteristică tuturor brutarilor, îl făcea să pară un vierme mare şi trist. Se apropie încet.

— Cînd o să fie gata maşina ? întrebă el.

— Aproximativ în trei săptămîni, îl informă Köster. Arătă capota.

— Asta-i inclusă în cheltuielile de reparaţie, nu-i aşa?

— Cum să fie ? întrebă Otto. N-a suferit nici o stricăciune.

Meşterul brutar făcu un gest de nerăbdare.

— Aşa-i. Dar o capotă nouă tot mi-ar pica bine. E doar o comandă destul de serioasă. Ne-am înţeles, nu-i aşa?

— Nu, răspunse Köster, n-am înţeles.

Înţelegea el prea bine. Brutarul voia să includă fraudulos în costul reparaţiilor o capotă nouă, pe care societatea de asigurare nu era obligată s-o plătească. Ne-am tîrguit un timp, certîndu-ne. Clientul ameninţă că renunţă la serviciile noastre şi că va cere un deviz de la un atelier mai binevoitor. În cele din urmă, Köster cedă. N-ar fi făcut-o, dacă n-am fi avut mare nevoie de bani.

— Ei bine, zîmbi cu gura strîmbă brutarul, atunci de ce n-aţi acceptat de la început ? O să trec peste cîteva zile să aleg stofa. Mă gîndesc la un bej. Culori pastel.

Am pornit motorul. Afară, Lenz îmi arătă pe banchetele maşinii pete mari, negre.

— Sîngele soției sale moarte. Și-a scos capital din accident. Bej ! Culori pastelate. Îmi scot pălăria ! Pe ăsta îl cred capabil să încaseze asigurare pentru doi morți. Nevastă-sa era doar însărcinată !

Köster dădu din umeri.

— Își spune probabil că una n-are nici o legătură cu cealaltă.

— Nu-i exclus, acceptă Lenz. Se zice că există oameni pentru care așa ceva constituie o consolarea în nenorocire. Nouă ne reduce însă cîștigul exact cu cincizeci de mărci.

După amiază am găsit un pretext ca să mă întorc acasă. Fixasem întîlnirea cu Patrice Hollmann la orele cinci, dar nu divulgasem nimic camarazilor mei. Nu pentru că aș fi vrut să ascund faptul, dar așa, dintr-o dată, mi se păru mie însumi cam neverosimil.

Îmi indicase o cafenea ca loc de întîlnire. N-o cunoșteam ; auzisem doar că ar fi un local mic și elegant. M-am dus acolo, fără să posed alte date. De cum am intrat, m-am dat speriat înapoi. Salonul era ticsit de femei care sporovăiau. Nimerisem într-o cofetărie frecventată de sexul frumos.

Cu mare greutate am reușit să cuceresc o masă, care tocmai se eliberase. Am privit în jurul meu stingherit. În afară de mine, în local se mai aflau doi bărbați care nu-mi plăceau deloc.

— Cafea, ceai, ciocolată ? mă întrebă chelnerul. proiectînd de pe masă, cu șervetul. o ploaie de firimituri de cozonac pe costumul meu.

— Un coniac mare, am comandat.

Mi l-a adus. Dar odată cu el și o întreagă societate feminină, care căuta locuri și avea în fruntea ei o atletă matură, pe cap cu o pălărie mare, cu boruri largi, lăsate.

— Poftiți patru locuri, spuse chelnerul arătînd spre masa mea.

— O clipă, am intervenit eu, masa nu-i liberă. Aștept pe cineva.

— Nu se poate, domnule, spuse chelnerul. La ora asta nu se pot rezerva locuri.

M-am uitat la el. Apoi la atletă, care se afla acum foarte aproape de masă și pusese deja posesiv mîna pe

spătarul unui scaun. Privindu-i fața, am renunțat să opun vreo rezistență. Să fi dat cu tunul, și tot n-ai fi putut schimba hotărîrea acestei persoane de a pune mîna pe masă.

— Poți să-mi aduci cel puțin încă un coniac ? m-am răstit la chelner.

— Bineînțeles, domnule. Tot unul mare ?

— Tot !

— S-a înțeles ! se înclină. E o masă de șase persoane, domnule, îngăimă el scuzîndu-se.

— Bine, bine. Adu-mi odată coniacul !

Atleta părea să aparțină și unui club al abstinenților. Se uita fix la paharul meu de parcă ar fi fost un pește împuțit. Pentru a o înfuria, am mai comandat un pahar și i-am înfruntat privirea. Deodată, toată povestea asta mi s-a părut ridicolă. Ce căutam aici ? Și ce voiam de la fata aceea ? Nici nu știam măcar dacă o voi recunoaște în zăpăceala și sporovăiala din local. Nemulțumit, am dat pe gît coniacul.

— Salut, spuse cineva în spatele meu. M-am ridicat repede de pe scaun. Se afla în fața mea, rîzînd. Văd că nu-ți pierzi timpul !

Am pus pe masă paharul, pe care-l mai strîngeam în mînă. Brusc, m-am simțit încurcat. Fata arăta cu totul altfel decît o păstram în închipuire. Printre femeile bine hrănite care se îndopau cu cozonac, ea părea o amazoană zveltă, plină de prospețime, tînără, strălucitoare, sigură de ea și intangibilă. N-o să se lege nimic între noi doi, mi-am spus, și am întrebat-o :

— De unde-ai apărut ca o nălucă ? N-am încetat o clipă să privesc ușa !

Ea întinse mîna spre dreapta și-mi arătă.

— Există și o a doua intrare, pe acolo. Dar am cam întîrziat. Aștepți de mult ?

— Nu prea. Cel mult de două-trei minute. Și eu am venit abia acum.

Societatea feminină de la masa mea amuțise. Simțeam în spatele meu privirile disprețuitoare a patru matroane solemne.

— Dorești să rămînem aici ? am întrebat-o.

Fata măsură dintr-o privire anturajul. Strîmbă ușor din nas și mă privi amuzată.

— Mă tem că toate cafenelele sînt la fel !

Am scuturat capul.

— Goale îmi plac mai mult. Ăsta e un local infernal, în care te-alegi cu complexe de inferioritate. Cel mai bun lucru ar fi să mergem la un bar.

— La un bar ? Există baruri deschise ziua-n amiaza mare ?

— Ştiu eu unul, i-am răspuns. Este un local tare liniştit. Şi dacă-ţi place aşa ceva...

— Cîteodată îmi place...

Mi-am înălţat privirea. În momentul acela n-am fost sigur de înţelesul vorbelor ei. N-aveam nimic împotriva ironiei, dacă nu se îndrepta împotriva mea ; dar conştiinţa mi-era încărcată.

— Să mergem deci, spuse fata.

Am făcut un semn chelnerului să vină.

— Trei coniacuri mari ! strigă nenorocitul cu o voce de parcă voia să facă socoteala unui client dus pe cealaltă lume. Trei mărci treizeci !

Fata se întoarse spre mine.

— Trei coniacuri în trei minute ! Asta zic şi eu ritmicitate !

— Două sînt de ieri !

— Ce mincinos ! şuieră în spatele meu atleta.

Tăcuse timp îndelungat. M-am întors spre ea şi m-am înclinat.

— Sărbători fericite, doamnele mele !

Apoi am plecat grăbit. Afară, fata mă întrebă :

— Ai ceva de împărţit cu ele ?

— Nimic deosebit. Numai că fac o impresie defavorabilă asupra gospodinelor onorabile.

— Şi mie mi se întîmplă la fel, adăugă ea.

Am privit-o. Îmi părea răsărită dintr-o altă lume. Nu-mi puteam închipui ce era şi cum trăia.

Barul constituia pentru mine un teren sigur. Cînd am intrat, Fred, barmanul, stătea în spatele tejghelei şi lustruia paharele de coniac. M-a salutat ca şi cum m-ar fi văzut pentru prima oară, ca şi cum n-ar fi trebuit să mă ducă acum două zile acasă. Avea stil şi o uriaşă experienţă.

Cu excepţia unei mese, localul era gol. Ca de obicei, masa era ocupată de Valentin Hauser. Îl cunoşteam din

timpul războiului. Amîndoi fusesem în aceeaşi companie. Îmi adusese odată în prima linie o scrisoare ; trecuse printr-un tir de baraj, crezînd că ar fi de la maică-mea. Ştia că aşteptam o veste, deoarece mama fusese operată. Dar se înşelase : era doar o reclamă pentru apărătoare de cap din fibră de urzică. La întoarcere fusese rănit în picior.

Valentin moştenise cîtva timp după sfîrşitul războiului ceva avere. De atunci, o da pe gît. Susţinea că trebuie să sărbătorească fericirea de a fi scăpat teafăr. Nu-i păsa că trecuseră un număr de ani de-atunci. Explica că de fapt nici nu sîntem în stare să sărbătorim cît se cuvine evenimentul. Era unul dintre oamenii cu o memorie înfiorătoare pentru tot ceea ce însemnase război. Noi ceilalţi uitasem multe, el îşi amintea însă fiecare zi, fiecare oră.

Mi-am dat seama că băuse deja mult ; şedea în colţul său, cufundat în gînduri, complet absent la ce era în jur. Am ridicat mîna.

— Salut, Valentin !

Se uită la mine şi dădu din cap.

— Salut, Robby !

Ne-am aşezat într-un colţ. Barmanul veni la masa noastră.

— Ce doreşti să bei ? am întrebat-o pe fată.

— Poate un Martini, răspunse ea. Un Martini sec.

— Asta-i specialitatea lui Fred, am informat-o.

Fred îşi permise să surîdă.

— Mie ca de obicei, am adăugat.

În barul cufundat în penumbră era răcoare. Stăruia mirosul ginului şi al coniacului vărsat. Era o mireasmă aromată, asemănătoare celei de ienupăr şi pîine. Din plafon atîrna macheta sculptată în lemn a unei corăbii cu pînze. Peretele din spatele barului era bătut în aramă. Lumina discretă a unui lampadar aprindea pe metal reflexe roşii, oglindind parcă văpaia unui foc subteran. Dintre micile aplice de fier forjat, erau aprinse doar două — una la masa lui Valentin, cealaltă la a noastră. Aveau abajururi de pergament galben, făcute din hărţi vechi, care-ţi sugerau înguste şi luminate segmente ale globului.

Mă simţeam uşor stînjenit şi nu prea ştiam cum să abordez discuţia. Căci nu cunoşteam aproape deloc fata, şi cu cît mă uitam la ea, cu atît îmi părea mai străină. Trecuse mult timp de cînd mă aflasem într-o situaţie asemănătoare ; pierdusem obişnuinţa. Aveam mai multă ex-

perienţă în raporturile mele faţă de bărbaţi. Mai înainte, la cafenea, mă supărase zgomotul... Acum, în bar, mi se păru deodată că-i prea multă liniște. Fiecare cuvînt dobîndea aici, învăluit de tăcerea din jur, atîta greutate încît nu prea reuşeai să vorbeşti cu naturaleţe. Aproape că doream să fi rămas la cafenea.

Fred aduse paharele. Am sorbit o înghiţitură. Romul era tare şi te înviora. Strînsese în el întreaga văpaie a soarelui. O băutură pe care puteai s-o bei cu încredere. Am golit paharul şi i l-am dat imediat lui Fred.

— Îţi place aici ? am întrebat-o.

Fata dădu din cap.

— Mai mult decît în cofetăria din care am plecat ?

— Urăsc cofetăriile, rosti ea.

— Atunci, de ce ai propus să ne întîlnim tocmai într-o cofetărie ? am întrebat-o mirat.

— Nu ştiu. Îşi scoase pălăria. Nu mi-a dat altceva prin minte.

— Cu atît mai bine dacă-ţi place aici. Noi venim adesea. Seara, bomba asta se transformă într-un fel de cămin.

Începu să rîdă.

— Nu-i cam trist ?

— Nu, corespunde epocii noastre.

Fred îmi aduse al doilea pahar. Mai puse lîngă el, pe masă, o havană verde.

— Din partea domnului Hauser.

Din colţul său, Valentin îmi făcu semn şi ridică paharul.

— 31 iulie 1917, Robby. spuse el, articulînd cu greu cuvintele.

I-am răspuns şi-am ridicat de asemenea paharul.

Trebuia să bea întotdeauna în sănătatea cuiva ; îl întîlnisem adesea seara, într-o cîrciumă ţărănească, bînd în cinstea lunii sau a liliacului. Apoi îşi aducea aminte de o zi oarecare petrecută în tranşee, o zi deosebit de grea, şi se simţea cuprins de un sentiment de recunoştinţă pentru că mai era încă în viaţă şi stătea la masa din barul lui Freddy.

— E prietenul meu, i-am explicat fetei. Un camarad de arme. Singurul om, din cîţi cunosc, care a reuşit să convertească o mare nenorocire într-o mică fericire. Nu mai ştie ce să facă cu viaţa lui, iată de ce se bucură de simplul fapt că mai trăieşte.

Se uită gînditoare la mine. O rază de lumină i se aşternuse pieziş pe frunte şi gură.

— Înţeleg foarte bine, spuse fata.

Am ridicat ochii.

— N-ar trebui să înţelegi. Eşti mult prea tînără ca să poţi pricepe !

Îmi răspunse surîzînd. Era un surîs abia schiţat, care i se răsfrîngea doar în ochi. Nu-i schimba aproape deloc expresia ; i-o lumina doar, transfigurînd-o.

— „Prea tînără !“ — ripostă ea —, asta nu-i decît o vorbă. După mine, nu eşti niciodată prea tînăr. Mai curînd, mereu prea bătrîn.

Am tăcut o clipă.

— S-ar putea aduce o mulţime de argumente împotrivă, i-am replicat, făcîndu-i lui Fred semn să-mi mai aducă ceva de băut. Fata era atît de sigură de ea şi se comporta cu atîta naturaleţe ; eu, dimpotrivă, eram ca de lemn. Aş fi dorit din toată inima să pot purta o discuţie spumoasă, jucăuşă, o conversaţie aşa cum se cuvine, care îţi vine de obicei în minte post festum, după ce ai rămas din nou singur. Lenz ştia să întreţină o discuţie, eu dovedeam încă de la început stîngăcie, astfel încît dialogul devenea greoi. Gottfried avea dreptate cînd spunea despre mine că din punct de vedere al conversaţiei sînt aproximativ la nivelul unui funcţionar de poştă.

Din fericire, Fred se arătă rezonabil. În locul degetarelor minuscule, îmi aduse acum, în mare viteză, un pahar cumsecade de vin, plin cu rom. În acest fel, nu mai era nevoit să alerge de la tejghea la masă şi nici nu se băga de seamă cît beam. Căci trebuia să beau, altminteri nu puteam scăpa de muţenia apăsătoare.

— Nu mai vrei încă un Martini ? am întrebat-o pe fată.

— Dar dumneata ce bei ?

— Rom.

Privea la paharul meu.

— Tot rom ai băut pînă mai adineaori.

— Da, am confirmat eu, de obicei beau rom.

Îşi scutură capul.

— Nu cred să aibă un gust bun.

— De mult nu mai ştiu dacă are vreun gust, i-am mărturisit.

Fata mă privi.

— Atunci, de ce-l bei ?

— Romul, am răspuns, bucuros de a fi găsit o temă de conversaţie, romul nu are nici în clin nici în mînecă cu gustul. Nu-i o simplă băutură... e mai mult un prieten. Un amic, care te face să iei lucrurile mai uşor. Metamorfozează lumea. Ăsta-i motivul pentru care-l bei. Am dat paharul la o parte. Să nu-ţi comand încă un Martini ?

— Mai bine un rom, răspunse ea. Aş vrea să încerc şi eu o dată.

— Foarte bine, am acceptat, dar nu romul ăsta. Pentru început e prea greu. Adu un cocteil Baccardi ! am strigat la Fred. Fred aduse paharele. Adăugă şi o farfurie cu migdale sărate şi boabe prăjite de cafea. Lasă-mi şi sticla aici, i-am spus.

Încetul cu încetul, totul prinse relief şi strălucire. Incertitudinea dispăru, cuvintele începură să curgă de la sine şi nu mai eram chiar atît de atent la fiecare vorbă. Am continuat să beau şi am simţit cum valul cel mare şi unduios se apropie şi mă cuprinde, cum ceasul gol al înserării se îmbogăţeşte cu imagini, cum cortegiul mut al viselor apăru fantomatic, acoperind sferele cenuşii şi indiferente ale existenţei. Pereţii barului se lărgiră şi deodată nu mai păru localul cunoscut, ci un colţ al lumii, un colţ de refugiu, o tranşee în penumbră, în jurul căreia vuia lupta eternă a haosului, tranşee în care stăteam ghemuiţi şi apăraţi, strînşi laolaltă în chip misterios, în clarobscurul timpului. Fata şedea ghemuită pe scaunul ei, străină şi enigmatică, aruncată parcă de soartă din cealaltă parte a universului. Mă auzeam vorbind, dar îmi părea o voce străină, aparţinînd altuia care glăsuia în locul meu. Cuvintele nu mai aveau consistenţă reală, ele transgresau şi se îndreptau spre alte zone, mai colorate decît le puteau oferi micile întîmplări ale vieţii mele : ştiam că ele nu mai exprimă adevărul, ştiam că se convertiseră în fantezie şi minciună, dar îmi era indiferent : adevărul era dezolant şi palid, doar simţirea şi reflexele viselor generau viaţa.

În vana de aramă a barului strălucea lumina. Din cînd în cînd, Valentin ridica paharul şi mormăia o dată din calendar. Afară curgea molcom fluxul străzii în chemarea

de pasăre de pradă a automobilelor. Își trimitea strigătul ei înăuntru, cum deschidea cineva ușa. Și striga ca o femeie bătrînă, cicălitoare, geloasă .

Se înserase cînd am condus-o pe Patrice Hollmann acasă. M-am întors încet la bar. Pe neașteptate, am simțit golul singurătății. Cădea o ploaie subțire. M-am oprit în fața unei vitrine. Băusem prea mult, abia acum îmi dădeam seama. Nu că m-aș fi clătinat, dar simțeam foarte bine că întrecusem măsura.

Dintr-o dată, mi se făcu foarte cald. Mi-am descheiat paltonul și mi-am dat pălăria pe ceafă. Afurisită treabă, căzusem din nou în cursă. Ce voi fi fost în stare să trăncănesc mai înainte ? Nici nu îndrăzneam să mă gîndesc serios. Dealtfel, nu-mi aminteam nimic, ceea ce era mult mai grav. Aici, pe strada rece, în vacarmul autobuzelor, totul apărea complet diferit de ceea ce se petrecuse în penumbra barului. M-am blestemat. Ce părere frumosă trebuie să-și fi făcut fata despre mine ! Căci își dăduse cu siguranță seama. Ea nu băuse aproape nimic. Și cînd și-a luat rămas bun m-a privit atît de ciudat...

Dumnezeule ! M-am întors, ciocnindu-mă în aceeași clipă de un bărbat mic și gras.

— Ei bine ! am exclamat furios.

— Cască ochii, sfeștoc de paie în călduri ! lătră grăsunul.

M-am uitat lung la el.

— N-ai prea văzut oameni la viața ta, continuă el să latre.

Mă găsise tocmai în dispoziția potrivită.

— Oameni am mai văzut eu, dar butoiașe cu bere care să iasă la plimbare nu, am ripostat.

Grăsunul n-avu nevoie să se gîndească prea mult. Se opri și se umflă în pene.

— Știi ce, îmi aruncă în obraz, du-te la grădina zoologică ! Cangurii visători n-au ce căuta pe stradă !

Mi-am dat seama că am de-a face cu un individ versat în invective rafinate. Era în joc onoarea mea, pe care, în ciuda depresiunii, trebuia s-o apăr.

— Ia-o din loc, avorton la șapte luni cu creier bolnav ! l-am apostrofat, ridicînd mîna în semn de binecuvîntare.

Străinul nu luă însă în considerare îndemnul meu.

— Pune să-ţi facă injecţii cu beton la cerebel, corcitură de maimuţă zbîrcită ! mîrîi el.

Eu l-am făcut platfus decadent. El mi-a zis cacadu năpîrlit, eu spălător de cadavre fără serviciu. Mă consideră apoi, cu ceva respect, cap de bou canceros, iar eu pe el, pentru a pune capăt invectivelor, cimitir ambulant de fripturi la grătar. Chipul i se lumină deodată.

— Cimitir de fripturi... e reuşit ! spuse el, n-o ştiam încă ! O s-o introduc în repertoriul meu ! Pe curînd...

Şi-a scos pălăria şi ne-am despărţit însufleţiţi de-o stimă reciprocă.

Înjurăturile mă înviorasră. Dar furia nu dispăruse. Mă cuprindea chiar din ce în ce mai mult, în raport direct cu procesul trezirii. Aveam impresia că sînt un prosop ud, stors. Încetul cu încetul, furia nu mai viză în exclusivitate persoana mea, ci se îndreptă împotriva a tot şi a toate... chiar şi împotriva fetei. Doar ea fusese motivul pentru care mă îmbătasem. Mi-am ridicat gulerul paltonului. În ce mă priveşte, n-avea decît să creadă ce vrea, acum îmi era totuna... cel puţin ştia cu cine are de-a face. Ce se întîmplase, se întîmplase... după mine, toată povestea asta putea să se ducă dracului. Nu se mai putea schimba nimic. Poate că era chiar mai bine aşa...

M-am reîntors la bar şi de-abia acum m-am îmbătat de toată frumuseţea.

IV

VREMEA DEVENI CALDĂ ŞI UMEDĂ. Cîteva zile plouă. Apoi se lumină, soarele cald începu să plămădească seminţele vieţii, şi vineri dimineaţa cînd am venit la atelier am văzut-o pe Mathilda Stoss stînd în curte, cu mătura încleştată sub braţ, pe faţă cu o expresie de hipopotam înduioşat.

— Priveşte şi dumneata, domnu Lohkamp, ce frumuseţe ! De fiecare dată, o nouă minune !

Mirat, am rămas locului. Bătrînul prun de lîngă pompa de benzină înflorise peste noapte.

Petrecuse întreaga iarnă desfrunzit şi strîmb ; de crengile lui am atîrnat pneuri vechi şi am agăţat, ca să se usuce, canistre de ulei răsturnate ; nu însemnase altceva

decît un cuier comod pentru orice, de la cîrpele de spălat pînă la capotă... acum cîteva zile mai fluturau în jurul lui pantalonii noştri albaştri de in puşi la uscat ; ieri nu observasem mai nimic... şi deodată, peste noapte, se transformase, ca printr-o vrajă, într-un strălucitor nor roz-alb, un nor de flori pastelate, ca şi cum s-ar fi rătăcit în curtea noastră murdară un roi de fluturi...

— Şi mireasma ! exclamă Mathilda exaltată, dînd ochii peste cap, mireasma e minunată... la fel ca cea a romului dumneavoastră.

Nu simţeam nici un parfum. Dar am înţeles imediat.

— Mireasma aduce mai degrabă cu cea a coniacului pentru clienţi, am susţinut eu.

Ea protestă cu energie.

— Domnu Lohkamp, trebuie să fi răcit. Poate că ai mata şi polipi în nas. Polipi are astăzi aproape toată lumea. Nu, bătrîna Stoss are un miros de copoi, crede-mă, este o mireasmă de rom, de rom vechi.

— Ei bine, Mathilda...

I-am turnat un păhărel de rom şi m-am îndreptat spre pompa de benzină. Jupp era de pe acum la post. În faţa lui, într-o cutie ruginită de conserve, se răsfăţau cîteva crengi înflorite, tăiate din prun.

— Ce-i cu asta ? l-am întrebat mirat.

— Pentru doamne ! mi-a explicat Jupp. Cînd le fac plinul, le dăruiesc cîte o rămurea. Aşa am vîndut cu nouăzeci de litri mai mult. Pomul ăsta valorează aur, domnule Lohkamp. Dacă nu l-am avea, ar trebui să fabricăm unul artificial.

— Eşti un bun negustor, băiete !

Jupp zîmbi. Soarele îi lumina urechile, care, în bătaia razelor, păreau rubinii vitralii de biserică.

— M-au şi fotografiat de două ori, dădu el raportul. Cu prunul în spate.

— Bagă de seamă, ai să ajungi actor de cinema ! l-am tachinat ; apoi m-am îndreptat spre şanţul de unde Lenz îşi făcu apariţia ieşind de sub *Ford*.

— Robby, spuse el, mi-a venit o idee. Să ne ocupăm de fata aia a lui Binding.

Am făcut ochi mari.

— Ce vrei să spui ?

— Exact ceea ce am spus. De ce te holbezi aşa la mine?

— Nu mă holbez...

— Ba bine că nu. Da cum o chema pe fată ? Pat şi mai cum ?

— Nu ştiu, am răspuns eu.

Se ridică în picioare.

— Nu ştii ? Doar ţi-ai scris adresa ei ! Am văzut cu ochii mei !

— Am pierdut bileţelul.

— L-ai pierdut ! Se apucă cu amîndouă mîinile de părul său blond, des ca peria. Iată pentru ce m-am ocupat atunci de Binding, afară, timp de o oră! Pierdut ! În sfîrşit, poate că şi-o mai aminteşte Otto !

— N-o mai ştie nici Otto.

Se uită la mine.

— Ce jalnic diletant ! Cu atît mai rău ! Nu-ţi dai seama că e o fiinţă minunată ? Dumnezeule ! Îşi ridică privirea spre ceruri. O dată ni se încrucişează calea cu o fată rasată, şi atunci salcia asta plîngătoare pierde adresa!

— Nu mi s-a părut aşa de grozavă.

— Pentru că eşti un prost, replică Lenz, un cretin care nu are cunoştinţă de nimic ce depăşeşte nivelul femeilor de stradă de la cafeneaua *Internaţional* ! Pianistule ! Îţi repet : a fost un noroc, un mare noroc această fată. Bineînţeles, tu n-ai idee de aşa ceva ! Te-ai uitat la ochii ei ? Desigur că nu... nu te-ai uitat decît la paharul tău de rachiu...

— Tacă-ţi botul ! l-am întrerupt, căci cu referirea la pahar zgîndărise o rană deschisă.

— Şi mîinile, continuă el, fără să mă ia în seamă, mîini înguste şi lungi de creolă, la asta se pricepe Gottfried, poţi să mă crezi ! Sfinte Sisoie ! În sfîrşit, o fată aşa cum trebuie să fie : frumoasă, naturală şi — ce-i mai important — care creează atmosferă — se întrerupse —, ştii tu măcar ce înseamnă atmosferă ?

— *Aer pe care-l pompezi într-un pneu*, am explicat morocănos.

— Firește — spuse Lenz cu o milă dispreţuitoare —, aer, bineînţeles ! Atmosferă, aură, strălucire, căldură, mister... ceea ce însufleţeşte frumuseţea şi-i dă viaţă... dar ce să mai vorbesc, atmosfera ta e aburul romului...

— Încetează acum, ori îţi dau cu cana în cap, l-am ameninţat.

Dar Gottfried continua să vorbească, și eu nu m-am atins de el. N-avea idee de ce se întîmplase și că fiecare cuvînt al lui mă lovea din plin. Mai cu seamă ceea ce spusese despre băut. Depășisem deja acest punct nevralgic și mă consolasem ; acum, el scormonea din nou totul. Nu înceta să tot laude fata, astfel încît în curînd mă cuprinse senzația de a fi pierdut pentru totdeauna ceva extraordinar.

Supărat, m-am dus pe la orele șase la cafeneaua *Internațional*. Era refugiul meu ; Lenz îmi confirmase doar această stare de lucruri. Spre mirarea mea, în local era mare animație. Pe tejghea se aflau torturi și cozonaci, iar Alois, cel cu platfus, gonea spre salonul din fund cu o tavă încărcată cu un serviciu de cafea. M-am oprit din mers. Cafea în cafetieră ? În cazul ăsta, probabil că membrii unei întregi asociații zac sub masă beți morți.

Dar patronul mă puse la curent. Astăzi se sărbătorea, în salonul din fund, plecarea lui Lilly, prietena Rozei. Mi-am dus mîna la frunte. Bineînțeles, fusesem doar și eu invitat ! Eram chiar singurul bărbat, cum spusese semnificativ Roza ; căci Kiki, care era și el prezent, nu conta. Am ieșit încă o dată, repede, și-am cumpărat un buchet de flori, un ananas, o jucărie pentru copil și un pachet de ciocolată.

Roza mă primi cu zîmbetul unei doamne din înalta societate. Purta o rochie neagră decoltată și trona în capul mesei. Dinții ei de aur sclipeau. M-am interesat ce-i face fetița și i-am dat pentru ea jucăria din celuloid și ciocolata. Roza radia de bucurie.

M-am îndreptat cu florile și ananasul spre Lilly.

— Cele mai sincere urări de fericire !

— Este și o să rămînă un cavaler ! remarcă Roza. Și-acum vino, Robby, și așază-te între noi două !

Lilly era cea mai bună prietenă a Rozei. Încheia o carieră strălucită. Reprezentase idealul inaccesibil al fiecărei femei de stradă obișnuite : să lucreze într-un hotel. O asemenea femeie nu face trotuarul... locuiește la hotel și-și recrutează clienții din rîndul călătorilor. Majoritatea celor de felul ei nu ajung la o asemenea situație... n-au nici garderobă bogată, nici suficienți bani ca să-și aștepte un timp amatorii. Lilly locuise, ce-i drept, doar în hoteluri de

provincie. Dar strînsese în cursul anilor cam patru mii de mărci. Acum urma să se căsătorească. Logodnicul ei avea un mic atelier de instalaţii. Ştia totul despre ea şi-i era indiferent. În privinţa viitorului putea fi fără grijă : dacă vreuna dintre fetele astea se măritä, poţi avea încredere în dînsa. Ele ştiu ce înseamnă viaţa agitată şi sînt sătule de ea. Nu te înşală niciodată.

Lilly urma să se căsătorească luni. Astăzi, Roza îi pregătise sărbătorirea despărţirii. Erau de faţă toate fetele, pentru a fi încă o dată împreună cu Lilly. După căsătorie, ea nu mai putea veni aici.

Roza îmi turnă o ceaşcă de cafea. Alois intră cu un cozonac uriaş, îndesat de stafide, migdale şi garnisit cu coajă de lămîie verzuie fiartă în zahăr. Îmi puse pe farfurie o bucată cît toate zilele. Ştiam cum trebuie să mă comport. Am gustat şi am mimat uimire.

— Ei, fir-ar să fie ! Cozonacul ăsta precis nu-i cumpărat din comerţ...

— E făcut de mine, mărturisi fericită Roza.

Ştia să gătească excelent şi-i plăcea să-i fie recunoscute meritele. Era neîntrecută mai cu seamă la prepararea gulaşului şi a cozonacului. Nu degeaba era originară din Boemia.

Mi-am aruncat ochii în jurul meu. Erau adunate aici, la masă, fiicele plăcerii, culegătoarele din via Domnului, cunoscătoare infailibile ale sufletului omenesc, soldaţii amorului. Wally, frumoasa căreia i se furase de curînd, în timpul unei plimbări cu maşina, blana de vulpi polare... Lina cea cu piciorul de lemn, care mai avea încă amanţi... Fritzi, ticăloasa care-l iubea pe Alois, cel cu platfus, cu toate că ar fi putut avea de mult o locuinţă şi un prieten care s-o întreţină... Margot, cu obrajii îmbujoraţi, îmbrăcată mereu în haine de slujnică, atrăgînd astfel bărbaţi eleganţi... Marion, cea mai tînără, strălucitoare şi lipsită de griji... Kiki, care nu trecea drept bărbat, pentru că purta îmbrăcăminte feminină şi se farda... Mimi, nenorocita căreia bătutul străzilor, la cei patruzeci şi cinci de ani ai ei, îi venea din ce în ce mai greu, din cauza varicelor... cîteva femei de la bar, dame de consumaţie pe care nu le cunoşteam... şi, în sfîrşit, ca al doilea oaspete de onoare : mică, cu părul grizonat şi stafidită, Muttchen, mămica, confidenta tuturor, consolarea şi sprijinul călătorului nocturn, bătrînica de la cazanul cu cîrnăciori din

colțul străzii Nikolai. bufet ambulant și oficiu de schimb noaptea, Muttchen care, în afara cîrnăciorilor de Frankfurt, mai vindea pe ascuns țigări și alte nimicuri și care se lăsa tapată.

Cunoșteam regula jocului. Nici un cuvînt despre afaceri, nici o aluzie lipsită de delicateță astăzi... date uitării teribilele performanțe ale Rozei, datorită cărora fusese poreclită Iapa-de-Fier, discuțiile despre dragoste ale lui Fritzi cu comerciantul de vite Stefan Grigoleit... uitate dansurile lui Kiki în jurul coșului cu covrigi sărați. în zorii zilei. Conversația de aici era demnă de orice reuniune de cucoane.

— E totul pregătit. Lilly ? am întrebat-o.

Ea dădu din cap.

— Trusoul era de mult gata.

— Splendid trusou ! adăugă Roza. Nu lipsește nici cel mai mic milieu de dantelă !

— La ce-s bune milieurile de dantelă ? am întrebat.

— Cum de nu știi, Robby ?

În ochii cu care Roza se uită la mine era atîta reproș, încît am declarat repede că bineînțeles știam. Milieuri de dantelă, huse croșetate erau — se înțelege de la sine — simbolul comodității mic-burgheze... Simbolul consfințit al căsătoriei, al paradisului pierdut. Căci nu deveniseră femei de stradă din temperament, ci eșuaseră la marginea existenței burgheze. Dorința lor tainică era patul conjugal, nu viciul. Dar n-ar fi recunoscut-o niciînd.

M-am așezat la pian. Roza de-abia așteptase clipa asta. Îi plăcea muzica, cum dealtfel le plăcea tuturor acestor fete. Acum, la despărțire, am mai cîntat încă o dată toate șlagărele preferate ale ei și ale lui Lilly. La început *Rugăciunea unei fecioare*. Titlul nu se prea potrivea cu localul, dar în fond nu era decît o piesă de virtuozitate cu multă zdrăngăneală. Apoi urmă *Cîntecul de seară al păsărelelor, Alpii în văpaie, Cînd moare dragostea, Milioanele arlechinului* și drept încheiere *Aș vrea să mă reîntorc în patrie*, care îi plăcea grozav de mult Rozei. Femeile de stradă sînt ființele cele mai dure și cele mai sentimentale în același timp. Au cîntat-o cu toate în cor. Kiki vocea a doua. Lilly se sculă să plece. Trebuia să-și ia de undeva logodnicul. Roza o îmbrățișă din toată inima.

— Curaj, Lilly. Nu te lăsa !

Plecă încărcată de daruri. Dracu să ştie, avea o faţă cu totul diferită de cea dinainte. Trăsăturile aspre, săpate pe chipul fiecăreia care are de-a face cu trivialitatea umană, dispăruseră ; faţa-i devenise mai blîndă, redobîndise realmente ceva din aerul unei fete tinere.

Am rămas în faţa uşii şi i-am făcut cu mîna. Din senin, Mimi începu să plîngă. Fusese şi ea măritată odată. Îi murise soţul în război, de pneumonie. Dacă ar fi căzut în luptă, ar fi avut dreptul la o pensie cît de mică şi n-ar mai fi trebuit să facă trotuarul. Roza o bătu pe spate.

— Haide, Mimi, fii tare ! Vino să bem încă o ceaşcă de cafea !

Întreaga societate se întoarse în salonul întunecos al cafenelei *Internaţional*, ca găinile în coteţ. Dar atmosfera se destrămase.

— Mai cîntă-ne ceva de încheiere, Robby, se rugă Roza. Ca să ne mai înveselim.

— De acord. O să vă cînt *Vechiul marş al camarazilor*.

Apoi mi-am luat şi eu rămas bun. Roza mi-a împachetat un cozonac şi mi l-a dat. L-am dăruit fiului lui Muttchen, care pregătea deja afară, ca în fiecare seară, cazanul pentru cîrnăciori.

Meditam ce să fac în continuare. La bar nu voiam în nici un caz să mă duc. Nici la cinema. Să merg oare la atelier ? Nehotărît, m-am uitat la ceas. Era opt. Köster trebuia să se fi întors la ora asta. Cu el de faţă, Lenz nu mai putea vorbi ore întregi despre fată. M-am îndreptat spre atelier.

Înăuntru era lumină ; dar nu numai înăuntru... ci în întreaga curte. Köster rămăsese singur.

— Da ce s-a întîmplat aici, Otto ? am întrebat. Nu cumva ai vîndut *Cadillac*-ul ?

Köster rîse.

— Nu, Gottfried a făcut doar un pic de iluminaţie. Aprinsese amîndouă farurile *Cadillac*-ului. Maşina era aşezată în aşa fel încît fascicolele de lumină treceau prin fereastră în curte, căzînd pe coroana albă a prunului înflorit. O privelişte minunată, cum se oferea pri-

virii pomul, parcă încărcat de nea. Iar în jurul lui, întunericul — o mare neagră — părea să vuiască.

— Splendid, am remarcat. Dar unde-i Gottfried ?

— S-a dus să cumpere ceva de mîncare.

— O idee grozavă. Mă simt nu știu cum... Poate fiindcă mi-e foame.

Köster m-a aprobat.

— E întotdeauna bine să mănînci. Legea de fier a vechilor războinici. Și eu am făcut astăzi după-amiază o ispravă — nu știu cum. L-am înscris pe Karl la curse.

— Cum ? m-am mirat eu. Nu cumva pentru ziua de șase ?

Dădu din cap.

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, Otto, în ziua de șase iau startul numai așii !

Dădu din nou din cap.

— În clasa mașinilor de sport Braumüller.

Mi-am suflecat mînecile.

— Atunci, la treabă, Otto ! Să-i facem o baie generală de ulei favoritului nostru.

— Stați, strigă ultimul romantic, care tocmai intra, mai întîi să înfulecăm ceva.

Despachetă cina — brînză, pîine, cîrnăciori afumați tari ca piatra și scrumbii. Am mîncat înfometați ca o întreagă coloană de țărani veniți de la treierat și-am băut bere foarte rece. Apoi l-am luat în primire pe Karl. Două ore l-am tot judecat, i-am controlat și i-am uns toate lagărele. După aceea, Lenz și cu mine am mai cinat o dată. Gottfried îndreptă reflectoarele cuprinzînd în raza lor *Ford*-ul. După accident, unul din faruri rămăsese, din întîmplare, nevătămat. De pe șasiul îndoit în sus, privea acum pieziș spre înaltul cerului.

Lenz se întoarse mulțumit.

— Așa, Robby, acum adu sticlele. Vrem să cinstim „Sărbătoarea copacului înflorit".

Am pus pe masă coniacul, ginul și două pahare.

— Dar tu ? întrebă Gottfried.

— Eu nu beau nimic.

— Cum ? De ce ?

— Pentru că nu mai am nici un chef de blestematele astea de chiolhanuri !

Un timp, Lenz se uită lung la mine.

— Lui Prîslea al nostru i-a sărit o doagă, Otto. se adresă el apoi lui Köster.

— Lasă-l dacă nu vrea, ripostă acesta.

Lenz își umplu paharul.

— Băiatul e de cîtva timp într-o ureche.

— Asta n-ar fi nimic, am adăugat eu.

Mare și roșie, luna apăru deasupra acoperișului fabricii de peste drum. O vreme, am adăstat în tăcere.

— Spune-mi, Gottfried — am reluat apoi discuția —, tu ești expert în materie de dragoste, nu-i așa ?

— Expert ? Sînt doar maestru la acest capitol, răspunse Lenz cu modestie.

— Bine. Aș vrea să știu dacă întotdeauna te porți prostește cînd iubești.

— Cum prostește ?

— Ei, așa, ca și cum ai fi pe jumătate ametit. Îi tot dai cu gura, spui nerozii și încerci să trișezi.

Lenz izbucni în rîs.

— Dar, naivule, totul nu-i decît înșelătorie. O înșelătorie minunată a naturii. Uită-te la prun ! Și el încearcă tocmai acum să înșele. Se înfățișează mai frumos decît va fi după aceea. Ar fi înfiorător dacă dragostea ar avea de-a face cu adevărul. Slavă Domnului că afurisiții de moraliști nu pot subjuga totul !

M-am ridicat în picioare.

— Vrei să spui că fără un pic de înșelătorie nici nu se poate ?

— Exact, copilașule !

— Dar poți deveni afurisit de ridicol înșelînd !

Lenz zîmbi.

— Ține minte un lucru, băiete : niciodată și nicicînd nu poți apărea ridicol în ochii unei femei dacă întreprinzi ceva de dragul ei. Chiar atunci cînd joci cea mai stupidă piesă. Fă tot ce-ți trăsnește prin minte, dă-te peste cap, spune cele mai mari gogomănii, umflă-te-n pene ca un păun, cîntă-i o serenadă... ferește-te însă de un singur lucru : nu fi practic, nu fi rezonabil !

Mi se stîrnise interesul.

— Ce spui la toate astea, Otto ?

Köster rîse.

— Cam așa-i !

Se ridică și deschise capota lui Karl. Mi-am adus sticla de rom, paharul și le-am așezat pe masă. Otto puse

mașina în mișcare. Motorul duduia grav și reținut. Lenz își pusese picioarele pe pervazul ferestrei și privea afară. M-am așezat lîngă el.

— Ai fost vreodată beat în tovărășia unei femei ?

— Adesea, răspunse el, fără să facă o mișcare.

— Și ?...

Se uită la mine cu coada ochiului.

— Vrei să spui, dacă mi s-a întîmplat să fi făcut vreo gafă ? Nici o scuză, copile ! Nici o vorbă. Trimite flori. Fără vreun rînd. Doar flori. Ele acoperă totul. Pînă și mormintele.

M-am uitat la el. Nu se mișca. Ochii îi scînteiau în reflexul luminii albe de afară. Motorul mergea încă, duduind ușor, ca și cum sub picioarele noastre s-ar fi cutremurat pămîntul.

— Acum aș putea bea ceva liniștit, am mărturisit în timp ce destupam sticla.

Köster opri motorul. Apoi i se adresă lui Lenz.

— Luna este destul de strălucitoare ca să poți găsi un pahar, Gottfried. Renunță la lumină. Mai cu seamă la farurile *Ford*-ului. Cu fascicolul ei oblic, bestia îmi amintește de război. Nu era de glumit noaptea, cînd prindeau un avion în raza lor.

Lenz dădu din cap.

— Și mie chestia asta îmi aduce aminte — ei bine, indiferent...

Se ridică și stinse farurile. Luna se ridicase peste acoperișul fabricii. Devenise din ce în ce mai strălucitoare și atîrna acum ca un lampion galben de ramurile prunului. Crengile se legănau ușor în adierea slabă a vîntului.

— Ciudat, spuse Lenz după o vreme, de ce se ridică statui doar în amintirea diferitor oameni, și nu în cinstea lunii sau a unui pom în floare...

M-am dus devreme acasă. Deschizînd ușa coridorului, am auzit muzică. Era gramofonul Ernei Bönig, secretara. O voce limpede de femeie cînta încet. Apoi a urmat o scînteiere de viori în surdină și un pizzicato de banjo. Și iarăși vocea, pătrunzătoare, tandră, ca și cum ar fi izvorît din preaplinul fericirii. Am tras cu urechea, ca să înțeleg cuvintele. Aici, pe coridorul întunecos, între mașina de cusut a doamnei Bender și geamantanele fami-

liei Hasse, cîntecul şoptit al femeii îţi strecura o emoţie stranie. Am privit capul porcului mistreţ împăiat de deasupra bucătăriei. Am auzit slujnica umblînd cu vasele. „Cum de-am putut trăi fără tine ?“ îngîna vocea, la cîţiva paşi distanţă, după uşă.

Am dat din umeri şi m-am dus în camera mea.

Din odaia vecină răzbătea ecoul unei discuţii violente. Peste cîteva minute am auzit bătăi în uşă, şi Hasse şi-a făcut apariţia.

— Vă deranjez ? întrebă el obosit.

— Nicidecum, l-am asigurat. Vrei să bei ceva ?

— Aş prefera să nu beau. Vreau doar să stau puţin jos. Apatic, se uită fără să vadă. E bine de dumneata, mă invidie el, eşti singur...

— Să nu spui vorbă mare, i-am întors-o. Nu-i nici o fericire să stai aşa, de unul singur. Crede-mă...

Şedea în fotoliu, dărîmat. Ochii-i erau sticloşi în penumbra creată de reflexul felinarelor de afară. Umerii înguşti, căzuţi...

— Mi-am închipuit viaţa cu totul altfel, mărturisi el după un timp.

— Toţi ne-am închipuit-o altfel, l-am consolat.

După jumătate de oră se reîntoarse în camera lui, ca să se împace cu nevastă-sa. I-am dat cîteva ziare şi o sticlă de Curaçao pe jumătate goală, care stătea de nu ştiu cînd sus, pe dulap, un lichid dezagreabil de dulce, dar foarte potrivit pentru el. Tot nu se pricepea la băutură.

Ieşi încet, aproape fără zgomot, o umbră printre umbre, ca şi cum ar fi încetat să existe. Am închis uşa după dînsul. De pe coridor se strecură în cameră frîntura unei melodii, ca un batic multicolor... viori, banjouri în surdină... „Cum de-am putut trăi fără tine...“

M-am aşezat la fereastră. Afară, cimitirul se întindea paşnic în lumina albastră a lunii. Cuburile colorate ale reclamelor luminoase îşi înălţau reflexele peste vîrfurile arborilor şi sfîşiau întunericul ce învăluia pietrele funerare. Lespezile erau tăcute şi fără teamă. Maşinile claxonau în imediata lor apropiere, iar lumina farurilor aluneca peste inscripţiile roase de vreme.

Am stat aşa timp îndelungat, gîndindu-mă la diferite lucruri. Printre altele — şi cum ne-am întors atunci din război, tineri şi fără credinţă, ca minerii dintr-o galerie prăbuşită. Voiseм să desfăşurăm o ofensivă împotriva

minciunii, a egoismului, a avidității, a inerției sufletești vinovate de ceea ce se întîmplase... am fost duri, neîncrezîndu-ne decît în camaradul de lîngă noi și în ceea ce nu ne înșelase niciodată : cerul, tutunul și pîinea, arborele și pămîntul... Dar ce se alesese din încrederea noastră ? Totul se năruise, totul fusese falsificat și dat uitării. Și dacă nu puteai uita, nu-ți mai rămînea decît neputința, disperarea, indiferența și alcoolul. Epoca marilor vise umanitare, a viselor temerare apusese. Triumfau cei stăruitori. Triumfa corupția. Mizeria.

„E bine de dumneata, ești singur", spusese Hasse. Suna foarte frumos... cine e singur nu poate fi părăsit. Dar cîteodată, seara, edificiul artificial se surpa, viața se metamorfoza într-o melodie jalnică, obsedantă, într-un vîrtej de nostalgie sălbatecă, de dorință, de tristețe și speranță că vei ieși din această stare de amorțire lipsită de sens, din monotonia absurdă a aceluiași cîntec vechi de flașnetă, absolut indiferent pe ce cale ai fi apucat. Ah, această biată dorință de a te bucura de un strop de căldură... nu putea fi oare satisfăcută de două mîini și un chip care să te întîmpine cu simpatie ? Sau și acest liman al izbăvirii era doar înșelăciune, renunțare și dezertare ? Exista oare și o altă realitate decît singurătatea ?

Am închis fereastra. Nu, nu exista nimic altceva. Pentru tot ce nu era solitudine nu aveai suficient pămînt sub picioare.

Dar dimineața următoare am plecat devreme și, înainte de a mă duce la atelier, l-am trezit din somn pe proprietarul unei mici florării. Am ales un buchet de trandafiri și i-am spus să-l trimită curînd. Am avut un sentiment ciudat scriind încet pe cartea de vizită : „Patrice Hollmann".

V

KÖSTER SE DUSESE ÎN COSTUMUL său cel mai ponosit la administrația financiară. Voia să încerce să obțină o reducere a impozitelor. Lenz și cu mine am rămas singuri în atelier.

— Hai, Gottfried, l-am îndemnat, să vedem de *Cadillac*-ul cel barosan.

Anunțul nostru apăruse cu o seară înainte. Astăzi puteam deci conta pe clienți... dacă avea să vină careva. Era cazul deci să pregătim mașina.

Mai întîi am dat un lichid pentru lustru peste lac. Dobîndi un luciu strălucitor și părea să valoreze cu o sută de mărci mai mult. Apoi am turnat în motor cel mai consistent ulei care exista. Pistoanele nu mai erau perfecte și făceau puțin zgomot. Defectul era atenuat de uleiul gros, și motorul „torcea" acum ușor și lin. Am introdus ulei în cutia de viteze și-n diferențial, pentru ca să le atenuăm zgomotul.

Apoi am pornit mașina. În apropiere era o porțiune de stradă foarte proastă. Am trecut peste ea cu cincizeci la oră. Caroseria zornăia. Am micșorat presiunea din pneuri și-am încercat încă o dată. Mergea mult mai bine. Am mai dezumflat puțin. Acum nu mai zornăia nimic.

Ne-am înapoiat, am uns capota, care scîrțîia, i-am pus o garnitură de cauciuc, am umplut radiatorul cu apă fierbinte, pentru ca motorul să pornească la țanc, și-am stropit încă o dată dedesubtul mașinii cu petrol, pentru ca să strălucească pretutindeni. Apoi, Gottfried Lenz ridică mîinile spre cer.

— Acum poftește, client binecuvîntat ! Vino, încîntător proprietar al unui portofel burdușit ! Te așteptăm precum mirele mireasa ! .

Mireasa se lăsa așteptată. În această situație, am împins peste șanț armăsarul pe roți al meșterului brutar și ne-am apucat să-i demontăm axul din față. Am lucrat cîteva ore liniștit, fără prea multă vorbă. Apoi l-am auzit pe Jupp fluierînd, din apropierea pompei de benzină, cîntecul popular *Ia ascultă cine vine...*

Am ieșit din șanț și m-am uitat pe fereastră. Un individ scund, îndesat se tot învîrtea în jurul *Cadillac*-ului. *Părea un burghez înstărit.*

— Ia te uită, Gottfried, am șoptit, să fie oare ăsta mireasa ?

— Bineînțeles, răspunse Lenz după un foarte sumar examen. Privește-i fața. Neîncrederea i s-a întipărit pe chip înainte de a fi întîlnit pe cineva. Hai, tabără pe el ! Eu rămîn aici, în rezervă. Vin dacă văd că nu te descurci singur. Ține seama de șiretlicurile mele !

— Bine.

Am ieşit afară.

Străinul mă întîmpină cu privirea ochilor săi negri, inteligenţi. M-am prezentat.

— Lohkamp.

— Blumenthal.

Era primul şiretlic al lui Gottfried : modul cum te prezinţi. Susţinea că astfel se creează imediat o atmosferă mai intimă. Al doilea şiretlic era să începi foarte rezervat şi să-l asculţi pe client, spre a deschide focul la momentul oportun.

— Aţi venit pentru *Cadillac*, domnule Blumenthal ? am tatonat terenul.

Blumenthal dădu afirmativ din cap.

— Este cel de colo, i-am explicat arătînd spre maşină.

— Asta văd, replică Blumenthal.

I-am aruncat o scurtă privire. „Atenţie ! mi-am spus în sinea mea. E o persoană perfidă !“

Am traversat curtea, am deschis portiera şi am pornit motorul. Apoi am tăcut, ca să-i permit lui Blumenthal să se uite la maşină. Cu siguranţă că va avea ceva de obiectat ; şi-n acea clipă voiam să-mi încep ofensiva.

Dar Blumenthal nu se uita la *Cadillac*. Nu ridica nici o obiecţie. Tăcea şi el, comportîndu-se ca un magnat al petrolului. Trebuia, aşadar, să încep atacul la întîmplare.

Am început să descriu încet şi sistematic maşina, precum o mamă copilul, încercînd să aflu în acelaşi timp dacă omul se pricepe la automobile. Dacă era specialist, trebuia să insist mai mult asupra motorului şi a şasiului... Dacă n-avea habar, să scot în valoare confortul şi accesoriile.

Dar nici în această situaţie nu s-a trădat cu nimic. M-a lăsat să vorbesc, pînă am avut senzaţia că sînt o moară neferecată.

— Pentru ce vă trebuie maşina ? Pentru oraş, sau pentru călătorii ? am întrebat în sfîrşit, sperînd să găsesc un punct de sprijin.

— Pentru diverse, declară Blumenthal.

— Aha ! Şi doriţi să conduceţi dumneavoastră, sau veţi avea un şofer ?

— Asta depinde.

Bărbatul răspundea ca un papagal. Părea să aparţină unui ordin călugăresc păstrător de taine sacre.

Pentru a-l antrena în discuţie, am încercat să-l determin să încerce orice componentă a maşinii. De obicei, clienţii puşi în această situaţie deveneau mai abordabili. Altfel, mi-era teamă că o să adoarmă de-a-npicioarelea.

— Capota poate fi mînuită foarte uşor la ditamai maşina, i-am explicat. Încercaţi şi dumneavoastră s-o închideţi. Veţi reuşi doar cu o mînă.

Dar lui Blumenthal nu i s-a părut necesar să încerce. Susţinea că a văzut asta. Am închis portierele, trîntindu-le zgomotos, şi am tras de mînere.

— N-au nici cel mai mic joc. Sînt fixe ca şi volanul. Încercaţi şi dumneavoastră, ca să vă convingeţi...

Blumenthal n-a încercat. I se părea lucrul cel mai natural din lume. Teribil de dificil client !

I-am arătat ferestrele.

— E o jucărie să le ridici ! Rămîn fixate la orice înălţime. Nici nu se mişcă. Şi-n afară de asta, geam incasabil, am continuat eu, cuprins de-o uşoară disperare. Un avantaj apreciabil ! Dincolo în atelier se află un *Ford*...

I-am relatat povestea cu soţia meşterului brutar, poveste pe care am mai înflorit-o puţin, adăugîndu-i şi un copil care pierise şi el în accident.

Dar Blumenthal avea o inimă asemănătoare cu o casă de bani.

— Geamuri incasabile au toate maşinile, mă întrerupse, asta nu-i nimic deosebit.

— Nici o maşină de serie n-are geamuri de sticlă incasabilă, am ripostat cu o severitate moderată. Cel mult la unele tipuri parbrizul. Dar în nici un caz geamurile mari, laterale.

Am făcut să răsune claxoanele şi-am trecut la descrierea confortului interior... a portbagajului, a banchetelor, a buzunarelor, a tabloului de bord... am intrat în cele mai mici amănunte, i-am întins domnului Blumenthal chiar bricheta şi m-am folosit de ocazie ca să-i ofer o ţigară, cu speranţa de a-i schimba dispoziţia... dar el refuză.

— Nu fumez, mulţumesc, refuză dînsul privindu-mă atît de plictisit, încît m-a cuprins deodată o bănuială îngrozitoare : poate că nici nu venise la noi, poate că se zăpăcise, poate că voia să cumpere cu totul altceva, o maşină de făcut butoniere sau un aparat de radio şi că, nehotărît încă, îşi pierdea timpul cu mine, înainte de a pleca mai departe.

— Să facem o cursă de probă, domnule Blumenthal, i-am propus foarte obosit de luptă.

— Cursă de probă ? ripostă, ca şi cum aş fi vorbit despre lună.

— Da, o cursă de probă. Să vă convingeţi de ce e în stare maşina. Aderă perfect la suprafaţa şoselei. Merge ca pe şine. Şi motorul ia viteză de zici că automobilul acesta mare e un fulg...

— Ah ! Curse de probă..., făcu o mişcare dispreţuitoare cu mîna. Cursele de probă nu demonstrează nimic. Ceea ce-i lipseşte maşinii observi de-abia după ce o cumperi.

„Bineînţeles, întruchipare a Satanei, mi-am spus plin de furie, doar nu-ţi închipui că am să-ţi servesc lipsurile pe tavă ?“

— Ei bine, atunci renunţăm, m-am resemnat, pierzînd orice speranţă ; omul nu voia să încheie o tranzacţie, şi pace.

Dar în acea clipă, Blumenthal se întoarse pe neaşteptate, mă privi drept în ochi şi mă întrebă încet, distinct şi foarte ferm :

— Cît costă maşina ?

— Şapte mii de mărci, i-am răspuns dintr-o suflare, fără să clipesc. O ştiam prea bine : un om ca ăsta nu trebuia să observe că reflectezi fie şi o fracţiune de secundă. Orice clipă de ezitare ar fi costat o mie de mărci, pentru care s-ar fi tocmit. Şapte mii de mărci, am repetat cu hotărîre, spunîndu-mi în gînd : „Dacă oferi cinci mii, am încheiat tîrgul“.

Dar Blumenthal nu oferi nimic. Scoase numai un scurt gîfîit.

— Mult prea scump !

— Ăsta-i preţul ! am ripostat, renunţînd definitiv la afacere.

— Cum ăsta-i preţul ? întrebă Blumenthal strecurînd dintr-o dată o nuanţă de omenie în glas.

— Domnule Blumenthal, i-am replicat, aţi mai întîlnit în zilele noastre un om care să răspundă altfel cînd e vorba de preţ ?

Mă privi cu atenţie. Apoi, ceva asemănător unui surîs fugar îi luminä chipul.

— E adevărat. Dar automobilul e mult prea scump.

Nu-mi venea să-mi cred urechilor. În sfîrşit, ăsta era tonul ce-mi plăcea. Tonul celui interesat să cumpere. Sau iarăşi aveam de-a face cu un nou şi afurisit vicleşug ?

În acea clipă, un dandy extrem de elegant intră pe poartă. Scoase un ziar din buzunar, controlă din nou numărul casei şi se îndreptă spre mine.

— Aici este un *Cadillac* de vînzare ?

Am dat din cap privind uimit la bastonul galben de bambus şi la mănuşile din piele de căprioară ale filfizonului.

— Îmi permiteţi să-l văd ? întrebă el imperturbabil.

— Asta-i maşina, am spus, dar vă rog să aveţi puţină răbdare, mai am ceva treabă. Poate doriţi să luaţi loc înăuntru cît mai durează ?

Filfizonul ascultă o clipă duduitul motorului, păru mai întîi nemulţumit, apoi chipul său exprimă aprobare şi se lăsă condus de mine în atelier.

— Idiotule ! i-am aruncat eu cu un fel de mîrîit, şi m-am înapoiat degrabă la Blumenthal.

— Dacă o să conduceţi maşina o să vă schimbaţi părerea asupra preţului, am reluat discuţia întreruptă. Puteţi dispune de ea cînd doriţi. Dacă vă convine, pot trece deseară să vă iau pentru o cursă de probă.

Dar între timp firavul său elan se spulberase. Blumenthal părea din nou statuia de granit a preşedintelui unei asociaţii corale.

— Lăsaţi, făcu dînsul, acum trebuie să plec. Dacă mă hotărăsc să fac o cursă de probă, pot să vă comunic la telefon.

Mi-am dat seama că pentru un moment nu mai era nimic de făcut. Omul acesta nu era unul care se lasă convins.

— Bine, am declarat, dar nu vreţi să-mi daţi numărul dumneavoastră de telefon ca să vă pot comunica exact cum stau lucrurile, deoarece mai există un amator ?

Blumenthal se uită la mine foarte ciudat.

— Amatorii nu sînt încă cumpărători.

Scoase o cutie şi mi-o întinse. Iată că fumează ! Şi încă trabucuri Corona-Coronas... avea desigur bani cu grămada. Dar acum mi-era totuna. Am luat o ţigară de foi.

Mi-a dat prietenos mîna şi a plecat.

Am privit în urma lui şi l-am blestemat, în gînd, dar cu convingere. Apoi m-am întors în atelier.

— Ei, cum ți-a plăcut ? mă întîmpină Gottfried Lenz, filfizonul de adineauri. Am priceput că te aflai la strîmtoare și-am vrut să-ți dau o mînă de ajutor. Ce fericire că Otto s-a schimbat aici cînd a plecat la administrația financiară ! I-am văzut costumul bun agățat colo... l-am îmbrăcat într-o clipită, am ieșit glonț pe fereastră și-am reintrat în atelier în ipostaza unui cumpărător serios ! Bine jucat, nu ?

— Ba prost, i-am ripostat. Omul ăsta e mai șiret decît noi doi laolaltă ! Uită-te la țigara asta de foi ! O marcă și cincizeci bucata ! Mi-ai gonit un miliardar !

Gottfried îmi luă țigara de foi din mînă, o mirosi și și-o aprinse.

— Ți-am gonit un escroc. Miliardarii nu fumează astfel de țigări de foi. Trag din alea de cinci bani bucata.

— Prostii, am protestat, escrocii nu se numesc Blumenthal. Își spun „conte Blumenau" sau ceva asemănător.

— O să se întoarcă, își dădu Lenz cu părerea, optimist ca-ntotdeauna, și-mi suflă fumul țigării mele de foi în nas.

— Nu unul ca el, am precizat cu convingere. Dar de unde ai făcut rost de bîta asta de bambus și de mănuși ?

— Le-am împrumutat. Din magazinul *Benn et Co.* de peste drum. O cunosc pe vînzătoare. Poate că o să păstrez bastonul. Îmi place.

Mulțumit de sine, învîrtea prin aer bîta aceea groasă.

— Gottfried, i-am spus, e păcat să-ți pierzi timpul aici. Știi ce ? Angajează-te la varieteu ! Acolo-i locul tău !

— V-a căutat cineva la telefon, mă anunță Frida cea sașie, femeia de serviciu a doamnei Zalewski, la prînz, cînd am trecut în fugă pe acasă.

M-am întors spre ea.

— Cînd ?

— Să fie o jumătate de oră. Era o doamnă.

— Ce-a spus ?

— Că o să telefoneze deseară încă o dată. Da i-am zis imediat că n-are rost, fiindcă niciodată nu sînteți seara acasă.

M-am holbat la dînsa.

— Cum ? Așa i-ai spus ? Doamne, dacă aș reuși să te învăț cum se vorbește la telefon !

— Știu să răspund la telefon, ripostă Frida cu indiferență. Și la drept vorbind, seara chiar nu sînteți niciodată acasă.

— Asta nu te privește pe dumneata, am ridicat eu glasul. Data viitoare o să-i spui că am găuri în ciorapi.

— Desigur că aș putea s-o fac, mă înfruntă Frida, privindu-mă plină de răutate cu ochii ei roșii, inflamați.

Eram vechi dușmani. Aș fi băgat-o cu mare plăcere în oala cu supă ; m-am stăpînit însă, am scotocit în buzunare, i-am pus o marcă în palmă și-am întrebat-o împăciuitor :

— Doamna n-a spus cine este ?

— Nu ! se încăpățînă Frida.

— Da ce fel de voce avea ? Cam joasă și profundă, ca și cum ar fi puțin răgușită ?

— Nu știu ! declară Frida atît de flegmatic, de parcă n-ar fi încasat o marcă de la mine.

— Ce inel drăguț ai pe deget, într-adevăr încîntător, am căutat s-o flatez ; și-acum, încearcă să-ți aduci aminte...

— Nu-mi amintesc ! ripostă Frida, și fața ei radia de bucurie că mă vede necăjit.

— Atunci, spînzură-te, talpa-iadului ! i-am strigat în față.

Seara, la orele șase fix m-am întors acasă. O scenă obișnuită m-a întîmpinat de cum am deschis ușa. Pe coridor se afla doamna Bender, sora care îngrijea de sugari, înconjurată de toate doamnele pensiunii.

— Vino te rog încoace, mi se adresă doamna Zalewski.

Pricina adunării era un sugar de vreo șase luni, împodobit cu panglici. Doamna Bender îl adusese de la creșă într-un cărucior. Era un copil cu totul normal ; dar doamnele se aplecau peste el cu o expresie de încîntare nemărginită, de parcă ar fi fost primul sugar din lumea asta. Cloncăneau, pocneau din degete în fața ochilor micii creaturi și-și ascuțeau buzele. Insăși Erna Bönig participa, în chimonoul ei cu dragoni, la această orgie de maternitate platonică.

— Nu-i așa că-i delicios ? întrebă doamna Zalewski cu ochii împăienjeniți.

— Asta n-o să poți judeca așa cum se cuvine decît peste douăzeci-treizeci de ani, i-am replicat, privind spre

telefon ; speram să nu fiu chemat tocmai în timp ce toată lumea era strînsă aici.

— Uită-te bine la el, mă îmbie doamna Hasse.

L-am privit. Un sugar ca oricare altul ! Nu eram capabil să descopăr nimic deosebit la el. Cel mult mîinile minuscule şi faptul că ţi se părea neverosimil ca tu însuţi să fi fost odată tot atît de mic.

— Bietul copilaş, am spus, nu ştie încă ce-l aşteaptă ! Tare aş vrea să ştiu cărui război o să-i pice în gheare.

— Sălbaticule, ripostă doamna Zalewski, n-ai nici pic de inimă ?

— Mult prea multă, am subliniat, altfel nu mi-ar trece astfel de gînduri prin minte.

Acestea fiind zise, m-am retras în camera mea. Zece minute mai tîrziu, sună telefonul. Am auzit pronunţîndu-se numele meu şi-am ieşit din cameră. Bineînţeles, întreaga adunare era încă pe coridor ! Ea nu părăsi terenul nici cînd am ridicat receptorul, nici cînd am auzit vocea Patriciei Hollmann mulţumindu-mi pentru flori. Ba dimpotrivă, sugarul, care părea să fie cel mai rezonabil dintre toţi şi care se săturase de întreaga maimuţăreală, începu deodată să zbiere.

— Scuzaţi-mă, am spus disperat fetei, nu pot să înţeleg ce-mi spuneţi, aici urlă un sugaci ; dar nu este al meu !

Cucoanele au început să sîsîie ca un cuib de şerpi uriaşi, pentru a linişti creatura ce plîngea. Au reuşit foarte repede s-o facă să zbiere şi mai tare. Abia acum mi-am dat seama că era într-adevăr un copil deosebit, trebuia să aibă nişte plămîni cît toate zilele, altfel nu-mi puteam explica vocea atît de răsunătoare. Mă aflam într-o situaţie dificilă ; săgetam cu priviri furioase complexul matern din faţa mea, în timp ce încercam să articulez în receptor cuvinte prietenoase. Din creştet pînă la nas eram furtună... de la nas pînă la bărbie — un peisaj însorit de primăvară ; nu-mi explic cum de-am reuşit să fixez o întîlnire pentru seara următoare.

— Ar trebui să instalaţi o cabină telefonică izolată, i-am sugerat doamnei Zalewski.

Dar nici ea nu era cusută la gură.

— Adică cum ? întrebă înţepată. Aveţi chiar atîtea de ascuns ?

Am tăcut și m-am grăbit să dispar. Nu-i bine să pornești o ofensivă împotriva sentimentelor materne revoltate. Au întreaga morală a lumii de partea lor.

Seara urma să ne întîlnim la Gottfried. Am cinat într-o cîrciumioară și m-am îndreptat spre dînsul. În drum mi-am cumpărat, la cel mai elegant magazin de modă pentru bărbați, o splendidă cravată ; ca să sărbătoresc ziua. Eram încă surprins cît de bine se desfășuraseră lucrurile și-mi juram ca mîine să fiu serios precum directorul general al unei instituții de pompe funebre.

Camera lui Gottfried, plină de suveniruri aduse din America de Sud, merita osteneala de a fi văzută. Pe pereți atîrnau covoare colorate de rafie, cîteva măști, un craniu, vase de lut grotești, sulițe și — ca piesă de rezistență — o colecție extraordinară de fotografii, care ocupa un întreg perete... indiene și creole — vietăți de toată frumusețea — bronzate, mlădioase, de-o grație și naturalețe inexplicabile.

În afară de Lenz și Köster, mai erau invitați Braumüller și Grau. Ars de soare, arămiu, Theo Braumüller ședea rezemat de spătarul canapelei și, entuziasmat, trecea în revistă colecția de fotografii. Era pilot de curse la o fabrică de automobile și vechi amic cu Köster. Pe ziua de șase avea să participe la cursa în care Köster înscrisese mașina Karl.

Masiv, buhăit și destul de beat, Ferdinand Grau ședea la masă. De cum m-a văzut, m-a tras cu laba lui lată alături de el.

— Robby, îmi spuse cu voce păstoasă, ce-i cu tine printre rataţi ? N-ai ce căuta aici. Pleacă. Salvează-te. Mai ai șanse !

M-am uitat spre Lenz. Mi-a făcut cu ochiul.

— Ferdinand e în formă. Îneacă în vin, de vreo două zile... o biată moartă. A vîndut un portret și-a încasat bani gheață.

Ferdinand Grau era pictor. Și cu toate astea, de mult ar fi pierit de foame dacă n-ar fi avut o specialitate. Picta după fotografii portrete extraordinar de vii ale celor duși pe cealaltă lume, pentru rude pline de pietate. Din asta trăia... și trăia chiar foarte bine. Nimeni nu-i cumpăra pei-

sajele excelente. Faptul acesta imprima conversației sale un ton cam pesimist.

— De data asta a fost un hotelier, Robby, spuse el, un hotelier care și-a moștenit mătușa moartă. Portret în ulei. Îngrozitor...

Se cutremură.

— Ia ascultă, Ferdinand, intervenı Lenz, n-ai dreptul să folosești expresii atît de tari. Trăiești doar de pe urma uneia dintre cele mai frumoase însușiri omenești ; pietatea.

— Prostii, ripostă Grau, trăiesc de pe urma conștiinței încărcate. Pietatea nu-i altceva decît conștiința vinovăției. Vrei să te justifici pentru tot răul făcut sau dorit scumpei dispărute atîta timp cît era în viață. Își trecu încet mîna peste scăfîrlia încinsă. De cîte ori crezi tu că o fi dorit hotelierul moartea mătușii sale ?... iată motivul pentru care m-a pus s-o pictez în culorile cele mai fine și-a agățat-o deasupra sofalei. O preferă în această ipostază. Pietate ! Omul își aduce aminte de puținele sale însușiri bune abia în clipa cînd e prea tîrziu. E mișcat gîndindu-se de cîtă noblețe ar fi putut da dovadă și se consideră virtuos. Dar virtute, bunătate, generozitate..., făcu un semn disprețuitor cu laba sa puternică. ...sperăm să le găsim la alții, ca să-i putem băga în cofă !

Lenz zîmbi malițios.

— Vrei să dărîmi stîlpii de susținere ai societății umane, Ferdinand !

— Stîlpii societății omenești sînt aviditatea, frica și corupția, ripostă Grau. Omul este rău, dar iubește binele... atunci cînd îl fac alții... Îi întinse lui Lenz paharul. Așa, și-acum umple-l și nu acapara conversația... mai lasă și pe alții să vorbească.

Am escaladat sofaua ca să mă apropii de Köster. Îmi venise deodată o idee.

— Otto, trebuie să-mi faci și mie o favoare. Am nevoie mîine seară de *Cadillac*.

Braumüller își întrerupse studiul intensiv asupra unei dansatoare creole sumar îmbrăcată.

— Ai învățat deja să iei curbele ? se interesă el. Pînă acum aveam impresia că știi să mergi numai drept înainte, dacă un altul îți ține locul la volan.

— Taci tu. Theo, i-am tăiat-o scurt. la cursa din șase ale lunii o să te facem bucățele.

Braumüller leșina de rîs.

— Ei, atunci cum rămîne, Otto ? l-am întrebat curios.

— Maşina nu-i asigurată, Robby, preciză Köster.

— Am să mă tîrăsc ca un melc şi-am să claxonez ca un autobuz. Fac doar cîţiva kilometri în oraş.

Otto coborî pleoapele, nelăsînd să se întrevadă decît o dungă strălucitoare, şi zîmbi.

— Bine, Robby, fie.

— Nu cumva ai nevoie de maşină ca să fii în ton cu noua ta cravată ? întrebă Lenz, care se apropiase.

— Ţine-ţi gura ! l-am repezit, dîndu-l la o parte.

Dar el nu se lăsă.

— La să văd, baby ! şi pipăi mătasea. Splendid ! Bobocul nostru face pe gigoloul ! Am impresia că te duci la o vedere !

— Azi n-ai să reuşeşti să mă ofensezi, scamatorule, am ripostat eu.

— La o vedere ? Ferdinand Grau ridică capul. Şi de ce să nu se ducă la o vedere ? Se întoarse spre mine cu însufleţire. Du-te cu conştiinţa împăcată, Robby ! Eşti făcut pentru asta. În dragoste e necesară o anumită naivitate. Tu o ai. Păstreaz-o. E un dar dumnezeiesc. Dacă ai pierdut-o o dată n-o poţi redobîndi nicicînd.

— Nu-ţi pune nimic la inimă, ricană Lenz. Nu-i nici o ruşine să fii născut prost. Ruşine e să mori prost.

— Taci, Gottfried. Grau îl dădu la o parte cu o mişcare a labei sale puternice. Nu-i vorba de tine, romantic de două parale ! De tine nu-i păcat !

— Spune liniştit tot ce ai pe inimă, Ferdinand, îl provocă ironic Lenz. Asta uşurează întotdeauna sufletul.

— Eşti un chiulangiu, explică Grau, un chiulangiu patetic.

— Aşa sîntem toţi, zîmbi maliţios Lenz. Trăim doar din iluzii şi credite.

— Exact, confirmă Grau, şi ne privi pe rînd, pe sub sprîncenele sale stufoase. Trăim din iluzii ale trecutului şi din credite asupra viitorului. Apoi mi se adresă din nou. Naivitate am spus, Robby ! Invidioşii o numesc prostie. Nu te simţi jignit din pricina asta. Nu-i un defect, ci un talent, o înzestrare.

Lenz vru să intervină, dar Ferdinand continuă să vorbească.

— Ştii la ce mă refer. Un suflet naiv, încă neros de scepticism şi supraînteligenţă. Parsifal era mărginit. Dacă

ar fi fost înţelept, n-ar fi cucerit niciodată potirul Graalului. Numai proştii învirg în viaţă ; ceilalţi văd mult prea multe obstacole şi-şi pierd siguranţa încă înainte de a începe. În vremurile grele, naivitatea este cel mai de preţ bun... o mantie fermecată, ascunzînd primejdiile în care supraînţeleptul se bagă singur, ca hipnotizat.

Bău o înghiţitură şi mă privi cu ochii săi uriaşi, albaştri, care păreau un colţ de cer pe chipul său zbîrcit.

— Să nu rîvneşti niciodată să ştii prea mult, Robby! Cu cît ştii mai puţin, cu atît viaţa e mai simplă. Ştiinţa te eliberează... dar te face nefericit. Hai să bem împreună în cinstea naivităţii, a prostiei şi a ceea ce le însoţeşte... a dragostei, a credinţei în viitor, a viselor despre fericire... a minunatei proştii, acest paradis pierdut...

Şi cum şedea aşa greoi şi mare, cufundat în gînduri şi în propria-i beţie, părea o colină singuratecă dominată de o invulnerabilă melancolie. Viaţa-i fusese stricată, şi el ştia că nu o mai poate reface. Locuia într-un atelier mare şi se încurcase cu menajera. Femeia era tenace şi vulgară. Grau, în schimb, în ciuda corpului său mătăhălos... sensibil şi dezechilibrat. Nu putea scăpa de ea, şi probabil că acum faptul îi devenise indiferent. Avea patruzeci şi doi de ani.

Cu toate că atinsese gradul lui obişnuit de beţie, simţeam un fior uşor şi ciudat văzîndu-l în această stare. Nu venea des şi bea aproape întotdeauna singur în atelierul său. Asta ducea la o distrugere rapidă.

Un surîs trecu pe faţa lui. Îmi puse un pahar în mînă.

— Bea, Robby. Şi salvează-te. Gîndeşte-te la ce ţi-am spus.

— Bine, Ferdinand !

Lenz învîrti manivela gramofonului. Avea o grămadă de plăci şi ne puse cîteva... evocînd fluviul Mississippi, pe culegătorii de bumbac şi nopţile apăsătoare pe malul fluviilor albastre, tropicale.

VI

PATRICE HOLLMANN LOCUIA ÎNtr-un bloc mare al unui cvartal de case galbene, despărţit de stradă printr-un strat îngust de iarbă. Înaintea intrării se înălţa un felinar. Mi-am parcat *Cadillac*-ul chiar sub el.

Părea, în lumina tremurîndă, un elefant puternic de lac negru, strălucitor.

Îmi îmbogăţisem din nou garderoba. Pe lîngă cravată, îmi cumpărasem o pălărie nouă şi o pereche de mănuşi. În plus, îmbrăcasem pardesiul lui Lenz, o „piesă" vestimentară splendidă, de culoare gri, din cea mai fină lînă englezească. Astfel echipat, speram să pot risipi impresia de beţivan pe care fără îndoială că o produsesem întîia oară.

Am claxonat. De îndată, cele cinci ferestre suprapuse de pe scară se aprinseră ca o rachetă. Ascensorul începu să uruie. Îl văzui descinzînd lin — benă luminoasă lansată din înaltul cerului. Patrice Hollmann deschise uşa şi coborî cu iuţeală treptele. Purta o jachetă scurtă de blană şi o fustă strîmtă, maro.

— Allo !

Îmi întinse mîna.

— Sînt aşa de bucuroasă să ies la aer ! Toată ziua am stat în casă.

Îmi plăcea strîngerea ei de mînă, a cărei apăsare era mai puternică decît te-ai fi aşteptat. Oamenii care îţi oferă o mînă moale, ca un peşte mort, îmi erau nesuferiţi.

— De ce nu mi-ai spus asta mai devreme ? i-am replicat.

— Chiar ai la dispoziţie atîta timp ?

— Nu ! Dar aş fi putut să mă eliberez.

Respiră cu nesaţ.

— Aerul e încîntător ! Miroase a primăvară.

— Dacă-ţi face plăcere, putem să ne plimbăm în aer liber cît doreşti, să ieşim din oraş, să intrăm în pădure... Am adus o maşină.

I-am arătat *Cadillac*-ul cu nonşalanţa cu care aş fi semnalat existenţa unui *Ford* bun de dat la fier vechi.

— *Cadillac*-ul ăsta? Mă privea uluită. Este al dumitale?

— Pentru seara asta, da ! Altminteri, aparţine atelierului nostru. L-am recondiţionat şi avem credinţa că va fi cea mai formidabilă afacere din viaţa noastră. Am deschis portiera. Doreşti să mergem să cinăm mai întîi la restaurantul *Strugurele* ?.

— Să cinăm, dar de ce tocmai la *Strugurele* ?

M-am uitat mirat la dînsa. Nu cunoşteam nici un restaurant elegant în afară de *Strugurele*.

— Mărturisesc sincer, nu întrezăresc altă posibilitate. Mi se pare că acest *Cadillac* ne creează niște obligații...

— Obligațiile sînt agasante ! replică dînsa rîzînd. La *Strugurele,* oamenii sînt plicticoși și afectați. Să mergem mai bine în altă parte.

Eram nehotărît. Visele mele de om serios se destrămau.

— În cazul acesta, trebuie să-mi propui un loc. Celelalte localuri pe care le cunosc sînt de un gen... mai viguros. Nu cred să fie vreunul potrivit pentru dumneata.

— De ce crezi asta ?

— Așa mi se pare mie.

Îmi aruncă o privire fugară.

— Putem încerca.

— Bine !

Am renunțat cu hotărîre la întregul program pe care-l premeditasem.

— Atunci, dacă nu ți-e teamă, m-am hotărît, vom merge la Alfons !

— Alfons ? Îmi place cum sună — răspunse dînsa. Și apoi, în seara asta nu mai mi-e frică !

— Alfons are o braserie, am informat-o. E prieten bun cu Lenz.

Începu să rîdă.

— Se pare că Lenz are prieteni pretutindeni.

Am aprobat-o.

— Și-i face cu ușurință. Ai văzut cu Binding !

— Doamne-Dumnezeule, da ! răspunse dînsa. Dragoste de la prima vedere.

Am pornit.

Alfons era un individ greoi, potolit. Avea pometi proeminenți. Ochii mici. Purta mînecile cămășii suflecate. Brațele împăroșate, de gorilă. Singur azvîrlea afară din cîrciuma lui pe cei care nu-i erau pe plac. Chiar pe membrii asociației sportive *Credință Patriei.* Pentru clienții foarte zurbagii, avea întotdeauna la îndemînă, sub tejghea, un ciocan. Braseria era bine plasată. Chiar lîngă spital. Alfons economisea astfel cheltuielile de transport ! Cu laba lui păroasă, șterse tăblia mesei de brad, de culoare deschisă.

— Bere ? ne întrebă el.

— Rachiu și ceva de mîncare — am comandat eu.

— Și doamna ? făcu Alfons.

— Doamna dorește și ea un rachiu ! veni răspunsul Patriciei Hollmann.

— E tare ! exclamă Alfons. Avem varză acră și cotlete de porc.

— Tăiat de dumneata ?

— Bineînțeles !

— Fără îndoială că doamna ar dori ceva mai fin, Alfons !

— Nu vă faceți griji ! mă asigură Alfons. Priviți mai întîi cotletele astea !

Îl puse pe chelner să aducă o porție.

— A fost o scroafă splendidă... Premiată. De două ori a luat premiul întîi.

— În cazul ăsta, nimeni nu poate rezista, zise, spre stupoarea mea, Patrice Hollmann, cu atîta siguranță în glas, de parcă ar fi frecventat de ani de zile cîrciuma asta ordinară.

Alfons îmi făcu cu ochiul.

— Atunci, două porții ?

Ea aprobă.

— Bine. Mă duc să le aleg eu însumi.

Se îndreptă spre bucătărie.

— Îmi retrag cuvintele. Nu mai am rezerve în ce privește localul. L-ai cucerit uluitor de repede pe Alfons. Să aleagă el însuși porțiile ! Nu face asta decît pentru cei mai credincioși clienți ai localului.

Alfons se întoarse.

— Am adăugat pentru dumneavoastră un cîrnat proaspăt.

— Nu-i o idee de lepădat !

Alfons ne privea cu bunăvoință. Sosi rachiul. Trei pahare. Unul pentru Alfons.

— În sănătatea dumneavoastră, ne ură dînsul. Și fie ca progeniturile noastre să aibă părinți bogați !

Golirăm paharele dintr-o sorbitură. Nici fata nu gustă doar, ci dădu pe gît licoarea.

— În ordine ! încheie Alfons, întorcîndu-se la tejghea.

— Îți place rachiul ? am întrebat-o.

Dînsa se scutură.

— E puțin cam tare. Dar nu puteam să mă fac de rîs în fața lui Alfons.

Cotletele de porc erau la înălțime. Am devorat două porții mari și însăși Patrice Hollmann a mîncat mai mult decît aș fi crezut-o în stare. Admiram felul în care îmi ținea tovărășie, cît de perfect se acomodase ambianței. Fără

să se lase rugată, mai bău un rachiu cu Alfons. Acesta îmi făcu pe ascuns cu ochiul, în semn de aprobare. Şi Alfons era un cunoscător !... Nu în ceea ce priveşte frumuseţea şi cultura... dar în mod sigur privitor la fondul uman şi valoarea adevărată.

— Dacă ai noroc, o să afli slăbiciunea lui Alfons.

— Mi-ar plăcea să i-o ştiu, răspunse dînsa, privindu-mă. Îţi dă impresia că n-are nici una.

— Şi totuşi...

I-am arătat o masă de lîngă tejghea.

— Acolo...

— Ce anume ? Gramofonul ?

— Nu gramofonul. Corurile. Alfons se dă în vînt dupa coruri ; nu-l pasionează dansurile, muzica clasică... numai coruri. Coruri de bărbaţi, coruri mixte, toate discurile acelea sînt coruri. Iată-l că vine.

— A fost bun ? ne iscodi Alfons.

— Ca la mama acasă ! i-am răspuns.

— Şi părerea doamnei ?...

— Cele mai bune cotlete din viaţa mea ! declară cu aplomb doamna.

Alfons dădu din cap satisfăcut.

— Acum vreau să ascultaţi discul meu cel nou. O să vă uluiască !

Se apropie de gramofon. Acul scîrţîi, răsunară cu putere vocile pătrunzătoare ale unui cor bărbătesc intonînd *Tăcerea în pădure*. Tăcere a dracului de gălăgioasă !

De la primele măsuri, freamătul sălii încetă cu desăvîrşire. Alfons putea deveni periculos dacă cineva ar fi tulburat atmosfera de reculegere. În picioare, el îşi sprijinea de tejghea braţele păroase. Sub vraja muzicii, chipul său îşi schimba înfăţişarea. Devenea visător, atît de visător cît putea să devină o gorilă. Corurile acţionau asupra lui cu o putere de nedescris. Îl făceau blînd ca un mieluşel. Chiar prins în toiul unei răfuieli... dacă auzea un cor bărbătesc, dădea drumul adversarului, ca şi cum ar fi fost atins de o baghetă magică, asculta şi se pregătea pentru împăcare. În alte timpuri, cînd era mult mai furios, nevastă-sa avea întotdeauna pregătit pe gramofon, gata oricînd să-şi depene melodia, unul din discurile sale preferate. Cînd devenea periculos, apărînd din spatele tejghelei cu ciocanul în mînă, ea punea iute acul gramofonului pe disc... şi Alfons lăsa să-i cadă ciocanul, asculta şi se liniştea. Între timp,

stratagema încetase de a mai fi atît de necesară. Nevastă-sa își dăduse duhul. Portretul ei... un dar al lui Ferdinand Grau, care în schimb avea aici cont deschis... străjuia deasupra barului... iar Alfons îmbătrînise și se mai potolise.

Discul se termină. Alfons se apropie de masa noastră.

— Admirabil ! am exclamat.

— Mai ales primul tenor ! adăugă Patrice Hollmann.

— Într-adevăr ! spuse Alfons, care pentru întîia oară păru să se însufleţească. Vă pricepeţi ! Primul tenor are clasă mare.

Ne-am luat rămas bun de la dînsul.

— Salutări lui Gottfried ! spuse el. Ar fi trebuit să vină să mă vadă.

Am ajuns în stradă. Înaintea casei, felinarele strecurau lumini și umbre mișcătoare printre ramurile încîlcite ale unui copac bătrîn. Crengile dobîndiseră deja o strălucire verzuie și, în lumina tremurătoare și difuză care venea de jos, arborele părea mult mai puternic și mai înalt. Ai fi spus că foșnitoarea lui coroană se pierdea în bolta crepusculară, ca o uriașă mînă încordată de dorința nestăvilită de a apuca cerul.

Patrice Hollmann tremura ușor.

— Ți-e frig ? am întrebat-o.

Ridică din umeri și își retrase mîinile în mînecile scurtei de blană.

— Mi-a fost doar o clipă. Era tare cald înăuntru.

— Eşti îmbrăcată prea subţire, am remarcat. Serile sînt încă răcoroase.

Ea clătină din cap.

— Nu-mi plac hainele groase. Și aș dori ca, în sfîrșit, vremea să se încălzească. Urăsc frigul. Cel puţin în oraș.

— În *Cadillac* e cald, am prevenit-o. Am fost precaut și am adus o pătură.

Am ajutat-o să se urce în mașină și i-am așternut pătura pe genunchi. Și-a tras-o și mai sus.

— Excelent ! Așa este minunat. Frigul te întristează.

M-am instalat la volan.

— Vrei să ne plimbăm puţin ?

— Cu plăcere.

— Încotro s-o luăm ?

— Să străbatem încetișor străzile. Așa, fără adresă.

— Foarte bine.

Am pus motorul în mișcare și am pornit-o, domol și fără țintă, prin oraș. Era tocmai ora celei mai intense circulații de seară.

Motorul torcea atît de blînd, încît ne strecuram aproape fără zgomot în mijlocul traficului. Vehiculul părea o corabie plutind într-o deplină tăcere pe canalele multicolore ale vieții. Străzile tălăzuiau în fața ochilor noștri portaluri strălucitoare, lumini, salbele felinarelor, blîndul și delicatul freamăt vesperal al existenței, suava febră a nopții străpunsă de benzi lucitoare, și deasupra, între acoperișuri, imensa boltă cenușie, asupra căreia orașul își arunca reverberațiile.

Fata stătea tăcută lîngă mine. Răsfrînte de geamul mașinii, lumini și umbre lunecau pe chipul ei. O priveam din cînd în cînd. Îmi amintea acum de seara cînd am văzut-o pentru prima oară... Fața îi devenise mai serioasă, îmi părea mai străină decît înainte, dar foarte frumoasă. Era chipul ce mi-a rămas întipărit și care nu mi-a dat pace de atunci. Aveam impresia că include ceva din misterul și tăcerea pe care le conțin elementele apropiate de natură... copacii, norii, animalele... și cîteodată o femeie.

Am ajuns pe străzile liniștite ale periferiei. Vîntul se înteți. Părea să împingă noaptea înaintea lui. Am oprit mașina într-o piață mare, în jurul căreia dormeau, în grădinițe, case mici. Patrice Hollmann făcu o mișcare ca și cum s-ar fi trezit.

— E frumos ! constată ea după o clipă. Dacă aș avea o mașină, m-aș plimba așa, încetișor, în fiecare seară. Să aluneci pretutindeni, în felul ăsta, îți dă o senzație de ireal. Ești treaz și visezi în același timp. Cred că în asemenea momente nu simți nevoia nici unei tovărășii, seara...

Am scos din buzunar un pachet de țigări.

— Seara simți nevoia cuiva, nu-i așa ?

Încuviință.

— Da, seara. E ceva ciudat cînd se lasă seara.

Am deschis pachetul.

— Sînt țigări americane. Îți plac ?

— Da, chiar le prefer celorlalte.

I-am oferit foc. O clipă, strălucirea caldă și apropiată a a chibritului lumină chipul ei și mîinile mele, și deodată

îmi încolţi gîndul nebun că de multă vreme aparţineam unul altuia. Am lăsat fereastra în jos, ca să iasă fumul.

— Acum vrei să conduci puţin ? am întrebat-o. Te-ar amuza, sînt sigur.

Se întoarse spre mine.

— Aş vrea. Dar nu ştiu.

— Chiar nu ştii ?

— Nu. N-am învăţat niciodată.

Am întrezărit ocazia favorabilă.

— Binding ar fi putut să te înveţe de multă vreme, i-am spus.

Izbucni în rîs.

— Binding este prea îndrăgostit de maşina lui. Nu permite nimănui s-o atingă.

— E stupid ! am izbucnit, fericit că am prilejul să lovesc în grăsunul de Binding. Am să te învăţ chiar acum să conduci. Vino !

Nesocotind toate recomandările lui Köster, am coborît pentru ca dînsa să se aşeze la volan. Deveni nervoasă.

— Dar crede-mă, nu pot să conduc.

— Poţi ! i-am răspuns. Numai că nu ştii încă.

Am învăţat-o să pornească motorul şi să ambreieze.

— Iată ! i-am spus. Şi acum, la drum.

— O clipă !

Îmi arată un autobuz care se tîra singuratec de-a lungul străzii.

— N-ar fi bine să-l lăsăm să treacă ?

— În nici un caz !

Am băgat maşina în viteza întîi şi am ambreiat.

— Dumnezeule ! strigă Patrice Hollmann. Mergem !

— Ăsta-i rostul maşinii ! Mai ales n-ai teamă ! Accelerează uşurel. Am eu grijă de rest.

Ţinea mîinile încleştate pe volan şi privea strada cu încordare.

— Dumnezeule !... Mergem mult prea repede.

Am privit indicatorul de bord.

— Mergi exact cu douăzeci şi cinci pe oră. În realitate, asta înseamnă douăzeci. O medie orară bună pentru un alergător de fond !

— Mie mi se pare că mergem cu optzeci pe oră !

La capătul cîtorva minute, ea depăşise teama de la început. Înaintam de-a lungul unei străzi largi şi drepte. *Cadillac*-ul mergea în zig-zag, ca şi cum rezervorul ar fi

conținut coniac, nu benzină, iar cîteodată atingea în chip periculos trotuarul... dar în scurt timp, totul începu să decurgă foarte bine și surveni ceea ce prevăzusem : am dobîndit în ochii ei importanță, deoarece, dintr-o dată, ne-am transformat în profesor și elev ; iar eu am profitat de situație.

— Fii atentă, i-am spus, uite un agent de circulație.

— Trebuie să opresc ?

— Acum e prea tîrziu.

— Ce o să se întîmple dacă mă prinde ? N-am carnet de conducere.

— O să ne bage pe amîndoi la răcoare.

— Pentru numele lui Dumnezeu !

Înspăimîntată, dibuia frîna cu piciorul.

— Accelerează ! am țipat. Apasă puternic pe pedală ! Trebuie să trecem iute și trufaș pe lîngă el. Cea mai bună apărare împotriva legii este obrăznicia.

Polițaiul nici nu ne luă în seamă. Fata respiră ușurată...

— N-am știut pînă acum că agenții de circulație pot să semene cu balaurii care scuipă flăcări ! mi-a spus dînsa după ce am înaintat cîteva sute de metri.

— Seamănă, mai ales cînd te răstești la ei.

Am apăsat încetișor pe frînă.

— Iată o stradă laterală, încîntător de pustie. Aici o să putem exersa cu adevărat. Mai întîi demarajul și oprirea.

Patrice Hollmann blocă de cîteva ori motorul. Își descheie scurta de blană.

— Treaba asta mă înfierbîntă. Dar trebuie să învăț.

Urmărea cu atenție și rîvnă tot ce-i arătam. Apoi, scoțînd scurte strigăte de emoție, luă primele viraje. Se temea ca de dracu de farurile care ne veneau în întîmpinare și se arăta foarte mîndră cînd reușea în chip fericit să treacă de ele. Curînd, se născu în spațiul mic abia luminat de becul tabloului de bord un sentiment de camaraderie, cum se stabilește repede între cei absorbiți de probleme tehnice și practice, și cînd, după o jumătate de oră, am schimbat locurile pentru drumul de întoarcere, eram mai apropiați decît dacă ne-am fi povestit unul altuia istoria vieții noastre.

Am oprit mașina în dreptul străzii Nikolai. Eram chiar sub firma luminoasă a unui cinematograf. Jos, asfaltul

avea un luciu stins, de purpură decolorată. O mare pată neagră de ulei strălucea lîngă trotuar.

— Ei bine, ne-am cîştigat pe deplin dreptul la un pahar. Unde ai vrea să mergem ?

Patrice Hollmann stătu o clipă pe gînduri.

— La barul acela drăguţ cu corăbii, propuse dînsa.

Brusc, am fost cuprins de panică... În clipa asta, ultimul dintre romantici se găsea, cu siguranţă, în bar. Îmi închipuiam deja ce mutră o să facă.

— Ah, am intervenit în grabă, barul acela n-are nimic deosebit ! Sînt multe alte localuri mai agreabile.

— Nu ştiu... Mi-a plăcut foarte mult acolo data trecută.

— Cu adevărat ? am întrebat-o stupefiat. Ţi-a plăcut foarte mult data trecută ?

— Da ! răspunse ea rîzînd. Foarte mult !

„Aşa deci ! gîndii în sinea mea ; şi eu, care-mi făcusem reproşuri că am dus-o acolo."

— Dar cred că la ora asta este arhiplin ! am căutat încă o dată să-i schimb gîndul.

— Putem încerca ! replică dînsa.

— Putem, desigur, am răspuns, gîndindu-mă la felul cum trebuia să procedez.

De cum am ajuns la bar, am coborît repede din maşină.

— Dau o fugă să văd cum este. Mă întorc imediat.

Nu era nici un cunoscut înăuntru, în afară de Valentin.

— Spune-mi, te rog, l-am întrebat, Gottfried a trecut deja pe aici ?

Valentin făcu un semn afirmativ.

— Cu Otto. Au plecat acum o jumătate de oră.

— Păcat ! am spus răsuflînd uşurat. Mi-ar fi făcut plăcere să-i văd.

M-am întors la maşină.

— Nu-i prea multă lume astăzi, am asigurat-o. Putem intra.

Dar din prudenţă, am pătruns cu *Cadillac*-ul pe o altă stradă şi l-am parcat după primul colţ, în umbra cea mai adîncă. Nici n-au trecut zece minute de cînd ne-am instalat, că la tejghea a şi apărut ciuful blond ca paiul al lui Lenz.

„Nenorocire ! îmi spusei, curată nenorocire ! Aş fi preferat să se întîmple cîteva săptămîni mai tîrziu."

Gottfried nu părea dornic să rămînă acolo. M-am crezut salvat, cînd l-am văzut pe Valentin semnalîndu-i prezenţa

mea. Plăteam preţul minciunii de adineauri ! Expresia lui Gottfried cînd ne-a zărit ar fi fost o excelentă temă de studiu pentru un actor de cinema dornic să se perfecţioneze. Ochii, mari cît cepele, păreau că vor să iasă din orbite şi mă temeam să nu i se desprindă maxilarul inferior. Păcat că nici un regizor nu se afla în acel moment la bar ! Sînt convins că l-ar fi angajat pe Lenz fără nici o ezitare. Pentru roluri, de pildă, în care apare pe neaşteptate un şarpe de mare urlînd la un matelot naufragiat. Gottfried şi-a revenit cît ai bate din palme. I-am aruncat o privire care-l implora să dispară. A răspuns acestei priviri printr-un rînjet infam, şi-a întins haina ca să îndepărteze cutele şi s-a îndreptat spre noi.

Ştiam ce mă aşteaptă, şi de aceea am atacat fără întîrziere.

— Ai şi condus-o acasă pe domnişoara Bomblatt ? l-am întrebat pentru a-l scoate imediat din cursă.

— Da ! îmi răspunse fără să clipească şi nedezvăluind că pînă în clipa aceea nici n-auzise vreodată de domnişoara Bomblatt. Îţi transmite salutări şi ar dori să-i telefonezi mîine dimineaţă.

Bună ripostă ! Am consimţit.

— O s-o chem. Sper că o să cumpere maşina.

Lenz deschisese deja gura. I-am tras una cu pantoful în fluierul piciorului, aruncîndu-i o privire atît de semnificativă, încît s-a oprit, cu zîmbetul pe buze. Am băut cîteva pahare. Eu, doar *side-cars* cu multă lămîie. Nu voiam să mai fiu luat prin surprindere. Gottfried era foarte bine dispus.

— Tocmai am trecut pe la tine, spuse dînsul. Voiam să te iau cu mine. După aceea m-am dus la bîlci. Este acolo un carusel nou, nemaipomenit. Vreţi să mergem ?

O privi pe Patrice Hollmann.

— Chiar acum ! răspunse ea. Îmi plac caruselele mai mult decît orice.

— Atunci, să pornim imediat !

Eram bucuros să ies din local. Afară, totul devenea mai simplu.

Flaşnetari... avangarda cea mai înaintată a bîlciului Zumzet de blîndă melancolie. Din cînd în cînd, un papagal o maimuţică zgribulită, într-o jachetă de postav roşu pe cu-

vertura de catifea uzată care acoperă tuburile de la orgă. Apoi vocile stridente ale vînzătorilor de pastă pentru lipit porţelan, diamante de tăiat sticla, miere din Turcia, baloane şi stofe pentru costume. Lumină rece, albastră, mirosul lămpilor de carbid. Prezicători, astrologi, tarabe cu turtă dulce, gheretele cu diferite atracţii... şi în sfîrşit, răsunînd de fanfare, pestriţe, strălucitoare, luminate ca palatele, turnurile mişcătoare ale caruselului.

— Înainte, copii !

Cu pletele răvăşite de vînt, Lenz se repezi spre tobogan. Acesta avea cea mai mare orchestră. La fiecare cursă, şase gornişti ieşeau din firide aurite, se învîrteau în toate direcţiile, trîmbiţau, îşi învîrteau instrumentele în aer, iar mai apoi se retrăgeau. Era formidabil !

Ne-am aşezat într-o nacelă cît toate zilele, în formă de lebădă, urcînd şi coborînd în mare viteză. Lumea sclipea şi aluneca, se clătina şi plonja într-un tunel negru, pe care l-am traversat cu un duduit de tobe, ca imediat după aceea să ne întîmpine din nou lumină şi trîmbiţe.

— Mai departe !

Gottfried se îndreptă spre un carusel zburător, cu dirijabile şi aeroplane. Am intrat într-un zepelin şi am făcut cu el trei turnante.

Gîfîind uşor, ne-am regăsit pe teren stabil.

— Şi acum, la covorul fermecat !

Covorul fermecat era o mare platformă luminoasă, puţin bombată către centru, care se învîrtea din ce în ce mai iute şi pe care trebuia să-ţi menţii echilibrul. Gottfried se urcă pe el cu încă vreo douăzeci de persoane. Bătînd nebuneşte step, obţinu un extraordinar succes. În cele din urmă, rămase singur cu o bucătăreasă care avea coapsele unui cal de tracţiune. Cînd situaţia deveni critică, cumătra cea şireată se aşeză pur şi simplu în centrul platformei, în timp ce Gottfried se învîrtea dansînd jur împrejurul ei. Ceilalţi fuseseră deja măturaţi de pe discul rotitor. Soarta îl lovi, în sfîrşit, pe ultimul romantic, care se prăbuşi în braţele bucătăresei şi, îmbrăţişat de dînsa, alunecă într-o latură.

Cînd s-a întors la noi, o ţinea deja de braţ şi-i spunea pur şi simplu Lina. Lina zîmbea ruşinată. El o întrebă cu ce-ar dori s-o trateze. Lina declară că pentru sete e bună berea. Dispărură împreună într-un cort cu dansatori bavarezi.

— Şi noi ? Unde mergem acum ? întrebă Patrice Hollmann, ai cărei ochi scînteiau.

— În labirintul fantomelor ! am spus eu arătîndu-i o baracă mare.

Labirintul era un drum presărat cu surprize. După numai cîţiva paşi, pămîntul începea să se mişte, mîini te atingeau în întuneric, capete groteşti se iveau din colţuri, fantome urlau. Noi rîdeam, dar o dată fata se trase brusc înapoi din faţa unui cap de mort, inundat de raze verzui. O clipă, am cuprins-o cu braţele, respiraţia ei mi-a atins obrazul, i-am simţit părul apăsîndu-mi gura... apoi a reînceput să rîdă şi i-am dat drumul.

I-am dat drumul. Dar ceva din mine continua s-o ţină strîns. Plecasem de multă vreme din labirint, şi eu continuam să simt căldura umărului ei în braţele mele, părul mătăsos, delicata mireasmă de piersică a tenului. Mă feream s-o privesc. Dintr-o dată, devenise o alta pentru mine. Lenz ne aştepta. Era singur.

— Unde e Lina ? l-am întrebat.

— Trage la măsea, răspunse el, făcînd un semn cu capul către cortul bavarezilor. Cu un fierar.

— Condoleanţele mele !

— Ce prostie ! strigă Gottfried. Mai bine să ne apucăm de o treabă serioasă, bărbătească.

Am intrat într-o gheretă, unde puteai să cîştigi tot soiul de obiecte aruncînd inele de ebonită pe cîrlige.

— Aşa ! îi spuse Lenz Patriciei Hollmann, dîndu-şi pălăria pe ceafă. Acum o să-ţi facem rost de zestre.

Aruncă cel dintîi un inel şi cîştigă un ceas deşteptător. Am jucat la rîndul meu şi am obţinut un urs de catifea.

Proprietarul gheretei ne înmînă cele două obiecte şi făcu multă zarvă ca să atragă noi clienţi.

— O să-ţi treacă cheful să mai clămpăneşti ! rînji Gottfried cîştigînd o tigaie. Eu am obţinut un al doilea urs.

— Ce înseamnă să ai baftă ! doar atît exclamă proprietarul barăcii, şi ne înmînă obiectele cîştigate. Individul nu ştia ce-l aşteaptă. Lenz fusese cel mai bun aruncător de grenade din companie, şi iarna, cînd nu prea găseai de lucru, ne antrenam aruncînd pălăriile în tot soiul de cuiere. Pe lîngă exerciţiile acelea, aruncatul acestor inele era un joc de copii. Fără mare greutate, Gottfried cîştigă o vază de cristal, iar eu o jumătate de duzină de discuri. Patronul ni le întinse fără să scoată un cuvînt şi îşi verifică pe urmă cîrligele.

Lenz ochi, aruncă şi cîştigă premiul al doilea — un serviciu de cafea. Aveam acum o grămadă de spectatori. Am aruncat în mare viteză trei inele pe acelaşi cîrlig. Rezultatul ? *Pocăinţa Sfintei Magdalena* într-o ramă aurită ! Proprietarul barăcii se strîmbă ca la dentist şi refuză să ne mai lase să aruncăm. Am vrut să ne oprim, dar spectatorii scandalizaţi cerură vehement individului să ne dea voie să continuăm. Doreau să asiste la jefuirea gheretei. Reîntoarsă împreună cu fierarul ei, Lina făcea cel mai mare tapaj.

— Cum vine asta ? Oamenii au dreptul să arunce greşit inelele — ţipă ea cu o voce stridentă —, dar nu au voie să nimerească ?

Fierarul făcu să răsune un bubuit aprobator.

— Bine, spuse Lenz. Încă un tur fiecare.

Am jucat primul : un lighean cu cană şi savonieră. Veni apoi rîndul lui Lenz. Luă cinci inele. Aruncă iute patru dintre ele pe acelaşi cîrlig. Ca un bun actor, făcu o pauză înaintea celei de-a cincea aruncări şi scoase o ţigară. Trei spectatori se repeziră să-i ofere foc. Fierarul îl bătu pe umăr. De enervare, Lina îşi muşca batista. Apoi, Gottfried ochi şi lansă ultimul inel deasupra celorlalte, cu delicateţe, ca nu cumva să ricoşeze. Rămase agăţat. Strigăte asurzitoare ! Lenz cîştigase premiul cel mare... un landou de copil cu pătură roz şi pernă dantelată. Patronul gheretei azvîrli landoul afară, blestemînd. Am stivuit într-însul toată prada noastră şi ne-am îndreptat către următoarea gheretă. Lina împingea landoul. Faptul inspiră fierarului asemenea glume deşucheate, încît am preferat să merg cu Patrice Hollmann ceva mai în urmă. În ghereta asta, inelele trebuiau aruncate pe sticle de vin. Dacă inelul încercuia gîtul, cîştigai sticla. Am cîştigat şase. Lenz privi etichetele şi le oferi fierarului. Mai era încă o gheretă de acelaşi gen. Dar probabil că proprietarul acesteia auzise ceva, şi cînd am ajuns acolo ne-a spus că e închis. Fierarul vru să facă scandal. Văzuse că se poate cîştiga bere. Dar noi l-am liniştit. Individul cu ghereta era ciung. Înconjuraţi de o escortă numeroasă, am ajuns la *Cadillac*-ul nostru...

— Şi acum ? întrebă Lenz scărpinîndu-se în cap. Cel mai nimerit ar fi să legăm landoul în spatele automobilului.

— Bineînţeles ! l-am aprobat. Numai că în acest caz ar trebui să te urci în el şi să veghezi să nu se răstoarne.

Patrice Hollmann se împotrivi. Se temea că Lenz ar putea să ia propunerea în serios.

— Bine ! spuse Gottfried. În cazul ăsta, să facem ordine. Absolut obligatoriu să păstraţi cei doi urşi. De asemenea, discurile. Doriţi să reţineţi tigaia ?

Fata făcu din cap un semn de refuz.

— Atunci, va intra în dotarea garajului. Robby, fost mare specialist în ochiuri la capac, pune mîna pe ea !... Serviciul de cafea ?

Fata arătă spre Lina. Bucătăreasa roşi. Gottfried îi înmînă piesele serviciului ca la împărţirea premiilor. Apoi veni rîndul ligheanului de faianţă.

— Serviciul de spălat ?... Pentru prietenul nostru, nu-i aşa ? Poate să-i fie de folos în meseria lui. Deşteptătorul. de asemenea. Fierarii au somnul greu.

I-am dat lui Gottfried vaza de cristal. La rîndul lui, i-a întins-o Linei. Aceasta a bîlbîit un refuz. Ochii ei nu se mai dezlipeau de Magdalena cea pocăită. Credea că dacă va lua vaza, tabloul o să-i fie dăruit fierarului.

— Mă înnebunesc după artă ! izbuti dînsa să îngaime. Era înduioşător de hulpavă şi, cuprinsă de turburare, îşi sugea degetele înroşite.

— Ce părere aveţi, domnişoară ? întrebă Lenz întorcîndu-se cu gesturi largi.

Patrice Hollmann luă cromolitografia şi o dădu bucătăresei.

— E un tablou foarte frumos, Lina ! spuse dînsa surîzînd.

— Agaţă-l deasupra patului şi gîndeşte-te la parabola pocăitei, adăugă Lenz. Lina luă tabloul, şi ochii îi lăcrimară. Avu un puternic sughiţ de mulţumire. Acum e rîndul tău ! se adresă Lenz, gînditor, landoului.

Cu toată bucuria pe care i-o provocase dobîndirea Magdalenei, ochii Linei îşi recăpătară expresia de lăcomie. Fierarul spuse că nu poţi şti niciodată cînd o să ai nevoie de asemenea lucruri şi propria lui afirmaţie îl amuză atît de mult, încît lăsă să-i scape jos o sticlă. Dar Lenz nu vru să asculte nimic.

— Un moment. Am văzut ceva adineauri, spuse el, şi dispăru. Cîteva minute mai tîrziu, reveni după landou şi plecă luîndu-l cu sine. Asta a fost ! zise el, întors fără cărucior. Ne-am urcat în *Cadillac*.

— Parc-am fi de Crăciun ? interveni Lina, bucuroasă de toate bulendrele primite.

La despărţire, ne întinse laba ei roşie. Fierarul ne luă pentru o clipă la o parte.

— Ascultaţi ! Dacă vreodată o să aveţi nevoie să mutaţi cuiva fălcile... mă găsiţi în strada Leibniz nr. 16, în fundul curţii, etaj doi, stînga. Eventual, dacă e vorba de mai mulţi, vin şi cu întreaga mea asociaţie.

— De acord ! i-am răspuns noi, punînd motorul în mişcare.

Cînd am dat colţul dinspre marginea bîlciului, Gottfried ne arătă ceva prin geamul maşinii. Era landoul pe care-l cîştigasem cu un copil adevărat în el, şi alături o femeie palidă, buimăcită încă, examinîndu-l.

— E în ordine, nu-i aşa ? întrebă Gottfried.

— Dăruieşte-i şi urşii ! strigă Patrice Hollmann.

— Poate unul, fu de părere Lenz ; pe celălalt trebuie să-l păstrezi dumneata.

— Nu, dă-i pe amîndoi.

— Bine !

Lenz sări din maşină, azvîrli jucăriile de pluş în braţele femeii şi o şterse în fugă, ca şi cum ar fi fost urmărit, înainte ca dînsa să-i fi putut adresa vreun cuvînt.

— Aşa ! exclamă el gîfîind. Acum mi s-a făcut rău de propria mea generozitate. Pe mine lăsaţi-mă la *Internaţional*. Trebuie neapărat să beau un coniac.

El a coborît, eu am condus fata acasă. N-a mai fost ca data trecută. Stătea în canatul uşii, şi lumina felinarului îi juca pe faţă. Era foarte frumoasă. Aş fi vrut să rămîn cu dînsa.

— Noapte bună ! i-am urat. Somn uşor.

— Noapte bună !

Îmi întinse mîna şi apoi urcă scările. Am urmărit-o cu privirea, pînă cînd lumina s-a stins. Apoi am şters-o cu *Cadillac*-ul. Mă simţeam într-o situaţie neobişnuită. Nu era, ca de obicei, atracţia de o seară pe care o încerci pentru o femeiuşcă. De data asta era vorba de mai mult, de afecţiune. De tandreţe şi de dorinţa de a te dărui în întregime. De a te lăsa purtat... indiferent unde...

M-am dus la *Internaţional* să-l întîlnesc pe Lenz. Cafeneaua era aproape goală. Fritzi şedea într-un colţ cu prietenul ei Alois, chelnerul. Se certau. Gottfried stătea cu Mimi şi Wally, pe bancheta de lîngă tejghea. Se purta

foarte drăguț cu ele două, chiar și cu Mimi, biata femeie bătrînă.

Nu peste mult timp, fetele plecară. Se duceau la treabă. Acum era momentul propice ! Mimi se văita și scîncea din pricina varicelor. M-am așezat lîngă Gottfried.

— Dă-i drumul ! l-am îndemnat.

— De ce, puiule ?... întrebă dînsul, spre marea mea surprindere. E foarte bine ce faci !

Eram încurajat de faptul că a luat totul atît de simplu.

— Aș fi putut să-ți spun mai devreme...

— Ar fi fost o prostie ! replică Lenz.

Am comandat un rom.

— Știi, i-am spus, habar n-am cine este și cu ce se ocupă. Nu știu mai mult nici despre ce înseamnă ea pentru Binding. Ți-a spus ceva, data trecută ?

Se uită la mine.

— Te interesează asta ?

— Nu !

— Așa am gîndit și eu. Apropo... pardesiul îți vine bine.

Am simțit că roșesc.

— N-ai motive să roșești. Dreptatea e de partea ta, întreagă. Aș dori să pot face ca tine.

Am rămas tăcut o clipă.

— Cum vine asta, Gottfried ? l-am întrebat, în sfîrșit.

Mă privi din nou.

— Pentru că tot restul e murdărie, Robby. Pentru că astăzi nu există nimic care să merite să te ostenești. Gîndește-te la ce-ți spunea ieri Ferdinand. Nu greșea prea mult burtosul mîzgălitor de cadavre. Hai, așază-te în fața acestei flașnete și cîntă-mi cîteva cîntece soldățești !

Am cîntat la pian *Cei trei crini* și *Pădurea din Argonne*. Melodiile răsunau lugubru în sala goală, dacă te gîndeai la clipele în care le cîntasem altădată.

VII

DOUA ZILE MAI TÎRZIU, KÖSTER ieși grăbit din atelier.

— Robby, a telefonat Blumenthal ăla al tău ! Trebuie să te duci la el, pe la unsprezece, cu *Cadillac*-ul ! Vrea să faci o probă.

Am azvîrlit cît colo şurubelniţă şi cheie englezească.

— Otto... Dacă s-ar prinde !

— Ce v-am spus ? strigă Lenz de dedesubtul *Ford*-ului. Am prevăzut că o să se întoarcă. Să-l ascultaţi întotdeauna pe Gottfried !

— Tacă-ţi pliscul, situaţia e serioasă !... i-am strigat. Otto, cît poţi să laşi din preţ ?

— Două mii de mărci. Două mii două sute, dacă nu se poate altfel. Două mii cinci sute, dacă trebuie neapărat. Două mii şase sute, dacă-ţi dai seama că ai de-a face cu un nebun. Dar spune-i că în cazul ăsta o să-l blestemăm în vecii vecilor !

— Bine !

Am făcut maşina lună. M-am urcat la volan. Köster îmi puse mîna pe umăr.

— Robby, gîndeşte-te că ai purtat, ca soldat, şi alte bătălii. Apără pînă la ultima picătură de sînge onoarea garajului nostru. Mori în picioare, cu mîna pe portofelul lui Blumenthal !

— S-a înţeles ! am zîmbit eu maliţios.

Lenz scoase din buzunar o medalie, pe care mi-o ţinu înaintea ochilor.

— Atinge amuleta mea, Robby !

— Dacă aşa vrei !

Am atins-o.

— Abracadabra. Şiva cel mare ! imploră Gottfried. Binecuvîntează această curcă plouată şi înzestreaz-o cu putere şi curaj ! Stai ! Mai bine ia amuleta !... Şi acum, scuipă de trei ori !

— De acord !

Am scuipat la picioarele lui şi am pornit, trecînd pe dinaintea lui Jupp, care, emoţionat, mă salută cu furtunul de benzină.

În drum am cumpărat cîteva garoafe şi am împodobit cu pricepere vaza de cristal a maşinii, sperînd s-o înduioşez astfel pe consoarta lui Blumenthal. Din păcate, acesta mă primi în incinta biroului său, şi nu la domiciliu. A trebuit să aştept un sfert de oră.

„Scumpule, i-am spus în sinea mea, cunosc şiretlicul, n-o să mă îmblînzeşti lăsîndu-mă să aştept“, şi ca să-i aflu învîrtelile, am iscodit o stenodactilografă drăguţă, pe care am corupt-o datorită garoafei de la butonieră.

Tricotaje, cifră de afaceri bună, nouă funcţionari, un om de treabă. Principalii concurenţi : Mayer şi fiul. Mayer fiul avea o limuzină roşie, marca *Essex*, cu două locuri... aici ajunsesem cu informaţiile, cînd Blumenthal mă chemă. Fără întîrziere, a pus în bătaie artileria grea.

— Tinere, a început dînsul, n-am prea mult timp la dispoziţie. Preţul pe care l-ai cerut data trecută era desigur o dorinţă a visurilor dumitale ! Hai, cu mîna pe inimă, cît costă maşina ?

— Şapte mii de mărci ! i-am răspuns.

El se întoarse.

— Atunci, nu mai avem ce discuta !

— Domnule Blumenthal, mai uitaţi-vă o dată la maşină...

— Nu-i nevoie ! decise dînsul. Am văzut-o foarte bine data trecută...

— Există văzut şi văzut ! am întors-o. Trebuie să cercetaţi detaliile. Lăcuitul, calitatea întîi executat de firma Voll şi Ruhrbeck ; preţ de cost — două sute cincizeci de mărci... Pneurile, noi ! Conform catalogului de preţuri — şase sute de mărci, ceea ce face deja opt sute cincizeci. Tapiseria — din cea mai fină catifea reiată...

Schiţă un gest de refuz. Am luat-o de la capăt, cu şi mai mare stăruinţă. L-am îmbiat să cerceteze cu de-amănuntul somptuoasa trusă de unelte, pielea superbă a capotei, radiatorul cromat, modernele bare de protecţie— şaizeci de mărci perechea...

Aşa cum un copil tinde să fie tot mereu aproape de mama lui, doream şi eu să mă întorc lîngă *Cadillac* şi încercam să-l conving pe Blumenthal să coboare. Ştiam că, asemeni lui Anteu, voi dobîndi forţe noi atingînd pămîntul. Teroarea abstractă a preţurilor se diminuează dacă poţi să arăţi ceva în schimb. Dar şi Blumenthal ştia că puterea lui îşi are rădăcinile îndărătul biroului. Îşi scoase ochelarii şi abia atunci începu să mă atace cu adevărat. Ne-am înfruntat precum tigrul şi pitonul. Pitonul era Blumenthal. Cît ai zice peşte, mi-a smuls o mie cinci sute de mărci. M-a cuprins o frică de moarte, mi-am băgat mîna în buzunar şi am strîns amuleta lui Gottfried.

— Domnule Blumenthal, i-am spus simţindu-mă aproape de capătul puterilor, este ora unu ; desigur, trebuie să mergeţi la masă.

Voiam să ies cu orice preţ din această coşmelie, unde preţurile se topeau ca zăpada.

— Mănînc abia la orele două, explică Blumenthal imperturbabil. Dar ştii ce ? Putem să facem acum călătoria de probă. Am respirat uşurat. Apoi, o să mai discutăm ! adăugă el.

Respiraţia mi s-a oprit din nou. Am mers la locuinţa lui. Spre marea mea uimire, în maşină a devenit deodată un alt om. Mi-a povestit cu familiaritate anecdota cu împăratul Franz-Josef, pe care-o cunoşteam de mult. I-am plasat-o în schimb pe cea despre conducătorul de tramvai. Mi-a relatat-o pe cea a saxonului care s-a rătăcit, iar eu, imediat, am răspuns cu cea despre scoţienii îndrăgostiţi... Abia în faţa locuinţei sale am redevenit serioşi. M-a rugat să aştept ca să-şi aducă soţia.

„Scumpul meu *Cadillac,* barosanule, am spus eu bătînd uşor cu palma botul maşinii, în spatele acestor anecdote se ascunde în mod sigur o nouă drăcovenie. Dar fii liniştit ! Te căpătuim noi. O să te cumpere ! Cînd un ovrei se întoarce, se face afacerea. Cînd un creştin se întoarce, e încă departe de a încheia tîrgul. Face şase călătorii de probă ca să economisească o trăsură, şi apoi deodată îşi aduce aminte că în loc de maşină are nevoie de mobilă de bucătărie. Nu, nimic de zis, ovreii au ceva bun... ştiu ce vor. Dar îţi jur, bunul meu prieten : n-o să mai pun în gură picătură de alcool pînă la sfîrşitul zilelor mele dacă mai las măcar o sută de mărci acestui urmaş direct al războinicului Iuda Macabeul !“

Îşi făcu apariţia doamna Blumenthal. Mi-am amintit de toate sfaturile lui Lenz şi am schimbat ipostaza de luptător cu cea de cavaler.

Blumenthal a reacţionat la această metamorfoză zîmbind mîrşav. Omul ăsta era de fier ! Ar fi trebuit să vîndă locomotive, nu tricotaje.

Am aranjat lucrurile ca el să ia loc în fund, şi nevastă-sa lîngă mine.

— Unde doriţi să mergeţi, doamnă ? am întrebat-o eu topit.

— Unde vrei dumneata ! răspunse ea surîzînd matern.

Am început să sporovăiesc. Era o adevărată binefacere să ai lîngă tine o fiinţă inofensivă. Vorbeam aşa de încet, încît Blumenthal nu putea înţelege mare lucru. În şoaptă

însă, vorbeam mai degajat. Devenise destul de plicticos pentru dînsul să stea în spate.

Ne-am oprit. Am coborît şi mi-am privit duşmanul drept în faţă.

— În orice caz, trebuie să recunoaşteţi : maşina merge atît de lin, că nici n-o simţi ; ca unsă, domnule Blumenthal !

— Ce importanţă are asta, tinere, atunci cînd eşti devorat de impozite ? răspunse el cu o stranie amabilitate. Maşina asta mă grevează cu prea mari impozite. Ţi-o spun deschis.

— Domnule Blumenthal, am replicat, străduindu-mă să menţin acest ton, sînteţi un om de afaceri şi deci pot să discut fără ocolişuri. Nu-i vorba de impozite, ci de speze. Spuneţi-mi dumneavoastră, ce-i mai important astăzi în afaceri ? Ştiţi foarte bine... nu mai e capitalul, ca altădată, ci creditul ! Şi cum se obţine acest credit ? Întotdeauna pe baza aparenţelor. Un *Cadillac* îţi asigură un lustru de seriozitate şi distincţie... înstărit, dar nu demodat... burghezie trainică... reclama vie a întreprinderii dumneavoastră !

Înveselit, Blumenthal se întoarse către nevastă-sa.

— Are o minte de ovrei, zău aşa... Tinere, continuă el pe acelaşi ton familiar, astăzi cea mai bună reclamă a unei întreprinderi solide este să porţi un costum jerpelit şi să mergi cu autobuzul. Dacă noi doi am avea banii ce n-au fost achitaţi încă pentru limuzinele astea elegante pe care le vedem trecînd, ne-am putea retrage liniştit din afaceri. Ţi-o spun eu confidenţial !

L-am privit bănuitor. Unde voia să ajungă cu amabilitatea lui ? Sau prezenţa soţiei îi potolea spiritul combativ ? M-am hotărît să dau lovitura cea mare.

— În orice caz, un *Cadillac* este altceva decît un *Essex*, nu-i aşa, scumpă doamnă ? Junele de la Mayer şi fiul are un *Essex*, dar pentru nimic în lume nu mi-ar plăcea hărăbaia aia bătătoare la ochi, de-un roşu aprins. L-am auzit pe Blumenthal suflînd zgomotos şi am continuat grăbit : Dealtfel, această culoare vă avantajează nespus, scumpă doamnă ! Un albastru mat, de cobalt, pentru o blondă...

Deodată, l-am văzut pe Blumenthal rînjind cu gura pînă la urechi.

— Mayer şi fiul... foarte bine... foarte bine, scînci el. Şi acum mai vii şi cu şmonţes[1]... şmonţes !

[1] Şmonţes (*idiş*) : fleacuri (*n.tr.*).

L-am privit. Nu mi-am crezut ochilor... era sincer ! De îndată, am stăruit în aceeași direcție :

— Domnule Blumenthal, permiteți-mi ! Pentru o femeie, șmonțesurile nu sînt niciodată șmonțes ; sînt complimente care, din nefericire, devin tot mai rare în timpurile noastre jalnice. Femeia nu-i o mobilă de metal, ci o floare. Ea n-are ce face cu obiectivitatea ! Ea solicită soarele voios pe care-l radiază fleacurile. Mai bine îi spui în fiecare zi lucruri drăguțe decît să muncești toată viața pentru ea ca un animal de povară ! V-o spun de asemenea confidențial ! Și nu-i vorba de nici un șmonțes ; am stabilit doar un principiu fizic : albastrul „se mariază" cu galbenul-pai !

— Bine găsit, leule ! spuse Blumenthal radios. Ascultă, domnule Lohkamp ! Îmi dau seama că pot să-ți mai „rup" o mie de mărci...

M-am retras cu un pas. „Diavol perfid, am spus în sinea mea. Asta-i lovitura de care mă temeam." Mă și vedeam lîncezind într-o viață de anahoret, plină de privațiuni, și am aruncat doamnei Blumenthal o privire de ied martirizat.

— Dar, tată..., spuse ea.

— Lasă, mamă ! replică el. Deci, aș putea s-o fac... dar n-o fac. Felul cum ai dus tratativele mi-a plăcut. Puțintel cam fantezist, totuși... șiretlicul cu Mayer și fiul a fost ingenios. Mama dumitale este evreică ?

— Nu.

— Ai lucrat în confecții ?

— Da !

— Așadar, de acolo vine stilul dumitale ! În ce branșă ?

— A sufletului ! i-am răspuns. Trebuia să devin profesor.

— Domnule Lohkamp, făcu Blumenthal, toată stima mea ! Dacă vreodată ai să rămîi fără slujbă, cheamă-mă la telefon.

Completă un cec și mi-l înmînă. Nu-mi credeam ochilor ! Plata înainte !... Un miracol !

— Domnule Blumenthal, am spus eu copleșit, permiteți-mi să vă ofer gratuit, odată cu mașina, două scrumiere de cristal și un covoraș de cauciuc de prima calitate !

— Bine ! făcu el. Iată că și bătrînul Blumenthal primește o dată în viața lui ceva pe gratis !

Apoi mă invită pentru a doua zi la cină. Doamna Blumenthal îmi adresă un surîs matern.

— Avem ştiucă umplută ! spuse dînsa blînd.

— O delicatesă ! am exclamat eu. Atunci, vă voi aduce şi limuzina. Mîine dimineaţă o înregistrăm pe numele dumneavoastră...

Am zburat spre atelier ca o rîndunică. Dar Lenz şi Köster plecaseră la masă. A trebuit să-mi stăpînesc bucuria triumfului. Numai Jupp era acolo.

— Ai vîndut-o ? întrebă el.

— Ce n-ai da ca să ştii; puşlama ?! Na, ţine un taler ! Să-ţi construieşti un avion !

— Aşadar, ai vîndut-o ! rînji Jupp.

— Acum mă duc să mănînc, dar vai de pielea ta dacă ciripeşti celorlalţi ceva înainte de a mă întoarce !

— Domnule Lohkamp, mă asigură Jupp aruncînd în aer moneda de argint, sînt mut ca peştele !

— Aşa şi arăţi ! i-am replicat, demarînd.

Cînd m-am întors, Jupp mi-a făcut un semn.

— Ce s-a întîmplat ? l-am întrebat. Nu ţi-ai ţinut gura ?

— Domnule Lohkamp ! Am ferecat-o ! Zîmbi. Dar... Individul cu *Ford*-ul e înăuntru !

Am lăsat *Cadillac*-ul în curte şi am intrat în atelier. Meşterul brutar era acolo, aplecat asupra unui catalog cu mostre de culoare. Era îmbrăcat într-un pardesiu în carouri, cu o bandă lată îndoliată la rever. Lîngă el o tînără drăguţă cu ochi negri, vii, îmbrăcată cu un pardesiu garnisit cu o blană jerpelită de iepure şi în picioare cu pantofi de lac prea mici. Discutau despre culoarea caroseriei. Bruneta dorea un roşu-aprins, strălucitor. Dar brutarul avea scrupule : cum asta, cînd era în doliu ? El propuse un cenuşiu spălăcit bătînd spre gălbui.

— Ce naiba ? ciripi îmbufnată bruneta. Un *Ford* trebuie să aibă o culoare bătătoare la ochi. Altfel, nu seamănă a nimic.

Ea ne implora cu privirea, ridica din umeri cînd brutarul se apleca, se bosumfla şi ne făcea cu ochiul. Un copil plin de viaţă. Se înţeleseră, în cele din urmă, fixîndu-se asupra unui verde-deschis.

Tînăra dorea o capotă de culoare deschisă. Dar brutarul ripostă cu energie. E necesar ca doliul să se exprime prin ceva. Se hotărî pentru o capotă de piele neagră. În felul acesta făcea încă o afacere, deoarece capota era gratuită, iar pielea costa mai mult decît pînza.

Cei doi au plecat împreună. Dar în curte se opriră din nou. De cum zări *Cadillac*-ul, bruneta se repezi :

— Privește, Puppi, asta-i o dată mașină ! Uluitoare ! Așa ceva mi-ar plăcea ! Într-o clipă, a deschis portiera și s-a aruncat înăuntru, explodînd de entuziasm. Ce banchete ! Colosale ! Ai spune că sînt fotolii de club ! E altceva decît *Ford*-ul !

— Hai să mergem ! făcu Puppi, prost dispus.

Lenz mă înghionti... Dorea să încerc să-i plasez mașina brutarului. L-am privit pe Gottfried de sus în jos și am tăcut. Mă înghionti mai tare. L-am înghiontit și eu, la rîndu-mi, cu forță și apoi i-am întors spatele.

Brutarul reuși cu chiu, cu vai să-și scoată podoaba brună din mașină și plecă, puțin adus de spate și supărat.

Am privit cuplul îndepărtîndu-se.

— Un om cu decizii prompte ! am conchis. Mașina reparată... O nevastă nouă... Jos pălăria !

— Ei, se exprimă Köster, femeia asta o să-i mai facă multe bucurii !

Cei doi abia dădură colțul, că Gottfried explodă :

— Te-ai prostit, Robby ? Să scapi o asemenea ocazie ! Ar fi fost un joc de copil să pornești tranzacția.

— Subofițer Lenz, încearcă să-ți aduni mădularele cînd vorbești unui superior ! Îți închipui cumva că încurajez bigamia și că „mărit“ de două ori mașina ?

Ce moment măreț să vezi mutra lui Gottfried ! Holba ochii cît cepele.

— Nu glumi cu lucrurile sfinte ! bîigui el.

Nu l-am luat în seamă și m-am întors către Köster :

— Otto, ia-ți rămas bun de la pruncul nostru *Cadillac*. Nu ne mai aparține. De azi înainte va oferi strălucirea sa comerțului cu indispensabili ! Sper că va avea parte acolo de un trai bun. Mai puțin eroic decît la noi... dar mai sigur !

Am arătat cecul. Lenz era cît pe-aci să se prăbușească.

— Dar nu este... ce ?... Cum... deja achitată ? șopti el cu o voce răgușită.

— Ce vă trece prin cap, începătorilor ? am spus fluturînd cecul. Ghiciți !

— Patru ! strigă Lenz închizînd ochii.

— Patru mii cinci sute ! spuse Köster.

— Cinci mii ! țipă Jupp de lîngă pompă.

— Cinci mii cinci sute ! am urlat eu.

Lenz îmi smulse cecul.

— Imposibil ! În mod cert e fără acoperire !

— Domnule Lenz, am spus cu demnitate, acest cec este atît de solvabil pe cît de nesolvabil ești dumneata ! Prietenul meu Blumenthal poate fi garantul unei sume de douăzeci de ori mai mare. Prietenul meu — înțelegi —, la care voi mînca mîine seară știucă umplută. Ia exemplu. Să legi prietenii, să obții plata înainte și să fii invitat la masă; iată ce înseamnă a vinde ! Și acum, rupeți rîndurile !

Gottfried își reveni cu greu. Încercă o ultimă lovitură:

— Anunțul meu... și amuleta !

I-am întins medalia.

— Ia-ți brelocul bun de atîrnat la zgarda unui cîine. Am uitat complet de el !

— Ai făcut o vînzare perfectă, Robby ! spuse Köster. Mulțumită cerului, ne-am debarasat de harabaia asta. O să putem folosi teribil de bine gologanii !

— Îmi dai cincizeci de mărci avans ?

— Îți dau o sută. O meriți.

— Nu vrei și pardesiul meu gri ca avans ? mă împunse Gottfried, îngustîndu-și ochii.

— Ai poftă să poposești la spital, bastard trist și indiscret ? l-am întrebat în loc de orice răspuns.

— Gata pentru astăzi, copii ! propuse Köster. Am cîștigat destui bani pentru o singură zi. Să nu punem la încercare răbdarea Domnului. O să-l scoatem pe Karl și o să ne antrenăm pnetru curse.

De mai mult timp, Jupp își părăsise pompa de benzină. Se ștergea pe mîini emoționat.

— Domnule Köster, în cazul ăsta o să preiau din nou conducerea aici, nu-i așa ?

— Nu, Jupp, făcu Otto rîzînd. Vii cu noi !

Trecurăm întîi pe la bancă, pentru a încasa cecul. Lenz se liniști numai cînd văzu că era valabil. Mai apoi am șters-o cu o asemenea viteză, încît din țeava de eșapament zburau scîntei.

VIII

MĂ AFLAM FAȚĂ-N FAȚA CU proprietăreasa.

— Unde-i buba ? mă întrebă madam Zalewski.

— Nici o bubă ! Vreau doar să vă plătesc chiria.

Mai erau încă trei zile pînă la scandeță, și doamna Zalewski fu cît p-aci să leșine de mirare.

— Nu-i lucru curat, își dădu bănuitoare cu părerea.

— Fiți fără grijă, am liniștit-o. Îmi puteți împrumuta pentru astă-seară cele două fotolii, tapițate cu brocart, din salonul dumneavoastră ?

Gata de luptă, își propti mîinile în șoldurile pline.

— Iată că am ajuns și aici ! Nu vă mai place camera ?

— Ba da. Dar fotoliile dumitale îmbrăcate în brocart îmi plac mai mult.

I-am explicat că e posibil să vină în vizită o verișoară și că doresc să-mi aranjez cu acest prilej camera ceva mai frumos. Rîse de i se cutremură pieptul.

— Verișoară, repetă ea disprețuitor, și cînd vine verișoara ?

— Nu-i încă nimic sigur, dar dacă vine, atunci bineînțeles devreme, pe seară, la masă. Dar de ce credeți că nu există verișoare, doamnă Zalewski ?

— Există, cum să nu existe ? replică ea. Dar nu împrumuți pentru ele fotolii !

— Eu o fac totuși. Știți, am un sentiment familial foarte dezvoltat, i-am explicat.

— Se și vede pe fața dumitale ! Sînteți toți la fel, niște haimanale. Îți dau fotoliile. Cît timp le ții, pune-le pe cele de pluș în salon.

— Mulțumesc. Mîine pun totul la loc. Și covorul.

— Covorul ? Se întoarse spre mine. Da cine a zis aici o vorbă despre covor ?

— Eu. Și dumneata, chiar acum. Mă privi indignată. Covorul merge cu fotoliile, i-am explicat. Doar sînt așezate pe covor.

— Domnule Lohkamp, rosti cu prestanţă doamna Zalewski, nu întinde coarda prea tare ! Toate au o măsură, asta era deviza răposatului Zalewski. Ai putea şi dumneata să-ţi pui la inimă vorba asta !

Ştiam că, în ciuda acestei devize, răposatul Zalewski îşi băuse sănătatea. Chiar nevastă-sa mi-o mărturisise în diferite alte ocazii. Dar asta n-o împiedica să-şi folosească bărbatul precum alţii Biblia : pentru a cita. Şi cu cît treceau mai mulţi ani de la moartea lui, cu atît îi atribuia mai multe. Se potrivea la orice... tot ca Biblia.

Îmi aranjam camera. După masă vorbisem la telefon cu Patrice Hollmann. Fusese bolnavă şi n-o mai văzusem de aproape o săptămînă. Acum urma să ne întîlnim la orele opt ; îi propusesem să mîncăm la mine, apoi să mergem la cinema.

Fotoliile tapiţate cu brocart şi covorul făceau o impresie grozavă ; dar, prin contrast, iluminaţia era îngrozitoare. Din acest motiv, am bătut la uşa familiei Hasse să împrumut o lampă de masă. Obosită, doamna Hasse şedea la fereastră. Bărbatul ei nu se întorsese încă. Zilnic lucra voluntar una pînă la două ore suplimentare, pentru ca, Doamne-fereşte, să nu fie concediat. În trăsăturile ei spongioase, îmbătrînite, puteai recunoaşte încă chipul oval al copilului de odinioară... al unui copil dezamăgit şi trist.

I-am spus ce doresc. S-a înviorat şi mi-a adus lampa.

— Ah ! Da ! zise ea suspinînd, cînd mă gîndesc... înainte...

Cunoşteam istoria. Era vorba de perspectivele pe care le-ar fi avut dacă nu s-ar fi măritat cu Hasse. Ştiam povestea şi-n versiunea soţului. Dezvăluia perspectivele lui Hasse dacă ar fi rămas neînsurat. Era probabil cea mai răspîndită poveste din lume. Şi cea mai lipsită de perspectivă.

Am ascultat-o o vreme, am răspuns folosind cîteva banalităţi şi m-am dus la Erna Böning, pentru a-i cere cu împrumut gramofonul.

Vorbind despre Erna, doamna Hasse o numea „persoana de lîngă noi". O dispreţuia pentru că o invidia. Mie mi-era foarte dragă. Nu-şi făcea iluzii în privinţa vieţii şi ştia că trebuie să te zbaţi dacă vrei să prinzi din zbor ceea ce numim cu toţii fericire. Mai ştia că trebuie s-o plăteşti

dublu sau triplu. Fericirea era lucrul cel mai nesigur și cel mai scump din lume.

Erna îngenunche în fața unui geamantan și-mi alese un număr de plăci.

— Vrei foxtroturi ? mă întrebă ea.

— Nu, i-am răspuns, nu știu să dansez.

Își ridică mirată privirea spre mine.

— Nu știi să dansezi ? Da ce faci dumneata cînd ieși în oraș ?

— Fac să joace vinul pe beregată. Alunecă precum untdelemnul !

Ea dădu mirată din cap.

— Un bărbat care nu știe să danseze n-ar avea nici o șansă la mine.

— Ai principii foarte severe. Dar... mai există și alte plăci. Ai pus nu de mult una foarte frumoasă... era o voce de femeie și un gen de muzică din Hawai...

— Ah, placa aia e minunată. „Cum de-am putut trăi fără tine...“ nu-i așa ?

— Exact. Ce le mai dă prin cap textierilor ! Cred că sînt singurii romantici care supraviețuiesc.

Erna începu să rîdă.

— De ce nu ? Un astfel de gramofon este ca un album. Mai înainte, oamenii își scriau versuri în album... astăzi își dăruiesc discuri. Dacă vreau să-mi amintesc de ceva, n-am decît să pun placa, și trecutul reînvie.

Am cuprins cu privirea vrafurile de plăci răspîndite pe podea.

— Judecînd după grămada asta, Erna, ai o groază de amintiri !

Se ridică și-și aranjă șuvițele căzute ale părului ei roșcat.

— E adevărat, spuse ea — și dădu un teanc de discuri la o parte cu piciorul —, dar aș prefera o trăire adevărată...

Am despachetat ce cumpărasem pentru cină și-am pregătit totul cît de bine m-am priceput. Nu mă puteam aștepta la nici un ajutor de la bucătărie, deoarece eram pe picior de război cu Frida. Mi-ar fi răsturnat cel mult vreun pahar. Dar am reușit și singur ; în scurt timp nu-mi mai recunoșteam camera în noua ei strălucire. Fotoliile, lampa, masa pusă... simțeam cum crește în mine neliniștea așteptării.

Am ieșit, cu toate că mai aveam încă o oră pînă la întîlnirea cu Pat. Afară, vîntul bătea în rafale lungi, vuind pe la colțurile caselor. Felinarele erau de pe acum aprinse. Între case, înserarea se cuibărea albastră ca marea. Cafeneaua *Internațional* plutea pe valurile ei ca o navă de război distrusă. Am intrat pentru o clipă.

— Iată-l și pe Robert ! făcu Roza.

— Da ce faci tu aici ? N-ai ieșit încă la plimbare ?

— E prea devreme.

Alois se apropie tiptil de noi.

— Unu mic ? întrebă el.

— O porție triplă, l-am corectat.

— Frumos mai începi ! constată Roza.

— Am nevoie să prind puțin curaj, i-am explicat, și-am dat romul pe gît.

— Ne cînți ceva ?

— N-am chef astăzi. Prea e vînt afară, Roza. Ce-ți face fetița ?

Surîse cu gura pînă la urechi, arătîndu-și dinții de aur.

— Să bat în lemn, bine. Mîine mă duc din nou s-o văd. Am avut încasări bune săptămîna asta. Pe țapii ăștia bătrîni a început să-i trezească primăvara. Duc fetiței și un paltonaș nou. De lînă roșie.

— Lînă roșie..., e ultimul răcnet al modei.

Roza strălucea de bucurie.

— Ești un cavaler, Robby.

— Numai să nu te înșeli în privința asta. Hai, bea și tu ceva cu mine. Anason, nu-i așa ?

Dădu din cap. Am ciocnit paharele.

— Spune-mi, Roza, ce crezi tu, în fond, despre dragoste ?

Izbucni într-un rîs zgomotos.

— Încetează cu asta, spuse apoi. Dragoste ! Ah ! Arthur al meu... cînd mă gîndesc la golanul ăla, mi se înmoaie și acum picioarele. Să-ți spun ceva, Robby... Serios vorbind, viața omenească este prea lungă pentru dragoste. Pur și simplu, prea lungă. Asta mi-a explicat-o Arthur cînd și-a luat valea. Și e adevărat. Dragostea-i minunată. Dar pentru unul dintre cei doi este întotdeauna prea lungă. Iar celălalt rămîne singur și privește în gol. Ca și cum și-ar fi pierdut mințile.

— E limpede, am confirmat. Dar fără dragoste ești, de fapt, doar un cadavru în vacanță.

— Urmează exemplul meu, replică Roza, fă-ţi rost de un copil. Ai ceva de iubit şi ţi-a asigurat totodată şi liniştea.

— Nu-i rea ideea. Iată ce-mi lipseşte !

Roza îşi legănă visătoare capul.

— Ce bătaie am mai mîncat de la Arthur... şi totuşi, dacă ar intra acum, aici, pe uşă, cu melonul aşezat strîmb pe cap, dat pe spate... omule, băiete, tremur numai cînd mă gîndesc la asta !

— Hai să bem un păhărel în cinstea lui Arthur, am propus.

Roza începu să rîdă.

— În cinstea craiului ! Noroc !

Am băut paharul pînă la fund.

— La revedere, Roza. Şi succes în seara asta !

— Mulţumesc ! La revedere, Robby !

—

Uşa de la intrare se deschise.

— Alo ! făcu Patrice Hollmann, aşa de adîncit în gînduri ?

— Nu, deloc ! Ce mai faci dumneata ? Te simţi din nou bine ? Ce-ai avut ?

— Ah, nimic deosebit. Răceală şi un pic de febră.

Nu arăta nici bolnavă, nici suferindă. Dimpotrivă... ochii ei nu-mi păruseră niciodată atît de mari şi de strălucitori, faţa-i era uşor îmbujorată, mişcările mlădioase ca ale unui animal zvelt, frumos.

— Arăţi minunat, i-am spus. Perfect sănătoasă ! Putem întreprinde o mulţime de lucruri.

— Ar fi tare plăcut, răspunse dînsa. Dar astăzi n-o să fie posibil, am ceva de rezolvat, care mă împiedică.

Am privit-o fără să realizez semnificaţia răspunsului.

— Nu poţi astăzi ?

Ea dădu din cap.

— Din păcate, nu.

Tot nu înţelegeam. Credeam că se răzgîndise să vină şi că refuza doar să cineze în camera mea.

— Am telefonat la dumneata, explică ea, ca să nu faci drumul degeaba. Dar erai deja plecat.

Acum, în sfîrşit, am înţeles !

— Cu adevărat nu poţi ? Eşti ocupată întreaga seară ?

— Astăzi nu pot. Trebuie să mă duc undeva. Din păcate, am aflat abia acum o jumătate de oră.

— Nu poţi amîna obligaţia ?

— Nu, nu pot. Zîmbi. Este ceva asemănător unei afaceri.

Mă simţeam jignit. Prevăzusem totul, cu excepţia acestui refuz. Nu credeam o iotă din ceea ce spusese. O afacere... nu părea deloc preocupată de afaceri ! Şi ce discuţii despre afaceri puteai purta seara ? Problemele comerciale se rezolvă înainte de masă ! Şi nu le afli abia cu o jumătate de oră înainte. Nu voia, pur şi simplu, asta era totul.

Mă simţeam dezamăgit ca un copil. Abia acum mi-am dat seama cît de mult mă bucurasem în aşteptarea acestei seri. Eram supărat pe mine însumi pentru că mă lăsasem biruit de decepţie şi nu voiam ca ea să-şi dea seama de starea mea de spirit.

— Ei bine, am bravat, atunci, nu-i nimic de făcut. La revedere !

Se uită la mine cu ochi scrutători.

— Nu sînt atît de grăbită. Întîlnirea e fixată abia la nouă. Mai putem să ne plimbăm puţin. O săptămînă întreagă n-am ieşit din casă.

— Bine, am spus eu fără nici un chef. O senzaţie de oboseală şi goliciune pusese pe neaşteptate stăpînire pe mine.

Am mers de-a lungul străzii. Seara era senină, şi stelele se strecuraseră sclipind printre acoperişuri. Am trecut pe lîngă un mic parc în care se ascundeau, în umbră, cîţiva arbuşti. Patrice Hollmann se opri.

— Liliac, spuse ea, miroase a liliac ! Dar e imposibil să fi înflorit, e mult prea devreme.

— Nu miroase a nimic, am ripostat.

— Ba da. Se aplecă peste grilaj.

— Este o daphne indica, doamnă, explică o voce aspră venind din întuneric.

Un grădinar de la municipiu, cu o şapcă cu cozoroc de alamă, sta rezemat de un copac. Se apropie clătinîndu-se uşor. Din buzunar îi ieşea, strălucitor, gîtul unei sticle.

— Am sădit-o chiar azi, explică el şi sughiţă înfiorător. Se află acolo.

— Mulţumesc, spuse Patrice Hollmann, şi mi se adresă: tot nu-i simţi parfumul ?

— Ba da, acum miros ceva, i-am răspuns cu rea-voinţă. Rachiu vechi şi bun.

— Ai ghicit clasa una !

Bărbatul din umbră rîgîi îngrozitor.

Simţeam foarte bine mireasma grea şi dulce ce plutea prin întunericul blînd ; dar nu eram dispus pentru nimic în lume s-o recunosc.

Fata rîse şi îşi îndreptă spatele.

— Ce frumos e totul după ce ai stat atîta timp în casă ! Îmi pare foarte rău că trebuie să plec. Binding... mereu grăbit, mă înştiinţează în ultimul moment.... ar fi putut amîna totul pe mîine !

— Binding ? am întrebat-o. Te întîlneşti cu Binding ?

Ea dădu din cap.

— Cu Binding şi cu încă cineva. Şi acest cineva este important. O problemă financiară foarte serioasă. Îţi poţi închipui aşa ceva ?

— Nu, nu-mi pot închipui.

Ea rîse şi continuă să vorbească. Dar n-o mai ascultam. Binding... numele ăsta mă lovise ca un trăsnet. Nu m-am gîndit că îl cunoştea de mult mai mult timp decît pe mine ; mi-a apărut în faţa ochilor numai *Buick*-ul gigantic şi strălucitor, costumul scump al proprietarului şi portmoneul său plin. Biata mea cameră, cuminte şi împodobită ! Dar ce iluzii hrănisem ? Lampa familiei Hasse, fotoliile de la doamna Zalewski ! Fata asta nu se potrivea deloc cu mine! Ce mare lucru era de capul meu ? Un om de pe stradă care a împrumutat odată un *Cadillac,* un băutor stîngaci, nimic mai mult ! Unul ca mine... găseai pe toate drumurile. Vedeam cu ochii minţii pe portarul restaurantului *Strugurele* salutîndu-l pe Binding, zăream saloanele luminoase, încălzite, îngrijite, norii de fum de ţigară şi oameni eleganţi, auzeam muzică şi rîsete... se rîdea de mine. „Înapoi, m-a străfulgerat gîndul, repede înapoi !“ O presimţire, o speranţă... atît fusese totul şi nimic mai mult ! N-avea nici un sens să mă angajez în aşa ceva. Nu exista nici o altă soluţie decît să dau înapoi !

— Putem să ne vedem mîine seară, dacă vrei, spuse Patrice Hollmann.

— Mîine seară n-am timp, i-am răspuns.

— Sau poimîine, sau cîndva săptămîna asta. N-am nici un program în următoarele zile.

— O să fie dificil. Am primit astăzi o comandă urgentă şi, foarte probabil, vom fi nevoiţi să lucrăm întreaga săptămînă pînă noaptea tîrziu.

Era o minciună, dar n-am putut altfel. Prea multă furie şi ruşine se strînseseră, pe neaşteptate, în mine.

Am traversat piaţa şi-am mers pe stradă, de-a lungul cimitirului. Din direcţia cafenelei *Internaţional* am văzut-o venind pe Roza. Cizmele ei înalte străluceau. Aş fi putut coti într-o stradă laterală, şi-n altă situaţie nu mă îndoiesc că aş fi făcut-o... dar acum am mers, drept înainte, în întîmpinarea ei. Roza trecu pe lîngă mine ocolindu-mi privirea, ca şi cum am fi fost cu totul străini. Era de la sine înţeles : nici una dintre fetele astea nu arăta pe stradă că te cunoaşte dacă însoţeai pe cineva.

— Bună, Roza, am salutat-o.

Se uită întîi la mine, apoi — mirată — la Patrice Hollmann, dădu repede din cap şi-şi văzu contrariată de drum. Cîţiva paşi în urma ei, venea, balansîndu-şi poşeta, Fritzi, cu buzele violent fardate şi legănîndu-şi şoldurile. Indiferentă, privi prin mine ca prin geamul unei ferestre.

— Servus, Fritzi.

Aplecă imperial capul şi nu-şi trădă prin nici un semn uimirea, dar după ce trecu de noi am auzit-o iuţind paşii... voia să discute cazul cu Roza. Încă mai puteam s-o cotesc pe strada laterală, ştiind prea bine că urmau celelalte... era tocmai ora primului rond al patrulării nocturne. Dar, cu un fel de încăpăţînare, mergeam drept înainte... de ce să le ocolesc ? Doar le cunoşteam mult mai bine decît pe fata de lîngă mine cu grăsanul ei de Binding şi cu *Buick*-ul lui. Să-şi dea şi ea seama... să vadă cît se poate de clar.

Treceau toate pe sub şirul lung de felinare... Wally frumoasa, palidă, zveltă, elegantă, Lina cu piciorul de lemn, Erna cea voinică, Marion puişorul, Margot cu obrajii îmbujoraţi, Niki efeminatul, în haină de blană cenuşie, şi, în sfîrşit, asemănătoare unei bufniţe jumulite, Mimi, veterana cu varice. Le-am salutat pe toate, şi cînd am trecut pe la Muttchen, bătrînica cu cazanul de fiert cîrnaţi, i-am strîns cordial mîna.

— Ai multe cunoştinţe pe-aici, constată Patrice Hollmann.

— De felul acesta da, am răspuns îmbufnat. Mi-am dat seama că mă privea.

— Cred că e timpul să ne întoarcem, spuse ea după un timp.

— Da, de acord.

Ne-am oprit în fața ușii de la intrare.

— Rămîi cu bine, îți doresc distracție plăcută.

Nu mi-a răspuns. Destul de anevoie mi-am desprins privirea de butonul soneriei de la ușă și-am privit-o. Într-adevăr... nu-mi puteam crede ochilor... stătea în fața mea și, în loc să fie cu adevărat supărată, ochii-i scînteiau, și gura schiță un surîs, pentru ca apoi să izbucnească în rîs și să rîdă din toată inima, fără să se sinchisească de ceva. Rîdea pur și simplu de mine.

— Ce copil, spuse ea, o, Doamne, ce copil ești încă !

M-am uitat la dînsa fără să clipesc.

— Ei da... am recunoscut apoi ; și înțelegînd deodată situația : mă socotești cam prostuț, nu-i așa ?

— Dacă o spui chiar dumneata !

Era minunată așa, scăldată în lumina felinarelor, tînără, veselă, frumoasă.

Rîse. Am făcut repede un pas înainte și-am strîns-o în brațe... n-avea decît să creadă ce voia despre mine. Părul ei mi-a atins obrazul, fața s-a apropiat tare de a mea, am simțit mirosul de piersică al pielii... i-am văzut ochii mărindu-se și am simțit buzele ei pe gura mea...

Dispăru înainte de a-mi putea da seama ce se întîmplase. Ca ametit, am urmărit-o cu privirea.

— Sfinte Dumnezeule ! am exclamat cu voce tare.

Am făcut cale-ntoarsă și-am trecut pe la cazanul lui Muttchen.

— Dă-mi un cîrnat mare, am rugat-o fericit.

— Cu muștar ? întrebă Muttchen în șorțul ei curat și alb.

— Cu foarte mult muștar !

Am mîncat cîrnatul în picioare, savurîndu-l, și l-am rugat pe Alois să-mi aducă de la *Internațional* un pahar de bere, afară, în stradă.

— Omul e o ființă ciudată, Muttchen, nu-i așa ?

— Așa-i, replică ea cu ardoare. Vine ieri un domn, mănîncă o pereche de cîrnăciori vienezi cu muștar, și după aia n-are cu ce să-i plătească. Ei bine, era tîrziu, țipenie

de om prin împrejurimi, ce era să fac ? Știi cum se întîmplă... îl las să plece. Și închipuie-ți, astăzi trece din nou, plătește vienezii și-mi mai dă și ceva pe deasupra.

— Un caracter de dinainte de război, Muttchen ! Cum îți merg altminteri treburile ?

— Prost. Ieri șapte perechi de vienezi și nouă cîrnați groși. Știi, dacă n-ar fi fetele aș fi dat de mult faliment.

Fetele erau femeile de stradă, care-o ajutau pe Muttchen din toate puterile. Cum puneau mîna pe vreun client și ocazia era propice, îl făceau să treacă prin fața cazanului cu cîrnați, îmbiindu-l să mănînce mai întîi o pereche, pentru ca bătrîna să cîștige și ea un ban.

— Acum nu va trece mult și o să se încălzească, dar iarna, în umezeală și frig... poți să pui pe tine cîte toale vrei, tot te alegi cu o răceală.

— Mai dă-mi un cîrnat, am o poftă grozavă de viață. Și cum stau lucrurile acasă ?

Mă privi cu ochii ei mici, de-un albastru spălăcit.

— Aceeași poveste. Nu demult, a vîndut patul.

Muttchen era măritată. Cu vreo zece ani în urmă, bărbatul ei sărise din mers într-un vagon de metro, căzuse și fusese accidentat. A trebuit să i se amputeze ambele picioare. Nenorocirea a avut un efect ciudat asupra lui. Schilodului îi era atît de rușine de nevastă-sa, încît nu mai dormea în același pat cu dînsa. La spital se mai obișnuise și cu morfina. Asta i-a grăbit degringolada fizică și morală. Bărbatul care cincizeci de ani fusese normal devenise o zdreanță cu apucături scîrbavnice. În fața femeilor era un schilod care credea că provoacă repulsie și milă... și nu putea îndura asta... față de bărbați era doar un om care avusese ghinion. Ca să-și procure bani pentru morfină și alte vicii, îi lua lui Muttchen tot ce găsea la dînsa și vindea din casă ce putea. Dar Muttchen nu-l renega, cu toate că o bătea adeseori. Stătea în fiecare noapte pînă la orele patru în fața cazanului de fiert cîrnați. Ziua spăla rufe și freca scări. Era mereu bolnavă și cîntărea nouăzeci de pfunzi ; dar cu toate astea era întotdeauna prietenoasă. Credea că-i merge încă foarte bine. Cîteodată, cînd se simțea nenorocit, bărbatul venea la ea și-și plîngea norocul... Erau clipele ei cele mai frumoase.

— Mai ai încă postul ăla bun ?

Am dat din cap afirmativ.

— Da, Muttchen. Acum cîștig bine.

— Vezi să-l păstrezi.

— O să-mi dau silința, Muttchen !

Am ajuns acasă. În antreu stătea, parcă anume, Frida, servitoarea.

— Ești un dulce copil, i-am spus purtat de un sincer imbold filantropic.

Făcu o mutră de parcă băuse oțet.

— Vorbesc serios, am continuat. Ce sens are să ne certăm mereu ? Viața e scurtă, dominată de întîmplare și plină de primejdii. Astăzi trebuie să fim uniți. Hai să ne împăcăm, Frida !

Se făcu că nu vede mîna mea întinsă, bombăni ceva despre afurisiții de beți și dispăru trîntind ușile.

Am bătut la Georg Block. O fîșie de lumină se strecura pe sub ușă. Tocea.

— Hai, Georgie, să înfulecăm ceva, l-am poftit.

Ridică nasul din carte. Chipul său palid se înroși.

— Nu mi-e foame.

Credea că-l invit de milă și nu voia să primească.

— Vino de vezi mai întîi despre ce-i vorba, i-am explicat. Altfel, se strică. Fă-mi plăcerea !

Trecînd pe coridor, am observat că ușa Ernei Bönig era puțin crăpată. Din spatele ei răzbătea abia simțită o răsuflare.

Auzind cum la familia Hasse clanța se mișcă foarte precaut și ușa se întredeschide un centimetru, mi-am spus : „Aha ! Va să zică întreaga pensiune o pîndește pe vară-mea !“

În lumina crudă revărsată din plafoniera camerei mele se desfătau fotoliile îmbrăcate în brocart ale doamnei Zalewski. Lampa de masă a familiei Hasse arunca văpăi, ananasul sclipea, leberul extrafin, mușchiulețul de porc roz-pal, sticla de cherry...

Și în toiul cinei pe care o împărțeam cu Georgie, mut de mirare, se auzi o bătaie în ușă. Știam ce o să urmeze.

— Bagă de seamă, Georgie, i-am șoptit. Apoi, cu glas tare : intră.

În cadrul ușii își făcu apariția doamna Zalewski. Plesnea de curiozitate. Prima oară în viața ei îmi aducea personal poșta, o imprimată, care mă îmboldea să adopt fără întîrziere regimul vegetarian. Era grozav de gătită ; din cap pînă-n picioare o doamnă din înalta societate, aparținînd trecutelor timpuri mai bune : o rochie de dantelă și

şal cu franjuri, broşă-medalion cu portretul răposatului Zalewski. Surîsul mieros îi îngheţă deodată pe chip ; uimită, se uită fix la Georgie, care se simţea stînjenit. Am izbucnit într-un rîs maliţios. Ea îşi veni repede în fire.

— Aha, ţi-a tras clapa ! constată plină de venin.

— Exact, am recunoscut, adîncit încă în contemplarea toaletei ei. Ce fericire că n-a răspuns invitaţiei !

Doamna Zalewski mă privi reprobativ.

— Şi-n cazul ăsta, îţi mai vine să rîzi ? Am spus-o întotdeauna : acolo unde altor oameni le bate o inimă, dumneata ai o sticlă de rachiu.

— Bine spus, am aprobat-o. Nu vreţi să ne faceţi un pic cinstea, stimată doamnă ?

Ezită. Dar tentaţia stîrnită de curiozitate, dorinţa de a afla încă ceva învinse. Am destupat sticla de cherry.

Tîrziu, cînd totul s-a liniştit, mi-am luat paltonul şi o pătură, am traversat, strecurîndu-mă ca o umbră, coridorul spre telefon. Am îngenuncheat în faţa mesei pe care se afla aparatul, mi-am pus pătura şi paltonul în cap, am ridicat receptorul şi-am strîns cu mîna stîngă partea de jos a paltonului. În acest fel, eram sigur că nimeni n-o să poată trage cu urechea. Căci pensiunea Zalewski avea nişte urechi enorm de lungi şi curioase. Am avut noroc. Patrice Hollmann era acasă.

— Te-ai întors de mult de la misterioasa dumitale întrevedere ?

— Aproape de o oră.

— Păcat. Dacă aş fi ştiut...

Rîse.

— Nu, n-ar fi schimbat cu nimic situaţia. Sînt în pat şi am din nou un pic de febră. Este foarte bine că m-am întors devreme acasă.

— Febră ? Da ce fel de febră ?

— Ah, nimic important. Ce-ai mai făcut în seara asta ?

— M-am întreţinut cu proprietăreasa mea asupra situaţiei politice mondiale. Dar dumneata ? Ai reuşit să rezolvi problema care te interesa ?

— Sper să reuşesc.

În refugiul meu era o căldură tropicală. De aceea, de fiecare dată cînd îmi vorbea fata, dădeam la o parte cor-

tina, inspiram în grabă aerul răcoros de afară şi o închideam de îndată ce începeam să vorbesc în pîlnia telefonului.

— Nu aveţi printre cunoştinţele dumneavoastră pe cineva cu numele de Robert ?

Izbucni în rîs.

— Nu cred...

— Păcat, mi-ar fi plăcut să aud cum îi pronunţaţi numele. Nu vreţi să încercaţi totuşi ?

Rîse din nou.

— Doar aşa, în glumă, am îndemnat-o. De pildă : Robert e un prost !

— Robert e un copil...

— Pronunţi minunat, am lăudat-o. Şi-acum, să încercăm să spunem Robby. Deci : Robby e...

— Robby e un beţiv... spuse rar vocea blîndă şi îndepărtată. Şi-acum, trebuie să dorm... am luat un hipnotic şi mi se învîrteşte capul...

— Bine... noapte bună... Somn uşor...

Am pus receptorul în furcă şi-am dat paltonul şi pătura la o parte. Cînd m-am ridicat, am rămas înmărmurit. La un pas de mine — ca o stafie — consilierul pensionar din camera de lîngă bucătărie.

Supărat, am bombănit ceva neinteligibil.

— Pst ! făcu el, rînjind.

— Pst ! i-am răspuns, drăcuindu-l în gînd.

Ridică un deget.

— N-o să dau nimic în vileag... politic, nu-i aşa ?

— Ce... ? am zis eu mirat.

Îmi făcu cu ochiul.

— N-avea grijă ! Eu însumi sînt de extrema dreaptă. Convorbire politică secretă, nu-i aşa ?

Am înţeles.

— Politică la nivel înalt, am confirmat zîmbind.

Dădu din cap şi şopti :

— Trăiască majestatea-sa !

— De trei ori trăiască, ura ! Dar să vorbim acum despre altceva. Ştiţi cumva cine a inventat telefonul ?

Dădu mirat din cap.

— Nici eu, l-am consolat... dar trebuie să fi fost un om minunat.

IX

DUMINICĂ. ZI DE CURSE. ÎN ULtima săptămînă, Köster se antrenase în fiecare zi. De seara şi pînă noaptea tîrziu l-am verificat pe Karl, l-am gresat şi pus la punct pînă la cel mai mic şurubel.

Acum ne aflam la depozitul de piese de schimb şi-l aşteptam pe Köster, care se dusese la linia de plecare.

Eram cu toţii de faţă : Grau, Valentin, Lenz, Patrice Hollmann şi mai cu seamă Jupp. Jupp în echipament de protecţie, cu ochelari şi cască de curse. Îl seconda pe Köster în cursă, deoarece trăgea cel mai puţin la cîntar. Lenz avusese de fapt obiecţii. Susţinea că urechile uriaşe şi clăpăuge ale lui Jupp opuneau prea mare rezistenţă aerului ; ori maşina ar fi pierdut douăzeci de kilometri din viteza la oră, ori am fi riscat să se transforme în avion.

— Cum de ai un prenume englezesc ? o întrebă Gottfried pe Patrice Hollmann, care şedea lîngă el.

— Mama era englezoaică. Şi ea se numea tot aşa. Pat.

— Ah ! Pat e altceva ! Se pronunţă mult mai uşor. Scoase o sticlă şi un pahar. Să închinăm pentru o bună camaraderie, Pat...

L-am privit cu uimire. În timp ce eu eram încă plin de nesiguranţă ori de cîte ori mă adresam fetei, iată ce-şi permitea Lenz cu impertinenţă, ziua-n amiaza mare ! Iar ea mai făcea şi haz şi-i spunea chiar pe nume — Gottfried !

Dar asta era floare la ureche în comparaţie cu comportarea lui Ferdinand Grau. Înnebunise complet şi n-o mai slăbea din ochi. Recita versuri sforăitoare şi declara că trebuie să-i facă portretul. Se şi aşezase pe o ladă şi începuse să deseneze.

— Ascultă, Ferdinand, bătrîne corb funerar, i-am spus smulgîndu-i blocul din mînă, nu te atinge de oamenii vii. Rămîi la cadavrele tale ! Şi limitează-te la generalităţi. În privinţa fetei ăsteia sînt sensibil !

— O să beţi după aceea cu mine ce a rămas din mătuşa pe care-a moştenit-o hotelierul meu ?

— Nu ştiu dacă tot ce a rămas. Dar un picior — sigur !

— Bine ; în acest caz, am să te cruţ, băiete !

Păcănitul motoarelor se auzea de-a lungul pistei ca focul mitralierelor. Mirosea a ulei ars, a benzină și a ricin. Miros excelent, minunat... excelent și minunat răpăit de tobă al motoarelor !

Lîngă noi, montorii se agitau în boxele lor bine dotate. În ce ne privește, înzestrarea era slabă. Cîteva scule, bujii, roți cu cauciucuri de rezervă, pe care le primisem gratis de la o fabrică, cîteva piese de schimb mai mici... asta era tot. Köster nu participa la concurs ca reprezentant al unei mărci de automobil. Trebuia să plătim totul din punga noastră. Din această cauză nu dispuneam de prea multe.

Otto se întoarse. În spatele lui se afla Braumüller, echipat deja pentru cursă.

— Ei bine, Otto, spuse dînsul, dacă bujiile mele or să reziste astăzi, ești un om pierdut ! Dar n-o să țină.

— Să vedem, răspunse Köster.

Braumüller îl amenință pe Karl.

— Ferește-te de spărgătorul meu de nuci. „Spărgătorul de nuci“ era mașina nouă și foarte solidă pe care o pilota Braumüller. Pleca în cursă drept favorită.

— Karl o să te pună pe fugă, Theo ! îi strigă Lenz.

Braumüller vru să-i răspundă ceva în vechea și preacinstita limbă cazonă, dar vorba îi rămase în gît văzînd-o pe Patrice Hollmann printre noi. Făcu ochi mari, zîmbi prostește și o luă din loc.

— Succes deplin ! strigă mulțumit Lenz.

Lătratul motocicletelor invadă pista. Köster trebuia să se pregătească. Karl era înscris la categoria mașinilor tip sport.

— Nu prea avem cu ce te ajuta, Otto, am remarcat privind utilajul de care dispuneam.

Făcu un gest de refuz.

— Nici nu-i nevoie. Dacă Karl se prăbușește, nu ajunge nici un atelier întreg.

— Să-ți prezentăm panouri-indicatoare ca să știi cum stai ?

Köster refuză cu un gest.

— Pornim doar în grup. Așa că o să-mi dau seama. Și-apoi... Jupp o să aibă grijă.

Jupp confirmă cu convingere. Tremura de emoție și mînca întruna ciocolată. Dar asta era la dînsul doar o

stare trecătoare. Odată cu semnalul de pornire își regăsea calmul de broască-țestoasă.

— Deci, dă-i drumul și noroc !

L-am împins pe Karl către linia de plecare.

— Vezi să nu rămîi în pană de la pornire, mortăciune scumpă ! i se adresă Lenz mîngîind tabla radiatorului. Nu-l decepționa pe bătrînul tău tată, Karl !

Mașina demară. Am urmărit-o cu privirea.

— Ia te uită ce vechitură caraghioasă ! exclamă deodată cineva lîngă noi. Văzută din spate, domnule, parcă-i un struț !

Lenz își îndreptă bustul.

— Te referi la mașina cea albă ? întrebă el cu fața congestionată, dar deocamdată foarte calm.

— Exact, îi ripostă disprețuitor, peste umăr, un mecanic cît toate zilele din boxa învecinată, și se grăbi să ofere o sticlă de bere tovarășului său.

Lenz, bîlbîindu-se de furie, se pregătea să sară gardul de scînduri nu prea înalt. Slavă Domnului că încă nu dăduse drumul insultelor ! L-am tras înapoi.

— Lasă prostiile. Avem nevoie de tine aici. De ce vrei cu tot dinadinsul să intri în spital ?

Încăpățînat ca un catîr, încerca să scape din strînsoarea brațelor mele. Așa era el : nu putea suporta nici o ofensă adusă lui Karl.

— Uită-te, te rog, m-am adresat Patriciei Hollmann, țapul ăsta fără judecată pretinde că este ultimul romantic ! Îți vine oare să crezi că a scris cîndva versuri ?

Amănuntul avu un efect imediat. Era punctul vulnerabil al lui Gottfried.

— Cu mult înainte de război, se scuză el. Și în afară de asta, băiete, nu-i rușine să-ți ieși din minți la curse. Nu-i așa, Pat ?

— Nu, nu-i rușine să-ți pierzi mințile.

Gottfried aprobă cu entuziasm :

— Ce vorbă mare !...

Tunetul motoarelor acoperi restul. Aerul vibra puternic. Se cutremurau cerul și pămîntul. Cîmpul gonea în fața ochilor.

— Antepenultimul ! mîrîi Lenz. Bestia a ratat din nou startul !

— Nu-i nimic, l-am consolat, demaraju-i punctul slab al lui Karl. Pornește încet dar mai apoi e irezistibil !

În vacarmul care se potolea răsunară difuzoarele. Nu ne venea a crede urechilor : Bürger, un concurent de talie, rămăsese pe loc la pornire.

Maşinile se apropiau duduind. În depărtare, pe pistă, zumzăiau ca lăcustele, creşteau şi goneau pe partea cealaltă, prin faţa tribunelor, spre curba cea mare. Mai erau încă şase, Köster fiind încă pe penultimul loc. Aşteptam pregătiţi. Zgomotul puternic şi ecoul mai slab ne parveneau din locul unde se luau virajele. Apoi, maşinile ţîşniră. Una în frunte... a doua şi a treia aproape împreună în spatele ei, şi apoi Köster. Cîştigase avans la curbă şi se situa acum pe al patrulea loc.

Soarele ieşi dintre nori. Largi fîşii strălucitoare şi cenuşii brăzdară pista, deodată tărcată de lumini şi umbre ca blana unui tigru. Proiecţia întunecată a norilor alunecă peste mulţimea din tribune. Furtuna motoarelor ne năvălise tuturor în sînge ca o melodie obsedantă. Lenz se tot foia... eu mestecam o ţigară, mărunţindu-i tutunul, Patrice Hollmann adulmeca vîntul ca un mînz în zorii zilei. Doar Valentin şi Grau rămăseseră calmi, bucurîndu-se de soare.

Din nou pulsaţia trepidantă a automobilelor se întetea, pe măsura apropierii de tribune. Ne uitam la Köster. El scutură din cap ; nu voia să schimbe cauciucurile. Ieşind din curbă, cîştigase un mic avans. Gonea foarte aproape de roata din spate a celei de-a treia maşini. Şi aşa se avîntau amîndoi în lunga linie dreaptă.

— Al naibii !

Lenz trase o duşcă din sticlă.

— S-a antrenat în manevra asta, i-am explicat Patriciei Hollmann. Avansul la curbă e specialitatea lui.

— Bei şi tu o înghiţitură din clondir, Pat... ? o întrebă Lenz.

M-am uitat supărat la el. Gottfried îmi susţinu privirea, fără să clipească.

— Prefer un pahar, spuse ea. N-am învăţat încă să beau din sticlă !

— Se vede ! Gottfried pescui un pahar. Astea sînt lacunele educaţiei moderne !

În tururile următoare, concurenţii continuară să se departajeze. Primii patru cîştigaseră încetul cu încetul trei sute de metri avans. Köster, împreună cu al treilea

concurent, bot la bot, dispărură în spatele tribunei. Apoi, mașinile se apropiară din nou, vuind. Am sărit în picioare. Unde rămăsese al treilea ? Otto venea singur, în zbor, după celelalte două. Iată... în sfîrșit, apăru vîjîind și al treilea concurent. Cu pneurile din spate ferfeniţite. Lenz rînji, bucuros de necazul celuilalt ; automobilul avariat se opri înaintea boxei de lîngă noi. Mecanicul cel uriaș începu să înjure. Un minut mai tîrziu, mașina era din nou gata de pornire.

Tururile următoare nu aduseră nici o schimbare clasamentului. Lenz puse deoparte cronometrul și calculă.

— Karl are încă rezerve, anunță el după un timp.

— Mă tem că și ceilalți, am ripostat.

— Defetistule !

Îmi aruncă o privire nimicitoare.

Și în timpul penultimului tur, Köster clătină capul în semn de refuz. Era dispus să riște și să nu schimbe cauciucurile. Nu se încinseseră atît de tare încît să nu mai poată rezista.

În timp ce automobilele intrară în ultimul tur de pistă, tensiunea — animal translucid — încleșta în gheara sa vastul autodrom și tribunele.

— Bateți în lemn, am recomandat eu punînd mîna pe coada unui ciocan.

Lenz puse mîna pe capul meu. I-am îndepărtat-o. Zîmbi maliţios și bătu în balustradă.

Vuietul crescu, transformîndu-se în clocot, clocotul în urlet, iar urletul în tunet, cînt ascuțit și șuierător al mașinilor ce se lansau cu turație maximă. Braumüller luă curba în zbor, cel de-al doilea concurent acceleră din imediata lui apropiere, intră mai adînc în curbă, roțile din spate scrîșniră, stîrniră un nor de praf și pătrunseră mai spre interior, încercînd probabil să facă depășirea din această poziție.

— Ai greșit-o ! strigă Lenz.

Și-n clipa aceea, Köster țîșni după ei ca o săgeată. Zbîrnîind, mașina sa urcă pînă la marginea extremă a pistei... o clipă am rămas împietriți, aveam impresia că o să iasă în afara ei... apoi motorul urlă, și mașina săltă înainte.

— A intrat în curbă cu presiune maximă !

Lenz confirmă dînd din cap.

— E o nebunie !

Stam aplecaţi peste barieră, înfierbîntaţi de emoţie, întrebîndu-ne dacă va reuşi. I-am ajutat Patriciei Hollmann să se urce pe lada cu scule.

— Aşa vezi mai bine ! Sprijină-te pe umărul meu ! Bagă de seamă, o să-l ajungă şi pe cel din curbă.

— L-a şi întrecut ! strigă ea. L-a depăşit !

— Se apropie de Braumüller ! Doamne-Dumnezeule, sfinte Sisoie, a trecut de el şi se apropie de Braumüller !

Într-un nor furtunos, cele trei maşini ţîşniră depărtîndu-se şi apropiindu-se, iar noi strigam înnebuniţi, chiar Valentin şi vocea grozavă de bas a lui Grau se asociaseră acum corului nostru... actul demenţial al lui Köster reuşise ; îl depăşise pe al doilea concurent în partea de sus a curbei, deoarece pilotul calculase greşit şi pierduse din viteză, luînd virajul prea scurt ; acum se arunca, asemeni unui uliu, asupra lui Braumüller, care, doar la douăzeci de metri înaintea lui, părea să aibă rateuri la aprindere.

— Dă-i bătaie, Otto ! Dă-i bătaie ! Înghite „Spărgătorul de nuci“ ! îi strigam, şi-i făceam semn cu mîna.

Automobilele dispărură în ultima turnantă. Cu voce tare, Lenz implora toţi zeii Asiei şi Americii de Sud să ne ajute, legănînd amuleta.

Am scos-o şi eu pe-a mea din buzunar. Patrice Hollmann se rezema de umărul meu, faţa îi era îndreptată cercetător înainte, asemănător figurilor de la prora vechilor corăbii.

Soseau. Motorul lui Braumüller continua să se înece şi se bloca mereu. Am închis ochii. Lenz se întoarse cu spatele la pistă... voiam să corupem destinul. Un strigăt ne făcu să ne întoarcem. Am mai apucat să vedem cum Köster trece primul linia de sosire, cu un avans de doi metri.

Lenz îşi pierdu minţile. Aruncă sculele la pămînt şi execută un salt acrobatic pe cauciucurile de schimb.

— Ce-ai spus dumneata adineauri ? se adresă el mecanicului herculean de cum reveni la poziţia verticală. Vechitură ?

— Ei, nu te răţoi la mine ! răspunse mecanicul, prost dispus.

Şi pentru întîia oară de cînd îl cunoşteam, ultimul romantic nu răspunse cu un acces de furie la o ofensă, ci rîse, şi de rîs îl apucară toate năbădăile.

Îl aşteptam pe Otto. Avea încă treabă la direcţia curselor.

— Gottfried, rosti pe neaşteptate o voce răguşită în spatele nostru. Ne-am întors. Drept în faţa noastră — un munte de om, în pantaloni reiaţi prea strîmţi, jachetă pe talie şi melon negru.

— Alfons ! strigă Patrice Hollmann.

— În persoană, recunoscu el.

— Am cîştigat, Alfons ! îi spuse fata.

— Grozav, grozav. În cazul ăsta, am sosit prea tîrziu, nu-i aşa ?

— Tu nu vii niciodată prea tîrziu, Alfons, preciză Lenz.

— Voiam să vă aduc cîte ceva de îmbucat. Friptură rece de porc şi costiţă afumată. Gata tăiate.

— Dă-ncoace şi stai jos, inimă de aur ! spuse Gottfried. Îi dăm drumul imediat.

Desfăcu pachetul.

— Dumnezeule, se miră Patrice Hollmann, e pentru un întreg regiment !

— Asta n-o poţi şti decît după, îşi dădu Alfons cu părerea. De-altfel... am adus şi ceva rachiu de chimen. Scoase două sticle. Le-am şi destupat.

— Grozav, grozav, îl imită Patrice Hollmann.

El o privi plin de bunăvoinţă.

Karl se apropia bolborosind. Köster şi Jupp săriră din maşină. Jupp avea alura unui tînăr Napoleon. Urechile îi străluceau ca vitraliile bisericilor. Ţinea în braţe un uriaş pocal de argint, de un prost-gust înfiorător.

— E al şaselea, preciză Köster rîzînd. De mirare că ăstora nu le mai dă şi altceva prin cap !

— Numai oala asta de lapte, întrebă Alfons realist, şi nici un sfanţ ?

— Ba da, îl linişti Köster, sînt şi bani gheaţă !

— Ei, în cazul ăsta o să înotăm în bănet ! zise Grau. Se întrezăreşte o seară de toată frumuseţea !

— La mine ? întrebă Alfons.

— Chestie de onoare, ripostă Lenz.

— Supă de mazăre, cu burtă, picioare şi urechi de porc, anunţă Alfons, încît pînă şi Patrice Hollmann abordă o mutră plină de respect. Gratis, bineînţeles, adăugă el.

Braumüller se apropie, blestemîndu-şi ghinionul, în mînă cu o grămadă de bujii ancrasate.

— Liniștește-te, Theo ! îi strigă Lenz. Ți-ai asigurat primul loc la următorul concurs al cărucioarelor de copii.

— Îmi oferiți, ca revanșă, coniac ? întrebă Braumüller.

— Chiar în pahare de bere ! precizează Grau.

— N-aveți nici o șansă, domnule Braumüller, explică Alfons, care cunoștea situația. Nu l-am văzut niciodată făcut pe Köster.

— Nici eu nu l-am văzut încă niciodată pe Karl înaintea mea. Cu excepția zilei de azi.

— Fii demn, îl sfătui Grau. Iată un pahar. Să bem pentru declinul culturii prin tehnică !

În clipa plecării am vrut să luăm cu noi ceea ce rămăsese din gustarea adusă de Alfons. Ar fi trebuit să ajungă încă pentru cîteva persoane. Dar n-am mai găsit decît hîrtia.

— Ei, fir-ar să fie... înjură Lenz. Aha ! Arătă spre Jupp, care zîmbea jenat, cu mîinile pline și burta umflată tobă.

— Și ăsta-i un record !

După cina de la Alfons, Patrice Hollmann a avut. după părerea mea, prea mult succes. L-am surprins pe Grau propunîndu-i din nou să-i pozeze pentru portret. Ea îi replică rîzînd că durează prea mult ; o fotografie ar fi mai comod.

— Asta-i de fapt specialitatea lui, am precizat răutăcios. Poate că te pictează după o fotografie.

— Ține-ți gura, Robby ! răspunse Ferdinand imperturbabil, privind-o necontenit pe Pat cu ochii săi enormi. albaștri, de copil. Pe tine, alcoolul te face maliții... pe mine mă face mai uman. Asta-i deosebirea dintre generațiile noastre.

— E cu vreo zece ani mai mare ca mine, am precizat.

— Astăzi, asta reprezintă diferența de o generație, continuă Ferdinand. Diferență de-o viață ! Diferență de un mileniu. Ce știți voi, băieți, despre existență ?! Vouă vă este frică de propriile voastre sentimente. Nu scrieți scrisori... ci telefonați ; nu mai visați... ci plecați în week-end ; sînteți raționali în dragoste și iraționali în politică... O generație vrednică de milă !

Nu-l ascultam decît cu o ureche : cu cealaltă trăgeam la ce spunea Braumüller. Clătinîndu-se ușor, tocmai îi explica Patriciei Hollmann că trebuie neapărat s-o învețe să conducă automobilul. O să-i arate toate trucurile.

La următoarea ocazie l-am luat deoparte.

— E nesănătos pentru un sportiv, Theo, să se ocupe prea mult de femei.

— Nu-i cazul meu, precizează Braumüller, am o natură miraculoasă !

— Perfect. Atunci, o să-ți spun ce este în mod sigur nesănătos chiar și pentru tine : să capeți una în cap cu sticla asta !

Zîmbi răutăcios.

— Bagă sabia în teacă, micule ! Știi după ce se cunoaște omul de lume ? După modul politicos în care se poartă cînd e beat. Și știi ce sînt eu ?

— Un fanfaron !

Nu mă temeam că unul dintre ei va încerca să intervină serios ; așa ceva nu exista între noi. Dar nu știam prea bine ce simte fata... se putea foarte bine ca unul dintre ceilalți să-i placă mai mult. Ne cunoșteam de prea puțin timp ca să fiu sigur. Și, în definitiv, cînd poți fi sigur ?

— Nu vrei s-o ștergem englezește ? am întrebat-o.

Dădu din cap afirmativ.

Am colindat străzile. Vremea era umedă. Fișii de ceață argintii și verzui se lăsau ușor peste oraș. Am luat mîna lui Pat și-am băgat-o în buzunarul pardesiului meu. Am mers mult timp așa.

— Obosită ? am întrebat-o.

Dădu din cap zîmbind.

I-am arătat cafenelele pe lîngă care treceam.

— Vrei să intrăm într-una ?

— Nu. Nu vreau din nou într-un local.

Am mers mai departe și-am ajuns la cimitir. Era ca o insulă liniștită în marea de piatră a clădirilor. Copacii fîșneau. Nu le mai puteai vedea vîrfurile. Am căutat o bancă liberă și ne-am așezat.

În fața noastră, felinarele de la marginea străzii dobîndiseră aureole tremurătoare, portocalii. Prin negura ce se lăsa tot mai deasă începu basmul cel mare al luminii.

Beţi de parfum, cărăbuşii zburau ameţiţi din tei, înconjurau felinarele şi se loveau, greoi, de geamurile umede. Ceaţa transforma obiectele înconjurătoare, înnobila şi descătuşa totul ; hotelul de vizavi plutea ca un transatlantic cu cabinele luminate peste oglinda de smoală a asfaltului, umbra cenuşie a bisericii din spatele lui se metamorfozase într-o corabie fantomatică cu catarge înalte, ce se pierdeau în lumina roşiatic-argintie, şi-acum convoaiele de şlepuri ale caselor începură şi ele să se desprindă, să plutească în voia valurilor...

Stam tăcuţi unul lîngă celălalt. Ceaţa făcea ca totul să pară ireal... pînă şi noi. Mă uitam la Pat... în ochii ei larg deschişi se reflecta lumina felinarelor.

— Vino, vino mai aproape de mine... i-am spus ; altfel, ceaţa te va lua cu ea...

Îşi întoarse faţa spre mine. Surîdea, gura îi era întredeschisă, dinţii îi străluceau, ochii ei mă priveau cu mirare... dar mie îmi părea că nici nu mă observă... că zîmbetul ei trece dincolo de mine, adresîndu-se curentului argintiu, ca şi cum ar fi fost prinsă în chip misterios de foşnetul din vîrfuri, de susurul umed care se prelingea pe trunchiuri, ca şi cum asculta o chemare întunecată, imperceptibilă de dincolo de copaci, de dincolo de lume, de parcă ar fi trebuit să se ridice şi să plece, prin ceaţă, fără ţel, dar sigură, şi să urmeze chemarea sumbră, misterioasă a pămîntului şi a vieţii.

N-am să uit niciodată acest chip... n-am să uit niciodată cum s-a aplecat apoi spre mine, cum s-a transfigurat, cum a acumulat, în tăcere, tandreţe şi căldură, cu o seninătate calmă de parcă înflorea... niciodată n-am să uit cum buzele ei mi-au ieşit în întîmpinare, cum ochii ei s-au apropiat de ai mei, cum m-au privit întrebător, serios, mari şi strălucitori... şi cum s-au închis apoi încet, parcă în semn de predare...

Şi ceaţa cădea necontenit. Crucile de pe morminte abia se mai vedeau din smocurile dese de iarbă. Am strîns pardesiul în jurul nostru. Oraşul se scufundase parcă. Timpul murise...

Am rămas aşa vreme îndelungată. Încetul cu încetul, vîntul începu să bată mai puternic, umbre treceau prin faţa noastră clătinîndu-se în aerul argintiu. Am auzit

zgomot de paşi şi murmur potolit de voci. Apoi sunetul în surdină al chitarelor. Am ridicat capul. Umbrele s-au apropiat, s-au conturat nişte siluete sumbre care au format un cerc. Tăcere. Şi pe neaşteptate izbucni puternic un cîntec :

„Isuse, Isuse, te căutăm..."

Am sărit brusc în picioare, încercînd să ascult. Ce se întîmpla aici ? Ne aflam oare pe Lună ? Era un cor, un cor adevărat de femei, pe două voci.

„Păcătosule, păcătosule, ridică-te..." răsuna prin cimitir, în cadenţa unui marş militar...

M-am uitat cu ochi mari la Pat.

— E nemaipomenit ! m-am indignat.

„Vino pe calea căinţei.." continuau să îngîne într-un ritm ceva mai vioi.

Deodată, am înţeles.

— Doamne-Dumnezeule ! Armata salvării !

„Nu urma chemarea păcatului", te preveneau din nou umbrele, în cantilena ce se intensifica.

Ochii căprui ai fetei începură să scapere. Buzele îi fremătau, şi un tremur îi cuprinse umerii. Cîntecul continuă fortissimo :

„Foc şi chin al iadului
Răsplătesc păcatul ;
Fiu pierdut al omului,
Te cheamă fiul Domnului..."

— Linişte, pentru Dumnezeu ! urlă deodată, de undeva din ceaţă, o voce iritată la culme, întrerupînd litania.

O clipă de linişte — efect al surprizei. Dar Armata salvării era obişnuită cu necazurile. Corul răsună din nou, şi mai puternic.

„Ce ai de gînd, singur pe lume ?..." se tînguia în unison.

— Să mă giugiulesc, fire-aţi să fiţi ! strigă vocea plină de năduf. Nici măcar aici nu eşti lăsat în pace ?

„Unde înşelăciunea Satanei te-a momit..." răsună răspunsul cu un elan neaşteptat.

— Babornicele naibii, voi n-o să reuşiţi niciodată să mă momiţi, veni cu promptitudine, din ceaţă, replica.

Am izbucnit în rîs. Nici Pat nu s-a mai putut stăpîni. Rîdeam cu lacrimi de acest duel din cimitir. Armata salvării ştia că băncile sînt refugiul perechilor de îndrăgos-

tiți care nu puteau găsi un ungher liniștit în larma orașului. Acesta era motivul care determinase Armata salvării să dea o lovitură capitală. Făcea o razie duminicală ca să salveze sufletele. Pline de credință, pioase și sonore, vocile neșcolite masacrau textul. Chitarele le acompaniau violent.

Cimitirul se însufleți. Rîsete și strigăte veneau din ceață. Toate băncile păreau ocupate. Singuratecul rebel al dragostei dobîndi sprijinul invizibil dar energic al celor ce gîndeau ca și el. Se formă un cor protestatar. Printre coriști erau probabil vechi militari care fuseseră incitați de cadența de marș a muzicii, căci după scurt timp se înălța cîntecul nepieritor :

„Am fost la Hamburg și văzut-am
înfloritoarea lume din jur..."

„O ! încetează să te încăpățînezi..." se auzi din nou, strident, corul ascetelor, căci membrele Armatei salvării cu pălăriile lor cu boruri largi, fluturînde. păreau a fi intrat în mare panică.

Dar forțele răului au învins.

„Nu pot să-mi spun numele,
Căci sînt o femeie de stradă..."

răsunau glasurile răgușite, în chip de răspuns violent.

— Acum e timpul să plecăm, i-am spus Patriciei. Cunosc cîntecul. Are mai multe strofe. din ce în ce mai decoltate. Haide s-o ștergem.

Am regăsit orașul în zgomot de claxoane și uruit de roți. Dar el rămînea un teritoriu vrăjit. Ceața transforma autobuzele în mari animale de basm, automobilele în pisici ce se furișau cu ochi fosforescenți și vitrinele în pestrițe peșteri ale iluziilor.

Am rămas de-a lungul străzii ce mărginea cimitirul și-am traversat piața bîlciului. Caruselele — turnuri în străluciri efervescente — se înălțau vuind de melodii în negura deasă, covorul fermecat azvîrlea scînteieri de aur purpurii și rîsete, labirintul lucea în pîlpîiri albastre.

— Binecuvîntat labirint ! am șoptit.

— De ce binecuvîntat ? întrebă Pat.

— Am mai trecut, împreună, prin el.

Ea dădu din cap.

— Mi se pare că e infinit de mult de-atunci.

— Să mai trecem o dată ?

— Nu, am răspun. Acum nu mai intrăm, Pat. Vrei să bei ceva ?

Clătină din cap. Era minunat de frumoasă. Ceața părea o mireasmă ușoară care-o făcea și mai strălucitoare.

— Nu ești obosită ? am întrebat-o.

— Nu, încă nu.

Am ajuns la tarabele unde se aruncau inele la țintă. Lămpi de carbid cu lumină albă, pătrunzătoare atîrnau în fața lor. Pat mă privi întrebător.

— Nu, i-am răspuns, astăzi nu. Nici măcar un singur inel. Chiar dacă ar fi să cîștig pivnițele lui Alexandru cel Mare.

Am mers mai departe, traversînd piața și grădina publică a orașului.

— Pe undeva pe-aproape trebuie să fie tufișul de daphne indica, spuse Pat.

— Da, îi simți parfumul venind de departe, peste peluză. Foarte distinct. Nu-i așa ?

Se uită la mine.

— Așa-i ! răspunse ea.

— Trebuie să fi înflorit. Acum înmiresmează întreg orașul !

Am privit prudent în dreapta și-n stînga, căutînd undeva o bancă liberă. Dar, fie din vina parfumului de daphne indica, a duminicii sau a noastră... n-am găsit nici una. Toate erau ocupate. M-am uitat la ceas. Trecuse de miezul nopții.

— Hai, i-am spus, mergem la mine... o să fim singuri.

N-a răspuns nimic, dar am făcut cale-ntoarsă. Lîngă cimitir ne aștepta o surpriză. Armata salvării primise întăriri. Corul avea acum patru rînduri. Nu erau numai surori, ci și două rînduri de frați în uniformă. Cîntată acum la patru voci, melodia nu mai răsuna strident, cum păruse mai înainte pe două, ci grav ca un cîntec de orgă. În ritm de vals, vuia peste pietrele funerare :

„Ierusalime, paradisiac oraș..."

Opoziția nu se mai auzea. Fusese anihilată.

— Perseverența, spunea fostul meu rector Hillermann, întotdeauna perseverența și hărnicia valorează mai mult decît lipsa de disciplină și genialitatea.

Am descuiat ușa. O clipă, am ezitat. Apoi am întors comutatorul. Gîtlejul prelung al coridorului se căsca galben și hidos.

— Închide ochii, i-am șoptit lui Pat. priveliștea nu priește decît celor cu nervi încercați.

Dintr-o dată am luat-o în brațe și-am mers încet, cu pasul meu obișnuit, ca și cum aș fi fost singur, trecînd pe lîngă geamantane și mașini de gătit, pînă am ajuns în camera mea.

— Îngrozitor, nu ? am spus jenat, neputîndu-mi lua ochii de la garnitura de pluș care se etala drept în față. Da, acum îmi lipseau fotoliile tapisate cu brocart ale doamnei Zalewski, covorul, lampa familiei Hasse...

— Nu-i chiar atît de îngrozitor, spuse Pat.

— Ba da, este, i-am ripostat, și m-am îndreptat spre fereastră. În schimb, priveliștea este frumoasă. Poate că mutăm fotoliile la fereastră.

Pat se plimba prin cameră.

— Nu-i deloc rău. Și în primul rînd e așa de cald...

— Ți-e frig ?

— Îmi place căldura, răspunse ea înălțîndu-și puțin umerii. Detest frigul și ploaia. Nici nu le pot suporta.

— Dumnezeule... și am stat tot timpul afară, în ceață...

— Mi-e cu atît mai bine acum, aici...

Își îndreptă ușor trupul și continuă să se plimbe, cu mersul ei frumos, prin cameră. Eram foarte turburat, repede m-am uitat de jur împrejur... Slavă Domnului, nu era mare dezordine. Întorcîndu-mă, am tras un șut papucilor de casă rupți și i-am expediat sub pat.

Patricia se înălțase pe vîrfuri și se uita deasupra garderobului. Acolo se afla un geamantan vechi, pe care mi-l dăruise Lenz. Era plin de etichete colorate din timpul călătoriilor sale aventuroase.

— Rio de Janeiro... citi ea, Manaos... Santiago... Buenos Aires... Las Palmas...

Împinse geamantanul la loc și se apropie de mine.

— Ai fost în toate orașele astea ?

Am mormăit ceva lipsit de importanță. Mă luă de braț.

— Hai, vino şi povesteşte-mi de călătoriile tale, povesteşte-mi de toate aceste oraşe, trebuie să fie minunat să poţi călători atît de departe...

Şi eu?... O vedeam în faţa mea, frumoasă, tînără, plină de speranţă, un fluture pe care hazardul îl făcuse să se rătăcească în camera mea sordidă şi mizeră, în viaţa mea precară şi absurdă, lîngă mine şi totuşi nu destul de aproape... o adiere, şi fluturele putea să se înalţe şi să-şi ia zborul... blamaţi-mă, condamnaţi-mă, n-am putut, n-am putut să spun nu, n-am fost în stare să mărturisesc că n-am fost niciodată acolo, în acel moment, nu...

Stăteam la fereastră, ceaţa se îndesea şi aluneca pe geamuri... şi eu simţeam, în spatele ceţii, stînd din nou la pîndă tăcerea, taina, trecutul, zilele umede de groază, pustiul, murdăria, zdrenţele unei existenţe ratate, descumpănirea, fanfaronada fără sens a unei vieţi care se pierdea în absurd... dar aici, în faţa mea, în umbră, uimitor de aproape, respiraţia calmă, prezentul de neconceput, căldura, viaţa limpede... trebuia s-o păstrez, trebuia s-o cîştig...

— Rio... am spus eu. Rio de Janeiro... un port ca în basme. Marea se unduieşte în şapte arcuri în jurul golfului, şi oraşul se ridică alb şi strălucitor deasupra lui...

Am început să povestesc de oraşe cu temperaturi înalte şi cîmpii nesfîrşite, de valurile galbene de lut ale rîurilor, de insule ce se întrezăresc şi despre crocodili, de pădurile care invadează străzile, înghiţindu-le, de strigătul jaguarului noaptea, cînd vaporul de pe fluviu trece prin exalaţia vaniliei, prin zăpuşeală, parfum de orhidee, putreziciuni şi întuneric. Auzisem toate astea de la Lenz, dar acum îmi părea că fusesem eu însumi acolo, atît de ciudat se împleteau amintirea şi dorul de ele cu năzuinţa de a adăuga la harababura neînsemnată şi sumbră a vieţii mele un pic de strălucire, pentru a nu pierde acest chip de o enigmatică frumuseţe, această speranţă neaşteptată, această înflorire care mă fericea şi pentru care eu însumi eram, în sine, mult prea puţin. Mai tîrziu îi voi putea explica totul, mai tîrziu, cînd eu însumi voi fi devenit mai mult decît eram, mai tîrziu, cînd totul avea să fie mai sigur, mai tîrziu, dar nu acum...

— Manaos, am spus, Buenos Aires... şi fiecare cuvînt era o rugăminte şi o vrajă.

Noapte. Afară începuse să plouă. Picături blînde și tandre. Nu mai cădeau în ropot, ca acum o lună, cînd întîlneau în calea lor doar crăcile nude ale teilor... acum susurau încet printre tinerele frunze flexibile, de-a lungul cărora se îngrămădeau și se prelingeau pe trunchi în jos — sărbătoare mistică și flux misterios spre rădăcini, de unde, renăscută, picătura se va înălța din nou în sus, transformîndu-se ea însăși în frunze, care vor aștepta din nou ploaia în nopțile de primăvară.

Se înstăpînise liniștea. Larma străzii amuțise... Un felinar singuratic pîlpîia pe trotuar. Frunzele fragede ale arborilor luminate de jos păreau aproape albe, aproape transparente, iar vîrfurile arborilor erau pînze străbătătoare, neîntinate, de corăbii.

— Ascultă ploaia, Pat...

— Ascult...

Era culcată lîngă mine. Părul ei închis se detașa cu puternic relief pe perna albă. Fața părea foarte palidă sub noaptea pletelor. Luminat de undeva, un umăr scos mai în afară strălucea, ca bronzul mat, și un fascicol îngust de lumină îi aurea brațul.

— Privește... spuse ea ridicînd și mîinile în lumină.

— Cred că e de la felinarul de afară, i-am spus.

Se așeză în capul oaselor. Acum și fața se afla în lumina ce-i cădea peste umeri și piept, galbenă ca reflexul lumînărilor de ceară, lumină care se schimbă, se strînse, deveni portocalie... cercuri albastre tremurătoare se amestecară și dispărură, apoi un roșu cald ca o aureolă se ivi deodată în spatele ei, alunecă mai sus și străbătu încet tavanul.

— Este reclama luminoasă pentru țigări de vizavi.

— Vezi ce frumoasă e camera ta ! spuse Pat.

— E frumoasă pentru că ești tu aici. Și n-o să mai fie niciodată camera de odinioară... pentru că ai trecut tu prin ea.

Stătea în genunchi, în pat, înconjurată de un halo albastru-pal.

— Dar... spuse ea, o să mai vin adesea aici... adesea.

Stăteam întins, liniștit și o priveam. Vedeam totul ca printr-un vis molatec, limpede, relaxat, destins, calm și foarte fericit.

— Ce frumoasă ești așa, Pat ! Mult mai frumoasă decît în orice îmbrăcăminte !

Zîmbi și se aplecă spre mine.

— Trebuie să mă iubești tare mult, Robby. Nu știu ce m-aș face fără dragoste ! Ochii ei mă țintuiau. Își apropiase fața de a mea. Era o față plină de însuflețire, deschisă, inundată de o forță pasionată. Trebuie să mă ții strîns, șopti ea, am nevoie de cineva care să mă țină strîns. Altfel, cad. Mi-e teamă.

— Nu pari deloc înspăimîntată.

— Ba da. N-o arăt. Dar adesea mi-e teamă.

— O să te țin strîns, i-am răspuns, mereu în starea de vis și trezie, în starea de somn cu ochii deschiși, în care pluteam. Am să te țin strîns, așa cum se cuvine, Pat. Ai să te minunezi.

Îmi înconjură fața cu mîinile.

— Adevărat ?

I-am confirmat dînd din cap. Umerii ei dobîndiră un licăr verzui, de parcă s-ar fi aflat în adîncuri. Am luat-o de mîini și-am tras-o spre mine... un val strălucitor și viu, un val dulce care creștea și acoperea totul.

Dormea în brațele mele. Mă deșteptam adesea și o priveam. Aveam senzația că noaptea nu se va sfîrși niciodată. Pluteam undeva, dincolo de vreme. Totul venise atît de repede, nici nu prea înțelegeam bine ce se întîmplase. Nu înțelegeam încă deloc că o ființă mă poate iubi. Pricepeam foarte bine că pot fi bun camarad cu un bărbat ; dar nu-mi puteam închipui ce motiv ar fi determinat o femeie să mă iubească. Îmi spuneam că totul nu va dura decît o noapte, că sfîrșitul va veni odată ce se va face ziuă.

Întunericul se risipea, gonit de zorile cenușii. Stam nemișcat. Brațul trecut pe sub capul lui Pat îmi amorțise, nu-l mai simțeam. Dar nu m-am mișcat. Abia cînd ea se întoarse în somn și se lipi de pernă, căutîndu-și locul, am putut să-l desprind. M-am sculat foarte încet din pat, m-am spălat pe dinți fără să fac zgomot și m-am ras. Mi-am dat un strop de colonie pe păr și pe ceafă. Era ciudată liniștea în camera cenușie, eu cu gîndurile mele, și afară contururile întunecate ale copacilor. Cînd m-am întors, am văzut că Patrice deschisese ochii. Mă privea. M-am oprit.

— Vino, îmi spuse.

M-am dus la ea și m-am așezat pe pat.

— E totul încă adevărat ?

— De ce întrebi ?

— Nu ştiu. Poate pentru că a venit dimineaţa.

Se lumina încetul cu încetul.

— Trebuie să-mi dai acum lucrurile, spuse dînsa.

Am cules de pe jos lenjurile subţiri de mătase. Erau uşoare şi-atît de mici ! Le ţineam în mînă. „Pînă şi asta e altfel, mi-am zis. Cine poartă aşa ceva trebuie să fie cu totul altfel. Niciodată n-o să fiu în stare s-o înţeleg. Niciodată."

I-am dat lucrurile. Mă cuprinse de gît şi mă sărută.

Apoi am condus-o acasă. N-am mai vorbit mult. Am mers unul lîngă celălalt prin zorile arginitii. Camioanele cu lapte uruiau pe pavaj şi se distribuiau ziarele. În faţa unei case dormea un bătrîn. Bărbia îi tremura, de parcă n-ar fi fost prinsă în articulaţii. Bicicliști cu coşuleţe pline cu chifle treceau pe lîngă noi. Mirosul de pîine caldă, proaspătă inunda strada. Sus, deasupra noastră, un avion trecea prin tăriile albastre.

— Astăzi ? am întrebat-o pe Pat înaintea uşii de la intrare. Surîse. La şapte ? am vrut să ştiu.

Nu arăta deloc obosită. Era proaspătă, ca şi cum ar fi dormit mult. M-a sărutat la despărţire. Am rămas în faţa casei pînă am văzut aprinzîndu-se lumina în camera ei.

M-am întors. Pe drum mi-au venit în minte multe lucruri pe care ar fi trebuit să i le spun, multe cuvinte frumoase. Treceam pe străzi şi mă gîndeam cîte n-aş fi putut să-i spun, cîte n-aş fi putut face dacă n-aş fi fost aşa cum eram. Am pornit-o spre hale. Căruţele cu legume, carne şi flori sosiseră deja. Ştiam că la piaţă poţi cumpăra cu aceiaşi bani de trei ori mai multe flori ca la prăvălie. Am cumpărat, de toţi banii pe care i-am mai avut la mine, lalele. Erau minunate, foarte proaspete, cu stropi de rouă în potire. Un braţ plin de flori. Vînzătoarea mi-a promis să le trimită acasă la Pat, pe la unsprezece. Zîmbi generos cînd fixă ora şi mai adăugă un buchet de violete cît toate zilele.

— Doamna se va bucura de ele cel puţin două săptămîni, spuse ea. Doar să pună din cînd în cînd un piramidon în apă.

Am dat din cap şi i-am plătit. Apoi m-am îndreptat încet spre casă.

X

FORD-UL PE CARE-L REPARASEM se afla în atelier. Alte comenzi nu primisem. Trebuia să întreprindem ceva. Köster şi cu mine ne-am dus la o licitaţie. Voiam să cumpărăm un taxi. Taxiurile puteau fi întotdeauna revîndute avantajos.

Sala unde se desfăşura licitaţia se afla într-o casă dosnică din partea de nord a oraşului. În afară de taxiuri se scoteau la licitaţie o grămadă de alte lucruri. O parte dintre acestea erau îngrămădite în curte. Paturi, mese cu picioare lipsă, o colivie aurită cu un papagal care striga „Salutare, dragă !", un orologiu, cărţi, dulapuri, un frac vechi, scaune de bucătărie, veselă... toată mizeria unei existenţe care se dezagrega, se năruia.

Sosisem prea devreme. Agentul care conducea licitaţia nu se prezentase încă. Am scotocit printre lucrurile expuse şi m-am uitat la cîteva cărţi... exemplare de ocazie, uzate, din clasicii greci şi latini, cu multe adnotări pe margine. Pe paginile îngălbenite şi desprinse nu se mai etalau versurile lui Horaţiu sau cîntecele lui Anacreon, ci strigătul mizeriei şi disperarea unei vieţi pierdute. Proprietarul acestor cărţi găsise un refugiu în ele şi le păstrase pînă la capăt, iar cel care le abandonase aci era aproape de ruină.

Köster privea pe deasupra umărului meu.

— Trist, nu-i aşa ?

Am încuviinţat, arătîndu-i celelalte obiecte.

— Şi astea de asemenea, Otto. Nu din amuzament sînt aduse aici scaune de bucătărie şi dulapuri.

Ne-am dus să vedem maşina, care se afla într-un colţ al curţii. Lacul exterior era ponosit şi decolorat, dar maşina curată, chiar şi sub aripi. Un individ îndesat, cu mîini late ce parcă-i atîrnau, se învîrtea prin apropiere şi se uita la noi cu o privire lipsită de expresie.

— Ai cercetat motorul ? l-am întrebat pe Köster.

— Ieri, spuse el. Un pic ovalizat, dar excelent întreţinut.

Am încuviinţat.

— Aşa mi s-a părut şi mie. Otto, maşina a fost spălată chiar în această dimineaţă. Şi asta n-a făcut-o agentul din sala de licitaţie.

Köster clătină din cap şi aruncă o privire către omul cel îndesat.

— Trebuie să fie proprietarul. Şi ieri era aici şi-şi curăţa maşina.

— Fir-ar al dracului ! am exclamat. Omul ăsta are mutra unui cîine zdrobit de automobil.

Un tînăr traversă oblic curtea, îndreptîndu-se spre maşină. Avea un pardesiu cu gaică şi degaja o energie dezagreabilă.

— Iată deci rabla ! spuse el jumătate către noi, jumătate către individ şi lovi botul maşinii cu bastonul.

Am văzut o tresărire în pupilele proprietarului.

— N-are nimic, n-are nimic ! ripostă cu mărinimie individul în pardesiu cu gaică. Oricum, lacul nu mai face nici doi bani ! Bătrînă hărăbaie ! Locul ei e la muzeu, nu-i aşa ? Rîse zgomotos de propria-i glumă şi ne azvîrli o privire satisfăcută. N-aveam chef de rîs. Se întoarse către proprietarul maşinii. Cît speri să capeţi pe rabla asta ? Omul înghiţi în sec şi tăcu. Preţ de fier vechi, înţelegi ? behăi tînărul, în foarte bună dispoziţie, întorcîndu-se către noi. Îi interesează şi pe domnii ? Cu voce scăzută : Putem cădea la învoială. Cumpărăm maşina pe o nimica toată şi facem cîştigul pe din două. Pentru ce să lăsăm inutil gologanii unor indivizi de teapa ăstuia ?... Aşadar : Guido Thiess de la Augeka.

Îşi învîrti bastonul de bambus şi ne făcu cu ochiul, familiar şi plin de sine. „Nu există secrete pentru această tîrîtură de douăzeci şi cinci de ani..." am gîndit în sinea mea plin de mînie, pentru că omul cel tăcut de lîngă maşină îmi stîrnea milă, şi i-am spus :

— Ar trebui să vă cheme altfel, nu Thiess !

— Ce idee ! făcu el flatat.

Era probabil obişnuit cu complimentele la adresa dibăciei sale.

— Da, am continuat. Ar trebui să vă numiţi Mucosul. Guido Mucosul !

Se dădu înapoi.

— Am înţeles, spuse el în sfîrşit... doi contra unul...

— Dacă-i aşa, voi merge singur cu dumneata, unde hotărăşti !

— Mulţumesc ! răspunse Guido, glacial. Mulţumesc ! — şi făcu cale-ntoarsă.

Bărbatul cel îndesat, cu obrazul răvăşit, rămase pe loc, ca şi cum toată afacerea nu l-ar fi afectat, şi privi fix maşina.

— N-ar trebui s-o cumpărăm, Otto ! am spus.

— În cazul ăsta, o s-o cumpere animalul acela cu gaică, Guido al tău ! răspunse Köster. Şi nu-l mai putem ajuta pe omul ăsta.

— E adevărat ! Totuşi... treaba nu-mi place !

— Ce ne place astăzi, Robby ? Crede-mă : e mai bine pentru el să fim aici. Astfel, o să obţină poate ceva mai mult pe maşina lui. Dar îţi promit un lucru : dacă animalul cu gaică nu licitează, o să mă abţin şi eu.

Agentul sosi. Părea grăbit ; fără îndoială, era copleşit de treabă. Aveau loc zilnic zeci de licitaţii. Cu gesturi domoale, începu să împrăştie deplorabilele vechituri. Manifesta umorul feroce şi intuiţia practică a omului care întreţine relaţii zilnice cu mizeria, fără să fie atins de dînsa.

Obiectele îşi luau zborul pe cîţiva gologani. Negustorii cumpărau aproape totul. Ridicau nonşalant un deget sau dădeau din cap atunci cînd îi privea agentul. Dar alţi ochi se agăţau uneori de privirea agentului, ochii de pe chipul unei femei copleşite de amărăciune, care, plini de speranţă şi de teamă, urmăreau gesturile negustorilor ca pe o decizie a divinităţii.

Trei persoane se angrenară în licitaţia taxiului. În primul rînd Guido... cu trei sute de mărci. O ofertă de batjocură. Omul cel îndesat se apropiase. Îşi mişca în tăcere buzele. Ai fi zis că vrea să liciteze. Dar mîna îi recăzu. Se îndepărtă. Următoarea ofertă — patru sute de mărci. Guido oferi patru sute cincizeci. Se făcu o pauză. Agentul privi în jur.

— Patru sute cincizeci ? O dată... de două ori...

Cu ochii holbaţi şi capul plecat, omul cu taxiul rămase ţintuit ca şi cum ar fi aşteptat o lovitură în ceafă.

— O mie ! se auzi vocea lui Köster.

L-am privit.

— Valorează trei mii, murmură el. Nu suport să văd cum îl jupoaie pe omul ăsta.

Guido ne făcea semne disperate. Uitase de „mucos", fiind vorba de afaceri.

— O mie o sută... chelălăi el, făcîndu-ne semn cu amîndoi ochii. Dacă ar fi avut un al treilea ochi, în spate, ne-ar fi făcut semn şi cu acela.

— O mie cinci sute ! supralicită Köster.

Agentul îşi luă avînt. Mînuia ciocanul cu dexteritatea unui dirijor. Oricum, avea de-a face cu alte sume decît cu cele două, două mărci şi cincizeci de pfenigi dinainte !

— O mie cinci sute zece ! anunţă Guido lac de apă.

— O mie opt sute ! rosti Köster.

Guido îşi tamponă fruntea şi renunţă. Agentul ţopăia. Deodată, gîndul m-a purtat spre Pat.

— O mie opt sute cincizeci ! m-am auzit spunînd fără să vreau. Surprins, Köster îşi întoarse capul. O să pun de la mine cele cincizeci de mărci ! m-am grăbit eu să-l asigur. A fost... o precauţie !

El încuviinţă.

Agentul ne adjudecă maşina. Köster plăti pe loc.

— Aşa deci ! spuse Guido, care, neresemnîndu-se să accepte înfrîngerea, se apropiase de noi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat înainte. Am fi putut obţine hîrbul cu o mie de mărci. L-am fi putut trage pe sfoară pe al treilea !

— Salutare, dragă ! ţipă în spatele lui o voce metalică ; era papagalul, pe care-l aduceau acum în colivia lui aurită.

— Mucosule ! am completat eu.

Guido dispăru, ridicînd din umeri.

M-am apropiat de fostul proprietar al maşinii. Lîngă el şedea acum o femeie palidă.

— Iată... am început eu.

— Îmi dau seama... replică dînsul.

— Am fi preferat să nu ne amestecăm, am continuat, dar în cazul ăsta aţi fi obţinut mai puţini bani.

A încuviinţat, frămîntîndu-şi cu nervozitate mîinile.

— E o maşină bună, interveni el deodată, precipitat. E o maşină bună, merită preţul, fără discuţie, n-aţi plătit-o prea scump. Nu din cauza maşinii, fără îndoială, s-a întîmplat... cum să spun...

— Înţeleg prea bine !

— Nu ne alegem cu nimic din banii ăştia, explică femeia. Îi dăm pe toţi.

— O s-ajungem din nou la liman, mamă, o să se aranjeze ! Femeia nu răspunse nimic. Scîrţîie puţin cînd treci de la întîia la o doua, dar nu-i un defect, spuse omul. Scîrţîia şi cînd era nouă. Ai fi spus că vorbeşte de un copil. De trei ani de cînd o avem, n-a fost nevoie de nici o reparaţie ! Numai că... mai întîi am fost bolnav şi mai apoi m-a ruinat... un prieten.

— O canalie ! făcu femeia, a cărei față se crispase.

— Lasă, mamă, spuse omul privind-o. O să mă pun din nou pe picioare. Nu-i așa ?

Femeia nu răspunse. Omul era lac de transpirație.

— Dă-mi adresa dumitale, spuse Köster, poate vom avea nevoie de un șofer.

Omul se grăbi s-o scrie cu greoaiele sale mîini cinstite. M-am uitat la Köster. Știam amîndoi că așa ceva nu era cu putință decît printr-un miracol. Și în vremea noastră nu se mai produc miracole. Decît cînd e vorba de prăbușiri.

Vorbea întruna, ca într-un delir. Licitația se terminase. Rămăsesem numai noi în curte. Ne dădea sfaturi în ce privește punerea motorului în mișcare pe timp de iarnă. Neîncetat mîngîia mașina. Apoi a tăcut.

— Hai acum, Albert ! făcu femeia.

I-am strîns mîna. Plecară. Am așteptat să se îndepărteze. Apoi am pornit motorul.

Ieșind, am văzut o bătrînă mică de statură. Ținea în brațe colivia aurită a papagalului, apărîndu-se împotriva unei cete de copii. Köster opri.

— Unde mergeți ? o întrebă el.

— Dumnezeule mare ! N-am bani pentru cupea, răspunse dînsa.

— Nu-i nevoie de bani ! făcu Otto. Azi e ziua mea, fac cinste.

Neîncrezătoare, femeia strîngea colivia.

— După aceea o să mă obligați, totuși, să vă plătesc cursa.

Am asigurat-o că nu se va întîmpla așa ceva, și ea s-a urcat în mașină.

— Pentru ce-ai cumpărat papagalul, mamă ? am întrebat-o cînd a coborît.

— Pentru seara, a spus dînsa. Credeți că semințele costă scump ?

— Nu. Dar cum vine asta „pentru seara“ ?

— Vorbește, răspunse ea privindu-mă cu bătrînii ei ochi limpezi. În felul ăsta, e cineva cu tine, cineva care vorbește !

— Înțeleg... am spus.

După-amiază, brutarul veni după *Ford*-ul lui. Părea amărît și trist. Eram numai eu în curte.

— Vă place culoarea ? l-am întrebat.

— Da, merge ! făcu el privind mașina cu un aer nehotărît.

— Capota e foarte frumoasă !

— Bineînțeles.

Stătea acolo dînd impresia că nu se poate hotărî să plece. Mă așteptam la o nouă încercare de a ne smulge gratuit ceva : un cric, o scrumieră sau un lucru asemănător. Dar nu era vorba de așa ceva. Suflă zgomotos, mă privi cu ochii săi injectați și spuse :

— Cînd mă gîndesc... Acum cîteva săptămîni era aici, în mașină, sănătoasă și veselă.

Puțin mirat să-l văd înduioșîndu-se brusc, am presupus că mica și bruna canalie care-l întovărășise data trecută îi călca de pe acum pe nervi. Mai lesne decît dragostea, mînia îi face pe oameni sentimentali.

— Era o femeie bună, continuă el, o inimă de sfîntă. Nu cerea niciodată nimic. Zece ani a purtat același pardesiu. Își croia singură bluzele și tot restul. Și gospodăria o făcea singură-singurică... fără servitoare !

„Aha, mi-am spus în sinea mea, fără îndoială că cea nouă nu-i seamănă."

Brutarul începu să-și descarce sufletul. Îmi povesti cît de cumpătată fusese soția lui. Era curios cum amintirea banilor economisiți îl înduioșa pe acest popicar bețiv. N-a vrut nici să se fotografieze ca lumea ; costa prea mult. Nu i-a rămas de la dînsa decît o fotografie de nuntă și cîteva instantanee.

Asta mi-a dat o idee.

— Ar trebui să comandați un frumos portret pictat al soției dumneavoastră — i-am sugerat. Ați avea astfel ceva care să dureze veșnic. Fotografiile pălesc cu timpul... Există aici un artist care execută așa ceva.

I-am explicat cu ce se ocupă Ferdinand Grau. Deveni de îndată suspicios și-și exprimă temerea că o să-l coste foarte scump. L-am liniștit... dacă aș merge cu dînsul, ar obține o reducere. Vroia să se eschiveze. Dar nu l-am slăbit, spunîndu-i că dacă într-adevăr și-a iubit soția, n-are dreptul să considere prea costisitoare o asemenea cheltuială. Pînă la sfîrșit a acceptat. I-am telefonat lui Ferdinand Grau și i-am explicat cum stau lucrurile. Apoi am plecat cu brutarul să luăm fotografiile soției sale.

Bruneţica ieşi din magazin şi se grăbi în întîmpinarea noastră. Se învîrti în jurul *Ford*-ului.

— Roşu ar fi fost mai frumos, Puppi ! Dar, bineînţeles, trebuia să faci după capu tău !

— Las-o baltă ! spuse „Puppi" posomorît.

Am urcat în salon. Bruneta ne-a urmat. Ochii ei neastîmpăraţi alergau pretutindeni. Brutarul deveni nervos. Nu voia să caute fotografiile în prezenţa ei.

— Lasă-ne singuri ! îi spuse el cu grosolănie, într-un tîrziu.

Provocătoare, mişcîndu-şi sînii reliefaţi de puloverul care i se mula pe tors, părăsi încăperea. Brutarul scoase cîteva fotografii dintr-un album de pluş verde şi mi le arătă. Nevastă-sa în rochie de mireasă, el alături de dînsa, cu mustăţile lustruite, în furculiţă. Pe atunci ea rîdea încă... Apoi alta o înfăţişa uscată, stoarsă de muncă, cu ochi temători, stînd pe marginea unui scaun. Doar două mici imagini... dar însumau o viaţă întreagă.

— Merge ! l-am asigurat. După ele. Grau poate realiza portretul.

Ferdinand Grau ne primi în redingotă. Avea o înfăţişare demnă, plină de solemnitate. Asta făcea parte din ritualul profesiei. Ştia că pentru mulţi oameni în doliu, respectul faţă de durerea lor era mai important decît durerea însăşi. Pe pereţii atelierului atîrnau în rame aurite cîteva portrete somptuoase în ulei. Dedesubtul lor — micile fotografii corespunzătoare. În felul ăsta, toţi clienţii vedeau imediat ce poate să iasă dintr-un instantaneu, chiar şters.

Ferdinand îl conduse pe brutar prin atelier şi îl întrebă ce fel de portret i-ar plăcea mai mult. În loc de răspuns, brutarul întrebă dacă preţurile sînt în funcţie de mărime. Ferdinand îl lămuri că nu-i o problemă de metri pătraţi, ci de execuţie. Drept care brutarul îşi manifestă preferinţa pentru cel mai mare format.

— Aveţi un gust ales ! îl complimentă Ferdinand. Tabloul acesta este un portret al prinţesei Borghese. Face opt sute de mărci. Cu ramă.

Brutarul tresări.

— Şi fără ramă ?

— Şapte sute douăzeci.

Brutarul oferi patru sute de mărci. Ferdinand îşi clătină capul leonin.

— Pentru patru sute de mărci puteţi avea cel mult capul din profil. Nicidecum un bust din faţă. Aşa ceva implică o muncă dublă.

Brutarul declară că se mulţumeşte cu un profil. Ferdinand îi atrase atenţia asupra faptului că amîndouă fotografiile fuseseră luate din faţă. Nici măcar Tiţian n-ar putea picta un profil după aşa ceva. Pe brutar îl treceau năduşelile. Îi ghiceai deznădejdea de a nu fi fost suficient de prevăzător cînd s-au făcut fotografiile. Era nevoit să accepte că Ferdinand are dreptate... din faţă trebuia să picteze o jumătate de obraz în plus în raport cu profilul. Preţul mai ridicat se justifica.

Era teribil de nehotărît. Pînă în acest moment, Ferdinand fusese foarte rezervat. Acum începu să vorbească. Puternica sa voce de bas aluneca înnăbuşit prin atelier. Ca tehnician trebuia să recunosc perfecţiunea travaliului pe care-l desfăşura. Brutarul fu în scurtă vreme gata să capituleze, mai cu seamă cînd Ferdinand îi descrise efectul unui asemenea tablou somptuos asupra vecinilor răuvoitori.

— Bine, acceptă el. Dar o să-mi faceţi un rabat de zece la sută, fiindcă plătesc cu bani gheaţă.

— În ordine ! replică Ferdinand. Zece la sută reducere şi trei sute de mărci avans pentru cheltuielile mele... culori şi pînză.

Discutară încă un moment, apoi căzură de acord şi începură să vorbească despre realizarea concretă. Brutarul voia ca pe portret să se vadă un colier de perle şi o broşă de aur cu diamante. Nici urmă de aşa ceva pe fotografii.

— Bineînţeles, aprobă Ferdinand, voi picta bijuteriile soţiei dumneavoastră. Cel mai bine ar fi să mi le aduceţi într-o zi pentru o oră, ca ceea ce voi picta să semene cît mai bine.

Brutarul se congestionă la faţă.

— Nu le mai am. Sînt... sînt la rude.

— A ! Bine ! Dar asta n-are nici o importanţă. Broşa se aseamănă cu cea din tabloul de colo ?

Brutarul făcu un semn afirmativ.

— Nu tocmai atît de mare.

— În ordine. O voi picta ca pe aceea din tablou. N-o să am nevoie de colier. Toate perlele se aseamănă.

Brutarul respiră uşurat.

— Şi cînd va fi gata tabloul ?

— În şase săptămîni.

— Bine.

Brutarul îşi luă rămas bun.

Ferdinand şi cu mine am rămas din nou, pentru o clipă, singuri în atelier.

— Îţi trebuie şase săptămîni pentru asta ? l-am întrebat.

— Ai înnebunit ? Patru sau cinci zile. Dar nu pot să-i mărturisesc. Ar calcula cît cîştig pe oră şi s-ar considera înşelat. Auzind de şase săptămîni e mulţumit. La fel ca în cazul portretului prinţesei Borghese. Aşa-i natura omenească, dragul meu Robby. Dacă i-aş fi spus că e chipul unei croitorese, portretul i s-ar fi părut mai puţin valoros. În rest, este al şaselea caz de soţii defuncte care poartă aceleaşi bijuterii pe care le vezi în tabloul acela. Ce înseamnă întîmplarea ! O reclamă teribil de stimulatoare portretul acestei bune Louise Wolff !

Am privit în jur. De pe toţi pereţii mă fixau ochii feţelor imobile care putrezeau de multă vreme în mormînt. Portrete care fie că nu fuseseră ridicate, fie că nu fuseseră plătite de rude... Fiinţe care cîndva au trăit şi au sperat.

— Toată treaba asta nu te face să devii melancolic, Ferdinand ?

Ridică din umeri.

— Nu. Mai degrabă cinic. Devii melancolic dacă te gîndeşti la viaţă... cinic atunci cînd vezi cum trăiesc majoritatea oamenilor.

— Dar sînt unii care suferă profund.

— Desigur. Dar aceia nu comandă portrete pictate. Se ridică. În fond, Robby, e mai bine ca fiecare să posede încă toate importantele lui nimicuri care ne ridică moralul şi ne apără... Să fii singur, cu desăvîrşire singur, lipsit de orice iluzie... asta-i preludiul nebuniei şi al sinuciderii.

Camera cea mare şi fără mobilă plutea în penumbră. De alături se auzea un du-te-vino de paşi uşori. Era menajera. Nu se arăta niciodată cînd unul dintre noi era acolo. Ne ura, deoarece îşi închipuia că îl instigăm pe Grau împotriva ei. Am plecat. Jos, zgomotul şi tumultul străzii îmi ieşiră în întîmpinare ca un flux fierbinte.

XI

ERAM ÎN DRUM SPRE PAT. Pentru întîia oară îi făceam o vizită. Pînă acum fusese doar ea la mine sau o luasem din faţa casei ei şi ne dusesem undeva în oraş. Dar totul se petrecuse ca şi cum n-ar fi fost decît ceva pasager. Voiam să ştiu mai multe despre ea. Voiam să aflu cum trăieşte.

Mi-am adus aminte că e prilejul cel mai nimerit să-i dăruiesc flori. Treabă uşoară ; parcurile oraşului din spatele pieţei bîlciului erau ticsite de flori. Am sărit grilajul şi-am început să prad un tufiş de liliac alb.

— Ce faci acolo ? răsună pe neaşteptate o voce energică.

Am ridicat ochii. Un bărbat cu faţa congestionată şi cu mustaţă căruntă, răsucită se holba indignat la mine. Nu era nici poliţist, nici paznic al parcului. Un ofiţer la pensie — recunoşteai asta de la o poştă.

— Ce fac aici nu-i greu de constatat. i-am răspuns politicos. Rup cîteva crengi de liliac.

O clipă, omul amuţi.

— Nu ştii că parcurile aparţin municipiului ? mîrîi apoi cu indignare în glas.

M-a pufnit rîsul.

— Desigur că ştiu ! Sau bănuieşti că mă cred pe Insulele Canare ?

Bărbatul se învineţi de furie. Mi-era teamă să nu facă o congestie.

— Ieşi imediat din grădină. afurisitule ! strigă el cu o voce teribil de cazonă. Furi bunul obştesc ! O să pun să te aresteze.

Între timp rupsesem destul liliac.

— Atunci, prinde-mă, bunicule ! l-am provocat pe bătrîn ; am sărit peste grilaj în cealaltă parte şi-am dispărut.

În faţa casei lui Pat mi-am controlat încă o dată costumul. Apoi am urcat scările, privind în jurul meu. Casă nouă, construcţie modernă, contrasta puternic cu baraca mea pretenţioasă şi deteriorată. Pe scări — mochetă roşie ; nici aşa ceva nu exista la madam Zalewski. De ascensor nici vorbă.

Pat locuia la etajul II. Pe uşă era fixată o placă de alamă oglindind conştiinţa de sine a locatarului : „Egbert von Hake, locotenent-colonel“. Am privit-o îndelung. Instinctiv, mi-am îndreptat cravata înainte de a suna.

Fata în casă, cu boneţică albă şi o jucărie de şorţuleţ ca floarea, îmi deschise... nici cea mai mică asemănare între ea şi sluta noastră sasie, Frida. Deodată, nu m-am mai simţit în largul meu.

— Domnul Lohkamp ? întrebă ea.

Am dat din cap.

Mă conduse printr-un mic vestibul şi deschise apoi o uşă. Nu m-aş fi mirat prea tare dacă m-aş fi trezit mai întîi în faţa locotenent-colonelului Egbert von Hake în uniformă de paradă şi aş fi fost supus unui interogatoriu... atît de puternic mă impresionaseră portretele unor generali care, cu pieptul încărcat de decoraţii, se uitau plini de înverşunare, de pe pereţii vestibulului, la civilul care eram eu. Dar Pat, cu mersul ei graţios, îmi şi ieşi în întîmpinare, şi camera se transformă brusc, devenind o insulă de căldură şi seninătate. Am închis uşa şi mai întîi am îmbrăţişat-o afectuos. Apoi i-am înmînat liliacul furat.

— Iată, i-am spus. Cu omagiile administraţiei municipale...

Puse crengile de liliac într-o vază de lut, de culoare deschisă, care se afla pe podea, în faţa ferestrei. Între timp mi-am aruncat ochii prin cameră. Culori delicate, discrete, mobilă puţină, veche, frumoasă, un covor de-un albastru şters, perdele pastelate, fotolii mici, comode, tapisate cu catifea decolorată...

— Dumnezeule, cum de-ai găsit o astfel de cameră, Pat ? De obicei, în camerele pe care le închiriază, oamenii pun doar vechituri scoase din uz şi cadourile nefolositoare primite la ziua lor de naştere.

Împinse cu grijă vaza cu liliac spre perete. Îi vedeam ceafa îngustă, curbată, umerii drepţi şi braţele puţin prea subţiri. Părea un copil aşa cum stătea îngenuncheată, un copil care trebuia apărat. Dar avea mişcările unei feline, şi cînd s-a ridicat de jos şi s-a lipit de mine nu mai era copil, ochii şi gura ei aveau din nou ceva din speranţa neliniştitoare şi misterul care mă turburau şi despre care crezusem că nu mai există în această lume păcătoasă.

Am luat-o de mînă. Era plăcut...

— Toate lucrurile astea sînt ale mele, Robby. Înainte, locuinţa a aparţinut mamei. După moartea ei am închiriat apartamentul, păstrîndu-mi numai două camere.

— Atunci, e a ta ? am întrebat uşurat. Şi locotenent-colonelul Egbert von Hake e doar locatarul tău ?

Ea clătină din cap.

— Nu mai este. N-am putut-o păstra. Am vîndut celelalte mobile şi-am cedat complet apartamentul. Acum locuiesc aici în calitate de chiriaşă. Dar ce ai cu bătrînul Egbert ?

— Nimic, mă încearcă doar o teamă firească faţă de poliţie şi de ofiţerii de stat-major. Datează încă din timpul milităriei.

Începu să rîdă.

— Şi tatăl meu a fost maior.

— Maior e tocmai limita, am replicat.

— Îl cunoşti pe bătrînul Hake ? întrebă Pat.

O bănuială îngrozitoare mă cuprinse dintr-o dată.

— E unul mic, sever, cu o faţă congestionată, mustaţă căruntă, pleoştită şi-o voce tunătoare ? Unul care se plimbă mult prin parcurile oraşului ?

— Aha ! Pat se uită la liliac şi mă privi rîzînd.

— Nu, este unul înalt, palid, cu ochelari de baga-!

— Atunci, nu-l cunosc.

— Vrei să ţi-l prezint ? E foarte drăguţ.

— Ferească Dumnezeu ! Aparţin pentru moment familiei mecanicilor şi doamnei Zalewski..

Cineva bătu la uşă. Fata în casă de mai înainte intră în cameră împingînd un cărucior de servit. Porţelan delicat, alb, pe un platou de argint cozonac, pe un altul sandvişuri neverosimil de mici, şerveţele, ţigări şi nu mai ştiu ce... priveam uimit masa aceea joasă.

— Fie-ţi milă, Pat, am implorat-o. Asta-i ca-n filme ! Încă de pe scară am observat că aparţinem unor pături sociale diferite. Gîndeşte-te că sînt obişnuit să mănînc pe pervazul ferestrei în casa doamnei Zalewski, dintr-o hîrtie pătată cu grăsime, cu fidela mea spirtieră alături. Fie-ţi milă şi iartă pe cel ce locuieşte într-o tristă cameră mobilată dacă în turburarea lui varsă o ceaşcă !

O pufni rîsul.

— Asta nu ţi-e îngăduit. Mîndria ta de specialist în motoare nu ţi-o permite. Trebuie să fii îndemînatec.

Puse mîna pe toarta unei cafetiere. Vrei cafea, sau ceai ?

— Cafea, sau ceai ? Ai şi una, şi cealaltă ?

— Da. Uită-te !

— Minunat ! Ca în cele mai bune localuri. Acum lipseşte doar muzica !

Se aplecă într-o parte şi întoarse butonul unui mic radio portativ, pe care nici nu-l observasem.

— Deci ce doreşti : cafea, sau ceai ?

— Cafea, doar cafea, Pat. Sînt de la ţară. Dar tu ce bei ?

— Beau cu tine cafea.

— Dar de obicei bei ceai ?

— Da.

— Ei, vezi ?

— Am şi început să mă obişnuiesc cu cafeaua. Vrei cozonac ? Sau sandvişuri ?

— Şi una, şi alta, Pat. Trebuie să profiţi de asemenea ocazii. După aceea am să mai beau şi ceai. Vreau să gust tot ceea ce îmi oferi aici la tine.

Ea rîse şi-mi umplu farfuria cu vîrf. Am protestat.

— Destul, destul ! Gîndeşte-te că ne aflăm în apropierea unui locotenent-colonel ! Ofiţerii propovăduiesc cumpătarea la gradele inferioare.

— Numai în privinţa băuturii, Robby ! Bătrînul Egbert are o adevărată slăbiciune pentru prăjiturile cu frişcă.

— Ba şi în privinţa confortului, am precizat. Ne-au dezobişnuit complet de el ! Împingeam masa pe rotiţele de cauciuc, încoace şi încolo. Te tenta s-o faci. Aluneca pe covor fără zgomot. M-am uitat prin cameră. Totul se armoniza... Da, Pat, am adăugat, aşa au trăit strămoşii noştri.

— Ce tot îndrugi poveşti ? mă întrerupse rîzînd.

— Nu-s poveşti. Este realitate.

— E doar o întîmplare că am aceste cîteva lucruşoare, Robby.

Am clătinat din cap.

— Nu-i o întîmplare. Şi nu este vorba de lucruri, ci de ceea ce se ascunde în spatele lor. Certitudinea... Asta n-o poţi pricepe. O pricepe doar acela care n-o mai are.

Se uită la mine.

— Şi tu ai putea trăi la fel, dacă ai dori cu adevărat s-o faci !

I-am luat mîna.

— Dar nu vreau, Pat, asta este. Aş avea impresia că trişez. Noi ăştilalţi preferăm să trăim mereu pe picior de ducă. Ne-am obişnuit aşa. Asta-i epoca noastră...

— E şi foarte comod.

— Poate, am spus rîzînd. Şi-acum, dă-mi puţin ceai. Aş vrea să văd ce gust are.

— Nu, hotărî ea. Rămînem la cafea. Dar mai mănîncă ceva. Tot pe picior de ducă.

— O idee bună. Dar Egbert, pasionatul amator de prăjituri, nu se aşteaptă oare să-i mai lăsăm şi lui ceva ?

— Poate. Dar e cazul să se aştepte şi la răzbunarea gradelor inferioare. Şi asta-i o cerinţă a epocii ! Mănîncă liniştit tot, nu-i lăsa nimic !

Ochii îi străluceau şi arăta splendid.

— Pat, am întrebat-o, ştii cine pune capăt fără milă acestui mod de viaţă ?

N-a răspuns, dar s-a uitat la mine.

— Tu ! i-am explicat. Şi-acum să începem, fără regrete, atacul împotriva lui Egbert.

La prînz mîncasem numai o porţie de supă într-o cîrciumă frecventată de şoferi. Iată de ce nu mi-a fost prea greu să înfulec tot ce mi-a oferit. Încurajat de Pat, am golit şi cafetiera.

Şedeam în faţa ferestrei şi fumam. Seara se cuibărea, roşie, pe acoperişuri.

— E frumos la tine, Pat. Înţeleg că poţi rămîne acasă săptămîni în şir, fără să-ţi scoţi nasul afară... pînă ce uiţi cu desăvîrşire de tot ce se întîmplă în lume !

Zîmbi.

— A fost un timp cînd nu mai puteam spera să ies de aici.

— Cînd a fost asta ?

— Cît timp am fost bolnavă.

— Asta-i altceva. Dar ce-ai avut ?

— Nimic grav. Trebuia doar să stau culcată. Se pare că am crescut prea repede şi mi s-a dat prea puţin de mîncare. În timpul războiului şi după aceea nu prea aveai cu ce te hrăni.

Am aprobat-o, dînd din cap.

— Și cît timp ai stat în pat ?

Ezită o clipă.

— Cam un an.

— Asta-i foarte mult !

Am privit-o cu atenție.

— S-a terminat de mult. Dar atunci mi s-a părut o veșnicie. Odată, la bar, mi-ai povestit de prietenul tău Valentin. Că nu poate uita, acum, după război, ce fericire este să trăiești. Și că în raport cu asta, tot restul îi este indiferent.

— Ai reținut foarte exact, am lăudat-o.

— Pentru că îl înțeleg foarte bine. De atunci mă bucur de orice fleac. Îmi vine să cred că sînt foarte superficială.

— Superficiali sînt doar oamenii care cred că nu sînt.

— Eu însă sînt cu siguranță. N-am prea multă înțelegere pentru problemele mari ale vieții. În schimb, pentru tot ce-i frumos. Liliacul ăsta e de ajuns ca să mă facă fericită.

— Asta nu înseamnă superficialitate... asta-i înțelepciunea cea de pe urmă.

— Nu-i cazul meu. Sînt superficială și ușuratică.

— Așa sînt și eu.

— Nu ca mine. Ai vorbit mai înainte de escrocherie. *Eu* trăiesc ca un adevărat trișor.

— Mi-am închipuit ! i-am răspuns.

— Ar fi trebuit de mult să mă mut în altă locuință, să am o ocupație și să cîștig bani. Dar am amînat mereu. Am vrut să trăiesc un timp după fantezia mea. Indiferent dacă era rezonabil. Și așa am și făcut.

Am izbucnit în rîs.

— Dar de ce mutra asta îndîrjită, cînd vorbești despre viața ta ?

— Pentru că fiecare îmi spune că e iresponsabil din partea mea... Mai bine să economisesc bruma de bani pe care o mai am și să-mi caut de lucru, să-mi fac o situație. Dar eu doream să fiu despovărată de griji și fericită, să fac ceea ce-mi trăsnește prin cap. Era după moartea mamei și după ce zăcusem atîta.

— Ai frați sau surori ?

Dădu din cap, negativ :

— Nici nu mi-am putut închipui să ai.

— Și tu crezi că am fost ușuratică ?

— Nu, ai fost curajoasă.

— Ah, curajul... nu sînt prea curajoasă. Trăind așa, mi-a fost cîteodată tare frică. Ca cineva care stă la teatru pe un loc care nu-i al lui, dar de pe care totuși nu se ridică.

— Deci ai fost curajoasă, am tras eu concluzia. Curaj ai doar cînd ți-e și frică. În afară de asta, ai judecat rezonabil. Altfel, banii tot s-ar fi topit. Așa, cel puțin ai profitat de ei. Ce-ai făcut, în fond ?

— De fapt, nimic deosebit. Am trăit, așa, pentru mine.

— Toată stima ! Ăsta-i cel mai rar și cel mai bun lucru pe care-l poți face.

Zîmbi.

— Acum o să se termine cu felul ăsta de viață. Curînd, încep să lucrez.

— Ce te-ai hotărît să faci ? E vorba de conversația ta de afaceri cu Binding ?

Dădu din cap.

— Cu Binding și doctorul Max Matuscheit, directorul magazinelor de gramofoane *Elektrola.* Vînzătoare cu cunoștințe muzicale.

— Ei bine, altceva nu i-a putut da prin cap lui Binding ?

— Ba da, replică Pat, dar n-am fost eu de acord.

— Nici nu l-aș sfătui să încerce. Cînd e vorba să începi ?

— La întîi august.

— Ei, pînă atunci mai e. Poate că găsim altceva. În orice caz, poți conta pe noi în calitate de clienți.

— Ai gramofon ?

— N-am, dar bineînțeles că o să-mi cumpăr neîntîrziat unul. Deocamdată povestea asta nu-mi prea place.

— Mie îmi surîde, mărturisi Pat. Nu știu să fac nimic deosebit. Și totul e mult mai simplu pentru mine de cînd ai apărut tu. Dar nici nu trebuia să-ți vorbesc despre istoria asta. Se uită o clipă în ochii mei. Bine, Robby. Apoi se sculă de pe scaun și se îndreptă spre un dulăpior. Știi ce am aici ? Rom pentru tine. Sper că e rom de bună calitate.

Puse un pahar pe masă și mă privi nerăbdătoare.

— Romul e bun, îl simt de departe ! Dar, Pat, nu e oare cazul să fii ceva mai econoamă acum ? Ca să amîni puțin chestia cu gramofoanele ?

— Nu, răspunse Pat.

— E bine și așa, m-am resemnat.

Romul era falsificat, de asta îmi dădeam seama după culoare și aromă. Negustorul o înșelase, fără îndoială Am băut.

— Excelent, i-am confirmat, mai dă-mi un pahar. De unde l-ai cumpărat ?

— De la magazinul din colț.

„Aha, mi-am zis, desigur, un afurisit magazin de delicatese.“ Mi-am propus să intru cu o ocazie înăuntru și să-i spun proprietarului de la obraz părerea mea.

— E timpul să plec, nu-i așa, Pat ?

Mă privi.

— Încă nu...

M-am apropiat de fereastră. Jos se aprindeau luminile.

— Arată-mi dormitorul tău, am rugat-o.

Deschise ușa și aprinse lumina. Am rămas în prag și am aruncat o privire înăuntru. Mă bîntuiau tot felul de gînduri.

— Deci ăsta-i patul tău, Patrice... am spus, în sfîrșit.

Zîmbi.

— Dar al cui să fie, Robby ?

— Într-adevăr ! Mi-am ridicat privirea. Și aici este telefonul. Acum cunosc și acest amănunt. Am să plec. Rămîi cu bine, Pat.

Îmi cuprinse tîmplele cu mîinile ei. Ar fi fost minunat să fi putut rămîne acum aici, învăluiți de înserare, aproape unul de celălalt, sub plapuma moale și albastră din dormitor... dar ceva mă oprea. Nu era inhibiție, nu era nici frică, și nici prudență... pur și simplu o foarte mare tandrețe, o tandrețe al cărei val stinse dorința.

— Rămîi cu bine, Pat, i-am spus. A fost foarte plăcut la tine. Mult mai plăcut decît poți să-ți imaginezi. Și romul... faptul că te-ai gîndit la asta...

— Dar a fost atît de simplu... o nimica toată...

— Pentru mine n-a fost o nimica. Nu sînt obișnuit cu asemenea atenții.

Camera mea închiriată de la madam Zalewski. Am stat un timp fără să fac ceva deosebit. Nu-mi plăcea deloc ca Pat să se simtă obligată față de Binding. Într-un tîrziu, am traversat coridorul și m-am dus la Erna Bönig.

— Vin într-o problemă serioasă, Erna, am prevenit-o. Care-i situația pe piața forței de muncă feminine ?

— Ei bine, ripostă ea, ce întrebare, ce spadă rece împotriva unui piept lipsit de apărare ! Dacă vrei să știi, lamentabilă.

— Nimic de făcut ? am întrebat-o.

— În ce branșă ?

— Secretară, asistentă...

Mă opri.

— O sută de mii fără serviciu. Doamna are cunoștințe deosebite ?

— E foarte frumoasă.

— Cîte silabe ? întrebă Erna.

— Ce să fie ?

— Cîte silabe scrie pe minut ? În cîte limbi ?

— N-am idee, am răspuns, dar știi, așa, ca înfățișare...

— Dragul meu, replică Erna, îmi dau seama cum stau lucrurile... doamnă de familie bună, cunoscînd zile mai fericite în trecut, este nevoită... și așa mai departe. Nici o șansă, îți spun. Cel mult ca cineva să se intereseze de dînsa și s-o angajeze pe acest considerent undeva. Știi doar în ce scop. Dar dumneata nu urmărești asta... ! ?

— Ciudată întrebare ! am răspuns.

— Mai puțin ciudată decît îți închipui, spuse Erna cu puțină amărăciune în glas. Cunosc și alte cazuri. Mi-am amintit istoria cu șeful ei. Dar vreau să-ți dau un sfat, continuă ea. Încearcă să cîștigi dumneata pentru amîndoi. Asta-i cea mai simplă soluție. Căsătoriți-vă !

— Ar fi ceva, am recunoscut rîzînd. Aș vrea să am și eu atîta încredere în mine.

Erna mă privi ciudat. În pofida vioiciunii, mi se păru îmbătrînită, puțin fanată.

— Vreau să-ți spun ceva, continuă ea. Trăiesc bine și am o mulțime de lucruri, din care unele nici nu-mi sînt de folos. Crede-mă însă... dacă ar veni cineva și mi-ar propune să trăim împreună, așa cum se cuvine, cinstit, aș părăsi tot ce am aici și m-aș muta cu el, la nevoie, chiar într-o cămăruță de mansardă.

Fața ei redobîndi expresia obișnuită.

— Ei, să trecem peste asta... fiecare om ascunde un strop de sentimentalism.

Prin fumul țigării am văzut că-mi face cu ochiul.

— Am impresia că și dumneata !

— Da de unde ? ! m-am apărat eu.

— Ei lasă, pune cel mai ușor stăpînire pe tine atunci cînd nici nu te aștepți...

— Nu-i cazul meu, i-am răspuns.

Pînă la orele 8 am mai rezistat în camera mea... apoi m-am săturat de singurătate, m-am dus la bar, să văd pe indiferent cine.

Valentin se și instalase acolo.

— Stai jos, spuse el. Ce vrei să bei ?

— Rom, i-am răspuns. Începînd de astăzi, am cu romul nişte relaţii cu totul speciale.

— Romul e laptele soldatului, se exprimă sentențios Valentin. Arăţi bine astăzi, Robby.

— Cu adevărat ?

— Da, mai tînăr.

— Și asta-i ceva. Noroc, Valentine !

Am pus paharele pe masă și ne-am uitat unul la celălalt. Apoi ne-a pufnit pe amîndoi rîsul.

— Bătrîne ! spuse Valentin.

— Afurisit tovarăș de pahar ! Ce bem acum ?

— Încă un rom.

— Bine.

Fred ne turnă în pahare.

— Așadar, noroc, Valentin !

— Noroc, Robby !

— Ce cuvînt minunat... noroc ; nu-i așa ?

— E cuvîntul cuvintelor.

L-am mai pronunțat de cîteva ori. Apoi, Valentin plecă.

Am rămas locului. În afară de Fred nu mai era nimeni. Contemplam vechile hărţi luminate, corăbiile cu pînzele lor îngălbenite și mă gîndeam la Pat. Mi-ar fi plăcut s-o chem la telefon, dar m-am stăpînit. Nu voiam să mă gîndesc atît la dînsa. Voiam să o consider ca pe un dar neașteptat, care te face fericit, un dar primit care ți se poate lua din nou... nimic mai mult. Nu voiam să-și facă drum ideea că ar putea fi mai mult. Știam prea bine că orice dragoste include în sine premisa eternității ei și că tocmai în falsitatea acestei premise își are izvorul eternul ei chin. Nu există nimic care să dăinuie. Nimic.

— Dă-mi încă un pahar, Fred ! l-am rugat.

Intră un bărbat însoţit de o femeie. Băură un cobbler [1] la bar. Femeia părea obosită, bărbatul — dornic să o posede. Au plecat curînd.

Mi-am băut coniacul. Poate ar fi fost mai bine dacă n-aş fi vizitat-o după-amiază pe Patrice. Mă obseda farmecul degajat de ceea ce o înconjura. Camera estompată în lumina amurgului, umbrele catifelate, albastre ale serii şi, ghemuită în fotoliu, fata frumoasă vorbind cu vocea ei sumbră şi aspră despre viaţa ei, despre dorinţa de a trăi. Afurisită treabă, deveneam sentimental ! Dar nu se spulbera oare în căldura tandreţii ceea ce pînă în prezent fusese o aventură surprinzătoare, care te făcea să-ţi pierzi răsuflarea ? Nu mă prinsese oare mai adînc decît ştiam şi voiam ? Nu simţisem astăzi, tocmai astăzi, cît de mult mă schimbasem ? De ce am plecat, de ce n-am rămas la ea, aşa cum dorisem de fapt ? Ah ! Fir-ar al naibii, nu eram dispus să mă gîndesc la nimic. Fie ce-o fi, n-avea importanţă dacă aş fi înnebunit de durere pierzînd-o, ea exista, acum era aici, tot restul mi-era indiferent şi putea să se ducă dracului ! Ce importanţă avea să conservi fărîma asta de viaţă ? ! Într-o bună zi, tot avea să vină fluxul cel mare să mături totul din cale.

— Vrei să bei un pahar cu mine, Fred ?

— Oricînd, răspunse el.

Am băut absint. Apoi am jucat zaruri pe alte două pahare. Am cîştigat. Faptul mi-a displăcut. Din acest motiv, am continuat să jucăm. Dar am pierdut abia la a cincea partidă. Ce-i drept, de trei ori la rînd.

— Sînt beat, sau tună afară ? l-am întrebat pe Fred.

Fred ciuli urechile.

— Tună într-adevăr. E prima furtună în anul ăsta.

Am ieşit în prag şi-am privit la cer. Nu se vedea nimic. Era doar cald, şi din cînd în cînd fulgera.

— Pe chestia asta, să mai bem un pahar, i-am propus lui Fred.

N-avu nimic împotrivă.

— Ce poşircă de lemn dulce ! am spus dispreţuitor punînd paharul gol din nou pe tejghea. Şi Fred era de părere că venise timpul să bem ceva mai tare... A propus kirsch [2], iar eu rom. Ca să nu ne certăm, am băut pe rînd cînd una,

[1] Cobbler *(engl.)* : coctail din vin, şampanie şi apă minerală. *(N. tr.)*.

[2] Kirsch *(germ.)* : rachiu de vişine. *(N. tr.)*

cînd alta. Pentru ca Fred să nu aibă atîta de lucru cu turnatul, am folosit pahare foarte mari. Acum eram într-o dispoziţie grozavă. Din cînd în cînd ne uitam afară, să vedem dacă mai fulgeră. Ne-ar fi făcut plăcere să vedem spectacolul, dar n-aveam noroc... Fulgera tocmai atunci cînd ne aflam înăuntru. Fred mi-a povestit că e logodit cu fiica unui proprietar de restaurant automat. Voia să aştepte însă cu însurătoarea pînă la moartea bătrînului, ca să fie sigur că fata moşteneşte şi restaurantul. Am găsit că e un pic prea prudent, dar el m-a asigurat că bătrînul este o canalie de la care nu ştii la ce te poţi aştepta şi care ar fi în stare să lase restaurantul comunităţii metodiste. În această situaţie, am bătut în retragere. Dealtfel, Fred era destul de optimist. Bătrînul răcise, şi Fred presupunea că are gripă, şi gripa e o boală foarte periculoasă. Din păcate, am fost nevoit să-i spun că gripa nu le vine de hac alcoolicilor şi că beţivi pe care-i suflă vîntul prosperă adeseori şi se îngraşă cît timp sînt chinuiţi de această boală.

Fred mărturisi că-i este indiferent ; dacă scapă de boală, poate nimeri însă sub roţile unui automobil. A trebuit să recunosc că există această posibilitate mai cu seamă pe asfaltul umed. Fred a ieşit imediat afară, să vadă dacă nu cumva începuse să plouă. Dar nu pica încă nici un strop. Tuna doar mai puternic. I-am dat să bea un pahar cu suc de lămîie şi m-am dus la telefon. În ultimul moment mi-am amintit că nici nu voiam să telefonez. Am făcut semn cu mîna aparatului şi-am vrut să-l salut scoţîndu-mi pălăria. Apoi am observat că nici n-o am pe cap.

Cînd m-am întors, am dat de Köster şi Lenz.

— Suflă să te miros ! m-a îndemnat Gottfried.

M-am conformat.

— Rom, Kirsch şi absint, constată Lenz. Absint, porcule !

— Dacă-ţi închipui că sînt beat, te înşeli, l-am lămurit. De unde veniţi ?

— De la o reuniune politică Dar lui Otto i s-a părut prea idiot. Ce bea Fred ?

— Suc de lămîie.

— Bea şi tu un pahar.

— Mîine, am replicat. Acum o să mănînc ceva în primul rînd.

Îngrijorat, Köster nu mă slăbea o clipă din ochi.

— Nu te uita așa la mine, Otto ; m-am ameţit, pur și simplu, din pricina poftei de viață. Nu de inimă rea.

— În cazul ăsta, totu-i în ordine, spuse el. Vino totuși să mănînci cu noi.

La orele unsprezece eram din nou treaz de-a binelea. Köster propuse să vedem ce face Fred. Ne-am dus la bar și l-am găsit ca mort, după tejghea.

— Duceţi-l dincolo, spuse Lenz, între timp o să servesc eu.

Împreună cu Köster, l-am reanimat pe Fred. I-am dat să bea lapte cald. Efectul n-a întîrziat. L-am așezat pe un scaun și i-am recomandat să se mai odihnească o jumătate de oră. Lenz o să aibă grijă de toate. Cunoștea toate preţurile și toate reţetele obișnuite de coctail. Jongla cu shakerul de parcă n-ar fi făcut toată viaţa lui altceva.

După o oră apăru și Fred. Avea un stomac de struţ și-și revenea repede.

— Îmi pare rău, Fred, i-am spus, trebuia să fi mîncat ceva înainte.

— Acum mi-a trecut, mă liniști dînsul. Din cînd în cînd, nu-i rău să faci și experiența asta !

M-am dus la telefon și-am chemat-o pe Pat. Tot ceea ce rumegasem în minte mai înainte îmi devenise cu totul indiferent. A răspuns.

— Într-un sfert de oră sînt în faţa porţii, i-am spus, și-am agăţat receptorul. Mi-era teamă că ar putea fi obosită și nu voiam să aud de așa ceva. Doream s-o văd.

Pat a venit. În timp ce descuia ușa de la intrare, am sărutat geamul, acolo unde se profila capul ei. A vrut să-mi spună ceva, dar n-am lăsat-o să vorbească. Am sărutat-o și-am mers împreună de-a lungul străzii, pînă am găsit un taxi. Tuna și fulgera.

— Repede, că ne apucă ploaia ! am prevenit-o.

Ne-am urcat în mașină. Primele picături căzură, pocnind, pe capotă. Din pricina pavajului prost, automobilul ne scutura. Era însă minunat, căci la fiecare zguduitură o simţeam pe Pat. Totul era minunat : ploaia, orașul, băutura, totul, îmi apărea vast și splendid. Mă simţeam în dispoziția aceea excelentă, de o mare luciditate, pe care o dobîndești după ce ai băut mult și ţi-ai revenit. Reţinerile dispăruseră, noaptea era plină de vigoare și strălucire, ni-

mic rău nu se mai putea întîmpla, nimic nu mai era fals.

Cînd am coborît din mașină a început ploaia. În timp ce plăteam, asfaltul pătat de picături întunecate semăna cu blana unei pantere... dar încă înainte de a ajunge la ușă, sub ropotul care se pornise dobîndi scînteieri de negru și argintiu. N-am aprins lumina. Fulgerele luminau camera. Furtuna se dezlănțuise chiar deasupra orașului. Tuna neîncetat.

— Acum cel puțin putem să strigăm fără să ne temem că cineva o să ne audă ! i-am spus lui Pat.

Fereastra părea cuprinsă de flăcări. O clipă, silueta neagră a copacilor din cimitir se profilă pe cerul albastru de sidef, pentru ca din nou să fie înghițită de noapte... o clipă, silueta suplă a Patriciei pluti printre tenebre, fosforescentă, în fața ferestrei : am cuprins-o de umeri, ea s-a cuibărit în brațele mele, i-am simțit gura, respirația și însuși glasul gîndurilor a amuțit...

XII

ATELIERUL NOSTRU CONTINUA să fie gol ca un hambar înaintea secerișului. De aceea ne-am hotărît să nu revindem taxiul pe care-l cumpărasem la licitație, ci să-l exploatăm noi înșine. Lenz și cu mine urma să-l conducem cu rîndul. Köster putea foarte bine să se ocupe, împreună cu Jupp, de atelier, pînă pica ceva de lucru. Am dat cu zarurile cine să pornească primul la drum. Am cîștigat, mi-am umplut buzunarele cu mărunțiș, mi-am luat actele, apoi am trecut încet pe străzi, în căutarea unui loc bun de staționare. Încercam o senzație ciudată inaugurînd prima mea ieșire ! Orice idiot putea să mă oprească și să-mi dea dispoziții. Nu era o senzație prea plăcută. Alunecasem cam departe pe povîrniș ! Nu-mi dădeam prea bine seama de ce de această dată mă afecta mai mult decît de obicei. În sfîrșit, poate că n-o să dureze o veșnicie și, oricum, e mai bine decît să-ți caute nod în papură un șef de birou bolnav de stomac și să fii pus pe liber pentru că i-ai aruncat dosarele în cap !

M-am oprit la o stație unde se aflau numai cinci mașini : era în fața hotelului „Hanul din Waldeck“ în inima cartierului comercial. Puteam spera să pescuiesc repede un client. Am oprit motorul și am coborît. Dintr-o mașină pla-

sată înaintea mea apăru, îndreptîndu-se spre mine, un individ înalt, în manta de piele.

— Ia-o din loc, mîrîi el.

L-am privit liniştit, socotind că un upercut l-ar doborî lesne dacă s-ar ajunge pînă acolo. Mantaua l-ar împiedica să ridice destul de repede braţele.

— N-ai înţeles ? întrebă mantaua de piele, scuipîndu-şi chiştocul la picioarele mele. Ia-o din loc. Sîntem destui aici ! Nu-i nevoie de încă unu !

Era limpede : ivirea unui nou concurent îl irita ; dar aveam dreptul să staţionez acolo.

— Fac cinste cu cîteva rînduri, i-am promis.

După socoteala mea, asta punea capăt incidentului. Aşa se obişnuia cînd erai nou. Se apropie un şofer tînăr.

— În ordine, colega... Lasă-l în pace, Gustav !

Dar ceva din atitudinea mea nu-i era pe plac lui Gustav. Ştiam ce anume. Simţea că are de-a face cu un novice în meserie.

— Număr pînă la trei... mă avertiză el.

Mă depăşea în înălţime cu un cap ; pe asta se şi bizuia. Am înţeles că vorbele nu mai pot folosi la nimic. Devenise limpede : trebuia să plec, sau să-l pocnesc.

— Unu... începu să numere Gustav, descheindu-şi mantaua.

— Lasă-te de prostii ! i-am spus făcînd încă o tentativă de împăcare. Ar fi mai bine să dăm pe gît o duşcă.

— Doi... mormăi Gustav.

Am înţeles că vrea să mă facă zob.

— Şi cu unu face...

Îşi împinse şapca spre ceafă.

— Gura, idiotule ! am ţipat deodată foarte tare.

Surprins, Gustav deschise gura şi înaintă cu un pas. Exact cît trebuia ca să-mi fie la îndemînă. L-am pocnit instantaneu. A fost ca o lovitură de ciocan, plasată cu elanul întregului corp. Köster mă învăţase. Nu ştiam să boxez după toate regulile artei. Socoteam că e inutil : de cele mai multe ori, totul era în funcţie de prima lovitură. Cea pe care o administrasem fusese bună. Gustav se prăbuşi.

— Nu-i strică, comentă şoferul cel tînăr. E un bătăuş înrăit !

L-am aşezat la volanul rablei sale.

— O să-şi revină de la sine.

Eram cam neliniștit. Grăbit, nu ținusem cum trebuie degetul mare și-l luxasem în timpul bătăii. Dacă Gustav își revenea, putea să mă cotonogească. I-am spus tînărului șofer cum stau lucrurile și l-am întrebat dacă n-ar fi mai bine s-o șterg.

— Nu-i nevoie, spuse el, problema e rezolvată. Hai la cîrciumă și fă cinste. Nu ești șofer de meserie, nu-i așa ?

— Nu...

— Nici eu. Sînt actor.

— Și ?

— Trebuie să trăiești... ce să-i faci ?... replică el rîzînd. Teatru... se joacă și-așa destul.

Eram cinci : doi mai în vîrstă și trei tineri. După un timp a apărut și Gustav în local. S-a chiorît buimac la masa noastră și apoi s-a apropiat. Cu mîna stîngă am strîns legătura de chei din buzunar și mi-am propus să mă apăr, cu orice preț, pînă la ultima suflare.

Dar nu s-a ajuns pînă acolo. Gustav a tras cu piciorul un scaun la masa noastră și, prost dispus, s-a prăbușit în el. Birtașul îi puse un pahar înainte. Sosi primul rînd. Gustav își goli paharul. Se bău și al doilea rînd. Gustav se uită strîmb la mine. Ridică paharul.

— Noroc ! îmi spuse, cu o mutră împuțită.

— Noroc ! i-am replicat, și-am dat pe gît paharul.

Gustav scoase un pachet cu țigări. Mi-l întinse fără să mă privească. Am luat una și i-am dat în schimb un foc. Apoi am comandat două porții duble de rachiu de chimen. Le-am băut. Gustav se uită din nou cu coada ochiului la mine.

— Sălbaticule ! îmi spuse, dar pe ton potrivit.

— Imbecilule ! i-am răspuns pe același ton.

Se întoarse cu fața spre mine.

— Lovitura a fost strașnică...

— Întîmplător...

I-am arătat degetul cel mare de la mînă.

— Ghinion, făcu el rîzînd. Pe mine mă cheamă Gustav.

— Pe mine Robert.

— Bine. Atunci, totu-i în ordine, nu-i așa, Robert ? Am crezut că ești un băiețaș care se ține de fustele mă-sii.

— E-n ordine, Gustav.

Din acea clipă am devenit prieteni.

Mașinile înaintau lent. Actorul, căruia i se spunea Tommy, avu norocul să facă o cursă grozavă — pînă la

gară. Gustav una de douăzeci de pfenigi, pînă la cel mai apropiat restaurant. Plesnea de ciudă, căci era obligat să se așeze din nou la coadă pentru cei zece pfenigi cîștigați. Mie mi-a scos în cale întîmplarea... o englezoaică bătrînă, care voia să vadă orașul. Ceva foarte rar. Am tot plimbat-o aproape o oră. La întoarcere mi-au mai picat cîteva curse mai mici. La prînz, cînd ne-am regăsit cu toții, în cîrciumă și am început să ne mîncăm tartinele cu pîine cu unt, aveam impresia că sînt șofer de cînd lumea. Meseria asta năștea un sentiment asemănător fraternității vechilor soldați. Oameni de toate profesiile imaginabile se întîlneau unul cu altul. Cel mult jumătate erau șoferi profesioniști, ceilalți se apucaseră de meseria asta dintr-un motiv oarecare.

După masă am intrat foarte bine dispus în curtea atelierului nostru. Lenz și Köster mă așteptau.

— Fraților, cît ați cîștigat voi ? i-am întrebat.

— Șaptezeci de litri de benzină, raportă Jupp.

— Și-ncolo nimic ?

Lenz se uită cu o expresie sălbatică spre cer.

— Ar trebui să plouă ! Și, ca urmare, o mică ciocnire pe asfaltul alunecos, chiar în fața ușii atelierului ! Nici un rănit ! Doar o reparație frumușică, bănoasă !

— Ia uitați-vă !

Am prezentat în palmă, la vedere, treizeci și cinci de mărci.

— Extraordinar ! făcu Köster. Din ăștia toți, douăzeci sînt cîștig net. Și pe ăștia o să-i dăm gata astăzi. Trebuie să sărbătorim inițierea ta ca șofer !

— Vrem să bem un bol de asprișoară.

— Un bol ? am întrebat. Dar de ce un bol ?

— Pentru că vine și Pat.

— Pat ?

— Nu căsca gura așa de tare, spuse ultimul romantic, am și aranjat totul. La șapte ne ducem s-o luăm de acasă. Dacă nu-ți dă ție prin minte, sîntem siliți să ne descurcăm singuri. În fond, ai cunoscut-o datorită nouă !

— Otto, m-am adresat eu lui Köster, ai văzut o obrăznicătură mai mare ca recrutul ăsta ?

Köster rîse.

— Da ce-ai la mînă, Robby ? O ții cam strîmb !

— Luxată, cred.

Am relatat istoria cu Gustav. Lenz îmi examină mîna.

— Bineînțeles ! Ca student în medicină ieșit la pensie și bun creștin, o să ți-o masez, în ciuda bădărăniilor tale. Hai cu mine, campionule de box !

Ne-am dus în atelier, unde Gottfried luă puțin ulei și tăbărî pe mîna mea.

— I-ai spus lui Pat că sărbătorim prima zi ca șoferi pe taxi ? l-am întrebat.

Fluieră printre dinți.

— Te jenezi cumva, băiete ?

— Tacă-ți gura, m-am răstit, mai cu seamă pentru că avea dreptate. I-ai spus-o tu ?

— Dragostea, explică Gottfried imperturbabil, e ceva măreț. Dar alterează caracterul.

— În schimb, singurătatea te face să-ți pierzi tactul, eremitule vrednic de milă.

— Tactul e înțelegerea tacită de a trece cu vederea greșelile comune, în loc de a le corecta. Deci, un lamentabil compromis. Un veteran german nu se pretează la așa ceva, băiete !

— Dar cum ai proceda în locul meu dacă cineva te-ar solicita să faci o cursă cu taxiul și-ai vedea după aceea că acel cineva e Pat ?

Zîmbi pe sub mustață.

— În nici un caz nu i-aș cere bani pentru cursă, fiule !

L-am îmbrîncit atît de tare, încît a căzut de pe scăunașul său cu trei picioare.

— Caraghiosule ! Știi ce-am să fac ? Am să mă duc s-o iau astă-seară de-acasă cu taxiul.

— Așa-i bine ! Gottfried ridică mîna în semn de binecuvîntare. Numai să nu-ți pierzi libertatea ! E mai prețioasă decît dragostea. Asta o afli însă întotdeauna prea tîrziu. În ciuda acestui fapt, nu-ți dau taxiul. Avem nevoie de el pentru Ferdinand Grau și Valentin. O să fie o seară serioasă, dar măreață.

Ne-am instalat în grădina unei cîrciumioare în afara orașului. Luna umedă atîrna ca o faclă roșie peste păduri. Candelabrele pale ale florilor de castan străluceau, parfumul liliacului te amețea, și pe masă, vasul mare de sticlă cu vinul mirosind a asprișoară părea, în lumina difuză a nopții ce se lăsa, un opal de culoare deschisă, în care se

concentra, albăstruie și sidefie, ultima lumină a serii. Cerusem să fie umplut a patra oară.

Ferdinand Grau prezida. Pat ședea lîngă el. Purta o orhidee roz-pal, pe care i-o dăruise.

Ferdinand pescui o muscă din vinul său și-o puse cu precauție pe masă.

— Priviți-o, spuse el. Ce aripi ! În comparație cu ele, orice brocart e o cîrpă ! Și așa o minunăție trăiește doar o zi, și apoi piere. Se uită pe rînd la noi toți. Știți care este cel mai înspăimîntător lucru pe lumea asta, fraților ?

— Un pahar gol, glumi Lenz.

Ferdinand îl desființă cu un gest.

— Cel mai dezonorant lucru din lume pentru un bărbat, Gottfried, este să fie măscărici ! Apoi ni se adresă din nou nouă. Cel mai înspăimîntător lucru, fraților, este timpul. Timpul. Clipa pe care o trăim și pe care n-o stăpînim niciodată.

Își scoase ceasul din buzunar și-l ținu în fața ochilor lui Lenz.

— Iată, romanticule de trei parale ! Mașina asta infernală care ticăie neîncetat, însoțindu-ne ireversibil în drumul nostru spre neant ! Poți opri o avalanșă, o deplasare de teren... dar timpul nu-l poți opri în loc.

— Dar nici nu vreau, explică Lenz. Vreau să îmbătrînesc în pace. În afară de asta, îmi place variația.

— Omul nu suportă această idee, continuă Grau fără să-l ia în seamă. Nu este în stare s-o suporte. Iată de ce și-a făurit un vis. Vis străvechi al omenirii, vis înduioșător și fără de speranță : eternitatea.

Gottfried rîse.

— Cea mai periculoasă boală a omenirii, Ferdinand, este gîndirea ! O boală incurabilă !

— Dacă ar fi unica, ai fi nemuritor, replică Grau. Un conglomerat de hidrați de carbon, calcar, fosfor și un pic de fier, care poartă cîtva timp, pe acest pămînt, numele de Gottfried Lenz.

Gottfried surîse complezent. Ferdinand își scutură capul său leonin.

— Fraților, viața e o maladie, și moartea începe odată cu nașterea. Fiecare respirație, fiecare bătaie de inimă înseamnă a muri puțin... un mic pas înspre moarte.

— Și fiecare înghițitură, ripostă Lenz. Noroc, Ferdinand ! Cîteodată e al naibii de ușor să mori.

Grau ridică paharul. Peste fața sa mare trecu un surîs ca o furtună mută.

— Noroc, Gottfried, greier vesel pe torentul de dărîmături al timpului. La ce s-o fi gîndit cînd te-a creat forța misterioasă care ne însuflețește ?

— Problema asta să și-o rezolve singură. Dealtfel, Ferdinand, n-ar trebui să vorbești cu atîta dispreț despre asemenea lucruri. Dacă oamenii ar trăi veșnic, tu ai fi șomer, dragule și bunule parazit al morții !

Umerii lui Grau începură să salte. Rîdea. Apoi i se adresă lui Pat :

— Ce părere ai despre sporovăiala noastră, mică floare de lotus purtată de valuri neliniștite ?

Mai tîrziu, mă plimbam, singur cu Pat, prin grădină. Luna se ridicase ceva mai sus, cîmpiile pluteau într-o mare de argint. Umbrele copacilor se întindeau negre și prelungi peste ea, asemănător unor sumbre indicatoare spre regatul incertitudinii. Am coborît pînă la lac, apoi ne-am întors. Pe drum am dat de Gottfried Lenz, care își luase un scaun de grădină și-l așezase adînc în tufișul de liliac. Acum ședea acolo și doar moțul său blond și țigara i se vedeau strălucind din boschet. Jos, lîngă el, se aflau un pahar și bolul cu restul de asprișoară.

— Iată un loc bun ! spuse Pat. În mijlocul tufelor de liliac !

— Nu-i rău deloc.

Gottfried se ridică.

— Încearcă și dumneata.

Pat se așeză pe scaun. Chipul ei strălucea printre flori.

— Sînt nebun după liliac, mărturisi ultimul romantic. Dorul de țară înseamnă pentru mine liliac. În primăvara anului 1934 am plecat valvîrtej din Rio de Janeiro, pentru că mi-am amintit că acasă trebuia să înflorească liliacul. Cînd am ajuns era, bineînțeles, mult prea tîrziu. Rîse. Așa se întîmplă întotdeauna.

— Rio de Janeiro... Pat trase spre ea o creangă înflorită. Ați fost împreună acolo ?

Gottfried încremeni. Pe mine m-au cuprins fiori de groază.

— Uitați-vă la lună, am spus repede. În același timp i-am făcut lui Lenz semn cu piciorul, conjurîndu-l astfel.

În licărirea ţigării l-am văzut schiţînd un surîs şi clipind din ochi. Eram salvat.

— Nu, n-am fost împreună, explică Gottfried. Eram singur pe atunci. Dar ce-ar fi dacă am mai bea un ultim pahar din bolul de asprişoară ?

— Eu nu. Pat scutură din cap. Nu pot să beau atîta.

L-am auzit pe Ferdinand strigîndu-ne şi ne-am îndreptat spre el. Se postase cu toată masivitatea lui în canatul uşii.

— Veniţi înăuntru, copii, ne îmbie el. Noaptea, natura îşi doreşte singurătatea. Oamenii n-au ce căuta noaptea pe cărările ei. Un ţăran sau un pescar e altceva ; dar nu noi, locuitori ai oraşelor, cu instinctele anihilate. Puse mîna pe umărul lui Gottfried. Noaptea-i protestul naturii împotriva leprei civilizaţiei, Gottfried. Un om cumsecade nu suportă situaţia asta mult timp. Îşi dă seama că este ostracizat din cercul necuvîntător al copacilor, al animalelor, al stelelor, al vieţii inconştiente. Prefigură acel surîs ciudat despre care nu ştiai niciodată dacă nu exprimă tristeţe. Veniţi înăuntru, copii ! Să ne încălzim mîinile la focul amintirilor. Ah, ce timpuri minunate, cînd eram încă fire de pai sau salamandre, cu cincizeci-şaizeci de mii de ani înainte ! Doamne, cum am mai decăzut de atunci !...

O luă pe Pat de mînă.

— Dacă n-am avea acel pic de înţelegere pentru frumos, totul ar fi pierdut. Cu o mişcare delicată a labelor sale uriaşe, puse mîna ei pe braţul său. Stea argintie deasupra prăpastiei abrupte... vrei să bei un pahar cu un bărbat foarte bătrîn ?

Pat dădu din cap.

— Da, spuse ea. Tot ce doreşti.

Au intrat amîndoi înăuntru. Privindu-i aşa, unul alături de celălalt, ai fi zis că Pat e fiica lui Ferdinand. Fiica zveltă, temerară şi tînără a unui uriaş obosit, supravieţuitor al unor timpuri preistorice.

La orele unsprezece ne-am întors. Valentin şi Ferdinand în taxiul pe care-l conducea primul. Noi ceilalţi l-am luat pe Karl. Noaptea era caldă, şi Köster a mai făcut un ocol, trecînd prin cîteva sate adormite la margine de drum, cu licăriri de lumină şi arareori cu lătrat de cîine. Lenz şedea în faţă, lîngă Otto, cîntînd. Pat şi cu mine ne ghemuisem în spate.

Köster conducea dumnezeiește. Lua curbele cu o ușurință uimitoare. Părea că se joacă, atît de sigur era pe volan. Nu conducea brutal, ca majoritatea celor ce participau la curse. Puteai să dormi cînd vira pe serpentine, atît de lin conducea mașina. Nu-ți dădeai seama niciodată de viteză.

Percepeam cu urechea zgomotul diferit pe care-l făceau cauciucurile în clipa în care trecea pe altfel de drum. Pe șoselele gudronate fluierau, pe cele cu caldarîm duduiau surd. Farurile goneau ca niște hăitași de culoare gălbuie, prelung întinse în fața noastră, scoțînd brusc din întuneric o alee tremurătoare de mesteceni, un șir de plopi, stîlpi de telegraf ce ni se precipitau în față, case ghemuite și parada mută a lizierelor pădurii. Ne întovărășea deasupra capetelor noastre, uriașă, însoțită de mii de stele, boarea argintie a Căii Lactee.

Viteza creștea. Am acoperit-o pe Pat cu pardesiele noastre. Mi-a surîs.

— Oare mă iubești ? am întrebat-o.

Scutură din cap.

— Dar tu mă iubești ?

— Nu. Ce fericire, nu-i așa ?

— O mare fericire.

— În cazul ăsta, nu ni se poate întîmpla nimic !

— Nimic, spuse ea, și îmi căută pe sub pardesiu mîna.

Șoseaua descria o linie curbă, care cobora spre terasamentul căii ferate. Șinele luceau. Departe de noi se vedea sclipind o lumină roșie. Karl urui mai tare și țîșni înainte. Era un rapid cu vagoane de dormit și vagon-restaurant luminat ca ziua. Am recuperat distanța și curînd alergam în aceeași linie. De la ferestre, călătorii ne făceau semn cu mîna. N-am răspuns. Am trecut înainte. M-am întors. Locomotiva scotea fum și scîntei. Pufăia neagră în noaptea albastră... O întrecusem... dar noi ne îndreptam spre oraș, ne întorceam la taxiurile noastre, la ateliere de reparat și camere mobilate, pe cînd ea duduia, pe lîngă flancurile pădurilor, ale cîmpiilor și ale rîurilor, alerga spre depărtări, în aventura zărilor deschise.

Străzi și case se apropiau clătinîndu-se. Karl se mai potolise, dar continua să scoată zgomote de animal sălbatic.

Köster a oprit în apropierea cimitirului. Nu ne-a dus nici la Pat, nici la mine, a oprit pur și simplu undeva în apropiere, gîndindu-se probabil că dorim să rămînem sin-

guri. Am coborît împreună cu ea. Ceilalţi doi au pornit imediat mai departe, fără să privească înapoi. M-am uitat după ei. O clipă, am avut o senzaţie ciudată. Au plecat, camarazii mei s-au dus, şi eu am rămas. Am rămas. Am alungat acest gînd.

— Haide, i-am spus lui Pat, care mă privea ca şi cum ar fi simţit ceva.

— Du-te şi tu cu ei, îmi zise dînsa.

— Nu mă duc.

— Ai dori totuşi să te duci cu ei...

— Da de unde ?... am contrazis-o, ştiind totuşi că are dreptate. Vino...

Am mers de-a lungul cimitirului, încă puţin ameţit de vînt şi de cursă.

— Robby, aş prefera să mă duc acasă.

— De ce ?

— Nu vreau să renunţi la ceva de dragul meu.

— Ce idee ! am ripostat. La ce renunţ ?

— La camarazii tăi...

— Nu renunţ deloc la ei... doar mîine dimineaţă îi văd din nou.

— Ştii prea bine la ce mă refer, adăugă ea. Înainte erai mult mai mult împreună cu ei.

— Pentru că nu existai tu, i-am explicat deschizînd uşa.

Ea scutură din cap.

— Asta-i cu totul altceva.

— Bineînţeles că-i altceva. Slavă Domnului !

Am luat-o în braţe şi-am dus-o de-a lungul coridorului pînă în camera mea.

— Ai nevoie de camarazii tăi, îmi spuse ea foarte aproape de obrazul meu.

— Am nevoie şi de tine !

— Dar nu într-aşa măsură...

— Asta o să mai vedem...

Am împins uşa şi-am lăsat-o să-mi alunece din braţe. Mă ţinu strîns.

— Sînt un camarad foarte rău, Robby.

— Vreau să sper că e aşa. Nici nu vreau ca o femeie să-mi fie camarad. Vreau o iubită.

— Nu sînt nici măcar asta, murmură ea.

— Dar ce eşti ?

— Nici una, nici alta. Un fragment...

— Asta-i cel mai bine, i-am răspuns. Incită imaginația. Pe asemenea femei le iubești o veșnicie. De cele desăvîrșite te saturi repede. Și de cele prețioase la fel. Dar de fragmente niciodată.

Erau orele patru dimineața. O condusesem pe Pat acasă și mă întorceam la mine. Cerul se luminase puțin. Simțeai zorile.

Am mers de-a lungul cimitirului, am trecut de cafeneaua *Internațional*, îndreptîndu-mă spre locuința mea. Lîngă *Casa Sindicatelor* se deschise ușa unei taverne frecventate de șoferi și o fată ieși. Pălăriuță mică, pardesiu roșu ponosit, cizme înalte de lac... aproape trecusem de ea cînd am recunoscut-o.

— Lisa...

— Bine că te mai vede omul ! zise fata.

— De unde vii ? am întrebat-o.

Făcu o mișcare cu mîna, arătînd spre tavernă.

— Am așteptat acolo. Mă gîndeam că o să treci și tu. E doar ora cînd te întorci acasă.

— Da, e adevărat...

— Vii cu mine ? întrebă Lisa.

Am ezitat.

— Nu pot...

— Nu-i nevoie de bani, spuse ea repede.

— Nu-i vorba de asta, am replicat fără să mă gîndesc, am bani.

— Așa... făcu ea cu amărăciune, și se dădu un pas înapoi.

Am apucat-o de mînă.

— Nu, Lisa...

Era firavă și palidă pe strada pustie, mohorîtă. Așa o întîlnisem cu ani înainte, cînd trăiam singur și apatic, fără gînduri și fără speranță. La început fusese bănuitoare, ca toate fetele astea, dar după ce am stat de cîteva ori de vorbă îmi arătase o încredere și un atașament emoționante. Fusese o legătură ciudată... cîteodată n-o vedeam cu săptămînile, apoi apărea deodată, indiferent unde, așteptîndu-mă. Pe atunci, nici unul nu aveam nimic și pe nimeni... și în aceste condiții, picul de căldură, atmosfera de intimitate pe care ni le puteam dărui însemnase pentru amîndoi mai mult decît obișnuitul. Nu o mai văzusem de mult... iar de cînd o cunoscusem pe Pat, deloc.

— Unde-ai fost atîta timp, Lisa ?

Dădu din umeri.

— N-are nici o importanţă. Am vrut doar să te revăd. Şi-acum, pot să plec.

— Dar cum te descurci ?

— Lasă... spuse ea. Nu te obosi.

Buzele îi tremurau. Aveam impresia că-i flămîndă.

— Fac încă cîţiva paşi cu tine, i-am spus.

Sărmana ei faţă indiferentă, de femeie de stradă, se însufleţi, dobîndind ceva copilăros. Pe drum, am cumpărat într-una din cîrciumile care rămîneau deschise toată noaptea, pentru şoferi, cîte ceva ca să aibă ce mînca. La început a refuzat şi abia cînd i-am spus că mi-e şi mie foame a acceptat. Dar a vegheat ca să nu fiu tras pe sfoară şi să nu mi se strecoare vreo bucăţică mai proastă. N-a vrut să mă lase să cumpăr o jumătate de pfund [1] de şuncă ; era de părere că un sfert e de ajuns, dacă mai cumpăram şi cîrnăciori de Frankfurt. Dar eu am stăruit să cumpăr două sute cincizeci de grame şi două cutii de cîrnăciori.

Locuia într-o mansardă pe care şi-o aranjase puţin. O lampă de gaz se afla pe masă, şi lîngă pat, în gîtul unei sticle, o lumînare. Pe pereţi — imagini scoase din reviste şi fixate cu pioneze. Pe comodă — cîteva romane poliţiste, lîngă ele — un vraf de fotografii pornografice. Mulţi vizitatori, mai cu seamă bărbaţi însuraţi, voiau să privească astfel de poze. Lisa le îndesă repede într-un sertar, din care scoase o faţă de masă ruptă, dar curată.

Am despachetat ceea ce cumpărasem. Lisa se schimbă între timp. Mai întîi îşi scoase rochia, cu toate că ştiam că o dor tare picioarele. Trebuia, doar, să umble atîta... Rămase numai în lenjeria ei neagră şi cu cizmele de lac pînă la genunchi.

— Ce zici de picioarele mele ? întrebă ea.

— Clasa-ntîi, ca-ntotdeauna.

Mulţumită, se aşeză cu satisfacţie pe pat, ca să-şi desfacă şireturile.

— Costă o sută douăzeci de mărci cizmele astea, zise ea, şi mi le arătă. Cît timp îţi trebuie ca să cîştigi banii ăştia, ele s-au şi stricat.

Luă un chimono din dulap şi o pereche de papuci de brocart, cam decoloraţi, rămaşi din zile mai bune. Surîse cu o uşoară nuanţă de vinovăţie. Voia să placă. Pe neaştep-

[1] Aproximativ două sute cincizeci de grame. (*n. tr.*)

tate, am simțit în camera mică de mansardă cum mi se suie un nod în gît, de parcă mi-ar fi murit cineva.

Am mîncat împreună și i-am vorbit cu menajamente. În ciuda acestui fapt, a observat că ceva se schimbase în raporturile noastre. În ochii ei se citea teama. Între noi nu existase altceva decît ce ne dăruise întîmplarea. Dar poate că tocmai asta obliga și lega mai puternic decît orice altceva.

— Pleci ? mă întrebă ea cînd m-am ridicat... ca și cum de multă vreme s-ar fi temut de momentul despărțirii.

— Mai am încă o întîlnire...

Se uită la mine.

— Atît de tîrziu ?

— O întîlnire de afaceri. Importantă pentru mine, Lisa. Trebuie să încerc să dau de cineva. De obicei. acum este la *Astoria*.

Nici o femeie nu are mai multă înțelegere pentru treburi de genul ăsta decît una de profesia Lisei. Dar nici una nu se lasă mințită mai greu. Fața Lisei deveni inexpresivă.

— Ai altă femeie...

— Dar, Lisa... noi doi ne-am văzut atît de puțin... e aproape un an... nu-ți poți închipui...

— Nu, nu mă refer la ce crezi. Ai o femeie pe care o iubești ! Te-ai schimbat. O simt.

— Să vezi, Lisa...

— Ba da ! Recunoaște !

— Nu știu nici eu. Poate...

Se gîndi un timp. Apoi dădu din cap.

— Da... da... bineînțeles... da proastă mai sînt... doar nu-i nimic între noi... Își trecu mîna peste frunte. Nu știu cum de-am putut să mă gîndesc...

Trupul ei subțire stăruia în fața mea emoționant în slăbiciunea și fragilitatea lui. Papucii de brocart... chimonoul... serile lungi și serbede, amintirea...

— La revedere, Lisa...

— Pleci... nu mai rămîi puțin ? Pleci... de pe acum...

Știam ce voia să spună. Dar nu puteam. Era ciudat, dar nu eram în stare, simțeam asta foarte bine. Nu mi se întîmplase niciodată așa ceva. N-aveam concepții exagerate despre fidelitate. Dar nu mai era pur și simplu posibil. Am realizat deodată cît de departe eram de toate astea.

Stătea în cadrul ușii.

— Pleci... Alergă înapoi în cameră. Iată, știu, mi-ai pus aici sub ziar bani... nu vreau... Ia-i... ia-i și pleacă...

— Trebuie să plec, Lisa.

— N-ai să mai vii niciodată.

— Ba da, Lisa...

— Nu, nu, n-ai să mai vii... o știu prea bine ! Nici să nu vii ! Pleacă, pleacă odată...

O podidi plînsul. Am coborît scara fără să întorc capul.

Am mai colindat mult timp străzile. Era o noapte ciudată. Eram foarte treaz și n-aș fi putut dormi. Am trecut pe lîngă *Internațional*, m-am gîndit la Lisa și la anii din urmă, la multe lucruri pe care le uitasem de mult, dar toate astea erau atît de departe, încît mi se părea că nu-mi mai aparțin. Apoi am trecut pe strada lui Pat. Vîntul se înteți se, toate ferestrele casei ei erau cufundate în întuneric. Dimineața se furișa cu pași cenușii pe la uși și am pus capăt hoinăritului, ducîndu-mă acasă. „Doamne, mi-am spus, cred că sînt fericit."

XIII

— N-AI NICI UN MOTIV S-O AS-cunzi pe doamna pe care o tot fereşti de ochii noştri, spuse madam Zalewski. Poate veni oricînd la dumneata. Îmi place...

— Dar nici măcar n-ați văzut-o, am protestat.

— Liniștește-te, am văzut-o, declară madam Zalewski cu emfază, și îmi place — îmi place chiar foarte mult... dar... nu-i o femeie pentru dumneata !

— Cum așa ?

— M-am și mirat cum de-ai dat de o asemenea fată în cîrciumile dumitale. Dar, bineînțeles, cei mai mari be-țivani...

— Ne depărtăm de subiect... am întrerupt-o.

— E o femeie — continuă ea punîndu-și mîinile în șolduri — pentru un bărbat cu o situație prosperă, sigură. Într-un cuvînt : pentru un om bogat !

„Hait ! Ai nimerit-o foarte bine ! mi-am zis în sinea mea. Exact ceea ce-mi lipsea !"

— Asta se poate spune despre orice altă femeie, i-am întors-o iritat.

Își scuturâ micile ei bucle argintii.

— Ai să vezi ! Viitorul o să-mi dea dreptate !

— Ah ! Viitorul ! Mi-am aruncat supărat butonii pe masă. Cine mai mizează astăzi pe viitor ? De ce să te gîndești la viitor de pe acum ?

Madam Zalewski dădu îngrijorată din capu-i majestuos, în semn de dezaprobare.

— Ce ciudați sînteți voi, toți oamenii tineri. Urîți trecutul, disprețuiți prezentul, iar viitorul vă este indiferent. Asta n-o să se sfîrșească bine.

— Ce înțelegi dumneata prin „a se sfîrși bine" ? am întrebat-o. Ce se sfîrșește bine presupune că înainte totul era rău. În cazul ăsta, e de preferat un sfîrșit rău.

— Astea-s răstălmăciri talmudice, spuse madam Zalewski cu demnitate, și se îndreptă hotărît spre ușă. Dar abia puse mîna pe clanță, că rămase locului, ca bătută în cuie. Smoching, șopti ea cu răsuflarea tăiată de mirare, dumneata... ?

Se uită cu ochi mari la costumul lui Otto Köster, atîrnat pe ușa garderobului. Îl împrumutasem, pentru că voiam să merg seara, cu Pat, la teatru.

— Da, eu ! i-am răspuns supărat. Capacitatea dumitale de a combina lucrurile este incomparabilă, stimată doamnă...

Se uită lung la mine. O întreagă furtună de gînduri trecu peste fața ei grasă. Un surîs larg, complice și amuzat le puse capăt.

— Aha, spuse. Și apoi făcu încă o dată :-Aha ! Și, deja afară din cameră, peste umăr, cu șiretenie epicureică, complet transfigurată de eterna bucurie pe care astfel de descoperiri le provoacă femeii : Așa deci, aici am ajuns !

— Da, am ajuns și aici, moașă afurisită, am bombănit în spatele ei, din clipa în care am fost sigur că nu mă mai putea auzi.

Furios la culme, am aruncat jos pantofii mei noi de lac, cu cutie cu tot. Un bărbat bogat... de parcă n-aș fi știut-o.

M-am dus s-o iau pe Pat de acasă. Era în camera ei, gata îmbrăcată, și mă aștepta. Aproape mi s-a tăiat răsuflarea cînd am văzut-o. Pentru prima oară de cînd o cunoșteam, purta o rochie de seară.

Era o rochie de brocart argintiu, care cădea suplu și unduios de pe umerii ei drepți. Părea strîmtă, totuși era îndeajuns de largă ca să nu stînjenească pasul ei lung și frumos. În față era închisă pînă sus, dar spatele era adînc decoltat, în formă de unghi ascuțit. În înserarea pală, albastră, Pat părea, în rochia ei, o faclă argintie, schimbată surprinzător dintr-o dată, solemnă și foarte îndepărtată. Ca o umbră, fantoma doamnei Zalewski apăru în spatele ei, cu degetul ridicat.

— Bine că nu te-am cunoscut în rochia asta ! i-am spus. N-aș fi îndrăznit nicicînd să mă apropii de tine.

— Nu-mi prea vine să te cred, Robby. Surîse. Îți place ?

— Mă neliniștește să-ți spun sincer. Ești cu totul alta !

— Nu-i nici un motiv să te neliniștești. Doar rochiile pentru asta sînt făcute !

— Se prea poate. Pe mine mă cam contrariază. La asemenea rochie ți-ar trebui un alt bărbat. Un bărbat cu bani mulți.

Rîse.

— Bărbații cu bani mulți sînt în majoritatea cazurilor îngrozitori, Robby.

— Dar banii nu, am dreptate ?

— Ai, răspunse Pat. Banii nu.

— E tocmai ce mi-am închipuit.

— Nu crezi că-i așa ?

— Ba da, i-am răspuns. De fapt, banii nu te fac fericit, dar îți dau o teribilă senzație de siguranță.

— Îți asigură independența, dragă, ceea ce înseamnă mai mult... Dar dacă vrei, pot îmbrăca și altă rochie.

— Exclus. Asta-i splendidă. De astăzi o să-i prețuiesc pe croitori mai mult decît pe filozofi ! Oamenii ăștia creează frumusețe. E de o sută de ori mai valoros decît cele mai profunde idei ! Bagă de seamă, o să mă îndrăgostesc pînă la urmă de tine !

Pat rîse. Prudent, am privit în jos, cercetîndu-mi costumul. Köster era mai voinic ca mine și fusesem nevoit să strîng pantalonii, sus, cu ace de siguranță, pentru ca să mi se potrivească întrucîtva. Slavă Domnului, îmi veneau.

Am luat un taxi și ne-am dus la teatru. Cît a durat drumul am fost destul de tăcut, fără să știu prea bine de ce. După ce am coborît și-am plătit cursa, am privit ca hipno-

tizat la șofer. Avea ochii înroșiți de nesomn, era nebărbierit și părea foarte obosit. Luă banii cu nepăsare.

— Cît ai făcut astăzi ? l-am întrebat în șoaptă.

Ridică ochii la mine.

— Merge... răspunse el distant ; mă credea un curios oarecare.

O clipă, m-a stăpînit senzația că trebuie să mă așez lîngă el la volan și să plec... apoi m-am întors. Pat mă aștepta, zveltă și mlădioasă... peste rochia argintie — o jachetă scurtă de aceeași culoare, cu mînecile largi... frumoasă și plină de nerăbdare.

— Vino repede, Robby, începe imediat !

În fața intrării se înghesuiau o mulțime de oameni. Era o premieră importantă. teatrul era luminat de reflectoare, automobilele veneau domol unul după altul, femei în rochii de seară coborau împodobite strălucitor, bărbați în fracuri, cu fețe trandafirii, căptușite cu un strat pufos de grăsime, rîzînd, bine dispuși, cu un aer de superioritate, lipsiți de griji... și printre ei, pîrîind și gemînd, taxiul rablagit, cu șoferul sleit de puteri.

— Dar vino odată, Robby ! îmi strigă Pat radioasă și emoționată. Ai uitat ceva ?

Am aruncat o privire dușmănoasă în jurul meu.

— Nu... i-am răspuns, n-am uitat nimic.

Apoi m-am dus la casă și-am schimbat biletele. Am luat două locuri într-o lojă, deși costau o avere. Nu voiam ca Pat să stea în rînd cu oamenii aceștia atît de siguri de ei, care considerau că totul li se cuvine. Nu voiam să se amestece cu dînșii. Doream să fiu singur cu ea.

Trecuse mult timp de cînd nu mai fusesem la teatru. Nici nu m-aș fi dus dacă Pat n-ar fi dorit-o. Teatru, concerte, cărți... pierdusem aproape toate aceste obiceiuri burgheze. Nu era timpul potrivit pentru așa ceva. Politica era ea însăși un suficient spectacol... împușcăturile din fiecare seară ne ofereau un alt fel de concert... iar cartea uriașă a nevoii exercita o atracție mai puternică decît toate bibliotecile laolaltă.

Fotoliile și stalul erau pline. Îndată ce ne-am găsit locurile, lumina s-a stins. Prin sală stăruia doar reflexul luminilor rampei. Muzica izbucni, făcînd ca totul să plutească pe aripile ei.

Mi-am împins scaunul în colțul lojii. Din această poziție nu eram obligat să văd nici scena, nici fețele palide ale spectatorilor. Ascultam doar muzica și priveam chipul Patriciei. Acordurile melodioase răspîndeau o adevărată vrajă. Ceva ce aducea cu vîntul Sudului, cu o noapte caldă, cu o pînză umflată de vînt sub cerul înstelat. Părea cu totul ireală această transpunere muzicală a *Povestirilor lui Hoffmann*. Lărgea spațiul și-l colora, părea să vuiască în ea fluviul sumbru al vieții, anulase legile gravitației și granițele, nu rămăsese decît strălucire, melodie și dragoste... nu puteai concepe deloc că nevoia, chinul, disperarea coexistă cu această muzică.

Lumina rampei proiecta luciri misterioase pe chipul Patriciei. Se abandonase muzicii, și eu o iubeam, pentru că nu se rezemase de mine și nu mă luase de mînă, pentru că nici măcar nu mă privea, părînd că nu se gîndește deloc la mine, ba chiar că m-a uitat. Nu puteam să sufăr cînd se confundau lucrurile, uram acel instinct gregar care împingea pe unul către celălalt cînd frumusețea și vigoarea unei mari creații deveneau copleșitoare, uram privirile pierdute ale perechilor de îndrăgostiți, acea suficiență tîmpă a îmbrățișării, acea fericire bovină necuviincioasă, care nu era în stare să se ridice deasupra propriului eu, uram întreaga poveste despre contopirea într-o singură ființă a celor ce se iubesc, deoarece găseam că în felul ăsta nu-și puteau afirma în suficientă măsură personalitatea, că nu se puteau distanța suficient de des unul de celălalt, pentru a se putea apropia din nou. Doar cel ce rămînea din cînd în cînd singur gusta fericirea de a fi împreună. Orice altă situație risipea misterul, făcea să scadă tensiunea. Și ce invada cu mai mare brutalitate sfera magică a singurătății decît răzvrătirea simțurilor, abandonul în profunzimea emoției, forța elementelor naturii, furtuna, noaptea, muzica... și dragostea ?...

Lumina se aprinse. Am închis o clipă ochii. Spre ce liman mă purtaseră gîndurile ? Pat se întoarse spre mine. Mi-am dat seama că spectatorii se îngrămădeau spre ieșiri. Era antractul. Am întrebat-o pe Patrice :

— Nu vrei să ieși și tu ?

Scutură din cap.

— Slavă Domnului ! Nu pot suferi cum se holbează unii la alţii în foaier.

Am ieşit ca să-i aduc un pahar cu oranjadă. Bufetul era literalmente asediat. Muzica trezeşte în mulţi o ciudată poftă de mîncare. Cîrnăciorii calzi dispăreau de parcă ar fi izbucnit flagelul foametei. „Ce afacere colosală ar fi fost pentru Muttchen !“ ziceam în sinea mea.

Mi-am croit drum pînă la tejghea şi-am pus mîna pe ultimul pahar de oranjadă, luîndu-l de sub nasul unui individ cu o mustaţă pleoştită, indignat de manierele mele.

Nu-şi stăpîni un mormăit de furie.

— Dumneata ai băut deja două pahare, am spus pentru a-l calma.

— Dar am o sete cît şapte ! îmi replică el.

Nu-mi rămînea altceva de făcut decît să-i ţin piept.

Să iei ceva unui semen este unul dintre cele mai vechi procedee din istoria omenirii... iată motivul pentru care asta îţi produce mereu aceeaşi satisfacţie. Omul nu excelează prin bunătate şi n-o să exceleze niciodată.

Cînd am ajuns cu paharul în lojă, cineva stătea în spatele scaunului lui Pat.

— E domnul Breuer, Robert, mi-l prezentă ea.

„Domnul Diavol“, gîndii eu, şi-l privii prost dispus. Pat spusese Robert, nu Robby. Am pus paharul pe balustradă, aşteptînd ca omul să plece. Purta un smoching impecabil croit. Dar sporovăia despre regie şi distribuţie şi nici gînd s-o şteargă. Pat mi se adresă :

— Domnul Breuer m-a întrebat dacă vrem să mergem după spectacol la *Cascada*.

— Dacă-ţi face plăcere, mergem.

Domnul Breuer ne informă că acolo s-ar putea eventual dansa. Era foarte politicos şi de fapt îmi plăcea foarte mult. Avea acea eleganţă dezagreabilă şi uşurinţă pe care nu le posedam şi despre care credeam că o impresionează pe Pat. Deodată... nu-mi venea să-mi cred urechilor... mi-am dat seama că o tutuia. Cu toate că puteau exista o mulţime de motive nevinovate ca să o facă, în acea clipă l-aş fi aruncat cu multă plăcere în fosa orchestrei.

Se auzi soneria. Muzicanţii îşi acordau instrumentele. Viorile urcau şi coborau, exersînd scala.

— Ne-am înţeles deci, ne întîlnim la fereastră, spuse Breuer îndepărtîndu-se, în sfîrşit.

— Cine-i pierde-vară ăsta ?

— Nu-i un pierde-vară, e un băiat simpatic. O veche cunoștință.

— Am ceva împotriva vechilor cunoștințe !

— Dragă, răspunse Pat, mai bine ascultă !

„*Cascada*... mi-am zis în gînd numărîndu-mi banii, o afurisită de tavernă unde te jupoaie !“

Mînat de o curiozitate maladivă, m-am dus. La prevestirile sumbre ale doamnei Zalewski nu mai lipsea decît acest Breuer. Ne aștepta de pe acum, la ieșire.

Am chemat un taxi.

— Lasă, nu te obosi, spuse Breuer, e destul loc în mașina mea.

— Bine.

Ar fi fost ridicol să mă comport altfel. Totuși, ceva mă irita.

Pat cunoștea mașina lui Breuer. Era un *Packard* mare, parcat în diagonală vizavi de teatru. Se duse de-a dreptul la ea.

— Ai revopsit-o, remarcă ea, oprindu-se în fața mașinii.

— Da, în cenușiu, precizâ Breuer. Îți place mai mult așa ?

— Mult mai mult !

Breuer mi se adresă.

— Ce părere aveți ?

— Nu știu cum a fost înainte, am remarcat.

— Neagră.

— Negru e o culoare foarte frumoasă.

— Nu încape îndoială. Dar un pic de variație nu strică ! În sfîrșit... la toamnă o să-mi iau una nouă !

Am pornit spre *Cascada*. Era un local de dans cu o orchestră excelentă.

— Pare plin pînă la refuz, am spus fericit, odată ce-am ajuns în fața intrării.

— Păcat, zise Pat.

— Rezolv eu problema, ne asigură Breuer, și începu să ducă tratative cu patronul. Părea să fie un obișnuit al localului, căci ni se aduse o masă și scaune ; după cîteva minute eram instalați în cel mai bun loc al sălii, din care puteai cuprinde cu privirea întregul ring de dans. Orchestra cînta un tango. Pat se rezemă de balustradă.

— E mult timp de cînd n-am mai dansat.

Breuer se ridică.

— Îți stau la dispoziție !

Pat se uită fericită la mine.

— Între timp am să comand ceva.

— Bine.

Tangoul a durat mult. În timpul dansului, Pat se uita din cînd în cînd la mine și-mi zîmbea. Îi răspundeam dînd din cap, dar nu mă simțeam în apele mele. Era foarte frumoasă și dansa minunat. Din păcate, și Breuer dansa bine, împreună formau o pereche splendidă. Evoluau în ritmul muzicii de parcă ar fi dansat de multe ori împreună. Am comandat o porție dublă de rom. Cei doi reveniră la masă. Breuer salută cîțiva cunoscuți, astfel încît am rămas o clipă singur cu Pat.

— De cît timp îl cunoști pe junele ăsta ?

— De mult. Dar de ce întrebi ?

— Așa, din curiozitate. Ați fost adesea, aici. împreună ?

Se uită la mine.

— Nu mai știu, Robby !

— Nu se poate să nu știi, am continuat încăpățînat. cu toate că înțelegeam ce vrea să spună.

Dădu din cap și zîmbi. În acele clipe simțeam că o iubesc tare mult. Ținea să-mi demonstreze că uitase tot ce fusese înainte de a intra eu în existența ei. Dar mă zgîndărea un sentiment pe care-l consideram eu însumi ridicol, dar de care, în ciuda acestui fapt, nu puteam scăpa. Am pus paharul pe masă.

— Poți să-mi răspunzi fără grijă. N-are nici o importanță.

Mă privi din nou.

— Crezi că în altă situație am fi aici ? mă întrebă ea.

— Nu, i-am răspuns rușinat.

Orchestra începu din nou să cînte. Breuer se apropie.

— Un blues, îmi spuse el. E minunat. Nu vrei să-l dansezi ?

— Nu !

— Păcat !

— Ar trebui să încerci o dată, Robby, interveni Patrice.

— Mai bine nu.

— Dar de ce nu ? întrebă Breuer.

— Nu mă omor după dans, am răspuns ursuz. Nici n-am putut să învăţ. N-am avut timp pentru aşa ceva. Dar dansaţi dumneavoastră, am eu grijă să mă distrez.

Pat ezita.

— Dar, Pat... i-am spus, îţi face doar atîta plăcere !...

— Asta-i adevărat... dar te distrezi într-adevăr ?

— Şi încă cum ! I-am arătat paharul. Şi ăsta-i un fel de dans.

Au plecat spre ring. I-am făcut semn chelnerului şi mi-am golit paharul. Apoi, m-am apucat să număr migdalele sărate. Lîngă mine stăruia umbra doamnei Zalewski.

Breuer a adus cîteva cunoştinţe la masa noastră. Două femei frumoase şi un bărbat mai tînăr, cu un cap mic, complet chel. Mai tîrziu veni şi un al patrulea. Toţi subţirei, flexibili şi plini de încredere. Pat îi cunoştea pe toţi patru. Mă simţeam greoi, ca o buturugă necioplită. Pînă acum nu ieşisem decît singur cu Pat. Era prima oară cînd făceam cunoştinţă cu oameni pe care-i ştia de mai înainte. N-aveam nici o contingenţă cu ei. Se mişcau lejer şi cu naturaleţe, proveneau din sferele unei vieţi în care nu întîmpinai greutăţi şi unde vedeai doar ceea ce voiai să vezi... descindeau deci dintr-o altă lume. Dacă aş fi fost singur ori cu Lenz sau cu Otto Köster nu m-aş fi sinchisit cîtuşi de puţin, mi-ar fi fost chiar indiferent. Dar era de faţă Pat, ea îi cunoştea, şi asta strica totul, mă paraliza şi mă obliga să compar.

Breuer propuse să mergem într-un alt local.

— Robby, mi se adresă Pat în timp ce ieşeam afară, n-ar fi mai bine să ne întoarcem acasă ?

— Nu. De ce ?

— Te plictiseşti.

— Nicidecum. De ce să mă plictisesc ? Dimpotrivă. Şi ţie îţi face plăcere.

Se uită la mine, dar nu spuse nimic.

Am început să beau. Nu ca înainte, ci vîrtos. Asta a atras atenţia chelului. Mă întrebă ce beau.

— Rom.

— Grog ? se interesă el.

— Nu, rom, a urmat precizarea.

A încercat şi el, dar s-a înecat.

— Mii de draci, exclamă el admirativ, trebuie să fii obişnuit cu otrava asta !

Observaţia stîrni şi interesul celor două femei. Pat şi Breuer dansau. Ea privea adesea spre masa noastră. Dar pe mine nu mă mai interesa. Ştiam că n-am dreptate, dar un demon pusese, aşa deodată, stăpînire pe mine. Mă irita şi faptul că atrăsesem atenţia celorlalţi asupra felului cum beam. N-aveam nici un chef să le impun cu teribilisme de licean. M-am ridicat de la masă şi m-am îndreptat spre bar. Pat îmi părea cu totul străină. Să se ducă naibii cu toate cunoştinţele ei ! Făcea parte din cercul lor. Ba nu, nu făcea parte !

Chelul mă urmă. Am băut împreună cu barmanul o votcă. Barmanii sînt o reală consolare. Te înţelegi cu ei pretutindeni în lumea asta, fără să fii nevoit să vorbeşti. Şi barmanul ăsta nu-şi făcea de ruşine breasla. Doar chelul era slab de înger. Voia să-şi descarce sufletul. Îl interesa o oarecare Fifi... Dar i-a trecut repede. Îmi destăinui că Breuer este de ani de zile îndrăgostit de Pat.

— Nu mai spune ! mi-am exprimat uimirea.

Rîse pe înfundate. I-am închis gura cu o partidă de Oyster. Dar ceea ce mi-a spus mi s-a înfipt în minte. Mă înfuria faptul că mă băgasem într-o asemenea poveste. Mă înfuria că nu puteam rămîne indiferent şi mă înfuria că nu băteam cu pumnul în masă. Dar undeva în mine simţeam voluptatea rece a impulsului distructiv îndreptat nu împotriva altora, ci împotriva mea.

În curînd, chelul începu să gîngăvească şi dispăru. Eu am rămas la bar. Deodată, am simţit un piept tare, rotund lipindu-se de braţul meu. Era una dintre femeile pe care le adusese Breuer. Se aşeză foarte aproape de mine. Ochii ei oblici, de un verde-cenuşiu, mă măsurară pe îndelete. Era o privire la care realmente nu aveai ce răspunde... nu-ţi rămînea decît să treci la fapte.

— E minunat să poţi bea aşa, spuse ea după un timp.

Nu i-am răspuns. Întinse mîna după paharul meu. O mînă ca o şopîrlă, o mînă uscată şi vînoasă, strălucind de bijuterii. Se mişca foarte încet, parcă se tîra. Am înţeles despre ce era vorba. O ţicnită desfrînată... „Scap eu repede de tine, mi-am spus în sinea mea. Mă subevaluezi, puicuţo, pentru că îţi dai seama că sînt necăjit. Dar te înşeli amarnic. Cu femeile mă descurc eu, doar dragostea îmi dă de furcă. Ceea ce mă întristează este visul ce nu-şi găseşte împlinire."

Femeia începu să vorbească. Avea o voce spartă, stridentă. Am observat că Pat se uită la noi. Dar nu m-am sinchisit. Nu mă sinchiseam nici de femeia de lîngă mine. Mi se părea că mă scufund într-un hău fără sfîrșit, lunecos. Nu avea nici o legătură cu Breuer și cunoștințele lui. Nici măcar cu Pat. Era senzația sinistră că realitatea trezește dorințe, dar nu le poate împlini ; că dragostea începe în sufletul unui om, dar că nu se sfîrșește în el ; și că poți întîlni reunit totul : omul, dragostea, fericirea, viața... și că — fapt îngrozitor — este totdeauna prea puțin și se împuținează cu cît pare mai mult. M-am uitat cu coada ochiului spre Pat. Trecea în rochia ei argintie, tînără și frumoasă, o strălucitoare flacără vie ; o iubeam, și dacă-i spuneam „Vino", ea venea, nici un obstacol nu exista între noi doi, ne apropiam unul de altul cît le este cu putință oamenilor să o facă — totuși, cîteodată totul se întuneca și mă chinuia în chip misterios, n-o puteam desprinde din înlănțuirea lucrurilor, n-o puteam scoate din perimetrul existenței care domnea peste noi și în noi, impunîndu-ne legile ei, viața și moartea, strălucirea dubioasă a prezentului ce se precipita încontinuu în neant, iluzia strălucitoare a simțirii, pe care o pierdeai posedînd-o. Niciodată n-o puteai opri, niciodată. Niciodată nu puteai rupe lanțul zăngănitor al timpului, niciodată nu puteai converti neliniștea în seninătate, căutarea în calm, căderea în sprijin. N-o puteam desprinde nici măcar de întîmplare, de ceea ce fusese înainte de a o cunoaște, de miile de gînduri, de amintiri, de ceea ce o modelase înainte să fi apărut eu. nici măcar cunoștințelor astea de aici nu puteam s-o smulg...

Lîngă mine, femeia vorbea cu vocea ei spartă. Căuta un tovarăș pentru o noapte, un crîmpei de viață străină, pentru a se bicîui, pentru a uita, pentru a uita de sine și de certitudinea mult prea dureroasă că nimic nu dăinuie, nici ea, nici partenerul, cel mai puțin un cuplu. Nu urmărea, în realitate, același lucru ca și mine ? Un tovarăș pentru a uita de singurătate, un camarad pentru a suporta absurditatea existenței ?

— Vino, să ne întoarcem la ceilalți, m-am adresat femeii. Ceea ce dorești dumneata... ca și ceea ce doresc eu este fără de speranță...

Mă privi o clipă. Apoi își dădu capul pe spate și începu să rîdă.

Ne-am mai dus încă la cîteva localuri de noapte. Breuer se încălzise, devenise vorbăreț și optimist. Pat, dimpotrivă, mai tăcută. Nu-mi punea întrebări, nu-mi făcea reproșuri, nu încerca să-mi dea explicații, era pur și simplu prezentă, dansa din cînd în cînd, și atunci părea că plutește printr-o ceată de marionete și caricaturi ca o frumoasă corabie, zveltă și tăcută. Cîteodată îmi zîmbea.

Plictisul barurilor de noapte își punea amprenta cenușiu-gălbuie pe pereți și pe chipuri. Orchestra părea să cînte sub un catafalc de sticlă. Chelul bea cafea. Femeia cu mîini ca șopîrla privea fix în gol. Breuer cumpără de la o florăreasă moartă de oboseală trandafiri și-i împărți între Pat și cele două femei. Pe bobocii întredeschiși străluceau picături de rouă mici și transparente.

— Hai să dansăm o dată împreună, îmi spuse Pat.

— Nu..., i-am răspuns, gîndindu-mă la mîinile care o atinseseră în această seară aici, nu, și îmi dădeam seama cît eram de nenorocit și de caraghios.

— Ba da, insistă ea, și ochii i se întunecară.

— Nu, am ripostat, nu, Pat.

Apoi am ridicat cu toții ancora.

— Vă duc acasă, se oferi Breuer.

— Bine.

Avea în mașină un pled, pe care-l puse pe genunchii Patriciei. Păru deodată foarte palidă și obosită. La plecare, femeia care se așezase lîngă mine la bar îmi strecură în mînă un bilețel. M-am prefăcut că n-am observat nimic și m-am urcat în mașină. Pe parcurs m-am uitat pe fereastră. Pat ședea nemișcată într-un colț. Nu-i auzeam nici măcar respirația. Breuer s-a oprit întîi la ea. Știa unde stă, fără s-o fi întrebat. Pat coborî. Breuer îi sărută mîna.

— Noapte bună, i-am urat, fără să mă uit la dînsa.

— Unde să te las ? mi se adresă Breuer.

— La următorul colț de stradă.

— Vă duc cu plăcere acasă, replică el ceva cam repede și prea politicos.

Voia să mă împiedice să mă întorc. Am reflectat dacă e cazul să-l pălmuiesc. Dar îmi era mult prea indiferent ca s-o fac.

— Bine, atunci du-mă la barul *Freddy*.

— Te mai lasă să intri la ora asta ?

— Foarte drăguț din partea dumitale că-mi porți de grijă, dar te asigur că intru oriunde vreau.

Dar după ce am spus-o mi-a părut rău. Fără îndoială, se crezuse colosal și foarte subtil întreaga seară. N-avea rost să-i distrug o astfel de iluzie.

Mi-am luat rămas bun de la el mult mai amabil decît de la Pat.

Era încă destulă lume la bar. Lenz și Ferdinand Grau jucau pocher cu Boliwies, proprietarul unei fabrici de confecții, și cu cîțiva inși.

— Așază-te și tu..., spuse Gottfried, astăzi e zi de pocher.

— Nu, i-am răspuns.

— Uită-te aici, spuse el arătîndu-mi un vraf de bancnote. Fără cacealmale. Plutește un fluid de avuție în aer.

— Bine, am acceptat, fă cărțile !

Cu o pereche de rigi am dat impresia că am caré de valeți !

— Ia te uită ! Pare să fie și noaptea cacealmalelor, chiar în afara jocului, remarcă Ferdinand întinzîndu-mi peste masă o țigară.

Nu intrasem cu intenția să rămîn. Dar acum simțeam teren mai solid sub picioare. Nu eram într-o dispoziție grozavă. Dar regăsisem aici vechea și cinstita mea patrie.

— Adu-mi o jumătate de sticlă de rom ! i-am strigat lui Freddy.

— Bea-l cu vin de Porto, mă sfătui Lenz.

— N-am timp pentru experiențe. Vreau să mă îmbăt.

— În cazul ăsta, bea lichior. V-ați certat ?

— Da de unde !

— Lasă, băiete ! Nu căuta să-l induci în eroare pe bătrînul tău Lenz, care cunoaște toate adîncurile sufletului. Spune da și bea.

— Cu o femeie nu te poți certa. Cel mult poți să te superi pe ea.

— Sînt nuanțe prea rafinate pentru orele trei noaptea. Dacă vrei să știi, eu m-am certat cu fiecare dintre ele. Cînd nu te mai cerți, se termină curînd...

— Bine, am schimbat vorba, cine dă cărțile ?

— Tu, spuse Ferdinand Grau. Cred că te-a cuprins melancolia, Robby ! Nu te lăsa copleșit ! Viața-i frumoasă,

dar imperfectă. Dealtfel, tragi cacealmale teribile pentru starea în care te afli... Două rigi... ce obrăznicie !

— Am văzut cîndva o partidă unde se mizaseră șapte mii de franci pe două rigi, spuse Freddy, de la bar.

— Franci elveţieni, sau francezi ? întrebă Lenz.

— Elveţieni.

— Norocul tău, replică Gottfried. Cu franci francezi n-ai fi putut întrerupe jocul.

Am mai jucat pocher încă o oră. Am cîștigat destul de mult. Bollwies pierdea încontinuu. Beam, dar nu reușeam să mă îmbăt, mă durea doar capul. Vălurile castanii, fluturînde nu apăreau. Totul dobîndea contururi mai precise. Stomacul mă ardea.

— Acum termină cu băutul și mănîncă ceva, spuse Lenz. Fred, dă-i un sandviș și cîteva sardele. Strînge-ţi banii, Robby !

— Încă un tur.

— Bine. Ultimul tur. Dublăm miza ?

— Dublăm, au zis ceilalţi.

Am păstrat fără nici o logică decarul de treflă și riga și-am cerut trei cărţi. Am primit valet, damă, as. Am cîștigat, bătîndu-l pe Bollwies, care avea în mînă caré de optari. Se înfurie grozav. Înjurînd, îmi plăti o grămadă de bani.

— Vezi, spuse Lenz, e noaptea fluidelor !

Ne-am așezat la bar. Bollwies se interesă de Karl. Nu putea uita că Otto Köster învinsese automobilul său sport. Stăruia să-l cumpere pe Karl.

— Vorbește cu Otto, îi spuse Lenz. Cred însă că mai curînd ţi-ar vinde o mînă.

— Să nu exagerăm, răspunse Bollwies.

— Tu nu înţelegi asta, replică Lenz, tu, fiu al secolului XX, veșnic cu gîndul la afaceri !

Ferdinand Grau rîdea. Fred la fel. Pînă la sfîrșit am rîs cu toţii. Dacă nu rîdeai de secolul al XX-lea nu-ţi rămînea altceva de făcut decît să te împuști. Dar nu puteai rîde mult timp. De fapt, era de plîns.

— Știi să dansezi, Gottfried ?

— Bineînţeles. Doar am fost odată profesor de dans. Ai și uitat ?

— A uita... lasă-l să uite, spuse Ferdinand Grau. Uitarea e secretul tinereţii eterne. Îmbătrînești doar datorită memoriei. Uităm mult prea puține lucruri.

Lenz interveni :

— Nu, se uită întotdeauna doar ce n-ar trebui uitat !

— Poţi să mă înveţi ? am insistat.

— Să dansezi ? Într-o seară, băiete ! Ăsta-i tot necazul tău ?

— N-am necazuri, ci dureri de cap !

— Boala secolului nostru, Robby, observă Ferdinand. Cel mai bine ar fi să ne naştem fără cap.

Am mai intrat la cafeneaua *Internaţional.* Alois tocmai voia să tragă obloanele.

— Mai e cineva înăuntru ? l-am întrebat.

— Rosa.

— Hai să bem toţi trei un păhărel.

— S-a făcut.

Rosa şedea lîngă bar şi tricota nişte ciorăpei de lînă pentru fetiţă. Mi-a arătat modelele. Terminase de acum o jacheţică.

— Cum merge treaba ? am întrebat-o.

— Prost. Toţi împuşcă francul.

— Să-ţi împrumut ceva bani ? Ia priveşte... am cîştigat la pocher.

— Banii cîştigaţi la joc aduc noroc, zise Rosa, scuipă bancnotele şi le bagă în geantă.

Alois aduse trei pahare. Apoi, cînd veni şi Fritzi, încă unul.

— Stingerea, spuse el. Sînt mort de oboseală.

Stinse lumina. Am plecat. La uşă, Rosa îşi luă rămas bun de la noi. Fritzi îl luă de braţ pe Alois. Mergea proaspătă şi dezinvoltă, în timp ce lîngă ea, el îşi tîrşîia picioarele pe asfalt. Am rămas locului şi m-am uitat după ei. Am văzut cum Fritzi se apleacă spre chelnerul murdar şi strîmb şi-l sărută. Indiferent, el s-a ferit. Şi pe neaşteptate, nu ştiu cum s-a întîmplat, în timp ce-mi plimbam privirea peste strada pustie, peste casele cu ferestrele întunecate şi cerul rece al nopţii, mă copleşi, buimăcindu-mă ca lovitura puternică a unui pumn, un dor nebun de Patrice. Nu mai înţelegeam nimic... nu mai mă înţelegeam pe mine însumi, nici de ce mă purtasem aşa, nu mai înţelegeam întreaga seară, nu mai înţelegeam nimic.

Rezemat de zidul unei case, am stat un timp privind în gol. Nu pricepeam de ce mă comportasem aşa. Intrasem

într-o poveste care îmi întunecase judecata și mă făcuse nedrept, ceva care mă azvîrlise dintr-o extremă în alta, distrugînd tot ceea ce construisem cu greu.

Stăteam dezorientat, neștiind ce să fac. Nu voiam să mă întorc acasă... starea mea de spirit s-ar fi înrăutățit. Într-un tîrziu, mi-am adus aminte că la Alfons mai era încă deschis. M-am îndreptat într-acolo. Intenționam să rămîn pînă în zori. Alfons n-a spus nimic cînd m-a văzut intrînd. M-a măsurat dintr-o privire și a continuat să-și citească ziarul. În afară de mine nu mai era nimeni în bar. Mă gîndeam la Pat. Mereu și mereu la dînsa. Mă gîndeam la felul cum mă purtasem. Îmi aminteam brusc de fiecare amănunt. Totul se întorcea împotriva mea. Numai eu eram de vină. Mă comportasem ca un nebun. Priveam fix masa. Sîngele îmi vuia în cap. Eram îndîrjit și furios pe mine însumi și cu totul descumpănit. Eu și numai eu stricasem totul.

Pe neașteptate, răsună un zgomot de sticlă sfărîmată. Spărsesem cu toată forța un pahar.

— Și asta-i o distracție ! spuse Alfons ridicîndu-se de pe scaun.

Mi-a scos cioburile din mînă.

— Îmi pare rău, i-am spus. A fost un act necugetat. un moment de rătăcire.

Aduse vată și plasture.

— Du-te la fete, mă sfătui el, e mai bine.

— Lasă, i-am replicat. Mi-a trecut. A fost un acces de furie.

— De furie scapi distrîndu-te, nu iritîndu-te, îmi explică Alfons.

— Asta-i, dar trebuie și să poți.

— Chestie de exercițiu. Dar voi toți vreți imposibilul. Timpul rezolvă orice.

Puse la gramofon placa cu *Miserere* din *Trubadurul.* Se lumina repede de ziuă.

M-am dus acasă. Alfons îmi mai dăduse să beau un pahar mare de Fernet-Branca. Simțeam în cap bătaia surdă a unor ciocane. Strada nu-mi mai părea netedă. Umerii îmi erau ca de plumb. Îmi făcusem suma.

Am urcat încet scara și-am căutat în buzunar cheia. În semiîntuneric am auzit respirația unei ființe. Ceva vag,

nedefinit, se ghemuise pe treapta de sus a scării. Am făcut doi paşi.

— Pat..., am şoptit fără să înţeleg ceva. Pat... ce faci aici ?

Se mişcă.

— Cred că am dormit un pic...

— Bine, dar cum ai intrat ?

— Ştii doar că am cheia de la intrare...

— Nu la asta mă refer. Vreau să spun... Beţia se risipi, am văzut treptele uzate ale scării, peretele coşcovit, rochia argintie, pantofii fini, strălucitori... mă refer la faptul că te afli aici...

— Asta mă întreb şi eu...

Se ridică şi se întinse ca şi cum ar fi fost cel mai firesc lucru din lume să se afle, noaptea tîrziu, aici pe scară. Apoi începu să adulmece.

— Lenz ar spune acum... coniac, rom, cherry, absint...

— Plus Fernet-Branca, am mărturisit înţelegînd abia acum. Dumnezeule, Pat, eşti o fată extraordinară, şi eu un idiot înfiorător !

Am descuiat uşa, am ridicat-o dintr-o dată şi-am dus-o în braţe de-a lungul coridorului. Se cuibărise la pieptul meu, un cocor argintiu, o pasăre obosită... am întors capul într-o parte, ca să nu-mi simtă respiraţia duhnind a alcool, şi mi-am dat seama : în ciuda faptului că surîdea, era cuprinsă de un tremur.

Am instalat-o într-un fotoliu, am aprins lumina şi-am adus un pled.

— Dacă mi-ar fi dat prin cap, Pat... în loc să bat drumurile şi să-mi pierd timpul prin baruri aş fi... ah ! prostul de mine... ţi-am telefonat de la Alfons şi-am fluierat în faţa casei tale... am crezut că nu vrei, pentru că nu răspundeai...

— De ce n-ai venit după ce m-ai condus acasă ?

— Asta aş vrea să ştiu şi eu...

— E mai bine dacă pe viitor îmi dai şi cheia apartamentului, ca să nu mai fiu nevoită să aştept afară.

Zîmbea, dar buzele îi tremurau şi-am înţeles în clipa aceea ce însemna pentru ea... întoarcerea la mine, aşteptarea şi tonul curajos şi degajat pe care-l arborase...

— Pat..., am rostit repede, cu totul deconcertat, Pat, tremuri de frig, trebuie să bei ceva, am văzut la Chow

lumină, mă duc repede la el, rușii ăștia au întotdeauna ceai, mă întorc imediat. Am simțit cum un val cald urcă în mine. N-am să uit niciodată hotărîrea ta, i-am spus din ușă, și-am parcurs repede coridorul.

Orlow nu se culcase încă. Ședea în fața icoanei Maicii Domnului din colțul camerei, sub care ardea o candelă. Ochii îi erau înroșiți. Micul samovar de pe masă scotea aburi.

— Vă rog să mă scuzați, i-am spus, o întîmplare neprevăzută... puteți să-mi dați un pic de ceai fierbinte ?

Pentru ruși, întîmplări de acestea nu reprezintă nimic neobișnuit. Mi-a dat două pahare, zahăr și o farfurie plină de fursecuri.

— Sînt tare bucuros că-ți pot fi de folos, mărturisi el, îmi permiți să-ți ofer... am fost și eu adesea în situații asemănătoare... cîteva boabe de cafea de rontăit...

— Vă mulțumesc, vă mulțumesc din toată inima. Le primesc cu plăcere...

— Dacă mai ai nevoie de ceva, spuse el, și în această clipă atitudinea sa era foarte frumoasă, nu mă culc încă ; mă bucură dacă...

Pe coridor am strivit boabele de cafea în gură, ele tăiau mirosul de alcool. Pat ședea lîngă lampă și se pudra. Am rămas o clipă în ușă. M-a impresionat s-o văd cu cîtă atenție se uita în oglinjoara ei în timp ce-și trecea puful peste tîmple.

— Bea un pic de ceai, e tare fierbinte. Luă ceașca. O priveam cum bea. Dracu știe ce-a fost astă-seară, Pat.

— Știu eu prea bine ! replică dînsa.

— Adevărat ? Eu nu știu !

— Nici nu-i necesar, Robby. Știi de pe acum nițel cam mult pentru a fi într-adevăr fericit.

— Se poate. Dar nu prea merge ca, de cînd te cunosc, să devin din ce în ce mai copilăros.

— Ba dimpotrivă ! E chiar mult mai bine decît să devii din ce în ce mai rezonabil !

— E un punct de vedere. Ai o metodă bună de a mă scoate din încurcătură. Cred însă că s-au strîns prea multe !

Puse ceașca pe masă. Stam rezemat de pat și aveam senzația că mă întorsesem dintr-o lungă și grea călătorie acasă.

Ciripit de păsări. Afară, pe coridor, se închise o uşă. Era doamna Bender, îngrijitoarea de sugari. M-am uitat la ceas. Peste o jumătate de oră, Frida se instala în bucătărie şi nu mai puteam ieşi neobservaţi. Pat dormea încă. Respira adînc şi regulat. Era păcat să o trezesc. Dar eram nevoit s-o fac.

— Pat...

Murmură ceva în somn.

— Pat..., am chemat-o, blestemînd în gînd toate camerele mobilate din lume. Pat... e tîrziu. Trebuie să te îmbraci.

Deschise ochii şi zîmbi, caldă de somn, ca un copil. Eram mereu surprins cît de senină era dimineaţa cînd se deştepta din somn şi-mi plăcea tare mult această trăsătură a firii ei. Eu nu mă deşteptam niciodată bine dispus.

— Patrice, doamna Zalewski îşi perie de pe acum proteza...

— Astăzi rămîn la tine...

— Aici ?

— Da...

M-am ridicat din pat.

— E o idee grozavă... dar îmbrăcămintea ta... rochia şi pantofii sînt de seară...

— În cazul acesta, rămîn pînă deseară...

— Şi acasă ?...

— Telefonăm că am rămas undeva peste noapte.

— Se face... Ţi-e foame ?

— Încă nu.

— Pentru orice eventualitate, o să şterpelesc repede cîteva chifle proaspete. Sînt atîrnate afară, la uşa coridorului. Acum mai am încă timp să le iau.

Cînd am reintrat în cameră, Pat stătea la fereastră. Purta doar pantofii ei argintii. Lumina blîndă a zilei ce începea îi cădea ca un val peste umeri.

— Am uitat tot ce s-a întîmplat ieri, Pat, nu-i aşa ?

Confirmă dînd din cap, fără să se întoarcă.

— O să evităm pur şi simplu prezenţa celorlalţi. Dragostea adevărată nu suferă pe nimeni. Aşa n-o să ne mai certăm şi n-o să mai facem crize de gelozie. Şi Breuer ăsta să se ducă dracului, cu întreaga lui societate, nu-i aşa ?

— Da, răspunse ea, dar împreună cu doamna Markowitz.

— Doamna Markowitz ? Da cine mai e și asta ?

— Cea cu care ai stat la bar, la *Cascada*.

— Aha, am făcut, deodată destul de bine dispus, aha, doamna aceea !

Mi-am scotocit buzunarele.

— Ia te uită. Tot a folosit la ceva povestea aia. Am cîștigat o grămadă de bani la pocher. Avem cu ce să ieșim astă-seară în oraș, nu-i așa ? Doar noi doi, așa cum se cuvine ! Ceilalți nu mai există pentru noi, ești de acord ?

Dădu din cap.

Soarele răsărea în spatele acoperișului Casei Sindicatelor.

Ferestrele începură să sclipească. Părul Patriciei era plin de lumină și umerii păreau de aur.

— Ce spuneai că învîrtește Breuer ăsta ? Mă refer la profesie !

— E arhitect.

— Arhitect, am repetat cam mirat, căci mi-ar fi plăcut să nu fie nimic. Ei, arhitect ! Ce mare lucru, nu-i așa, Pat ?

— Da, dragă.

— Nimic deosebit, nu-i așa ?

— Nimic, răspunse Pat convinsă, și se întoarse rîzînd, absolut nimic. Un rahat.

— Și camera asta nu-ți pare prea mizerabilă, Pat ? Alții au, bineînțeles,...

— E minunată camera asta, mă întrerupse Pat, este o cameră într-adevăr splendidă și nu știu alta mai frumoasă, iubitule !

— Și eu, Pat, am defectele mele și nu sînt decît un șofer de taxi, dar...

— Ești un amor, un hoț de chifle, un băutor de rom și-un iubit !

Dintr-o săritură, se agăță de gîtul meu.

— Prostule, cît de frumoasă e viața !

— Doar alături de tine, Pat ! Crede-mă !

Dimineața se cățăra pe scările cerului minunată și strălucitoare.

Jos, în cimitir, pe pietrele funerare, treceau valuri ușoare de ceață învolburate de vînt. Vîrfurile copacilor se scăldau de pe acum în plină lumină. Din coșurile caselor se ridica vîrtejul fumului. Distribuitorii anunțau apariția

primelor ziare. Iar noi ne-am culcat ca să mai gustăm din somnul ușor de dimineață, acea veghe la porțile visului, unul în brațele celuilalt, sorbindu-ne respirația, într-o contopire ciudată. Apoi, pe la nouă am telefonat, dîndu-mă drept consilierul Burkhard, colonelului Egbert von Hake, apoi lui Lenz, ca să-mi preia cursele cu taxiul.

M-a întrerupt imediat.

— Lasă, băiete, amicul tău Gottfried nu-i degeaba un cunoscător al variațiilor sufletului omenesc. Am prevăzut situția asta. Distracție plăcută, inimă de aur !

— Tacă-ți gura, i-am răspuns fericit.

La bucătărie am explicat că m-am simțit rău și că rămîn pînă la prînz în pat. De trei ori am fost nevoit să resping atacul îngrijorat al doamnei Zalewski, care-mi oferea ceai de mușețel, aspirină și comprese. Apoi am reușit s-o introduc pe Patrice, pe furiș, la baie, și am fost lăsați în pace.

XIV

PESTE O SĂPTĂMÎNĂ, BRUTARUL își făcu, pe neașteptate, apariția în curte, cu *Ford*-ul său.

— Robby, du-te să vezi despre ce-i vorba, mă îndemnă Lenz, aruncînd prin fereastră o privire plină de venin. Fără îndoială că acest Cassanova de patiserie vine să reclame ceva.

Brutarul părea mai curînd posomorît.

— Mașina are ceva ? l-am întrebat.

El scutură din cap.

— Dimpotrivă, merge grozav. Doar este ca și nouă acum !

— Cu siguranță ! am confirmat, privindu-l cu un interes sporit.

— Iată..., începu el. În sfîrșit... Aș dori o altă mașină. Mai mare... Privi jur împrejur. N-aveați atunci un *Cadillac* ?

Am înțeles de îndată ce se întîmplase. Bruneta cu care trăia îl pusese cu botul pe labe.

— Da, *Cadillac*-ul ! am reluat cu entuziasm. Trebuia să fi profitat de ocazie ! Era o splendoare ! Și-a schimbat stăpînul pentru șapte mii de mărci. Aproape pe gratis !

— Eh, chiar pe gratis...

— Ba chiar pe gratis ! am repetat cu emfază, gîndindu-mă ce trebuia să fac mai departe. Pot să mă informez, am spus mai apoi. Poate că cel care-a cumpărat-o are nevoie de bani. Se întîmplă adesea în zilele noastre ! Un moment.

M-am dus în atelier şi am povestit repede ce s-a întîmplat. Gottfried se năpusti :

— Băieţi, de unde putem face rost iute de un alt *Cadillac* ?

— Asta-i treaba mea ! am zis eu. Ai grijă mai degrabă de brutar, să nu ne scape între timp.

— S-a înţeles !

Gottfried o luă din loc.

I-am telefonat lui Blumenthal. Nu-mi făceam mari speranţe, dar întotdeauna trebuie să încerci. Era la birou.

— Aţi dori să vindeţi *Cadillac*-ul dumneavoastră ? l-am întrebat fără înconjur.

Blumenthal începu să rîdă.

— Am un client, am continuat, care ar plăti cu bani gheaţă pînă la ultima centimă.

— Cu bani gheaţă..., făcu Blumenthal după o secundă de gîndire ; pentru vremea noastră, e un cuvînt înzestrat cu cea mai pură poezie.

— Asta-i şi părerea mea ! am încuviinţat, devenind deodată foarte întreprinzător. Atunci, putem discuta problema ?

— De discutat se poate discuta oricînd ! făcu Blumenthal.

— Bine ! Cînd aş putea să vă văd ?

— Azi după masă am timp ! Să zicem la ora două, aici, în biroul meu.

— Bine !

Am pus receptorul în furcă.

— Otto ! am exclamat foarte agitat. N-aş fi crezut-o niciodată, dar mi se pare că se întoarce *Cadillac*-ul nostru.

Köster îşi abandonă hîrtiile.

— Cu adevărat ? Vrea să-l vîndă ?

Am încuviinţat şi m-am uitat prin fereastră la Lenz cum îi împuia capul brutarului.

— O cîrmeşte greşit ! am spus cu vădită îngrijorare. Vorbeşte prea mult. Brutarul e un munte de suspiciune.

Trebuie convins prin tăcere. Mă duc să-l schimb pe Gottfried.

Köster izbucni în rîs.

— Noroc, Robby !

Am ieșit, făcîndu-i cu ochiul... Dar nu mi-am crezut urechilor. Lui Gottfried nici nu-i trăsnise prin cap să ridice în slăvi, prematur, virtuțile *Cadillac*-ului ; pur și simplu îi explica brutarului, cu înflăcărare, cum își coc indienii din America de Sud turta de mălai. L-am privit cu recunoștință, apoi m-am întors către brutar :

— Din păcate, nu vrea să vîndă...

— De asta m-am temut și eu ! interveni cu promptitudine Lenz, ca și cum am fi fost înțeleși dinainte.

Am ridicat din umeri.

— Păcat... Dar e de înțeles.

Nehotărît, brutarul rămase pe loc. I-am aruncat o privire lui Lenz.

— N-ai putea să mai încerci o dată ? întrebă el fără să zăbovească.

— Tocmai asta o să și fac ! i-am răspuns. A acceptat totuși să stea de vorbă cu mine peste puțin timp. Unde aș putea să vă întîlnesc după aceea ? l-am întrebat pe brutar.

— Voi fi aici pe la patru... O să mai trec o dată...

— Bine ! În mod sigur am să obțin un răspuns definitiv. Sper ca lucrurile să se aranjeze pînă la urmă.

Brutarul a dat din cap a încuviințare. Apoi s-a urcat în *Ford*-ul său și a șters-o.

— Ți-a luat Dumnezeu mințile ! izbucni Lenz de îndată ce interlocutorul nostru dispăru după colțul străzii. Întîi să-l reții cu forța pe individ, ca mai apoi tu să-l lași să-ți scape !

— Logică și psihologie ! i-am întors-o, bătîndu-l pe umăr. Nu înțelegi nimic în treaba asta, bunul meu Gottfried...

Mi-a îndepărtat mîna.

— Psihologie..., făcu el disprețuitor. Cea mai bună psihologie este norocul chior ! Și ăsta a fost cazul. Individul n-o să se mai întoarcă niciodată...

— O să se întoarcă la ora patru !

Gottfried mă învrednici cu o privire plină de compătimire.

— Pariezi ? m-a provocat.

— Cu plăcere, i-am răspuns, dar o să pierzi ! Cunosc genul ăsta de oameni mai bine decît tine. Trebuie doar încă puţin „încălzit". Şi apoi, nu pot să-i vînd un lucru care nu mai este al nostru !

— Ah, Dumnezeule, dacă-i vorba numai de atît !... spuse Gottfried înălţîndu-şi capul. N-ai s-ajungi vreodată la ceva în viaţă, copilaş ! Tocmai cu asemenea lucruri se fac adevăratele afaceri... Vino să-ţi ţin un curs gratuit despre viaţa economică modernă.

După masa de prînz am plecat la Blumenthal. Eram ca un ied care trebuie să-l viziteze pe jupînul lup... Soarele încingea asfaltul şi cu fiecare pas simţeam micşorîndu-se pofta de a intra în frigarea lui Blumenthal. Cel mai bine era să termin cît mai repede.

— Domnule Blumenthal, i-am spus de cum am intrat, nedîndu-i răgaz să scoată vreo vorbuliţă, vă fac îndată o propunere interesantă. Aţi plătit pe *Cadillac* cinci mii cinci sute de mărci... vă ofer şase mii, dacă reuşesc să-l vînd. Asta o să se hotărască în seara asta.

Blumenthal trona în spatele biroului şi tocmai mînca un măr. Se opri din mîncat şi mă privi o clipă.

— Bine ! fornăi el, după care continuă să ronţăie.

Am aşteptat pînă a aruncat cotorul în coşul cu hîrtii.

— Aşadar, sînteţi de acord ? l-am întrebat.

— O clipă !

Scoase un alt măr din sertarul biroului.

— Vrei şi dumneata unul ?

— Mulţumesc, nu acum...

Muşcă zgomotos din carnea fructului.

— E bine să mănînci multe mere, domnule Lohkamp. Merele prelungesc viaţa ! În fiecare zi cîteva mere... şi nu mai ai niciodată nevoie de doctor !

— Nici măcar dacă îmi rup un braţ ?

Rînji, azvîrli cel de-al doilea cotor şi se ridică.

— În cazul ăsta, n-o să-ţi rupi nici un braţ !

— E practic ! am replicat, aşteptînd ce o să urmeze.

Discuţia asta despre mere îmi stîrnea bănuieli. Blumenthal luă o cutie cu trabucuri dintr-un mic dulap şi mi-o întinse. Erau ţigările de foi pe care le cunoscusem.

— Şi astea prelungesc viaţa ? l-am întrebat.

— Nu, o scurtează... Se compensează cu merele...

Expiră un nor de fum, apoi mă privi de jos în sus cu capul aplecat într-o parte, ca o pasăre gînditoare.

— A compensa, domnule Lohkamp, a compensa mereu, iată întregul secret al vieţii !

— Cînd poţi s-o faci...

Clipi din ochi.

— Da, *a putea*, ăsta este secretul. Ştim prea mult şi putem prea puţin. Pentru că ştim prea mult !

Izbucni în rîs.

— Iartă-mă... filosofez întotdeauna puţin după ce mă ridic de la masă !

— Este cel mai bun prilej ! am remarcat... Aşadar, compensaţia se va face şi pentru *Cadillac*, nu-i aşa ?

Ridică o mînă.

— Un moment !

Supus, am plecat capul. Blumenthal şi-a dat seama, şi asta i-a stîrnit rîsul.

— Nu-i ceea ce gîndeşti ! Voiam doar să-ţi fac un compliment. Mă iei prin surprindere de cum treci pragul, dai cărţile pe faţă !... Bine calculat pentru bătrînul Blumenthal ! Ştii la ce m-am aşteptat ?

— Că o să încep oferindu-vă patru mii cinci sute de mărci.

— Exact ! Dar ai fi dat greş. Vrei să-l vinzi cu şapte mii, nu-i aşa ?

Prudent, am ridicat din umeri.

— De ce neapărat cu şapte mii ?

— Pentru că ăsta a fost primul preţ pe care mi l-ai cerut.

— Aveţi o memorie extraordinară !

— În ce priveşte cifrele. Numai pentru cifre. Din nefericire. Atunci, ca să terminăm : îţi dau maşina pentru şase mii !

Am bătut palma în semn de învoială.

— Slavă Domnului ! am exclamat cu un sentiment de uşurare. E prima afacere după multă vreme. *Cadillac*-ul, s-ar părea, ne poartă noroc.

— Şi mie ! făcu Blumenthal. Cîştig şi eu cinci sute de mărci din treaba asta.

— Da... Dar de ce îl vindeţi atît de repede ? Nu vă mai place ?

— Simplă superstiţie ! declară Blumenthal. Nu refuz nici o afacere din care cîştig...

— Ce superstiţie nemaipomenită !

Îşi legănă chelia lucioasă.

— Dumneata nu crezi, dar e adevărat. Ca să nu dau greş în alte treburi. Să refuzi astăzi o afacere înseamnă să sfidezi destinul... Şi nimeni nu-şi mai poate permite aşa ceva !

La patru jumătate, Gottfried Lenz, cu o mutră grăitoare, aşează dinaintea mea, pe masă, o sticlă de gin goală.

— Aş vrea să mi-o umpli, copilaş ! Plină ochi ! Îţi aminteşti de rămăşagul nostru ?

— Îmi amintesc, am spus, dar e prea devreme.

Fără un cuvînt, Gottfried îmi bagă ceasul lui sub nas.

— Patru şi jumătate, am constatat. Poate că-i ora oficială. Oricine poate să întîrzie... Dealtfel, sînt dispus să pariez două contra una... dublînd miza !

— De acord ! încuviinţă solemn Gottfried. Cum s-ar zice, patru sticle de gin care nu mă costă nimic. Asta se numeşte eroism pe poziţii pierdute. Glorios, copilaş, dar în acelaşi timp greşit.

— Să avem răbdare.

Nu eram nici pe departe atît de sigur pe cît voiam să las impresia. Dimpotrivă, presupuneam de pe acum că brutarul nu va mai veni. Ar fi trebuit să-l reţin dimineaţă. Nu te puteai bizui pe dînsul.

Cînd sirena fabricii de arcuri, din faţă, sună ora cinci, Gottfried puse pe masă, în tăcere, încă trei sticle goale. Apoi se sprijini de fereastră şi mă privi.

— Mi-e sete ! spuse el apăsat, după un timp.

În clipa aceea am auzit din stradă zgomotul de neconfundat al unui motor de *Ford*. Imediat apoi, maşina brutarului viră ca să intre la noi.

— Dacă ţi-e sete, iubitul meu Gottfried, m-am adresat plin de demnitate, fugi iute de-mi cumpără cele două sticle de rom, preţul pariului pe care l-am cîştigat. Ai dreptul, gratuit, la o duşcă. Îl vezi afară pe maistrul brutar ? Psihologie, băieţaş. Şi acum, strînge de pe masă sticlele astea goale de gin. Mai apoi, poţi s-o iei din loc cu taxiul. Eşti încă prea crud pentru afacerile delicate... Salutare, fiule !

Am ieşit şi i-am relatat brutarului că probabil vom putea obţine maşina. Clientul cerea şapte mii cinci sute de mărci, dar fără îndoială, pînă la urmă, o să accepte şapte mii, bani gheaţă.

Brutarul mă asculta atît de distrat, încît m-a cuprins mirarea.

— Trebuie să-i telefonez din nou la ora şase ! i-am spus în cele din urmă.

— La şase ?

Brutarul se trezi din torpoare.

— La şase trebuie să... Se întoarse deodată către mine. Vreţi să mă întovărăşiţi ?

— Unde ? l-am întrebat surprins.

— La prietenul dumneavoastră, pictorul. E gata tabloul.

— A, la Ferdinand Grau !

Încuviinţă.

— Haideţi ! Mai apoi putem să vorbim despre maşină.

— Foarte bine ! am exclamat. Dar e destul de departe. Cel mai bine ar fi să plecăm de îndată.

Ferdinand Grau arăta prost. Avea o figură de un cenuşiu-verzui, întunecată, buhăită. Ne-a primit la uşa atelierului. Brutarul abia s-a uitat la dînsul. Era ciudat de nesigur şi emoţionat.

— Unde este ? a întrebat pe nerăsuflate.

Ferdinand făcu un gest spre fereastră. Tabloul era acolo, pe un şevalet. Brutarul intră repede şi rămase nemişcat, foarte aproape de portret. După o clipă, îşi scoase pălăria. Se grăbise atît de tare, încît uitase de asta pînă atunci.

Ferdinand continua să stea lîngă uşă, cu mîne.

— Cum îţi merge, Ferdinand ? l-am întrebat.

Schiţă un gest nedesluşit.

— S-a întîmplat ceva ?

— Ce vrei să se fi întîmplat ?

— Arăţi prost...

— Nimic altceva ?

— Nu, i-am răspuns, nimic altceva...

Îşi puse mîna sa mare pe umărul meu şi surîse cu chipul unui bătrîn Saint-Bernard.

Am așteptat încă un moment. Apoi ne-am îndreptat spre brutar. Am fost surprins privind tabloul. Capul era foarte reușit. După fotografia de la nuntă și celălalt instantaneu foarte șters, Ferdinand pictase o femeie încă tînără, care privea înainte cu niște ochi serioși, puțin neliniștiți.

— Da, spuse brutarul fără să se întoarcă. e într-adevăr dînsa !

A spus-o mai mult pentru sine decît pentru noi și mi s-a părut că nici n-a băgat de seamă că dăduse grai gîndului.

— Aveți lumină suficientă ? întrebă Ferdinand.

Brutarul nu răspunse.

Ferdinand se apropie de el ca să întoarcă puțin șevaletul. Apoi reveni și îmi făcu semn să-l întovărășesc în micuța cameră învecinată cu atelierul.

— N-aș fi crezut-o în vecii vecilor ! făcu el uluit. Vînătorul ăsta de chilipiruri înduioșat ! Plînge !

— O dată înduioșarea cuprinde pe fiecare ! am comentat eu. Numai că pentru individul ăsta e prea tîrziu...

— Prea tîrziu ! repetă Ferdinand. Întotdeauna prea tîrziu. Așa-i în viață, n-ai ce să-i faci, Robby !

Păși încet încoace și-ncolo.

— Să-l lăsăm o clipă singur. În răstimpul ăsta putem juca o partidă de șah.

— Ai o inimă de aur ! i-am spus.

S-a oprit din mers.

— Ce vrei să spui ? Asta nu-i ține nici de cald, nici de frig. Dacă ar trebui să ne gîndim fără încetare la lucrurile astea, nici o ființă omenească n-ar mai avea dreptul să rîdă, Robby...

— Ai încă o dată dreptate ! am spus. Atunci, să facem repede o partidă.

Am aranjat piesele și am început să jucăm. Ferdinand cîștigă foarte lesne. M-a făcut mat cu o tură și un nebun, fără ajutorul reginei.

— E ciudat, am spus, dai impresia că n-ai dormit de trei zile și joci ca un pirat !

— Joc întotdeauna bine cînd sînt melancolic, răspunse Ferdinand.

— Dar de ce ești melancolic ?

— Uite-așa... Pentru că se înnoptează. Un om normal este întotdeauna prins de melancolie cînd se lasă seara. Fără vreun motiv special. Se întîmplă...

— Dar numai cînd ești singur, am adăugat.

— Bineînțeles. Ceasul umbrelor. Ceasul singurătății. Ora cînd coniacul are cel mai bun gust.

Se duse să caute o sticlă și două pahare.

— N-ar fi cazul să ne întoarcem la brutar ? l-am întrebat.

— Îndată.

Umplu paharele.

— În sănătatea ta, Robby !... Pentru că odată trebuie să dăm cu toții ortul popii.

— În sănătatea ta, Ferdinand ! Pentru că deocamdată sîntem încă în viață !

— Cîteodată, spuse el, nici n-a lipsit mult ca să fie trecut hotarul... Un motiv ca să mai tragem o dușcă.

— Bine.

Am revenit în atelier. Se întunecase. Cu umerii lăsați, brutarul stătea tot în fața portretului. Părea jalnic și rătăcit în uriașa cameră goală și am avut impresia că se împuținase.

— Doriți să împachetez portretul ? întrebă Ferdinand.

Tresări.

— Nu...

— Atunci, vi-l trimit mîine.

— N-ar putea să mai rămînă aici ? se interesă șovăitor brutarul.

— Dar de ce ? făcu Ferdinand cu surprindere, apropiindu-se. Nu vă place ?

— Ba da... dar aș dori totuși să-l las aici...

— Nu înțeleg...

Brutarul înălță rugător ochii spre mine. Am priceput... îi era teamă să agațe tabloul la el acasă, din pricina canaliei cu părul negru. Poate că îi era rușine s-o aducă pe moartă acolo.

— Ferdinand, am intervenit eu, tabloul poate foarte bine să rămînă aici dacă e plătit...

— Bineînțeles...

Ușurat, brutarul scoase carnetul de cecuri. S-au apropiat amîndoi de masă.

— Vă mai datorez patru sute de mărci ? întrebă brutarul.

— Patru sute douăzeci, precizâ Ferdinand. Cu rabat cu tot. Doriţi o chitanţă ?

— Da, răspunse brutarul. Cum se obişnuieşte...

În tăcere, completară cecul şi chitanţa. Am rămas lîngă fereastră, privind jur împrejur. În ramele lor aurite, chipurile portretelor refuzate şi neplătite străluceau pe pereţi în penumbra înserării. Părea o adunare fantomatică de dincolo de lume şi toţi aceşti ochi nemişcaţi dădeau impresia că fixează tabloul de lîngă fereastră, care urma acum să li se alăture şi asupra căruia înserarea arunca o ultimă sclipire de viaţă. Stăruia o impresie stranie... cele două siluete care scriau aplecate asupra mesei, umbrele şi toate aceste chipuri tăcute.

Brutarul se duse din nou spre fereastră. Ochii injectaţi se asemănau cu nişte bile de sticlă, gura era întredeschisă, buza inferioară atîrna, lăsînd să i se vadă dinţii înnegriţi ; o imagine caraghioasă şi tristă... La etajul de deasupra cineva începu să cînte la pian un exerciţiu oarecare, mereu acelaşi. Sunetul era ascuţit şi obsedant. Ferdinand Grau rămăsese aproape de masă. Îşi aprinse o ţigară. Flăcăruia chibritului îi lumină chipul. Cufundată în semiobscuritate, încăperea păru uriaşă şi puternic înălbăstrită la lumina micii scăpărări roşiatice.

— Se mai poate face vreo modificare la portret ? întrebă brutarul.

— Ce anume ?

Ferdinand Grau se apropie. Brutarul arătă bijuteriile.

— Se poate scoate asta ?

Era vorba de broşa mare de aur pe care a cerut-o în mod deosebit atunci cînd a comandat tabloul.

— Desigur ! spuse Ferdinand. Chiar stricâ obrazului. Portretul nu are decît de cîştigat dacă o facem să dispară.

— Asta cred şi eu.

Şovăi o clipă.

— Cît m-ar costa ?

Ferdinand îmi aruncă o privire.

— Nimic ! răspunse el binevoitor. Dimpotrivă, dumneavoastră vi se cuvine un rest. Vor fi mai puţine elemente pe tablou.

Surprins, brutarul înălţă capul. Un moment, dădu impresia că s-a prins. Dar mai apoi spuse hotărît :

— A, nu, lăsaţi !... aţi pictat-o totuşi.

— Este exact...

Am plecat. Pe scară, privindu-i spatele încovoiat, m-am îndoiosat de brutar şi de faptul că propria lui conştiinţă i-a imputat înşelătoria cu broşa. Nu prea îmi făcea plăcere ca tocmai în această dispoziţie sufletească să încep tocmeala cu *Cadillac*-ul. Dar mi-am spus că o parte din tristeţea sa, fără îndoială sinceră în ce priveşte pe soţia decedată, fusese provocată doar de faptul că bruneta pe care o oploşise la dînsul era o canalie şi m-am simţit din nou gata de atac.

— Putem aranja treaba la mine, mi-a spus brutarul cînd am ieşit.

Am făcut un semn de încuviinţare. Îmi convenea de minune. Fără îndoială, brutarul credea că va fi mai puternic între cei patru pereţi ai săi... dar eu mă bizuiam pe ajutorul brunetei. Aceasta ne aştepta de acum în faţa uşii.

— Vă felicit din toată inima ! am spus înainte ca brutarul să fi putut deschide gura.

— Pentru ce ? întrebă ea repede, privindu-mă cu ochii-i ageri.

— Pentru *Cadillac*-ul dumneavoastră, am răspuns eu imperturbabil.

— Scumpete !

Dintr-o săritură, se agăţă de gîtul brutarului.

— Dar încă n-am...

Încerca să se desprindă din braţele ei, ca să-i poată explica. Dar dînsa nu ceda, răsucindu-se în jurul lui ca să-l împiedice să vorbească. Rînd pe rînd vedeam, privind peste umărul brutarului, strîmbătura vicleană şi batjocoritoare a femeii, şi deasupra umărului ei capul de vierme alb al brutarului, care, dojenitor, protesta zadarnic. În sfîrşit, reuşi să se elibereze.

— N-am încheiat încă tîrgul ! gîfîi dînsul.

— Ba da, am spus cu multă cordialitate, sîntem înţeleşi ! Iau asupra mea tocmeala pentru cele cinci sute de mărci. N-o să plătiţi pentru *Cadillac* nici un pfenig peste şapte mii de mărci ! Vă convine ?

— Bineînţeles ! sări iute bruneta. Este într-adevăr un preţ convenabil, scumpete !

— Ajunge !

Brutarul ridică mîna.

— Dar ce te-a apucat ? ţipă dînsa. Mai întîi eşti gata să cumperi maşina, şi acum nu mai vrei !

— Ba da, vrea ! am intervenit eu. Am pus totul la punct...

— Ei bine, atunci... soumpete... pentru ce...

Se lipea strîns de el. Brutarul încercă din nou să se desprindă, dar dînsa îşi apăsa sînii rotunjori pe braţul bărbatului. Chipul acestuia era iritat, dar rezistenţa îi slăbea.

— *Ford*-ul..., începu el.

— Intră, evident, în socoteală.

— Pentru patru mii de mărci.

— Ăsta-i preţul lui iniţial ? l-am întrebat eu prietenos.

— Trebuie scăzut din socoteală preţul lui de patru mii de mărci ! declară ritos brutarul. Găsise acum punctul de contraatac, după lovitura-surpriză de la început. Maşina e ca nouă...

— Nouă..., am continuat, după reparaţia aceea nemaipomenită.

— Chiar dumneavoastră aţi recunoscut azi-dimineaţă...

— Azi-dimineaţă era altceva. Există nou şi nou... după cum cumperi sau vinzi. Pentru patru mii de mărci ar trebui ca *Ford*-ul dumneavoastră să aibă barele de protecţie din aur !

— Patru mii de mărci, sau stricăm tîrgul ! spuse încăpăţînat brutarul. Din nou îşi revenise şi părea stăpînit de dorinţa recuperării a ceea ce pierduse datorită slăbiciunii de adineauri.

— Atunci, la revedere ! am replicat întorcîndu-mă spre brunetă. Îmi pare rău, scumpă doamnă, dar nu pot lucra în pagubă. Nu cîştigăm nimic de pe urma *Cadillac*-ului, ca atare nu ne putem permite să recuperăm un *Ford* vechi, la un preţ astronomic ! Rămîneţi cu bine !

Dînsa mă reţinu. Ochii îi scînteiau. Se aruncă asupra brutarului.

— Tu însuţi ai spus de o sută de ori că *Ford*-ul nu mai face doi bani ! scrîşni ea, şi ochii-i începură să lăcrimeze.

— Două mii de mărci ! am spus eu. Două mii de mărci, cu toate că pentru noi echivalează cu o sinucidere.

Brutarul tăcea.

— Hai, vorbeşte, spune ceva ! De ce stai fără să deschizi gura ? şuieră bruneta.

— Mă duc să aduc *Cadillac*-ul, am încheiat eu. În timpul ăsta puteţi discuta problema între dumneavoastră.

Am avut senzaţia că cel mai bun lucru era să dispar. Bruneta avea să-mi facă jocul.

Peste o oră m-am întors cu *Cadillac*-ul, Mi-am dat seama imediat că cearta se terminase cel mai simplu din lume. Brutarul părea mototolit şi o mică pană din fulgii patului îi atîrna de haină... Dimpotrivă, bruneta jubila, îşi sălta sînii şi arbora un surîs satisfăcut şi perfid. Se schimbase, şi acum purta o rochie de mătase, diafană, care se mula foarte tare pe trup. Pe ascuns, mi-a făcut cu ochiul şi mi-a dat să înţeleg prin semne că totul se aranjase.

Am făcut o plimbare de probă. Bruneta s-a tolănit confortabil pe scaunul încăpător, trăncănind fără încetare. Aş fi avut chef s-o zvîrl afară, dar mai aveam nevoie de dînsa. Brutarul, mai degrabă melancolic, stătea lîngă mine. Arborase, cu anticipare, doliu pentru banii lui şi, dintre toate, acesta e doliul cel mai sincer.

Ne-am întors acasă la brutar şi am intrat înăuntru. A părăsit camera ca să-şi caute banii. Acum părea un om bătrîn şi am observat că îşi cănea părul. Bruneta îşi lunecă mîinile de-a lungul rochiei.

— Am pus bine ţara la cale, nu-i aşa ?

— Da, am aprobat-o cu scîrbă.

— Vreau o sută de mărci comision...

— Asta era, aşadar ! am spus eu.

— Zgîrcitul ăsta de ţap bătrîn ! şuşoti ea confidenţial, apropiindu-se de mine. E plin de bani, dar ca să-l faci să cheltuie o para... Nici nu vrea măcar să-şi facă testamentul. Bineînţeles, totul o să revină copiilor, şi eu o să rămîn cu buzele umflate. Nu-i chiar aşa de vesel cu boşorogul.

Se apropie şi mai tare de mine, cu sînii provocatori.

— Aşadar, spuse ea, o să trec mîine pe la dumneata pentru cele o sută de mărci. La ce oră eşti de găsit ?... Sau ţi-ar conveni să vii aici ? Rîse scurt. Mîine după masă o să fiu singură.

— Am să vi le trimit, i-am tăiat-o.

Continuă să rîdă.

— Adu-le chiar dumneata ; sau ţi-e teamă ?

Fără îndoială, mă credea timid și voia să-mi dea de înțeles cît mai clar cu putință despre ce era vorba.

— Nu mi-e teamă, i-am replicat, dar n-am timp. Tocmai mîine trebuie să mă duc la doctor. Un vechi sifilis, înțelegeți ? Așa ceva îți amărăște întreaga viață.

Făcu atît de repede un pas înapoi, încît aproape se împiedică de un fotoliu de pluș. În clipa aceea, brutarul reveni în cameră. Aruncă bruneței o uitătură bănuitoare. Apoi îmi numără banii pe masă. Număra încet, ezitînd. În timpul ăsta, umbra lui se mișca pe tapetul cu trandafiri și număra și ea. În timp ce scriam chitanța mă gîndeam că scena asta se mai jucase o dată astăzi. Numai că în locul meu fusese Ferdinand Grau. Cu toate că n-avea nici o însemnătate, faptul mi s-a părut neobișnuit.

Am fost bucuros cînd am ieșit afară. Era o atmosferă caldă, de vară. *Cadillac*-ul strălucea la marginea străzii.

— Ei bine, prietene, îți mulțumesc ! m-am adresat mașinii lovindu-i ușor botul. Reînmoiește-ți cît mai curînd isprăvile !

XV

SCÎNTEIETOARE ȘI PLINĂ DE LUmină, dimineața străjuia cîmpiile. Așezați la marginea unui luminiș, Pat și cu mine luam micul dejun. Obținusem două săptămîni concediu și mă aflam cu ea în drum spre mare.

În fața noastră staționa pe șosea un mic și vechi *Citroën*. Îl luasem în contul *Ford*-ului obținut de la brutar, și Köster mi-l împrumutase pe perioada concediului. Îți făcea impresia unui asin răbdător, atît era de încărcat cu geamantane.

— Să sperăm că n-o să se prăbușească pe drum, am spus cu îngrijorare.

— N-o să se prăbușească, mă liniști Pat.

— De unde știi ?

— Știu. Așa. Pentru că este concediul nostru.

— Posibil. Dar eu mai știu în ce tristă stare e axul din spate. Mai cu seamă cu încărcătura asta.

— E unul dintre frații lui Karl. O să reziste.

— Un frate foarte rahitic.

— Nu-l vorbi de rău, Robby... e cel mai frumos automobil pe care-l cunosc în momentul de față.

— Vino lîngă mine, Pat !

— Ce dorești ?

— Greu de ghicit !

Am rămas cîtva timp întinși, unul lîngă altul, pe pajiște. Dinspre pădure, vîntul adia cald și blînd. Mirosea a rășină și a ierburi.

— Spune-mi, Robby, întrebă Pat după un răstimp, ce fel de flori sînt cele de acolo, de lîngă pîrîu ?

— Anemone, i-am răspuns, fără să mă uit.

— Dar, dragul meu, nu-i cu putință, anemonele sînt mai mici ; și afară de asta, înfloresc doar primăvara.

— E adevărat. Atunci, sînt rîjnice.

Scuturâ din cap.

— Știu cum e rîjnica. Asta nu se aseamănă deloc cu ea !

— Atunci, sînt cucute.

— Dar, Robby ! Cucuta e albă, nu roșie !

— În cazul ăsta, nu mai știu nimic ! Pînă acum dacă eram întrebat, mă descurcam cu aceste trei flori. Întotdeauna s-a crezut că e vorba de una dintre cele trei.

Ea începu să rîdă.

— Păcat. Dacă aș fi știut asta, m-aș fi declarat mulțumită de cînd ai pomenit de anemone.

— Cucuta, am precizat, cucuta mi-a adus cele mai multe succese.

Se ridică în capul oaselor.

— E foarte nostim ! Ai fost întrebat chiar atît de des ?

— Nu chiar așa des. Și în împrejurări diferite:

Își sprijini mîinile de pămînt.

— De fapt, este rușinos să trăiești pe acest pămînt și să nu știi aproape nimic despre el. Nici măcar cîteva denumiri.

— Nu te necăji, i-am spus, este mult mai rușinos să nu știi la ce bun trăiești pe pămînt. În situația asta, cîteva nume în plus sau în minus nu mai contează.

— Asta-i părerea ta ! Dar cred că o spui din lene.

M-am întors spre ea.

— Bineînțeles. Dar asupra lenii nu s-a reflectat însă destul. Ea este izvorul întregii fericiri și capătul oricărei filosofii. Vino, culcă-te din nou lîngă mine. Omul stă prea puțin culcat. Stă tot mereu în picioare sau jos. Asta nu-i

sănătos pentru sentimentul de plăcere animalică. Doar în poziţie orizontală eşti complet împăcat cu tine însuţi.

Se auzi apropiindu-se şi trecînd pe lîngă noi bîzîitul unei maşini.

— Un *Mercedes* mic, am precizat, fără să mă ridic. De patru cilindri.

— Mai vine unul, completă Pat.

— Da, îl şi aud. Un *Renault*. Are capota ca un rît de porc ?

— Exact.

— Atunci, e un *Renault*... Ascultă însă, acum vine ceva serios ! O *Lancia !* Asta o să le ajungă din urmă pe celelalte două ca lupul pe miei ! Ascultă-i, te rog, motorul ! Parcă-i o orgă !

Automobilul trecu ca vîntul.

— Despre maşini ştii mai mult decît trei nume, nu-i aşa ? întrebă Pat.

— Bineînţeles. Şi în cazul ăsta, ele corespund realităţii.

Pat izbucni în rîs.

— Faptul ăsta-i trist sau nu ?

— Nu-i deloc trist. E doar firesc. Cîteodată prefer o maşină bună unor cîmpii împestriţate cu flori !

— Inimă împietrită a secolului XX ! Nu eşti deloc sentimental...

— Ba da, te-ai convins cu automobilele.

Se uită la mine.

— Şi eu la fel, zise Pat.

Din brădet se auzea glasul cucului. Pat începu să numere.

— De ce numeri ?

— Nu ştii ce se spune ? De cîte ori cîntă cucul, atîţia ani mai ai de trăit.

— Aşa-i, ştiu. Dar mai există şi altă credinţă. Cînd auzi cucul cîntînd, să-ţi numeri zornăind banii. Atunci se înmulţesc.

Mi-am scos mărunţişul din buzunar şi l-am făcut să zornăie puternic în palme.

— Aşa eşti tu, spuse Pat rîzînd. Eu vreau să trăiesc, şi tu vrei bani.

— Ca să am cu ce trăi, i-am replicat. Un idealist autentic doreşte să aibă bani. Banii constituie libertatea turnată în monedă. Şi libertate înseamnă viaţă.

— Paisprezece, numără Pat. Te-am auzit exprimîndu-ţi mai înainte o altă părere !

— Aceea era din epoca întunecată a vieţii mele. N-ar trebui să se vorbească cu dispreţ despre bani. Banii determină pe multe femei să se îndrăgostească. Iar pe de altă parte dragostea naşte în mulţi bărbaţi aviditatea. Banii deci favorizează idealurile... şi dragostea materialismul.

— Eşti în vervă astăzi, remarcă Pat. Treizeci şi cinci...

— Bărbatul — am continuat să-i explic — devine avid de bani mînat de dorinţele femeii. Dacă n-ar exista femeia, n-ar exista nici bani, şi bărbaţii ar fi o seminţie eroică. În tranşee nu erau femei... şi faptul că cineva poseda undeva ceva avere nu juca nici un rol... ceea ce conta era doar bărbăţia lui. Nu-i o pledoarie în favoarea tranşeelor... ci doar pune dragostea în adevărata ei lumină. Amorul trezeşte instinctele maligne ale bărbatului... dorinţa de posesiune, de onoruri, de cîştig şi de siguranţă. Nu degeaba dictatorilor le plac colaboratorii însuraţi... în această situaţie sînt mai puţin periculoşi. Nu degeaba preoţii catolici sînt celibatari... altfel, n-ar fi ajuns niciodată misionari atît de îndrăzneţi.

— Eşti într-o vervă grozavă astăzi, remarcă Pat admirativ. Cincizeci şi doi.

Mi-am băgat banii din nou în buzunar şi mi-am aprins o ţigară.

— Nu vrei să termini odată cu număratul ? Ai trecut cu mult peste şaptezeci de ani.

— O sută, Robby ! E o cifră apreciabilă. Atît aş vrea să trăiesc.

— Toată stima, ăsta zic şi eu curaj ! Dar ce vrei să faci cu atîţia ani ?

Îmi aruncă o privire fugară.

— Asta rămîne de văzut. Părerile mele despre viaţă diferă de ale tale.

— Nu încape îndoială. Dealtfel, se spune că doar primii şaptezeci sînt cei mai dificili. După aceea, totul se simplifică.

— O sută, anunţă Pat în timp ce ne pregăteam de plecare.

Marea ne ieşi în întîmpinare ca o enormă şi argintie pînză de corabie. Cu mult înainte de a o vedea, i-am simţit boarea sărată... orizontul se lărgea şi devenea din ce în ce mai luminos... apoi, deodată, ea se dezvălui ochilor noştri, neliniştită, puternică, nesfîrşită.

Şoseaua descria o curbă care trecea foarte aproape de ţărm. Apoi venea o pădure, şi în spatele ei un sat. Am întrebat de casa unde urma să locuim. Era situată puţin dincolo de sat. Adresa ne-o dăduse Köster. După război locuise un an încheiat acolo.

Era o vilă mică, izolată. Luînd un viraj elegant, am oprit *Citroën*-ul în faţa vilei şi-am claxonat. O faţă lată apăru la o fereastră, ne privi timp de o secundă şi dispăru.

— Să sperăm că nu-i domnişoara Müller.

— Mi-e indiferent cum arată, spuse Pat.

Uşa se deschise. Slavă Domnului, nu era domnişoara Müller. Era servitoarea. Domnişoara Müller, proprietăreasa casei, îşi făcu apariţia un minut mai tîrziu. O doamnă cu păr argintiu, delicată, cu înfăţişare de fată bătrînă. Purta o rochie neagră închisă pînă la gît, şi o broşă de aur în formă de cruce.

— Pune-ţi pentru orice eventualitate ciorapii, Pat, i-am şoptit după ce-am aruncat o privire asupra broşei. Apoi m-am dat jos din maşină. Cred că domnul Köster ne-a anunţat.

— Da, mi-a telegrafiat că veniţi. Mă examină cu atenţie. Ce face domnul Köster ?

— Ah ! Destul de bine... în măsura în care poate să-ţi meargă bine în zilele noastre.

Ea dădu din cap şi continuă să mă examineze.

— Îl cunoaşteţi de mult ?

„Mă supune unui adevărat interogatoriu“, mi-am spus, şi am informat-o de cînd îl cunoşteam pe Otto. Păru mulţumită. Pat se apropie. Îşi pusese ciorapii. Privirea domnişoarei Müller se îmblînzi. Patrice părea să se bucure în faţa ei de mai multă trecere decît mine.

— Mai aveţi camere libere pentru noi ?

— Dacă telegrafiază domnul Köster aveţi oricînd asigurată camera, explică domnişoara Müller uitîndu-se cam dispreţuitor la mine. Vă dau cea mai frumoasă cameră, declară ea uitîndu-se la Pat.

Pat zîmbea. Domnişoara Müller zîmbea şi ea.

— O să v-o arăt, se oferi gazda.

Una lîngă alta, au pornit pe aleea îngustă ce ducea printr-o grădiniță. Veneam în urma lor și păream cantitate neglijabilă, căci domnișoara Müller se adresa în exclusivitate Patriciei.

Camera pe care ne-o arătă se afla la parter. Avea o intrare separată, din grădină. Asta îmi plăcea tare mult. Era destul de mare, luminoasă și primitoare. Într-o latură, într-un fel de nișă, erau două paturi.

— Cum vă place ? întrebă domnișoara Müller.

— Foarte frumoasă, spuse Pat.

— Chiar splendidă, am adăugat eu, ca să intru în grațiile proprietăresei. Dar unde este cealaltă ?

Domnișoara Müller se întoarse încet spre mine.

— Cealaltă ? Care cealaltă ? Vreți altă cameră ? Nu vă place asta ?

— Este minunată, i-am replicat, dar...

— Dar ? repetă domnișoara Müller cam înțepată. Din păcate, n-am altă cameră mai bună ca asta.

Voiam tocmai să-i explic că avem nevoie de două camere, cînd ea adăugă :

— Soția dumneavoastră o consideră foarte frumoasă...

„Soția dumneavoastră..." Am avut impresia că m-am dat un pas înapoi. Dar nu mă mișcasem din loc. Am aruncat o privire spre Pat, care, rezemată de fereastră, își stăpînea cu greu rîsul văzîndu-mă în această situație.

— Soția mea, desigur..., am spus privind țintă la crucea de aur de la gîtul domnișoarei Müller. Nu era nimic de făcut, nu-mi stătea în putință s-o lămuresc. Ar fi leșinat, scoțînd un strigăt. Sîntem însă obișnuiți să dormim în două camere, am adăugat. Adică... fiecare într-una.

Domnișoara Müller dădu reprobator din cap.

— Două dormitoare cînd ești căsătorit... asta-i moda cea nouă...

— Nicidecum, am spus înainte de a-i da răgazul să devină bănuitoare. Dar soția mea are un somn foarte ușor. Iar eu, din păcate, sforăi cam tare.

— Așa, sforăiți ! făcu domnișoara Müller că și cum s-ar fi putut gîndi la această posibilitate mai de mult.

Acum mă temeam că îmi va da o cameră sus, la etajul II ; dar căsătoria părea să însemne pentru ea ceva sfînt. Deschise ușa unei mici camere învecinate în care nu era decît un pat.

— Minunat ! Exact ceea ce trebuie ! Dar nu cumva deranjez pe altcineva ?

Voiam să știu dacă eram singuri la parter.

— Nu deranjați pe nimeni, explică domnișoara Müller, care își pierdu brusc demnitatea. În afară de dumneavoastră nu mai locuiește nimeni aici. Celelalte camere sînt toate libere. Tăcu o clipă, apoi se reculese. Doriți să luați masa aici, sau în sufragerie ?

— Aici.

Dădu din cap și ieși.

— Ei, doamnă Lohkamp, m-am adresat Patriciei. Iată în ce poveste ne-am băgat. Dar n-am avut curajul, diavolița asta are ceva clerical. Se pare că nici nu-i sînt pe plac. E ciudat, pentru că altminteri am întotdeauna succes la doamne în vîrstă.

— Nu-i o doamnă în vîrstă, Robby. Ci o domnișoară bătrînă foarte drăguță.

— Drăguță ? am ridicat din umeri. Dar oricum, are ținută. Să nu ai nici o cameră închiriată și să vorbești chiar așa de sus...

— N-a fost chiar distantă...

— Față de tine nu.

Pat rîse.

— Mie mi-a plăcut foarte mult. Acum, hai să ne aducem geamantanele și să scoatem costumele de baie.

Înotasem o oră, și acum stăteam întins pe plajă, la soare. Pat era încă în apă. Cascheta ei albă de baie apărea din cînd în cînd prin volbura albastră a valurilor. Cîțiva pescărușI strigau.

Acolo unde cerul părea că se unește cu marea trecea încet un vapor, scoțînd nori de fum.

Soarele ardea. Topea orice rezistență, convertind-o într-o abandonare somnolentă, golită de gînduri. Am închis ochii și m-am întins cît eram de lung. Nisipul fierbinte scîrțîia. Zgomotul fluxului slab îmi răsuna în urechi. Îmi amintea de ceva, de o zi în care stătusem întins ca acum...

Fusese în vara anului 1917. Compania noastră era pe atunci în Flandra și pe neașteptate am obținut cîteva zile de permisie la Ostende. Meyer, Holthoff, Breyer, Lütgens, eu și încă cîțiva. Cei mai mulți dintre noi nu mai fuseseră încă la mare, și aceste puține zile, această pauză aproape

de neconceput între moarte și iarăși moarte se transformă într-o dăruire sălbatică... ne dăruiam soarelui, nisipului, mării. Rămîneam toată ziua pe plajă, ne întindeam trupurile la soare... căci a fi gol, fără uniformă, a nu fi încărcat cu arma însemna aproape pace... Zburdam pe plajă și ne avîntam mereu în mare, ne simțeam membrele, respirația, mișcările cu întreaga intensitate pe care bucuria vieții ți-o oferea pe atunci. Uitam de tot în acele ceasuri și voiam să uităm totul. Dar seara, în amurg, după apusul soarelui, cînd umbre cenușii apăreau la orizont, așternîndu-se pe întinsul pal al mării, atunci se amesteca și un alt ton în vuietul fluxului, devenea mai puternic, acoperindu-l pînă la urmă ca o amenințare surdă : tunetul tunurilor de pe front. În asemenea clipe se întîmpla ca o tăcere albă să pună capăt conversațiilor, și capetele să se ridice spre a asculta, iar pe figurile fericite ale băieților obosiți de joacă să reapară dintr-o dată masca aspră a soldatului, pe care stăruiau încă impresionant, doar pentru o clipă, mirarea, melancolia, concentrînd tot ceea ce rămînea nespus : curaj și amărăciune, aviditatea de a trăi, voința de a-și îndeplini datoria, disperarea, speranța și misterioasa tristețe a celor destinați să piară tineri. Cîteva zile mai tîrziu începu marea ofensivă, și de la 3 iulie compania nu mai număra decît treizeci și doi de oameni, Meyer, Holthoff și Lütgens căzuseră în luptă.

— Robby ! strigă Pat.

Am deschis ochii. A trebuit o clipă să mă gîndesc unde mă aflu. Întotdeauna ești desprins de realitate dacă te lași furat de amintiri din timpul războiului. Celelalte amintiri nu au același efect.

M-am ridicat. Pat ieșea din apă. Mergea tocmai pe traiectoria descrisă de soare pe mare, o aură sclipitoare i se prefira peste umerii ei și era atît de inundată de lumină, încît părea o siluetă întunecată. Cu fiecare pas pe care-l făcea pe plajă creștea mai înaltă în strălucirea puternică a razelor, pînă cînd soarele acelei după-amiezi tîrzii îi încununa capul cu o aureolă.

Am sărit în picioare, atît de neverosimil, ca venind dintr-o altă lume, îmi părea acum tabloul ce se înfățișa ochilor... cerul nemărginit, albastru, albele coame înspumate ale mării și frumoasa siluetă fină dinaintea lor... ca și cum aș fi fost singur pe lume, și din ape ar fi apărut prima femeie.

O clipă, am simțit imensa forță calmă a frumuseții și mi-am dat seama că era mai puternică decît întregul trecut sîngeros, că trebuia să fie mai puternică, că altfel lumea s-ar sfîrși, că s-ar sufoca în înfiorătoarea ei rătăcire. Și mai tare simțeam că exist, pur și simplu că trăiesc, că o am pe Pat, că trăiesc, că învinsesem groaza, că aveam ochi și mîini și gînduri și sîngele fierbinte în vine și totul era o minune de neînțeles.

— Robby ! mai strigă Pat încă o dată, și-mi făcu semn cu mîna.

Am strîns halatul ei de baie de pe jos și i-am ieșit repede înainte.

— Ai stat mult prea mult în apă !

— Mi-e foarte cald, spuse ea gîfîind.

I-am sărutat umărul umed.

— La început trebuie să fii mai rezonabilă.

Scuturâ din cap și mă privi radioasă.

— Am fost destul timp rezonabilă.

— Adevărat ?

— Bineînțeles. Mult prea mult timp. Vreau să fiu și eu, în sfîrșit, ceva mai nebună. Rîse și-și lipi obrazul de al meu. Hai să fim nebuni, Robby ! Să nu ne gîndim la nimic, absolut la nimic, decît la noi și la soare, la vacanță și la mare !

— De acord, am spus, și am luat prosopul. Mai întîi să te șterg bine. Cum se explică însă că ești de pe acum atît de bronzată ?

Îmbrăcă halatul de baie.

— E o amintire din anul în care am fost rezonabilă. Trebuia să stau lungită la soare în fiecare zi, pe balcon. Și să mă culc la orele opt. Astă-seară, la orele opt o să fac încă o baie în mare.

— O să vedem. Omul e întotdeauna grozav cînd ia hotărîri. Nu însă și cînd e vorba să le pună în aplicare. Contradicția asta îi dă un farmec aparte.

Seara n-a mai avut loc nici un fel de baie în mare. Am mai mers pînă spre sat, și în amurg am făcut o plimbare cu *Citroën*-ul... apoi Pat s-a simțit deodată foarte obosită și a vrut să se întoarcă acasă. Observasem adesea la ea trecerea bruscă de la o vitalitate cuceritoare la o neașteptată extenuare. N-avea multă putere și nici rezerve de energie...

totuşi, nu-ţi lăsa această impresie. Consuma mereu întreaga forţă de care dispunea, şi în asemenea clipe părea inepuizabilă în tinereţea ei mlădioasă... dar deodată venea clipa în care chipul ei pălea şi cearcăne adînci i se aşterneau sub ochi... Atunci era la capătul puterilor. Oboseala n-o cuprindea cu încetul, ci îşi punea amprenta pe chipul ei de la o secundă la alta.

— Să mergem acasă, Robby ! mă imploră, şi vocea îi era mai joasă ca de obicei.

— Acasă ? La domnişoara Müller cu crucea de aur pe piept ? Cine ştie ce idei i-or mai fi venit diavoliţei între timp.

— Acasă, Robby ! insistă Pat, şi se rezemă obosită de umărul meu. Este la noi acasă !

Am ridicat o mînă de pe volan şi i-am cuprins umerii. Am mers aşa, încet, prin înserarea albastră, ceţoasă, şi cînd în sfîrşit am zărit ferestrele luminate ale casei, ce părea un animal întunecat tupilat în marginea netedă a depresiunii, am avut într-adevăr impresia că ne întoarcem acasă.

Domnişoara Müller ne aştepta deja. Se schimbase şi purta acum în locul rochiei negre de lînă una tot neagră, de mătase, croită la fel de puritan. Schimbase crucea cu o emblemă, care reunea inima, ancora şi crucea... simbolul religios al credinţei, speranţei şi dragostei.

Se arătă mult mai prietenoasă decît după-amiază şi ne întrebă dacă procedase bine pregătindu-ne pentru cină ouă, friptură rece şi peşte afumat.

— Ei, da..., am făcut eu.

— Nu vă place ? Sînt cambule proaspăt afumate.

Se uită la mine cam temătoare.

— Ba da, i-am răspuns cu răceală.

— Cambule afumate de curînd... trebuie să fie excelente, comentă Pat privindu-mă cu reproş. O cină cum ţi-o doreşti pentru prima zi petrecută la mare, domnişoară Müller. Dacă am mai putea bea şi un ceai fierbinte...

— Desigur, bineînţeles ! Ceai fierbinte de tot ! Cu plăcere ! Spun fetei să aducă totul imediat.

Uşurată, domnişoara Müller plecă repede, foşnindu-şi rochia de mătase.

— Într-adevăr nu-ţi place peştele ? mă întrebă Pat.

— Ba bine că nu ! Cambule ! De zile întregi visez un asemenea peşte !

— Și-n cazul ăsta faci o mutră solemnă ? E un pic cam tare !

— Trebuia să-i plătesc cu aceeași monedă primirea de azi după-masă.

— Doamne-Dumnezeule ! Pat începu să rîdă. Nu treci nimic cu vederea ! Eu am uitat de mult !

— Ea nu. Nu uit așa repede !

— Ar trebui însă, replică Pat.

Servitoarea intră cu tava. Cambulele aveau pielea de culoarea topazului auriu și miroseau delicios a mare și fum. Domnișoara Müller mai adăugase și cîteva crevete proaspete.

— Încep să uit ! am exclamat, purtat de-o undă de entuziasm. Dealtfel, încep să-mi dau seama că mi-e o foame de lup.

— Și mie la fel. Dar dă-mi, te rog, repede un strop de ceai fierbinte. E ciudat, dar mi-e frig. Și-afară e destul de cald.

Am privit-o. Cu toate că surîdea, era palidă.

— Să nu mai discutăm despre statul prea mult în apă, am hotărît eu, și am întrebat slujnica : Este cumva aici un pic de rom ?

— Ce să fie ?

— Rom. O băutură în sticle.

— Rom ?

— Da.

— N-avem.

Se holbă la mine ; avea o față lipsită de expresie, rotundă ca o lună din aluat dospit.

— N-avem, spuse încă o dată.

— Bine, i-am zis, nu-i nimic. Rămîi cu bine. Dumnezeu să te aibă în paza sa.

Se făcu nevăzută.

— Ce fericire, Pat, că avem prieteni care privesc lucrurile în perspectivă ! Lenz mi-a băgat repede în mașină, azi de dimineață, încă înainte de plecare, un pachet destul de greu. Hai să vedem ce-i înăuntru !

Am adus pachetul din mașină. Era o lădiță conținînd două sticle de rom, una de coniac și alta cu vin de Porto. Le-am ridicat în sus.

— Și încă rom St. James ! Poți să te bizui pe băieți !

Am destupat sticla și i-am turnat Patriciei mai mult decît un strop de rom în ceai. Am văzut în același timp cum îi tremură ușor mîna.

— Ți-e într-adevăr atît de frig ?

— Mi-a fost o clipă doar. Acum mă simt mai bine. Romul e bun. Dar o să mă bag curînd în pat.

— Bagă-te imediat, draga mea, am sfătuit-o, am să împing masa pînă la pat și-o să mîncăm așa.

S-a lăsat convinsă. I-am mai adus o pătură de pe patul meu și-am aranjat masa.

— Nu vrei să-ți fac un grog cumsecade, Pat ? Grogul e mai bun. Pot să-l prepar repede.

Refuză scuturînd capul.

— Mă simt din nou bine.

Am privit-o. Arăta într-adevăr mai bine. Ochii îi străluceau, gura era foarte roșie, și fața dobîndise un luciu mat.

— E uimitor ce efect rapid are ! am remarcat. Fără îndoială e romul.

Ea zîmbi.

— E și patul, Robby. Îmi revin cel mai bine cînd stau culcată. Patul e refugiul meu.

— Ciudat. Aș înnebuni dacă ar trebui să mă bag atît de devreme în pat. Singur, bineînțeles.

Pat începu să rîdă.

— Pentru o femeie, lucrurile se schimbă.

— Poate... Dar tu nu ești femeie.

— Dar ce sînt ?

— Nu știu. Dar nu ești femeie. Dacă ai fi o femeie adevărată, normală, nu te-aș putea iubi.

Mă privi.

— Ești oare capabil să iubești ?

— Ei, am exclamat, asta-i cam mult pentru cină ! Mai ai și alte întrebări de felul ăsta ?

— S-ar putea. Dar răspunde-mi la asta.

Mi-am turnat un păhărel de rom.

— În sănătatea ta, Pat. Poate că ai dreptate. Poate că noi toți nu mai sîntem în stare să iubim. Vreau să spun, așa ca altădată. Dar nu e mai rău. E doar altfel. Nu ne mai manifestăm ca odinioară.

Cineva bătu la ușă. Domnișoara Müller își făcu apariția. Avea în mînă o carafă minusculă, în care se clătina un pic de lichid.

— V-am adus romul.

— Vă mulţumesc, i-am spus privind degetarul de sticlă. E foarte amabil din partea dumneavoastră, dar noi ne-am descurcat deja.

— Oh ! Doamne ! se uită speriată la cele patru sticle de pe masă. Beţi aşa de mult ?

— Doar ca doctorie, am replicat blînd, evitînd privirea Patriciei. Recomandată de medic. Am un ficat cam uscat, domnişoară Müller. Dar nu vreţi să ne faceţi cinstea ?

Am deschis sticla de porto.

— În sănătatea dumitale ! Să aveţi casa plină de oaspeţi !

— Vă mulţumesc foarte mult ! oftă, se înclină uşor şi bău ca o pasăre. Pentru o vacanţă frumoasă ! Apoi îmi adresă un zîmbet complice. Da-i foarte tare. Şi bun.

Surprins de această metamorfoză, era să scap paharul din mînă. Obrajii domnişoarei Müller se împurpurară, ochii începură să-i scapere şi se porni să vorbească vrute şi nevrute, lucruri care nu ne interesau. Pat o asculta cu o răbdare îngerească. În sfîrşit, mi se adresă :

— Deci domnului Köster îi merge bine ?

Am făcut un gest afirmativ.

— Era întotdeauna atît de tăcut ! spuse ea. Adesea, nu scotea zile întregi o vorbă. Mai e şi acum tot aşa ?

— Acum mai vorbeşte din cînd în cînd.

— A stat aici un an întreg. Şi era tot timpul singur.

— De ! am continuat, într-o asemenea situaţie vorbeşti din ce în ce mai puţin.

Confirmă cu seriozitate şi se uită spre Patrice.

— Sînteţi desigur foarte obosită.

— Puţin, răspunse Pat.

— Ba foarte obosită, am adăugat.

— Atunci, să vă las, spuse ea speriată. Noapte bună ! Somn uşor !

Plecă ezitînd.

— Cred că i-ar fi plăcut să mai rămînă încă. Ciudat, aşa dintr-o dată, nu ?

— Biata de ea ! Cu siguranţă că în fiecare seară rămîne singură cu grijile ei.

— Da, fără îndoială... Dar cred că, judecînd în general, m-am purtat frumos cu ea.

— Desigur. Pat îmi mîngîie mîna. Deschide puţin uşa, Robby.

M-am dus și-am deschis-o. Afară se mai înseninase și un fascicol argintiu cădea pe cărăruie și intra pînă în cameră. Era ca și cum grădina abia așteptase să se deschidă ușa... atît de puternic pătrunse înăuntru mireasma nocturnă a florilor ; parfumul suav al micșunelelor, rezedelor și al trandafirilor umplu întreaga cameră.

— Privește, am spus, arătîndu-i splendoarea de afară.

Puteai vedea, în lumina din ce în ce mai puternică a lunii, întreaga grădină. Spre margine, florile aveau tijele curbate, frunzele dobîndiseră culoarea argintului oxidat, și florile, strălucitoare în culorile lor diferite ziua, scînteiau acum în tonuri șterse, pastelate, misterios și delicat. Strălucirea astrului selenar și noaptea le furaseră vigoarea culorilor... dăruindu-le în schimb un parfum mai plin și mai dulce decît avuseseră vreodată ziua.

Mă uitam spre Patrice. Delicat, prelung, fragil, capul cu părul închis se odihnea pe perna albă. Nu avea vigoare... dar deținea și ea secretul fragilității, secretul florilor din asfințit în lumina aeriană a selenei.

Se ridică puțin.

— Sînt într-adevăr foarte obosită, Robby. E foarte grav ?

M-am așezat lîngă patul ei.

— Nicidecum. Ai să dormi bine.

— Dar tu n-ai chef să te culci așa devreme.

— Am să mai dau o raită pe plajă.

Făcu un gest cu capul și se întinse din nou. Am rămas un timp lîngă dînsa.

— Lasă ușa deschisă peste noapte, spuse ea somnoroasă. E ca și cum ai dormi în grădină...

Începu să respire mai adînc. M-am sculat încet și-am ieșit în grădină. Lîngă gardul de lemn m-am oprit să fumez o țigară. De aici puteam privi în cameră. Halatul de baie al Patriciei era atîrnat pe speteaza unui scaun, rochia și puținele ei lucruri zăceau aruncate deasupra halatului și pe podea, în fața scaunului pantofii. Unul se răsturnase. Uitîndu-mă la toate aceste lucruri mă cuprinse un sentiment ciudat de siguranță. Mă gîndeam că acum cineva este și va fi lîngă mine, că nu trebuie să fac decît cîțiva pași pentru a o vedea și a fi în preajma ei, astăzi, mîine... poate mult timp...

Poate, mi-am zis, poate... mereu acest cuvînt, fără de care nu te mai puteai descurca ! Îmi lipsea certitudinea... certitudinea care lipsea oriunde, oricui.

Am pornit spre plajă, spre mare și spre vînt, spre acel vuiet surd, care răbufnea ca îndepărtate bubuituri de tun.

XVI

STĂTEAM PE PLAJA ȘI PRIVEAM cum apune soarele. Pat nu mă întovărășise. Nu se simțise bine în cursul dimineții. Cînd a început să se înserezе m-am ridicat ca să mă întorc acasă. Dincolo de pădure am văzut apropiindu-se în goană slujnica domnișoarei Müller. Îmi făcea cu mîna și striga ceva. N-am înțeles nimic ; vîntul și marea vuiau prea tare... I-am făcut și eu semn să se oprească, pentru că veneam în întîmpinarea ei. Dar a continuat să alerge, ducînd mîinile la gură.

— Doamna..., am înțeles, repede...

Am început să alerg.

— Ce s-a întîmplat ?

Gîfîia.

— Repede... soția... nenorocire...

Am luat-o la fugă de-a lungul drumului nisipos, trecînd prin pădure spre casă. Portița de lemn a grădinii avea piedica pusă, am sărit peste ea și-am dat buzna în cameră. Patrice era întinsă pe pat, cu pieptul plin de sînge și mîinile crispate ; din gură îi izvora un val roșu. Lîngă ea domnișoara Müller cu prosoape și un vas cu apă.

— Ce s-a întîmplat ? am strigat, dînd-o la o parte.

Ea spuse ceva.

— Dați-mi un pansament ! Unde-i rana ?

Domnișoara Müller mă privea, și buzele îi tremurau.

— Nu-i nici o rană...

M-am ridicat.

— O hemoptizie, spuse ea.

Am avut impresia unei lovituri de ciocan în moalele capului.

— O hemoptizie ?

Am sărit în sus și i-am luat din mînă vasul cu apă.

— Aduceți gheață, repede puțină gheață !

Am muiat prosopul în apă și i l-am pus Patriciei pe piept.

— N-avem gheaţă în casă, se scuză domnişoara Müller.

M-am întors spre dînsa. Se dădu înapoi.

— Pentru numele lui Dumnezeu, faceţi rost de gheaţă, trimiteţi la cea mai apropiată cîrciumă şi telefonaţi imediat medicului.

— Ştiţi doar că nu avem telefon...

— Afurisită treabă ! Unde-i postul cel mai apropiat ?

— La Massmann.

— Duceţi-vă la ei ! Repede ! Chemaţi de urgenţă primul medic. Cum îl cheamă ? Unde stă ?

Mai înainte ca ea să fi pronunţat vreun nume, am împins-o afară.

— Repede, repede, aleargă cît poţi ! La ce distanţă e ?

— Trei minute, spuse femeia şi plecă în grabă.

— Nu uita să aduci gheaţa ! i-am strigat.

Dădu din cap şi începu să alerge.

Am adus apă şi-am muiat din nou prosopul. Nu îndrăzneam s-o ating pe Pat. Nu ştiam dacă trebuie să stea culcată în poziţia aceea, eram disperat că nu ştiam singurul lucru pe care ar fi trebuit să-l ştiu : dacă să-i pun perne sub cap, sau s-o las întinsă orizontal.

Horcăi, apoi se ridică şi un nou val de sînge o podidi pe gură. Respira greu, gemînd, şi-n ochi i se citea o spaimă animalică, se înecă, tuşi, şi sîngele ţîşni încă o dată. Cînd o susţineam, cînd o lăsam în voie, cu mîna sub umărul ei, simţeam convulsiile ce-i scuturau dureros spatele chinuit... păru să dureze infinit de mult, apoi se lăsă moale pe pernă...

Domnişoara Müller reveni. Se uita la mine ca la o stafie.

— Ce trebuie să facem ? am strigat.

— Doctorul vine numaidecît, şopti ea, gheaţă pe piept şi dacă poate în gură...

— Să-i ridicăm capul, sau s-o culcăm orizontal ? Spune odată, pentru Dumnezeu !

— Lăsaţi-o aşa... vine imediat...

Am pus bucăţile de gheaţă pe pieptul Patriciei, bucuros că pot face ceva, iar restul l-am fărîmiţat pentru comprese. Şi nu vedeam nimic decît gura ei dulce, iubită şi schimonosită, această gură unică, această gură însîngerată...

Am auzit venind o bicicletă şi am sărit în sus. Era medicul.

— Pot să vă dau o mînă de ajutor ?

Scutură din cap și-și despachetă trusa. Stăteam foarte aproape de el, lîngă pat, înconjurînd stîlpii tăbliei.

Ridică privirea. M-am dat un pas înapoi, fără a înceta să-l privesc. Examina coastele Patriciei. Ea gemea.

— Este periculos ?

— La cine se trata soţia dumitale ? întrebă el în loc de răspuns.

— Cum ? La cine se trata ? am bîlbîit.

— La ce doctor ? făcu el nerăbdător.

— Nu știu... nu, nu știu nimic... nu cred...

Se uită la mine.

— Ar trebui să ştiţi...

— Dar nu știu. Nu mi-a spus niciodată nimic.

Se aplecă spre Patrice și o întrebă. Ea vru să răspundă, dar tusea îi fu acoperită de un val roșu. Doctorul o ajută. Pat mușca aerul, respiraţia îi deveni șuierătoare.

— Jaffé, șopti ea horcăind.

— Felix Jaffé ? Profesorul Felix Jaffé ? întrebă medicul. Ea confirmă cu o zbatere a pleoapelor. Doctorul mi se adresă : Poţi să-i telefonezi ? E mai bine să-l consultăm.

— Da, bineînțeles. Imediat. Vă chem după aceea, Jaffé ?

— Felix Jaffé, spuse doctorul. Cereţi numărul lui la informaţii.

— O să scape ? am mai întrebat.

— Trebuie să oprim hemoptizia ! răspunse el.

Am apucat mîna slujnicei și-am început să fug de-a lungul drumului. Mi-a arătat casa în care se afla telefonul. Am sunat. O mică societate bea cafea și bere. Mi-am rotit privirea fără să înţeleg cum oamenii aceştia pot bea, în timp ce Pat sîngera. Am cerut o convorbire urgentă și am așteptat la aparat. În timp ce ascultam în întunericul zumzăitor vedeam prin perdeaua ușii o parte nebuloasă și totuși precisă a celeilalte camere... Zării balansîndu-se o chelie, pe care reflexele luminii o făcea să pară galbenă, îmi apăru o broșă detașîndu-se de pe taftaua neagră a unei rochii puse pe corset, o bărbie dublă cu un pince-nez și-o frizură cît un turn... o mînă osoasă, bătrînă, cu vine umflate, care bătea toba pe masă... nu voiam să văd, dar parcă eram lipsit de apărare, totul pătrundea în pupila mea ca o lumină prea puternică.

În sfîrşit, cineva răspunse la telefon. Am cerut să vorbesc cu profesorul.

— Îmi pare rău, spuse infirmiera, profesorul Jaffé a plecat în oraş.

Inima a încetat o clipă să-mi bată, apoi i-am simţit loviturile puternice ca ale unui ciocan de forjă.

— Unde poate fi ? Trebuie să-i vorbesc imediat !

— Nu ştiu. Poate a mai trecut pe la clinică.

— Vă rog, telefonaţi la clinică. Aştept la aparat. Mai aveţi desigur unul.

— Un moment. Zumzetul reîncepu, întunericul fără de sfîrşit, peste care spînzura doar firul subţire de metal, se lăsă din nou. Am tresărit. Lîngă mine, într-o colivie acoperită, un canar începu să ciripească. Vocea infirmierei se auzi din nou.

— Profesorul Jaffé a plecat puţin mai înainte de la clinică.

— Unde s-a dus ?

— N-aş putea să vă spun, domnule !

Se terminase. M-am sprijinit de perete.

— Allo ! spuse infirmiera, mai sînteţi încă la aparat ?

— Da... Ascultă-mă, soră, nu ştii cînd se întoarce ?

— N-are o oră anume.

— Nu vă spune niciodată ? Ar trebui. Dacă se întîmplă ceva, să poată fi găsit.

— Este un medic la clinică.

— Nu puteţi... nu, n-ar avea nici un sens, n-ar şti nici el... bine, soră, i-am spus obosit de moarte. Dacă vine profesorul Jaffé, roagă-l să cheme imediat aici. I-am dictat numărul. Dar vă rog, de urgenţă !

— Puteţi avea toată încrederea, domnule.

Repetă numărul şi închise telefonul.

Am rămas aşa, singur. Capetele care se clătinau, chelia, broşa, cealaltă cameră erau foarte departe de mine, păreau ceva strălucitor şi elastic care îşi schimbă dimensiunea. Am privit în jurul meu. Terminasem ce aveam de făcut aici. Nu-mi rămînea decît să cer acestor oameni să mă cheme cînd o să mi se telefoneze. Dar nu mă puteam hotărî să las telefonul din mînă. Era ca şi cum aş fi scăpat o posibilitate de salvare. Deodată, am găsit soluţia. Am ridicat receptorul şi-am cerut numărul lui Köster. Trebuia să fie acasă. Nu se putea altfel.

Şi iată că din clocotul zgomotos al nopţii se auzi vocea calmă a lui Otto. În acea clipă mi-am redobîndit calmul şi i-am spus tot ce se întîmplase. Am simţit că-şi nota încă de pe acum cîte ceva.

— Bine, iau maşina şi plec imediat să-l caut. Te chem la telefon. Fii liniştit ! Dau eu de el !

A trecut. Să fi trecut ? O clipă, lumea s-a oprit în loc. Groaza se sfîrşise. Am alergat înapoi spre casă.

— Ei bine, întrebă medicul, l-ai găsit ?

— Nu, dar am dat de Köster.

— Köster ? Nu-l cunosc. Ce-a spus ? Cum a tratat-o ?

— Să o trateze ? N-a tratat-o. Köster îl caută.

— Pe cine ?

— Pe Jaffé.

— Dumnezeule, dar cine-i acest Köster ?

— Ah... scuzaţi-mă. Köster e prietenul meu. Îl caută pe profesorul Jaffé. Eu n-am putut da de el.

— Păcat, spuse doctorul, şi se ocupă din nou de Pat.

— O să-l găsească ! l-am încredinţat. Dacă nu şi-a dat duhul, o să-l găsească.

Doctorul mă privi ca şi cum ar fi avut de-a face cu un ieşit din minţi. Apoi ridică din umeri.

Lumina lămpii încălzea camera. Am întrebat dacă pot fi de folos cu ceva. Medicul îmi făcu semn din cap că nu. Priveam pe fereastră. Pat horcăia. Am închis fereastra şi m-am postat în uşă. Observam drumul.

Deodată, am auzit strigînd.

— Telefonul !

M-am întors spre doctor.

— Telefonul. Să mă duc ?

Medicul se ridică repede.

— Nu. Mă duc eu. Sînt mai în măsură să mă informez. Rămîi aici. Nu ai nimic altceva de făcut. Mă întorc imediat.

M-am aşezat lîngă patul Patriciei.

— Pat, i-am vorbit în şoaptă, sîntem cu toţii aici. Avem noi grijă. N-o să ţi se întîmple nimic. Nu se poate să ţi se întîmple ceva. Profesorul vorbeşte în clipa asta la telefon. Ne spune ce avem de făcut. Sînt sigur că mîine o să vină chiar el. O să te îngrijească. Ai să te faci bine. De ce nu mi-ai spus niciodată că mai eşti încă bolnavă ? Picul ăsta de sînge nu-i grav, Pat. O să ţi-l redăm. Köster l-a găsit pe profesor. Acum, totul e bine, Pat.

Medicul se întoarse.

— N-a fost profesorul...

M-am ridicat în picioare.

— A fost Lenz, un prieten al dumitale.

— Köster nu l-a găsit ?

— Ba da. I-a dat indicaţii. Prietenul dumitale Lenz mi le-a transmis la telefon. Foarte limpede şi chiar foarte corect. Prietenul dumitale e medic ?

— Nu, cîndva a vrut însă să devină. Şi Köster ?...

Doctorul se uită la mine.

— Lenz a telefonat că prietenul dumitale Köster a pornit spre noi acum cîteva minute. Împreună cu profesorul.

Am fost nevoit să mă sprijin de ceva.

— Otto, am rostit, Otto !

— Vezi, adăugă medicul, ăsta-i singurul punct în care a greşit. Mi-a spus că în două ore va fi aici. Cunosc drumul. Au nevoie, chiar dacă merg foarte repede, de peste trei ore. Oricum...

— Doctore, poţi să contezi pe Köster, am ţinut să-l asigur. Dacă a spus două ore, atunci e în două ore aici.

— Imposibil. Drumul e întortocheat şi e noapte.

— Aveţi răbdare şi o să vedeţi.

— Oricum... dacă o să fie aici... e mai bine să vină...

N-am mai putut suporta. Am ieşit afară. Era ceaţă. Marea vuia în depărtare. Din pomi picau stropi. Am privit în jurul meu. Nu mai eram singur. Dincolo de linia orizontului, la sud duduia acum un motor. Dincolo de ceaţă, Otto Köster gonea peste străzile întunecate, farurile împroşcau lumină, cauciucurile ţiuiau, două mîini erau încleştate pe volan, doi ochi sfredeleau rece şi stăpînit întunericul : ochii prietenului meu...

Mai tîrziu am auzit de la Jaffé cum se desfăşurase totul.

Imediat după ce l-am chemat, Köster a telefonat lui Lenz să fie gata de drum. Apoi l-a luat pe Karl şi-a gonit împreună cu Lenz spre clinica lui Jaffé. Sora şi-a exprimat presupunerea că profesorul s-a dus undeva să mănînce. I-a indicat lui Köster cîteva localuri unde eventual putea fi găsit. Köster a pornit în căutare. Trecea peste semnalele de oprire... nu lua în seamă agenţii de circulaţie. Conducea maşina prin traficul intens de parcă ar fi călărit un cal. În al patrulea local l-a găsit pe profesor. Jaffé şi-a

adus imediat aminte. A lăsat mîncarea pe masă şi-a plecat împreună cu cei doi. S-au dus mai întîi la locuinţa acestuia pentru a lua lucrurile necesare. A fost singurul drum pe care Köster l-a parcurs repede, dar nu în goană. Nu voia să-l înspăimînte pe profesor. Între timp, Jaffé a întrebat unde se află Pat. Köster a indicat o localitate situată la patruzeci de kilometri. Voia să fie sigur că profesorul acceptă deplasarea. Restul a urmat de la sine. În timp ce îşi pregătea trusa, Jaffé i-a explicat lui Lenz ce anume să telefoneze. Apoi s-a urcat în maşină, lîngă Köster.

— Este periculos ? a întrebat Köster.

— Da, a venit prompt răspunsul lui.

Din acea clipă, Karl s-a transformat într-o nălucă albă. Dintr-o săritură a luat startul şi a început să gonească. Se strecura printre vehicule, trecea cu două roţi pe trotuar, pătrundea ca fulgerul în direcţia interzisă prin străzile cu sens unic, căutînd cel mai scurt drum pentru a ieşi din oraş.

— Ai înnebunit ? i-a strigat profesorul. Köster a trecut oblic ca o săgeată pe sub barele înalte ale unui autobuz, a încetinit o clipă, apoi a accelerat din nou, făcînd motorul să urle.

— Micşorează viteza, a strigat medicul, cui foloseşte dacă avem un accident ?

— N-o să avem nici un accident.

— Dacă continui aşa, peste două minute.

Köster a smucit maşina spre stînga, trecînd pe lîngă un tramvai.

— N-o să avem nici un accident. Avea de parcurs o stradă lungă. L-a privit pe doctor. Ştiu prea bine că trebuie să vă aduc întreg şi sănătos. Aveţi încredere în mine, sînt stăpîn pe volan.

— La ce bun viteza asta dementă ? Nu cîştigi decît cîteva minute !

— Nu, a răspuns Köster evitînd un camion încărcat cu piatră, avem de parcurs două sute patruzeci de kilometri.

— Ce spui ?

— Da... Maşina a reuşit să se strecoare între o dubă a poştei şi un autobuz. N-am vrut să v-o spun înainte.

— Ar fi fost totuna, a bombănit Jaffé, nu-mi dozez ajutorul medical în funcţie de kilometri. Du-ne la gară. Ajungem mai repede cu primul tren.

— Nu. Köster se afla la periferia oraşului. Vîntul îi smulgea cuvintele din gură. M-am interesat... trenul pleacă prea tîrziu...

S-a uitat încă o dată la Jaffé, şi medicul trebuie să fi citit ceva pe faţa lui.

— Pentru numele lui Dumnezeu ! a bombănit el. E prietena dumitale ?

Köster a negat. Nu i-a mai răspuns. Depăşise grădiniţele pensionarilor, situate dincolo de oraş, şi ajunsese pe şosea. Conducea cu viteză maximă. Doctorul se ghemuise în faţa parbrizului îngust. Köster i-a oferit casca lui de piele. Claxonul striga fără întrerupere. Din păduri răspundea ecoul. Prin sate, Köster încetinea doar forţat de împrejurări. În urma duduitului răsunător al ţevii de eşapament, şirurile de case se uneau ca fîşii de umbre ; maşina aluneca printre ele, le tîra în raza gălbuie a farurilor, croindu-şi în vîrtejul lor de lumină un drum înainte, prin noapte.

Cauciucurile începură să geamă, să sfîrîie... să urle... să şuiere... Motorul dădea acum maximum de randament... Köster se aplecase înainte, întregul său trup nu era decît o enormă ureche, o sită care filtra duduiturile şi şuierăturile, mereu la pîndă să surprindă orice zgomot ciudat, orice frecare sau alunecare suspectă care putea ascunde o pană sau moartea.

Şoseaua se umezise. Maşina s-a clătinat şi a derapat pe o porţiune noroioasă. Köster a fost nevoit să încetinească. În schimb, a început să ia mai strîns virajele. Nu mai conducea sub imperiul raţiunii, ci purtat de instinct. Farurile nu luminau decît jumătate din curbă. În clipa în care maşina cotea, curba rămînea cufundată în întuneric, invizibilă. Köster s-a ajutat cu proiectorul, dar raza era firavă. Medicul nu scotea un cuvînt. Deodată, aerul a început să tremure în faţa farurilor, a căpătat nuanţa argintului oxidat, transformîndu-se în văluri de negură. A fost singura clipă în care Jaffé l-a auzit pe Köster înjurînd. O clipă mai tîrziu se aflau într-o mare de ceaţă.

Köster a stins farurile. Înotau ca printr-o vată străbătută de umbre, de copaci, de fantome fără contur, într-o mare lăptoasă ; nu mai exista şosea, nu mai exista decît hazard şi aproximaţie, umbre care creşteau şi dispăreau în urletul motorului.

Cînd după zece minute a ieşit din ceaţă, chipul lui Köster era îmbătrînit. S-a uitat la Jaffé şi a mormăit ceva. Apoi a pornit cu viteză maximă mai departe, ghemuit, rece, din nou stăpîn pe sine...

Atmosfera sufocantă din cameră ne apăsa ca plumbul.

— N-a încetat încă ? am întrebat.

— Nu, răspunse medicul.

Pat se uită la mine. I-am surîs. Şi surîsul se prefăcu în grimasă.

— Încă o jumătate de oră, am spus.

Medicul îşi ridică ochii.

— Încă o oră şi jumătate, dacă nu chiar două.

Ploua ! Picăturile se prelingeau în susur pe frunzele şi tufişurile grădinii. Am privit afară fără să văd ceva. Cît trecuse oare de cînd ne sculam noaptea şi ne ghemuiam printre micsandre sau tufişuri de micşunele ruginii, iar Pat fredona cîntecele care ne fermecaseră copilăria ? Cît trecuse oare de cînd pe cărăruia ce lucea albă în lumina lunii Pat alerga zveltă ca o căprioară de-a lungul gardului viu ?...

Am ieşit afară pentru a suta oară. N-avea nici un sens, o ştiam prea bine ; dar scurta aşteptarea. Se lăsase ceaţă. Am înjurat ; cunoşteam ce înseamnă asta pentru Köster. O pasăre ţipă prin negură.

— Tacă-ţi gura ! i-am strigat. Mi-am adus aminte de poveştile cu păsări prevestitoare de moarte. Prostii, am rostit cu voce tare, dar, în ciuda acestei convingeri, am simţit cum mă cuprind fiori de gheaţă.

Se auzi de undeva zumzetul unei insecte... dar nu se apropia... nu se apropia deloc. Răsuna regulat şi uşor... înceta... apoi pornea din nou... şi iarăşi... deodată am început să tremur... nu era o insectă, ci o maşină foarte puternică, care intra cu turaţie maximă în viraje. Stăteam împietrit, reţinîndu-mi răsuflarea, ca să aud mai bine : din nou... din nou... zumzetul ascuţit ca al unei viespi înfuriate. Şi acum mai puternic, distingeam foarte limpede zgomotul compresorului : tensiunea ajunsă la punctul ei cel mai de sus se prăvăli în infinit, îngropînd adînc frica, groaza... m-am dat înapoi, sprijinindu-mă de uşă, şi-am spus :

— Sosesc ! Doctore, Pat, sosesc ! Îi aud de pe acum !

Întreaga seară, doctorul mă considerase cam ieșit din minți. Se ridică de pe scaun și ascultă.

— Probabil o altă mașină, spuse el într-un tîrziu.

— Nu, cunosc motorul.

Se uită iritat la mine. Părea că se consideră specialist în automobile. Era răbdător și precaut ca o mamă față de Pat ; dar cînd era vorba de automobile, mă fulgera cu privirea de după ochelarii săi și știa totul mai bine.

— Imposibil, ripostă el scurt, și reintră în cameră.

Am rămas afară. Tremuram de emoție.

— Karl ! Karl !

Acum, bătăile surde alternau cu cele răsunătoare... mașina trebuia să fi ajuns în sat și probabil gonea cu o viteză dementă printre case. Urletul motorului se mai potoli ; venea acum din spatele pădurii... apoi crescu frenetic, jubilînd, o săgeată luminoasă trecu prin ceață... farurile... un tunet... medicul stătea uluit lîngă mine, pe neașteptate lumina ce se apropia vertiginos ne orbi și, cu o zguduitură bruscă, mașina se opri în fața porții. Am alergat în întîmpinarea lor. Profesorul tocmai cobora. Nu mă luă în seamă, ci se îndreptă direct spre medic. În urma lui venea Köster.

— Cum se simte ? mă întrebă el.

— Mai sîngerează.

— Se întîmplă, zise el, n-ai de ce să fii îngrijorat. Încă nu.

Am tăcut și l-am privit.

— Ai o țigară ? mă întrebă Köster.

I-am oferit una.

— Bine că ai venit, Otto !

Fuma trăgînd adînc în piept.

— Am socotit că-i mai bine așa.

— Ai băgat mașina în foarte mare viteză.

— A mers. De furcă mi-a dat doar o porțiune cu ceață.

Ne-am așezat amîndoi pe bancă, unul lîngă celălalt, și am așteptat.

— Crezi că scapă ? l-am întrebat.

— Bineînțeles. O hemoptizie nu înseamnă pericol.

— Nu mi-a spus niciodată un cuvînt despre boală. Köster dădu din cap. Trebuie să scape, Otto !

Nu-și ridică privirea.

— Mai dă-mi o țigară, Robby, am uitat să mi le iau pe ale mele.

— Trebuie să scape, am repetat ; altfel, totul nu-i decît un mare rahat.

Profesorul ieși afară. M-am ridicat în picioare.

— Afurisit să fiu dacă mai pornesc vreodată cu dumneata la drum ! i se adresă lui Köster.

— Scuzați-mă, explică Otto, este soția prietenului meu.

— Așa..., făcu Jaffé privindu-mă.

— Scapă ? l-am întrebat.

Mă cercetă cu atenție. Am întors capul.

— Crezi că aș rămîne atîta timp aici, lîngă voi, dacă n-aș ști că scapă ?

Mi-am încleștat dinții. Am strîns pumnii. Mi-au dat lacrimile.

— Iertați-mă... totul a venit atît de repede...

— Nu-i niciodată destul de repede, remarcă Jaffé, și zîmbi.

— Nu mi-o lua în nume de rău, Otto, că mă smiorcăi.

Mă cuprinse pe după umeri și mă împinse spre ușă.

— Intră înăuntru. Dacă profesorul îți dă voie.

— M-am potolit, pot să intru ?

— Da, dar să nu vorbiți, răspunse Jaffé, și doar o clipă. Nu are voie să se agite.

N-am văzut nimic decît o lumină plutind în apă. Am clipit din ochi. Scînteietoare, lumina oscila. Nu îndrăzneam să-mi șterg lacrimile, ca Pat să nu observe cumva că plîng, pentru că în ce o privea lucrurile stăteau prost, am încercat să surîd celor patru pereți, apoi m-am întors repede.

— A fost bine că ați venit s-o vedeți ? întrebă Köster.

— Da, spuse Jaffé, a fost bine.

— Pot să vă duc mîine dimineață înapoi.

— Nici nu mă gîndesc, se apără Jaffé.

— Am să conduc mai potolit.

— Vreau să mai rămîn o zi aici, să o țin sub observație. Patul dumitale e liber ? mi se adresă profesorul. Am dat din cap. Perfect ! Dacă-i așa, dorm aici. O să găsiți cameră în sat ?

— Da. Să vă fac rost de o periuță de dinți și de o pijama ?

— Nu-i nevoie. Am tot ce-mi trebuie. Sînt întotdeauna pregătit pentru asemenea situații. Chiar dacă nu sînt gata să particip la curse.

— Iertați-mă, spuse Köster, înțeleg foarte bine că sînteți supărat.

— Nu sînt, răspunse Jaffé.

— Și-apoi, îmi pare rău că nu v-am spus de la început adevărul.

Jaffé rîse.

— Aveți o părere proastă despre medici. Și-acum, duceți-vă liniștiți la culcare. Rămîn eu aici.

Am luat în grabă cîteva lucruri pentru Köster și pentru mine. Ne-am dus în sat.

— Ești obosit ? l-am întrebat.

— Nu, hai să mai intrăm undeva.

După o oră m-a cuprins neliniștea.

— Dacă a rămas aici, este cu siguranță în pericol, Otto. De ce ar fi făcut-o altfel ?...

— Cred că l-a îndemnat prudența. Ține mult la Pat. Mi-a spus-o, cînd veneam încoace. A îngrijit-o și pe mama ei...

— Era și dînsa...

— Nu știu, răspunse Köster în grabă, poate să fi fost și altceva. Nu vrei să ne culcăm ?

— Culcă-te tu, Otto ! Aș vrea să mai văd... numai de la distanță...

— Bine. Merg cu tine.

— Să-ți spun ceva, Otto. Îmi place tare mult vara, cînd e cald, să dorm afară. Nu-ți strica rostul tău. Eu am făcut-o adesea în ultimul timp.

— Dar e umed.

— N-are importanță. Ridic capota lui Karl și mă cuibăresc în mașină.

— De acord. Și mie îmi place să dorm sub cerul liber.

Mi-am dat seama că nu pot scăpa de dînsul. Am luat cîteva pături și perne și ne-am dus spre Karl. Am desfăcut curelele și-am dat spetezele scaunelor rabatabile spre spate. Așa puteai sta culcat foarte comod.

— Mai bine decît pe front, remarcă Köster.

Pata gălbuie a ferestrei lucea prin aerul cețos. De cîteva ori am văzut umbra lui Jaffé în fața geamului. Am fumat o cutie întreagă de țigări. Apoi lumina se stinse. Rămase aprinsă doar veioza de pe noptieră.

— Slavă Domnului !

Ploaia se prelingea pe capotă. Sufla un vînt slab. Se lăsa frig.

— Poți să iei și pătura mea, Otto.

— Nu, lasă, mi-e destul de cald.

— Un tip fără cusur Jaffé, nu-i așa ?
— Extraordinar. Cred că-i foarte capabil.
— Fără îndoială.

M-am trezit brusc dintr-un somn superficial și agitat. Vremea era înnorată și rece. Köster se trezise deja.

— N-ai dormit, Otto ?

— Ba da.

Am ieșit din mașină și m-am furișat pe cărarea din grădină spre fereastră. Am zărit-o pe Patrice culcată, cu ochii închiși. O clipă, m-am temut că murise. Am văzut-o însă mișcîndu-și mîna dreaptă. Era foarte palidă, dar nu mai sîngera. Apoi făcu din nou o mișcare. În aceeași clipă, Jaffé, care dormea în al doilea pat, deschise ochii. M-am dat repede la o parte. Eram cu inima împăcată ; profesorul veghea.

— Cred că-i bine s-o ștergem, ca să nu vadă că l-am supravegheat.

— E totul în ordine înăuntru ? întrebă Otto.

— Da, după cît poți vedea. Profesorul are somnul așa cum trebuie. Doarme în răpăitul tobelor, dar se trezește cînd un șoricel îi ronțăie bucățica de pîine.

— Am putea face o baie, propuse Köster. Aerul e minunat aici.

Se întinse.

— Du-te, i-am spus.

— Vino și tu, răspunse el.

Cerul cenușiu se sparse, lăsînd să pătrundă fîșii portocalii. La orizont, perdeaua de nori se ridică, și-n spatele ei apăru un verde transparent ca mărul văratec.

Ne-am aruncat în mare și-am înotat în apa străbătută de reflexele roșii și cenușii.

Apoi ne-am întors. Domnișoara Müller se sculase de acum. Tăia pătrunjel în grădină. Tresări cînd îmi auzi glasul. Jenat, am încercat să-i explic că înjurasem ieri mult prea mult. Ea începu să plîngă.

— Biata doamnă ! Așa de frumoasă și atît de tînără !

— O să împlinească o sută de ani, i-am răspuns iritat pentru că plîngea de parcă Pat ar fi fost pe moarte. Pat avea să trăiască. Dimineața proaspătă, vîntul, viața strălucitoare din mine, biciuită de mare, totul îmi spunea că Pat nu poate să moară. Ar fi murit doar dacă eu mi-aș fi

pierdut speranța. Köster, camaradul meu, era aici ; eu, camaradul lui Pat... de asemenea ; mai întîi trebuia să murim *noi*. Atîta timp cît noi sîntem în viață, o vom salva. Așa fusese întotdeauna. Atîta vreme cît trăia Köster, eu nu puteam muri. Și atîta timp cît noi doi eram în viață, Pat nu putea muri.

— Trebuie să-ți porți smerit crucea, spuse bătrîna domnișoară cu un pic de reproș pe fața ei bronzată, ridată ca un măr copt.

Probabil că se referea la înjurăturile mele.

— Smerit ? am întrebat-o. De ce smerit ? Nu ajută la nimic. În viață totul se plătește îndoit și întreit. De ce să te complaci în smerenie ?

— Totuși, totuși... e mai bine.

„Smerit, mi-am spus în gînd. Cu ce schimbă umilința lucrurile ? Lupta, lupta e singura cale în această bătălie, din care pînă la urmă ieși învins. Să lupți pentru puținul pe care-l iubești. Smerit poți fi la șaptezeci de ani."

Köster schimbă cîteva cuvinte cu domnișoara Müller. Curînd, ea zîmbi din nou și-l întrebă ce dorește să mănînce la prînz.

— Vezi, îmi explică Otto, ăsta-i un dar al bătrîneții. Lacrimi și zîmbet... poți trece ușor de la una la alta. Fără probleme. Asta ne-am putea dori-o și noi cu anticipare, făcu el gînditor.

Ne-am plimbat în jurul casei.

— Fiecare clipă de somn e o binecuvîntare, i-am spus lui Köster.

Ne-am dus din nou în grădină. Domnișoara Müller ne pregătise micul dejun. Am băut cafeaua fierbinte. Soarele răsări. Se încălzi repede. Frunzele copacilor scăpărau de lumină și umezeală. Dinspre mare se auzeau strigătele pescărușilor. Domnișoara Müller puse un buchet de trandafiri pe masă.

— O să i-l dăm mai tîrziu, spuse ea.

Trandafirii miroseau a zid de grădină și evocau farmecul copilăriei.

— Știi, Otto, am senzația că am fost eu însumi bolnav, i-am mărturisit. Nu mai sîntem ca înainte. Ar fi trebuit să fiu mai calm. Mai rezonabil. Cu cît ești mai stăpînit, cu atît poți ajuta mai mult.

— Nu reușești întotdeauna, Robby. Am avut și eu perioade de astea. Cu cît trăiești mai mult, cu atît devii mai

nervos. Ca un bancher care necontenit își vede subțiindu-se capitalul.

În clipa aceea se deschise ușa. Jaffé ieși afară în pijama.

— E bine, bine, îmi făcu el semn cînd văzu că a fost cît pe ce să răstorn masa cu micul dejun ; atît de bine cît e cu putință.

— Pot să intru s-o văd ?

— Încă nu. Acum e slujnica în cameră. S-o spele și așa mai departe...

I-am turnat o ceașcă de cafea. Clipea privind la soare și i se adresă lui Köster.

— De fapt, trebuie să vă fiu recunoscător. Așa, am mai ieșit și eu cel puțin o zi din clinică.

— Ați putea-o face mai des, spuse Köster. Plecați seara și vă întoarceți a doua zi.

— Să poți numai, să poți ! răspunse Jaffé. Ați observat că trăim într-o epocă a autodistrugerii umane ? Că, fără să știm de ce, ne abținem să facem o mulțime de lucruri pe care le-am putea face ? Munca a devenit astăzi o problemă atît de monstruoasă, pentru că mulți oameni care au dreptul să se bucure de ea sînt împiedicați s-o facă, încît ea strivește tot restul. Ce frumos este aici ! De cîțiva ani n-am mai văzut marea. Am două mașini, o casă cu zece camere și destui bani... dar cu ce mă aleg din toate astea ? Ce reprezintă în comparație cu dimineața asta de vară sub cerul liber ? Munca... o obsesie sumbră... întovărășită mereu de iluzia că mai tîrziu va fi altfel. Nu va fi niciodată altfel. Ciudat ce poți face din viața ta !

— Mi se pare că medicul e unul dintre puținii oameni care știu pentru ce trăiesc, am spus. Ce să mai spună, în cazul ăsta, un contabil ?

— Dragă prietene, replică Jaffé, este o eroare să presupui că toți oamenii au aceeași sensibilitate.

— E adevărat, confirmă Köster, dar oamenii n-au întotdeauna o profesie pe măsura sensibilității lor.

— Așa-i, răspunse Jaffé. Probleme complicate. Îmi făcu semn cu capul. Acum... dar cu calm, nu o atinge, nu o lăsa să vorbească...

Era întinsă în pat, fără vlagă, ca frîntă. Fața îi era albă, cearcăne adînci, albastre i se așternuseră sub ochi,

gura n-avea pic de culoare. Doar ochii erau mari și strălucitori. Mult prea mari și prea strălucitori.

I-am luat mîna. Era rece și vlăguită.

— Pat, vechi și drag tovarăș, i-am spus jenat, și-am vrut să mă așez lîngă ea, cînd am descoperit la fereastră mutra de cocă dospită a servitoarei, care se uita curioasă la mine. Închide ușa după dumneata, i-am spus supărat.

— Trebuie să trag perdelele, răspunse ea.

— Bine, trage-le și ieși apoi afară.

Trase perdelele galbene. Dar tot nu se mișca. Încet, începu să le prindă cu ace.

— Ascultă, aici nu sîntem la teatru. Șterge-o repede.

Se întoarse flegmatică spre mine.

— Mai întîi mi se spune să le prind bine, apoi să le las așa.

— I-ai spus tu să le prindă? am întrebat-o pe Pat.

Îmi făcu semn că da.

— Îți face rău lumina de afară ?

Scutură din cap.

— Prefer să nu mă vezi astăzi chiar așa de bine...

— Pat, am spus speriat, n-ai voie să vorbești încă ! Dar dacă ăsta este singurul motiv...

Am deschis ușa, și slujnica a dispărut, în sfîrșit. M-am întors către Pat. Nu mă mai simțeam stînjenit. Dimpotrivă, eram chiar mulțumit de manevra slujnicei. Îmi ajutase să trec peste primul moment dificil. Căci era o încercare insuportabilă ś-o văd pe Patrice zăcînd în felul ăsta.

M-am așezat lîngă pat.

— Patrice, în curînd o să te faci bine...

Mișcă buzele.

— Chiar mîine...

— Chiar mîine nu, dar în cîteva zile. Atunci ai să te poți scula și o să plecăm acasă. Nu trebuia să venim aici, aerul e prea aspru pentru tine...

— Ba da, șopti ea, doar nu sînt bolnavă, Robby ! N-a fost decît un accident...

M-am uitat la ea. Să nu fi știut într-adevăr că era bolnavă ? Sau nu voia să știe ? Ochii ei priveau plini de neliniște.

— Nu trebuie să-ți fie frică..., șopti ea.

N-am înțeles din prima clipă ce voia să spună și de ce era atît de important ca tocmai eu să nu am teamă. Am văzut doar că era neliniștită, ochii aveau o expresie

deosebit de chinuită și pătrunzătoare. Și deodată m-am luminat. I-am pătruns gîndul. Credea că o să-mi fie teamă de ea pentru că e bolnavă.

— Dumnezeule, Pat, să fie ăsta motivul că nu mi-ai spus niciodată nimic ? Nu mi-a răspuns, dar mi-am dat seama că așa era. Afurisită treabă ! Drept cine mă iei ? M-am aplecat peste dînsa. Stai complet liniștită, fără să faci nici o mișcare.

Am sărutat-o. Buzele îi erau uscate și fierbinți. Cînd m-am ridicat, am văzut că plînge. Plîngea în tăcere, cu ochii larg deschiși și fața imobilă. Lacrimile șiroiau pur și simplu.

— Pentru Dumnezeu, Pat...

— Sînt fericită, spuse ea.

Stăteam și o priveam. Fusese doar un cuvînt, dar un cuvînt pe care nu-l auzisem niciodată. Cunoscusem femei, dar întotdeauna erau întîlniri fugare, aventuri, cîteodată o oră de distracție, într-o seară de solitudine, fuga de propriul eu, de disperare, de neant. Nici nu dorisem să fie altfel, căci învățasem că nu te poți bizui decît pe tine însuți și cel mult pe un camarad. Acum mi-am dat dintr-o dată seama că puteam să însemn ceva pentru o ființă pur și simplu fiindcă existam și că era fericită știindu-mă alături de dînsa. Cînd o spui pare foarte simplu, dar cînd reflectezi asupra acestui lucru e o chestie colosală, care realmente n-are limite. Este ceva care te poate destrăma și schimba cu desăvîrșire. Este dragoste și încă ceva în plus. Ceva pentru care merită să trăiești. Bărbatul nu poate trăi doar pentru dragoste. Dar se poate consacra unei ființe omenești.

Am vrut să spun ceva, dar n-am fost în stare. E greu să găsești cuvintele potrivite atunci cînd ai într-adevăr ceva de spus. Și chiar dacă le-ai găsit, ți-e rușine să le pronunți. Toate aceste vorbe aparțin încă secolelor trecute. Epoca noastră n-a găsit încă cuvintele adecvate pentru sentimentele ce-o însuflețesc. Poate fi doar camaraderie... orice alt sentiment este fals.

— Pat, am șoptit, vechi și bun camarad...

În acea clipă a intrat în cameră Jaffé. Și-a dat imediat seama de situație.

— Grozavă treabă, bombăni el, mi-am închipuit !

Am vrut să-i răspund ceva, dar, fără multă vorbă, m-a dat afară.

XVII

DOUĂ SĂPTĂMÎNI MAI TÎRZIU, Pat se-ntremase într-atît, încît ne puteam întoarce. Făcusem bagajele şi-l aşteptam pe Gottfried Lenz. El urma să ia maşina. Pat şi cu mine voiam să mergem cu trenul.

Era o zi caldă, lăptoasă. Norii ca de vată stăteau nemişcaţi pe cer, aerul fierbinte tremura deasupra dunelor, şi marea se întindea plumburie în lumina puternică, scînteietoare.

Gottfried a sosit după prînz. Am văzut încă de departe capul lui blond strălucind în spatele gardului viu. Abia cînd a cotit-o pe drumul de acces spre vila domnişoarei Müller am observat că nu era singur : lîngă el s-a ivit imitaţia miniaturală a unui concurent de cursă automobilistică — o caschetă uriaşă în carouri, aşezată cu cozorocul în spate, nişte ochelari protectori imenşi, o salopetă albă şi o pereche impunătoare, rubinie de urechi.

— Doamne-Dumnezeule, dar ăsta-i Jupp ! am spus eu surprins.

— În persoană, domnule Lohkamp ! răspunse tînărul zîmbind.

— Dar în ce costumaţie ! Ce s-a întîmplat cu tine ?

— Doar se vede, mi-a explicat Lenz vesel, strîngîndu-mi mîna. Îl formăm ca pilot pentru cursele de automobile. De opt zile îi dau lecţii de conducere. M-a implorat să-l iau astăzi cu mine. O bună ocazie ca să parcurgă primul lui traseu de mare distanţă.

— Am să fac eu faţă la chestia asta, domnule Lohkamp ! a confirmat Jupp plin de avînt.

— Şi încă cum ! Gottfried zîmbi pe sub mustaţă. N-am văzut în viaţa mea un tip mai posedat de diavolul depăşirii. La prima lecţie a încercat deja cu taxiul nostru bătrînel să întreacă un *Mercedes* cu compresor. Un mic drac împielităt !

Jupp transpira de fericire şi-l privea pe Lenz cu adoraţie.

— Credeam că pot să-i vin de hac păsăroiului acela care se umfla în pene, domnule Lenz ! Voiam să-l fentez la curbă, ca domnul Köster.

Mi-a venit să rîd.

— Ai luat-o tare de la început, Jupp. Gottfried se uita cu mîndrie paternă la elevul său.

— Pînă una-alta, pune mîna pe valize și du-le la gară.

— Singur ? Jupp exploda aproape de încordare. Îmi dați voie să fac toată bucata pînă la gară singur, domnule Lenz ?

Gottfried încuviință, și Jupp o zbughi în casă.

Am expediat valizele. Apoi ne-am dus s-o luăm pe Pat și am mers la gară. Am sosit cu un sfert de oră prea devreme. Peronul era pustiu. Numai ici-colo se vedea cîte un bidon de lapte.

— Dați-i drumu, am spus. Altfel, ajungeți prea tîrziu acasă.

De la volan, Jupp m-a privit jignit.

— Asemenea observații nu-ți plac, nu-i așa ? l-a întrebat Lenz.

Jupp și-a întins gîtul.

— Domnule Lohkamp, a răspuns cu reproș în glas, am calculat exact toată treaba. Fără să forțăm, la ora opt sîntem la atelier.

— Foarte bine ! Lenz îl bătu pe umăr. Provoacă-l la un pariu, Jupp. Pe-o sticlă de apă minerală.

— Apă minerală nu, a răspuns Jupp, dar un pachet de țigări pun oricînd la bătaie.

M-a fixat provocător.

— Dar știi că drumurile sînt cam proaste ? l-am întrebat.

— Totu-i pus la socoteală, domnu Lohkamp.

— Ai luat în considerație și curbele ?

— Nu-mi pasă de curbe. Am nervii tari.

— Bine, Jupp, am spus grav ; atunci, punem rămășag. Dar domnul Lenz n-are voie să se atingă de volan tot drumul.

Jupp a dus mîna la inimă.

— Pe cuvîntul meu de onoare !

— Bine, bine. Dar ia spune, ce tot strîngi acolo în pumn ?

— Cronometrul meu. Pe drum vreau să măsor timpul. Sînt curios cît scoate bolidul la oră.

Lenz zîmbea amuzat.

— Dar, fraților, Jupp este echipat clasa-ntîi ! Cred că *Citroën*-ul ăsta bătrîn și cuminte tremură deja din toți pistonii de spaima lui.

Jupp n-a auzit ironia. Trăgea agitat de cascăhetă.

— Atunci, s-o pornim, domnu Lenz, da ? Pariu-i pariu.

— Bineînţeles, micule compresor ! La revedere, Pat ! Pe curînd, Robby ! Gottfried s-a urcat în maşină. Aşa, Jupp, acum arată tu doamnei cum demarează un om de lume şi viitor campion mondial !

Jupp a coborît ochelarii de curse pe ochi, ne-a făcut semn cu mîna ca un şofer experimentat şi a pornit-o sigur de el, în viteza întîi, pe pavajul bolovănos, spre şosea.

Am mai stat o vreme cu Pat pe o bancă în faţa gării. Soarele alb, incandescent tăia o fîşie lată din peretele de lemn care închidea peronul. În aer plutea un miros de răşină şi sare. Pat a lăsat capul pe spate şi a închis ochii. Stătea nemişcată, cu faţa întoarsă spre soare.

— Eşti obosită ? am întrebat-o.

A clătinat din cap.

— Nu, Robby.

— Uite că vine trenul, am spus.

Locomotiva se apropia şuierînd, neagră, minusculă şi pierdută în imensitatea tremurătoare. Am urcat. Trenul era aproape gol. S-a pus în mişcare pufăind. Fumul negru şi gros al locomotivei a rămas imobil în aer. Peisajul se derula lent : satul cu acoperişurile sale cafenii de paie, livezile cu vaci şi cai, pădurea şi apoi, blîndă şi adormită în vîlceaua dinapoia dunelor, casa domnişoarei Müller.

Pat stătea lîngă mine la geam şi privea într-acolo. La o cotitură, calea ferată se apropia mai mult de locuinţă, şi ferestrele camerelor noastre se ofereau privirii cu mare claritate. Fiind deschise, se vedea aşternutul alb expus la soare.

— Uite-o pe domnişoara Müller ! exclamă Pat.

— Da, într-adevăr.

Stătea în faţa intrării şi ne făcea semn cu mîna. Pat şi-a scos batista şi a fluturat-o pe geam.

— Pe a ta n-o vede, am spus, e prea mică şi transparentă. Uite, ia-o pe a mea.

A luat-o şi a fluturat-o. Domnişoara Müller îşi agita frenetic braţul în semn de rămas bun.

Treptat, trenul a ieşit în cîmp liber. Casa s-a pierdut în depărtare, şi dunele au rămas în urmă. Încă o vreme,

în spatele lizierei negre a pădurii sclipea, din cînd în cînd, marea. Sclipea blînd, ca un ochi obosit de veghe nesfîrșită. Apoi a urmat verdele-auriu al lanurilor ce se întindeau în unduirea dulce a spicurilor pînă departe de orizont.

Pat mi-a înapoiat batista și s-a așezat într-un colț. Am ridicat geamul. „Gata, m-am gîndit, slavă Domnului, a trecut ! N-a fost decît un vis ! Un vis urît și blestemat."

Am sosit în oraș puțin înainte de ora șase. Am oprit un taxi și am încărcat bagajele. Apoi ne-am îndreptat spre locuința lui Pat.

— Urci cu mine ? m-a întrebat.

— Bineînțeles.

Am condus-o sus, apoi am coborît din nou cu liftul, pentru a urca bagajele împreună cu șoferul. Cînd m-am întors, Pat se afla încă în vestibul. Stătea de vorbă cu locotenent-colonelul von Hake și cu soția acestuia.

Am intrat în cameră. Era începutul unei înserări transparente. Pe masă se afla o glastră cu trandafiri de un roșu pal. Pat se îndreptă spre fereastră și privi afară. Apoi se întoarse spre mine.

— De fapt, cît timp am fost plecați, Robby ?

— Exact optsprezece zile.

— Optsprezece zile ! Mie mi se pare mult mai mult.

— Și mie. Dar așa se întîmplă întotdeauna cînd scapi pentru o vreme de acasă.

A dat din cap.

— Nu asta am vrut să spun...

A deschis ușa balconului și a ieșit pe terasă. De perete era sprijinit un șezlong pliat, alb. L-a tras spre dînsa și l-a privit în tăcere.

Cînd a revenit în cameră, expresia de pe fața ei se schimbase, și ochii-i erau întunecați.

— Uită-te la trandafiri, am spus. Sînt de la Köster. Iată și cartea lui de vizită.

A luat cartea de vizită, apoi a pus-o înapoi, pe masă. A privit trandafirii, dar mi-am dat seama că de-abia îi observa. Era cu gîndurile tot la șezlong. Crezuse că a izbutit deja să scape de el, și acum era poate pe cale să redevină o parte componentă a vieții ei.

Am lăsat-o în pace și n-am mai spus nimic. N-avea nici un rost s-o distrag de la gîndurile ei. Trebuia s-o

scoată singură la capăt şi era mai bine dacă se întîmpla acum, cînd eram şi eu de faţă. Oricît ai fi vorbit, n-ai fi putut obţine, în cel mai bun caz, decît o mică amînare, dar pînă la urmă tot ar fi izbucnit, şi poate că atunci ar fi fost mult mai greu.

A stat o vreme lîngă masă, cu mîinile sprijinite şi faţa înclinată. Apoi a ridicat capul şi m-a privit. N-am rostit o vorbă. A înconjurat încet masa şi mi-a pus mîinile pe umeri.

— Ei, draga mea, am rostit.

S-a sprijinit de mine. Am ţinut-o strîns.

— Ne apucăm de treabă, ce zici ?

A încuviinţat dînd din cap. Apoi, cu un gest al mîinii, şi-a dat părul pe spate.

— A fost doar o clipă... Robby.

— Aşa e.

Cineva a bătut la uşă. Fata din casă a adus ceaiul.

— Ce bine ! a izbucnit Pat.

— Vrei ceai ? am întrebat-o.

— Nu, cafea ; o cafea bună, tare.

Am mai stat jumătate de oră. Pat părea din ce în ce mai obosită. Vedeam asta după ochii ei.

— Ar trebui să dormi puţin, i-am propus.

— Şi tu ?...

— Mă duc acasă şi mă întind şi eu puţin. Peste două ore vin şi te iau la masă.

— Eşti şi tu obosit ? m-a întrebat cu îndoială în glas.

— Da, puţin. A fost cald în tren. Şi mai trebuie să trec şi pe la atelier.

N-a mai stăruit. Era extenuată şi pica de somn. Am culcat-o în pat şi am învelit-o. A adormit imediat. Am aşezat glastra cu trandafiri lîngă ea şi am pus şi cartea de vizită a lui Köster alături, să aibă la ce se gîndi cînd se va trezi. Apoi am plecat.

Pe drum m-am oprit în faţa unei cabine telefonice. Am hotărît să-l chem pe Jaffé imediat. De acasă era dificil. Acolo trebuia să mă aştept ca toţi chiriaşii să tragă cu urechea.

Am ridicat receptorul şi am cerut numărul clinicii. După un timp, a venit Jaffé la aparat.

— Aici Lohkamp, am spus, şi mi-am dres glasul. Ne-am întors. Am sosit acum o oră.

— Aţi venit cu maşina ? întrebă Jaffé.

— Nu, cu trenul.

— Aşa, şi cum merge ?

— Bine, am răspuns.

A stat o clipă pe gînduri.

— O voi examina pe domnişoara Hollmann mîine. Mîine dimineaţă la ora unsprezece. Vreţi să-i transmiteţi ?

— Nu, am răspuns. Nu vreau să ştie că v-am chemat. Cu siguranţă că ea vă va telefona mîine. Poate-i spuneţi atunci.

— Bine, facem aşa. O să-i spun eu.

Cu un gest reflex, am împins la o parte cartea de telefon groasă şi slinoasă. Se afla pe un pupitru mic, de lemn. Deasupra, pe perete, erau mîzgălite cu creionul numere de telefon.

— Atunci, pot să trec pe la dumneavoastră mîine după-amiază ? am întrebat. Jaffé nu mi-a răspuns. Aş vrea să ştiu în ce stare se află, am continuat.

— Mîine nu vă voi putea spune încă nimic, a răspuns Jaffé. Trebuie s-o ţin sub observaţie cel puţin o săptămînă. De abia atunci am să vă explic cum stau lucrurile.

— Mulţumesc. Continuam să fixez pupitrul din faţa mea. Cineva desenase ceva acolo. O fată grasă cu o pălărie mare de pai. „Ella eşti o gîscă !“ scria dedesubt. Trebuie să mai facă ceva anume între timp ? am întrebat.

— Am să văd asta mîine. Dar cred că acasă este îngrijită destul de bine.

— Nu ştiu. Am auzit că vecinii vor să plece săptămîna viitoare într-o călătorie. Atunci, o să rămînă singură, numai cu fata din casă.

— Aşa ? Bine. Am să vorbesc mîine cu ea şi despre asta.

Am împins cartea de telefon, acoperind cu ea desenul de pe pupitru.

— Credeţi că ea... că un asemenea acces se mai poate repeta ?

Jaffé a ezitat o clipă.

— E desigur posibil, dar improbabil. Am să vă pot răspunde abia după ce o examinez atent. Am să vă dau un telefon.

— Bine, mulțumesc.

Am agățat receptorul. Ajuns afară, am mai zăbovit o vreme pe stradă. Era praf și zăpușeală. Apoi m-am dus acasă.

În ușă m-am ciocnit cu doamna Zalewski. Ieșea din camera doamnei Bender, ca proiectată dintr-o gură de tun. Cînd m-a zărit s-a oprit brusc.

— Ce ? V-ați și întors ?

— După cum vedeți. E ceva nou pe-aci ?

— Pentru dumneavoastră nimic. Nici măcar corespondență. Dar doamna Bender s-a mutat.

— Ce spuneți ? Dar de ce ?

Doamna Zalewski și-a înfipt mîinile în șolduri.

— Pentru că nemernici sînt pretutindeni. S-a mutat la azilul creștin. Cu pisica și cu întreaga ei avere de douăzeci și șase de mărci.

Mi-a povestit că între timp creșa în care doamna Bender fusese infirmieră dăduse faliment. Directorul, un preot, făcuse speculații la bursă. Doamna Bender fusese concediată și pierduse și salariul restant pe două luni.

— Și a găsit altceva ? am întrebat absent.

Doamna Zalewski m-a privit doar, fără să-mi răspundă.

— Desigur că n-a putut să găsească, am precizat.

— I-am spus că poate să rămînă să locuiască aici. Cu plata chiriei nu-i nici o grabă. Dar n-a vrut.

— Oamenii săraci sînt de obicei cinstiți, am conchis eu. Dar acum cine se mută aici ?

— Familia Hasse. Le vine mai ieftin decît camera pe care au avut-o pînă acum.

— Și camera lor ?...

A ridicat din umeri.

— O să vedem. Nu am prea multe speranțe să găsesc pe cineva.

— Dar cînd se eliberează ?

— Mîine. Familia Hasse a și început să se mute.

— De fapt, cît costă camera ? am întrebat : îmi venise deodată o idee.

— Șaptezeci de mărci.

— Mult prea scump, am remarcat lucid, dar interesat.

— Cu cafeaua de dimineață, două cornuri și unt din belșug ?

— Cu atît mai mult. Cafeaua de dimineaţă făcută de Frida trebuie s-o scădeţi. Cincizeci, nici un pfenig în plus.

— Vreţi cumva s-o închiriaţi dumneavoastră ? a întrebat doamna Zalewski.

— Poate.

M-am dus în cămăruţa mea şi am privit gînditor la uşa ce făcea legătura cu camera în care locuise familia Hasse. Pat în pensiunea Zalewski ! Nu, era greu de imaginat ! Totuşi, după un timp am trecut dincolo şi am bătut la uşă.

Înăuntru era doamna Hasse. Şedea cu o pălărie pe cap, în mijlocul camerei pe jumătate golită şi se pudra în faţa oglinzii.

Am salutat-o, uitîndu-mă totodată prin încăpere. Era mai mare decît crezusem. Se vedea abia acum, cînd o parte din mobile fuseseră scoase. Tapetele erau uni, luminoase şi destul de noi, lemnăria — proaspăt vopsită, şi balconul — foarte mare şi frumos.

— Aţi auzit probabil deja ce pretinde acum de la mine, spuse doamna Hasse. Să mă mut în camera individei de dincolo ! Ce ruşine !

— Ruşine ? am întrebat.

— Da, ruşine ! a izbucnit iritată. Ştiţi doar că nu ne puteam suferi, şi acum Hasse mă obligă să mă mut în camera ei, fără balcon şi numai cu o singură fereastră. Doar pentru că este mai ieftin. Vă puteţi închipui cum jubilează ea acolo, în azilul creştin !

— Nu cred că jubilează.

— Ba da, jubilează, infirmiera aia prefăcută, mîţa aia blîndă îşi rîde acum în pumni. Iar alături, cocota aceea, Erna Bönig ! Şi putoarea de pisici !

Am privit-o surprins. O mîţă cu pumni, care rîde ? Era ciudat : omul creează imagini noi, plastice, numai cînd înjură. Cît de etern invariabile sînt expresiile iubirii — şi cît de variată în schimb gama înjurăturilor !

— Dar pisicile sînt animale foarte curate şi frumoase, am contrazis-o. Dealtfel, tocmai vin din camera aceea. Nu miroase a pisici.

— Aşa ? a replicat doamna Hasse duşmănos, aranjîndu-şi pălăria ; asta depinde de nas. Dar n-am de gînd să mişc un deget. Să-şi care el singur mobila dincolo ! Eu ies în oraş ! Măcar atît să am din viaţa asta de cîine !

S-a ridicat. Fața ei buhăită tremura de furie atît de tare, încît împrăștia un nor de pudră. Am observat că-și vopsise buzele cu un roșu violent și că era tare împopoțonată. Mirosea ca o întreagă parfumerie cînd a părăsit încăperea.

Am privit uluit în urma ei. Apoi am mai studiat o dată, cu atenție, camera. M-am gîndit unde s-ar putea așeza mobila lui Pat. Dar m-am oprit curînd. Pat aici, mereu aici, în apropierea mea — nu-mi puteam închipui una ca asta ! Ideea nici nu mi-ar fi venit dacă Pat ar fi fost sănătoasă. Însă așa, am deschis ușa și am măsurat balconul. Dar apoi am dat din cap și m-am întors în cămăruța mea.

Cînd am intrat în camera ei dormea încă. M-am așezat încet într-un fotoliu lîngă pat, dar ea a deschis imediat ochii.

— Îmi pare rău că te-am trezit, am spus.

— Ai fost tot timpul aici ? m-a întrebat.

— Nu. Tocmai m-am întors.

S-a întins și și-a culcat obrazul pe mîna mea.

— Asta-i bine. Nu-mi place să fiu privită cînd dorm.

— Înțeleg. Nici mie nu-mi place. Nu voiam să te privesc. Dar nici să te trezesc n-am vrut. Nu dorești să mai dormi un pic ?

— Nu, am dormit destul. Mă scol imediat.

Cît timp s-a îmbrăcat am trecut în camera de alături. Afară se întuneca încet. De la o fereastră deschisă de vis-à-vis, un patefon orăcăia marșul *Hohenfriedberg*. Un bărbat cu chelie și bretele manevra aparatul. Se foia prin cameră și, în acordurile muzicii, făcea exerciții de gimnastică. Chelia lui strălucea în semiîntuneric ca o lună agitată. Îl urmăream indiferent. Mă simțeam obosit și trist.

Pat a intrat. Arăta minunat, proaspătă și plină de elan.

— Arăți formidabil ! am spus uimit.

— Și mă simt foarte bine, Robby. De parcă aș fi dormit o noapte întreagă. Mă refac repede.

— Da, așa-i. Uneori merge atît de repede, încît nici n-ai timp să-ți dai seama.

S-a sprijinit ușor de umărul meu și m-a privit.

— Prea repede, Robby ?

— Nu, poate la mine prea încet. De multe ori sînt puțin prea lent, Pat.

A zîmbit.

— Lentoarea este fermă. Şi fermitatea e un lucru bun.

— Sînt ferm ca un dop de plută pe apă, i-am replicat.

A dat din cap.

— Eşti mult mai ferm decît crezi. De fapt, eşti cu totul altfel decît crezi. Rareori am văzut pe cineva care să se judece pe sine atît de greşit ca tine.

M-am desprins de umărul ei.

— Da, dragostea mea, am spus dînd din cap, asta într-adevăr aşa e. Şi acum, hai să mergem la masă. Unde ai vrea să te duc ? am întrebat.

— La Alfons. Trebuie să revăd totul. Am senzaţia că am fost plecată o veşnicie.

— Bine ! am încuviinţat. Dar te simţi în stare să faci faţă ? La Alfons nu te poţi duce fără poftă de mîncare. Ne-ar da afară.

A rîs.

— Chiar mi-e o foame de lup.

— Atunci, s-o pornim !

M-am simţit deodată pătruns de o mare bucurie.

Intrarea noastră la Alfons a fost triumfală. Ne-a salutat, apoi a dispărut imediat şi a reapărut împodobit cu un guler alb şi o cravată cu picăţele verzi. Nici pentru împăratul german nu ar fi făcut-o. Era chiar puţin stingherit din cauza acestui semn nemaipomenit de decadenţă.

— Hai, Alfons, spune, ce bunătăţi ai ? a întrebat Pat proptindu-şi mîinile pe masă.

Alfons zîmbi pe sub mustaţă, îşi umflă buzele şi strînse pleoapele.

— Sînteţi cu noroc ! Azi avem raci ! A făcut un pas înapoi, pentru a sesiza mai bine efectul. Era de zile mari. Şi cu un pahar de vin nou de Mosela, a şoptit extaziat, şi a mai făcut un pas înapoi. A obţinut aplauze frenetice, care au venit în mod ciudat şi dinspre uşă. Acolo, tocmai apăru, cu părul blond vîlvoi şi nasul ars de soare, mutra zîmbitoare a ultimului romantic.

— Gottfried ? a strigat Alfons. Tu ? În carne şi oase ? Doamne, ce zi ! Vino la pieptul meu !

— Ia fii atentă acum, i-am şoptit lui Pat.

Cei doi s-au aruncat unul în braţele celuilalt. Bătăile lui Alfons pe spatele lui Lenz răsunau cu sonoritatea loviturilor dintr-o potcovărie.

— Hans, ţipă apoi după chelner, adu Napoleonul!

L-a tîrît pe Gottfried la tejghea. Chelnerul a adus o sticlă mare şi prăfuită. Alfons a umplut două pahare.

— Să trăieşti, Gottfried, puşlama blestemată!

— Noroc, Alfons, bătrîne puşcăriaş cu inimă de aur!

Amîndoi şi-au băut paharele dintr-o sorbitură.

— A-ntîia! a spus Gottfried. Un coniac de milioane.

— O ruşine să-l dai pe gît în halul ăsta, a confirmat Alfons.

— Dar cum să bei încet, cînd eşti bucuros? Hai să mai luăm unul!

A turnat şi a ridicat paharul.

— Mă, trădător afurisit!

Lenz rîse.

— Bătrînul şi iubitul meu Alfons!

Ochii lui Alfons se umeziră.

— Încă unul, Gottfried, spuse el mişcat.

— Dă-i drumu! Lenz îi întinse paharul. Am să mă las de coniacul ăsta abia cînd n-o să mai fiu în stare să ridic capul de pe podea.

— Asta-i o vorbă înţeleaptă!

Alfons turnă al treilea rînd.

Lenz se întoarse la masă gîfîind uşor. Îşi scoase ceasul.

— Am sosit la opt fără zece cu *Citroën*-ul la atelier. Ce părere aveţi?

— Un record, răspunse Pat. Trăiască Jupp! Şi eu o să-i fac cinste cu un pachet de ţigări.

— Iar tu primeşti o porţie de raci în plus! a declarat Alfons, care venise imediat pe urmele lui Gottfried. Apoi ne-a înmînat un fel de ştergare. Scoateţi-vă pînă una-alta hainele şi legaţi-vă astea de gît! Doamna permite, nu-i aşa?

— Cred chiar că-i necesar, adăugă Pat.

Alfons aprobă încîntat.

— Sînteţi o femeie rezonabilă, ştiam asta. Racii trebuie mîncaţi în tihnă. Fără teamă de pete. Zîmbi. Dumneavoastră primiţi bineînţeles ceva mai elegant.

Chelnerul Hans aduse un halat de bucătărie alb ca neaua. Alfons îl despături şi o ajută să-l îmbrace.

— Vă vine foarte bine, o lăudă el.

— Tare, tare, răspunse ea rîzînd.

— Mă bucur că ţineţi minte asta, spuse Alfons binevoitor. Te încălzeşte la inimă.

— Alfons ! Gottfried îşi înnodase şervetul după ceafă aşa fel încît cele două colţuri stăteau cu vîrfurile în sus. Deocamdată, aici arată mai degrabă a salon de frizerie.

— Se schimbă imediat. Dar întîi puţină artă.

Alfons se îndreptă spre patefon. Peste cîteva clipe bubui corul pelerinilor din *Tannhäuser*. Am ascultat în tăcere.

Abia se stinsese ultimul acord, că s-a şi deschis uşa bucătăriei, şi chelnerul Hans apăru cu un castron, mare cît o cadă de copil. Aburea şi era plin de raci. Răsuflînd din greu, l-a aşezat pe masă.

— Adu-mi şi mie un şervet, ceru Alfons.

— Vrei să mănînci cu noi, iubitule ? îi strigă Lenz. Ce onoare !

— Dacă doamna nu are nimic împotrivă.

— Ba îmi face chiar plăcere, Alfons.

Pat îşi mută scaunul, şi Alfons se aşeză lîngă dînsa.

— Bine că stau lîngă dumneavoastră ! spuse puţin intimidat. Sînt destul de priceput la prepararea lor. Pentru o doamnă, asta e cam plictisitor.

Scoase din castron un rac pentru ea şi începu să-l desfacă cu o viteză uluitoare. Cu mîinile sale uriaşe, realiza asta atît de iscusit şi de elegant, încît ei nu-i mai rămînea decît să mănînce bucăţile apetisante oferite pe furculiţă.

— Vă place ? întrebă dînsul.

— Minunat ! şi ridică paharul. În sănătatea dumitale, Alfons.

Acesta ciocni solemn cu dînsa şi-şi goli încet paharul. Aş fi preferat ca Pat să bea ceva fără alcool. A simţit privirea mea.

— Noroc, Robby, spuse ea.

Era încîntătoare, strălucea de bucurie.

— Noroc, Pat, i-am răspuns, şi mi-am golit paharul.

— Nu e formidabil aici ? a întrebat continuînd să mă privească.

— Fantastic ! Mi-am turnat din nou. Noroc, Pat !

Faţa i se lumină.

— Noroc, Robby ! Noroc, Gottfried !...

Am băut.

— Bun vin ! remarcă Lenz.

— Graacher Abtsberg de anul trecut, explică Alfons. Mă bucur că-l apreciezi !

Scoase încă un rac din castron și-i întinse lui Pat foarfecele desfăcut.

Ea refuză.

— Pe acesta trebuie să-l mănînci dumneata, Alfons. Altfel, rămîi nemîncat.

— Mai tîrziu. Sînt în schimb mult mai rapid decît ceilalți.

— Dacă-i așa, de acord.

Luă foarfeca. Alfons radia de plăcere și continua s-o servească. Părea o bufniță mare și bătrînă care hrănește un puișor mic și alb.

La urmă am mai băut toți cîte un Napoleon și apoi ne-am luat rămas bun de la Alfons. Pat era fericită.

— A fost minunat ! spuse ea. Îți mulțumesc mult de tot, Alfons. A fost într-adevăr minunat.

I-a întins mîna. Alfons a mormăit ceva și i-a sărutat-o. De mirare, Lenz făcu niște ochi cît cepele.

— Mai treceți pe la noi, cît de curînd, spuse Alfons. Și tu, Gottfried !

Afară, sub felinar, stătea — mic și părăsit — *Citroën*-ul.

— Ah ! exclamă Pat, și se opri ; fața i se contractă.

— După performanța de azi, l-am botezat Hercule ! Gottfried deschise portiera. Să vă duc acasă ?

— Nu, spuse Pat.

— Așa mai zic și eu ! Atunci, unde mergem ?

— La bar. Nu-i așa, Robby ? — s-a întors spre mine.

— Bineînțeles, am acceptat eu, bineînțeles că mergem și la bar.

Am străbătut străzile foarte încet. Era o seară caldă, cu cer senin. Oamenii stăteau la mese în fața cafenelelor. De departe răzbătea o melodie. Pat stătea lîngă mine. În clipa aceea nu-mi părea verosimil că e bolnavă, mă cuprinse un val de căldură, dar o clipă pur și simplu nu mi-a venit să cred.

La bar i-am întîlnit pe Ferdinand și pe Valentin. Ferdinand era într-o dispoziție excelentă. S-a ridicat și a venit în întîmpinarea lui Pat.

— Diana reîntoarsă din păduri, spuse el.

Ea a zîmbit. A cuprins-o pe după umeri.

— Zeiță brună și cutezătoare a vînătorii, cu arcul argintiu, ce bem ?

Gottfried îndepărtă brațul lui Ferdinand.

— Oamenii exaltați sînt lipsiți de tact. Doamna se află în compania a doi domni, probabil că încă n-ai observat, gorilă dezlănțuită.

— Romanticii nu pot fi decît o suită — niciodată o companie, explică Grau imperturbabil.

Lenz zîmbi și i se adresă lui Pat :

— Am să vă prepar acum ceva special. Un cocteil-colibri. Specialitate braziliană.

Se îndreptă către tejgheaua barului, amestecă diferite lichide și apoi aduse cocteilul.

— Cum e ? întrebă dînsul.

— Cam slab, cu Brazilia lui cu tot, răspunse Pat.

Gottfried rîse.

— Și de fapt e foarte tare. Făcut cu rom și votcă.

Am văzut dintr-o privire că n-avea nici rom, nici votcă : era suc de fructe, lămîie, suc de roșii și poate o picătură de Angostura. Un cocteil fără alcool. Dar, din fericire, Pat n-a observat nimic.

A băut trei colibri mari, și eu vedeam cît de bine se simte că nu este tratată ca un om bolnav. O oră mai tîrziu am plecat cu toții, numai Valentin rămase pe loc. Lenz pusese totul la cale. L-a băgat pe Ferdinand în *Citroën* și a luat-o din loc. În felul ăsta cream impresia că Pat și cu mine plecăm odată cu ceilalți, și nu mai devreme. Era totul foarte înduioșător, dar pentru o clipă m-am simțit totuși al dracului de prost.

Pat m-a luat de braț. Pășea alături de mine cu mersul ei elegant și suplu, simțeam căldura mîinii ei, vedeam cum lumina felinarelor alunecă pe chipul ei expresiv. Nu, nu puteam să înțeleg că era bolnavă, numai în timpul zilei puteam pricepe, dar seara nu, cînd viața era mai tandră, mai caldă, mai plină de promisiuni.

— Mai trecem puțin pe la mine ? am întrebat-o.

A dat din cap afirmativ.

Coridorul pensiunii noastre era luminat.

— Ce dracu s-o fi întîmplat ? m-am minunat eu. Aşteaptă un moment.

Am deschis şi am aruncat o privire. Coridorul, slab luminat, se întindea ca o uliţă îngustă de periferie. Uşa camerei în care locuise doamna Bender era larg deschisă, şi acolo ardea lumina. Ca o mică furnică neagră, Hasse bîjbîia pe gang, încovoiat sub greutatea unei lămpi cu picior şi cu abajur de mătase roz. Se muta.

— Bună seara, am spus. Aşa de tîrziu, şi mai lucraţi încă ?

Şi-a ridicat faţa palidă cu mustaţa blajină şi neagră.

— Am venit abia acum o oră de la birou. Şi nu-mi pot muta lucrurile decît seara.

— Soţia dumneavoastră nu-i acasă ?

A dat din cap.

— E la o prietenă. Slavă Domnului, are acum o prietenă de care abia se mai desparte.

A zîmbit candid şi mulţumit şi a plecat bîjbîind. Am condus-o pe Pat înăuntru.

— Cred că-i mai bine dacă nu aprindem lumina. Ce zici ? am întrebat-o cînd am ajuns în camera mea.

— Ba da, scumpule. O dată, scurt de tot, şi apoi poţi s-o stingi iar.

— Eşti nesăţioasă, am spus, inundînd paradisul de pluş pentru o clipă cu o lumină violentă, pe care am stins-o iar, în mare grabă.

Ferestrele erau deschise, şi dinspre copacii de afară pătrundea aerul răcoros al nopţii ca dintr-o pădure.

— Ce plăcut ! spuse Pat, şi se ghemui în colţul canapelei de la fereastră.

— Găseşti într-adevăr că-i plăcut aici ?

— Da, Robby. Ca într-o uriaşă grădină de vară. Minunat !

— Te-ai uitat cumva la camera de alături cînd am trecut ? am întrebat-o.

— Nu. De ce ?

— Terasa splendidă din stînga ţine de camera aceea. E acoperită în întregime, şi vis-à-vis nu stă nimeni. Dacă ai locui în ea, nici măcar nu ţi-ar trebui costum pentru băile tale de soare.

— Da, dacă aş locui în ea.

— Poţi, dacă vrei, am spus în treacăt. Doar ai văzut că odaia se eliberează peste cîteva zile.

M-a privit zîmbind.

— Crezi că asta ar fi bine pentru noi ? Să fim tot timpul împreună, atît de aproape unul de celălalt...

— Nici n-am fi tot timpul împreună, am replicat. Dimineaţa nu sînt deloc acasă. Şi seara lipsesc de multe ori. Dar atunci cînd am fi împreună n-ar mai trebui să stăm prin localuri sau să ne despărţim atît de repede de parcă am fi doar în relaţii de vizită.

Se mişcă puţin în colţul unde se aciuise.

— Sună ca şi cum te-ai fi gîndit deja la asta, scumpule.

— E adevărat, am recunoscut. Toată seara m-am gîndit.

Şi-a îndreptat bustul.

— Vorbeşti serios, Robby ?

— La naiba, sigur că da, am spus, tot n-ai observat încă ?

A tăcut o clipă.

— Robby, a continuat apoi cu o voce ceva mai joasă, cum de ţi-a venit ideea asta tocmai acum ?

— Mi-a venit acum, am replicat mult mai violent decît intenţionam, pentru că am simţit deodată că a sosit momentul hotărîtor şi că este în joc mult mai mult decît camera, mi-a venit pentru că în ultimele săptămîni am văzut cît de minunat este să fim tot timpul împreună. Nu mai pot să suport întîlnirile astea fugare ! Vreau să mă bucur mai mult de tine ! Vreau să fii întotdeauna cu mine. M-am săturat de jocul rafinat al dragostei disimulate, îmi repugnă, n-am nevoie de el. Te vreau pur şi simplu pe tine şi numai pe tine, niciodată n-am să mă satur de tine şi nu vreau să mă lipsesc de prezenţa ta nici măcar o clipă.

I-am auzit respiraţia. Stătea ghemuită în colţul ferestrei, îşi cuprinsese genunchii cu mîinile şi tăcea. Încet, lumina roşie a reclamei a urcat din spatele copacilor de vis-à-vis şi a aruncat un reflex mat pe pantofii ei de culoare deschisă. Apoi a trecut pe fustă şi pe mîini.

— Poţi să rîzi de mine, am adăugat.

— Să rîd ? a replicat.

— Da, pentru că tot spun, vreau ! La urma urmei, trebuie să vrei şi tu.

A ridicat privirea.

— Ştii că te-ai schimbat, Robby ?

— Nu.

— Ba da. Chiar tu ai spus-o. Vrei ! Nu mai pui atîtea întrebări. Pur şi simplu vrei.

— Asta nu-i cine ştie ce schimbare. Tu tot mai poţi să spui nu, oricît aş vrea eu.

Deodată, s-a aplecat spre mine.

— De ce aş spune nu, Robby ? şopti ea cu o voce foarte caldă şi tandră. Doar vreau şi eu.

Mirat, i-am cuprins umerii. Părul ei mi-a atins faţa.

— E adevărat, Pat ?

— Sigur că da, scumpule.

— Ei, drace, am spus, mi-am imaginat că o să fie mult mai greu.

A dat din cap.

— Depinde numai de tine, Robby.

— Aproape că încep şi eu să cred, am mărturisit, încă uimit.

M-a cuprins pe după gît.

— Uneori e atît de plăcut să nu te gîndeşti la nimic... Să nu trebuiască să faci totul singur. Să te poţi bizui pe cineva. Ah, scumpule, de fapt, totul e atît de simplu, cu condiţia să nu-ţi complici singur viaţa.

Pentru o clipă a trebuit să-mi încleştez fălcile. Tocmai ea să mi-o spună !

— Aşa e, am spus. Apoi : aşa e, Pat.

Dar nu era deloc aşa.

Am mai stat o vreme lîngă fereastră.

— Aducem toate lucrurile tale aici, am hotărît eu. Să nu duci lipsă de nimic. Ne cumpărăm şi un cărucior pentru servit ceaiul. Frida o să înveţe să-l manevreze.

— Doar avem unul, scumpule. Al meu.

— Cu atît mai bine. Atunci, chiar de mîine dimineaţă încep antrenamentele cu Frida.

Şi-a sprijinit capul de umărul meu. Am simţit că era obosită.

— Vrei să te conduc acum acasă ? am întrebat-o.

— Imediat. Mă-ntind numai un moment.

Stătea nemişcată pe pat, fără să scoată o vorbă, de parcă ar fi dormit. Dar ochii-i erau deschişi şi din cînd în

cînd se oglindea în ei reflexul reclamelor luminoase, care alunecau pe pereți și pe plafon asemenea unei aurore boreale multicolore. Afară se așternuse liniștea. De alături se deslușea din cînd în cînd bocănitul lui Hasse de sub rămășițele speranțelor, ale căsniciei și probabil ale vieții sale.

— Ar trebui să rămîi chiar de azi, am mai adăugat.

S-a ridicat.

— Azi nu, scumpule.

— Aș prefera să rămîi aici.

— Mîine.

S-a sculat și a umblat încet prin camera întunecată. M-am gîndit la ziua în care rămăsese pentru prima oară la mine și umblase la fel de liniștit prin lumina cenușie a zorilor pentru a se îmbrăca. N-am priceput ce era, dar avea ceva înduioșător de firesc și aproape zguduitor. ca un gest venind din timpuri foarte îndepărtate, apuse, ca supunerea tăcută la o poruncă pe care nimeni n-o mai cunoaște.

A revenit din întuneric lîngă mine și mi-a luat fața între mîini.

— A fost frumos la tine, scumpule. Foarte frumos. E bine că exiști, că te am.

N-am răspuns nimic. Nu puteam răspunde.

Am dus-o acasă și apoi m-am întors la bar. Köster era acolo.

— Stai jos, mi-a ordonat. Ce mai faci ?

— Nu prea bine, Otto.

— Vrei să bei ceva ?

— Dacă aș bea, ar trebui să beau mult. Și nu vreau asta. Trebuie să mă descurc și așa. Dar aș putea să fac altceva. Gottfried a ieșit cu taxiul ?

— Nu.

— Bine, atunci mai pornesc pentru cîteva ore în cursă.

— Cobor cu tine, a spus Köster.

Am scos mașina și mi-am luat rămas bun de la Otto. Apoi m-am dus la stație. Înaintea mea așteptau două mașini. Mai tîrziu au venit și Gustav și Tommy, actorul. Mașinile din fața mea au plecat, și puțin mai tîrziu mi-a

venit şi mie un client. O fată tînără care voia să meargă la *Vineta*.

Vineta era o bombă foarte populară, cu ring de dans, telefon la masă, poştă pneumatică şi alte asemenea fleacuri pentru provinciali. Era amplasată într-o stradă întunecoasă, puţin izolată faţă de celelalte localuri.

Ne-am oprit. Fata a cotrobăit prin gentuţă şi mi-a întins o bancnotă de cincizeci de mărci. Am ridicat din umeri.

— Îmi pare rău, dar n-am mărunt.

Portarul se apropiase.

— Cît face ? a întrebat fata.

— O marcă şaptezeci.

S-a adresat portarului.

— Eşti bun să dai dumneata banii pentru mine ? O să ţi-i restitui la casă.

Portarul i-a deschis larg portiera şi s-a dus cu ea la casă. Apoi s-a întors.

— Ţine.

I-am numărat.

— Nu-i decît o marcă şi cincizeci.

— Termină cu prostiile, sau n-ai ieşit încă din scutece ? Douăzeci de pfenigi e taxa portarului pentru serviciu. Hai, şterge-o !

Existau locuri unde se dădea portarului bacşiş. Dar atunci cînd el îţi făcea rost de un client, şi nu atunci cînd veneai tu cu unul.

— Pentru asta nu sînt destul de copt, am spus, scoate banii !

— Pot să-ţi aranjez mutra, a mîrîit. Ridică ancora, sînt aici de mai multă vreme ca tine.

Nu-mi păsa de cei douăzeci de pfenigi. Dar n-aveam nici un chef să mă las tras pe sfoară.

— Lasă şi scoate restul, am spus.

Portarul a lovit atît de repede, încît n-am apucat să mă feresc. Aşezat, tot nu-l puteam evita. M-am lovit cu capul de volan. Ameţit, l-am ridicat. Îmi vuia ca o tobă, şi din nas îmi picura sînge. Portarul stătea proptit în faţa mea.

— Mai vrei una, cadavru ambulant ?

Într-o fracţiune de secundă, mi-am apreciat şansele ! N-aveam ce să fac. Tipul era mai tare ca mine. Ca să-i vin de hac trebuia să-l iau prin surprindere. De pe scaun nu

puteam lovi, n-aveam forță. Și pînă aș fi ieșit din mașină m-ar fi bușit de trei ori. L-am privit. Duhnea a bere.

— Încă una, și te vede nevastă-ta pe năsălie.

Continuam să mă uit la el. Nu făceam nici o mișcare. Stam cu ochii pironiți pe această față lătăreață. O devoram cu privirea. Îmi dădeam seama unde trebuie să lovesc. Fierbeam de mînie. Dar nu m-am mișcat. Vedeam fața aproape de tot, cu o claritate excesivă, ca printr-o lupă uriașă, fiecare fir de barbă, pielea roșie, aspră, poroasă.

Din întuneric străluci cascheta unui polițai.

— Ce s-a întîmplat aici ?

Portarul și-a strîmbat fața într-un rînjet servil.

— Nimic, domnule sergent.

Omul ordinii s-a uitat la mine.

— Nimic, am spus la rîndu-mi.

De la portar, privirea i-a alunecat din nou spre mine.

— Dar sîngerezi.

— M-am lovit.

Portarul a făcut un pas înapoi. Mă privea batjocoritor. Credea că mi-e frică să-l denunț.

— Atunci, dă-i drumu, mi s-a adresat polițistul.

Am apăsat pe accelerator și m-am întors la stație.

— Dumnezeule, cum arăți ! exclamă Gustav.

— Numai nasul, am replicat, și am relatat toată istoria.

— Hai cu mine la cîrciumă, spuse Gustav. Nu degeaba am fost caporal la sanitari. Ce porcărie să dai într-un om care nu se poate apăra ?!

M-a dus în bucătăria cîrciumii, a cerut niște gheață și m-a doftoricit o jumătate de oră.

— Nici măcar cu un cucui n-o să te alegi, mă liniști el.

În sfîrșit, m-a lăsat din mînă.

— Ei, cum stai cu țeasta ? Bine, nu-i așa ? Atunci, să nu mai pierdem vremea.

A intrat Tommy.

— E vorba de portarul cel mare de la *Vineta* ? E cunoscut ca bătăuș. Din păcate, n-a încasat-o încă niciodată.

— O s-o încaseze acum, spuse Gustav.

— Da, dar de la mine, am replicat.

Gustav m-a privit nemulțumit.

— Pînă ce ieși tu din mașină...

— M-am gîndit la o șmecherie. Dacă nu-i vin de hac, mai ai tot timpul să intervii.

— Fie.

Mi-am pus șapca lui Gustav și am luat și mașina lui, ca portarul să nu se prindă imediat. De văzut, și așa nu putea să vadă prea mult. Strada era extrem de întunecoasă.

Am ajuns la fața locului. Nu se vedea țipenie de om. Gustav ieși din mașină cu o bancnotă de douăzeci de mărci în mînă.

— Fir-ar să fie, n-am mărunt ! Portar, poți să-mi schimbi ? Unu șaptezeci face ? Dă-i mata, pînă una-alta.

Se prefăcu că merge la casă. Portarul se apropie tușind și-mi întinse o marcă și cincizeci. Am rămas cu mîna întinsă.

— Ia-o din loc ! mîrîi el.

— Scoate restul, jigodie împuțită ! i-am aruncat în față.

Rămase o clipă ca împietrit.

— Băiete, șopti el apoi lingîndu-și buzele, de asta o să-ți pară rău luni de zile !

Își luă avînt. Lovitura m-ar fi dat gata. Dar eram pregătit ; m-am întors și m-am ghemuit, iar pumnul adversarului a lovit cu întreaga-i forță pe gheara de oțel a manivelei mele, pe care o ținusem ascunsă în mîna stîngă. Cu un urlet, portarul sări înapoi, scuturîndu-și mîna de durere. Șuiera ca o mașină cu aburi și stătea descoperit, fără gardă.

Am țîșnit din mașină.

— Mă recunoști ? i-am pufnit în față, și l-am pocnit la plex.

Se prăbuși.

— Unu, începu Gustav să numere dinspre casă, doi, trei.

La cinci, portarul s-a ridicat, cu ochii împăienjeniți. Ca și rîndul trecut, am văzut fața lui, aproape de tot, cu *toată claritatea, această față sănătoasă, lătăreață, imbecilă*, ordinară, acest individ întreg, sănătos, robust, porcul ăsta care niciodată nu va fi bolnav de plămîni, și am simțit deodată cum o ceață roșie îmi inundă creierul și ochii și m-am năpustit și am lovit și am lovit și am lovit în numele a tot ce se adunase în mine în aceste zile și săptămîni, am lovit în fața aceea sănătoasă, lătăreață, behăitoare pînă ce am fost oprit cu forța.

— Îl omori, omule ! strigă Gustav.

Am privit în jurul meu. Plin de sînge, portarul se sprijinea de zid. S-a îndoit, a căzut şi, ca o insectă uriaşă, scînteietoare în uniforma sa, a început să se tîrască în patru labe spre intrare.

— Asta n-o să mai poată bate prea curînd, spuse Gustav. Dar acum haideţi s-o ştergem înainte să vină cineva! Asta-i de acum provocare de grave leziuni corporale.

Am aruncat banii pe caldarîm, am urcat în maşină şi am pornit.

— Şi mie îmi curge sînge, am întrebat, sau asta-i marfa portarului ?

— E iar nasul tău, mi-a explicat Gustav. Ţi-a plasat o stîngă de toată frumuseţea.

— Nici nu mi-am dat seama. Gustav rîse. Ştii, am spus, acum mă simt mult mai bine.

XVIII

TAXIUL NOSTRU ERA PARCAT ÎN faţa barului. Am intrat ca să-l schimb pe Lenz şi să iau cheia şi actele maşinii. Gottfried m-a însoţit.

— Ţi-au ieşit ceva parale azi ? l-am întrebat.

— Nu prea. Ori sînt prea multe taxiuri, ori prea puţini oameni care le folosesc. Dar ţie cum ţi-a mers ?

— Prost. Mi-am pierdut toată noaptea şi n-am încasat măcar douăzeci de mărci.

— Vremuri grele ! Gottfried ridică din sprîncene. Ei, asta înseamnă că nu eşti prea grăbit pe ziua de azi. Ce zici ?

— Nu, de ce ?

— Poţi să mă duci o bucată de drum.

— Bine. Ne-am urcat. Dar unde vrei să mergi ? l-am întrebat.

— La catedrală.

— Ce spui ? Mă-nşală oare auzul ? Am înţeles catedrală ?

— Nu, fiule, nu te-a înşelat. Chiar catedrală. L-am privit uimit. Nu te mai mira şi dă-i drumu ! m-a îndemnat Gottfried.

— Fie !

Am pornit. Catedrala se afla în partea veche a oraşului, într-o piaţă deschisă, înconjurată de casele clericilor. Am oprit în faţa portalului principal.

— Dă-i înainte, a insistat Gottfried. Ocoleşte-o jur împrejur.

M-a pus să opresc în faţa unei intrări mici din spatele clădirii şi a coborît.

— Petrecere frumoasă ! i-am urat eu. Presupun că vrei să te spovedeşti.

— Vino cu mine, mă îndemnă el.

Am rîs.

— Azi nu. Mi-am făcut deja rugăciunea de dimineaţă. Asta-mi ajunge pentru toată ziua.

— Nu vorbi prostii, băieţaş ! Urmează-mă. În elanul meu de generozitate, vreau să-ţi arăt ceva.

L-am urmat curios. Am trecut prin uşa aceea mică şi am ajuns direct în galeriile boltite. Formau un pătrat mare, compus din lungi arcade sprijinite pe latura interioară de coloane de granit cenuşii. Încadrau o grădină. În mijloc se ridica o cruce înaltă, roasă de vreme, cu figura lui Cristos. Pe laturi erau înşirate basoreliefuri de piatră reprezentînd etapele durerosului calvar. Înaintea fiecărei imagini se afla o băncuţă veche de rugăciuni. Sălbăticită, grădina înflorise exuberant.

Gottfried arătă spre cîteva uriaşe tufe de trandafiri albi şi roşii.

— Uite ce-am vrut să-ţi arăt ! Le recunoşti ?

M-am oprit surprins.

— Sigur că le recunosc, i-am răspuns. Deci de-aici ai cules trandafirii, bătrîn jefuitor de biserici !

Pat se mutase cu o săptămînă în urmă la doamna Zalewski, şi Lenz îi trimisese în prima seară, prin Jupp, un buchet uriaş de trandafiri. Erau atît de mulţi, încît Jupp fusese nevoit să coboare de două ori şi de fiecare dată se întorsese cu braţele pline. Îmi bătusem deja capul ca să aflu de unde le şterpelise Gottfried, întrucît îi cunoşteam principiul de a nu cumpăra flori. În grădinile publice nu văzusem niciodată asemenea trandafiri.

— Bună idee ! am spus cu admiraţie. Ce-i poate trece omului prin cap !

Gottfried zîmbi.

— Grădina asta-i o adevărată mină de aur! Mi-a pus solemn mîna pe umăr. Din clipa asta te consider asociat! Mă gîndesc că acum îţi pică bine!

— De ce tocmai acum?

— Pentru că grădinile publice sînt cam golaşe la ora asta. Şi presupun că ele au fost pînă acum singurul tău loc de recoltat. Nu-i aşa?

Am încuviinţat.

— Şi în afară de asta, mai explică Gottfried, vine acum timpul în care trebuie să te defineşti fie ca burghez, fie ca adevărat cavaler. Burghezul devine cu atît mai lipsit de atenţii faţă de o femeie, cu cît o cunoaşte mai bine. Cavalerul dimpotrivă. Făcu un gest larg cu mîna. Cu ajutorul acestora poţi deveni un cavaler de-a dreptul turburător!

Am rîs.

— Toate-s bune, Gottfried, dar ce se întîmplă dacă te prind? E greu s-o ştergi de aici, iar oamenii credincioşi sînt înclinaţi să socotească aşa ceva o pîngărire a locurilor sfinte.

— Dragă băiete, replică Lenz, vezi tu pe cineva pe aici? De la război încoace, oamenii se duc la întruniri politice, şi nu la biserică.

Era adevărat.

— Dar cum e cu pastorii? am întrebat.

— Nu le pasă lor de flori, altfel grădina ar fi mai bine îngrijită. Şi bunul Dumnezeu n-are nimic împotrivă dacă faci cuiva o bucurie dăruindu-le. El nu-i meschin.

— Ai dreptate! Am privit bătrînele tufe uriaşe. Cîteva săptămîni am scăpat de griji cu astea, Gottfried.

— Şi pentru mai mult. Ai noroc. E o specie de trandafiri foarte rezistentă, care înfloreşte timp îndelungat. Îţi ajung cel puţin pînă în septembrie. Şi mai apoi apar ochiul-boului şi crizantemele. Vino să ţi le arăt chiar acum.

Am traversat grădina. Trandafirii răspîndeau un parfum ameţitor. Roiuri de albine zburau ca un nor zumzîitor din floare-n floare.

— Uită-te la ele, i-am atras atenţia oprindu-mă în loc. De unde or fi venind? Tocmai aici, în mijlocul oraşului? Doar nu există prin apropiere nici un stup. Sau poate pastorii au aşa ceva pe acoperişurile lor?

— Nu, frate, mi-a răspuns Lenz. Vin fără îndoială de la vreo gospodărie țărănească. Dar își cunosc drumul. Mi-a făcut cu ochiul. Noi nu, ce părere ai ?

Am ridicat din umeri.

— Poate că totuși. Cel puțin o bucată mică. Cît se poate. Tu nu ?

— Nu. Nici nu vreau să știu. Țelurile dau vieții o amprentă burgheză.

Am privit spre turnul înalt al catedralei. Verde ca mătasea, se profila pe cerul albastru infinit de bătrîn și liniștit, străbătut de zborul rîndunelelor.

— Ce liniște e aici ! am spus.

Lenz a încuviințat.

— Da, bătrîne, aici îți dai seama că de fapt nu ți-a lipsit decît timpul pentru a deveni un om bun, așa-i ?

— Timpul și liniștea, am răspuns. Și liniștea.

A rîs.

— Prea tîrziu ! N-am mai putea suporta liniștea. Să-i dăm drumu deci ! Înapoi în vacarm !

L-am depus pe Gottfried și m-am întors la stație. Am trecut pe lîngă cimitir. Știam că Pat stă acum în șezlongul ei pe balcon și am claxonat de cîteva ori. Dar nu s-a arătat nimeni, și am mers mai departe. În schimb, am văzut-o ceva mai încolo pe doamna Hasse înotînd într-un fel de pelerină de tafta de-a lungul străzii și dispărînd după colț. M-am luat după dînsa ca s-o întreb dacă vrea s-o duc undeva. Cînd am ajuns la intersecție, am văzut că se urca într-o mașină care se oprise după colț. Era o limuzină de tip Mercedes, destul de rablagită, din anul '23, care a pornit imediat, huruind. La volan era un bărbat cu un nas ca un cioc de rață și un costum cu carouri bătător la ochi. Am privit destul de mult timp în urma mașinii. Iată ce se întîmplă cînd o femeie stă toată ziua singură acasă ! Îngîndurat, am mers la stație și m-am plasat în șirul taxiurilor care așteptau. Soarele dogorea pe acoperișul mașinii. Nu avansam decît foarte încet. Moțăiam și încercam să dorm. Dar imaginea doamnei Hasse nu-mi ieșea din minte. Sigur, era cu totul altceva, dar în fond și Pat stătea toată ziua singură.

Am coborît și m-am dus în față, la mașina lui Gustav.

— Ține și bea, m-a îndemnat el întinzîndu-mi un termos. Minunat de rece. Invenția mea! Cafea cu gheață. Cu toată căldura asta, rămîne ore întregi rece.

Da, Gustav e un tip practic!

Am luat un pahar și l-am golit.

— Dacă ești un tip atît de practic, ia spune-mi cum poți găsi ceva distractiv pentru o femeie care e mult timp singură.

— E foarte simplu! Gustav mă privea cu superioritate. Robert, omule! Un copil sau un cîine. Întreabă-mă ceva mai greu!

— Un cîine! am spus surprins, la naiba, da, un cîine! Ai dreptate! Cu un cîine nu ești niciodată singur!

I-am oferit o țigară.

— Ascultă, ai întîmplător vreo idee în legătură cu așa ceva? O javră trebuie să se găsească acum la un preț de nimic.

Gustav a dat din cap cu un reproș adînc.

— Robert, tu într-adevăr nu-ți dai încă seama ce prieten ai în mine! Viitorul meu socru este al doilea secretar la asociația crescătorilor de grifoni-dobermani! Evident că poți să iei un pui, pe gratis chiar, cu un pedigré de prima clasă. Avem șase pui fătați de curînd. Bunica lor e Hertha de Toggenburg, cățea premiată.

Gustav era un om norocos. Cunoscut crescător de dobermáni, tatăl logodnicei sale era și proprietarul restaurantului *La noua chilie a sihastrului*. Logodnica lui Gustav mai avea și un atelier de plisat. Gustav poseda deci o situație excelentă. Mînca și bea pe gratis la socru, iar logodnica îi spăla cămășile și i le călca. Se ferea de însurătoare. Căci într-un asemenea caz lui i-ar fi revenit sarcina să le poarte de grijă.

I-am explicat lui Gustav că un doberman nu mi se pare a fi tocmai potrivit. E prea mare și nu-mi inspiră încredere. Gustav reflectă o clipă.

— Vino cu mine, îmi spuse el. Să încercăm să ne tocmim. Am o idee. Numai să nu te bagi în vorbă.

— De acord.

M-a dus la un mic magazin. În vitrină — acvarii pline de alge. Într-o ladă se ghemuiau cîțiva cobai jalnici. Lateral erau agățate colivii în care cintezoi, botgroși și canari se agitau fără întrerupere.

Ne-a întîmpinat un bărbat scund, cu picioarele strîmbe, îmbrăcat într-o jachetă tricotată, de lînă maro. Ochi apoşi, pielea cenuşie, un nas roşu strălucitor ca un lampion : băutor de bere şi rachiu.

— Ia zi, Anton, ce mai face Asta ? a întrebat Gustav.

— Premiul doi şi menţiune specială la Köln, răspunse Anton.

— Infamie ! se indignă Gustav. De ce nu premiul întîi ?

— L-au dat lu Udo Blankenfels, mîrîi Anton. Să mori de rîs, nu alta ! Cu picioarele alea dindărăt...

Din fundul prăvăliei se auzea lătrat şi scheunat. Gustav se porni într-acolo şi aduse doi terieri mici pe care-i ţinea de ceafă. În stînga unul alb-negru, în dreapta altul maro-roşcat. Cu mîna în care-l ţinea pe cel maro-roşcat mi-a făcut un semn imperceptibil. L-am privit : da.

Era un cîine minunat, jucăuş. Picioarele drepte, pieptul puternic, capul pătrat, inteligent şi agresiv.

Gustav le-a dat drumul.

— Ce corcitură ciudată ! spuse el arătînd spre cel maro-roşcat. De unde l-ai mai cules şi pe ăsta ?

Anton pretindea că i-l dăduse o doamnă care plecase în America de Sud. Gustav izbucni într-un rîs neîncrezător. Anton prezentă jignit un arbore genealogic, care ajungea pînă la arca lui Noe. Gustav refuză şi îşi arătă interesul faţă de cel alb-negru. Anton ceru o sută de mărci pentru cel maro-roşcat. Gustav îi oferi cinci. Nu-i plăcea străbunicul. Cîrti şi în legătură cu coada. Nici urechile nu erau cum trebuie. Alb-negrul, da, acela era strașnic.

Stăteam într-un colţ şi ascultam. Deodată, cineva îmi apucă pălăria. M-am întors surprins. O maimuţă mică, cu blana gălbuie şi o expresie tristă, stătea puţin încovoiată în colţ, pe stinghia ei. Avea ochi negri, rotunzi şi buzele amărîte ale unei femei bătrîne. În jurul burţii era prinsă cu o curea de piele, de care era fixat un lanţ. Mîinile mici, negre şi înfiorător de asemănătoare cu ale omului.

Am rămas locului, fără să fac o mişcare. Încet, maimuţa s-a apropiat, alunecînd pe stinghia ei. Se uita la mine necontenit, nu bănuitor, ci cu o privire ciudată, reţinută. În sfîrşit, şi-a întins precaut mîna. I-am oferit un deget. S-a dat înapoi, dar pe urmă l-a apucat. Încercam o senzaţie ciudată : mîna aceea răcoroasă de copil care-mi strîngea degetul. Era ca şi cum un biet om mut, rătăcit în corpul

acela încovoiat, ar căuta scăpare. Nu puteai suporta prea mult timp ochii aceia, în care se cuibărise o tristeţe de moarte.

Răsuflînd din greu, Gustav reveni din pădurea de arbori genealogici.

— Deci s-a făcut, Anton, primeşti în schimb un pui de doberman fătat de Hertha. E cea mai formidabilă afacere din viaţa ta ! Apoi s-a întors spre mine. Vrei să-l iei acum cu tine ?

— Dar cît costă ?

— Nimic. L-am schimbat pe dobermanul pe care ţi l-am făcut adineauri cadou. Da, Gustav ştie să aranjeze lucrurile ! Gustav e un băiat de aur.

Am convenit să vin să iau cîinele mai tîrziu, cînd îmi voi termina cursele.

— Ştii pe ce-ai pus mîna ? m-a întrebat Gustav după ce-am ieşit. Ceva rar de tot. Un terier irlandez. Calitatea întîi. Fără nici un defect. Şi cu un asemenea arbore genealogic, că tu, omul lui Dumnezeu, nici n-ai voie să te uiţi la el, pentru că altfel trebuie să faci de fiecare dată plecăciuni înainte de a te adresa animalului.

— Gustav, am spus, mi-ai făcut un mare servici. Vino cu mine să bem cel mai vechi coniac pe care-l putem găsi.

— Azi nu ! a răspuns Gustav. Azi trebuie să am mîna sigură. Seara mă duc la clubul meu să joc popice. Făgăduieşte-mi că ai să vii odată cu mine. Numai lume bună acolo, chiar şi un secretar-general al poştelor.

— Vin, i-am promis. Chiar dacă secretarul-general al poştelor nu e de faţă.

Puţin înainte de ora şase, m-am întors la atelier. Köster mă aştepta.

— Jaffé te-a căutat azi după masă la telefon. A cerut să-l chemi.

Pentru o clipă, mi s-a oprit respiraţia.

— A spus ceva, Otto ?

— Nu, nimic deosebit. Numai că pînă la ora cinci e la consultaţie. După aceea la spitalul Dorothea. Va trebui deci să-l chemi acolo.

— Bine.

M-am dus în birou. Era cald şi înăbuşitor, dar pe mine mă treceau fiori reci, şi receptorul îmi tremura în mînă.

„Prostii“, mi-am spus, și mi-am sprijinit brațul de masă.

A durat mult pînă am obținut legătura cu Jaffé.

— Aveți timp ? m-a întrebat.

— Da.

— Atunci, veniți imediat pînă la mine. Mai stau o oră.

Am vrut să-l întreb dacă s-a întîmplat ceva cu Pat. Dar n-am avut curajul.

— Perfect, l-am asigurat, în zece minute sînt acolo.

Am pus receptorul în furcă și am dat imediat un telefon acasă. A răspuns servitoarea. Am întrebat de Pat.

— Nu știu dacă e acasă, spuse Frida morocănos. Mă duc să văd.

Așteptam. Capul mi-era greu și fierbinte. A durat o eternitate. Apoi am auzit pași și vocea lui Pat.

— Robby ?

Am închis o clipă ochii.

— Cum te simți, Pat ?

— Bine. Stăteam pe balcon și citeam. O carte emoționantă.

— Așa, o carte emoționantă, am repetat eu. Mă bucur. Am vrut să-ți spun doar că azi vin ceva mai tîrziu. Ai terminat deja cartea ?

— Nu, sînt cam la mijloc. Mai am cîteva ore de citit.

— Pînă atunci voi fi acasă. Și acum, continuă-ți lectura.

Am rămas o clipă pe loc fără să schițez nici un gest. Apoi m-am ridicat.

— Otto, am spus, pot să-l iau pe Karl ?

— Bineînțeles. Dacă vrei, vin cu tine. N-am nici o treabă aici.

— N-are rost. Nu-i nimic grav. Am dat deja telefon acasă.

„Ce lumină !, m-am gîndit în clipa în care Karl s-a avîntat pe stradă, ce asfințit minunat își coboară lumina deasupra acoperișurilor ! Cît de plină și de dulce e viața !“

A trebuit să-l aștept cîteva minute pe Jaffé. O soră m-a condus într-o încăpere mică, în care zăceau răspîndite niște reviste vechi. Cîteva ghivece cu plante agățătoare stăteau pe pervazul ferestrei. Erau mereu aceleași reviste cu coperțile maro și mereu aceleași plante triste ; le găseai doar în anticamerele medicilor și ale spitalelor.

Jaffé a intrat. Purta un halat alb ca neaua, proaspăt călcat. Dar cînd s-a așezat lîngă mine am observat pe partea interioară a mînecii sale drepte urma minusculă a unei picături de sînge. Văzusem în viața mea mult sînge, dar pata aceasta mică m-a paralizat mai mult decît un vraf de bandaje îmbibate de sînge. Dispoziția mea optimistă se stinse.

— V-am făgăduit să vă spun în ce stare se află domnișoara Hollmann, începu Jaffé.

Am încuviințat și m-am uitat la fața de masă. Avea un model multicolor de pluș. Priveam țintă la hexagoanele îmbinate și încercam senzația dementă că totul va fi bine dacă voi rezista și nu voi clipi pînă ce Jaffé va continua.

— Acum doi ani a stat șase luni la sanatoriu. Știți asta ?

— Nu, i-am răspuns, și am continuat să mă uit la fața de masă.

— După aceea, situația ei se ameliorase. Am examinat-o acum minuțios. La iarnă trebuie internată din nou acolo. Nu poate rămîne aici în oraș.

Tot mai priveam la hexagoane. Se contopeau și începeau să danseze.

— Cînd trebuie să plece ? am întrebat.

— Toamna. Cel mai tîrziu la sfîrșitul lui octombrie.

— Prin urmare, n-a fost o hemoptizie trecătoare ?

— Nu.

Am ridicat privirea.

— Cred că nu trebuie să vă spun, a continuat Jaffé, că această boală e cu totul imprevizibilă. Acum un an părea să stagneze, cicatrizarea se produsese și era de prevăzut că procesul acesta va continua. Tot așa cum s-a redeschis acum, poate să se oprească iar în mod surprinzător. Nu spun asta în mod gratuit — într-adevăr așa este. Eu însumi am cunoscut procese de vindecare miraculoase.

— Dar și înrăutățiri ?

M-a privit.

— Da, bineînțeles.

A început să-mi dea amănunte. Erau afectați ambii lobi pulmonari, cel din dreapta mai puțin, cel din stînga mai puternic. Apoi s-a întrerupt și a sunat după o soră.

— Adu-mi, te rog, mapa mea.

Sora i-a adus-o. Jaffé a scos din ea două clișee mari,

A îndepărtat de pe ele coperţile foşnitoare şi le-a ţinut în lumina ferestrei.

— Aşa le vedeţi mai bine. Acestea sînt radiografiile.

Vedeam vertebrele unui spate pe placa transparentă şi cenuşie, omoplaţii, claviculele, cavităţile articulare ale braţelor şi boltitura plată a coastelor. Dar vedeam mai mult de-atît ; vedeam un schelet. Întunecat şi fantomatic se detaşa dintre umbrele estompate, contopite ale fotografiei. Vedeam scheletul lui Pat. Scheletul lui Pat.

Jaffé trasa cu penseta diferite linii şi decolorări pe placă şi le explica. Nici n-a observat că nu-l mai urmăream. Conştiinciozitatea omului de ştiinţă pusese stăpînire pe el. La urmă s-a întors spre mine.

— Aţi înţeles ?

— Da, am răspuns.

— Dar ce s-a întîmplat ? întrebă el.

— Nimic. Nu prea suport să văd lucrurile astea.

— A, da. Şi-a aranjat ochelarii. Apoi a reintrodus fotografiile în mapă şi m-a privit cercetător. Nu vă frămîntaţi degeaba.

— Nici n-o fac. Dar e o nedreptate strigătoare la cer ! Milioane de oameni sînt sănătoşi ! De ce tocmai ea ?

Jaffé tăcu o vreme.

— Nimeni nu poate răspunde la această întrebare, spuse el într-un tîrziu.

— Da, am continuat exasperat deodată şi cu o furie oarbă, nimeni nu poate răspunde la această întrebare ! Sigur că nu ! Nimeni nu poate să dea un răspuns la nenorocire şi moarte ! La dracu ! Nici măcar nu se poate face ceva împotriva lor !

Jaffé m-a privit mult timp fără să răspundă.

— Iertaţi-mă, am spus, dar n-am darul de a-mi clădi iluzii. Ăsta-i blestematul adevăr.

Continua să mă privească.

— Mai aveţi puţin timp ? a întrebat.

— Da, i-am răspuns. Destul.

S-a ridicat.

— Acum trebuie să fac vizita medicală de seară. Aş dori să veniţi cu mine. Sora o să vă dea un halat alb. Pacienţii vor crede că sînteţi asistentul meu.

Nu ştiam ce urmăreşte, dar am luat halatul pe care mi-l întindea sora.

Am mers de-a lungul nesfîrșitelor coridoare. Prin ferestrele largi pătrundea luciul roz al înserării. Era o lumină blîndă, estompată, care plutea parcă în irealitate. Cîteva ferestre erau larg deschise. Parfumul teilor înfloriți se revărsa înăuntru.

Jaffé a deschis o ușă. Ne-a întîmpinat un miros înăbușitor de putreziciune. O femeie cu un păr minunat, de culoarea aurului vechi, în care lumina se prindea în reflexe scînteietoare, ridică istovită mîna. Avea o frunte nobilă, boltită.

Sub ochi însă începea un bandaj. Ajungea pînă în dreptul gurii. Jaffé îl desfăcu cu grijă. Am văzut că femeia nu mai avea nas. În locul lui — o rană roșie, acoperită cu o crustă lipicioasă, în care se vedeau două găuri. Jaffé a acoperit-o iar cu bandajul.

— Merge bine, a spus prietenos, și s-a îndreptat spre ieșire.

A tras ușa în urma lui. Afară m-am oprit o clipă și am privit în lumina dulce a înserării.

— Veniți, m-a îndemnat Jaffé, și a pornit-o spre camera următoare. Ne întîmpină horcăitul fierbinte și sacadat al unui om cu febră foarte mare. Era un bărbat cu o față plumburie presărată cu niște pete roșii, ciudat de aprinse. Gura era larg deschisă, ochii bulbucați și mîinile se agitau neistovit pe cuvertură. Omul zăcea în nesimțire. Graficul temperaturii indica fără excepție patruzeci de grade. O soră stătea lîngă pat și citea. Cînd a intrat Jaffé, a pus cartea la o parte și s-a ridicat. Doctorul s-a uitat la grafic și a ridicat trist din umeri.

— Dublă pneumonie și pleurezie. Luptă ca un taur, de o săptămînă. Recidivă. Era aproape vindecat. A început să lucreze prea devreme. Nevastă și patru copii. N-are nici o șansă.

A ascultat respirația și a examinat pulsul. Sora i-a dat o mînă de ajutor. Cartea i-a căzut pe jos. Am ridicat-o și am constatat că era o carte de bucate. Bărbatul din pat cu mîinile ca niște gheare zgîria neîntrerupt cuvertura. Era singurul zgomot care se auzea în cameră.

— Rămîneți peste noapte aici, ordonă Jaffé sorei.

Am ieșit. Asfințitul roz își intensificase coloritul. Umplea acum coridorul ca un nor.

— Blestemată lumină ! am exclamat.

— De ce ? întrebă Jaffé.

— Nu se potrivesc una cu cealaltă.

— Ba da, mă contrazise Jaffé, se potrivesc.

O femeie horcăia în camera următoare. Fusese internată în cursul după-amiezii, fiindcă înghiţise o foarte mare doză de veronal. Soţul ei suferise un accident cu o zi înainte. Îşi fracturase şira spinării şi fusese transportat acasă, deplin conştient şi urlînd. Murise în cursul nopţii.

— Scapă ? am întrebat.

— Probabil.

— La ce bun ?

— Am avut în ultimii ani cinci cazuri asemănătoare, îmi spuse Jaffé. Numai una a încercat pentru a doua oară să-şi pună capăt vieţii. Cu gaze. A murit. Dintre celelalte, două s-au recăsătorit.

În camera următoare zăcea un bărbat paralizat de doisprezece ani. Avea o piele gălbuie, barbă neagră, rară şi nişte ochi foarte mari, liniştiţi.

— Cum merge ? întrebă Jaffé.

Bărbatul făcu un gest imprecis. Apoi arătă spre fereastră.

— Uitaţi-vă la cer ! Vine ploaia, o simt. Zîmbea. Se doarme mai bine cînd plouă.

În faţa lui, pe pătură, un joc de şah din piele cu figuri care se puteau fixa pe tablă, o grămadă de ziare şi cîteva cărţi.

Am mers mai departe. Am văzut o femeie tînără cu ochi înspăimîntaţi şi buze vinete, sfîşiată de o naştere grea... un copil degenerat cu picioarele subţiri, răsucite şi un hidrocefal... Un bărbat fără stomac... o bătrînă ca o bufniţă, care plîngea pentru că rudele ei nu se sinchiseau de ea ; li se părea că moare prea încet ; o oarbă care credea că-şi va redobîndi vederea ; un copil sifilitic, cu o eczemă sîngeroasă, şi tatăl lui, care şedea pe marginea patului ; o femeie căreia i se extirpase în cursul dimineţii al doilea sîn ; o alta contorsionată din pricina unui reumatism articular... o a treia căreia i se operaseră ovarele... un muncitor cu rinichii zdrobiţi. Cameră cu cameră continua aşa, cameră cu cameră te izbea aceeaşi priveliştе : trupuri chinuite, zguduite de convulsii, chipuri aproape stinse, imobile, o succesiune nesfîrşită de tristeţe adîncă, de spaimă, resemnare, durere, disperare, speranţă, mizerie ; şi de fiecare dată cînd se închidea o uşă, coridorul era

brusc plin de acea lumină trandafirie a înserării ireale, de fiecare dată după groaza camerelor mici și dezolante venea acest nor tandru țesut din luciul blînd-auriu, despre care nu se putea spune dacă e o batjocură înfiorătoare, sau o mîngîiere supranaturală. Jaffé se opri la intrarea în sala de operații. O lumină puternică străpungea geamurile din sticlă mată ale ușii. Două surori intrară cu un cărucior pe care era întinsă o femeie. I-am întîlnit privirea. Nici nu mă vedea. Privea undeva, spre un orizont nedefinit. Am avut o tresărire în fața acestor ochi plini de curaj și de liniște interioară.

Pe fața lui Jaffé apăru deodată o expresie de oboseală.

— Nu știu dacă a fost potrivit, spuse, dar n-ar fi avut nici un rost să vă liniștesc cu vorbe. Tot nu m-ați fi crezut. Acum ați văzut că mulți dintre oamenii aceștia sînt mai grav bolnavi decît Pat Hollmann. Unii dintre ei nu mai au nimic decît speranța. Dar cei mai mulți trec prin asta. Se vindecă. Asta am vrut să vă arăt.

Am încuviințat.

— Ați procedat corect, l-am asigurat.

— Acum nouă ani de zile mi-a murit soția. Avea douăzeci și cinci de ani. Nu fusese bolnavă niciodată. Gripă. Făcu o mică pauză. Înțelegeți de ce vă spun toate acestea ?

Am încuviințat din nou.

— Nu poți ști nimic dinainte. Cel bolnav de moarte poate supraviețui celui sănătos. Viața e un lucru ciudat !

Ridurile de pe fața lui se accentuară. O soră îi spuse ceva pe șoptite. Își îndreptă spatele și făcu un semn cu capul spre sala de operații.

— Trebuie să intru. Nu-i arătați lui Pat că sînteți îngrijorat. Asta-i lucrul cel mai important. Sînteți în stare ?

— Da, am răspuns.

Îmi strînse mîna și, trecînd repede împreună cu sora pragul ușii de sticlă, pătrunse în sala scăldată într-o lumină violentă.

Am coborît încet mulțimea aceea de scări. Cu cît coboram, cu atît se întuneca mai tare, așa încît la etajul întîi se aprinsese deja lumina electrică. Cînd am ieșit apoi în stradă, am văzut cum amurgul trandafiriu se mai ridică o dată spre orizont, ca sub impulsul unei expirații adînci. Imediat după aceea se stinse, și cerul deveni cenușiu.

O vreme, am rămas nemișcat în mașină, privind în gol. Apoi m-am adunat și m-am întors la atelier. Köster mă aștepta în fața ușii. Am parcat mașina în curte și am coborît.

— Știai ? l-am întrebat.

— Da, mi-a răspuns. Dar Jaffé voia să ți-o spună el însuși.

Am încuviințat.

Köster mă privea.

— Otto, am spus, nu sînt un copil și știu că nu e încă totul pierdut. Dar poate că totuși îmi va fi greu să nu mă trădez dacă rămîn astă-seară singur cu Pat. Mîine o să meargă. Pînă atunci îmi revin. Mergem azi cu toții undeva ?

— Bineînțeles, Robby. M-am gîndit deja la asta și i-am dat de veste lui Gottfried.

— Atunci, mai dă-mi-l o dată pe Karl. Mă duc acasă să o iau pe Pat, și apoi, peste o oră, vin după voi.

— Bine.

Am pornit. În strada Nikolai mi-am adus aminte că uitasem de cîine. Am întors ca să-l iau.

Prăvălia nu era luminată, dar ușa stătea deschisă. Anton ședea în fundul prăvăliei, pe un pat de campanie. Avea o sticlă în mînă.

— Gustav m-a tras pe sfoară, spuse, duhnind ca o rachierie.

Terierul sări în întîmpinarea mea, mă mirosi și îmi linse mîna. Ochii săi scînteiau verzui în raza oblică de lumină ce venea dinspre stradă. Anton se sculă. Se clătină și deodată începu să plîngă.

— Cățelușul meu, acum pleci și tu... toți pleacă... Thilde moartă.... Minna dispărută... ia spuneți-mi, pentru ce mai trăiește unul ca mine ?

Asta-mi mai lipsea ! Becul electric mic și dezolant pe care-l aprinse, foșnetul imperceptibil al broaștelor-țestoase și al păsărilor, și bărbatul scund și buhăit din prăvălia asta !

— Barosanii, ăia da, ăia știu — dar ia spuneți : unul ca mine de ce mai trăiește ? De ce mai trăim noi, slăbănogii, domnule ?

Maimuța scoase un vaiet și sări ca o dementă de ici-colo pe stinghia ei. Umbra ei mare sărea și ea pe perete.

— Coco, suspină bărbatul cel scund, care băuse de unul singur în întuneric, vino, unicul meu prieten.

Îi întinse sticla. Maimuța o apucă.

— Distrugeți animalul dacă îi dați să bea! l-am avertizat.

— Și ce dacă? se bîlbîi el; cîțiva ani mai mulți sau mai puțini la capătul unui lanț e totuna, totuna, domnule!

Am luat cîinele, care se strîngea prietenos lîngă mine, și am plecat. Suplu, cu mișcări lungi și unduitoare, alergă spre mașină.

Ajuns acasă, am urcat prudent, ținînd cîinele de lesă. Pe coridor m-am oprit și m-am uitat în oglindă. Fața-mi era neschimbată. Am bătut la ușa Patriciei, am întredeschis-o și am lăsat cîinele să intre.

Am rămas afară, ținînd lesa, în așteptare. Dar în locul vocii lui Pat am auzit-o pe neașteptate pe cea a doamnei Zalewski.

— Doamne-Dumnezeule!

Am răsuflat ușurat și m-am uitat înăuntru. Îmi fusese frică doar de primul minut cînd m-aș fi aflat singur față-n față cu Pat. Acum, totul devenise ușor. Doamna Zalewski constituia un parașoc pe care te puteai bizui. Trona majestuos la masă, cu o ceașcă de cafea alături și niște cărți de joc etalate într-o ordine misterioasă. Ghemuită lîngă ea și cu ochi strălucitori, Pat lăsa să i se ghicească viitorul.

— Bună seara, am spus deodată, foarte bucuros.

— Uite-l că vine, spuse doamna Zalewski foarte demn, pe un drum de seară scurt, iar lîngă el — un domn negru pe vîrful casei.

Cîinele se smulse de lîngă mine și o zbughi, lătrînd, în cameră.

— Doamne, strigă Pat, ăsta-i un terier irlandez!

— Tot respectul, am spus. Acum cîteva ore nu cunoșteam speța asta.

S-a aplecat, și cîinele se avîntă spre dînsa.

— Dar cum îl cheamă, Robby?

— N-am idee. Probabil Coniac sau Whisky, sau așa ceva, după gustul ultimului său stăpîn.

— E al nostru?

— În măsura în care o ființă vie poate să fie proprietatea alteia.

Era transfigurată de bucurie.

— O să-i spunem Billy, Robby ! Mama mea a avut unul cînd era fetiţă. Mi-a povestit de multe ori despre el. Îl chema şi pe acela tot Billy !

— Atunci, am nimerit bine.

— Nu face murdărie în cameră ? întrebă doamna Zalewski.

— Are un arbore genealogic princiar, am răspuns, şi prinţii nu fac murdărie în cameră.

— Fac cît timp sînt mici. Dar ce vîrstă are ?

— Opt luni. Asta înseamnă şaisprezece ani la oameni.

— N-are înfăţişarea unui animal care respectă curăţenia, declară doamna Zalewski.

— Trebuie spălat o dată, asta-i tot.

Pat se sculă şi cuprinse cu braţul umerii doamnei Zalewski. O priveam uluit.

— Mi-am dorit dintotdeauna un cîine, spuse ea. Putem să-l păstrăm, nu-i aşa ? Sper să nu aveţi nimic împotrivă.

Mătuşa Zalewski se fîstîci pentru prima dată de cînd o cunoşteam.

— Ei, în sfîrşit, treacă de la mine, răspunse. Doar era scris şi în cărţi. O surpriză din partea unui domn care vine în casă.

— Scria în cărţi şi că ieşim astă-seară ? am întrebat.

Pat începu să rîdă.

— N-am ajuns pînă acolo, Robby. Eram abia la tine.

Doamna Zalewski se ridică şi strînse cărţile pe dos.

— Poţi să crezi, poţi să nu crezi în toate astea sau poţi să le răstălmăceşti cum făcea Zalewski. La el, nouarul de pică se nimerea întotdeauna ca un semn rău deasupra elementului lichid. De aceea credea că trebuie să se ferească de apă. Şi de fapt era vorba despre ţuică şi bere de Pilsen.

După ce doamna Zalewski a ieşit, i-am spus, strîngînd-o în braţe :

— Pat, e minunat cînd vin acasă să te găsesc aici ! De fiecare dată este din nou o surpriză pentru mine. Cînd urc ultimele trepte ale scării şi deschid uşa, îmi bate inima de teamă că ar putea să nu fie adevărat.

M-a privit zîmbind. Nu răspundea aproape niciodată cînd îi spuneam asemenea lucruri. Nici n-aş fi putut să-mi închipui şi nici să suport dacă mi-ar fi răspuns ceva ase-

mănător. Credeam că o femeie nu trebuie să spună unui bărbat că-l iubește. Dar ochii ei strălucitori de fericire spuneau mult mai mult decît orice fel de cuvinte.

Am ținut-o mult timp în brațe, aspirîndu-i căldura pielii și parfumul ușor al părului — o țineam strîns, și pentru mine nu mai exista nimic în afară de dînsa, tenebrele dispăreau, ea era aici, trăia, respira și nimic nu era pierdut.

— Chiar ieșim, Robby ? întrebă foarte aproape de obrazul meu.

— Cu toții împreună, am spus. Și Köster, și Lenz. Karl e deja în fața ușii.

— Dar Billy ?

— Desigur, Billy merge cu noi. Ce-o să facem altfel cu resturile cinei ? Sau ai mîncat cumva ?

— Nu, încă nu. Te-am așteptat.

— Nu trebuie să mă aștepți. Niciodată. E îngrozitor să aștepți ceva.

A scuturat din cap.

— Nu poți înțelege, Robby. Îngrozitor este să nu ai ce aștepta.

A aprins lumina dinaintea oglinzii.

— Trebuie să-ncep să mă îmbrac, altfel n-o să fiu gata. Nu te-mbraci și tu ?

— Mai tîrziu, am spus, eu sînt gata cît ai bate din palme. Mai lasă-mă să stau puțin aici.

Am chemat cîinele la mine și m-am așezat în fotoliul de lîngă fereastră. Îmi plăcea să stau așa liniștit și s-o privesc pe Pat în timp ce se îmbrăca. Niciodată nu simțeam cu mai multă acuitate secretul etern al feminității decît în această deplasare lentă în fața oglinzii, în această examinare gînditoare, în această scufundare totală în sine, în această alunecare în inconștientul instinctual al speței. Nu-mi imaginam că o femeie se poate îmbrăca pălăvrăgind și rîzînd — și dacă totuși o făcea, îi lipseau misterul și farmecul indescifrabil a ceea ce se sustrage mereu cunoașterii. Iubeam la Pat mișcările-i moi și totuși suple în fața oglinzii, era minunat să vezi cum își strîngea părul sau cum ducea atent și precaut un creion de sprîncene ca o săgeată la tîmple. Avea atunci ceva dintr-o căprioară, dintr-o panteră suplă și dintr-o amazoană înaintea luptei. Uita de tot ce-o înconjura, fața-i devenea gravă și con-

centrată, atentă și tăcută o apropia de imaginea din oglindă și în timp ce se-nclina aproape de tot spre dînsa, ai fi zis că acolo nu era o imagine, ci că în amurgul realității și al mileniilor două femei se priveau semeț și scrutător, cu o uitătură foarte veche și atotștiutoare. Prin fereastra deschisă, adierea proaspătă a serii pătrundea dinspre cimitir în cameră. Stăteam nemișcat, nu uitasem nimic din după-amiaza aceea, îmi aminteam foarte exact de tot, dar cînd priveam spre Pat, atunci simțeam cum peste tristețea copleșitoare care se scufundase ca o piatră în mine trecea un val de sălbatecă speranță, simțeam cum ele se amestecă ciudat, cum una se transformă în alta, tristețea, speranța, vîntul, seara și fata cea frumoasă între oglinda luminată și candelabre. Da, pentru o clipă am avut deodată sentimentul straniu că acestea toate constituiau într-un sens mai adevărat și foarte profund viața și poate chiar fericirea : dragostea cu atîta melancolie, teamă și tăinuită cunoaștere.

XIX

STĂTEAM LA STAȚIE ȘI AȘTEPtam. Gustav s-a apropiat cu taxiul lui și s-a așezat în spatele meu.

— Ce face potaia, Robert ? m-a întrebat.

— O duce minunat, i-am răspuns.

— Dar tu ?

Am făcut un gest de lehamite.

— Și eu aș duce-o minunat dacă aș cîștiga mai mult. Imaginează-ți, azi n-am făcut decît două curse a cîte cincizeci de pfenigi !

A dat din cap.

— Da, e din ce în ce mai rău. Totul e din ce în ce mai rău. Cine știe unde o să ajungem ? !

— Și tocmai acum ar trebui să cîștig bani ! Tocmai acum ! Mulți bani.

Gustav și-a scărpinat bărbia.

— Mulți bani ! Apoi m-a privit. În mod cinstit n-ai cum să faci mulți biștari, Robert. Numai prin speculații. Ce-ai zice de pariuri ? Azi sînt curse. Cunosc un birou de mîna întîi. Am luat deunăzi o cotă de douăzeci și opt la unu pariind pe Aida.

— Nu mă interesează mijloacele. Principalul e să existe o șansă.

— Ai mai pariat vreodată ?

— Nu.

— Înseamnă că poți să ai baftа începătorului. Se poate face ceva cu ea. S-a uitat la ceas. O luăm din loc ? Ajungem taman la timp.

— Bine !

De cînd cu cîinele, aveam mare încredere în Gustav.

Agenția de pariuri era o încăpere destul de spațioasă. În dreapta se afla o tutungerie, în stînga totalizatorul. Vitrina era înțesată cu ziare de sport verzi și trandafirii și cu anunțurile dactilografiate ale curselor. Paralel cu unul dintre pereți — o tejghea cu ustensile de scris. În spatele tejghelei, trei bărbați se agitau febril. Unul țipa la telefon, altul alerga de colo-colo cu niște buletine, și al treilea, fără veston, cu mînecile cămășii suflecate, cu pălăria împinsă mult spre ceafă, morfolind între dinți o țigară groasă și neagră de foi, stătea în spatele unui ghișeu și nota mizele. Avea o cămașă de un violet țipător.

Spre surprinderea mea, domnea o animație deosebită. Erau aproape numai oameni simpli, apoi cîteva prostituate și cîțiva proxeneți. Chiar lîngă ușă, ne-a oprit un bărbat cu jambiere murdare, cenușii, cu pălărie tare cenușie și cu redingotă jerpelită, de aceeași culoare.

— Von Bieling ! Domnii doresc ceva ponturi ? Pronosticuri absolut sigure !

— Pe lumea cealaltă, replică Gustav, care în agenție își schimbase brusc expresia.

— Numai cincizeci de pfenigi, insistă Bieling. Cunosc personal pe antrenori. Mai de mult, adăugă el văzînd că îl privesc.

În acest timp, Gustav studia programul alergărilor.

— La ce oră aveți rezultatele de la Auteuil ? strigă spre ghișeu.

— Ora cinci, orăcăi funcționărașul.

— Filomena, tîrfă ticăloasă, mormăi Gustav. Mîrțoagă excelentă cînd pista-i desfundată. Transpira deja de emoție. Care-i următoarea cursă ? întrebă dînsul.

— Hoppegarten, spuse cineva lîngă el.

Gustav continua să studieze programul.

— Pentru început, mizăm cîte două mărci pe victoria lui Tristan, îmi explică.

— Dar te pricepi la de-alde astea ? l-am întrebat.

— Dacă mă pricep ? răspunse Gustav. Cunosc copita fiecărui cal.

— Şi pariaţi pe Tristan ? interveni un oarecare. Harnica Lizica, omule, asta-i singura şansă ! Îl cunosc personal pe Johnny Burns.

— Şi eu, replică Gustav, sînt chiar proprietarul grajdului căruia îi aparţine Harnica Lizica. Ştiu deci mai bine.

Strigă mizele noastre către omul de la ghişeu. Am primit un tichet şi ne-am aşezat în sala unde se aflau cîteva mese şi scaune. În jurul nostru răsunau fel de fel de nume. Cîţiva lucrători vorbeau despre caii de curse din Nisa, doi funcţionari de poştă consultau buletinul meteorologic din Paris, şi un birjar lăuda vremurile cînd fusese concurent la cursele de trap. Numai un bărbat gras, cu părul ca peria, stătea indiferent la masa lui şi mînca sandviş după sandviş. Alţi doi, sprijiniţi de perete, îl urmăreau cu lăcomie. Aveau în mînă cîte-un tichet, dar feţele lor erau atît de trase, de parcă n-ar mai fi pus de cîteva zile nimic în gură.

Telefonul sună strident. Cu toţii am ciulit urechile. Funcţionărasul anunţă nume. Despre Tristan nici un cuvînt.

— La naiba ! spuse Gustav roşind. A cîştigat Solomon. Cine şi-ar fi imaginat ? Poate dumneata ? îl întrebă pe cel cu Harnica Lizica. Şi mata eşti printre cei plasaţi în coadă.

Bieling apăru printre noi.

— Domnilor, dacă m-aţi fi ascultat pe mine v-aş fi sfătuit să mizaţi pe Solomon. Numai pe Solomon ! Doriţi cumva ca la următoarea cursă...

Gustav nici nu-l luă în seamă. Se calmase şi era cufundat într-o discuţie de specialitate cu susţinătorul Harnicei Lizica.

— Vă pricepeţi la cai ? mă întrebă Bieling.

— Nici un pic, i-am răspuns.

— Atunci, pariaţi ! Pariaţi ! Dar numai azi, adăugă în şoaptă, şi apoi niciodată. Ascultaţi-mă pe mine. Pariaţi — e absolut indiferent pe cine : Regele Lear sau Molia Argintie, poate şi L'heure Bleue. Nu vă cer nimic. Îmi daţi ceva doar dacă cîştigaţi.

Bărbia-i tremura de patima jocului. Cunoşteam regula de la pocher : începătorii cîştigă adeseori.

— Bine, am spus, care cal ?

— Pe care vreţi. Pe care vreţi.

— L'heure Bleue nu sună rău, am spus ; atunci, zece mărci pe L'heure bleue.

— Ai înnebunit ? întrebă Gustav.

— Nu, am spus.

— Zece mărci pe gloaba asta, care ar fi trebuit de mult transformată în cîrnaţi ?

Cel care-l făcuse adineauri pe Gustav hingher îi ţinea acum isonul.

— Ia te uită ! Mizează pe L'heure Bleue ! Domnule, e o vacă, nu un cal. Vis de Mai alergînd în două picioare l-ar întrece cînd vrea ! Cîştigător ?

Bieling mă privea rugător şi-mi făcea semne.

— Cîştigător, am spus.

— Comandă-ţi sicriul, grohăi dispreţuitor Harnica Lizica.

— Omule ! Şi Gustav se uita la mine de parcă m-aş fi transformat într-un hotentot. Gipsy II, asta ştie orice prunc încă din pîntecele mamei.

— Rămîn la L'heure Bleue, am spus.

Ar fi fost împotriva tuturor principiilor mele secrete de cavaler al norocului ca să mai schimb acum ceva.

Omul cu cămaşa violetă îmi înmînă tichetul. Gustav şi Harnica Lizica mă priveau ca pe un bolnav de ciumă bubonică. Se îndepărtară de mine cu ostentaţie şi se înghesuiră la ghişeu, cu un rîs batjocoritor, dar şi cu expresia stimei reciproce ce şi-o poartă doi specialişti, ca să parieze pe Gipsy II şi Vis de Mai.

În momentul acela, cineva se prăbuşi. Era unul dintre bărbaţii aceia slabi care stătuseră în picioare lîngă masă. Alunecă de-a lungul peretelui şi căzu, lovindu-se puternic de podea. Cei doi funcţionari de poştă îl ridicară şi-l aşezară pe un scaun. Faţa-i devenise cenuşie. Gura — larg deschisă.

— Doamne ! strigă una dintre prostituate, o femeie solidă, negricioasă, cu părul lins şi fruntea joasă, careva să aducă un pahar cu apă !

Eram mirat cît de puţin le păsa oamenilor de cel leşinat. Cei mai mulţi au aruncat în treacăt o privire şi şi-au văzut mai departe de pariuri.

— Se-ntîmplă des, spuse Gustav. Şomeri. Joacă pînă la ultima leţcaie. Speră în lovitura cea mare : o sută la unu.

Birjarul aduse de la tutungerie un pahar cu apă. Prostituata cea negricioasă își umezi batista și tamponă fruntea și tîmplele omului. Acesta oftă și deschise brusc ochii. Era sinistru să-i vezi deodată reapărînd pe fața aceea complet stinsă — ca și cum o altă ființă, necunoscută, ar fi privit curios și rece prin deschizăturile înguste ale unei măști rigide, cenușii.

Fata luă paharul și-i dădu bărbatului să bea. Îl ținea în brațe ca pe un copil. Apoi luă un sandviș de pe masa individului cu părul ca peria, care continua indiferent să rontăie.

— Ia și mănîncă, dar încet, încet, nu-mi mușca degetul... așa, și acum mai bea.

Individul de la masă se uită după sandvișul lui, dar nu spuse nimic. Fața celuilalt se mai coloră puțin. Un timp mai mîncă, apoi încercă să se ridice. Fata îl sprijini pînă la ușă. Acolo aruncă pe furiș o privire în urmă și-și deschise poșeta.

— Ține. Și acum, ia-o din loc și mai bine mănîncă decît să te ții de pariuri.

Un proxenet care tot timpul stătuse cu spatele la dînsa se-ntoarse. Avea fața unei păsări de pradă, cu urechile clăpăuge, purta o caschetă sport și pantofi de lac.

— Ce i-ai dat ? întrebă el.

— Niște mărunțiș.

O lovi cu cotul în piept.

— O fi fost mai mult. Altă dată mă-ntrebi pe mine.

— Las-o mai moale, Ede, spuse altul.

Prostituata își scoase o oglinjoară și-și făcu buzele.

— N-am dreptate ? întrebă Ede.

Prostituata nu răspunse.

Sună telefonul. Îl urmăream pe Ede și nu eram atent.

— Asta se cheamă baftă, l-am auzit deodată pe Gustav izbucnind. Domnilor, asta-i mai mult decît baftă, ăsta-i un noroc porcesc. Mă bătu pe umăr. Ai încasat o sută optzeci de mărci, omul lui Dumnezeu ! Căluțul tău cu nume ciudat a cîștigat.

— Nu mai spune ! Vorbești serios ? l-am întrebat.

Bărbatul cu țigara morfolită și cu cămașă violent colorată încuviință morocănos și-mi luă tichetul.

— Cine v-a vîndut pontul ?

— Eu, zise Bieling grăbit, cu un zîmbet teribil de umil

și parcă în așteptare ; se înghesui în față, făcînd o plecăciune.

— Eu, dacă permiteți — legăturile mele.

— Ei, omule.

Șeful nici nu-l învrednici cu o privire și-mi înmînă banii. O clipă, în încăpere domni o tăcere absolută. Toată lumea se uita la noi. Chiar și imperturbabilul mîncăcios își înălță capul.

Am băgat bancnotele în buzunar.

— Să nu continuați ! îmi șopti Bieling. Opriți-vă !

Pe față îi apăruseră pete roșii. I-am pus zece mărci în palmă. Surîzător, Gustav mă lovi în coaste.

— Vezi, ce ți-am spus ? E destul să-l asculți pe Gustav, și strîngi banii cu toptanul !

Am evitat să-i amintesc fostului sanitar-fruntaș de Gipsy II. Dar, după cît se pare, și-a adus singur aminte.

— Să mergem, îmi spuse, azi nu-i o zi favorabilă artiștilor.

La ieșire, cineva îmi atinse brațul. Era Harnica Lizica.

— Pe ce-ați paria la cursa memorială Maslowski ? întrebă cu o lăcomie respectuoasă.

— Numai pe Tannenbaum, am spus, și am plecat cu Gustav la cea mai apropiată bodegă, ca să bem un pahar în sănătatea lui L'heure Bleue. O oră mai tîrziu pierdusem din nou treizeci de mărci. Nu putusem rezista. Dar apoi m-am oprit. La plecare, Bieling mi-a întins un prospect.

— Dacă o să vă trebuiască vreodată ceva ! Sau cunoscuților dumneavoastră. Eu sînt reprezentant comercial. Era o reclamă pentru aparate de proiecție. Cumpăr și haine vechi ! strigă el în urma mea. Plata în numerar !

La ora șapte m-am întors la atelier. Karl se afla în curte, și motorul lui duduia.

— Bine că ai sosit, Robby, strigă Köster. tocmai voiam să ieșim ca să-l încercăm. Urcă.

Toți angajații firmei așteptau plini de nerăbdare. Otto adusese mașinii cîteva modificări și îmbunătățiri, deoarece voia să participe peste două săptămîni la o cursă de coastă. Acum trebuia să facem prima probă.

Am urcat. Jupp stătea lîngă Köster, cu uriașii săi ochelari protectori pe nas. Ar fi murit de tristețe dacă nu l-am fi luat cu noi. Lenz și cu mine ne-am așezat în spate.

Karl o porni nebunește. Odată ajunși la șoseaua din afara orașului, am accelerat la o sută patruzeci pe oră. Lenz și cu mine ne înclinam adînc pe scaunele din față ; era un curent să-ți smulgă capul, nu alta ! Plopii se năpusteau de o parte și de alta a drumului, cauciucurile șuierau, și vuietul minunat al motorului ne pătrundea în oase ca țipătul sălbatec al libertății.

Un sfert de oră mai tîrziu am zărit în fața noastră un punct negru, care creștea repede. Era o mașină destul de puternică. Rula cu optzeci pînă la o sută de kilometri pe oră. N-avea o stabilitate prea grozavă și aluneca încoace și-ncolo. Drumul era destul de îngust. De aceea, Köster reduse viteza. Cînd am ajuns cam la o sută de metri de ea, am văzut deodată cum se apropie un motociclist pe un drum lateral din dreapta, apoi cum dispare repede în spatele gardului viu dinaintea intersecției.

— La dracu ! Ce se-ntîmplă ? strigă Lenz.

În aceeași clipă, motociclistul pătrunse în șosea, la douăzeci de metri în fața mașinii. Probabil că subapreciase viteza acesteia și încerca acum să treacă, descriind o buclă prin fața ei. Mașina o cîrmi puternic spre stînga, pentru a-l evita, dar motocicleta alunecă și ea spre stînga. Mașina viră apoi din nou spre dreapta și atinse cu aripa motocicleta, care se răsturnă. Motociclistul se prăbuși pe șosea, cu capul înainte. Mașina derapă, nu reuși să se redreseze, doborî indicatorul, își sparse unul din faruri și se zdrobi, trosnind, de un copac.

Totul se petrecuse în cîteva secunde. În clipa următoare ne apropiarăm încă în viteză mare, cauciucurile scrîșniră, Köster îl introduse pe Karl, ca pe un cal, între motociclist, motocicletă și mașina care bloca drumul și din care ieșea fum, în stînga atingînd aproape mîna celui prăbușit, și în dreapta spatele mașinii, apoi ambală motorul și-l redresă pe Karl. Frînele scîrțîiră și se lăsă tăcere.

— Bună manevră, Otto ! spuse Lenz.

Am alergat către mașina accidentată și i-am smuls portiera. Motorul mergea încă. Köster scoase cheia de contact. Zgomotul motorului se stinse și auzirăm gemete.

Toate geamurile limuzinei erau sparte. În semiîntunericul din interior am deslușit chipul însîngerat al unei femei. Lîngă dînsa, un bărbat zăcea strivit între volan și scaun. Am scos întîi femeia și am culcat-o pe caldarîm. Fața-i era plină de tăieturi, în care se zăreau cîteva cioburi, dar

sîngele curgea molcom. Mai proastă era starea brațului drept. Mîneca taiorului ei alb se înroșise, și din ea se scurgeau picături. Lenz tăie mîneca. Țîșni un șuvoi purpuriu, apoi continuă să sîngereze mai puțin abundent, după pulsațiile inimii. Era secționată artera. Lenz făcu din batista sa un garou.

— Scoateți bărbatul, aici mă descurc singur, spuse dînsul. Trebuie să ne grăbim spre spitalul cel mai apropiat.

Ca să-l scoatem pe bărbat a fost necesar să demontăm speteaza. Din fericire, aveam cu noi destule scule și a mers foarte repede. Și bărbatul sîngera, și părea să i se fi rupt cîteva coaste. După ce l-am ajutat să iasă, s-a prăbușit cu un țipăt. Era rănit și la genunchi. Dar pentru moment nu-i puteam fi de vreun folos.

Köster îl aduse pe Karl cu spatele foarte aproape de locul accidentului. Femeia avu un șoc și scoase un țipăt de spaimă cînd văzu că mașina se apropie în felul acesta, cu toate că rula foarte încet. Am așezat speteaza unui scaun din față în poziție orizontală, și am reușit astfel să-l întindem pe bărbat. Femeia am plasat-o pe un scaun din spate. M-am așezat lîngă dînsa pe scara mașinii, și Lenz a făcut la fel de cealaltă parte, supraveghindu-l pe bărbat.

— Rămîi aici, Jupp, și păzește mașina noastră, spuse Lenz.

— Dar unde-i motociclistul ? am întrebat.

— A șters-o în timp ce ne-am ocupat de accidentați, explică Jupp.

Am pornit-o încetișor. În apropierea satului învecinat era un sanatoriu. Îl remarcasem de multe ori trecînd cu mașina pe acolo. Se profila alb și scund, pe vîrful unui deal. După cîte știam, era un fel de ospiciu particular pentru pacienți foarte înstăriți și nu prea bolnavi — sigur însă că acolo se găsea un medic și pansamente pentru primul ajutor.

Am urcat cu mașina dealul și am sunat. O soră foarte drăguță ne întîmpină. Păli cînd văzu sîngele și se îndepărtă în fugă. Imediat apăru o alta, mult mai în vîrstă.

— Îmi pare rău, spuse dînsa repede, dar nu sîntem pregătiți pentru accidente. Duceți-vă la spitalul Virchow. Nu-i departe.

— O oră de drum, spuse Köster.

Sora îl privi cu răceală.

— N-avem ce trebuie pentru așa ceva. Și nu-i nici medic.

— Atunci, încălcați legea, interveni Lenz. Instituțiile particulare de felul acesteia trebuie să aibă în permanență un medic. Îmi dați voie să folosesc telefonul dumneavoastră ? Vreau să vorbesc cu direcția poliției și cu redacția ziarului local...

Sora deveni șovăitoare.

— Cred că nu e cazul să vă faceți griji, spuse glacial Köster. O să fiți bine plătite pentru ajutor. Înainte de toate avem nevoie de o targă și anunțați-l pe medic. Sora mai ezita încă. Legea vă obligă, de asemenea, să aveți o targă și cantități suficiente de pansament, adăugă Lenz.

— Da, da, răspunse ea în grabă, vizibil dezarmată de atîtea cunoștințe. Trimit imediat pe cineva.

Dispăru.

— E culmea ! am exclamat.

— Poate să ți se-ntîmple și la spitalul orășenesc, răspunse Gottfried calm. Întîi banii, apoi birocrația, și la urmă abia ajutorul.

Ne-am întors la mașină și am ajutat femeia să coboare. Nu scotea nici un cuvînt ; își privea doar mîinile. Am condus-o într-o mică încăpere de consultații de la parter. Apoi sosi și targa pentru bărbat. L-am ajutat să se ridice. Gemu.

— O clipă.

L-am privit. Închise ochii.

— Aș dori ca nimeni să nu afle, spuse dînsul cu greutate.

— N-aveți nici o vină, răspunse Köster. Am văzut de aproape cum a avut loc accidentul și vă stăm cu plăcere la dispoziție, ca martori.

— Nu-i vorba de asta. Din alte motive nu vreau să se afle. Mă-nțelegeți.

Privea spre ușa prin care ieșise femeia.

— Atunci, sînteți la locul potrivit, explică Lenz. E o clinică particulară. Numai că trebuie să facem să dispară mașina dumneavoastră, înainte ca poliția s-o găsească.

Bărbatul se ridică într-o rînă.

— Ați fi atît de amabili să-mi mai faceți și acest serviciu ? Să chemați pe cineva de la un atelier de reparații ? Și dați-mi, vă rog, adresa dumneavoastră ! Vreau... vă sînt îndatorat.

Köster îl opri cu un semn.

— Ba da, spuse omul, aș vrea să știu...

— E simplu de tot, zise Lenz. Chiar noi avem un atelier și sîntem specialiști în mașini ca a dumneavoastră. O luăm chiar acum cu noi, dacă sînteți de acord, și-o punem la punct. În felul acesta, ne facem reciproc un serviciu.

— Cu plăcere, spuse bărbatul. Iată adresa mea. O să vin chiar eu să iau mașina. Sau trimit pe cineva.

Köster băgă cartea de vizită în buzunar și-l transportarăm pe targă înăuntru. Între timp, medicul, un bărbat tînăr, sosise. Spălase sîngele de pe fața femeii, și acum se vedeau tăieturile adînci. Femeia se ridică pe brațul teafăr și se privi în nichelul lucios al unui vas de pe masa de pansare.

— Oh ! oftă dînsa, lăsîndu-se pe spate.

În ochi i se citea o spaimă fără margini.

Am mers în sat și am împrumutat de la fierar un dispozitiv de remorcat și un cablu, făgăduindu-i în schimb douăzeci de mărci. Dar era neîncrezător și voia să vadă mașina. L-am luat cu noi și am făcut cale-ntoarsă.

În mijlocul străzii, Jupp făcea semne cu mîna. Dar noi observasem imediat despre ce era vorba. Un *Mercedes* vechi cu capota înaltă staționa la marginea drumului și patru oameni erau pe cale să remorcheze mașina avariată.

— Am sosit tocmai la timp, spuse Köster.

— Sînt frații Vogt, interveni fierarul. O bandă periculoasă. Locuiesc pe-aproape. Ce le cade ăstora în mînă nu le mai scapă.

— O să vedem, spuse Köster.

— Le-am explicat totul, domnule Köster, șopti Jupp. Concurență murdară. Vor ca atelierul lor să facă reparațiile.

— Bine, Jupp. Pînă una-alta, rămîi aici.

Köster se îndreptă spre cel mai înalt dintre cei patru și îl abordă. Îi demonstră că mașina ne aparține.

— Ai ceva solid la tine ? l-am întrebat pe Lenz.

— Numai o legătură de chei, și aceea îmi trebuie mie. Ia o cheie mică.

— Mai bine nu, am declinat eu oferta, asta ar putea provoca grave leziuni corporale. Păcat că am pantofi atît de ușori. Altfel, loviturile cu piciorul ar fi lucrul cel mai bun.

— Sînteţi alături de noi ? îl întrebă Lenz pe fierar. Aşa, am fi patru contra patru.

— Ferească sfîntu ! Ca ăştia să-mi distrugă mîine şandramaua ? În ce mă priveşte, nici cu unii, nici cu alţii.

— Şi asta-i adevărat, zise Gottfried.

— Eu vreau să iau parte, declară Jupp.

— Îndrăzneşte numai ! l-am avertizat. Tu să stai de pază, atîta tot.

Fierarul se îndepărtă de noi, pentru a-şi sublinia mai clar absoluta neutralitate.

— Tacă-ţi fleanca, l-am auzit apoi imediat pe cel mai mare dintre fraţii Vogt mîrîind spre Köster. Cine vine primul, macină primul ! Gata ! Şi acum, luaţi-o din loc !

Köster îi explică încă o dată că maşina e a noastră. Se oferi chiar să-l ducă pe Vogt la sanatoriu, ca să se intereseze acolo. Acesta zîmbi dispreţuitor. M-am apropiat împreună cu Lenz.

— Poate vreţi să ajungeţi şi voi la spital ? întrebă Vogt.

Köster nu răspunse, dar se apropie de maşină. Ceilalţi trei fraţi se ridicară. Erau acum foarte aproape unul de altul.

— Ia daţi-mi cablul de remorcat, ni se adresă Köster.

— Măi omule, replică cel mai mare dintre fraţii Vogt. Era cu un cap mai înalt decît Köster.

— Îmi pare rău, spuse Köster, dar vom lua maşina cu noi.

Lenz şi cu mine ne-am apropiat şi mai mult, cu mîinile în buzunare. Köster se aplecă spre maşină. În aceeaşi clipă, Vogt îi trase un picior, dar Otto, care se aşteptase la asta, în aceeaşi clipă îi apucă piciorul şi-l răsturnă. Apoi sări în sus şi-l lovi atît de puternic în burtă pe fratele care tocmai ridica manivela, încît acesta îşi pierdu echilibrul şi căzu la rîndul lui. În clipa următoare, Lenz şi cu mine ne-nfipserăm la ceilalţi doi. Am primit chiar de la început o lovitură în faţă. Nu era cine ştie ce, dar nasul începu să-mi sîngereze şi am ratat următoarea lovitură, care a ocolit bărbia grasă a celuilalt ; la rîndu-mi, primii o a doua lovitură, la ochi, şi căzui atît de prost, încît Vogt îmi arse încă una, la stomac, cînd eram deja jos. Mă apăsă pe asfalt şi mă strînse de gît. Mi-am încordat muşchii ca să nu mă poată sugruma şi am încercat să mă chircesc şi să mă rostogolesc ca să-l îndepărtez cu picioarele sau să-i ating

pîntecul. Dar Lenz și Vogt erau încăierați pe picioarele mele și nu reușeam să mă eliberez. Răsuflam din ce în ce mai greu, cu toate că aveam mușchii încordați, dar prin nas, care-mi sîngera, nu reușeam să trag aer. Treptat, totul deveni cețos în jurul meu, mutra lui Vogt tremură în fața ochilor mei ca gelatina și niște umbre negre păreau să-mi învăluie craniul. Pe pragul de a-mi pierde cunoștința, am mai apucat să-l văd pe Jupp lîngă mine ; îngenunchease în șanț și urmărea calm și atent zbaterile mele, și cînd interveni un moment de acalmie, care i se păru favorabil, lovi cu un ciocan la încheietură mîna lui Vogt. După a doua lovitură, Vogt îmi dădu drumul și de jos încerca furios să-l prindă pe Jupp, care, retras cu jumătate de metru, îi administră cu sînge rece o a treia lovitură magistrală pe degete și apoi una în cap. Am reușit să mă ridic, m-am năpustit asupra lui Vogt și am început la rîndul meu să-l strîng de gît. În acea clipă răsună un urlet ca din gură de șarpe și apoi un vaiet.

— Dă-mi drumu, dă-mi drumu !

Era cel mai vîrstnic dintre frați. Köster îi răsucise brațul la spate și i-l smucise în sus. Vogt căzuse la pămînt, cu capul înainte, și Köster, îngenuncheat acum pe spatele lui, continua să-i răsucească brațul. Totodată i-l împingea cu genunchiul, tot mai înspre ceafă. Vogt urla, dar Köster știa că trebuie să-l scoată cu totul din luptă ca să avem liniște. Cu o smucitură, îi luxă brațul și abia atunci îi dădu drumul. Vogt rămase o vreme întins la pămînt. Am ridicat privirea. Unul dintre frați mai era în picioare, dar urletele celuilalt îl paralizaseră pur și simplu.

— Luați-o din loc, altfel mai începem o dată, îi spuse Köster.

În semn de adio, l-am mai plesnit pe Vogt al meu cu capul de caldarîm și apoi i-am dat drumul. Lenz stătea în picioare lîngă Köster. Haina îi era ruptă. Dintr-un colț al gurii îi curgea sînge. Lupta părea nedecisă, căci, deși sîngera, adversarul lui era tot în picioare. Înfrîngerea celui mai mare dintre frați hotărîse soarta bătăliei. Ceilalți nu mai îndrăzneau să scoată o vorbă. Îl ajutară pe cel mare să se ridice și se îndreptară spre mașina lor. Cel teafăr se mai întoarse o dată, să ia cricul. Se uită chiorîș la Köster, ca și cum l-ar fi văzut pe Diavolul în persoană. Apoi, *Mercedes*-ul porni huruind.

Deodată, reapăru fierarul.

— Asta le ajunge, spuse el. Așa ceva nu li s-a mai întîmplat de mult. Cel mare a fost deja la pîrnaie, pentru omor din imprudență.

Nimeni nu-i răspunse. Brusc, Köster se scuturâ.

— Ce porcărie ! spuse el. Apoi se întoarse. Să-i dăm drumul !

— Am și sosit, răspunse Jupp aducînd dispozitivul de remorcare.

— Ia vino-ncoace, i-am spus. De azi ești subofițer și ai voie să fumezi trabuce.

Am urcat mașina pe dispozitivul de remorcare și am fixat-o, cu ajutorul cablului, de Karl.

— Nu crezi că treaba asta o să-i dăuneze ? l-am întrebat pe Köster. În fond, Karl e un cal de curse, și nu un măgar de samar.

A dat din cap.

— Drumul nu-i lung, și strada e dreaptă.

Lenz s-a așezat în mașina avariată și am pornit încet. Mi-am lipit batista de nas și priveam peste cîmpuri soarele care apunea. Domnea o liniște atotcuprinzătoare și imperturbabilă și simțeai că naturii îi era absolut indiferent ce făcea pe pămînt această mulțime răutăcioasă de furnici numită omenire. Important era că acum norii se transformau treptat într-un lanț de munți aurii, că umbrele violete ale asfințitului fluturau tăcute dinspre orizont, că ciocîrliile reveneau din imensitatea cerului la brazdele lor și că noaptea se lăsa încet.

Am intrat în curte la noi. Lenz a coborît din mașina avariată și și-a scos cu un gest larg pălăria în fața ei.

— Te salut, binecuvîntată mesageră a cerului ! Ai sosit aci cu o ocazie tristă, dar, după o apreciere superficială făcută de ochi tandri, tu ai să ne aduci un cîștig de trei pînă la trei mii cinci sute de mărci. Și acum, dați-mi un pahar mare de rachiu și o bucată de săpun, trebuie să scap de familia Vogt !

Am băut cu toții cîte-un pahar, apoi ne-am apucat să demontăm mașina cît se putea de repede. De multe ori nu era suficient ca proprietarul să dispună efectuarea reparației ; adesea apărea ulterior și societatea de asigurări pentru a duce mașina într-un atelier cu care avea contract. Cu cît progresam cu reparația, cu atît era mai bine.

Cheltuielile pentru remontare se ridicau atunci atît de mult, încît era mai convenabil să lase mașina la noi. Se făcuse de acum noapte cînd ne-am oprit.

— Mai ieși azi cu taxiul ? l-am întrebat pe Lenz.

— Exclus, răspunse Gottfried. Niciodată nu trebuie să rîvnești prea mult la bani. Mașina îmi ajunge pentru azi.

— Mie nu, am spus. Dacă nu mergi, am să fac de la unsprezece la două turul barurilor de noapte.

— Mai bine las-o baltă, spuse zîmbind Gottfried. Privește-te în oglindă. În ultima vreme n-ai prea avut noroc cu nasul. Pătlăgica ta n-o să ademenească pe nimeni să se urce în taxi. Du-te liniștit acasă și pune-ți comprese !

.

Avea dreptate. Într-adevăr, nu mergea cu nasul meu. De aceea, mi-am luat rămas bun și am plecat spre casă. Pe drum m-am întîlnit cu Hasse și ultima bucată am făcut-o împreună. Arăta prăfuit și jigărit.

— Ați slăbit, i-am spus.

Încuviință și-mi povesti că seara nu mănîncă mai nimic. Soția lui pleacă aproape în fiecare zi la prietenii pe care i-a descoperit și se întoarce întotdeauna tîrziu. E mulțumit că ea se distrează, dar seara n-are chef să facă de mîncare pentru el singur. Și nici nu-i prea este foame. Se simte mult prea obosit.

Îl priveam din profil, în timp ce mergea încovoiat alături de mine. Poate chiar credea ce spunea, dar era totuși jalnic să-l asculți. Siguranța zilei de mîine, ceva bani ar fi salvat această căsnicie, viața asta blîndă și modestă. Mă gîndeam că existau milioane de oameni în aceeași situație și că nu era vorba decît de puțină certitudine și de ceva bani. Existența se redusese, într-un mod înfiorător, la lupta meschină pentru supraviețuire. Mă gîndeam la încăierarea din după-amiaza aceea, la ceea ce văzusem în ultimele săptămîni, mă gîndeam la tot ce făcusem și apoi la Pat și am avut brusc senzația că toate acestea nu se potriveau între ele. Discrepanța era prea mare, viața devenise prea murdară ca să încapă în ea fericirea ; aceasta nu putea să dureze, nu mai puteai crede într-însa. Era o stație de tranzit, dar nu un liman.

Am urcat scara și am descuiat ușa. Hasse se opri în vestibul.

— Atunci, la revedere...

— E cazul să mîncaţi ceva astăzi, l-am sfătuit.

Dădu din cap, zîmbi discret, de parcă ar fi vrut să-şi ceară scuze, şi intră în camera lui goală, întunecoasă. L-am urmărit cu privirea. Apoi mi-am continuat drumul prin coridorul îngust. Deodată, am auzit un cîntec abia şoptit. M-am oprit ca să ascult. Nu era gramofonul Ernei Bönig, cum crezusem la început, ci vocea Patriciei. Era singură în camera ei şi cînta. Am privit spre uşa în spatele căreia dispăruse Hasse, m-am aplecat iar şi am ascultat, după care mi-am împreunat brusc mîinile. La dracu ! Chiar dacă era doar o staţie de tranzit şi nu un liman, chiar dacă era o asemenea discrepanţă încît nu puteai să crezi într-însa — sau tocmai pentru că nu puteai să crezi în ea —, fericirea era de fiecare dată uluitor de nouă şi copleşitoare !

Pat nu observase sosirea mea. Stătea pe jos, în faţa oglinzii, şi încerca o pălărie, o bonetă mică, neagră. Lîngă ea pe covor se afla lampa. Un clarobscur cald, arămiu învăluia întreaga cameră şi numai faţa ei era scăldată în lumină. Îşi apropiase un scaun de pe care atîrna o fîşie de mătase. Pe scaun scînteia o foarfecă.

Am rămas nemişcat lîngă uşă şi am privit cu cîtă seriozitate lucra la bonetă. Îi plăcea să stea pe jos şi uneori seara o găseam adormită în vreun ungher al camerei, cu o carte şi cu cîinele lîngă dînsa.

Şi acum cîinele era lîngă dînsa şi începuse să mîrîie. Pat ridică privirea şi mă văzu prin oglindă. Zîmbi şi mi se păru că întregul univers se luminează. Am străbătut camera, m-am oprit în spatele ei şi, după toată mizeria acelei zile, mi-am apropiat buzele de pielea caldă şi catifelată a gîtului.

Îşi scoase boneta neagră.

— Am transformat-o, iubitule ! Îţi place ?

— E o pălărie absolut minunată, am asigurat-o.

— Dar nici nu te uiţi măcar ! Am tăiat borul din spate şi l-am ridicat în faţă.

— Văd foarte bine, am spus cu obrazul cufundat în părul ei, e o pălărie în faţa căreia modistele pariziene ar păli de invidie !

— Doamne, Robby ! Rîzînd, mă dădu la o parte. N-ai habar de problemele astea ! Observi măcar din cînd în cînd ce am pe mine ?

— Observ fiecare amănunt, i-am declarat așezîndu-mă pe jos, lîngă ea, puțin în umbră, din cauza nasului.

— Adevărat ? Atunci, spune-mi : în ce eram îmbrăcată aseară ?

— Ieri ?

M-am gîndit, constatînd că într-adevăr nu știam.

— Mă așteptam la asta, scumpule ! Dealtfel, tu nu știi aproape nimic despre mine.

— E adevărat, i-am răspuns, dar tocmai așa e frumos. Cu cît oamenii știu mai mult unul despre celălalt, cu atît se înțeleg mai puțin. Și cu cît se cunosc mai bine, cu atît se simt mai înstrăinați. Uită-te numai la familia Hasse. Știu totul unul despre celălalt și se detestă mai rău decît cei care n-au nimic comun.

Își puse mica bonetă neagră pe cap și o probă în fața oglinzii.

— Ceea ce spui acum nu este adevărat decît pe jumătate, Robby.

— Așa-i cu toate adevărurile, am replicat. Nu ajungem niciodată mai departe. De aceea sîntem oameni. Și așa facem destule prostii cu jumătățile noastre de adevăruri. Cu adevăruri întregi nici n-am putea trăi.

Își scoase pălăria și o puse la o parte. Apoi se întoarse. Acum îmi văzu nasul.

— Dar ce-i asta ? întrebă speriată.

— Un fleac. Aparențele înșală. Am lucrat sub mașină și mi-a căzut ceva pe el.

Mă privi cu neîncredere.

— Cine știe unde ai fost iar ? ! Nu-mi spui niciodată nimic. Știu tot atît de puțin despre tine cît știi și tu despre mine.

— Așa-i mai bine.

Aduse un vas cu apă și un șervet și-mi puse o compresă. Apoi mă mai privi o dată.

— S-ar zice că ai primit o lovitură. Și gîtul ți-e zgîriat. Ai avut probabil vreo aventură, scumpule.

— Aventura cea mare a zilei de azi se află încă înaintea mea, i-am spus.

Surprinsă, își înălță ochii.

— Așa tîrziu, Robby ? Ce mai ai de gînd să faci ?

— Rămîn aici ! am răspuns, aruncînd compresa și luînd-o în brațe. Rămîn toată seara cu tine !

XX

LUNA AUGUST FUSESE CALDĂ ȘI senină, și chiar în septembrie, vremea rămăsese încă aproape vărătecă ; dar apoi, spre sfîrșitul lui septembrie, începu să plouă, zile în șir, norii stăteau îngrămădiți deasupra orașului, ploaia se prelingea de pe acoperișuri, vîntul sufla furtunos, și într-o duminică dimineață cînd m-am trezit și m-am dus la fereastră am văzut în copacii din cimitir pete galbene ca sulful și primele ramuri desfrunzite.

Am rămas un timp lîngă fereastră. O ciudată senzație mă dominase în aceste luni de cînd revenisem de la mare : fusesem tot timpul, clipă de clipă, conștient că odată cu toamna Pat trebuia să plece, dar am știut asta așa cum știm multe lucruri : că anii trec, că îmbătrînim, că nu trăim veșnic. Prezentul fusese mai puternic, el alungase mereu toate aceste gînduri, și cîtă vreme Pat se afla încă aici și copacii aveau frunzișul verde, cuvinte ca toamnă, plecare și despărțire fuseseră doar umbre palide la orizont, care însă intensificau bucuria de a ne ști aproape unul de celălalt, bucuria de a fi încă împreună.

Priveam afară la cimitirul inundat de ploaie și la pietrele funerare acoperite de frunze murdare, ruginii. Ceața, vietate lividă, supsese peste noapte seva verde din frunzele copacilor ; obosite și vlăguite, ele atîrnau de crengi, fiecare rafală de vînt care se năpustea asupra lor smulgea pe cîte unele și le purta cu sine — și ca o durere ascuțită, paralizantă, am simțit deodată, pentru prima oară, că despărțirea era aproape, că devenea reală, tot atît de reală ca și toamna care se furișase printre vîrfurile copacilor, lăsîndu-și în urmă galbena-i trenă.

Mi-am încordat auzul ca să răzbat prin liniștea camerei de alături. Pat dormea încă. M-am îndreptat spre ușă și am rămas puțin în pragul ei. Dormea liniștit și nu tușea. O clipă, am fost cuprins de o speranță neașteptată... mi-am

imaginat că astăzi sau mîine Jaffé va telefona ca să-mi spună că nu mai trebuie să plece... dar apoi mi-am adus aminte de nopțile în care am auzit hîrîitul ușor al respirației ei, ricîitul acela regulat și înnăbușit care se distingea din cînd în cînd, ca zgomotul unui fierăstrău subțire și foarte îndepărtat, și speranța s-a stins tot atît de brusc cum se aprinsese.

M-am întors la fereastră și, nemișcat, am privit ploaia. Apoi m-am așezat la masă și am început să-mi număr banii. Am calculat cît timp i-ar putea ajunge lui Pat, dar m-a cuprins tristețea și i-am pus la loc în sertar.

M-am uitat la ceas. Nu era încă șapte. Mai aveam cel puțin două ore pînă se trezea Pat. M-am îmbrăcat repede, ca să mai ies puțin cu mașina. Oricum, era mai bine decît să rămîn în cameră, singur cu gîndurile mele.

M-am dus la garaj, am luat taxiul și am străbătut încet străzile. Se zăreau puțini oameni. În cartierele muncitorești, casele se înșiruiau sărăcăcioase și pustii ca niște mari cazărmi vechi și triste. Fațadele erau coșcovite și murdare, ferestrele opace priveau mohorît în dimineață, și tencuiala care se desprindea de pe ziduri descoperea în multe locuri găuri adînci, galben-cenușii, ca roase de ulcer.

Am străbătut orașul vechi și am ajuns la catedrală. În fața micii intrări am oprit mașina și am coborît. Prin ușa grea de stejar străbătea ca prin vis muzica de orgă. Era tocmai ora slujbei de dimineață, și după acordurile cunoscute — ilustrau Calvarul — mi-am dat seama că pînă la terminarea slujbei și plecarea credincioșilor mai dispuneam de cel puțin douăzeci de minute.

Am intrat în grădina dintre arcade. Era scăldată într-o lumină cenușie. Tufele de trandafiri musteau în ploaie, dar cele mai multe erau încă în floare: Impermeabilul meu, destul de larg, putea ascunde privirilor ramurile pe care le tăiam. Cu toate că era duminică, n-a trecut nimeni și am reușit fără incidente să duc primul braț de trandafiri la mașină. Apoi m-am întors ca să mai iau unul. Abia-l băgasem sub impermeabil, cînd am auzit pe cineva apropiindu-se de arcade. Am strîns cu brațul buchetul lîngă corp și m-am oprit, de parcă m-aș fi rugat, în fața unui basorelief înfățișînd o etapă a Calvarului.

Pașii se apropiară, și în loc să-și continue drumul, se opriră. Mă trecură toate căldurile. Am privit foarte adîncit în gînduri imaginea de piatră, mi-am făcut cruce și am

trecut încet spre următoarea etapă, care se afla ceva mai departe de arcade. Din nou răsunară paşi în urma mea şi din nou se opriră. Nu ştiam ce să fac. Nu puteam să-mi continui imediat drumul ; trebuia să stau cel puţin cît durau zece *Ave Maria* şi un *Tatăl nostru* — altfel, m-aş fi dat imediat de gol. M-am oprit deci şi, ca să văd ce se-ntîmplă, am ridicat prudent privirea, cu o expresie contrariată, de parcă mi-aş fi simţit turburată reculegerea.

Am văzut faţa rotundă şi prietenoasă a unui preot şi am răsuflat uşurat. Mă credeam deja salvat, pentru că ştiam că nu mă va întrerupe din rugăciune, dar în aceeaşi clipă am observat că, din nefericire, ajunsesem la ultima etapă a Calvarului. Chiar dacă m-aş fi rugat cît se poate de încet, tot trebuia să termin în cîteva minute, şi după cît se pare, el tocmai asta aştepta. N-avea nici un rost să mai lungesc comedia. M-am îndreptat deci încet şi absent spre ieşire.

— Bună dimineaţa, spuse preotul. Binecuvîntat fie Isus Cristos !

— Amin ! am răspuns... E salutul bisericesc al catolicilor.

— Se-ntîmplă destul de rar să găseşti pe cineva aici la ora asta, spuse prietenos, privindu-mă cu ochi albaştri, luminoşi, de copil. Murmurai ceva nedefinit. Şi e păcat că lumea trece atît de rar pe aici, continuă puţin amărît. Mai ales pe bărbaţi nu-i vezi aproape niciodată rugîndu-se în faţa Calvarului. De aceea mă bucur că eşti aici şi de aceea am intrat în vorbă cu dumneata. Cu siguranţă că ai o rugăminte deosebită, din moment ce ai venit atît de devreme şi pe un timp ca ăsta...

„Într-adevăr, aş dori să-ţi vezi de drum", mi-am zis în gînd, încuviinţîndu-i spusele cu o înclinare a capului. După cum se părea, nu observase nimic în legătură cu florile. Acum trebuia să scap cît mai repede de el, înainte de a-şi da seama.

Îmi zîmbi din nou.

— *Sînt pe cale* să-mi rostesc rugăciunea. Am să cuprind în rugăciunea mea rugămintea dumitale.

— Mulţumesc, spusei, surprins şi stingherit totodată.

— E vorba de mîntuirea sufletului unui răposat ? mă întrebă el.

O clipă, l-am privit înmărmurit, şi florile începură să alunece.

— Nu, mă grăbii să răspund lipindu-mi brațul de mantaua de ploaie.

Mă privea întrebător și fără vreo bănuială, cu ochii săi limpezi. Aștepta probabil să-i spun despre ce este vorba. Dar nu-mi trecea nimic potrivit prin cap și nici nu voiam să-l mint mai mult decît era necesar. De aceea, continuam să tac.

— Mă voi ruga deci ca Dumnezeu să-i vină în ajutor unui necunoscut, spuse el în cele din urmă.

— Da, dacă sînteți atît de bun... Vă mulțumesc foarte mult.

Zîmbind, mă opri cu un gest al mîinii.

— Nu trebuie să-mi mulțumești. Sîntem cu toții în mîna Domnului. Mă privi încă o clipă, își înclină puțin capul și mi se păru că ceva trecuse peste fața lui. Ai încredere, continuă dînsul. Bunul Dumnezeu te va ajuta. Întotdeauna ne ajută, chiar dacă uneori nu-l înțelegem.

Apoi dădu din cap în semn de rămas bun și plecă.

L-am petrecut cu privirea pînă ce am auzit ușa închizîndu-se în urma lui. „Da, mi-am zis, dacă ar fi atît de simplu. Ajută, totdeauna ajută. Dar l-a ajutat oare pe Bernhard Wiese cînd urla de durere în pădurea Houthol-ster din pricina unei împușcături în abdomen ? L-a ajutat pe Katczinsky, care a căzut la Handzaeme, lăsînd o soție bolnavă și un copil pe care nici măcar nu-l văzuse ? I-a ajutat pe Müller, pe Leer și Kemmerich, l-a ajutat pe micul Friedmann, pe Jürgens, pe Berger și milioane de alți oameni ? Fir-ar al dracului, a curs totuși prea mult sînge în lume ca să mai ai încredere în tatăl nostru cel din ceruri."

Am dus florile acasă, apoi am lăsat mașina la atelier și m-am întors pe jos. Din bucătărie venea miros de cafea proaspătă și am auzit-o pe Frida trebăluind. Nu știu de ce, dar mirosul de cafea m-a înseninat puțin. Cunoșteam asta din timpul războiului — nu lucrurile mari sînt cele care-ți aduceau consolare, ci întotdeauna cele mici, nesemnificative.

Nici nu închisesem bine ușa coridorului, că Hasse ieși valvîrtej din camera lui. Fața-i era galbenă și umflată, ochii înroșiți și măriți de nesomn ; arăta de parcă ar fi dormit îmbrăcat. Cînd mă văzu, o imensă decepție se așternu pe fața lui.

— Ah, dumneata ești, murmură.

L-am privit surprins.

— Așteptați pe cineva la ora asta ?

— Da, spuse încet, pe soția mea. Încă nu s-a întors acasă. N-ați văzut-o cumva ?

Am dat din cap.

— N-am fost plecat decît o oră.

— Mă gîndeam numai... poate că din întîmplare, totuși, ați văzut-o.

Am ridicat din umeri.

— Probabil că vine mai tîrziu. N-ați căutat-o la telefon ?

M-a privit puțin intimidat.

— S-a dus aseară la prietenii ei. Nu știu exact unde locuiesc.

— Le știți cumva numele ? Se poate întreba la informații.

— Am încercat deja. La informații nu figurează.

Se uită la mine ca un cîine bătut.

— Era întotdeauna atît de misterioasă în legătură cu oamenii aceia, și dacă o întrebam se supăra imediat. Atunci, am lăsat-o în pace. Eram mulțumit că are puțină societate. Spunea mereu că nici măcar de atîta lucru nu-i doream să se bucure din tot sufletul.

— Poate mai vine, l-am liniștit. Sînt chiar sigur de tot că va veni curînd. Ați dat telefon — numai așa, din precauție — la urgență și la poliție ?

Făcu un semn afirmativ.

— Peste tot. Nu știau nimic.

— Ei, vedeți ? ! am exclamat. Atunci, n-aveți motive să vă îngrijorați. Poate că aseară nu s-a simțit prea bine, și atunci a rămas peste noapte. Așa ceva se mai întîmplă din cînd în cînd. Cred că peste o oră, două o să sosească.

— Credeți ?

Ușa de la bucătărie se deschise, și Frida își făcu apariția cu o tavă în mînă.

— Pentru cine-i asta ? am întrebat-o.

— Pentru domnișoara Hollmann, răspunse dînsa ușor iritată, ca întotdeauna cînd mă vedea.

— Dar s-a trezit deja ?

— Cred și eu, replică Frida cu promptitudine, altfel n-ar fi putut să sune după micul dejun.

— Dumnezeu te aibă în paza sa, Frida ! am binecuvîntat-o. Dimineața ești uneori o dulceață de fată. Ai putea cumva să te depășești și să-mi faci și mie cafeaua ?

A mîrîit ceva și s-a îndepărtat pe coridor, mișcîndu-și disprețuitor fundul. Știa s-o facă grozav de bine. Era singura ființă la care am văzut vreodată atîta expresivitate în această parte a corpului.

Hasse așteptase. M-am simțit deodată rușinat cînd întorcîndu-mă l-am văzut lîngă mine atît de resemnat și de tăcut.

— În două-trei ore, neliniștea dumneavoastră o să se spulbere, l-am asigurat întinzîndu-i mîna.

Nu mi-a strîns-o, ci m-a privit într-un fel ciudat.

— N-am putea merge s-o căutăm ? întrebă încet.

— Dar nici măcar nu știți unde e.

— Totuși s-ar putea să dăm de ea, repetă. Dacă am lua mașina dumitale ?... evident, o să plătesc tot, adăugă grăbit.

— Nu-i vorba de asta. Numai că n-are nici un rost. Unde ne-am putea duce ? Dealtfel, la ora aceasta nici nu poate fi pe stradă.

— Nu știu, spuse tot așa de încet. Cred doar că ar fi cazul s-o căutăm.

Frida se întoarse cu tava goală.

— Acum trebuie să plec, m-am scuzat. Cred că vă faceți degeaba probleme. Cu toate acestea, m-aș bucura să vă pot ajuta, dar domnișoara Hollmann trebuie să părăsească în curînd orașul și doresc tare mult să petrec ziua de azi împreună cu dînsa. Poate că e ultima duminică în care mai e aici. Sînt sigur că mă înțelegeți.

Mă înțelese și-mi păru rău de el cum sta așa neajutorat în fața mea, dar eram nerăbdător să o revăd pe Patrice.

— Dacă vreți totuși să plecați imediat în căutare, puteți lua un taxi din fața casei, dar nu vă sfătuiesc. Mai bine mai așteptați puțin... ca să-l pot chema pe prietenul meu Lenz și să porniți împreună.

Aveam impresia că nici nu mă ascultă.

— N-ați văzut-o azi-dimineață ? întrebă deodată.

— Nu, i-am răspuns mirat. Doar v-aș fi spus-o de mult.

Dădu din nou din cap, și apoi, fără un cuvînt, cu un aer absent, se întoarse în camera lui.

Pat fusese deja la mine în cameră și găsise trandafirii. Mă primi rîzînd.

— Robby, sînt desigur cam naivă. Frida mi-a explicat că trandafirii proaspeți primiți duminica dimineața la această oră trebuie să fie de furat. Nu încape îndoială. Mi-a mai spus de asemenea că la florăriile din împrejurimi nu se găsește această specie de trandafiri.

— Crezi ce dorești, m-am apărat. Important este să-ți facă plăcere.

— Acum mai mult decît oricînd, scumpul meu. Doar i-ai dobîndit înfruntînd pericole.

— Ei, și încă ce pericole ! Mă gîndeam la preot. Dar de ce te-ai sculat așa devreme ?

— N-am mai putut să dorm. Am visat. Nu prea frumos.

Am privit-o cu atenție. Arăta obosită și avea cearcăne la ochi.

— De cînd ai coșmaruri ? Credeam că asta-i specialitatea mea.

Dădu din cap.

— Ai observat că vine toamna ?

— La noi, asta se cheamă vară tîrzie, am replicat. Doar mai înfloresc trandafirii. Plouă, asta-i tot ce văd.

— Plouă, repetă Pat. Plouă de mult prea multă vreme. Uneori, cînd mă trezesc noaptea, mi se pare că sînt pur și simplu înecată în toată ploaia asta.

— Trebuie să vii noaptea la mine. Atunci n-o să te mai bîntuie asemenea gînduri. Dimpotrivă, este chiar plăcut să fii în doi cînd afară e întuneric și plouă.

— Poate că ai dreptate, răspunse Pat, strîngîndu-se lîngă mine.

— Îmi place cînd plouă duminica. Abia atunci îți dai seama cît de bine ne este. Sîntem împreună, avem o cameră caldă și frumoasă și o zi liberă înaintea noastră — găsesc că toate astea nu-s de lepădat.

Fața i se lumină.

— Da, o ducem bine, nu-i așa ?

— Găsesc că-i minunat. Cînd mă gîndesc cum era înainte... Doamne-Dumnezeule ! N-aș fi crezut niciodată că o să-mi mai fie vreodată atît de bine.

— Îmi place cînd spui asta. Cînd te aud sînt de îndată convinsă că este așa. Trebuie s-o spui mai des.

— N-o spun destul de des ?

— Nu.

— Se poate, am recunoscut. Cred că nu sînt prea tandru. Nu știu de ce, dar pur și simplu nu pot. Și totuși, aș vrea foarte mult să fiu mai tandru.

— Nu-i nevoie, dragul meu, te înțeleg și așa. Deși uneori simt nevoia să aud și asemenea cuvinte.

— De acum încolo am să ți le spun la fiecare prilej. Chiar dacă am să-ți par cam stupid.

— Ei, stupid, replică ea. În dragoste nu există stupiditate.

— Slavă Domnului ! Altfel, rezultatul ar fi îngrozitor.

Am luat micul dejun împreună, apoi Pat se întinse din nou ca să se odihnească. Jaffé îi recomandase acest lucru.

— Rămîi aici ? mă întrebă de sub plapumă.

— Dacă vrei...

— Aș vrea, dar nu trebuie neapărat.

M-am așezat pe marginea patului ei.

— N-am vrut să spun asta. Îmi amintesc însă că înainte nu-ți plăcea cînd cineva te privea în timp ce dormeai.

— Înainte da... dar acum mi-e frică uneori singură ...

— Și eu am simțit teama asta. La infirmerie, după o operație. Atunci mi-a fost teamă să dorm noaptea. Rămîneam mereu treaz și citeam, sau lăsam gîndurile să alerge aiurea, și abia cînd se lumina de ziuă adormeam... Dar asta trece cu timpul.

Își culcă fața pe mîna mea.

— Ți-e teamă că nu te mai întorci, Robby...

— Da, am recunoscut, dar te întorci întotdeauna și trece. Sînt cea mai bună dovadă. Te întorci de fiecare dată, chiar dacă nu în același loc.

— Asta e, murmură somnoroasă, cu ochii pe jumătate închiși. De asta mi-e și mie teamă. Dar tu stai de pază, nu-i așa ?

— Stau de pază, am liniștit-o mîngîindu-i fruntea și părul, care părea și el obosit.

Respiră adînc și se întoarse pe o parte. Puțin după aceea, dormea profund.

M-am așezat din nou la fereastră, privind ploaia ce cădea neîncetat. Gonită de vînt, trecea acum, asemeni unor văluri cenușii, prin fața geamurilor, și casa părea o mică insulă în imensitatea mohorîtă. Eram neliniștit, căci rareori se întîmpla ca Pat să fie de dimineață descurajată

și tristă. Dar apoi m-am gîndit că în urmă cu cîteva zile fusese încă vioaie și veselă și că poate totul se va schimba cînd se va trezi din nou. Știam că se gîndește mult la boala ei și mai știam de la Jaffé că situația nu se ameliorase, dar văzusem în viața mea atît de mulți morți, încît orice boală însemna pentru mine viață încă și speranță. Știam că se poate muri din cauza unei răni — și în domeniul acesta aveam o experiență bogată —, dar tocmai de aceea îmi venea greu să cred că și o boală cu leziuni invizibile poate fi periculoasă. Asta mă ajuta întotdeauna să depășesc foarte repede crizele de disperare.

Cineva bătu la ușă. M-am dus să deschid. Era Hasse. I-am făcut semn să tacă și am ieșit pe coridor.

— Iartă-mă ! bîigui el.

— Intră te rog, l-am îndemnat, deschizînd ușa camerei mele.

Hasse se opri în prag. Fața parcă i se micșorase. Era alb ca varul.

— Voiam să-ți spun doar că nu mai are rost s-o căutăm, murmură aproape fără să miște buzele.

— Intră te rog, am insistat, domnișoara Hollmann doarme și am timp destul.

Avea o scrisoare în mînă și arăta ca unul care a fost lovit de un glonte, dar continuă să creadă că n-a fost decît un pumn.

— Mai bine citește-o dumneata, se rugă dînsul întinzîndu-mi scrisoarea.

— Ai băut deja cafeaua ? l-am întrebat.

Negă scuturîndu-și capul.

— Citiți scrisoarea...

— Da, dar între timp ai putea bea ceva...

Am ieșit să vorbesc cu Frida. Apoi am citit scrisoarea. Era de la doamna Hasse și nu cuprindea decît cîteva rînduri. Îl înștiința că vrea să-și trăiască viața. De aceea, n-o să se mai întoarcă. Întîlnise pe cineva care o înțelege mai bine decît Hasse. N-are nici un rost ca el să întreprindă ceva ; în orice caz, nu se va întoarce. Și pentru el e mai bine așa. Nu mai trebuie să-și bată capul dacă-i va ajunge sau nu salariul. O parte din lucruri și le luase, cît privește pe celelalte va găsi o ocazie.

Era o scrisoare clară și realistă. Am împăturit-o și i-am înapoiat-o lui Hasse. Mă privea de parcă totul depindea de mine.

— Ce e de făcut ? mă întrebă.

— Bea mai întîi cafeaua și mănîncă ceva, l-am sfătuit. N-are nici un rost să te frămînți și să-ți distrugi sănătatea. După asta o să ne gîndim. Încearcă mai întîi să te calmezi și mai apoi vei lua cea mai bună hotărîre.

Ascultător, goli ceașca. Mîna-i tremura și nu putu să mănînce nimic.

— Ce e de făcut ? mă întrebă încă o dată.

— Absolut nimic. Așteaptă să vezi cum evoluează lucrurile. Schiță o mișcare. Dar ce-ai dori să faci ? am tatonat eu terenul.

— Nu știu. Nu pot să-nțeleg.

Am tăcut. Era greu să-i spui ceva. Puteai cel mult să-l liniștești. Singur trebuia să găsească soluția. Era de presupus că dragostea pentru soția lui se stinsese, dar se obișnuise cu ea, și pentru un contabil obișnuința putea să însemne mai mult decît dragostea.

După un timp începu să spună lucruri incoerente, care dezvăluiau cît de descumpănit era. Apoi începu să-și facă reproșuri. Nu rosti un singur cuvînt împotriva femeii. Încerca să se convingă că vina era a lui.

— Hasse, ceea ce spui e absurd, am intervenit. În probleme de felul ăsta nu există vinovăție sau nevinovăție. Dînsa te-a părăsit, nu dumneata pe dînsa. Nu-i cazul să-ți faci imputări.

— Ba da, replică privindu-și mîinile. N-am reușit.

— Ce ?

— Am ratat totul. E o vină cînd ratezi.

Am privit uimit mica siluetă jalnică ghemuită în fotoliul de pluș roșu.

— Hasse, spusei apoi liniștit, așa ceva poate fi un motiv, dar nu o vină. Și de fapt, pînă acum ai reușit.

Dădu violent din cap.

— Nu, nu-i adevărat. Am înnebunit-o cu veșnica mea spaimă de concediere. Și nici măcar n-am realizat ceva ! Ce i-am putut oferi ? Nimic...

Se scufundă într-o melancolie sumbră. M-am ridicat și am adus sticla de coniac.

— Să bem ceva, spusei, nimic nu-i încă pierdut. Înalţă capul. Nimic nu-i pierdut încă, am repetat. Pierzi o fiinţă abia cînd moare.

Încuviinţă grăbit şi se repezi la pahar. Dar îl aşeză la loc pe masă fără să fi băut.

— Ieri m-au înaintat şef de birou, şopti. Contabil principal şi şef de birou. Procuristul m-a înştiinţat aseară. M-au avansat pentru că în ultimele luni am făcut mereu ore suplimentare. S-au comasat două birouri. Celălalt şef de birou a fost concediat. Leafa mi s-a mărit cu cincizeci de mărci. Se uită la mine, şi în ochi i se citea disperarea. Credeţi că ar fi rămas dacă ar fi ştiut ?

— Nu, i-am răspuns.

— Cincizeci de mărci în plus. Puteam să i le dau. Cu banii ăştia ar fi putut să-şi cumpere în fiecare lună ceva. Am şi o mie două sute de mărci depuşi la casa de economii ! La ce bun am mai economisit ? Îi ţineam pentru ea, dacă ne-ar fi mers rău. Şi acum m-a părăsit fiindcă am economisit pentru dînsa.

Rămase iar cu privirea aţintită în gol.

— Hasse, cred că lucrurile astea nu se leagă între ele aşa cum gîndeşti. N-are rost să te frămînţi. Important este să rezişti următoarele cîteva zile. După aceea o să ştii mai bine ce ai de făcut. Poate că în seara asta sau mîine soţia se va întoarce. Doar se gîndeşte şi dînsa la fel ca şi dumneata la toate treburile astea.

— Nu se mai întoarce !

— N-ai de unde şti.

— Dacă i s-ar putea transmite că am acum leafă mai mare, că am putea să ne luăm concediu şi să facem o călătorie cu banii economisiţi...

— Cu siguranţă că vei avea prilejul să-i spui toate astea. Doar nu te desparţi aşa, cu una, cu două.

Mă mira că nici nu-i trecuse prin gînd că ar putea fi la mijloc un alt bărbat. Dar probabil că nu ajunsese încă pînă acolo. Deocamdată se gîndea doar că-l părăsise soţia şi tot restul plutea într-un fel de ceaţă difuză. Mi-ar fi plăcut să-i spun că poate după cîteva săptămîni se va bucura de plecarea ei, dar în starea lui de dezorientare o asemenea afirmaţie ar fi fost o brutalitate inutilă. Pentru un sentiment rănit, adevărul este îndeobşte crud şi aproape insuportabil.

Am mai stat o vreme de vorbă — numai ca să-i dau posibilitatea să se descarce. N-am ajuns însă la nici un rezultat — se-nvîrtea în cerc, dar am avut impresia că se mai liniștise. A băut chiar un coniac. Apoi am auzit de alături glasul Patriciei.

— Un moment ! m-am scuzat ridicîndu-mă.

— Da, răspunse Hasse ca un elev ascultător, ridicîndu-se și dînsul.

— Rămîi te rog, mă întorc imediat.

— Scuză-mă...

— Mă-ntorc imediat, am repetat, și apoi am deschis ușa camerei lui Pat.

Stătea dreaptă în pat și arăta odihnită, bine dispusă.

— Am dormit minunat, Robby ! Probabil că-i trecut de ora prînzului.

— Ai dormit exact o oră, am corectat-o, arătîndu-i ceasul.

Se uită la cadran.

— Cu atît mai bine. Înseamnă că mai avem o mulțime de timp la dispoziție. Mă scol imediat.

— Bine. Mă-ntorc peste zece minute.

— Ai vreo vizită ?

— Hasse, răspunsei. Dar nu durează mult.

M-am întors în camera mea, dar Hasse nu mai era acolo. Am deschis ușa ce dădea în coridor, și culoarul era gol. Am înaintat pe coridor pînă la ușa lui și am bătut. N-a răspuns. Cînd am deschis ușa, l-am văzut stînd în fața dulapului. Cîteva sertare erau scoase.

— Hasse, ia un somnifer, l-am sfătuit, culcă-te și trage un pui de somn. Acum ești surescitat.

Se-ntoarse încet spre mine.

— Mereu singur, seară de seară. Să rămîn mereu singur, ca aseară, încearcă numai să-ți imaginezi...

I-am spus că asta o să se schimbe și că mulți oameni rămîn seara singuri. Nu mi-a răspuns nimic inteligibil. L-am sfătuit din nou să se odihnească și i-am repetat că e posibil ca totul să se termine cu bine, ca soția să se întoarcă în acea seară acasă. Dădu din cap și-mi întinse mîna.

— Diseară mai trec o dată să văd ce faci, i-am spus, și apoi l-am părăsit.

Eram bucuros că pot pleca de acolo.

Pat stătea cu ziarul în față.

— Am putea merge azi la muzeu, Robby, propuse dînsa.

— La muzeu ? făcui eu mirat.

— Da, e o expoziție de covoare persane. Probabil că n-ai fost prea des la muzeu.

— Niciodată ! am răspuns. Ce să fac acolo ?

— Ai dreptate, spuse rîzînd.

— N-are-a face. M-am ridicat. Cînd plouă se poate face cîte ceva pentru cultură.

Ne-am îmbrăcat și am ieșit. Aerul de afară era minunat. Mirosea a pădure și a umezeală. Cînd am trecut prin fața *internaționalului* am zărit-o prin ușa deschisă pe Rosa, lîngă tejghea. Avea în față ceașca ei cu cacao, fiindcă era duminică. Pe masă — un pachețel. Ca de obicei, voia probabil să iasă din oraș și să meargă la copil. Nu mai trecusem de mult pe la *Internațional* și mi se părea ciudat că Rosa stătea ca-ntotdeauna, impasibilă, la locul ei. În viața mea se petrecuseră atîtea schimbări, încît socoteam că trebuia să se fi întîmplat peste tot la fel.

Am ajuns la muzeu. Crezusem că vom fi aproape singurii vizitatori, dar, spre surprinderea mea, am găsit foarte multă lume. Am întrebat un paznic dacă aglomerația asta are vreo explicație specială.

— Nu, mi-a răspuns dînsul, așa-i întotdeauna în zilele cînd intrarea e liberă.

— Vezi ? exclamă Pat. Mai există o mulțime de oameni pe care-i interesează lucrurile astea.

Paznicul își împinse chipiul spre ceafă.

— Nu-i chiar așa, doamnă. Ăștia-s aproape toți șomeri. Nu vin ei de dragul artei, ci pentru că n-au nimic mai bun de făcut. Și aici au măcar ceva de văzut.

— Explicația asta o pricep mai bine ! am spus.

— Și acum încă nu-i nimic, adăugă paznicul. Să vedeți iarna ! Atunci e o adevărată invazie. Din cauză că sălile sînt încălzite.

Ne-am dus în sala unde erau expuse covoarele. O încăpere liniștită, puțin retrasă. Prin ferestrele înalte se vedea o grădină în care se înălța un platan uriaș. Era în întregime galben și împrumuta un reflex gălbui luminii care pătrundea în sală.

Covoarele erau superbe : două cu motive animaliere datînd din secolul șaisprezece, cîteva din Ispahan, altele

poloneze, de mătase roz-gălbui cu bordura verde ca smaraldul. Vechimea și soarele le conferiseră o patină blîndă, așa încît păreau niște uriașe imagini pastelate, de basm. Înnobilau atmosfera încăperii, creînd o armonie atemporală, pe care n-ar fi reușit niciodată s-o exprime niște picturi. Fereastra cu frunzișul autumnal al platanului conturat pe fundalul cerului gri-deschis se adăuga exponatelor, alcătuind, parcă, un covor natural.

Am stat o vreme în admirație și apoi ne-am dus să vizităm alte săli ale muzeului. Între timp mai intraseră mulți oameni, și acum se vedea limpede că de fapt erau străini locului. Cu fețele palide și costumele jerpelite, străbăteau încăperile puțin intimidați, cu mîinile la spate. Ochii lor vedeau cu totul altceva decît picturile Renașterii și figurile calme de marmură ale eroilor antichității. Mulți se așezaseră pe băncile tapisate în roșu și înșirate de-a lungul pereților. Obosiți, stăteau cu oarecare stînjeneală, gata să se scoale imediat dacă ar fi venit cineva să-i izgonească. Pe fețele lor se putea citi nedumerirea că odihna pe băncile tapisate nu costă bani. Erau obișnuiți să nu primească nimic pe gratis.

Domnea o liniște adîncă în toate încăperile acelea și, cu tot numărul mare al vizitatorilor, nu se auzea aproape nici o șoaptă ; dar mie totuși mi se părea că asist la o luptă crîncenă și tăcută a unor oameni deja înfrînți, dar care nu voiau să se dea bătuți. Fuseseră izgoniți de la munca lor, îndepărtați de aspirațiile și meseria lor — acum veneau în lăcașul tăcut al artei, pentru a nu se prăbuși în apatie și disperare. Se gîndeau la pîine, neîncetat la pîine și la o slujbă, dar veneau aici ca să scape pentru cîteva ore de obsesiile lor — și printre impecabile busturi romane și grația infinită a albelor statui feminine din vechea Eladă se plimbau de colo-colo, cu mersul tîrșit și umerii încovoiați ai unor oameni fără țel — contrast zguduitor, imagine dezolantă a ceea ce omenirea putuse realiza în opoziție cu ceea ce nu putuse să rezolve în mii de ani : culmea artei neperisabile și în același timp insuficientă pîine pentru fiecare ființă omenească.

După-amiază ne-am dus la cinema. Cînd am ieșit, cerul se limpezise. Era verzui și foarte transparent. Pe străzi și

în magazine se aprinseseră de acum luminile. Mergeam încet spre casă, uitîndu-ne la vitrine.

M-am oprit în fața geamurilor puternic luminate ale unui mare magazin de blănuri. Serile erau deja răcoroase, și în vitrine se vedeau grămezi mari de vulpi argintii și haine călduroase de iarnă. O privii pe Pat ; purta tot scurta ei de blană și de fapt era îmbrăcată mult prea subțire.

— Dacă aș fi acum eroul din film aș intra aici și ți-aș alege un palton, i-am spus Patriciei.

Ea zîmbi.

— Care anume ?

— Pe acesta — i l-am arătat pe cel care mi se părea cel mai călduros.

Începu să rîdă.

— Ai gusturi alese, Robby. E nurcă canadiană, foarte frumoasă.

— O vrei ?

Îmi aruncă o privire.

— Știi cît costă o asemenea blană, scumpule ?

— Nu, dar nici nu vreau să știu. Prefer să-mi imaginez că pot să-ți dăruiesc tot ce vreau. De ce s-o poată face numai alții ?

Mă privi cu atenție.

— Dar nu vreau o asemenea blană, Robby.

— Ba da, și o vei avea ! Să nu mai vorbim despre asta. Mîine trimitem pe cineva după ea.

Zîmbi.

— Mulțumesc, scumpule, spuse Pat, și mă sărută în plină stradă. Acum e rîndul tău. Se opri în fața unui magazin cu articole bărbătești.

— Fracul acela ! Îți trebuie la blana mea de nurcă. Și jobenul de colo. Oare cum ți-ar sta cu joben ?

— Aș arăta ca un coșar.

M-am uitat la frac. Stătea expus într-o vitrină tapisată cu catifea cenușie. Am privit mai atent. Era chiar magazinul în care cumpărasem o cravată, astă-primăvară, prima oară cînd am ieșit împreună cu Pat numai în doi și cînd mă îmbătasem. Simții deodată un nod în gît. Nu știu de ce. Primăvara... atunci nu bănuiam încă nimic.

Luai pentru o clipă mîna fragilă a lui Pat și o lipii de obrazul meu.

— Îţi mai trebuie ceva la blană, spusei apoi, o nurcă singură e ca o maşină fără motor. Două sau trei rochii de seară...

— Rochii de seară, repetă dînsa oprindu-se în faţa marilor vitrine, rochii de seară, e adevărat... pe astea le refuz mai greu...

Am ales trei rochii încîntătoare. Vedeam cum acest joc o înviorează pe Pat. Era foarte atentă, căci avea o slăbiciune pentru rochiile de seară. Am ales imediat şi accesoriile potrivite, şi ea deveni din ce în ce mai vioaie. Ochii-i străluceau. Stăteam lîngă dînsa, o ascultam rîzînd şi mă gîndeam ce lucru blestemat este să iubeşti o femeie şi să fii sărac.

— Vino, spusei pînă la urmă, cu un fel de veselie disperată, dacă începi un lucru trebuie să-l termini.

Am dus-o în faţa unui magazin de bijuterii.

— Vezi brăţara aceea de smaralde ! Şi cele două inele şi cerceii ! Să nu mai lungim vorba. Smaraldele ţi se potrivesc cel mai bine.

— Atunci, o să-ţi ofer ceasul acela de platină şi perlele pentru cămaşă.

— Şi eu ţie întregul magazin ! Mai puţin nici nu intră în discuţie...

Rîse şi, răsuflînd adînc, se sprijini de mine.

— Ajunge, scumpule, ajunge ! Mai cumpărăm doar cîteva valize, mergem la agenţia de voiaj şi apoi ne facem bagajele ca să plecăm departe de acest oraş, de această toamnă, de această ploaie.

„Da, mă gîndeam, da, pe dumnezeul meu, şi să te însănătoşeşti repede."

— Dar unde plecăm ? am întrebat. În Egipt ? Sau mai departe ? În India sau China ?

— Undeva la soare, dragostea mea, undeva la soare, în sud, la căldură. Spre alei de palmieri şi stînci, case albe pe malul mării, şi agave. Dar poate că plouă şi acolo, poate că plouă pretutindeni.

— Atunci, ne continuăm drumul, pînă dăm de un loc unde nu mai plouă. La tropice, în mările Sudului...

Stăteam în faţa ferestrelor luminoase ale agenţiei de voiaj ce asigura traficul pe linia Hamburg — America. În mijloc — macheta unui vapor. Plutea pe valuri albastre de carton, iar ca fundal se înălţa, uriaşă, fotografia impresionantă a zgîrie-norilor din Manhattan. Mari hărţi multi-

colore, pe care traseele maritime fuseseră însemnate cu roşu, erau suspendate în vitrină.

— Mergem şi în America, spuse Pat. O să vizităm Kentucky şi Texas şi New York şi San Francisco şi Hawai. Apoi mai departe : în America de Sud, Mexic, Canalul Panama. Buenos Aires. Şi ne întoarcem prin Rio de Janeiro.

— Da...

Mă privea încîntată.

— N-am mai fost pe acolo, am mărturisit. Te-am minţit atunci.

— Ştiu asta, răspunse dînsa.

— Ştii ?

— Ei, Robby ! Evident că ştiu. Am ştiut din prima clipă.

— Atunci eram puţin cam nebun. Nesigur, prost şi nebun. De aceea am minţit.

— Şi acum ?...

— Acum sînt şi mai mult. Vezi bine. Am arătat spre vaporul din vitrină. De ce dracu nu putem merge şi noi cu el ?

Zîmbi şi mă luă de braţ.

— Ah, dragul meu, de ce nu sîntem bogaţi ? Am şti atît de bine ce să facem cu banii ! Există doar atît de mulţi oameni bogaţi pe care nu-i preocupă decît birourile sau băncile lor.

— Tocmai de aceea sînt bogaţi. Dacă noi am fi bogaţi e sigur că n-am rămîne multă vreme.

— Aşa cred şi eu. Cu siguranţă am pierde banii în vreun fel.

— Poate că temîndu-ne să nu-i pierdem, nici nu ne-am bucura de ei. Azi, a fi bogat este o adevărată meserie. Şi nu una prea uşoară.

— Bieţii bogaţi ! spuse Pat. Atunci, poate că e mai bine să ne închipuim că am fost bogaţi şi că am pierdut totul. Ai dat faliment acum o săptămînă şi a trebuit să vinzi totul... casa noastră şi bijuteriile mele şi maşinile tale. Ce zici de asta ?

— E chiar verosimil în timpurile astea, i-am răspuns.

Rîse.

— Atunci, vino ! Sărmani faliţi, mergem acum în mica noastră cameră de la pensiune şi ne istorisim isprăvi din înfloritoarele vremuri apuse.

— Excelentă idee !

Am străbătut încet străzile, peste care se lăsa înserarea. Se aprindeau din ce în ce mai multe lumini, și cînd am ajuns lîngă cimitir am văzut zburînd prin văzduhul verzui un avion cu hublourile puternic luminate. Străbătea singuratic și imperial cerul limpede și înalt ca o minunată pasăre a dorului dintr-un basm străvechi. Ne-am oprit și l-am urmărit cu privirea pînă s-a topit la orizont.

Nu trecuse decît o jumătate de oră de cînd ne întorsesem, că cineva bătu în ușa camerei mele. Crezînd că este tot Hasse, m-am dus să-i deschid. Era însă doamna Zalewski. Părea turburată.

— Veniți repede, îmi șopti.

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Hasse !

Am privit-o întrebător. Ridică din umeri.

— S-a închis în camera lui și nu răspunde.

— O clipă !

— M-am întors și i-am spus lui Pat să se odihnească puțin, că am ceva de discutat cu Hasse.

— Bine, Robby. Dealtfel, mă simt un pic obosită.

Am urmat-o pe doamna Zalewski. În fața ușii lui Hasse se adunase aproape întreaga pensiune. Erna Bönig, în chimonoul cu balauri multicolori și cu părul, care acum două săptămîni fusese încă blond-platin, acum roșu... consilierul de la curtea de conturi, cel care colecționa timbre poștale, într-o haină de casă cu tăietura militărească... Orlow, palid și calm, abia reîntors de la un ceai dansat... Georgie, bătînd nervos în ușă și strigîndu-l pe Hasse cu voce scăzută... și, în sfîrșit, Frida, uitîndu-se șașiu de emoție, teamă și curiozitate.

— De cît timp bați la ușă, Georgie ? am întrebat.

— De mai bine de un sfert de oră, explodă Frida congestionată la față. Și e acasă, n-a mai ieșit deloc de la prînz, a umblat de colo-colo fără întrerupere, mereu dus și-ntors, și apoi nu s-a mai auzit nimic...

— Cheia e în broască, constată Georgie. E închis pe dinăuntru.

M-am uitat la doamna Zalewski.

— Trebuie să împingem cu ceva cheia și să deschidem. Mai aveți una ?

— Mă duc să caut legătura de chei, se oferi Frida neobișnuit de serviabilă. Poate că se potrivește vreuna.

Am cerut o sîrmă și cu ajutorul ei am învîrtit cheia în broască, împingînd-o afară. A căzut cu zgomot în partea cealaltă. Frida scoase un țipăt pătrunzător și-și acoperi ochii.

— Șterge-o cît mai departe, i-am spus, și apoi am încercat cheile.

Una se potrivea. Am deschis și am împins ușa. Camera era cufundată în întuneric, și în prima clipă nu distingeai nici urmă de Hasse. Cele două paturi se profilau cenușii, scaunele erau goale, ușile dulapului închise.

— E acolo ! șuieră Frida, care se înghesuise iar în față, peste umărul meu. Respirația ei fierbinte, duhnind a ceapă, îmi atinse obrazul. Acolo în fund, lîngă fereastră !

— Nu, exclamă Orlow, care înaintase cîțiva pași în cameră, și acum se întorcea. Mă împinse și trase ușa după noi. Apoi se adresă celorlalți. E mai bine să plecați. Poate că nu-i potrivit să priviți așa ceva.

Vorbea rar în germana sa gutturală cu accent rusesc și continuă să stea în fața ușii.

— Dumnezeule ! bîigui doamna Zalewski, și se dădu îndărăt.

Erna Bönig făcu și ea cîțiva pași înapoi. Numai Frida încercă să-și croiască drum și să apuce clanța. Orlow o împinse la o parte.

— E mai bine să plecați... repetă dînsul.

— Domnule ! se răsti deodată consilierul de la curtea de conturi luîndu-și avînt. Cum vă permiteți ? Ca imigrant...

Nepăsător, Orlow îl fixă cu privirea.

— Imigrant... Imigrant sau nu... asta nu contează în cazul de față.

— E mort, nu-i așa ? șuieră Frida.

— Doamnă Zalewski, am intervenit, și eu sînt de părere că este mai bine ca aici să rămîneți numai dumneavoastră, poate Orlow și cu mine.

— Chemați imediat un medic, spuse Orlow.

Georgie ridică deja receptorul. Toată scena nu durase nici cinci secunde.

— Eu nu mă mișc de aici, declară consilierul, roșu de furie. În calitatea mea de cetățean german, am dreptul...

Orlow ridică din umeri și deschise din nou ușa. Apoi aprinse lumina electrică. Femeile se dădură înapoi cu un

țipăt. Cu fața albăstruie, cu limba neagră între dinți, Hasse atîrna de fereastră.

— Tăiați funia ! am strigat.

— N-are rost, spuse Orlow încet, cu o voce aspră și tristă. Cunosc asta... fața asta... e mort de cîteva ore...

— Să încercăm măcar...

— Mai bine nu. Să vină întîi poliția.

În același moment se auzi soneria. Sosise medicul care locuia alături. Aruncă doar o privire asupra trupului subțire și încovoiat.

— Nu mai e nimic de făcut, declară el. Cu toate astea, să încercăm să-i facem respirație artificială. Chemați imediat poliția și dați-mi un cuțit.

Hasse se spînzurase cu un șnur de mătase roz de la un capot al soției. Îl prinsese foarte iscusit de un cîrlig deasupra ferestrei. Șnurul era uns cu săpun. Se urcase probabil pe bordura ferestrei, de pe care apoi își dăduse drumul. Avea mîinile crispate, și chipul arăta îngrozitor. Era ciudat ca în împrejurările date să observ un astfel de amănunt, dar m-a surprins faptul că purta alt costum decît cel de dimineață. Cel mai bun pe care-l avea, un costum de camgarn albastru, îl cunoșteam. Se bărbierise și purta lenjerie curată. Pe masă, înșirate într-o ordine pedantă, pașaportul, un carnet de economii, patru bancnote de cîte zece mărci și ceva mărunțiș. Alături — două scrisori : una adresată soției, și cealaltă poliției. Lîngă scrisoarea pentru soție se mai aflau un portțigaret de argint și verigheta.

Meditase probabil îndelung și-și făcuse ordine în toate problemele. În cameră domnea o curățenie impecabilă, și cînd am scotocit mai atent am găsit pe scrin ceva bani și un bilet pe care scria : „Restul chiriei pentru luna în curs“. Îi pusese în așa fel încît să fie limpede pentru oricine că nu au nici o legătură cu moartea sa.

Se auzi soneria și își făcură apariția doi funcționari în civil. Medicul, care tăiase între timp șnurul, se ridică.

— Mort, declară el. Sinucidere, fără nici o îndoială.

Funcționarii nu răspunseră. Cercetară cu atenție întreaga cameră după ce închiseseră ușa. Scoaseră cîteva scrisori dintr-un sertar și comparară scrisul cu cel al scrisorilor de pe masă. Cel mai tînăr dintre ei dădu din cap.

— Cunoaște cineva motivul ?

Am povestit ce știam. Dădu iar din cap și-și notă numele și adresa mea.

— Putem să-l luăm de aici ? întrebă medicul.

— Am chemat o mașină a salvării de la Charité, răspunse funcționarul cel tînăr. Trebuie să sosească din moment în moment.

Am așteptat. Era liniște în cameră. Medicul îngenunchease lîngă Hasse. Îi descheiase hainele și îi freca pieptul cu un prosop, făcînd încercări de reanimare. Nu se auzea decît sinistrul șuierat al aerului care intra în și ieșea din plămînii morți.

— Al doisprezecelea săptămîna asta, spuse funcționarul cel tînăr.

— Din același motiv ? am întrebat.

— Nu, aproape toți din cauza șomajului. Două familii, una cu trei copii. Cu gaz metan, desigur. Familiile recurg aproape întotdeauna la gaz.

Sosiră oamenii cu targa. Odată cu ei se furișă în cameră și Frida. Cu un fel de lăcomie, se uita la prăpăditul trup al lui Hasse. Transpira și fața i se acoperise de pete roșii.

— Ce cauți aici ? o întrebă cu asprime funcționarul mai în vîrstă.

— Să depun și eu mărturie, se bîlbîi dînsa.

— Afară ! strigă funcționarul.

Hasse fu acoperit cu o pătură și scos din cameră. Apoi au plecat și cei doi funcționari, luînd cu ei documentele.

— A depus banii pentru înmormîntare, spuse cel mai tînăr. Îi vom preda unde trebuie. Dacă vine soția, spuneți-i vă rog să se prezinte la comisariatul de poliție din cartier. I-a lăsat moștenire banii. Pentru moment, puteți ține în păstrare celelalte lucruri ?

Doamna Zalewski dădu din cap.

— Tot n-o să mai pot închiria camera...

— În ordine.

Funcționarul salută și plecă. Am ieșit și noi. Orlow închise ușa cu cheia și i-o înmînă doamnei Zalewski.

— Cel mai bun lucru ar fi să se vorbească cît mai puțin despre povestea asta, am avertizat-o eu.

— Asta-i și părerea mea, spuse doamna Zalewski.

— Mă gîndesc mai ales la dumneata, Frida, am completat.

Frida se trezi dintr-un fel de absență mentală. Ochii-i străluceau. Nu răspunse.

— Dacă scoți un cuvînt în fața domnișoarei Hollmann, s-a zis cu tine !

— Asta o știu și singură, replică obraznic Frida. Biata doamnă e mult prea bolnavă pentru așa ceva !

Ochii ei scăpărau. A trebuit să mă stăpînesc ca să nu-i trag o palmă.

— Bietul Hasse ! suspină doamna Zalewski.

Întregul coridor era cufundat în beznă.

— Ați fost destul de nepoliticos cu contele Orlow, m-am adresat consilierului. Nu vreți să-i spuneți cîteva cuvinte de scuză ?

Bătrînul se uită la mine cu o privire fixă. Apoi explodă.

— Un german nu-și cere scuze ! Și mai ales unui asiatic.

Trînti cu zgomot ușa în urma lui.

— Dar ce-a pățit colecționarul de timbre ? am întrebat surprins. Doar era întotdeauna blînd ca un miel !

— De cîteva luni participă la toate reuniunile electorale, explică Georgie din întuneric.

— Așadar, asta-i explicația !

Orlow și Erna Bönig plecaseră deja, cînd doamna Zalewski începu deodată să plîngă.

— Nu puneți prea mult la inimă. încercai s-o liniștesc. Acum nu mai putem face nimic.

— E prea înfiorător, suspină dînsa. Trebuie să mă mut. N-am să pot uita niciodată !

— Ba o să uitați, am asigurat-o. O dată am văzut cîteva sute de oameni care arătau așa. Englezi asfixiați într-un atac cu gaze. Și-am uitat totuși.

Mi-am luat rămas bun de la Georgie și m-am dus în camera mea. Se întunecase. Fără să vreau, m-am uitat spre fereastră înainte de a aprinde lumina. Apoi am tras cu urechea la camera lui Pat. Dormea. M-am îndreptat spre dulap, am luat o sticlă de coniac și mi-am umplut un pahar. Era coniac de bună calitate și mă bucuram că-l am în casă. Am pus sticla pe masă. Hasse fusese ultimul căruia îi turnasem din ea. M-am gîndit că ar fi fost mai bine să nu-l las singur. Eram abătut, dar nu puteam să-mi reproșez nimic. Trecusem prin atîtea, încît știam că trebuie fie să-ți reproșezi totul, fie să nu-ți reproșezi nimic. Fusese neșansa lui Hasse că totul se întîmplase tocmai într-o duminică. În orice altă zi a săptămînii s-ar fi dus la birou și poate că ar fi reușit să depășească impasul.

Am mai băut un coniac. N-avea nici un rost să mă frămînt. Nimeni nu știe ce-l așteaptă. Nimeni nu știe dacă pe cel pe care-l deplînge astăzi nu-l va invidia mîine.

Am auzit mișcare în camera lui Pat și am trecut dincolo. Mă întîmpină privindu-mă cu ochii ei mari deschiși.

— E exasperant ce se întîmplă cu mine, Robby. Iar am dormit adînc.

— Dar nu văd nici un rău în asta.

— Nu. Se ridică sprijinindu-se într-un cot. Nu vreau să dorm atît de mult.

— De ce nu ? Uneori aș vrea să dorm fără întrerupere timp de cincizeci de ani.

— Dar nu dorești să fii cu cincizeci de ani mai bătrîn!

— Nu știu. Asta nu poți s-o știi dinainte.

— Ești trist ?

— Nu. Dimpotrivă. Tocmai am hotărît că e cazul să ne îmbrăcăm și să mîncăm ceva pe cinste. Numai ceea ce îți place foarte mult. Și o să ne și amețim puțin.

— Asta-mi convine. Nu face cumva parte din marele nostru faliment ?

— Da, și asta face parte.

XXI

LA MIJLOCUL LUI OCTOMBRIE m-a chemat Jaffé. Era zece dimineața, dar, din pricina vremii mohorîte, la clinică ardea încă lumina. Se amesteca cu amurgul încețoșat de afară într-un clarobscur artificial, bolnăvicios.

Jaffé stătea singur în spațiosul lui cabinet de consultații. La intrarea mea își înălță capul chel și lucitor. Morocănos, arătă spre ferestrele mari în care bătea ploaia.

— Ce părere ai de vremea asta blestemată ?

Am ridicat din umeri.

— Să sperăm că o să înceteze curînd.

— Asta nu se mai oprește.

Tăcu și mă privi. Luă un creion de pe masă, îl cercetă, ciocăni cu el în tăblia mesei și-l puse iar la loc.

— Îmi dau seama de ce m-ați chemat. Drept răspuns, Jaffé mormăi ceva de neînțeles. Am așteptat o clipă. Apoi am continuat : Probabil că Pat trebuie să plece în curînd...

— Da...

Jaffé se uita încruntat în jos.

— Mă hotărîsem pentru sfîrșitul lui octombrie. Dar cu vremea asta... Întinse din nou mîna după creionul de argint.

O rafală de vînt azvîrli cu putere picurii de ploaie în ferestre. Răsuna ca un tir îndepărtat de mitralieră.

— Cînd considerați că ar trebui să plece ? am întrebat.

Mă privi deodată drept în față.

— Mîine !

O clipă, am simțit că-mi fuge pămîntul de sub picioare. Aerul era ca de vată și mi se lipea de plămîni. Apoi mi-am revenit, încercînd să vorbesc cît se poate de calm, dar îmi auzeam vocea venind de foarte departe și aveam impresia că altcineva întreabă în locul meu.

— S-a înrăutățit dintr-o dată atît de mult ?

Jaffé dădu violent din cap și se ridică în picioare.

— Dacă starea i s-ar fi agravat atît de repede n-ar fi putut să plece deloc, explică el supărat. Numai că e mai bine să plece. Pe o vreme ca asta, fiecare zi e un pericol. Dacă răcește sau face ceva asemănător...

Luă cîteva scrisori de pe masă.

— Am pregătit totul. Nu trebuie decît să vă urcați în tren. Pe medicul-șef al sanatoriului îl cunosc încă de pe vremea studenției. E foarte priceput. L-am informat exact asupra cazului.

Îmi înmînă scrisorile. Le-am luat, dar nu le-am băgat în buzunar. Mă privi, apoi se apropie și-și puse mîna pe brațul meu. Era ușoară ca o aripă de pasăre. Nici n-o simțeam.

— E greu, spuse încet, cu voce schimbată. știu. De aceea am și amînat cît s-a putut.

— Nu-i greu...

Mă opri cu un gest al mîinii.

— Lăsați...

— Nu, n-am vrut să spun asta. Vreau să știu doar un singur lucru : se mai întoarce de acolo ?

Jaffé tăcu o clipă. Ochii săi întunecați și înguști licăreau în lumina turbure, gălbuie.

— De ce vrei să știi asta acum ? întrebă după un timp.

— Pentru că altfel e mai bine să nu plece.

Ridică repede privirea.

— Ce tot îndrugi, omule ?

— Altfel, e mai bine să rămînă aici.

Se uită fix la mine.

— Îți dai pe deplin seama ce-ar însemna asta ? întrebă încet și aspru.

— Da. Ar însemna să nu moară singură. Și știu ce-nseamnă asta.

Jaffé ridică umerii, ca și cum i-ar fi pătruns frigul. Apoi se îndreptă încet spre fereastră și se uită în ploaie. Cînd se-ntoarse, fața-i era ca o mască. Se opri în fața mea, aproape de tot.

— Cîți ani ai ? mă întrebă.

— Treizeci, i-am răspuns.

Nu știam unde vrea să ajungă.

— Treizeci, repetă cu o intonație ciudată, ca și cum ar fi vorbit singur, fără să fi înțeles ce i-am spus. Treizeci, Doamne-Dumnezeule !

Se îndreptă spre masa de scris, unde se opri, mic și ciudat de absent, cu totul pierdut lîngă mobila aceea uriașă și strălucitoare.

— Am aproape șaizeci de ani, spuse fără să mă privească, dar n-aș putea face așa ceva. Aș încerca totul, fără încetare, chiar dacă aș ști sigur că e inutil.

Am tăcut. Jaffé părea să fi uitat de tot ce-l înconjoară. Făcu un gest, și obrazul își pierdu expresia de pînă atunci. Surîse.

— Sînt aproape sigur că acolo sus o să suporte bine iarna.

— Numai iarna ?

— Sper că la primăvară o să se poată întoarce.

— A spera, ce înseamnă a spera ?

— Totul, replică Jaffé. Întotdeauna totul. Acum nu-ți pot spune mai mult. În rest e vorba doar de posibilități. Trebuie să vedem mai întîi cum o să evolueze situația acolo sus. Dar sper din toată inima că la primăvară o să se poată întoarce.

— Cu adevărat ?

— Da. Ocoli masa de scris și împinse cu piciorul un sertar deschis, atît de violent, încît se auziră zăngănind niște pahare. La naiba, omule, doar îmi pare și mie rău că trebuie să plece, murmură dînsul.

Intră o soră. Jaffé îi făcu semn să plece, dar femeia, îndesată, greoaie, cu o față de buldog sub părul cenușiu, nu se urni.

— Mai tîrziu, mîrîi Jaffé, vino mai tîrziu !

Sora ne întoarse spatele supărată. Cînd ieși, stinse lumina electrică. Cenușie și lăptoasă, ziua se revărsă dintr-o dată în încăperea spațioasă. Jaffé păli brusc.

— Zgripțuroaică afurisită ! De douăzeci de ani vreau s-o dau afară. Dar e mult prea capabilă. Se-ntoarse spre mine. Ei bine ?...

— Plecăm astă-seară, i-am spus.

— Astăzi ?

— Da. Dacă trebuie, atunci mai bine azi decît mîine. Am s-o însoțesc. Cîteva zile pot lipsi din oraș.

Încuviință și-mi întinse mîna.

Drumul pînă la ușă mi se păru interminabil. Afară m-am oprit. Mi-am dat seama că am încă scrisorile în mînă. Ploaia se prelingea pe ele. Am îndepărtat stropii de ploaie și am băgat plicurile în buzunarul de la piept. Apoi am privit jur împrejur. Un autobuz oprise chiar în fața casei. Era plin și o mulțime de oameni se revărsau din el. Cîteva fete în impermeabile negre, lucitoare, glumeau cu conductorul. Era tînăr, și dinții lui albi, strălucitori contrastau cu fața oacheșă. „Dar nu-i posibil, mi-am spus, toate astea nu pot fi adevărate ! Atîta viață în jur, și Pat trebuie să plece !“ Autobuzul demară claxonînd. Roțile lui împrăștiară un val de apă peste trotuar. Am pornit-o mai departe, ca să-i dau de veste lui Köster și să iau biletele de tren.

La prînz am ajuns acasă. Rezolvasem totul și telegrafiasem la sanatoriu.

— Pat, am strigat-o încă din ușă, poți să împachetezi totul pînă diseară ?

— Trebuie să plec ?

— Da. Da, Pat.

— Singură ?

— Nu. Mergem împreună. Te întovărășesc pînă acolo.

Culorile îi reveniră în obraji.

— Și cînd trebuie să fiu gata ?

— Trenul pleacă la zece seara.

— Te mai duci undeva acum ?

— Nu. Rămîn aici pînă termini.

Respiră ușurată.

— Atunci, e simplu. Robby. Ne apucăm imediat de treabă ?

— Mai avem timp.

— Vreau să începem imediat. Aşa, terminăm mai repede.

— Bine.

Am strîns repede cele cîteva lucruri pe care voiam să le iau cu mine, şi în jumătate de oră eram gata. Apoi m-am dus dincolo, la doamna Zalewski, şi i-am comunicat că vom pleca în aceeaşi seară. Am căzut de acord să eliberez camera Patriciei pînă la întîi noiembrie, dacă nu se ivea mai repede vreo ocazie ca s-o închirieze. Încercă să se lanseze într-o discuţie mai lungă, dar am părăsit-o în mare grabă.

Pat îngenunchease în faţa cufărului. În jur erau atîrnate rochii, pe jos era întinsă lenjeria şi tocmai îşi împacheta pantofii. Mi-am amintit că tot aşa îngenunchease ca să despacheteze cînd s-a mutat în această cameră şi mi s-a părut că de atunci trecuse o veşnicie, şi totuşi parcă ar fi fost ieri.

Ridică privirea.

— Iei şi rochia argintie cu tine ?

Dădu din cap.

— Dar ce ne facem cu toate celelalte lucruri, Robby ? Cu mobila ?

— Am vorbit deja cu doamna Zalewski. Cît încape, iau în camera mea. Restul îl dăm în păstrare la o întreprindere de transporturi. De acolo le luăm cînd te întorci.

— Cînd o să mă întorc, repetă dînsa.

— Da, la primăvară, cînd o să te întorci bronzată.

Am ajutat-o să împacheteze, şi cînd afară a început să se întunece terminasem. Era ciudat : mobilele se aflau în acelaşi loc, numai dulapurile şi sertarele erau golite, şi cu toate astea, camera păru deodată rece şi tristă. Pat se aşeză pe divan. Arăta obosită.

— Vrei să aprind lumina ?

Mă opri cu o mişcare a capului.

— Mai aşteaptă puţin.

M-am aşezat lîngă ea.

— Vrei o ţigară ?

— Nu, Robby. Să stăm puţin.

M-am ridicat şi m-am dus la fereastră. Afară, flacăra felinarelor pîlpîia neliniştită în ploaie. Vîntul răscolea copacii. Rosa trecu încet prin faţa casei. Cizmele ei înalte străluceau. Purta un pachet sub braţ şi se îndrepta spre

Internațional. Probabil că erau andrelele și lîna cu care tricota ceva pentru copilașul ei. Fritzi și Marion o urmară, amîndouă în impermeabile noi, albe, strînse pe talie. După cîteva clipe, Mimi, jerpelită și istovită, se strecură în urma lor.

M-am întors. Se-ntunecase atît de tare, încît nu mai puteam zări silueta Patriciei. Îi auzeam doar respirația. În spatele copacilor din cimitir, reclamele luminoase începură să arunce una cîte una licăriri obosite. Cea pentru țigări se întinse peste acoperișurile caselor, asemenea unui cordon roșu de decorație, cercurile albastre și verzi ale firmelor producătoare de vinuri începură să țîșnească, iar contururile distincte ale reclamelor pentru fulgi de săpun se aprinseră și ele. Lumina lor arunca un reflex mat și difuz prin ferestre, pe pereți și pe plafon. Acesta se plimba de colo-colo, și camera îmi păru deodată un mic clopot de imersiune pierdut pe fundul mării, în jurul căruia vuiau perdelele de ploaie și la care mai ajungea doar din mari depărtări o licărire palidă a lumii multicolore.

Se făcuse ora opt. Afară răsună un claxon.

— E Gottfried cu taxiul ! am strigat ; a venit să ne ia la masă.

M-am ridicat, m-am îndreptat spre fereastră și i-am strigat că venim. Apoi am aprins lumina de la noptieră și am trecut în camera mea. Mă simțeam grozav de dezorientat. Am luat sticla de rom și am tras repede pe gît o dușcă. Apoi m-am așezat într-un fotoliu, privind fix tapetul. După un timp m-am sculat din nou și m-am dus la chiuvetă, ca să mă pieptăn. Am uitat s-o mai fac cînd mi-am descoperit deodată fața în oglindă. Am examinat-o cu o curiozitate rece. Mi-am schimonosit gura într-un rînjet. Oglinda îmi întoarse rînjetul livid și crispat.

— Tu... am rostit cu voce joasă.

M-am întors în camera Patriciei.

— Pornim, dragă ? am întrebat-o.

— Da, dar vreau să mai intru o dată în camera ta.

— De ce ? Maghernița aia veche...

— Rămîi aici, mă-ntrerupse Pat. Mă întorc imediat.

Am așteptat o vreme, apoi m-am dus după ea. Stătea în mijlocul camerei și cînd m-a zărit a tresărit. N-o mai vă-

zusem niciodată așa. Părea că viața i se stinsese. N-a durat decît o secundă, apoi a zîmbit din nou.

— Vino ! Acum putem să mergem.

În ușa bucătăriei ne aștepta doamna Zalewski. Își agita cîrlionții cărunți și purta broșa cu răposatul Zalewski pe rochia de mătase neagră.

— Ține-te tare, i-am șoptit lui Pat, o să te îmbrățișeze.

În clipa următoare, Pat dispăru deja la pieptul uriaș. Fața impunătoare de deasupra ei fremăta. Peste cîteva secunde, Pat ar fi fost complet inundată ; cînd doamna Zalewski plîngea, ochii ei se aflau sub presiune ca sticlele de sifon.

— Scuzați, am intervenit, trebuie să plecăm îndată. Timpul ne presează.

— Vă presează timpul ? Doamna Zalewski îmi aruncă o privire nimicitoare. Trenul pleacă abia peste două ore ! Probabil că între timp vrei s-o îmbeți pe biata copilă.

Pat nu-și putu stăpîni un zîmbet.

— Nu, doamnă Zalewski. Vrem doar să ne luăm rămas bun de la ceilalți.

Mătușa Zalewski dădu neîncrezătoare din cap.

— Vă uitați la tînărul acesta ca la o garafă de aur, domnișoară Hollmann. Și de fapt el e, în cel mai bun caz, o sticlă de țuică poleită.

— Frumoasă imagine ! am remarcat.

— Copila mea... Doamna Zalewski fu din nou cuprinsă de înduioșare. Întoarce-te cît mai repede ! Camera îți stă oricînd la dispoziție. Dacă însuși împăratul ar sta într-însa, l-aș obliga să se mute cînd te întorci.

— Vă mulțumesc, doamnă Zalewski, spuse Pat. Vă mulțumesc frumos pentru tot. Și pentru ghicitul în cărți. N-am să uit nimic.

— Mă bucură. Și odihnește-te bine, ca să te însănătoșești.

— Da, am să încerc. La revedere, doamnă Zalewski. La revedere, Frida.

Am plecat. Ușa coridorului se închise în urma noastră. Casa scării zăcea în semiobscuritate ; cîteva becuri se arseseră. În tăcere, Pat cobora scările cu pași ușori. Aveam impresia că se terminase o permisie și că acum, în dimineața cenușie, ne îndreptam spre gară ca să plecăm pe front.

Lenz deschise ușa taxiului.

— Fiți atenți, ne preveni dînsul.

Mașina era plină de flori. Două pachete uriașe de trandafiri albi și roșii ocupau locurile din spate. Cunoșteam proveniența : grădina catedralei.

— Sînt ultimii, explică Lenz mulțumit de sine. M-au costat un mic efort. A trebuit să stau de vorbă mai mult timp cu un preot.

— Unul cu niște ochi limpezi, albaștri, de copil ? am întrebat.

— Aha, prin urmare despre tine era vorba, frate ! făcu Gottfried. Mi-a povestit de tine. A fost teribil de dezamăgit cînd și-a dat seama ce ascundeau pioasele tale rugăciuni la Calvarul Mîntuitorului. Crezuse că sporește din nou cucernicia în rîndul populației masculine.

— Și te-a lăsat s-o ștergi așa, cu florile ?

— S-a lăsat convins. Pînă la urmă, m-a ajutat chiar să le culeg.

Pat rîse.

— Chiar așa ?

Gottfried zîmbi.

— Desigur. Era formidabil să-l privești pe sfinția-sa sărind în semiîntuneric după crengile cele mai înalte. Dobîndise spirit competitiv. Mi-a povestit că la liceu fusese un bun fotbalist. Mijlocaș dreapta, dacă nu mă-nșel.

— Ai dus un preot în ispită, l-ai făcut să calce porunca „Să nu furi !“ Asta o să te coste cîteva secole de infern. Dar unde-i Otto ?

— S-a dus înainte, la Alfons. Că acolo mergem să mîncăm, nu-i așa ?

— Bineînțeles, răspunse Pat.

— Atunci, să-i dăm drumu !

Alfons ne aștepta, îmbrăcat cu jachetă, pantaloni de catifea reiată și cravată gri-argintie.

— Te însori ? îl întrebă uluit Lenz.

— Nu, dar cunosc protocolul, declară Alfons, sărutînd mîna Patriciei.

Cusăturile costumului prea strîmt plesneau, reliefînd proeminenta sa musculatură.

— Dă-ne de băut ceva tare, bîlbîi Lenz.

Își freca ochii, ca și cum ar fi avut halucinații. Alfons își îndreptă bustul și făcu majestuos un semn către picoloul Hans. Acesta aduse o tavă cu pahare.

— Poți să spui ce vrei, Gottfried, dar înainte de masă nimic nu-i mai bun ca rachiul de chimen.

— Îmi place mai mult o votcă de bună calitate ! replică Lenz.

— Doamna ?

Alfons se întoarse spre Pat.

— Încă din 1916 ne certăm pe tema asta. Disputa a început înaintea Verdunului, şi băiatul ăsta nu vrea să asculte glasul raţiunii. Acestea fiind zise, fiţi bineveniţi, şi în sănătatea dumneavoastră !

Am băut.

— Rachiul ăsta de chimen e delicios ! exclamă Pat. Parcă ar fi lapte proaspăt de la stînă.

— Mă bucur că vă place. Puţini oameni se pricep la rachiu de chimen.

Alfons luă sticla de pe tejghea.

— Încă un păhărel ?

— Da, acceptă Pat. Încă unul.

Alfons turnă rachiul.

— Alunecă !...

Făcu cu ochiul, plin de înţelegere. Pat îşi goli paharul şi se uită la mine. I l-am luat din mînă şi l-am întins către Alfons.

— Dă-mi şi mie !

— O luăm cu toţii de la capăt, declară Alfons. Iar apoi — iepure cu varză roşie şi mere coapte.

— În sănătatea ta, Pat ! i-am urat. În sănătatea ta, camarad credincios.

La sfîrşit ne puse la patefon un cor al cazacilor de pe Don. Era un cîntec tare blînd, în care corul vibra înăbuşit, ca o orgă îndepărtată, în timp ce înălţa o voce solitară şi limpede. Aveam impresia că uşa se deschisese fără zgomot, lăsînd să intre un om bătrîn şi obosit care s-a aşezat tăcut la o masă ca să asculte cîntecul tinereţii sale.

— Copii, spuse Alfons cînd corul descrescu în intensitate şi se stinse cu un suspin, copii, ştiţi la ce mă gîndesc de fiecare dată cînd ascult asta ? La Ypres în 1917, Gottfried, atunci în martie, la seara aceea cu Bertelsmann...

— Da, spuse Lenz, îmi aduc aminte, Alfons. Era seara cireşilor...

Alfons încuviinţă.

Köster se ridică.

— Cred că e timpul să plecăm. Se uită la ceas. Da, trebuie să mergem.

— Încă un coniac, interveni Alfons. Un Napoleon veritabil. Doar l-am adus special pentru voi !

Am băut coniacul şi ne-am pregătit de plecare.

— La revedere, Alfons ! spuse Pat. M-am simţit întotdeauna foarte bine aici. Îi întinse mîna.

Alfons roşi. Îi strîngea mîna între labele lui mari.

— Dacă vreodată o să aveţi nevoie... daţi-mi de veste. O privi foarte încurcat. Acum vă socotim de-ai noştri. N-aş fi crezut niciodată ca o femeie să poată fi camarad cu noi.

— Mulţumesc, exclamă Pat, mulţumesc, Alfons ! N-ai fi putut să-mi spui ceva mai frumos. La revedere şi numai bine.

— La revedere ! Pe curînd !

Köster şi Lenz ne-au condus la gară. Am oprit un moment în faţa casei noastre şi m-am dus după cîine. Jupp transportase deja geamantanele la gară.

Am ajuns tocmai la timp. Abia ne-am urcat, că trenul a şi pornit-o. Cînd locomotiva s-a pus în mişcare, Gottfried a scos din buzunar o sticlă învelită şi mi-a întins-o prin fereastră.

— Robby, ţine asta. Întotdeauna e bun aşa ceva la drum.

— Mulţumesc, beţi-o voi astă-seară. Eu am tot ce-mi trebuie.

— Ia-o, răspunse Lenz, din asta n-ai niciodată destul. Mergînd paralel cu trenul, care pornise, îmi aruncă sticla.

— La rèvedere, Pat ! strigă el. Cînd dăm faliment aici, venim cu toţii acolo sus, la tine. Otto ca schior, eu ca profesor de dans, Robby ca pianist. Atunci, împreună cu tine o să formăm o trupă şi o să colindăm din hotel în hotel.

Trenul luă viteză, şi Lenz rămase în urmă. Pat se aplecă pe fereastră şi făcu semne cu mîna pînă ce gara dispăru după o curbă. Apoi se întoarse. Era foarte palidă, şi ochii ei aveau o strălucire umedă. Am luat-o în braţe.

— Hai să bem ceva. Te-ai comportat minunat.

— Dar nu mă simt deloc minunat, spuse încercînd să zîmbească.

— Nici eu. Tocmai de aceea trebuie să bem ceva.

Am deschis sticla şi i-am dat un pahar de coniac.

— E bun ?

Făcu semn că da şi se sprijini de umărul meu.

— Ah, dragostea mea, ce o să se mai întîmple cu noi ?

— Nu trebuie să plîngi. Am fost atît de mîndru de tine că n-ai plîns deloc azi...

— Dar nici nu plîng, se opuse scuturînd capul, în timp ce lacrimile-i șiroiau pe fața trasă.

— Hai, mai bea puțin, i-am spus strîngînd-o lîngă mine. Primul moment e mai greu, apoi lucrurile se aranjează ca de la sine.

Dădu din cap.

— Da, Robby. Nu trebuie să te sinchișești de lacrimile mele. Îmi trece imediat, și e mai bine dacă nu mă privești. Lasă-mă singură cîteva minute, o să-mi revin.

— Dar de ce ? Ai fost toată ziua atît de curajoasă, încît acum poți să plîngi liniștită cît vrei.

— N-am fost deloc curajoasă. Numai că tu n-ai observat.

— Poate, dar tocmai ăsta e adevăratul curaj.

Încercă să zîmbească.

— De fapt, la ce bun, Robby ?

— Pentru că nu trebuie să te declari înfrîntă. I-am mîngîiat părul. Cît timp nu te resemnezi, ești mai tare decît soarta.

— Eu n-am curaj, scumpule, murmură dînsa. N-am decît spaimă. O spaimă jalnică în fața spaimei celei mari de pe urmă.

— Tot curaj se cheamă, Pat.

Se sprijini de mine.

— Ah, Robby, tu nici nu știi ce-i spaima.

— Ba da, știu.

Se deschise ușa. Conductorul ceru biletele. I le-am dat.

— Biletul pentru vagonul de dormit e al doamnei ? întrebă dînsul.

Am confirmat.

— Atunci, trebuie să mergeți în vagonul de dormit, se adresă el lui Pat. Biletul nu-i valabil pentru celelalte compartimente.

— Bine.

— Și cîinele trebuie dus în vagonul de bagaje. Cîinii călătoresc numai în vagonul de bagaje.

— De acord. Dar unde-i vagonul de dormit ?

— La dreapta, al treilea vagon. Cel de bagaje e în față de tot.

Plecă. O lanternă mică se legăna pe pieptul lui. Ai fi spus că parcurge galeriile unei mine.

— Atunci, hai să ne mutăm, Pat. Pe Billy am să-l strecor pe furiș la tine. N-are ce căuta în vagonul de bagaje.

Pentru mine nu cumpărasem tichet la vagonul de dormit. Nu-mi păsa dacă o să-mi petrec noaptea într-un colț de compartiment. Pe deasupra era și mai ieftin.

Jupp transportase bagajele Patriciei în vagonul de dormit. Compartimentul era o cușetă plăcută, lambrisată cu lemn de mahon. Pat avea locul de jos. L-am întrebat pe conductor dacă cel de sus e ocupat.

— Da, de la Frankfurt încolo.

— Cînd ajungem la Frankfurt ?

— La două jumate.

I-am dat un bacșiș și s-a retras la locul său, în fundul vagonului.

— Mă-ntorc în jumătate de oră cu cîinele.

— Dar n-o să meargă, conductorul rămîne în vagon.

— O să meargă. Numai să nu închizi ușa pe dinăuntru.

M-am întors în compartimentul meu, trecînd prin fața conductorului, care m-a urmărit cu privirea. La următoarea stație am coborît cu cîinele și am mers de-a lungul peronului pînă am trecut de vagonul de dormit. La vagonul următor am așteptat pînă a coborît conductorul ca să stea la taifas cu șeful de tren. Apoi am urcat din nou, am traversat coridorul pînă la vagonul de dormit, ajungînd astfel la Pat fără ca cineva să mă fi văzut.

Purta o manta moale, albă și arăta minunat. Ochii-i străluceau.

— Acum mă simt în formă, Robby, spuse dînsa.

— Foarte bine ! Dar nu vrei să te-ntinzi ? E grozav de strîmt aici. Pe urmă mă așez și eu pe marginea patului.

— Da, dar... ezită, arătînd spre patul de sus. Dacă ne trezim deodată cu președinta uniunii pentru salvarea fetelor pierdute ?...

— Pînă la Frankfurt mai e o bună bucată de drum. am liniștit-o. Am eu grijă. N-o să adorm.

Puțin timp înainte de a ajunge la Frankfurt m-am întors în compartimentul meu. M-am așezat în colțul de la geam și am încercat să adorm. Dar la Frankfurt se urcă un bărbat cu o barbă de focă, care-și despachetă imediat va-

liza și începu să mănînce. Înfuleca atît de zgomotos, încît n-am reușit să aţipesc. Ospăţul dură aproape o oră. Apoi, bărbosul se șterse la gură, se-ntinse și-ncepu un concert cum nu auzisem niciodată în viaţa mea. Nu era un simplu sforăit ; era un oftat sfîșietor, întrerupt cînd și cînd de sughițuri bruște și de gîlgîieli prelungi. N-am putea descoperi vreo ordine sonoră sistematică în infinita varietate a zgomotelor pe care le producea. Din fericire, la cinci și jumătate individul a coborît din vagon.

Cînd m-am trezit, afară totul era alb. Ningea cu fulgi mari, și compartimentul era scăldat într-o lumină ireală. Trenul traversa munții. Era aproape ora nouă. M-am întins și m-am dus apoi să mă spăl și să mă rad. Cînd m-am întors am găsit-o pe Pat în compartiment. Părea odihnită, proaspătă.

— Ai dormit bine ?

Dădu din cap afirmativ.

— Și cum e bătrîna zgripţuroaică din compartimentul tău ?

— Tînără și frumoasă. O cheamă Helga Guttmann și merge la același sanatoriu ca și mine.

— Nu mai spune ? !

— Da, Robby. Dar tu n-ai dormit cum trebuie, asta se vede. Ai nevoie de un mic dejun substanţial.

— Cafea, cafea cu puţin cherry.

Ne-am dus la vagonul-restaurant. Deodată, am fost cuprins de bună dispoziţie. Perspectivele îmi apăreau mai puțin sumbre decît în seara precedentă.

Helga Guttmann ocupase deja o masă. Era o fată zveltă, vioaie, tip de meridională.

— E ciudat că s-a nimerit să mergeți la același sanatoriu, am observat eu.

— Nu-i deloc ciudat, răspunse fata.

Am privit-o întrebător. Începu să rîdă.

— În perioada asta, păsările migratoare se regrupează. Acolo... arătă spre un colţ al vagonului-restaurant... toți cei de la masa aceea merg într-acolo.

— De unde știi ?

— Îi cunosc de anul trecut. Acolo sus ne știm unul pe altul.

Chelnerul aduse cafeaua.

— Dați-mi și un cherry dublu, am cerut.

Simţeam nevoia să beau ceva. Şi deodată, totul îmi apăru atît de simplu ! Oamenii de aici mergeau la sanatoriu, chiar pentru a doua oară, şi asta nu-i impresiona mai mult decît o simplă plimbare. Era o prostie să-ţi fie frică. Pat va reveni aşa cum au revenit toţi aceşti oameni. N-am stat să mă gîndesc că de fapt acum ei se duceau din nou acolo sus ; îmi ajungea să ştiu că există întoarcere şi că din clipa revenirii ai în faţă un an întreg. Într-un an se pot întîmpla multe lucruri. Trecutul ne învăţase să facem planuri numai pe perioade scurte.

Am ajuns după-amiază tîrziu. Se înseninase, soarele strălucea auriu pe întinderile acoperite de omăt, şi cerul era de un albastru cum nu mai văzusem de multe săptămîni. Gara era înţesată. Cei veniţi în întîmpinare făceau semn cu mîna, şi cei ce soseau le răspundeau din tren. Helga Guttmann fu primită de o femeie blondă, veselă, însoţită de doi bărbaţi cu pantaloni bufanţi de culoare deschisă. Era emoţionată şi nerăbdătoare de parcă s-ar fi întors acasă după o lungă absenţă.

— La revedere, pe curînd, sus ! ne strigă dînsa urcîndu-se împreună cu prietenii ei într-o sanie.

Oamenii se risipiră repede, şi cîteva minute mai tîrziu ne aflam singuri pe peron. Un hamal se apropie de noi.

— La care hotel ? întrebă dînsul.

— La sanatoriul Waldfrieden, i-am răspuns.

Dădu din cap că a înţeles şi făcu semn unui birjar. Cei doi aşezară valizele într-o sanie vopsită în albastru-deschis, trasă de doi cai albi. Caii aveau la cap panaşuri colorate, iar aburii respiraţiei le înconjurau boturile ca nişte nori sidefii.

Am urcat.

— Vreţi să vă duc la teleferic, sau mergeţi cu sania ? întrebă birjarul.

— Cît facem cu sania ?

— Jumătate de oră.

— Atunci, cu sania.

Birjarul plescăi din limbă şi o pornirăm. Drumul traversa satul şi continua urcînd în serpentine. Sanatoriul se afla pe un platou deasupra satului. O clădire întinsă, albă, cu lungi şiruri de geamuri. În faţa fiecăreia — un balcon. Pe acoperiş — un steag fîlfîind în adierea vîntului. Mă aş-

teptasem să arate a spital, dar, cel puţin la parter, semăna mai mult cu un hotel. În şemineul din sala mare ardea focul, iar la cîteva mese fuseseră aduse serviciile de ceai.

Ne-am prezentat la birou. Un om de serviciu ne-a adus bagajele de afară, şi o doamnă mai în vîrstă ne-a informat că Pat va ocupa camera 79. Am întrebat dacă pot să închiriez şi eu pentru cîteva zile o cameră. A scuturat din cap.

— În sanatoriu nu, dar în clădirea anexă se poate.

— Unde se află anexa ?

— Chiar alături.

— Bine ; atunci, daţi-mi o cameră acolo şi spuneţi să mi se ducă bagajele.

Am urcat cu un ascensor silenţios la etajul al doilea. Sus, clădirea semăna mai mult a spital. Un spital foarte confortabil, e drept, dar oricum un spital. Coridoare albe, uşi albe, totul strălucitor — sticlă, nichel şi curăţenie. O soră-şefă ne luă în primire.

— Domnişoara Hollmann ?

— Da, răspunse Pat, camera 79, nu-i aşa ?

Sora-şefă încuviinţă, o luă înainte şi deschise o uşă.

— Iată camera dumneavoastră !

Era o cameră luminoasă, de mărime mijlocie, în care se revărsau, printr-o fereastră mare, razele soarelui pe cale să apună. Pe masă, într-o glastră, se răsfăţa un buchet de flori galbene şi roşii, iar afară strălucea diamantin întinderea de zăpadă, în care satul se tupila ca sub o plapumă uriaşă şi moale.

— Îţi place ? am întrebat-o pe Pat.

M-a privit o clipă.

— Da, spuse apoi.

Omul de serviciu aduse geamantanele.

— Cînd trebuie să merg la consultaţie ? o întrebă Pat pe soră.

— Mîine dimineaţă. Cel mai bine ar fi să vă culcaţi devreme azi, ca să fiţi odihnită.

Pat îşi scoase paltonul şi-l puse pe patul alb, deasupra căruia era fixat un grafic de temperatură.

— Camera n-are telefon ? am întrebat eu.

— Există un racord, răspunse sora. Se poate branşa un aparat.

— Mai trebuie să rezolv ceva ? întrebă Pat

Sora dădu din cap.

— Azi nu. Abia mîine, după consultație, se stabilește totul. Consultația e la ora zece. Am să vin să vă iau.

— Mulțumesc, spuse Pat.

Sora plecă. Omul de serviciu mai aștepta încă la ușă. I-am dat un bacșiș și a plecat și dînsul. Deodată, în cameră s-a așternut liniștea. Pat stătea la fereastră și se uita afară. Capul ei se contura în linii negre pe fondul de o albeață orbitoare.

— Ești obosită ?

Se-ntoarse.

— Nu.

— Pari totuși obosită.

— Sînt altfel obosită decît crezi tu, Robby. Dar pentru felul ăsta de oboseală mai am tot timpul.

— Vrei să te schimbi ? Sau mai coborîm pentru o oră ? Cred c-ar fi mai bine să coborîm.

— Da. E mai bine.

Am mers cu liftul silențios, și jos, în holul cel mare, ne-am așezat la una dintre măsuțe. Puțin mai tîrziu a venit Helga Guttmann cu prietenii ei. S-au așezat la masa noastră. Helga părea emoționată și cuprinsă de o veselie excesivă, dar mă bucuram că e cu noi și că Pat are de acum cîțiva cunoscuți. E întotdeauna greu să treci de prima zi.

XXII

M-AM ÎNTORS ACASĂ DUPĂ O săptămînă. De la gară m-am dus direct la atelier. Se înserase cînd am sosit ; tot mai ploua și mi se părea că treceuse un an de cînd plecasem cu Pat.

Köster și Lenz erau în birou.

— Ai picat la țanc, mă-ntîmpină Gottfried.

— Dar ce s-a întîmplat ? am întrebat.

— Lasă-l măcar să intre, spuse Köster.

Mi-am luat și eu un scaun și m-am așezat lîngă ei.

— Cum se simte Pat ? întrebă Otto.

— Bine. Pe cît e cu putință. Dar povestiți-mi ce se întîmplă pe-aici.

Era vorba de mașina avariată. O reparasem și o predasem în urmă cu două săptămîni. Ieri, Köster plecase să ia banii. Între timp, proprietarul mașinii dăduse faliment, și

mașina fusese inventariată printre obiectele poprite ce urma să fie scoase la licitație.

— Doar nu-i nimic, am remarcat. Noi n-avem de-a face decît cu societatea de asigurări.

— Așa am crezut și noi, replică scurt Lenz, dar mașina nu-i asigurată.

— Ei, fir-ar să fie ! E adevărat, Otto ?

Köster confirmă.

— Am aflat-o abia azi.

— Pentru asta l-am oblojit pe tipul ăla ca niște surori de caritate și ne-am mai și bătut pentru hîrb, mîrîi Lenz. Ca să fim acum în pagubă cu patru mii de mărci.

— Cine putea să prevadă așa ceva ? am spus.

Lenz izbucni în rîs.

— E prea de tot !

— Ce ne facem acum, Otto ? l-am întrebat.

— Am notificat creanța noastră la sindicul falimentului. Dar mă tem că n-o să ne alegem cu cine știe ce.

— O să fim nevoiți să-nchidem taràba, cu asta o să ne alegem, spuse Gottfried. Și secția financiară ne strînge de gît cu impozitele.

— Nu-i exclus, recunoscu Köster.

Lenz se ridică.

— Calmul și ținuta demnă în situații dificile sînt mîndria soldatului !

Deschise dulapul și scoase sticla cu coniac.

— Cu coniacul ăsta putem avea și o comportare eroică, am adăugat. Dacă nu mă-nșel, e ultima noastră sticlă de calitate.

— Comportarea eroică, tinere, se potrivește în vremuri grele, replică Lenz dojenitor. Noi însă trăim vremuri de disperare. Așadar, singura comportare potrivită este umorul.

Își goli paharul.

— Așa, și acum o să încalec bătrîna noastră Rozinantă și o să plec să fac rost de ceva mărunțiș.

Traversă curtea întunecată și porni cu taxiul. Köster și cu mine am mai rămas cîteva minute.

— Curat ghinion, Otto ! Avem al dracului de mult ghinion în ultimul timp !

— M-am obișnuit să nu gîndesc mai mult decît e absolut necesar. Și asta-i încă prea mult. Cum a fost acolo sus ?

— Dacă n-ar fi fost boala puteai spune că e un adevărat paradis. Zăpadă și soare. Înălță capul. Zăpadă și soare. Sună cam neverosimil, nu crezi ?

— Da, al naibii de neverosimil. Acolo sus, totu-i neverosimil.

Mă privi.

— Ce ai de gînd să faci astă-seară ?

Am ridicat din umeri.

— Pînă una-alta, am să-mi duc valiza acasă.

— Mai trebuie să plec pentru o oră. Vii mai tîrziu la bar ?

— Sigur că da. Ce-aș putea face altceva ?

Mi-am luat valiza de la gară și am dus-o acasă. Am deschis ușa cît se poate de încet, pentru că n-aveam chef să vorbesc cu nimeni. Am reușit să trec fără să cad în ghearele doamnei Zalewski. O vreme am stat în camera mea. Pe masă erau scrisori și ziare. Scrisorile conțineau numai prospecte. N-aveam pe nimeni care să-mi scrie. „De acum însă voi avea pe cineva", mi-am spus.

Mai apoi m-am sculat, m-am spălat și m-am schimbat. Nu mi-am despachetat însă valiza. Lăsam înadins asta pentru mai tîrziu, cînd aveam să mă reîntorc acasă. Nici în camera Patriciei nu m-am dus, cu toate că știam că nu locuia nimeni într-însa. M-am furișat tiptil pe coridor și am răsuflat ușurat cînd am ajuns în stradă.

M-am dus la *Café International* ca să mănînc ceva. Chelnerul Alois mă salută la intrare.

— Nu v-am mai văzut de mult.

— Așa-i. Dar pînă la urmă, toți ne-ntoarcem de unde am plecat.

Rosa ședea cu celelalte fete în jurul unei mese mari. Se adunaseră aproape toate ; era pauza dintre cele două runde ale racolării de clienți.

— Dumnezeule, e Robert ! exclamă Rosa. Un musafir rar.

— Nu mă-ntreba prea multe, am implorat-o. Principalul e că sînt iar aici.

— Cum așa ? Ai să vii mai des de-acum încolo ?

— Așa se pare.

— Nu pune la inimă, căută dînsa să mă consoleze uitîndu-se la mine. Totu-i trecător.

— Ai dreptate. Ăsta-i adevărul cel mai sigur de pe lume.

— Evident, continuă Rosa. Și Lilly a simțit-o pe pielea ei.

— Lilly ? Abia acum am remarcat că stătea lîngă Rosa. Ce cauți aici ? Ești doar căsătorită și-ar trebui să stai acasă, în atelierul vostru de instalații.

Lilly nu mi-a răspuns.

— Atelier de instalații ! șuieră Rosa sarcastic. Cît a avut bani, totul a fost în regulă. Lilly-n sus și Lilly-n jos, n-avea nici o importanță trecutul. Exact șase luni a durat toată minunea ! După ce i-a stors ultimul sfanț, domnul acela, care devenise cineva datorită banilor ei, n-a mai vrut să aibă de soție o tîrfă.

Pufăi dispreţuitor.

— Evident, dintr-o dată s-a trezit că nu știuse nimic ! Era teribil de surprins aflîndu-i trecutul ! Atît de teribil, încît ăsta i-a fost motivul de divorț. Dar banii, bineînțeles, s-au dus.

— Erau mulți ? am întrebat.

— Patru mii de mărci. Nu-i o nimica toată ! Gîndește-te cu cîți derbedei a trebuit să se culce ca să-i strîngă !

— Patru mii de mărci ! am exclamat. Din nou cifra asta... Parc-ar stărui în atmosferă.

Rosa mă privi fără să-nțeleagă.

— Mai bine cîntă-ne ceva, propuse dînsa, să ne schimbe dispoziția.

— De acord — mai ales că sîntem iar cu toții împreună.

M-am așezat la pian și am cîntat cîteva șlagăre. În timp ce cîntam, mă gîndeam că pentru plata sanatoriului banii lui Pat nu ajung decît pînă pe la sfîrșitul lui ianuarie și că trebuie să cîștig mai mult decît pînă acum. Loveam mecanic clapele și-o vedeam în apropiere, pe banchetă, pe Rosa, care asculta transportată, iar lîngă ea fața palidă a lui Lilly, împietrită de imensa decepție, o față mai rece și mai neînsuflețită decît dacă ar fi fost moartă.

Un țipăt mă trezi din sumbra meditație. Rosa tresărise brusc din visare și se ridicase. Stătea dreaptă în spatele mesei, pălăria-i alunecase într-o parte, ochii-i erau larg deschiși, și încet, fără ca ea să observe, cafeaua se prelingea din ceașca răsturnată pe masă în poșetă deschisă.

— Arthur, bîigui ea, Arthur, tu ești cu adevărat ?

Am încetat să mai cînt. Intrase un bărbat uscăţiv, cu mişcări dezordonate, cu o pălărie tare, dată mult pe ceafă. Avea un ten gălbui, bolnăvicios, un nas mare şi un cap mic, ţuguiat.

— Arthur, mai bîiguia încă Rosa. Tu ?

— Ei, cine altul ? mîrîi Arthur.

— Dumnezeule, dar de unde vii ?

— De unde-aş putea să vin ? De pe stradă. şi am intrat pe uşă.

Pentru un om care revine după o atît de îndelungă absenţă, Arthur nu se dovedea prea amabil. L-am privit cu curiozitate. Deci, acesta era idolul legendar al Rosei ! Tatăl copilului ei. Arăta ca şi cum tocmai ar fi ieşit din închisoare. Nu reuşeam să descopăr la dînsul nimic care să fi justificat dragostea oarbă a Rosei. Sau poate că tocmai asta era. Era ciudat să vezi de cine se lăsau prinse în capcană aceste foarte încercate cunoscătoare de bărbaţi ! Fără să-ntrebe pe cineva, Arthur înşfăcă un pahar cu bere care se afla pe masă în apropierea Rosei şi-l goli. Pe gîtul lui subţire cu tendoane proeminente, mărul lui Adam urca şi cobora, ca un ascensor. Rosa îl privea cu încîntare.

— Mai vrei una ? întrebă dînsa.

— Se-nţelege, mormăi Arthur. Dar mai mare.

— Alois ! Fericită, Rosa făcu semn chelnerului. Mai vrea o bere !

— Se vede, declară impasibil Alois, umplîndu-i paharul.

— Şi micuţa ! Arthur, nici n-ai văzut-o încă pe micuţa Elvira !

— Gura ! Pentru prima oară, Arthur se însufleţi. Ridică braţul într-un gest de refuz. Să nu mă bateţi la cap cu de-alde astea ! Nu-i treaba mea ! Am vrut să te scap atunci de plod. L-aş fi făcut îngeraş dacă... Se cufundă într-o neagră meditaţie. Acuma, ăsta-nghite şi-nghite, bineînţeles, la bani... !

— Nu-i chiar un dezastru, Arthur. Şi apoi, e o fată.

— Costă şi ea, spuse Arthur dînd pe gît al doilea pahar de bere. Poate găsim şi noi vreo femeie nebună şi bogată s-o adopte. În schimbul unei despăgubiri frumuşele, bineînţeles. Asta ar fi spilul cel mai bun. Se trezi din reflexiile sale. Ai *cash* [1] la tine ?

---

[1] Bani-gheaţă *(în engleză, în original)*.

Rosa își deschise în grabă poșeta pătată de cafea.

— Numai cinci mărci, Arthur. Doar n-aveam de unde bănui că ai să apari. Acasă însă am mai mult.

Ca un pașă, Arthur băgă banii în buzunarul vestei.

— Sigur că nu poți să cîștigi nimic dacă stai aici cu fundul pe sofa, mîrîi prost dispus.

— Hai că mă duc, Arthur. Dar la ora asta nu pică mai nimic. Oamenii sînt la cină.

— Și mărunțișu-i bun ! declară Arthur.

— Mă duc !

— Atunci... Arthur schiță un salut. Mai trec pe la douășpe.

Cu mișcările lui dezordonate, părăsi încăperea. Rosa privi încîntată în urma lui. Arthur nu se uită înapoi și lăsă ușa deschisă.

— Măgaru ! înjură Alois închizînd ușa.

Rosa ne privi plină de mîndrie.

— Nu-i așa că-i un tip colosal ? Nu-l doboară nimic. Unde o fi stat tot timpul ăsta ?

— Doar se vede după pielea lui, observă Wally. La răcoare. O scîrbă patentată !

— Nu-l cunoști...

— Mi-ajunge ce-am văzut, spuse Wally.

— N-ai habar. Rosa se sculă. Asta-i un bărbat adevărat. Nu o cîrpă. Ei bine, eu o iau din loc. Vă pup, copii !

Întinerită și plină de elan, ieși legănîndu-și șoldurile. În sfîrșit, exista iar cineva care să-i bea banii și s-o mai și bată după aceea. Era fericită.

O jumătate de oră mai tîrziu plecară și celelalte. Numai Lilly, cu fața ei împietrită, rămase pe loc. Am mai zdrăngănit ceva la pian, apoi am mîncat o tartină cu unt și am plecat și eu. Era insuportabil să stai mai mult timp așa numai cu Lilly.

Am hoinărit pe străzile ude și întunecoase. În dreptul cimitirului se postase o unitate din armata salvării. Acompaniați de trîmbițe și trompete, cîntau despre paradisul ceresc. M-am oprit. Deodată, am avut senzația că nu mai pot suporta să fiu singur, fără Patrice. Mă uitam la pietrele cimitirului, care străluceau stins, zicîndu-mi că acum un an am fost mult mai singur și că atunci nici măcar n-o cunoșteam pe Pat, că acum ea există pentru mine, chiar dacă nu e lîngă mine, dar considerațiile astea nu-mi erau de vreun folos. Mă simțeam dezorientat și foarte abătut.

Pînă la urmă, am urcat în camera mea, să văd dacă nu cumva venise vreo scrisoare de la ea. Era o prostie să presupui că ar fi putut sosi, și nici nu sosise... dar, cu toate astea, am urcat.

Cînd am plecat din nou l-am întîlnit pe Orlow la ușă. Purta un smoching sub paltonul deschis și era în drum spre hotelul în care dădea lecții de dans. L-am întrebat dacă auzise între timp ceva despre doamna Hasse.

— Nu, mi-a răspuns dînsul. N-a mai trecut pe-aici. Nici la poliție n-a fost. E mai bine dacă nu se mai întoarce.

Mergeam împreună pe stradă. La colț staționa un camion cu saci cu cărbuni. Șoferul ridicase capota și trebăluia la motor. Apoi s-a urcat în cabină. Tocmai cînd am trecut pe lîngă camion a pornit motorul și l-a ambalat puternic. Orlow tresări. M-am uitat la el. Devenise alb ca varul.

— Nu vă simțiți bine ? l-am întrebat.

Zîmbi cu buzele strînse și negă dînd din cap.

— Nu... dar uneori mă sperii dacă aud pe neașteptate zgomotul ăsta. Cînd tatăl meu a fost împușcat în Rusia au dat drumul afară la un motor de camion, ca să nu se-audă împușcăturile. Dar, noi le-am auzit.

Zîmbi iar, de parcă ar fi vrut să-și ceară scuze.

— Cu mama nu s-au mai omorît atîta cu firea. Au împușcat-o în zorii zilei, într-o pivniță. Noaptea, fratele meu și cu mine am reușit să fugim. Mai aveam încă diamante. Dar fratele meu a murit de frig pe drum.

— De ce-au fost împușcați părinții dumitale ? l-am întrebat.

— Înainte de război, tatăl meu fusese comandantul unui regiment de cazaci care participase la înnăbușirea unei răscoale. Știa ce-l așteaptă. Găsea, cum se spune, că-i în regulă. Mama gîndea altfel.

— Și dumneata ?

Schiță un gest obosit, de parcă ar fi trecut cu buretele peste tot.

— S-au petrecut atîtea de-atunci...

— Da, asta e. Mai mult decît poate să cuprindă o biată țeastă de om.

Am ajuns în fața hotelului unde lucra. O doamnă care tocmai coborîse dintr-un *Buick* se năpusti asupra lui cu strigăte de bucurie. Foarte grasă și elegantă, avea fața inexpresivă a unei blonde de patruzeci de ani care nu cunoscuse greutățile vieții și nu-și făcuse niciodată probleme.

— Scuzați-mă, spuse Orlow adresîndu-mi o privire aproape imperceptibilă, afacerile...

Se-nclină în fața blondei și-i sărută mîna.

La bar i-am găsit pe Valentin, Köster și Ferdinand Grau. Lenz a sosit ceva mai tîrziu. M-am așezat la masa lor și am comandat o jumătate de sticlă de rom. Mă simțeam încă al dracului de rău.

Masiv și greoi, Ferdinand ședea într-un colț, cu fața întunecată și ochii albaștri, limpezi de tot. Băuse de acum destul de mult.

— Ei, micuțule Robby, spuse bătîndu-mă pe umăr, ce se-ntîmplă cu tine ?

— Nimic, Ferdinand, și tocmai asta-i rău !

Mă fixă cîteva clipe.

— Nimic, spuse mai apoi, nimic ? Asta-i foarte mult ! Neantul este oglinda în care se recunoaște lumea.

— Bravo ! strigă Lenz. Nemaipomenit de original, Ferdinand !

— Tu să taci, Gottfried.

Ferdinand întoarse spre el capul lui uriaș.

— Un romantic ca tine e doar un saltimbanc patetic la marginea vieții. O-nțelege mereu greșit și și-o reprezintă ca atare. Ce știi tu despre neant, superficialule ? !

— Destul ca să-mi doresc să rămîn un superficial, declară Lenz. Oamenii cumsecade respectă neantul, Ferdinand. Nu-l scormonesc ca o cîrtiță.

Grau îl privi cu ochi mari.

— Noroc, spuse Gottfried.

— Noroc, dop de plută ! replică Ferdinand.

Își goliră paharele.

— Mi-ar plăcea să fiu un dop de plută, am intervenit golindu-mi paharul. Așa, unul care plutește, oricît de învolburate sînt apele, și care iese întotdeauna la suprafață. Măcar cîtva timp.

— Renegatule ! Ferdinand se înfundă în fotoliu cu atîta forță, încît acesta trosni. Vrei să dezertezi ? Să trădezi fraternitatea ?

— Nu, nu vreau să trădez nimic. Dar aș vrea să nu dăm mereu greș.

Ferdinand se aplecă mult înainte. Fața lui mare și sălbatecă fu străbătută de o tresărire.

— Aparții în schimb unui ordin, frate — ordinului celor care nu reușesc, care nu se descurcă, celor cu dorințe

fără țel, cu aspirații fără obiect, cu dragoste fără viitor, cu disperare fără rațiune.

Surîse.

— Fraternității secrete a celor care preferă să eșueze în mizerie decît să facă carieră, care preferă să se joace cu viața, s-o fărîmițeze, s-o piardă decît să falsifice sau să uite imaginea intangibilă, imaginea, frate, de neșters, săpată în inimă, atunci în orele, în zilele și nopțile în care nu mai exista nimic altceva decît viața față-n față cu moartea.

Ridică paharul și-i făcu un semn lui Fred, care se afla la bar.

— Dă-mi de băut.

Fred aduse sticla.

— Să vă mai pun o placă la patefon ?

— Nu, spuse Lenz. Aruncă-ți naibii gramofonul și adu niște pahare mai mari. Stinge apoi jumătate din lumini, pune cîteva sticle pe masă și cară-te în biroul tău.

Fred încuviință și stinse plafonierele. Nu mai ardeau decît lămpile cele mici cu abajururi de pergament, pe care erau pictate hărți vechi. Lenz umplu paharele.

— Noroc, copii. Să ciocnim pentru că trăim ! Pentru că respirăm ! Pentru că simțim viața atît de puternic, încît nici nu mai știm ce să facem cu ea !

— Așa e, spuse Ferdinand. Numai nefericitul știe ce-i fericirea. Fericitul nu-i decît o marionetă a elanului vieții. Nu face decît s-o ilustreze, dar nu o posedă. Lumina nu strălucește în lumină, ci doar în întuneric. Să ciocnim pentru întuneric ! Cine a cunoscut furtuna nu mai are ce face cu o mașină de imitat fulgere. Blestemată fie furtuna ! Binecuvîntată fărîma noastră de viață ! Și pentru că o iubim, să n-o drămuim. S-o facem praf ! Beți, copii ! Există stele care mai luminează-n fiecare noapte, cu toate c-au explodat în urmă cu mii de ani-lumină ! Beți cît mai e timp ! Trăiască nefericirea ! Trăiască întunericul !

Își umplu un pahar mare cu coniac și-l dădu pe gît.

Simțeam sîngele înfierbîntat de rom pulsîndu-mi cu putere în tîmple. M-am sculat încet și m-am dus în biroul unde era Fred. Dormea. L-am trezit și i-am cerut să-mi facă legătura la telefon cu sanatoriul.

— Poți aștepta aici, mi-a spus el. La ora asta nu durează mult.

Cinci minute mai tîrziu, sună telefonul ; aveam legătura cu sanatoriul.

— Aş vrea să vorbesc cu domnişoara Hollmann, am spus.

— O clipă, vă dau legătura cu secţia.

Sora-şefă ridică receptorul.

— Domnişoara Hollmann doarme deja.

— N-are telefon în cameră ?

— Nu.

— N-aţi putea s-o treziţi ?

Vocea ezită.

— Nu. N-are voie să se scoale azi din pat.

— S-a întîmplat ceva ?

— Nu. Trebuie doar să stea cîteva zile în pat.

— Sînteţi sigură că nu s-a întîmplat nimic ?

— Da, dar aşa-i întotdeauna la-nceput. Trebuie întîi să stea în pat şi să se obişnuiască.

Am agăţat receptorul.

— Prea tîrziu, nu-i aşa ? întrebă Fred.

— Ce vrei să spui ?

Îmi arătă ceasul.

— E aproape miezul nopţii.

Aşa-i. Nici n-ar fi trebuit să dau telefon.

M-am întors şi-am continuat să beau.

La două ne-am despărţit. Lenz i-a dus pe Valentin şi pe Ferdinand cu taxiul acasă.

— Vino, îmi spuse Köster punînd motorul lui Karl în funcţiune.

— Lasă, pot să fac cîţiva paşi pe jos, Otto.

Mă privi.

— Mai ieşim puţin din oraş.

— De acord.

Am urcat în maşină.

— Condu tu, spuse Köster.

— E o prostie, Otto. Nu pot să conduc, sînt criţă.

— Dă-i drumu ! Pe răspunderea mea.

— Ai să vezi, am mai apucat să spun aşezîndu-mă la volan.

Motorul dudui. Mîinile îmi tremurau pe volan. Străzile se ondulau, casele se clătinau, şi felinarele stăteau înclinate în ploaie.

— Nu merge, Otto, am să mă ciocnesc de ceva.

— Ciocneşte-te ! replică dînsul.

L-am privit. Faţa-i era senină, încordată şi oglindea stăpînire de sine. Se uita la strada din faţa noastră. M-am proptit în speteaza scaunului şi-am strîns volanul mai puternic. Mi-am muşcat buzele şi-am închis ochii. Treptat, strada îmi apăru cu mai multă claritate.

— Încotro, Otto ?

— Dă-i drumul. Să ieşim din oraş.

Am ajuns la şoseaua care ducea în afara oraşului.

— Faza mare ! ordonă Köster.

Strada betonată se-ntindea cenuşie în faţa noastră. Ploaia încetinise, dar picăturile mă loveau peste faţă ca nişte alice. Vîntul sufla în rafale puternice, şi norii atîrnau foarte jos. Deasupra pădurii se destrămau, lăsînd să se strecoare o lumină argintie. Mintea înceţoşată mi se limpezi. Vuietul motorului îmi pătrundea prin braţe în tot corpul. Simţeam maşina şi forţa ei. Exploziile din cilindri îmi îndepărtau amorţeala surdă din cap. Simţeam pistoanele ca nişte pompe în sîngele meu. Am accelerat. Maşina zbura de-a lungul şoselei.

— Mai repede, mă îndemnă Köster.

Cauciucurile începură să şuiere. Copacii şi stîlpii de telegraf zburau ca nălucile pe lîngă noi. Un sat trecu ca vuietul năprasnic al unei furtuni. Mahmureala se evaporase.

— Apasă pe accelerator, spuse Köster.

— O să mai pot frîna ? Şoseaua-i udă.

— Ai să-ţi dai tu seama. Înaintea curbelor treci în viteza a treia şi apoi accelerează.

Motorul urla. Aerul îmi biciuia obrazul. M-am ghemuit în spatele parbrizului. Şi deodată am pătruns în trepidaţia maşinii, m-am contopit cu ea, o singură tensiune, o vibraţie înaltă, simţeam roţile sub picioarele mele, simţeam pămîntul, şoseaua, viteza, cu o smucitură ceva îşi redobîndi poziţia iniţială, noaptea urla şi şuiera, alungînd din mine tot ce era străin acestei senzaţii, buzele mi se strînseseră, mîinile deveniră crampoane şi nu mai eram decît mişcare şi viteză, inconştient dar în acelaşi timp cu atenţia foarte încordată.

La o curbă, maşina derapă pe roţile din spate. Am redresat-o o dată, de două ori şi-am accelerat. Pentru o clipă, totul fusese suspendat ca un aerostat. apoi maşina s-a repus pe roţi.

— Bine, spuse Köster.

— Erau frunze ude, am explicat simțind căldura și relaxarea care-ți inundă întreaga ființă după trecerea unui pericol.

Köster dădu din cap.

— De astea trebuie să te ferești toamna, la curbele din pădure. Vrei o țigară ?

— Vreau.

Ne-am oprit să fumăm.

— Acum putem să ne-ntoarcem, spuse Köster.

Am condus pînă în oraș și am coborît.

— Mi-a prins bine, Otto. Am trecut peste momentul greu.

— Data viitoare îți arăt altă tehnică de trecere prin curbe. Întoarcerea pe loc cu frînele. Dar nu se poate face decît cînd străzile sînt mai uscate.

— Bine, Otto. Noapte bună.

— Somn ușor, Robby.

Karl porni în trombă. Am pătruns în casă. Eram foarte obosit, dar îmi redobîndisem calmul, iar tristețea se risipise.

XXIII

LA ÎNCEPUTUL LUI NOIEMBRIE am vîndut *Citroën*-ul. Banii ne-au ajuns ca să menținem un timp atelierul în funcțiune, dar situația noastră se înrăutățea pe zi ce trecea. Iarna, oamenii-și lăsau mașinile la garaj, pentru a economisi benzina și impozitul, iar reparații ne picau din ce în ce mai rar. De bine, de rău ne mai scotea din încurcătură taxiul, dar cîștigul era prea mic pentru trei oameni, și de aceea am acceptat cu bucurie propunerea patronului de la *Internațional* ca începînd din decembrie să cînt iar seara la pian în localul lui. Norocul îi surîsese în ultima vreme : asociația negustorilor de vite închiriase salonul din fund al *Internaționalului* ca sediu pentru reuniunile lor săptămînale : le urmase exemplul negustorilor asociația de cai, și la urmă Societatea partizanilor incinerării. În felul acesta puteam să las taxiul pe seama lui Lenz și a lui Köster, și pe deasupra îmi convenea ; de multe ori nu știam cum să fac să treacă serile.

Pat îmi scria regulat. Așteptam nerăbdător scrisorile ei, dar nu-mi puteam imagina cum o duce, și uneori, în săptămînile sumbre și murdare de decembrie, cînd nici

măcar la prînz nu se lumina ca lumea, mi se părea că am pierdut-o de mult și că totul se terminase. Simțeam că e o eternitate de cînd plecase și nu-mi puteam imagina că se va mai întoarce vreodată. Apoi veneau seri cînd mă invada un dor sălbatic și sfîșietor și cînd nu mai exista altă ieșire decît să beau cu prostituatele și cu negustorii de vite pînă la ivirea zorilor.

Proprietarul obținuse permisiunea să țină localul deschis în seara de Crăciun. Urma să aibă loc o mare petrecere pentru burlacii din toate asociațiile. Ștefan Grigoleit, președintele asociației negustorilor de vite, specializat în comerțul de porci, oferi doi purceluși de lapte și cîteva picioare de porc. Era de doi ani văduv și avînd un suflet bun voia să petreacă sărbătorile în societate.

Proprietarul făcuse rost de un brad înalt de patru metri, care fu instalat lîngă tejghea. Rosa, care se pricepea ca nimeni altul să realizeze o atmosferă intimă și familiară, acceptă să împodobească pomul. Marion și Kiki, care aveau un deosebit simț al frumosului, o ajutară. Au folosit o grămadă de globuri colorate, de lumînări și de beteală, dar pînă la urmă pomul arătă într-adevăr minunat. Ca o atenție la adresa lui Grigoleit, au fost fixate în pom cîțiva purcei de marțipan roz.

După-amiază m-am întins ca să dorm cîteva ore. Cînd m-am trezit se întunecase. A trebuit să mă dezmeticesc întîi ca să-mi dau seama dacă era seara, sau dimineața. Visasem, dar nu-mi aminteam ce. Reveneam de foarte departe și mi se părea că mai aud încă cum se-nchide o ușă neagră în urma mea. Apoi mi-am dat seama că cineva bate în ușă.

— Cine-i acolo ? am strigat.

— Eu, domnule Lohkamp !

Am recunoscut vocea doamnei Zalewski.

— Intră. Ușa-i deschisă.

Clanța scîrțîi și în ușă, am zărit-o pe doamna Zalewski obturînd cu trupul ei lumina gălbuie din coridor.

— A sosit doamna Hasse, îmi șopti. Vino repede. N-am tăria să-i spun.

N-am făcut nici o mișcare. Trebuia întîi să-mi adun gîndurile.

— Trimite-o la poliție.

— Domnule Lohkamp !

Doamna Zalewski ridică rugător mîinile.

— Nu-i nimeni în casă. Trebuie să mă ajuți. Doar ești suflet de creștin !

Se profila în canatul ușii ca o umbră neagră, unduitoare.

— Destul ! am exclamat supărat. Am să vin.

M-am îmbrăcat și am ieșit. Doamna Zalewski mă aștepta afară.

— Știe deja ceva ?

Negă dînd din cap și-și lipi batista de buze.

— Dar unde-i ?

— În fosta ei cameră.

În ușa bucătăriei stătea Frida, transpirată de emoție.

— Poartă o pălărie plină de pene și are și-o broșă cu diamante ! șopti dînsa.

— Ai grijă ca bucătăreasa asta necioplită să nu tragă cu urechea, i-am spus doamnei Zalewski, și am intrat în cameră.

Doamna Hasse stătea la fereastră. S-a întors repede la intrarea mea. Evident, se așteptase să vadă pe altcineva. Era o tîmpenie, dar nu m-am putut împiedica să-i privesc mai întîi pălăria și broșa. Frida avusese dreptate : pălăria era somptuoasă. Broșa mai puțin. Femeia se împopoțonase ca cineva care vrea cu ostentație să arate altuia ce bine-i merge. În ansamblu nu arăta rău, oricum mai bine decît în anul pe care-l petrecuse aici.

— Hasse mai lucrează și în seara de ajun, nu-i așa ? întrebă sarcastic.

— Nu mai lucrează.

— Dar unde-i ? În concediu ?

— Ce mai vrei de la el ?

— Să-mi iau lucrurile. Să ne socotim. La urma urmei, o parte din ceea ce are îmi aparține.

— Nu mai trebuie să te socotești. Acum îți aparține totul.

Mă privi nemișcată.

— E mort, am adăugat.

Aș fi vrut să i-o spun altfel. Cu menajamente și o pregătire prealabilă. Dar nu știam cum să procedez. Mi-era și mintea turbure după somnul de după-amiază, somnul acela care te apropie atît de mult de sinucidere.

Doamna Hasse stătea în mijlocul camerei, și-n clipa cînd i-am comunicat vestea, în mod ciudat și cu toată claritatea am realizat că nu se va lovi de nimic dacă se va prăbuși.

Era straniu, dar într-adevăr nu vedeam nimic altceva și nici nu gîndeam altceva.

Dar nu se prăbuși. Rămase în picioare, uitîndu-se la mine.

— Așa, spuse, așa...

Numai penele de pe pălăria ei tremurară. Și deodată, fără să-mi pot da seama ce se-ntîmplă, am văzut cum femeia aceasta împopoțonată și parfumată îmbătrînește sub ochii mei. Ca și cum timpul s-ar fi năpustit, biciuind-o cu forța unei furtuni dezlănțuite, fiecare secundă acționa devastator, ca un an întreg. Încordarea se frînse, triumful se nărui, fața se descompuse. Ridurile apărură ca niște viermi, și cînd bîjbîi cu precauție după un scaun, cînd se așeză ca și cum s-ar fi temut să nu spargă ceva, ai fi spus că ai în față un alt om... atît părea de obosită, descompusă și bătrînă.

— De ce-a suferit ? întrebă, aproape fără să miște buzele.

— S-a întîmplat pe neașteptate.

Nu mă asculta. Își privea mîinile.

— Și acum ce mă fac ? murmură. Ce mă fac ?

Am așteptat un timp. Nu mă simțeam în apele mele.

— Probabil că ai pe cineva la care să te poți duce, am rupt pînă la urmă tăcerea. Ar fi mai bine să nu rămîi aici. Dealtfel, cred că nici n-ai vrut să rămîi...

— Dar acum nu-i același lucru, replică fără să ridice privirea. Acum ce mă fac ?

— Cu siguranță că ai pe cineva care te așteaptă. Du-te la el și discutați despre toate astea. Iar după Crăciun treci pe la comisariatul de poliție. Acolo sînt depuse lucrurile răposatului și carnetul de economii. Trebuie să te prezinți acolo ca să poți ridica banii.

— Bani, bani, murmură apatic. Ce fel de bani ?

— Destul de mulți. Cam o mie două sute de mărci.

Înălță capul. Ochii ei căpătară deodată o expresie dementă.

— Nu, țipă, nu-i adevărat !

N-am învrednicit-o cu vreun răspuns.

— Spune-mi că nu-i adevărat, șopti.

— Poate că nu-i adevărat. Dar poate că i-a strîns pentru zile negre.

Se ridică. Era dintr-o dată complet schimbată. Mișcările-i deveniseră rigide ca de jucărie mecanică. Își apropie obrazul de al meu.

— Da, e adevărat, șuieră, simt că-i adevărat. Nemernicul ! Ah, nemernicul ! Mă face să trec prin cîte am trecut, și apoi aflu că de fapt... Dar am să-i iau și am să-i risipesc, toți, într-o seară, am să-i arunc în stradă, ca să se-aleagă praful de ei ! Să nu mai rămînă nimic, nimic.

Am tăcut. Mie-mi ajungea. Trecuse de primul moment greu, știa că Hasse nu mai trăiește, n-avea decît să se descurce singură. Probabil că o să se mai prăbușească o dată, cînd o să afle că se spînzurase, dar asta o privea. Hasse nu putea fi readus printre cei vii de dragul ei.

Acum plîngea. Lacrimile se revărsau ca o cascadă. Plîngea cu sughițuri ascuțite și penibile, ca un copil. O ținu așa o vreme. Aș fi dat mult să pot fuma o țigară. Nu suportam să văd pe cineva plîngînd.

În sfîrșit, încetă. Își șterse fața, scoase cu un gest mecanic pudriera și se pudră fără să se uite în oglindă. Apoi băgă cutia de argint la loc, dar uită să-nchidă poșeta.

— Nu mai știu nimic, spuse cu vocea frîntă. nu mai știu nimic. Cred că a fost un soț bun.

— Într-adevăr, a fost un soț bun.

I-am dat adresa comisariatului de poliție și i-am spus că la ora asta e închis. Socoteam că-i bine să nu se ducă imediat. Îi ajungea pentru azi.

După plecarea ei, doamna Zalewski a ieșit din salon.

— Nu mai e suflet de om în casa asta ? am întrebat, furios pe mine însumi.

— Numai domnul Georgie. Ce-a spus ?

— Nimic.

— Cu atît mai bine.

— Depinde. Cîteodată nu-i mai bine.

— Nu mi-e milă de ea, declară energic doamna Zalewski. Nici un pic.

— Mila-i cel mai inutil articol de pe lume, am spus mînios. Este reversul bucuriei simțite la necazul altuia, ca să știi. Dar cît e ceasul ?

— Șapte fără un sfert.

— La șapte aș vrea să-i telefonez domnișoarei Hollmann. Dar să nu tragă nimeni cu urechea. Credeți că se poate ?

— Doar în casă nu-i nimeni în afară de domnul Georgie. Pe Frida am expediat-o deja acasă. Dacă vrei, poți să stai în bucătărie. Cordonul telefonului ajunge pînă acolo.

— Bine.

Am bătut la ușa lui Georgie. Trecuse mult timp de cînd nu-l mai vizitasem. Stătea chircit la masa lui de scris și arăta al dracului de prost. În jur — o grămadă de hîrtii rupte.

— Bună, Georgie, dar ce faci acolo ?

— Inventarul, răspunse cu un zîmbet chinuit. De Crăciun e o treabă cît se poate de potrivită.

M-am aplecat să ridic de pe jos o hîrtie. Era dintr-un caiet studențesc înțesat de formule chimice.

— De ce l-ai rupt ? am întrebat.

— Nu mai are nici un rost, Robby.

Arăta foarte slăbit. Urechile-i erau ca de ceară.

— Ce-ai mîncat azi ?

Făcu un gest de lehamite.

— Nu contează. Și nici nu-i vorba despre asta. Despre mîncare. Dar pur și simplu nu mai rezist. Trebuie s-o las baltă.

— E așa de rău ?

— Da, oftă.

— Georgie, am reluat liniștit, uită-te la mine. Nu crezi că și eu mi-am dorit altceva decît să fiu pianist într-un bordel ca hotelul *Internațional ?*

Își frămînta mîinile.

— Știu, Robby. Dar asta nu mă consolează. Pentru mine, studiul era totul. Iar acum mi-am dat seama că n-are nici un rost. Că nimic nu are rost. Și atunci de ce să trăiești ?

Cu toate că arăta atît de mizerabil și cu toate că lua lucrurile foarte în serios, m-a pufnit rîsul.

— Prostule, ce lucru colosal ai descoperit ! Crezi că ești singurul în posesia acestui adevăr grozav ? Sigur că n-are nici un rost ! Dar nici nu trăim pentru un rost anume. Nu-i chiar așa de simplu. Hai, îmbracă-te. Mergi cu mine la *Internațional.* Trebuie să sărbătorim că te-ai făcut om mare. Pînă acum n-ai fost decît un biet școlar. Vin să te iau în jumătate de oră.

— Nu.

Era la pămînt.

— Ba da. Fă-o pentru mine. Nu vreau să fiu singur azi.

Mă privi plin de îndoială.

— Treacă de la mine ! spuse apoi fără tragere de inimă. La urma urmei, tot nu contează.

— Ei, vezi ? am exclamat, Pentru început, e o deviză destul de bună.

La ora șapte am cerut legătura cu Pat. De la această oră se percepea doar jumătate din tariful obișnuit și puteam așadar să vorbesc de două ori mai mult. M-am așezat pe masa din vestibul și am așteptat. Nu voiam să mă duc la bucătărie. Acolo mirosea a fasole verde și nu voiam nici măcar la telefon s-o asociez pe Pat cu acest iz. Un sfert de oră mai tîrziu, am obținut legătura. Pat a venit imediat la aparat. Cînd i-am auzit atît de aproape vocea caldă, învăluitoare și puțin ezitantă am fost atît de emoționat, încît aproape n-am mai putut să vorbesc. Simțeam un fel de tremur în mine, pe care, cu toată silința, nu mi-l puteam stăpîni.

— Doamne-Dumnezeule, Pat, ești chiar tu ?

Rîse.

— Dar de unde vorbești, Robby ? De la birou ?

— Nu, sînt la doamna Zalewski și stau pe masă. Cum te simți ?

— Bine, dragul meu.

— Te-am trezit ?

— Nu. Stăteam la fereastră, în halatul meu alb. Afară ninge.

Deodată, cu ochii minții am recompus clar imaginea făpturii ei. Vedeam zborul învolburat al fulgilor, capul alungit și brun, umerii drepți și puțin aduși în față, pielea bronzată...

— Dumnezeule, Pat, dacă n-ar fi banii ăștia blestemați m-aș urca pe loc într-un avion și chiar în seara asta aș ateriza la tine.

— Ah, scumpul meu...

Amuți. Auzeam doar niște zgomote îndepărtate și-un zumzet pe fir.

— Mai ești la telefon, Pat ?

— Da, Robby. Dar nu-mi mai spune asemenea lucruri. M-a cuprins ameţeala.

— Şi eu sînt al dracului de ameţit, i-am răspuns. Povesteşte-mi ce faci acolo toată ziua.

Începu să vorbească, dar curînd n-am mai ascultat ce-mi spune. Nu-i auzeam decît vocea, şi-n timp ce stăteam ghemuit în vestibulul întunecat, între capetele de mistreţ şi bucătăria cu iz de fasole verde, mi se păru că se deschide uşa şi pătrunde un val de căldură şi de lumină, mîngîietor şi colorat, plin de vise, de dorinţă şi de tinereţe. Mi-am sprijinit picioarele de masă, mi-am aşezat obrazul în palme, am privit capetele de mistreţi şi uşa uzată care dădea în bucătărie... dar cu toate acestea se făcu deodată vară, vîntul adie, seara coborî deasupra lanurilor de spice şi o lumină verde inundă drumurile ce străbăteau codrii.

Vocea tăcu. Am tras mult aer în piept.

— Ce plăcut e să pot vorbi cu tine, Pat ! Şi astă-seară ce faci ?

— Astă-seară e o mică petrecere. Începe la opt. Tocmai mă-mbrăcam.

— Ce îmbraci ? Rochia argintie ?

— Da, Robby. Rochia argintie, în care m-ai purtat pe coridor.

— Şi cine te însoţeşte ?

— Nimeni. Petrecerea-i aici în sanatoriu, în holul de jos. Doar ne cunoaştem cu toţii.

— Trebuie să-ţi fie greu să nu mă înşeli. În rochia argintie.

Izbucni în rîs.

— În rochia asta, chiar că nu. Îmi aminteşte de prea multe lucruri.

— Şi mie. Am văzut ce efect are. Dar nici nu vreau să ştiu prea precis. Poţi să mă înşeli, numai să nu ştiu. După aceea, cînd o să te întorci va fi ca un vis uitat, care a trecut.

— Ah, Robby, făcu ea încet, cu o voce mai gravă decît înainte. Nu pot să te-nşel. Mă gîndesc mult prea mult la tine. N-ai de unde să ştii cum e aici sus. O strălucitoare şi frumoasă închisoare. Te prefaci pe cît posibil că nu-ţi dai seama, asta-i tot. Cînd mă gîndesc la camera ta nu ştiu uneori ce să mă mai fac, şi atunci mă duc la gară şi privesc trenurile care vin din vale şi mă gîndesc

că sînt mai aproape de tine dacă mă urc într-un compartiment sau mă prefac că am venit să-ntîmpin pe cineva.

Îmi muşcam buzele. N-o auzisem încă niciodată vorbind în felul acesta. Fusese întotdeauna sfioasă, şi ataşamentul ei se deslușea mai degrabă dintr-un gest sau o privire decît din cuvinte.

— Am să caut să vin să te văd, Pat.

— Vorbeşti serios, Robby ?

— Da, poate la sfîrşitul lui ianuarie.

Ştiam că era foate puţin probabil, pentru că începînd din februarie trebuia să facem rost şi de banii pentru sanatoriu, dar i-am spus-o ca să aibă la ce să se gîndească. Mai tîrziu nu va fi prea greu s-o amîn pînă cînd va sosi momentul întoarcerii ei în oraş.

— Cu bine, Pat. Petrecere frumoasă. Fii veselă, şi atunci voi fi şi eu vesel. Fii veselă astă-seară.

— Da, Robby, astă-seară sînt fericită.

L-am luat pe Georgie şi ne-am dus la *Café Internaţional.* Magherniţa veche şi afumată era de nerecunoscut. Lumînările bradului răspîndeau o lumină blîndă, care se reflecta în sticlele, paharele, în nichelul şi cuprul barului. În rochii de seară şi împodobite cu bijuterii false, fetele stăteau în jurul unei mese şi erau pline de nerăbdare.

Fix la ora opt intră corul unit al asociaţiilor negustorilor de vite. Coriştii se aşezară lîngă intrare după voci : la dreapta primul-tenor, la extrema stîngă al doilea bas. Stefan Grigoleit, negustorul de porci văduv, scoase un diapazon, dădu tonul, şi corul se porni pe patru voci :

Sfîntă noapte, revarsă în inimi pacea cerului, / Dăruieşte odihnă pelerinului, / Mîngîiere blîndă durerii lui. / Stelele se-aprind / Şi scînteiază-n depărtări albastre. / Vreau cu drag să vin la tine, / Spre ceruri.

— Înduioşător, oftă Rosa ştergîndu-şi ochii.

Ultimele acorduri ale cîntecului se stinseră. Răsunară aplauze furtunoase. Corul se-nclină, în semn de mulţumire. Stefan Grigoleit îşi şterse transpiraţia de pe frunte.

— Beethoven rămîne Beethoven, declară el.

Nimeni nu-l contrazise. Stefan îşi băgă batista în buzunar.

— Şi-acum, să pornim la atac !

Masa fusese pusă în sala cea mare de reuniuni. În mijlocul mesei tronau în toată splendoarea, pe tăvi de argint, deasupra unor mici spirtiere, cei doi purcei de lapte, rumeni și bine prăjiți. În bot aveau cîte-o lămîie, pe spate purtau mici brazi cu lumînări aprinse și nu se mai mirau de nimic.

Alois apăru într-un frac revopsit, un cadou al proprietarului. Aduse șase mici ulcioare cu rachiu Steinhäger și ne turnă în pahare. Odată cu el sosi și Potter de la societatea de incinerări, care și în seara de ajun avusese de lucru.

— Pace pe pămînt ! strigă el plin de emfază.

Îi întinse mîna Rosei și luă loc lîngă dînsa. Stefan Grigoleit, care fără să zăbovească îl invitase pe Georgie la masă, se ridică în picioare și ținu cea mai reușită și cea mai scurtă cuvîntare a vieții sale. Ridică paharul, în care sclipea rachiul de ienupăr, aruncă în jur o privire plină de încîntare și strigă :

— Noroc !

Apoi se așeză din nou, și Alois aduse răciturile de porc, varza acră și cartofii. Proprietarul sosi cu sonde mari de sticlă pline cu bere aurie de Pilsen.

— Mănîncă-ncet, Georgie, i-am șoptit. Stomacul tău trebuie să se obișnuiască întîi cu carnea grasă.

— Mai întîi eu trebuie să mă obișnuiesc cu toate, mi-o întoarse el privindu-mă.

— Asta merge repede. E de ajuns să nu faci mereu comparații, și atunci e în ordine.

Dădu din cap și se aplecă iar peste farfurie.

La capătul mesei izbucni o ceartă. Se auzi vocea ascuțită a lui Potter. Voise să ciocnească cu unul dintre invitați, negustorul de țigări Busch, dar acesta îl refuzase, argumentînd că nu vrea să bea ca să poată mînca mai mult.

— Asta-i o tîmpenie, vociferă Potter. La mîncare trebuie să bei ! Cine bea poate să mănînce mai mult.

— Prostii ! mîrîi Busch. Era un bărbat slab și înalt, cu ochelari de baga pe nasul turtit.

Potter își ieși din pepeni.

— Prostii ? Asta mi-o spui mie, bufniță chioară ?

— Liniște ! strigă Stefan Grigoleit. Fără scandal în noaptea de Crăciun !

Ceru să i se explice despre ce este vorba și pronunță un verdict solomonic. Litigiul trebuia rezolvat printr-o

probă. În faţa celor doi combatanţi fură aşezate mai multe castroane de aceeaşi mărime, cu carne, cartofi şi varză. Erau porţii uriaşe. Potter avea dreptul să bea după pofta inimii, Busch trebuia să se abţină. Pentru a da întrecerii mai mult farmec, se puseră pariuri. Grigoleit le ţinea evidenţa.

Potter se înconjură cu o salbă de halbe cu bere, printre care sclipeau ici-colo, ca nişte mici diamante, păhărele cu rachiu Steinhäger. Pariurile-l favorizau cu 3 : 1. Apoi, Grigoleit dădu semnalul.

Busch mesteca înverşunat, aplecat adînc deasupra farfuriei. Potter combătea într-o atitudine relaxată, dreaptă. După fiecare înghiţitură trăgea o duşcă în sănătatea lui Busch, care-i întorcea o privire plină de ură.

— Mi se face rău, îmi şopti Georgie.

— Hai să ieşim.

L-am condus la toaletă şi m-am aşezat în vestibul ca să-l aştept. Mirosul dulceag al lumînărilor se amesteca cu trosnetul şi parfumul acelor de brad care ardeau.

Şi deodată mi se păru că aud paşii uşori, îndrăgiţi, că simt răsuflarea ei caldă şi văd doi ochi aproape de tot...

— Fir-ar să fie ! am spus ridicîndu-mă. Ce-o fi cu mine ?

În aceeaşi clipă a ajuns pînă la mine un concert de răcnete.

— Potter ! Bravo, Aloysius !

Societatea de incinerări repurtase victoria.

În sala de reuniuni se fuma şi se servea coniac. Încă mai şedeam lîngă bar. Fetele se apropiară şuşotind misterios.

— Dar ce-i cu voi ? le-am întrebat.

— Avem şi noi de împărţit daruri, răspunse Marion.

— Aşa deci...

Sprijinindu-mi capul de bar, mă întrebam ce-o fi făcînd Pat în clipa aceea Îmi imaginam holul sanatoriului, focul din şemineu şi pe Pat împreună cu Helga Guttmann şi alţi cîţiva pacienţi la una dintre mesele de lîngă fereastră. Trecuse atît de mult timp... Uneori mă gîndeam că s-ar putea să mă trezesc într-o dimineaţă şi să constat că totul s-a şters, că trecutul a fost uitat, înghiţit, înecat. Nu mai exista certitudine... nici amintirea nu era ceva sigur.

Sună un clopoțel. Ca un cîrd de păsări speriate, fetele alergară spre sala de biliard. Rosa era acolo cu clopoțelul. Îmi făcu semn să vin și eu. Pe masa de biliard, sub un brad mic, se rînduiau cîteva farfurii acoperite cu hîrtie de mătase. Pe fiecare era un bilet cu un nume, dedesubt un pacheţel cu cadourile pe care și le făceau fetele. Rosa aranjase totul. Fiecare trebuise să-i dea cadourile pe care le oferea, și ea le plasase în farfurii.

Fetele turuiau emoționate, grăbite ca niște copii să vadă ce primiseră.

— Tu nu vrei să-ți iei farfuria ? mi se adresă Rosa.

— Ce farfurie ?

— A ta. Ai primit și tu daruri.

Într-adevăr, un bileţel purta numele meu în două culori — roșu și negru. Caligrafiat în toată regula. Mere, nuci, portocale... de la Rosa un pulover lucrat de mînă, de la patroană un papion verde, culoarea ierbii, de la Kiki o pereche de șosete roz de mătase vegetală, de la frumoasa Wally o curea de piele, de la chelnerul Alois o jumătate de sticlă de rom, de la Marion, Lina și Mimi împreună o jumătate de duzină de batiste, și de la patron două sticle de coniac.

— Copii, am spus, copii, dar nu m-am așteptat la așa ceva !

— E o surpriză ! strigă Rosa.

— Absolut !

Stăteam încurcat și emoționat pînă la lacrimi.

— Copii, știți cînd am primit ultima oară daruri de Crăciun ? Nici eu nu-mi mai amintesc. Trebuie să fi fost înainte de război... Iar eu n-am nimic pentru voi !

Bucuria pricinuită de reușita surprizei izbucni zgomotos.

— Pentru că ne-ai cîntat mereu cîte ceva, spuse Lina roșind.

— Ei bine, cîntă-ne ceva. Ăsta o să fie darul tău, propuse Rosa.

— Tot ce vreți voi, am acceptat. Tot ce vreți.

— *Din vremea tinereții mele !* strigă Marion.

— Nu, ceva vesel, se opuse Kiki.

Majoritatea se pronunță împotriva lui. Dealtfel, nu se bucura de prea multă autoritate bărbătească. M-am așezat la pian și i-am dat drumul. Toată lumea mă acompania în cor.

Din vremea pierdută-a tinereții
Răsună-un cînt îndepărtat.
Cît de departe e pe calea vieții
Ce fost-am altădat !

Patroana stinse lumina electrică. Doar lumînările răspîndeau pîlpîirea lor blîndă. Robinetul de bere susura lin ca un izvor de pădure, și Alois cel cu platfus se foia în spatele oaspeților ca un Pan întunecat. Am atacat strofa a doua. Cu ochi strălucitori și chipuri de mic-burgheze respectabile, fetele înconjurară pianul — dar ce să vezi ? cine izbucni într-un plîns de ți se rupea inima ? Kiki. Kiki cel cu covrigii sărați, Kiki din Luckenwalde.

Ușa de la marea sală de reuniuni se deschise încet. Îngînînd melodios, bărbații din cor intrară în șir indian și se așezară în spatele fetelor. În frunte pășea Grigoleit, trăgînd dintr-o țigară neagră, braziliană.

Cînd mi-am luat bun rămas, lumea plină părea să-mi fie ;
Acum, cînd m-am întors, a devenit cu totul pustie.

Cîntecul corului mixt se stinse încet.

— Ce frumos ! exclamă Lina.

Rosa aprinse artificiile. Fîșîiau și aruncau scîntei.

— Așa, și-acum ceva vesel ! strigă Rosa. Trebuie să-l înveselim pe Kiki.

— Și pe mine ! exclamă Grigoleit.

La unsprezece sosiră Köster și Lenz. Am luat loc împreună cu palidul Georgie la o masă lîngă bar. Georgie a trebuit să mănînce cîteva felii de pîine uscată ca să-și vină în fire. Nu trecu mult, și Lenz se avîntă în vînzoleala negustorilor de vite. Un sfert de oră mai tîrziu, apăru cu Grigoleit la bar. Își înlănțuiră brațele și băură bruderșaft.

— Stefan ! spuse Grigoleit.

— Gottfried ! replică Lenz, și amîndoi dădură pe gît paharul de coniac.

— Îți trimit mîine un pachet cu lebăr și caltaboș, Gottfried. E-n regulă ?

— E-n regulă ! Lenz îl bătu pe umăr. Ești un băiat bun, bătrîne !

Stefan radia.

— Știi să rîzi așa de minunat ! exclamă el entuziasmat. Îmi place cînd cineva știe să rîdă. Eu mă-ntristez prea ușor, ăsta-i defectul meu.

— Și al meu, spuse Lenz. Tocmai de aceea rîd. Vino, Robby, bea un pahar cu noi în sănătatea nesfîrșitului rîs universal !

M-am alăturat celor doi.

— Dar ce-i cu micuțul ăla ? întrebă Stefan arătînd spre Georgie. Pare groaznic de trist.

— Nu-i greu să-l faci fericit, am intervenit. Are nevoie doar să găsească de lucru.

— Imposibil, răspunse Stefan. În zilele noastre...

— Face orice.

— Azi, toți fac orice.

Stefan se mai dezmetici.

— Băiatului îi ajung doar șaptezeci și cinci de mărci pe lună.

— Prostii ! Cu atîta nu se descurcă.

— Ba se descurcă, spuse Lenz.

— Gottfried, i se adresă Grigoleit, sînt un bătrîn beți-v. Dar munca-i ceva serios. Nu poți să i-o dai cuiva azi, și mîine să i-o iei înapoi. Așa ceva e mai rău decît să îndemni pe cineva să se căsătorească, și a doua zi să-i sufli nevasta. Dar dacă băiatul e cinstit și se descurcă cu șaptezeci și cinci de mărci, are baftă. Poate să vină marți la ora opt la mine. Îmi trebuie un om de alergătură pentru comisioanele asociației și care să mă ajute în treburi de felul ăsta. Din cînd în cînd o să-i mai pice cîte-un pachet cu carne. Și-o să se mai întremeze un pic.

— Pe cuvîntul tău ? întrebă Lenz.

— E cuvîntul lui Stefan Grigoleit !

— Georgie, vino puțin încoace, l-am strigat.

Începu să tremure cînd află despre ce e vorba.

M-am așezat din nou la masa lui Köster.

— Ascultă, Otto, ai fi dispus, dacă s-ar putea, să iei viața de la capăt ?

— La fel cum a fost ?

— Da.

— Nu, spuse Köster.

— Nici eu !

XXIV

TREI SĂPTĂMÎNI MAI TÎRZIU, într-o seară rece de ianuarie. Stăteam la *Internaţional* şi jucam douăzeci-şi-unu. Localul era gol. Nici măcar animatoarele nu veniseră. Întregul oraş părea în fierbere. Afară treceau necontenit coloane. Unele intonau marşuri militare răsunătoare, altele cîntau *Internaţionala ;* şiruri nesfîrşite de demonstranţi treceau în tăcere, purtînd pancarte mari. Revendicau muncă şi pîine. Paşii aceia mulţi răsunau pe asfalt ca mersul implacabil al unui orologiu uriaş. După-amiază avusese loc o ciocnire între grevişti şi poliţie, în cursul căreia fuseseră rănite douăsprezece persoane. Păzitorii ordinii publice se aflau de cîteva ore în alertă. Sirenele maşinilor poliţieneşti răsunau strident pe străzi.

— S-a terminat cu liniştea ! spuse patronul trăgînd şaisprezece. De la război încoace n-am mai avut linişte. Şi doar asta ne-am dorit cu toţii : linişte. E o lume nebună !

Am tras şaptesprezece şi am încasat potul.

— Lumea nu-i nebună, am spus eu. Oamenii sînt nebuni.

Alois, care stătea în spatele patronului şi se uita la joc, avu obiecţii.

— Nu-s nebuni. Doar lacomi. Se invidiază unul pe altul. Şi întrucît există prea mult din toate, majoritatea n-au nimic ! Nu-i de vină decît proasta repartiţie.

— Aşa-i, am aprobat pasînd la două cărţi. Dar povestea asta durează de cîteva milenii.

Proprietarul îşi dădu cărţile pe faţă şi mă privi ezitînd. Avea cincisprezece. Apoi mai luă o carte — un as — şi o scrînti. I-am arătat cărţile mele. Nu totalizasem decît douăsprezece puncte şi ar fi cîştigat cu cele cincisprezece.

— Dă-o dracului ! înjură. Ce bluf nemaipomenit ! Credeam că ai cel puţin optsprezece.

Alois behăi.

Am băgat banii în buzunar. Proprietarul căscă şi se uită la ceas.

— Aproape ora unşpe. Zic să-nchidem. Tot nu mai vine nimeni.

— Uite că mai vine unu, făcu Alois.

Se deschise uşa. Era Köster.

— Ceva nou pe-afară, Otto ?

Dădu din cap.

— O ciocnire în sălile Borussia. Doi grav răniţi, cîteva zeci de persoane cu leziuni uşoare şi aproximativ o sută de arestaţi. Două schimburi de focuri în nordul oraşului. Un poliţist mort. Nu ştiu cîţi răniţi. Ei şi tărăboiul o să înceapă abia după ce vor lua sfîrşit mitingurile cele mari. Ai terminat aici ?

— Da. Tocmai voiam să-nchidem.

— Atunci, vino cu mine.

M-am uitat la patron, care mi-a făcut semn că pot să plec.

— În consecinţă, vă salut, am spus.

— Salut, replică tărăgănat patronul. Aveţi grijă ce faceţi.

Am plecat. Afară mirosea a zăpadă. Manifeste zăceau pe stradă, asemenea unor mari fluturi albi, morţi.

— Gottfried a dispărut, spuse Köster. S-a dus la una din întrunirile alea. Am auzit că vor să le împrăştie şi cred că azi o să fie lată rău. Ar fi bine să-l prindem înainte de terminarea întrunirii. Cum bine ştii, nu-i prea potolit din fire.

— Ştii cumva unde poate fi ?

— Nu ştiu exact. Dar cu siguranţă la una din întrunirile principale. Trebuie să trecem pe la fiecare. Gottfried nu-i greu de recunoscut după moţul lui lucitor.

— Bine.

Ne-am aşezat în maşină şi am pornit-o în cea mai mare viteză spre sala celei mai apropiate întruniri.

Un camion cu poliţişti staţiona în stradă. Erau echipaţi pentru atac. Ţevile carabinelor luceau mat în lumina felinarelor. Steaguri multicolore atîrnau la ferestre. În faţa intrării se înghesuiau cîţiva bărbaţi în uniformă. Aproape toţi erau foarte tineri.

Am cumpărat două bilete şi am intrat în sală, refuzînd broşuri, adeziuni şi liste de subscripţie. Sala, arhiplină, era bine luminată, ca cei care ar fi încercat să turbure întrunirea să poată fi uşor reperaţi. Ne-am oprit lîngă intrare, şi Köster, care avea ochi foarte buni, începu să examineze şirurile de oameni.

La tribună vorbea un bărbat îndesat şi puternic. Avea o voce răsunătoare, care răzbătea pînă în cele mai înde-

părtate colțuri ale sălii. O voce care convingea fără să urmărești prea atent ce spune. Și ceea ce spunea era ușor de înțeles. Cu dezinvoltură, omul se plimba de colo-colo pe podium, gesticulînd. Din cînd în cînd lua o înghițitură de apă sau plasa cîte-o glumă. Dar apoi se oprea brusc și, cu fața întoarsă spre public, urla cu o voce schimbată, pătrunzătoare, fraze care biciuiau, adevăruri cunoscute de toți despre mizerie, foamete, șomaj. Era un crescendo care-i electriza pe ascultători și care culmina vehement cu sentința „Așa nu mai poate continua ! Totul trebuie să se schimbe !"

Publicul aplauda frenetic, bătea din palme și striga ca și cum deja totul s-ar fi schimbat. Vorbitorul aștepta. Fața-i strălucea. Și apoi veniră — ample, convingătoare, irezistibile — făgăduieli peste făgăduieli; ploua cu promisiuni. Deasupra mulțimii de capete luă naștere, boltindu-se multicolor, un paradis feeric ; era o loterie cu toate numerele cîștigătoare și în care fiecare-și găsea fericirea proprie, dreptul propriu și răzbunarea proprie.

M-am uitat la auditoriu. Erau oameni de diferite profesiuni : contabili, mici meseriași, funcționari, cîțiva muncitori și multe femei. În sala încinsă, șiruri întregi, cu fețele apropiate, înotau împreună în această mare de vorbe și — lucru ciudat : oricît de deosebiți ar fi fost, fețele lor aveau aceeași expresie absentă, aceeași privire visătoare îndreptată spre o fata-morgana imprecisă, învăluită în ceața depărtării. Era în această privire goliciune, dar în același timp o imensă așteptare, care anula totul : critică, îndoială, contradicții și întrebări. Cel de la înălțimea tribunei știa tot ; avea pentru fiecare întrebare un răspuns, pentru fiecare nevoie un ajutor. Era bine să-ți pui soarta în mîinile lui. Era bine să ai pe cineva care gîndește pentru tine. Era bine să poți crede.

Köster mă-nghionti. Lenz nu era aici. Îmi făcu semn cu capul spre ieșire. Am încuviințat și am părăsit sala. Oamenii de ordine ne priviră sumbru și bănuitor. La intrare, o orchestră aștepta semnalul ca să intre în sală. În urma ei — o pădure de steaguri și însemne.

— Se pricep la de-alde astea, ce zici ? întrebă Köster cînd am ajuns afară.

— Clasa întîi. Ca șef de publicitate cu vechi state de serviciu, pot să apreciez.

Cîteva străzi mai încolo se ținea a doua întrunire politică. Altfel de steaguri, altfel de uniforme, o altă sală, dar în rest — totul asemănător. Pe fețe — aceeași expresie de speranță nesigură și credulitate oarbă. O masă acoperită cu un material alb în fața șirurilor de scaune. La masă — secretarii partidului, comitetul de conducere, cîteva domnișoare bătrîne, foarte aferate. Vorbitorul, un tip de funcționar, era mai slab decît cel pe care-l auzisem înainte. Avea un limbaj incolor, îngrămădea în discursul lui cifre și mărturii probante. Avea dreptate în tot ce spunea, și cu toate astea era mai puțin convingător decît cel dinainte, care nu dovedea nimic, ci se mulțumea să afirme. Secretarii de partid moțăiau obosiți la masa prezidiului ; asistaseră la sute de asemenea întruniri.

— Vino, spuse Köster după puțin timp. Nu-i nici aici. De fapt, nici nu mă așteptam să-l găsim la întrunirea asta.

Ne-am continuat drumul. Aerul era proaspăt și rece după atmosfera înăbușitoare din sălile supraaglomerate. Mașina zbura de-a lungul străzilor. Am trecut pe lîngă canal. Felinarele aruncau reflexe gălbui, uleioase în apa întunecată, care clipocea lovindu-se de malurile betonate. Un șlep negru aluneca încet. Se zăreau luminile roșii și verzi ale semnalizatoarelor. Lătratul unui cîine sfîșie tăcerea, apoi un bărbat trecu prin fața luminilor și dispăru într-un tambuchi care azvîrli pentru o clipă o rază aurie. Dincolo de canal se înălțau, scăldate în lumină, casele din cartierul vestic. Un pod se arcuia peste canal. Autobuze, mașini și tramvaie îl traversau fără încetare. Arăta ca un șarpe strălucind în mii de culori peste apa neagră și leneșă.

— Cred că-i mai bine să lăsăm mașina aici și să facem ultima bucată pe jos, spuse Köster după un timp. E mai puțin bătător la ochi.

L-am parcat pe Karl sub un felinar, în dreptul unei cîrciumi. O pisică albă o zbughi fără zgomot cînd am coborît. Cîteva prostituate cu șorțuri dinainte pălăvrăgeau sub bolta unei porți ; au tăcut la trecerea noastră. Ghemuit într-un colț, un flașnetar dormea. O femeie bătrînă răscolea gunoiul de la marginea străzii.

Am ajuns la un bloc uriaș și murdar cu locuințe de închiriat, avînd multe clădiri dosnice, curți și pasaje. La parter — cîteva magazine, o brutărie, un centru de colectare a zdrențelor și a fierului vechi. În fața primului pasaj staționau două camioane cu polițiști.

Într-un colţ al primei curţi — un stand din şipci de lemn, pe care erau suspendate cîteva hărţi astronomice imense. Un individ cu turban înălţat pe un mic podium stătea în faţa unei mese pline cu hîrtii. Deasupra capului său atîrna o pancartă : „Astrologie, Chiromanţie, Prezicerea viitorului — Horoscopul dumneavoastră pentru cincizeci de pfenigi". O mulţime de oameni se înghesuiau în jurul lui. Lumina violentă a unei lămpi de carbid cădea pe faţa galbenă, ridată. Le vorbea spectatorilor, care îl priveau tăcuţi — cu aceeaşi expresie pierdută, absentă, dornică de minuni, pe care o văzuserăm mai înainte la auditorii întrunirilor cu steaguri şi orchestre.

— Otto, i-am spus lui Köster, care mergea în faţa mea, acum ştiu ce vor oamenii. Nu-i interesează politica. Ei caută un substitut pentru religie.

Se întoarse spre mine.

— Bineînţeles. Vor să creadă iar în ceva. Nu contează în ce. De aceea sînt atît de fanatici.

Am ajuns în cea de-a doua curte, unde se afla localul de întrunire. Toate ferestrele erau luminate. Deodată, un zgomot venind din interior ajunse pînă la noi. În acelaşi moment, ca la un semnal, un grup de tineri în vindiacuri zvîcni dintr-un gang întunecos, traversă curtea şi, trecînd pe sub ferestre, se năpusti spre uşa localului. Cel din frunte o deschise violent şi cu toţii pătrunseră înăuntru.

— Un detaşament al trupelor de asalt, şopti Köster. Vino aici, lîngă perete, în spatele butoaielor de bere.

Din sală răbufni un zgomot infernal. Instantaneu, un geam sări în ţăndări, şi cineva zbură afară. Imediat după asta, uşa fu smulsă din ţîţîni şi mulţi oameni se rostogoliră afară ; primii se împiedicară şi căzură, ceilalţi se prăbuşiră peste ei. O femeie ţipă după ajutor şi alergă pe sub bolta porţii. Urmă alt grup. Indivizi „înarmaţi" cu picioare de scaune şi căni de bere se loveau furios. Un tîmplar uriaş se desprinse de grup, se depărtă puţin de ceilalţi şi ori de cîte ori vedea capul unui adversar îl lovea fulgerător cu braţul său lung, azvîrlindu-l înapoi în învălmăşeală. Făcea treaba asta cu atîta calm, de parcă ar fi tăiat lemne.

Un alt ghem se rostogoli în exterior, şi deodată apăru, la numai un metru de noi, moţul galben al lui Gottfried în mîinile unui mustăcios, cuprins de o furie sălbatică.

Köster se aplecă şi dispăru în mulţime. Cîteva secunde mai tîrziu, mustăciosul îi dădu drumul lui Gottfried şi, cu

o expresie de profundă uluială, aruncă braţele în sus, prăbuşindu-se în mulţime ca un copac smuls din rădăcină. Imediat după aceea l-am zărit pe Köster tîrîndu-l de guler pe Lenz şi trăgîndu-l în afara învălmăşelii.

Lenz se zbătea.

— Otto, lasă-mă să mă întorc un moment ! spuse el gîfîind.

— Fără nerozii ! îi strigă Köster. Poliţia trebuie să apară din moment în moment ! Dă-i drumu, ieşim prin spate.

Am traversat curtea, îndreptîndu-ne spre o uşă laterală, întunecată. Nu era timp de pierdut. În acelaşi moment răsunară fluierături, căştile negre ale poliţiştilor licăriră, şi locul aprigei dispute fu înconjurat. Ca să nu fim tîrîţi la secţie, am urcat în goană nişte scări. De la o fereastră a coridorului am urmărit desfăşurarea evenimentelor. Poliţiştii lucrau foarte eficace. Blocară drumul, împrăştiară grupurile, despărţiră pe combatanţi şi începură imediat să-i încarce în camioane. Primul fu tîmplarul, care, uluit, încerca zadarnic să explice ceva. În spatele nostru se deschise o uşă. În cămaşă de noapte, o femeie cu picioare subţiri, desculţă, cu o lumînare în mînă, îşi scoase capul afară.

— Ai venit ? întrebă morocănoasă.

— Nu, spuse Lenz, care-şi revenise.

Femeia trînti uşa. Lenz lumină tăblia cu lanterna lui de buzunar, să vadă numele locatarului. Maistrul zidar Gerhard Peschke era cel aşteptat.

Jos, lucrurile intrau în normal. Poliţia se retrase, şi curtea se goli. Am mai aşteptat puţin, apoi am coborît scara. În spatele unei uşi plîngea un copil. Plîngea în întuneric, încet şi sfîşietor.

— Bine face ! spuse Gottfried. Plînge cu anticipaţie.

Am traversat curtea din faţă. Astrologul, abandonat de toţi, stătea în faţa hărţilor lui cereşti.

— Domnii nu doresc un horoscop ? Sau să le citesc viitorul în palmă ?

— Dă-i drumul, spuse Gottfried întinzîndu-i mîna.

Astrologul o examină cîteva clipe.

— Staţi prost cu inima, spuse el convingător. Sentimentele dumneavoastră sînt puternice, linia raţiunii e foarte scurtă, în schimb aveţi talent muzical. Visaţi mult, dar nu sînteţi potrivit ca soţ. Cu toate acestea, văd aici

trei copii. Sînteţi o fire calculată şi abilă, există tendinţa de a deveni taciturn şi o să atingeţi optzeci de ani.

— Aşa-i, declară Gottfried. Asta a spus-o şi domnişoara mama mea : „Cine-i rău, trăieşte mult". Morala e o invenţie a oamenilor, nu o consecinţă a vieţii.

Îl plăti pe astrolog, apoi ne văzurăm de drum. Strada era goală. O pisică neagră ne tăie drumul. Lenz arătă spre felină.

— De fapt, ar trebui să facem cale-ntoarsă.

— Lasă, i-am spus, adineauri am văzut una albă, aşa că se compensează.

Am mers de-a lungul străzii. Pe partea cealaltă, din sens opus, veneau patru băieţi tineri. Unul purta ghetre noi din piele galbenă, ceilalţi — un fel de cizme militare. Se opriră ca să ne privească.

— El e ! strigă deodată cel cu ghetrele, şi traversă strada gonind spre noi.

În clipa următoare răsunară două împuşcături, tînărul sări într-o parte şi toţi patru o şterseră cît putură de repede. L-am văzut pe Köster gata-gata s-o pornească pe urmele lor. Se întoarse însă, cu o mişcare ciudată, întinse braţele, scoase un sunet scurt şi sălbatic, încercînd să-l prindă pe Gottfried Lenz, care se prăbuşi greu pe asfalt.

O clipă, am crezut că se-mpiedicase numai ; apoi am văzut sîngele. Köster îi desfăcu în grabă haina, îi smulse cămaşa... sîngele ţîşnea gros. Am apăsat batista mea pe rană.

— Rămîi aici, mă duc după maşină ! strigă Köster, şi-o luă la goană.

— Gottfried, am exclamat, mă auzi ?

Obrazul lui devenea cenuşiu. Ochii-i erau pe jumătate închişi. Pleoapele — nemişcate. Cu o mînă îi sprijineam capul, cu cealaltă apăsam batista pe locul care sîngera. Am îngenuncheat lîngă el şi am încercat să-i ascult respiraţia, dar nu se auzea nimic, fără glas era totul, străzile fără sfîrşit, casele în şir, fără capăt, noaptea infinită... doar sîngele picura lin şi egal pe asfalt şi ştiam că toate astea se mai întîmplaseră cîndva, că nu pot fi adevărate.

Köster se apropie cu viteza maximă. În grabă, răsturnă spetează scaunului din stînga. L-am ridicat cu grijă pe Gottfried şi l-am întins pe cele două scaune. Am sărit în maşină, şi Köster a pornit în trombă. Ne-am îndreptat

spre cel mai apropiat post de prim ajutor. Köster a frînat cu băgare de seamă.

— Du-te și vezi dacă găsești un medic. Altfel, trebuie să mergem mai departe.

M-am năpustit în interiorul clădirii. Un sanitar mi-a ieșit în întîmpinare.

— E vreun medic pe-aici ?

— Da. Ați adus pe cineva ?

— Da. Dați-mi o mînă de ajutor. O targă.

L-am ridicat pe Gottfried pe targă și l-am dus înăuntru. Medicul ne aștepta.

— Puneți-l aici !

Arătă spre o masă întinsă. Am depus targa pe ea. Medicul trase o lampă de sus, luminînd corpul de aproape.

— Despre ce-i vorba ?

— Foc de revolver.

Luă un tampon de vată, șterse sîngele, examină pulsul lui Gottfried, îl ascultă. Apoi se ridică.

— Nu mai e nimic de făcut !

Köster îl fixă nedumerit.

— Glontele a intrat lateral de tot. Nu poate fi atît de rău !

— Sînt două gloanțe ! spuse medicul.

Șterse din nou sîngele. Ne-am apropiat. Atunci am văzut că lateral, sub rana care sîngera din abundență, era alta — o mică gaură întunecată în regiunea inimii.

— Trebuie să fi murit aproape instantaneu, spuse medicul.

Köster și-a îndepărtat bustul. Se uită la Gottfried. Medicul acoperi rănile cu tampoane, peste care lipi fîșii de leucoplast.

— Vreți să vă spălați ? mă întrebă.

— Nu, i-am răspuns.

Fața lui Gottfried era acum galbenă și trasă. Gura ușor schimonosită, ochii pe jumătate închiși, unul mai mult decît celălalt. Ne privea. Ne privea fără încetare.

— Cum s-a întîmplat ? întrebă medicul.

Nimeni nu-i răspunse. Gottfried ne privea. Ne privea fără încetare.

— Poate să rămînă aici, declară medicul.

Köster nu se mișcă.

— Nu. Îl luăm cu noi !

— Asta nu se poate, se opuse medicul. Trebuie să anunţăm poliţia. Şi secţia de criminalistică. Trebuie făcut imediat totul pentru a-l descoperi pe făptaş.

— Pe făptaş ?

Köster se uita la medic ca şi cum n-ar fi înţeles ce spune.

— Bine, îngăimă apoi. Mă duc cu maşina să aduc poliţia.

— Puteţi să daţi un telefon. Aşa, o să vină mai repede.

Köster dădu încet din cap.

— Nu. Am să mă duc să-i aduc.

După ce a ieşit am auzit cum îl porneşte pe Karl. Medicul îmi oferi un scaun.

— Nu vreţi să luaţi loc pînă atunci ?

— Mulţumesc, i-am răspuns, dar am continuat să stau în picioare. Lumina violentă mai cădea pe pieptul însîngerat al lui Gottfried. Medicul ridică lampa puţin mai sus.

— Cum s-a întîmplat ? mai întrebă o dată.

— Nu ştiu. Trebuie să fi fost o confuzie.

— A făcut războiul ? întrebă medicul.

Am dat din cap.

— Se vede după cicatrice, spuse el. Şi după braţul ciuruit de gloanţe. A fost rănit de mai multe ori.

— Da. De patru ori.

— O infamie, interveni sanitarul. Toţi golanii ăia mai erau în scutece pe atunci.

N-am răspuns nimic. Gottfried mă privea. Mă privea mereu.

A trecut mult timp pînă s-a întors Köster. Era singur. Medicul puse la o parte ziarul pe care-l citise.

— Au sosit poliţiştii ? întrebă el. Köster se opri. Nu auzise întrebarea. A sosit poliţia ? mai întrebă medicul o dată.

— Da... replică Köster, poliţia... trebuie să-i telefonăm să vină.

Medicul s-a uitat la el, dar n-a spus nimic. S-a dus apoi la telefon. Cîteva minute mai tîrziu, sosiră doi poliţişti. Se aşezară la o masă, şi unul dintre ei îşi nota datele personale ale lui Gottfried. Nu ştiu de ce, dar mi s-a părut stupid, acum, cînd era mort, să spun cum îl cheamă,

cînd s-a născut și unde domiciliază. M-am uitat la capătul creionului negru, pe care polițistul îl umezea din cînd în cînd cu buzele, și i-am răspuns în mod mecanic.

Celălalt polițist începu imediat să întocmească un proces-verbal. Köster îi dădea informațiile necesare.

— Poți să-mi spui cam cum arăta făptașul ? întrebă polițistul.

— Nu, replică Köster. N-am fost atent la asta.

L-am privit. Mă gîndeam la ghetrele galbene și la uniforme.

— Nu știi din ce partid politic făcea parte ? N-ai văzut insignele sau uniforma ?

— Nu, declară Köster. N-am văzut nimic înainte de împușcătură. Iar apoi m-am ocupat numai de... se opri o clipă... de camaradul meu.

— Faceți parte din vreo organizație politică ?

— Nu.

— Am întrebat pentru că ai spus că era camaradul dumitale...

— E camaradul meu din război.

Polițistul se-ntoarse spre mine.

— Dumneata poți să-l descrii pe asasin ?

Köster nu mă slăbea din priviri.

— Nu, am răspuns. Nici eu n-am văzut nimic.

— Curios lucru, constată polițistul.

— Eram prinși într-o discuție și nu dădeam atenție la ce se întîmplă. Dealtfel, totul s-a petrecut atît de repede !...

Polițistul oftă.

— Nu prea sînt șanse să-i prindem.

Își încheie procesul-verbal.

— Putem să-l luăm cu noi ? întrebă Köster.

— De fapt... Polițistul îl privi pe medic. Cauza decesului a fost stabilită cu certitudine ?

Medicul încuviință.

— Am completat deja fișa.

— Dar proiectilul unde-i ? Trebuie să iau proiectilul cu mine.

— Gloanțele sînt în corp. Ar trebui să...

Medicul ezită.

— Am nevoie de amîndouă. Trebuie să văd dacă sînt trase din aceeași armă.

— Da, murmură Köster la o privire a medicului.

Sanitarul aranjă targa și coborî lampa. Medicul își luă instrumentele și cu o pensetă scormoni rana. Găsi repede primul glonte, nu pătrunsese prea adînc. Pentru extragerea celui de-al doilea trebui să lărgească rana. Își trase mănușile de cauciuc, apoi puse mîna pe bisturiu și pe clame. Köster făcu repede un pas spre targă și închise ochii lui Gottfried, care rămăseseră întredeschiși. M-am întors cu spatele cînd am auzit mișcarea abia perceptibilă a bisturiului. O clipă, am vrut să mă năpustesc la medic și să-l împing la o parte. Mi se păruse că Gottfried e doar leșinat și că medicul abia acum e pe cale să-l ucidă cu adevărat... dar apoi mi-am revenit. Văzusem prea mulți morți ca să mă mai pot înșela.

— Iată-l, spuse medicul, și se ridică. Șterse proiectilul și-l înmînă polițistului. E la fel. Din aceeași armă, nu-i așa ?

Köster se apropie și se uită atent la cele două proiectile mici care licăreau stins, rostogolindu-se în palma polițistului.

— Da, murmură dînsul.

Polițistul le împachetă în hîrtie și le băgă în buzunar.

— De fapt, nu-i reglementar, adăugă, dar dacă vreți să-l luați acasă... situația-i clară, nu-i așa, domnule doctor ? Medicul încuviință. Doar sînteți și medic legist, continuă polițistul, așa că... dacă vreți... trebuie numai să... s-ar putea să mai vină mîine o comisie...

— Știu, recunoscu Köster. N-o să ne atingem de nimic.

Polițiștii plecară. Medicul acoperise din nou rănile lui Gottfried și le lipise cu leucoplast.

— Cum vreți să procedați ? întrebă. Puteți să luați targa. Numai să o restituiți mîine în cursul zilei.

— Da, mulțumesc, spuse Köster. Hai Robby !

— Pot să vă dau o mînă de ajutor, se oferi sanitarul.

Am refuzat.

— Ne descurcăm și singuri.

Am luat targa, am dus-o afară și-am așezat-o pe cele două locuri din stînga, care erau acum în același plan cu speteaza culcată. Sanitarul și medicul ieșiră și se uitară la noi. L-am acoperit pe Gottfried cu paltonul lui și am pornit. După un timp, Köster se-ntoarse spre mine.

— Mai trecem o dată pe strada aceea. Așa am făcut și adineauri. Dar era încă prea devreme. Poate că acum au pornit-o la drum.

Începuse să ningă încet. Köster conducea mașina aproape fără zgomot. Debraia și de multe ori stingea chiar motorul. Nu voia să fie auzit, cu toate că cei patru pe care-i căutam n-aveau de unde să știe că avem mașină. Alunecam în liniște — fantomă albă prin zăpada care cădea tot mai deasă. Am scos din lada de scule un ciocan și l-am pus la îndemînă, ca la nevoie să pot sări din mașină și să lovesc imediat. Am trecut pe strada pe care se-ntîmplase. Sub un felinar stăruia încă pata neagră de sînge. Köster stinse farurile. Înaintam aproape de trotuar și supravegheam mișcarea de pe stradă. Nu se zărea țipenie de om. Numai dintr-o bodegă încă deschisă răzbătură voci.

Köster opri la intersecție.

— Rămîi aici, îmi spuse, vreau să văd dacă nu sînt în bodegă.

— Merg cu tine.

Îmi aruncă o privire pe care-o cunoșteam de pe vremea cînd pleca singur în recunoaștere.

— N-am să mă socotesc cu el în bodegă. Acolo mai poate să-mi scape. Vreau doar să văd dacă-i înăuntru. Dacă e, îl așteptăm. Rămîi aici cu Gottfried.

Am încuviințat, și el a dispărut în viscol. Fulgi îmi zburau în față și mi se topeau pe piele. Deodată, n-am mai putut suporta să-l știu pe Gottfried acoperit, de parcă n-ar mai fi fost de-al nostru, și i-am descoperit fața. Zăpada cădea acum și pe obrazul, pe ochii și pe gura lui, dar nu se topea. Am înlăturat zăpada cu batista și l-am acoperit din nou cu mantaua.

Köster se întoarse.

— Ai dat de el ?

— Nu.

Se urcă în mașină.

— Să dăm o raită și pe celelalte străzi. Am senzația că o să-i întîlnim dintr-o clipă în alta.

Motorul urlă, dar redeveni imediat tăcut. Ne furișam tiptil din stradă-n stradă prin noaptea albă, în care fulgii se învolburau. La curbe îl țineam pe Gottfried ca să nu alunece și din cînd în cînd opream la o sută de metri de vreo bodegă, Köster alerga cu pași mari pînă acolo și se uita înăuntru. Era mînat de o hotărîre gravă și rece. Nu se gîndea să pună mai întîi la adăpost trupul lui Gottfried. De două ori s-a hotărît s-o facă și tot de-atîtea ori a re-

nunţat, temîndu-se că s-ar putea ca cei patru să treacă tocmai atunci prin apropiere.

Am văzut deodată — departe, în faţa noastră, pe o stradă lungă şi aproape pustie — un grup în întuneric. Köster a oprit imediat motorul şi ne-am apropiat fără zgomot, cu luminile stinse. Oamenii nu ne auziră. Stăteau de vorbă.

— Sînt patru, i-am şoptit lui Köster.

În aceeaşi clipă, maşina porni urlînd, străbătu ultimii două sute de metri în cea mai mare viteză, sări pe jumătate pe trotuar şi se opri scrîşnind la un metru de cei patru oameni, care scoaseră ţipete de spaimă. Köster ieşise pe jumătate din maşină, trupul lui era un arc de oţel, gata să se repeadă, şi faţa-i era neînduplecată ca moartea.

Aveam în faţă patru oameni mai în vîrstă nevinovaţi. Unul dintre ei era beat. Începu să ne înjure. Köster nu răspunse. Ne-am continuat drumul.

— Otto, n-o să punem azi mîna pe ei. Nu cred că au curajul să iasă din casă.

— Da, poate că ai dreptate, spuse după un timp, şi schimbă direcţia maşinii.

Am mers la locuinţa lui. Avea intrare separată, aşa încît n-a trebuit să trezim pe nimeni. Coborînd din maşină, l-am întrebat :

— De ce n-ai vrut să dai poliţiei semnalmentele ? Ne-ar fi ajutat să-l găsim. Şi doar l-am văzut amîndoi destul de bine.

Köster mă privi drept în ochi.

— Pentru că o să rezolvăm noi singuri treaba asta, fără ajutorul poliţiei. Crezi că eu — vocea i se gîtui, deveni înnebunită şi înspăimîntătoare — o să-l dau pe mîna poliţiei ? Ca să scape cu cîţiva ani de închisoare ? Doar ştii cum se sfîrşesc toate procesele astea ! Derbedeii ştiu că se vor găsi judecători indulgenţi. Nu se poate aşa ceva ! Chiar dacă poliţia l-ar dibui, aş declara că nu e el, ca să-mi cadă mie în gheare ! Gottfried e mort, şi unul ca el în viaţă ? Aşa ceva nu se poate !

Am ridicat targa din maşină şi-am dus-o prin viscol şi vînt în casă. Ai fi spus că sîntem în Ţările de Jos şi ducem în spatele frontului un camarad mort în tranşee.

Am cumpărat un sicriu și un loc de veci la cimitirul comunal. Gottfried îmi spusese odată că incinerarea nu-i pentru soldați, că el ar vrea să fie înmormîntat în pămîntul pe care trăise. Era o zi însorită, limpede cînd l-am condus pe ultimul drum. L-am îmbrăcat în vechea sa uniformă de front, cu mînecile sfîșiate de schije de grenade și cu pete spălăcite de sînge. Am închis singuri sicriul și l-am coborît pe scări. Venise puțină lume. Ferdinand, Valentin, Alfons, barmanul Fred, Georgie, Jupp, doamna Stoss, Gustav, Stefan Grigoleit și Rosa.

În fața intrării cimitirului a trebuit să așteptăm. Alte două convoaie funerare trebuia să intre înaintea noastră. Unul cu o mașină mortuară neagră, celălalt cu cai drapați în negru și argintiu. O mulțime de oameni îndoliați purtau conversații animate.

Am ridicat sicriul de pe mașină și l-am coborît noi înșine, cu ajutorul unor funii. Groparul era mulțumit, căci avea destulă treabă cu celelalte morminte. Chemasem și un preot. Nu știu ce-ar fi spus Gottfried de asta, dar Valentin socotise că așa e bine. E adevărat că-l rugasem pe preot să nu țină nici o cuvîntare, ci să citească numai un pasaj din *Biblie*. Era un bătrîn miop. Cînd s-a apropiat de groapă s-a împiedicat de un bolovan și s-ar fi prăbușit dacă Köster și Valentin nu l-ar fi ținut. Dar *Biblia* și ochelarii, pe care tocmai voia să și-i pună se rostogoliră în mormînt. Încremenit, preotul privi în urma lor.

— Nu vă necăjiți, părinte, îl liniști Valentin, vă despăgubim noi.

— Nu-i din cauza cărții, răspunse preotul încet, dar nu mă pot lipsi de ochelari.

Valentin rupse o creangă din gardul viu al cimitirului. Apoi îngenunche pe marginea mormîntului și reuși să prindă ochelarii de ramă și să-i scoată dintre coroanele de flori. Rama era de aur. Poate că de aceea preotul ținuse să și-i recapete. *Biblia* alunecase lateral, lîngă sicriu, și singura posibilitate de recuperare ar fi fost ridicarea sicriului la suprafață, ca mai apoi cineva să coboare după cartea sfîntă în groapă. Nici preotul nu voia acest lucru. Jenat, se bîțîia de pe un picior pe celălalt.

— Să spun în schimb cîteva cuvinte ? întrebă dînsul.

— Lăsați, părinte, spuse Ferdinand. Acum are întregul Testament lîngă dînsul.

Pămîntul reavăn mirosea puternic. O larvă albă se strecura printr-un bulgăre. Cînd groapa va fi din nou acoperită cu pămînt, ea va continua să trăiască acolo jos, se va transforma în crisalidă, și anul viitor va străpunge bulgărele și va ieși la lumină. Gottfried însă murise. Dispăruse de pe fața pămîntului. Stăteam la mormîntul lui, știam că trupul, părul, ochii lui erau acolo, supuse deja metamorfozei, dar încă acolo, și cu toate acestea el plecase, pentru a nu se mai întoarce niciodată. Era de neconceput. Pielea noastră era caldă, gîndurile noastre treze, inima noastră pulsa sîngele prin artere, eram aceiași ca și ieri, nu pierdusem pe neașteptate un braț, vederea sau auzul, totul era ca înainte, îndată vom părăsi cimitirul, și Gottfried Lenz va rămîne aici și nu vom mai fi niciodată împreună. Era de neconceput.

Bulgării căzură cu un zgomot sinistru pe sicriu. Groparul ne dăduse cazmale, și acum Valentin, Köster, Alfons și cu mine îl îngropam pe Gottfried, așa cum mai îngropasem mulți camarazi. Prin creier îmi răsună un vechi cîntec soldățesc, un cîntec soldățesc vechi și trist, pe care-l cîntasem de multe ori :

Pădure din Argonne, pădure din Argonne,
Curînd vei fi un loc de veci.

Alfons aduse o cruce simplă de lemn, neagră, o cruce cum se vedeau cu sutele de mii pe interminabilele șiruri de morminte din Franța. Am așezat-o la căpătîiul mormîntului și am agățat pe ea vechea cască de război a lui Gottfried.

— Să mergem, spuse la sfîrșit Valentin, cu voce răgușită.

— Da, răspunse Köster, rămînînd pe loc.

Nici unul dintre noi nu s-a mișcat. Valentin ne privi pe toți la rînd.

— Pentru ce ? spuse încet. Pentru ce oare ? La dracu ! Nimeni nu-i răspunse. Valentin schiță un gest de oboseală. *Hai să mergem !*

Am parcurs drumul pietruit spre ieșire. La poartă ne așteptau Fred, Georgie și ceilalți.

— Știa să rîdă atît de grozav ! spuse Stefan Grigoleit, și lacrimile-i alunecară pe chip, pe care se citea o furie neputîncioasă.

Am privit înapoi. Nimeni nu venea în urma noastră.

XXV

ÎNTR-O ZI DE FEBRUARIE STĂteam pentru ultima oară, împreună cu Köster, în atelierul nostru. Fuseserăm nevoiți să-l vindem, și acum îl așteptam pe agentul de licitație să scoată mobilierul și taxiul în vînzare. Köster avea oarecare șanse să fie angajat în primăvară, ca pilot de curse, de către o marcă de automobile de rangul doi. În ce mă privește, rămîneam la *Café Internațional*, cu intenția de a-mi găsi de lucru și în cursul dimineții, ca să cîștig mai mult.

În curte se adunaseră de acum cîteva persoane. Sosise și agentul care urma să conducă licitația.

— Nu te duci, Otto ? l-am întrebat.

— Ce rost are ? Toate lucrurile sînt afară, și el știe despre ce e vorba.

Köster arăta obosit. Nu bătător la ochi, dar dacă îl cunoșteai bine puteai să-ți dai seama. Chipul lui avea atunci o expresie mai concentrată și mai dură decît de obicei. Seară de seară era pe drumuri, străbătînd mereu același cartier. Cunoștea de mult numele ucigașului lui Gottfried, dar nu-l putea găsi, pentru că, de frica poliției, acesta își schimbase domiciliul și se ascundea într-un loc necunoscut. Alfons aflase toate amănuntele. Și dînsul pîndea. Era însă posibil ca huliganul să fi părăsit orașul. Dar n-avea de unde să știe că Köster și Alfons îl caută. Îl așteptau să se întoarcă atunci cînd avea să se simtă în siguranță.

— Otto, am să ies să văd ce se întîmplă.

— Bine.

M-am dus în curte. Bancurile de lucru și celelalte obiecte ale noastre erau îngrămădite în mijloc. La dreapta, lîngă zid, era parcat taxiul. Îl spălasem. Am privit pernele și cauciucurile. Gottfried poreclise mașina „buna noastră vacă de muls". Nu era ușor să te desparți de ea.

Cineva mă bătu pe umăr. M-am întors surprins. Un tînăr antipatic ferchezuit, într-un palton cu gaică, se proțăpise în fața mea. Făcea cu ochiul și-și învîrtea bastonul de bambus prin aer.

— Salut ! Noi doi ne cunoaștem !

O bănuială mi se-nfiripă în minte.

— Guido Thiess de la *Augeka.*

— Ei, vezi ? confirmă Thiess, mulțumit de sine. Doar ne-am întîlnit în fața aceleiași rable. Erați cu un tip foarte nesuferit. Cît pe-aci să-i trag vreo două palme.

Fără să vreau, m-am strîmbat la gîndul că fusese cît pe-aci să-l pălmuiască pe Köster. Thiess interpretă grimasa drept un zîmbet și la rîndul său dezveli o dantură cariată.

— Să ștergem cu buretele. Guido nu-i ranchiunos. Te-a costat atunci un preț enorm hîrbul ăsta. Ai mai scos ceva din el ?

— Da. E o mașină bună.

Thiess behăi.

— Dacă m-ai fi ascultat, ai fi cîștigat mai mult. Și eu de asemenea. Dar să ștergem cu buretele. Ce-a fost a fost. Azi însă, o să lucrăm mînă-n mînă. Cu cinci sute de mărci, n-avem probleme ; punem laba pe vechitură. Nici dracu n-o să liciteze. De acord ?

Am priceput. Credea că am revîndut atunci mașina și nu știa că atelierul e al nostru. Dimpotrivă, credea chiar că acum vrem să redobîndim mașina.

— Mașina valorează la ora asta o mie cinci sute ! am apreciat. Fără să mai pun la socoteală autorizația de a o folosi ca taxi.

— Întocmai, aprobă Guido aferat. Urcăm pînă la cinci sute. Adică eu... Dacă ni se adjudecă, îți dau urgent trei sute cincizeci de mărci bani gheață.

— Nu pot, am refuzat. Am client pentru mașină.

— Poate că...

Voia să-mi facă alte propuneri.

— N-are nici un rost...

M-am îndreptat către mijlocul curții. Acum știam că are mînă liberă să urce pînă la o mie două sute.

Agentul începu licitația. Întîi mobilierul. N-am obținut mare lucru pe el. Nici pe scule. Apoi veni rîndul taxiului. Prima ofertă fu de trei sute de mărci.

— Patru sute, spuse Guido.

— Patru sute cincizeci, oferi după o lungă ezitare un bărbat în salopetă.

Guido urcă la cinci sute. Agentul de licitație privi jur împrejur. Bărbatul în salopetă tăcu. Guido îmi făcu cu ochiul și ridică patru degete.

— Șase sute, am oferit.

Guido dădu din cap și urcă la șapte sute. Eu continuai să licitez. Disperat, Guido mă urma. La o mie îmi făcu semne de implorare și-mi arătă cu degetele că mai pot

cîştiga o sută. Oferi o mie zece. La o mie o sută se congestionă la faţă şi, cu ostilitate, scrîşni :

— O mie o sută zece.

Am urcat la o mie o sută nouăzeci, aşteptînd din partea lui o ofertă de o mie două sute. Atunci intenţionam să mă opresc.

Dar Guido se înfuriase pentru că, neacceptîndu-i propunerea, se vedea scos din competiţie. Oferi deodată o mie trei sute. Mi-am făcut rapid socoteala. Dacă într-adevăr ar fi vrut să cumpere, s-ar fi oprit la o mie două sute. Acum ridica numai preţul licitaţiei, ca să se răzbune. După discuţia noastră credea că sînt dispus să merg pînă la o mie cinci sute, şi în ce-l privea nu întrevedea nici un pericol.

— O mie trei sute zece, am anunţat.

— O mie patru sute, oferi Guido repede.

— O mie patru sute zece, m-am lansat ezitînd ; mi-era teamă să nu rămîn cu maşina.

— O mie patru sute nouăzeci !

Guido mă privi triumfător şi cu ironie. Credea că mi-a stricat complet socotelile.

I-am susţinut privirea şi am tăcut. Agentul întrebă dacă oferă cineva mai mult o dată, de două ori, apoi ridică ciocanul. În clipa în care îi adjudecă lui Guido maşina, expresia de triumf a acestuia se transformă într-o uluire fără margini. Buimăcit, se apropie de mine.

— Credeam că vrei să..

— Nu, i-am retezat-o.

Îşi reveni şi se scărpină în cap.

— Blestemată afacere ! O să-mi fie greu să explic firmei de ce-am luat-o la preţul ăsta. Credeam că o să mergi pînă la o mie cinci sute. Fie... de data asta, măcar ţi-am suflat rabla de sub nas.

— Aşa şi trebuia să faci, i-am răspuns.

Guido nu înţelese. Abia cînd îl văzu pe Köster apropiindu-se pricepu deodată totul şi-şi smulse părul din cap.

— Dumnezeule mare, maşina-i a voastră ? Măgar ce sînt, măgar mare ! Ce plasă am luat ! Dus de nas ! Guido, omule, tocmai ţie să ţi se-ntîmple să cazi mesa la un şiretlic vechi de cînd lumea ! În sfîrşit, să ştergem cu buretele ! Cei mai mari şmecheri se-ncurcă întotdeauna la trucurile cele mai cunoscute ! Ne scoatem noi pîrleala data viitoare !

Se așeză la volan și demară. Ne-am uitat în urma mașinii și nu ne-am simțit prea grozav.

. . . .

După-amiază sosi Mathilde Stoss. Trebuia să-i achităm salariul pe ultima lună. Köster îi dădu banii și îi propuse s-o recomande ca femeie de serviciu noului proprietar al atelierului. Reușisem să i-l plasăm și pe Jupp. Dar Mathilde dădu din cap.

— Nu, domnu Köster, eu mă retrag. Mi-au îmbătrînit oasele.

— Dar ce-o să faci de-acum încolo ? am întrebat.

— Mă duc la fata mea. E căsătorită la Bunzlau. Ați auzit de Bunzlau ?

— Nu, Mathilde.

— Nici domnul Köster nu cunoaște localitatea ?

— Nu, nici eu, doamnă Stoss.

— Curios, spuse Mathilde, nimeni nu știe de Bunzlau. Am întrebat deja pe mai mulți. Și fata mea e căsătorită acolo de doisprezece ani. Cu un grefier.

— Atunci, trebuie să existe și Bunzlau. Poți fi sigură. Dacă există în orășel un grefier !

— Cred și eu. Totuși, e curios că nu cunoaște nimeni localitatea, ce părere aveți ?

I-am dat dreptate.

— De ce n-ai trecut în toți anii aceștia niciodată pe acolo ? am întrebat.

Mathilde zîmbi misterios.

— Era o chestie la mijloc. Dar acum m-au chemat la copii. Au deja patru. Și micul Eduard o să meargă cu mine.

— Cred că la Bunzlau e un rachiu pe cinste, am continuat. De prune, sau așa ceva...

Mathilde făcu un gest de refuz.

— Tocmai aici e buba. Ginerele meu e abstinent. Ăștia-s oameni care nu beau absolut nimic.

Köster aduse ultima sticlă din rafturile goale.

— Dacă-i așa, doamnă Stoss, trebuie să bem împreună un păhărel de adio.

— Nu vă refuz, spuse Mathilde.

Köster puse paharele pe masă și le umplu. Mathilde înghiți romul cu o asemenea viteză, de parcă-ar fi curs în-

tr-un ciur. Buza superioară îi tremură puternic, și mustața se zbîrli.

— Încă unul ? am întrebat.

— Nu vă refuz.

Mai bău un pahar mare cu rom, apoi își luă rămas bun.

— Numai bine la Bunzlau ! i-am urat.

— Mulțumesc frumos. E curios totuși că nimeni n-are habar de orășel, nu-i așa ? nu-i așa ?

Ieși legănîndu-se. Am mai zăbovit în atelierul pustiu fără să ne găsim locul.

— De fapt, am putea să plecăm și noi, spuse Köster.

— Da. În fond, nu mai avem ce face aici.

Am încuiat cu cheia și am plecat. Ne-am dus după Karl. Îl adăpostisem într-un garaj din apropiere ; nu fusese vîndut cu celelalte lucruri. Am trecut pe la bancă și poștă, unde Köster depuse banii în contul falimentului.

— Acum mă duc să mă culc, spuse la ieșire. Ești de găsit mai tîrziu ?

— Mi-am luat liber pentru toată seara.

— Bine ; atunci, trec să te iau pe la opt.

Am cinat într-o cîrciumioară de la marginea orașului. La întoarcere, în timp ce străbăteam primele străzi, am avut pană la un cauciuc din față. L-am schimbat. Karl nu mai fusese spălat de mult, așa încît m-am cam murdărit.

— Otto, ar trebui să mă spăl pe mîini.

În apropiere era o cafenea mare. Am intrat și ne-am așezat la o masă lîngă intrare. Spre surprinderea noastră, localul era plin ochi. Cînta o orchestră compusă din femei și era mare animație. Fetele din orchestră purtau pălării colorate de hîrtie, o parte dintre clienți erau costumați, serpentine zburau de la o masă la alta, în aer pluteau baloane, chelnerii fugeau de colo-colo cu tăvi supraîncărcate și toată încăperea era plină de mișcare, de rîsete și de gălăgie.

— Dar ce se petrece pe-aici ? întrebă Köster.

O blondă din apropiere scutură un nor de confetti peste capetele noastre.

— Ce, ați picat din lună ? întrebă ea rîzînd. Nu știți că azi începe carnavalul ?

— Așadar, asta e ! am exclamat. Ei, pînă una-alta, să mă spăl pe mîini.

Trebuia să traversez întregul local ca să ajung la lavabou. M-au oprit din drum cîteva minute niște beţivani care încercau să ridice pe masă o femeie ca să le cînte. Femeia se opunea ţipînd ; masa se răsturnă și odată cu ea căzu întreg grupul. Am aşteptat pînă s-a eliberat trecerea, dar deodată m-am oprit, ca lovit de trăsnet. Am rămas locului, încremenit ; localul dispăru ca prin farmec, zgomotul, muzica încetară să mai existe ; doar niște siluete vagi alunecau pe lîngă mine. Limpede și clar se contura doar o masă, o singură masă, și în faţa ei un tînăr cu o tichie aşezată strîmb pe cap, cu braţul pe după umerii unei fete ameţite de băutură ; avea ochi sticloși, cu o expresie tîmpă, buze foarte subţiri, și de sub masă ieșeau niște ghetre galbene de piele, lustruite, ţipătoare...

Un chelner se ciocni de mine. Ca turtit de băutură, am făcut cîţiva paşi și m-am oprit din nou. Un val de căldură m-a potopit, cu toate că tremuram din tot corpul. Mîinile-mi erau transpirate. Abia acum i-am zărit și pe ceilalţi de la masă. Îi auzeam cum cîntă în cor, provocător, un cîntec a cărui cadenţă o băteau pe masă, cu paharele de bere. Din nou cineva se ciocni de mine.

— Ce stai în drum ? mă apostrofă individul.

Mi-am continuat maşinal drumul, am dat de lavabou, m-am spălat pe mîini, constatînd cu întîrziere că apa îmi opărise aproape mîinile. Apoi m-am întors.

— Ce-i cu tine ? întrebă Köster.

N-am fost în stare să-i răspund.

— Nu te simţi bine ?

Am dat din cap, uitîndu-mă spre masa alăturată, de unde blonda ne arunca ocheade. Deodată, Köster păli. Pleoapele i se strînseră. Se înclină mult înainte.

— Este el ? întrebă încet.

— Da.

— Unde ?

Din ochi, i-am indicat direcţia.

Köster se ridică încet. Părea un șarpe care se pregătește de atac.

— Fii atent, Otto. Nu aici !

Mă opri cu un gest scurt al mîinii și înaintă încet. Eram gata să mă năpustesc după el. O femeie îi îndesă pe cap o bonetă din hîrtie roșie și verde și i se agăţă de gît. Se scutură de dînsa fără s-o atingă, și femeia se holbă uluită

în urma lui. Făcu înconjurul localului, după care se întoarse.

— A plecat.

M-am ridicat şi m-am uitat prin sală. Köster avea dreptate.

— Crezi că m-a recunoscut ? l-am întrebat.

Köster ridică din umeri. Abia acum observă boneta de hîrtie de pe capul lui şi o îndepărtă cu o singură mişcare.

— Nu pricep — mi-am exprimat surprinderea. Doar n-am stat mai mult de două-trei minute în lavabou.

— Ai fost plecat mai mult de-un sfert de oră.

— Ce spui ? M-am mai uitat o dată la masa aceea. Şi ceilalţi au şters-o ! Mai era o fată cu ei, a dispărut şi dînsa. Dacă m-ar fi recunoscut, ar fi luat-o din loc singur.

Köster făcu semn chelnerului.

— Mai este şi o altă ieşire ?

— Da, dincolo, pe partea cealaltă, spre strada Hardenberg.

Köster scoase o monedă din buzunar şi i-o dădu chelnerului.

— Hai să mergem ! mi se adresă.

— Păcat, spuse rîzînd blondina de la masa alăturată. Nişte cavaleri atît de sobri !

O rafală de vînt ne izbi la ieşire. Ni s-a părut rece ca gheaţa după fumul gros şi fierbinte din local.

— Du-te acasă, mă sfătui Köster.

— Erau mai mulţi, am replicat urcîndu-mă lîngă el în maşină.

Karl o porni în trombă. Am cercetat toate străzile din jurul circiumii, am investigat din ce în ce mai departe, dar n-am descoperit nimic. În sfîrşit, Köster se opri.

— Ne-a scăpat, spuse dînsul. Dar nu face nimic. Acum o să punem noi mîna pe el.

— Otto, ar trebui să renunţăm.

S-a uitat la mine.

— Gottfried a murit, am argumentat mirîndu-mă singur de cuvintele pe care le rosteam. Cu asta n-o să-l putem învia.

Köster continua să mă privească.

— Robby, începu el rar de tot, nu mai ştiu cîţi oameni am ucis. Dar îmi aduc aminte perfect cum am doborît un tînăr englez. Mitraliera de bord i se defectase şi nu mai putea face nimic. Avionul meu era la cîţiva metri în spa-

tele lui și-i vedeam limpede de tot fața speriată de copil, cu ochii plini de spaimă. Era primul lui zbor — asta am aflat-o mai tîrziu — și n-avea mai mult de optsprezece ani. Și în această față speriată, neajutorată, drăguță de copil, am tras, de la numai cîțiva metri, cu mitraliera un snop de cartușe. Țeasta i-a plesnit ca o coajă de ou. Nu-l cunoșteam pe băiat și nu-mi făcuse nici un rău. Am avut nevoie de mult timp ca să-mi revin, de mult timp ca să-mi liniștesc conștiința cu acel blestemat „Războiu-i război". Dar îți spun : dacă nu-l omor pe cel care fără motiv l-a împușcat pe Gottfried ca pe un cîine, atunci ceea ce am făcut cu englezul a fost o crimă înspăimîntătoare, înțelegi ?

— Da, înțeleg.

— Și acum, cară-te acasă. Trebuie să termin odată cu afacerea asta. E ca un zid. Nu pot să merg mai departe pînă nu-l îndepărtez.

— Nu plec, Otto. Dacă lucrurile stau așa, trebuie să rămînem împreună.

— Prostii, spuse el nerăbdător. N-am nevoie de tine.

Văzînd că vreau să vorbesc, ridică mîna.

— Am eu grijă. O să-l dibui cînd va fi singur, fără ceilalți, singur de tot ! Nu-ți fie teamă.

Nerăbdător, mă împinse de pe scaun și porni mașina imediat. Știam că nimic nu-l mai poate opri. Știam și de ce nu m-a luat cu el. Se gîndea la Pat. De Gottfried nu s-ar fi despărțit.

M-am dus la Alfons. Era singurul om cu care puteam sta de vorbă. Voiam să mă sfătuiesc ce să întreprindem. Dar Alfons nu era acasă. O fată somnoroasă mi-a spus că plecase cu o oră înainte, la o întrunire. M-am așezat la o masă ca să-l aștept.

Localul era gol. Doar un bec mic ardea deasupra tejghelei. Fata se reîntoarse la locul ei ca să-și continue somnul. Mă gîndeam la Otto și la Gottfried, priveam strada mîngîiată de razele lunii pline, ce se cocoța încet deasupra acoperișurilor, mă gîndeam la mormîntul cu crucea neagră de lemn și cu casca de oțel în vîrf și deodată mi-am dat seama că plîng. Mi-am șters lacrimile.

După un timp am auzit pași repezi și ușori. Ușa care dădea în curte se deschise, și Alfons pătrunse în încăpere.

Fața îi strălucea, din pricina transpirației.

— Alfons, eu sînt.

— Vino repede !

L-am urmat în camera din dreapta, situată în spatele barului. Alfons scoase dintr-un dulap două truse sanitare vechi, din timpul milităriei.

— Poți să mă pansezi ? întrebă scoțîndu-și fără zgomot pantalonii.

Avea o rană la coapsă.

— S-ar zice că-i o rană superficială, provocată de glonte, am observat.

— Asta și este, mîrîi Alfons. Hai, pansează-mă odată !

— Alfons, unde-i Otto ? l-am întrebat ridicîndu-mă.

— De unde vrei să știu ? bombăni apăsîndu-și marginile rănii.

— N-ați fost împreună ?

— Nu.

— Nu l-ai văzut ?

— Hăbar n-am. Desfă al doilea pansament și pune-l deasupra. Nu-i decît o zgîrietură.

Tot mormăind, continuă să se preocupe de rană.

— Alfons, pe cel cu Gottfried... știi tu... l-am văzut astă-seară, și Otto s-a luat după el.

— Ce spui ? Otto ? Deveni imediat atent. Unde este ? Nu mai are nici un rost ! Trebuie s-o ia din loc.

— Nu vrea s-o ia din loc.

Alfons aruncă foarfeca.

— Du-te după el ! Știi unde e ? Să se ascundă. Spune-i că treaba cu Gottfried s-a rezolvat. L-am dibuit mai repede decît voi ! Doar se vede ! A tras, dar l-am lovit peste mînă. Apoi am tras eu. Unde-i Otto ?

— Undeva prin preajma străzii Mönke.

— Slavă Domnului. Nu mai stă de mult acolo. Dar spune-i totuși lui Otto să dispară.

M-am dus la telefon și-am chemat stația de taxiuri unde stătea Gustav de obicei. L-am găsit.

— Gustav, am spus, poți să vii pînă la intersecția Wiesenstrasse cu Piața Bellevue ? Dar repede ! Te aștept.

— S-a făcut. În zece minute sînt acolo.

Am pus receptorul în furcă și m-am întors la Alfons. Îmbrăca altă pereche de pantaloni.

— N-am știut că sînteți pe drum, spuse dînsul. Avea încă fața udă. Era mai bine dacă ați fi mîncat undeva.

Pentru alibiuri. S-ar putea să vă întrebe. Nu se știe niciodată...

— Gîndește-te mai bine la tine, l-am întrerupt.

— N-am probleme ! Vorbea mai repede decît de obicei. Am fost singur cu el. L-am așteptat în camera lui. Într-o baracă. Fără vecini. Legitimă apărare. A tras de cum am intrat. N-am nevoie de alibi. Dacă vreau, pot să fac rost de-o duzină.

Mă privea. Stătea pe un scaun, întorsese spre mine fața lui lată și umedă, cu părul lipit de transpirație, cu gura mare cuprinsă de un rictus, și privea aproape cu neputință de suportat, atît de mult chin, atîta durere și dragoste curată și fără speranță se citeau în ochii lui.

— Acum, Gottfried o să-și găsească liniștea, spuse încet și răgușit. Simțeam că n-avea pace... înainte.

Stăteam tăcut în fața lui.

— Acum du-te, îmi spuse.

Am ieșit prin salon. Fata tot mai dormea. Respira zgomotos. Afară, astrul selenar se înălțase mai sus și lumina puternic. Am ajuns în Piața Bellevue. Ferestrele caselor străluceau ca niște oglinzi în bătaia razelor lunii. Vîntul încetase. Era liniște.

Gustav sosi după cîteva minute.

— Ce s-a întîmplat, Robert ?

— Ni s-a furat mașina astă-seară. Cineva zicea că a văzut-o în jurul străzii Mönke. Vrei să mă duci pînă acolo ?

— Desigur ! Gustav se aprinse. S-au înmulțit teribil furturile ! În fiecare zi cîteva mașini. Dar de cele mai multe ori se plimbă pînă li se termină benzina, și pe urmă le abandonează.

— Da, probabil că așa s-a întîmplat și cu a noastră.

Gustav îmi mărturisi că o să se însoare în curînd. E un copil pe drum și nu mai are cum să scape. Am străbătut strada Mönke, apoi străzile laterale.

— Uite-o ! strigă deodată Gustav.

Mașina era parcată într-o stradă dosnică, întunecată. Am coborît, am scos cheia mea de contact și-am pornit motorul.

— E-n regulă, Gustav. Îți mulțumesc că m-ai adus pînă aici.

— Nu vrei să luăm undeva un păhărel ? mă întrebă el.

— Nu, astăzi nu. Mîine. Acum trebuie să plec cît de repede.

Am băgat mîna în buzunar ca să-i plătesc cursa.

— Ai înnebunit ? făcu el.

— Mulţumesc, Gustav. Nu vreau să te mai reţin. La revedere.

— Ce-ar fi să stăm la pîndă ca să punem mîna pe tipul care-a şterpelit-o ?

— Nu, nu, ăsta a şters-o de mult. Am devenit deodată teribil de nerăbdător. La revedere, Gustav.

— Mai ai benzină ?

— Da, destulă. M-am asigurat. Noapte bună !

Plecă. Am aşteptat puţin şi apoi am pornit în aceeaşi direcţie. Am ajuns în strada Mönke şi am străbătut-o încet, în viteza a treia pînă la capăt. Apoi, cînd am întors, mergînd în sens invers, am dat, la colţ, de Köster.

— Ce-nseamnă asta ?

— Urcă, am spus repede. Nu mai are nici un rost să stai aici. Alfons ştia şi el. L-a... l-a dibuit el.

— Şi ?

— Da, am spus.

Köster urcă fără să spună un cuvînt. Nu s-a aşezat la volan. Stătea lîngă mine, puţin chircit, şi eu conduceam.

— Mergem la mine ?

Dădu din cap ca semn că acceptă. Am accelerat, înaintînd paralel cu canalul. Apa şerpuia — fîşie lată de argint. Hangarele de pe celălalt mal somnolau, cufundate într-o umbră deasă, iar de-a lungul străzilor de un albăstriu tremurător cauciucurile alunecau ca peste o zăpadă invizibilă. Masivele turnuri baroce ale catedralei se înălţau în spatele şirurilor de acoperişuri. Răsfrîngeau sclipiri verzi şi argintii pe bolta înaltă şi fosforescentă, de care luna părea suspendată ca un glob uriaş.

— Mă bucur, Otto, că s-a întîmplat aşa.

— Eu nu, spuse dînsul.

La doamna Zalewski mai ardea lumina. Cînd am descuiat uşa, tocmai ieşea din salonul ei.

— A sosit o telegramă pentru dumneata.

— O telegramă ? am întrebat surprins. Eram încă cu gîndul la ce se întîmplase în seara aceea. Apoi am înţeles, şi am alergat în cameră. Telegrama se afla în mijlo-

cul mesei, de un alb orbitor în lumina violentă. I-am rupt banderola, am deschis-o, inima mi s-a strîns, literele au început să se amestece, să dispară şi să revină, am răsuflat adînc, totul s-a oprit în loc şi i-am întins telegrama lui Köster.

— Slavă Domnului ! Credeam deja că...

Nu conţinea decît trei cuvinte : „Robby, vino repede".

Am luat din nou în mînă foaia de hîrtie. Uşurarea pe care-o simţisem mai înainte dispăru. Mă cuprinse din nou teama.

— Ce poate fi, Otto ? Doamne, de ce nu dă amănunte ? S-o fi întîmplat ceva ?

Köster puse telegrama pe masă.

— Cînd ai vorbit ultima dată cu ea ?

— Acum o săptămînă. Nu, trebuie să fie mai mult.

— Telefonează-i. Dacă e ceva, plecăm imediat. Cu maşina. Ai mersul trenurilor ?

Am cerut legătura cu sanatoriul şi am adus mersul trenurilor din salonul doamnei Zalewski. Köster îl consultă, în timp ce eu aşteptam să mi se dea legătura.

— Următorul tren într-acolo pleacă abia mîine la prînz. Ar fi mai bine să mergem cu maşina cît mai departe cu putinţă. Oricînd putem prinde un tren din urmă. În felul ăsta, cîştigăm sigur cîteva ore. Ce zici ?

— Da, ai dreptate.

Nu-mi imaginam cum aş putea suporta orele de lîncezeală din tren.

Telefonul sună. Köster trecu în camera mea, cu mersul trenurilor la el. Era sanatoriul. Am întrebat de Pat. După un moment, sora-şefă îmi spuse c-ar fi de dorit ca Pat să nu vină la aparat.

— Ce are ? am strigat.

— A avut acum cîteva zile o hemoptizie. Şi azi puţină temperatură.

— Spuneţi-i că vin ! am strigat. Cu Köster şi cu Karl. Plecăm imediat. Aţi înţeles ?

— Cu Köster şi Karl, repetă vocea.

— Da. Dar spuneţi-i de îndată. Plecăm chiar acum.

— Am să-i transmit fără întîrziere.

M-am întors în cameră. Îmi simţeam picioarele ciudat de uşoare. Köster stătea la masă şi nota trenurile.

— Fă-ţi valiza, spuse. Mă duc acasă şi-o aduc pe a mea. Mă înapoiez într-o jumătate de oră.

Am luat o valiză de pe dulap. Era cea a lui Lenz, cu etichetele multicolore ale hotelurilor. Mi-am strîns repede cîteva lucruri și i-am dat de veste doamnei Zalewski și patronului cafenelei *Internațional*. Apoi m-am așezat la fereastra camerei ca să-l aștept pe Köster. Era liniște. Mă gîndeam că seara următoare voi fi cu Pat și mă cuprinse deodată o nerăbdare atît de sălbatică și de fierbinte, încît tot restul păli : teamă, neliniște, tristețe, disperare. Mîine seară voi fi lîngă dînsa — era o fericire de neînchipuit, ceva în care încetasem să cred. Atîtea speranțe se prăbușiseră de atunci ! Mi-am luat valiza și-am coborît. Deodată, totul deveni cald și prietenos : mirosul stătut al coridorului, cenușiul rece și lucitor al asfaltului, pe care chiar în clipa aceea se apropia Karl cu mare viteză.

— Am adus cîteva pături, spuse Köster. O să fie frig. Învelește-te cum trebuie.

— Conducem pe rînd, nu-i așa ? am întrebat.

— Da, dar deocamdată conduc eu. Am dormit după-amiază.

Jumătate de oră mai tîrziu lăsasem orașul în urma noastră. Tăcerea uriașă a nopții cu lună ne învălui. Strada se-ntindea albă pînă departe la orizont. Era atît de multă lumină, încît puteam înainta fără faruri. Zumzetul motorului semăna cu sunetul grav al unei orgi ; nu turbura liniștea, o sublinia doar.

— Ar fi bine să dormi puțin, spuse Köster.

— Nu pot, Otto.

— Atunci, măcar întinde-te, ca să fii proaspăt mîine dimineață. Știi doar că trebuie să trecem prin întreaga Germanie.

— Mă odihnesc și așa.

Am rămas lîngă Köster. Luna aluneca încet pe cer. Cîmpurile străluceau sidefiu. Uneori zbura pe lîngă noi un sat, alteori un oraș, adormit, pustiu, cu străzile inundate de lumina fantomatică, imaterială a lunii, care transforma noaptea într-un film ireal.

Spre dimineață se făcu frig. Bruma împrumută deodată cîmpiilor strălucire, copacii se profilau ca turnați în oțel pe fundalul cerului care începea să se lumineze, vîntul fremăta în frunzele pădurilor, din coșurile caselor se ridicau ici-colo fuioare de fum. L-am schimbat pe Otto la volan și am condus pînă la ora zece. Apoi am îmbucat la

repezeală ceva într-o cîrciumă de la marginea şoselei şi-am continuat să conduc pînă spre prînz. Apoi, Köster preluă şi rămase la volan. Mergeam mai repede cînd conducea el.

După-amiază, odată cu înserarea, am ajuns la poalele munţilor. Aveam cu noi lanţuri antiderapante şi o cazma. Ne-am informat pînă unde am putea răzbate.

— Cu lanţuri puteţi încerca, ne-a spus secretarul clubului automobilistic. E foarte puţină zăpadă anul acesta. Numai pe ultimii kilometri nu ştiu exact cum e drumul. S-ar putea să vă împotmoliţi.

Aveam un avans considerabil asupra trenului şi am hotărît să-ncercăm să ajungem cu maşina pînă sus. Era frig, şi nu aveam a ne teme de ceaţă. Maşina urca serpentinele ca un rutinat şi neobosit căţărător. La jumătatea drumului am montat lanţurile. Drumul era curăţat de zăpadă, dar în multe locuri se formase gheaţă, şi maşina derapa. Uneori trebuia să coborîm şi s-o împingem. De două ori ne-am împotmolit şi am fost nevoiţi s-o scoatem din impas. În ultimul sat am făcut rost de o găleată cu nisip, căci ajunsesem foarte sus şi ne era teamă că la coborîre vom întîlni curbe acoperite de gheaţă. Se întunecase de-a binelea, crestele munţilor se ridicau în noapte drepte şi inaccesibile deasupra noastră, trecătoarea se-ngusta, motorul trepida în viteza întîi şi coboram serpentină după serpentină. Brusc, lumina farurilor alunecă de pe zidurile de piatră şi dispăru în hăuri, munţii se dădură la o parte, şi jos, sub noi, ne zîmbiră luminile satului.

Maşina trecu huruind printre magazinele multicolore de pe strada principală. Pietoni săreau la o parte, înspăimîntaţi de priveliştea neobişnuită, cai se speriau, o sanie alunecă pe neaşteptate de pe pantă. Automobilul goni pe serpentine pînă la sanatoriu şi se opri în faţa porţii. Am sărit din maşină, am văzut ca prin ceaţă feţe curioase, oameni, biroul, liftul, apoi am alergat prin coridorul alb, am deschis brusc uşa şi am zărit-o pe Pat aşa cum o văzusem de sute de ori în vis şi în dorurile mele ; veni spre mine şi am cuprins-o în braţe ca şi cum ar fi fost însăşi viaţa, sau mai mult decît viaţa.

— Slavă Domnului, am spus, după ce mi-am mai revenit, credeam că trebuie să stai în pat.

Dădu din cap, sprijinindu-se de umărul meu. Apoi se îndreptă, îmi luă fața în mîini și mă privi.

— Ai venit, murmură. Ce bine că ai venit !

Mă sărută încet, grav și tandru, ca pe ceva fragil. Cînd i-am simțit buzele am început să tremur. Totul se desfășurase atît de repede, încît nu mă dumiream încă ce se petrece cu mine. Pătrundeam în noua realitate, mai eram plin de duduitul motorului și de peripețiile drumului. Mă simțeam ca cineva care vine din noapte și frig într-o încăpere caldă — percepe schimbarea de temperatură, dar lui încă nu-i este cald.

— Am mers foarte repede, am căutat să-i explic.

Nu-mi răspunse. Mă privea încă, fără să spună un cuvînt. Fața ei gravă avea o expresie turburătoare. ochii, apropiați de ai mei, mă priveau ca și cum ar fi vrut să regăsească ceva foarte important. Mă simțeam stingher. Mi-am pus mîinile pe umerii ei și am coborît privirea.

— Rămîi acum aici ? m-a întrebat.

Am făcut semn că da.

— Spune-mi imediat. Spune-mi dacă pleci iar, vreau să aflu acum.

Doream să-i răspund că nu știu încă și că probabil va trebui să plec peste cîteva zile, deoarece nu aveam destui bani ca să pot rămîne. Dar n-am reușit. Nu puteam cîtă vreme se uita la mine în felul acesta.

— Da. rămîn aici pînă cînd o să ne întoarcem împreună.

Fața ei nu tresări. Dar se însenină deodată, ca sub forța magică a unei lumini lăuntrice.

— Ah, murmură dînsa, nici n-aș fi putut să suport altfel.

Am încercat să citesc peste umărul ei graficul de temperatură de la căpătîi. Dar a observat, a smuls repede hîrtia din ramă, a mototolit-o și a aruncat-o sub pat.

— Acum nu mai e valabilă !

Mi-am întipărit în minte unde este cocoloșul de hîrtie și-am hotărît să-l iau mai tîrziu. cînd nu mă va observa.

— Ai fost bolnavă ?

— Puțin. Dar acum mi-a trecut.

— Ce-a spus medicul ?

Rîse.

— Nu mă-ntreba acum de medic. Nu mă întreba de nimic. Ești aici, și asta mi-e de-ajuns !

O găseam schimbată. Nu știam dacă se datorește faptului că n-o mai văzusem de mult timp, dar mi se părea altfel decît înainte. Mișcările-i erau mai suple, pielea mai caldă, felul în care se apropia de mine altul. Era acum mai mult decît o fată tînără și frumoasă care trebuia protejată, cîștigase un ce anume, iar dacă în trecut adeseori nu știam dacă mă iubește, acum o simțeam... nu mai ascundea nimic, era mai însuflețită și mai tandră decît oricînd, mai însuflețită, mai tandră și mai frumoasă, mă făcea mai fericit, dar, în mod ciudat, mă neliniștea mai mult.

— Pat, trebuie să cobor repede. Köster e jos. Trebuie să găsim un adăpost pentru la noapte.

— Köster ? Și unde-i Lenz ?

— Lenz, am repetat, Lenz a rămas acasă.

N-a observat nimic.

— Ai voie să cobori ceva mai tîrziu ? am întrebat. Sau să urcăm noi ?

— Am voie orice. Acum, totul mi-e permis. Coborîm și bem ceva. Adică mă uit la voi cum beți.

— Bine. Te așteptăm în hol.

Deschise dulapul să-și scoată o rochie. Am profitat de ocazie ca să strecor în buzunar foaia cu graficul de temperatură.

— Pe curînd, Pat.

— Robby !

Veni după mine și-mi încolăci gîtul cu brațele.

— De fapt, voiam să-ți spun atît de multe...

— Și eu ție, Pat. Doar acum avem timp. O să ne povestim toată ziua. Mîine. Nu merge așa, din prima clipă.

Dădu din cap.

— Da, să ne povestim totul. Atunci, tot timpul în care am stat singuri nu va mai fi un timp al despărțirii. O să știm totul unul despre celălalt și o să ni se pară că am fost întotdeana împreună.

— Așa am și simțit, i-am spus.

Zîmbi.

— Eu nu. Eu nu am atîta forță. Pentru mine a fost mai greu. Nu pot să găsesc un refugiu în gînduri cînd sînt singură. Simt doar singurătatea, nimic altceva. E mai ușor să fii singur cînd nu iubești.

Surîdea mereu. Era un zîmbet transparent, pe care-l menținea, dar puteai să vezi prin el.

— Pat, am exclamat, bunul și curajosul meu camarad !

— Nu te-am mai auzit de mult zicîndu-mi așa, spuse dînsa, și ochii i se umplură de lacrimi.

Am coborît ca să-l găsesc pe Köster. Dăduse de acum valizele jos din mașină. Obținuse două camere învecinate în clădirea anexă.

— Ia uită-te aici, i-am spus arătîndu-i graficul de temperatură. Urcă și coboară.

Zăpada de pe scări scîrțîia sub pașii noștri.

— Întreabă-l mîine pe medic, spuse Köster. Nu poți să-ți dai seama numai după temperatură.

— Îmi dau seama destul și așa, i-am răspuns mototolind foaia de hîrtie și băgînd-o la loc în buzunar.

Ne-am spălat. Apoi, Köster veni la mine în cameră Arăta ca și cum tocmai s-ar fi sculat din somn.

— Robby, trebuie să te-mbraci.

— Da.

Mi-am revenit din meditație și-am despachetat. Ne-am dus iar la sanatoriu. Karl mai era încă afară. Köster pusese o pătură pe radiator.

— Cînd ne întoarcem, Otto ? am întrebat.

Se opri din mers.

— Cred că am să plec mîine seară sau poimîine dimineață. Dar tu rămîi aici...

— Cum aș putea să rămîn ? l-am întrerupt disperat. În cel mai bun caz, banii-mi ajung zece zile. Și sanatoriul nu-i plătit decît pînă în cincisprezece. Trebuie să mă-ntorc ca să cîștig bani. Aici, probabil că n-au nevoie de un pianist atît de slab.

Köster se aplecă să ridice pătura de pe botul mașinii.

— Îți fac eu rost de bani, spuse el îndreptîndu-și spinarea. Poți să rămîi liniștit aici.

— Otto, știu bine ce ți-a rămas de la licitație. Nici măcar trei sute de mărci.

— Nu la asta mă refer. Am să primesc ceva bani. Nu-ți mai bate capul. În opt zile îi ai aici.

— Aștepți o moștenire ? am întrebat cu o ironie tristă.

— Așa ceva. Las' pe mine. Doar nu poți pleca acum.

— Nu, am recunoscut. N-aș ști cum să-i explic.

Köster întinse iar pătura pe botul lui Karl. Mîngîie ușor capota. Apoi am intrat în hol și ne-am așezat lîngă șemineu.

— De fapt, cît e ceasul ? am întrebat.

Köster se uită la ceas.

— Şase jumătate.

— Ciudat, credeam că e mult mai tîrziu.

Pat coborî scările. Purta scurta ei de blană. Traversă repede holul ca să-i ureze bun venit lui Köster. Abia acum am observat cît de tare o prinsese soarele. Pielea, de un bronz roşiatic, o făcea să semene cu o tînără indiană, doar ceva mai deschisă la culoare. Dar faţa i se subţiase şi ochii-i străluceau prea tare.

— Ai febră ? am întrebat-o.

— Puţină, răspunse repede şi evaziv. Seara, toată lumea de aici are febră. Asta-i numai pentru că aţi venit voi. Sînteţi obosiţi ?

— De ce-am fi ?

— Atunci, mergem la bar ; bine ? E prima dată cînd primesc o vizită aici sus.

— Aveţi deci şi un bar ?

— Da, unul mic. Sau cel puţin un colţ care arată aşa. Asta face parte din terapeutică. Să eviţi tot ce-ar putea aminti de spital. Au ei grijă să te oprească de la ce n-ai voie.

Barul era plin. Pat salută cîţiva cunoscuţi. Îmi atrase atenţia un italian. Ne-am aşezat la o masă care tocmai se elibera.

— Ce-ai vrea să bei ? am întrebat-o.

— Un cocteil cu rom. Aşa cum am băut întotdeauna la bar. Cunoşti reţeta ?

— E simplu de tot, i-am spus fetei care ne servea. Jumătate vin de porto, jumătate rom Jamaica.

— De două ori, strigă Pat. Şi un „special".

Fata aduse două Porto-Ronco şi o băutură roşu-deschis.

— Asta-i pentru mine, explică Pat.

Ne întinse paharele cu rom.

— Noroc !

Aşeză paharul pe masă fără să fi băut, privi în jur apoi, repede, luă paharul meu şi-l goli.

— Ah, exclamă, cît e de bun !

— Dar tu ce-ai comandat ? am întrebat gustînd din lichidul acela dubios. Avea gust de zmeură şi lămîie. Nu conţinea nici o picătură de alcool. Nu-i rău, am observat. Pat mă privi. Taie setea ! am adăugat.

Izbucni în rîs.

— Mai comandă un Porto-Ronco. Dar pentru tine. Mie nu mi se dă.

Am făcut semn fetei.

— Un Porto-Ronco şi un „special", i-am spus.

Vedeam că la mesele din jur se consuma destul de mult „special".

— Azi îmi dai voie, Robby, nu-i aşa ? întrebă Pat. Numai azi ! Ca pe vremuri. Da, Köster ?

— E destul de bun „specialul", am spus golind al doilea pahar.

— Îl urăsc ! Bietul de tine, Robby, ce trebuie să bei azi !

— Dacă comandăm destul de repede, mă aleg şi eu cu ceva, am spus.

Pat rîse.

— Mai tîrziu, la masă, am voie să beau şi eu puţin. Vin roşu.

Am mai comandat cîteva Porto-Ronco, apoi am trecut în sala de mese. Pat arăta minunat. Faţa ei radia. Ne-am aşezat lîngă fereastră, la una dintre mesele mici acoperite cu feţe de masă albe. Era cald, şi jos în vale se vedea satul cu străzile sale acoperite de zăpada strălucitoare.

— Dar unde-i Helga Guttmann ? am întrebat.

— A plecat, răspunse Pat după un moment de tăcere.

— A plecat ? Atît de devreme ?

— Da, răspunse Pat, şi am înţeles ce voia să spună.

Fata ne aduse un vin rubiniu. Köster umplu paharele. Acum erau toate mesele ocupate. Pretutindeni, oamenii discutau. Am simţit mîna lui Pat acoperind-o pe a mea.

— Scumpul meu, spuse ea foarte încet şi foarte tandru. N-aş mai fi putut rezista !

XXVI

AM IEŞIT DIN CAMERA MEDICUlui-şef. Köster mă aştepta în hol. Văzîndu-mă, s-a ridicat. Am ieşit afară şi ne-am aşezat pe o bancă în faţa sanatoriului.

— E grav, Otto. Mai grav decît am crezut.

Un grup de schiori trecu zgomotos pe lîngă noi. Printre ei — cîteva femei ale căror fețe viguroase arse de soare erau unse cu ulei. Rîzînd, își arătau dantura sănătoasă, strălucitoare. Strigau în gura mare că au o foame de lup. Am așteptat pînă ce grupul a trecut.

— Toți ăștia sînt bine mersi ! am exclamat. Trăiesc și sînt sănătoși tun. Să vomiți, nu alta !

— Ai vorbit chiar cu medicul-șef ? întrebă Köster.

— Da. Mi-a explicat totul cu o mulțime de ocolișuri și reticențe. În concluzie, situația s-a înrăutățit. Totodată, susține însă că s-a ameliorat.

— Nu înțeleg.

— Spune că dacă ar fi rămas în oraș n-ar mai fi existat de mult nici o speranță. Aici, boala a evoluat mai încet. Asta numește el situație ameliorată.

Cu tocurile pantofilor, Köster zgîria linii în zăpada bătătorită. Apoi a ridicat capul.

— Deci mai sînt speranțe ?

— Medicul are întotdeauna speranțe, asta face parte din meseria lui. Dar ale mele sînt al naibii de puține. L-am întrebat dacă i-a făcut pneumotorax. Mi-a răspuns că nu se mai poate, că i s-ar fi făcut unul cu cîțiva ani în urmă. Acum, ambii plămîni sînt atinși. E îngrozitor, Otto.

O bătrînă cu șoșoni scîlciați se opri în fața băncii pe care stăteam. Obrazul ei era albăstrui și supt, iar ochii stinși, de culoarea gresiei, te făceau să crezi că femeia este oarbă. Își trecuse în jurul gîtului un guler demodat, un boa. Ridică încet un lornion și ne privi prin el. Apoi se îndepărtă tîrșîindu-și picioarele.

— Ce stafie respingătoare !

— Ce altceva a mai spus ? întrebă Köster.

— Mi-a explicat din ce i se trage, probabil, boala. A avut mulți pacienți de vîrsta ei. Crede că e o urmare a războiului. Subnutriție în anii de creștere. Dar ce-mi pasă mie de toate astea ? Eu vreau să se facă bine.

L-am privit pe Köster.

— Desigur, mi-a spus că i-a fost dat să vadă adesea adevărate minuni. Că îndeosebi la această boală se-ntîmplă ca evoluția să se oprească, cicatrizarea să se producă, și pacientul să se vindece, chiar și în cazuri disperate. Așa mi-a vorbit și Jaffé, dar eu nu cred în minuni.

Köster nu răspunse. Am stat tăcuți unul lîngă celălalt. Ce puteam să ne mai spunem ? Trecuserăm amîndoi prin prea multe ca să ne amăgim cu speranțe deșarte.

— Ea nu trebuie să observe nimic, Robby, spuse Köster într-un tîrziu.

— Bineînțeles.

Am rămas pe bancă pînă la sosirea lui Pat. Nu mă gîndeam la nimic, nici măcar nu eram disperat ; eram apatic, posomorît, fără viață.

— Uite-o că vine, șopti Köster.

— Așa-i, am spus și m-am ridicat.

— Hallo !

Pat se apropia făcînd semne cu mîna. Se-mpletici puțin și o pufni rîsul.

— Sînt ușor amețită, din cauza soarelui. Întotdeauna după ce stau la soare mă clatin ca un bătrîn lup-de-mare.

Era suficient s-o privesc ca realitatea să dobîndească o altă înfățișare. Nu mai credeam în spusele medicului, ci într-o minune. Era aici, trăia, stătea în fața noastră și rîdea... tot restul nu mai avea importanță.

— Ce-i cu mutrele astea ? întrebă ea.

— Mutre de orășeni ; nu prea se potrivesc aici, replică Köster. Încă nu ne-am obișnuit cu soarele.

Pat continua să rîdă.

— Azi mă simt bine. N-am temperatură. Am voie să ies. Nu vreți să mergem în sat să luăm un aperitiv ?

— Sigur că da.

— Atunci, haideți !

— Nu vrei să luăm o sanie ? întrebă Köster.

— Pot să merg pe jos pînă acolo, spuse Pat.

— Știu, replică Köster. Dar eu n-am mai mers niciodată cu așa ceva. Aș vrea să văd cum e.

Am făcut semn unui birjar și am coborît pe serpentine pînă în sat. Ne-am oprit în fața unei cafenele cu o mică terasă însorită și am coborît. Erau mulți clienți, și printre ei am recunoscut cîțiva pacienți de la sanatoriu. Italianul de la bar se afla și el acolo. Îl chema Antonio. Veni la masa noastră ca s-o salute pe Pat. Ne povesti cum cîțiva glumeți au transportat noaptea trecută, în timp ce dormea, un pacient cu pat cu tot în camera unei profesoare foarte bătrîne.

— De ce au făcut-o ? l-am întrebat.

— S-a vindecat și pleacă peste cîteva zile, explică Antonio. Prilejul ăsta predispune întotdeauna la farse.

— Dragul meu, cei care rămîn fac haz de necaz, mi se adresă Pat.

— Aici, sus, dai în mintea copiilor, adăugă Antonio.

„Vindecat ! m-am gîndit. Unul s-a vindecat și pleacă !“

— Ce vrei să bei, Pat ?

— Un Martini. Un Martini sec.

Un aparat de radio începu să cînte. Valsuri vieneze. Pluteau prin aerul cald și însorit ca niște flamuri ușoare luminoase. Chelnerul aduse băuturile. Erau reci, și în transparența lichidului pătruns de lumină vedeai bulele de aer ridicîndu-se.

— E plăcut aici, ce zici ? întrebă Pat.

— Minunat ! am răspuns.

— Dar uneori insuportabil ! adăugă dînsa.

La dorința lui Pat, am luat masa în sat. În ultimul timp fusese obligată să stea numai în sanatoriu ; era prima ei ieșire și ne-a asigurat că s-ar simți de două ori mai bine dacă ar putea să mănînce o dată în sat. Antonio luă masa împreună cu noi. Mai apoi am urcat iar cu sania, și Pat s-a retras în camera ei, pentru că trebuia să stea culcată două ore. Împreună cu Köster, l-am scos pe Karl din garaj și i-am făcut o revizie. A trebuit să înlocuim două lame de arc rupte. Mecanicul garajului ne-a dat sculele și ne-am apucat de treabă. Apoi am completat uleiul și am uns șasiul. Cînd am terminat, am scos mașina din garaj. Era plină de noroi și arăta deplorabil.

— Nu vrei s-o spălăm ? am întrebat.

— Nu, nu cît timp e pe drum, spuse Köster. Se supără !

Pat își făcu apariția. Arăta odihnită și încă păstra căldura somnului. Cîinele se zbenguia în jurul ei.

— Billy ! l-am strigat.

S-a oprit din joacă, dar n-a devenit prea prietenos. Nu mă recunoscuse, și cînd Pat i-a atras atenția asupra mea s-a zăpăcit cu totul.

— Așa se-ntîmplă. Slavă Domnului că oamenii au o memorie mai bună. Dar pe unde era aseară ?

Pat începu din nou să rîdă.

— A stat tot timpul sub pat. E gelos cînd vine cineva în vizită și se retrage supărat.

— Arăţi minunat, Pat, i-am spus.

Mă privi fericită. Apoi se apropie de Karl.

— Aş vrea să stau iar în maşină şi să merg cu voi o bucată de drum.

— Cu plăcere. Ce zici, Otto ?

— Se-nţelege. Ai pe dumneata un palton gros, şi în maşină găseşti destule fulare şi pături.

Pat se aşeză în spatele parbrizului lîngă Köster. Karl începu să duduie. Gazele de eşapament abureau albăstrii în aerul rece. Motorul încă nu se încălzise. Încet, lanţurile începură să macine zăpada. Karl se tîrî pufăind, pocnind şi huruind spre sat, strecurîndu-se pe artera principală ca un lup înconjurat de galopul cailor şi sunetul de clopoţei al săniilor.

Am ieşit din sat. Era aproape de asfinţit, şi cîmpurile de zăpadă străluceau roşiatic în lumina soarelui crepuscular. Cîteva căpiţe de fîn de pe coastă fuseseră aproape acoperite de pătura albă a zăpezii. Ca nişte virgule subţiri, ultimii schiori se avîntau la vale. Treceau prin faţa astrului învăpăiat — minge incandescentă suspendată în spatele povîrnişului.

— Pe aici aţi trecut ieri ? întrebă Pat.

Maşina ajunse la primul podiş. Köster se opri. De aici, priveliştea era copleşitoare. Cu o zi înainte, cînd gonisem nebuneşte prin seara ca de sticlă albastră, nu fusesem atenţi decît la drum.

În succesiunea lor neîntreruptă, povîrnişurile deschideau în faţa noastră panorama unei văi sinuoase. Coamele munţilor din depărtare se profilau distinct pe cerul verzui. Nuanţe aurii tiveau marginile. Pete de aceeaşi culoare acopereau ca un polen cîmpurile de zăpadă de la poalele crestelor. Povîrnişurile se învăluiau tot mai mult într-un roşu somptuos, iar umbrele se înalbăstreau din clipă în clipă. Soarele tocmai se furişase între două creste scînteietoare, şi valea largă, cu vîrfurile şi povîrnişurile sale, părea gata să prezinte o defilare mută, grandioasă şi plină de lumină în faţa unui domnitor pe cale să se stingă. Panglica vişinie a străzii se înfăşura în jurul stîncilor, dispărea, reapărea, întunecată la viraje, trecînd pe lîngă sate şi îndreptîndu-se către trecătoarea de la orizont.

— N-am fost niciodată atît de departe de sat, spuse Pat. Asta-i drumul spre casă ?

— Da.

Tăcu și privi în jos. Apoi coborî din mașină și puse mîna streașină la ochi. Privea atît de intens spre nord, de parcă ar fi vrut să deslușească turnurile orașului.

— E departe pînă acolo ? întrebă.

— Aproape o mie de kilometri. În luna mai coborîm în direcția aceea. O să vină Otto să ne ia.

— În mai, repetă. Doamne-Dumnezeule, în mai...

Soarele dispăru treptat. Valea prinse viață ; umbrele care pînă acum stătuseră ghemuite prin cutele munților începură să se tîrască tăcut afară și să urce mai sus, asemeni unor uriași păianjeni albaștri. Se lăsă răcoare.

— Pat, trebuie să ne-ntoarcem.

Ridică privirea, și fața ei păru deodată descompusă de durere. Am înțeles brusc că știe ; știe că nu va mai traversa niciodată lanțul inexorabil al munților de la orizont, știe și vrea să ascundă că știe, așa cum și noi încercam s-o ascundem în fața ei ; pentru o clipă însă, își pierduse cumpătul, și disperarea întregii lumi se revărsase din ochii ei.

— Să mai coborîm puțin, propuse dînsa. Numai o bucată mică.

— Vino, i-am răspuns după ce am privit spre Köster.

S-a urcat lîngă mine în spate, am cuprins-o, cu brațul și ne-am acoperit cu pătura. Mașina începu să coboare încet, spre vale, în direcția umbrelor.

— Robby, iubitule, șopti Pat lîngă umărul meu, acum parcă am merge acasă, înapoi, la viața noastră...

— Da, i-am răspuns trăgîndu-i pătura pînă la bărbie.

Se-ntuneca repede, pe măsură ce coboram. Pat era învelită toată cu pături. Își băgase mîna sub cămașa mea, îi simțeam degetele pe piele, apoi respirația, buzele și la urmă lacrimile.

Prudent, ca să nu observe că ne întoarcem, Köster făcu un viraj larg în jurul pieței principale a următorului sat și *porni încet înapoi.*

Soarele apusese cînd am ajuns iar pe podiș. La est, printre norii mișcători se ivi — palidă și străvezie — luna. Lanțurile striveau pămîntul cu un zgomot monoton. Se lăsase o liniște profundă, stăteam nemișcat, simțind lacrimile lui Pat ca și cum din inima mea rănită ar fi picurat sînge.

O oră mai tîrziu mă aflam în holul sanatoriului. Pat era în camera ei, şi Köster plecase la staţia meteorologică, să întrebe dacă va ninge. Afară se lăsase ceaţă, luna era înconjurată de o aureolă, şi seara se aşternea în faţa ferestrelor moale şi cenuşie ca o catifea. După un timp veni Antonio şi se aşeză lîngă mine. Cîteva mese mai încolo stătea un individ rotund ca o ghiulea, cu un costum de homspun şi pantaloni bufanţi prea scurţi. O mutră de sugar cu buze răsfrînte şi ochi reci, chelie rotundă şi roşie, strălucitoare ca o bilă de biliard. Lîngă el — o femeie firavă, cu cearcăne mari şi o expresie mîhnită, imploratoare. Ghiuleaua era vioaie, îşi mişca necontenit capul, iar mîinile groase şi roşii descriau volute.

— Aici la voi e minunat, absolut minunat ! Priveliştea, aerul şi mîncarea. O duci într-adevăr minunat...

— Bernhard, şopti femeia.

— Pe onoarea mea că mi-ar plăcea să fiu şi eu o dată îngrijit şi cocoloşit ca tine. Rîse insinuant. Ei, mă bucur din tot sufletul pentru tine...

— Ah, Bernhard, spuse femeia, descurajată.

— Haide-haide, ţipă veselă ghiuleaua, mai bine nici că se poate ! Aici eşti ca-n sînul lui Avraam. Ce crezi că se petrece acolo jos ? Mîine trebuie să mă-ntorc la luptă. Fii mulţumită că nu ştii ce-i aia. Aşa ! Mă bucur că am văzut ce bine-ţi merge aici.

— Bernhard, nu-mi merge bine deloc, spuse femeia.

— Ei, copilaş, izbucni Bernhard zgomotos, nu te mai plînge. Ce să mai spună unul ca mine ? ! Mereu la întreprindere, falimente peste tot, impozitele... ei, o plăcere, ce mai ?...

Femeia tăcu.

— Subţire băiat ! m-am adresat lui Antonio.

— Şi încă ce subţire ! A venit de alaltăieri şi reteză scurt orice tentativă a soţiei cu fraza lui predilectă : „Cît de minunat îţi merge !“ Nu vrea să ştie de nimic, mă înţelegeţi, nici de teama, nici de boala, nici de singurătatea ei. Probabil că trăieşte de mult cu altă ghiulea, la Berlin, şi de două ori pe an îşi face aici vizita obligatorie, frecîndu-şi mîinile, jovial, cu gîndul numai la confortul lui. Numai să nu audă de nimic ! Asta o să întîlniţi destul de frecvent prin partea locului.

— De cît timp e femeia aici ?

— Aproximativ de doi ani.

Un grup de tineri trecu chicotind prin sală. Antonio izbucni în rîs.

— Aştia vin de la poştă. I-au expediat lui Roth o telegramă.

— Cine-i Roth ?

— Acela care pleacă peste cîteva zile. I-au telegrafiat că din cauza unei epidemii de gripă nu are voie să se-ntoarcă acasă şi că mai trebuie să rămînă aici. Astea sînt obişnuitele glume. Pentru că ei trebuie să rămînă, înţelegeţi ?

Am privit prin fereastră catifeaua cenuşie a munţilor în ceaţă. „Toate astea nu-s adevărate, îmi spuneam, realitatea e cu totul alta, lucrurile nu se pot desfăşura în felul ăsta. Aici e doar o scenă pe care se mimează puţin moartea. Dar moartea e un lucru teribil de grav." Aş fi vrut să mă duc după tinerii aceia să-i bat pe umăr şi să le spun: „Nu-i aşa că asta nu-i decît o moarte de salon, iar voi sînteţi doar nişte veseli actori amatori ? După spectacol, toţi se vor ridica să răspundă la aplauze ! Doar nu se poate muri aşa, din puţină temperatură şi o uşoară răguşeală. Pentru asta trebuie gloanţe şi răni, aşa ştiu eu..."

— Şi dumneata eşti bolnav ? l-am întrebat pe Antonio.

— Bineînţeles, spuse zîmbind.

— Într-adevăr o cafea excelentă, strigă ghiuleaua de alături, la noi nu găseşti aşa ceva ! Raiul pe pămînt !

Köster reveni de la staţia meteorologică.

— Robby, trebuie să plec. Barometrul scade şi probabil că la noapte o să ningă. Mîine n-aş mai reuşi să trec. Astă-seară e încă posibil.

— Bine. Mai putem lua masa împreună ?

— Da. Îmi fac repede bagajele.

— Vin cu tine.

I-am ajutat lui Köster să-şi facă valiza şi ne-am dus la garaj. Apoi ne-am întors s-o luăm pe Pat.

— Dacă ai nevoie de ceva, dă-mi un telefon, Robby.

Am încuviinţat.

— Banii o să-i primeşti peste cîteva zile. Îţi vor ajunge cîtva timp. Fă tot ce-i necesar.

— Da, Otto.

Am ezitat.

— Mai aveam acasă cîteva fiole de morfină. Poţi să mi le trimiţi ?

Se uită la mine.

— La ce-ţi trebuie ?

— Nu ştiu cum or să evolueze lucrurile. Poate că n-o să fie nevoie. Tot mai am o speranţă. Cînd sînt cu ea. Nu cînd rămîn singur. Dar n-aş vrea să sufere, Otto. Să zacă neajutorată în ghearele durerii. Poate că atunci or să-i dea chiar ei. Dar m-aş simţi mai liniştit ştiind că pot s-o ajut.

— Nu cumva te-ai gîndit şi la altceva, Robby ?

— Numai la asta, Otto. Fii pe pace. Altfel, nu ţi-aş fi spus.

Dădu din cap.

— Nu mai sîntem decît doi, spuse încet.

— Aşa e !

— Bine, Robby.

Am intrat în hol şi am urcat s-o chem pe Pat. Am luat masa în fugă, pentru că cerul se acoperea din ce în ce mai mult. Köster îl scoase pe Karl din garaj şi-l parcă în faţa intrării.

— Cu bine, Robby !

— Cu bine, Otto !

— La revedere, Pat. Îi întinse mîna privind-o în ochi. La primăvară vin să vă iau.

— La revedere, Köster. Îi ţinea încă mîna în mîinile ei. Mă bucur mult că te-am mai văzut. Transmite-i salutări lui Gottfried Lenz din partea mea.

— Da, spuse Köster.

Tot îl mai ţinea de mînă. Buzele-i tremurau. Şi deodată făcu un pas spre el şi-l sărută.

— Adio, murmură cu vocea gîtuită.

Brusc, faţa lui Köster se învăpăie. Voia să mai spună ceva, dar se întoarse, urcă în maşină şi porni ca un bolid pe serpentine, fără să se mai uite înapoi. Îl urmăream cu privirile. Maşina străbătu cu maximă viteză strada principală şi apoi urcă pantele ca un licurici singuratec, farurile jucîndu-şi galbenul palid pe zăpada cenuşie. Pe platou se opri, şi Köster ne făcu semn de bun rămas. În bătaia fascicolelor de lumină, silueta lui se detaşa întunecată. Apoi dispăru, şi multă vreme am mai auzit, din ce în ce mai slab, zumzetul motorului.

Cu capul uşor înclinat, Pat ascultă cît timp se mai putu percepe ceva. Apoi se-ntoarse spre mine.

— Acum, ultimul vapor a plecat, Robby.

— Penultimul. Ultimul sînt eu. Ştii ce am de gînd să fac ? Să găsesc alt loc de ancorare. Camera din clădirea anexă nu-mi mai place. Nu văd de ce n-am putea sta împreună. Voi încerca să obţin o cameră alăturată de a ta.

Surîse.

— Imposibil ! N-ai să reuşeşti ! Cum vrei să faci ?

— O să-ţi pară bine dacă reuşesc ?

— Ce întrebare ! Ar fi minunat, dragul meu. Aproape ca la mătuşa Zalewski !

— Bine ; atunci, lasă-mă să încerc ! Îmi trebuie o jumătate de oră.

— De acord. Am să fac între timp o partidă de şah cu Antonio. Aici am învăţat să joc.

M-am dus la biroul administraţiei, am explicat că intenţionez să-mi prelungesc şederea şi aş dori o cameră la acelaşi etaj cu Pat. O femeie cu un bust lipsit de însemnele feminităţii mă privi indignată şi mă refuză, pe baza regulamentului instituţiei.

— Cine a făcut regulamentul ? am întrebat-o.

— Direcţiunea, replică doamna, netezindu-şi cutele fustei. Destul de reticentă, mă informă, pînă la urmă, că medicul-şef poate hotărî în cazuri excepţionale. Dar nu mai e aici, adăugă. Şi seara nu poate fi deranjat acasă decît în interes de serviciu.

— Bine, am spus ; atunci, am să-l deranjez în interes de serviciu. În problema regulamentului instituţiei.

Medicul-şef locuia într-o căsuţă lîngă sanatoriu. Mă primi imediat şi-mi dădu fără dificultăţi aprobarea.

— După cum am debutat, nu speram că o să meargă atît de uşor, am remarcat.

Începu să rîdă.

— Aha, ai dat peste bătrîna Rexroth ? Ei bine, am să-i telefonez îndată.

M-am întors la administraţie. Bătrîna Rexroth se retrase cu un aer demn cînd văzu faţa mea provocătoare. Am aranjat totul cu secretara, şi l-am trimis pe omul de serviciu să-mi mute bagajele şi să-mi facă rost de cîteva sticle de băutură. Apoi m-am dus în hol s-o caut pe Pat.

— Ai reușit ? mă întrebă.

— Încă nu, dar în cîteva zile.

— Păcat !

Răsturnă figurile de pe tablă și se ridică.

— Ce-am putea face ? Să mergem la bar ?

— De multe ori, seara jucăm cărți, interveni Antonio. Suflă vînt cald de primăvară. Asta se resimte aici. Pe asemenea vreme, jocul de cărți e lucrul cel mai potrivit.

— Pat ? Să joace cărți ? am întrebat surprins. Ce jocuri de cărți știi tu ? Popa-prostu și pasiențe ?

— Pocher, scumpule, declară Pat.

Am izbucnit în rîs.

— Știe să joace, întări Antonio. Numai că e prea îndrăzneață. Trage la cacealmale !

— Și eu la fel, am răspuns. Hai să vedem ce iese.

Ne-am așezat într-un colț și am început să jucăm. Pat nu juca rău deloc. Într-adevăr, trăgea atîtea cacealmale, că rămîneai cu gura căscată. După o oră, arătînd spre fereastră, Antonio ne făcu atenți asupra peisajului de afară. Ningea. Încet, ezitînd parcă, fulgi mari cădeau aproape vertical.

— Nu-i pic de vînt, observă Antonio. O să se depună multă zăpadă.

— Unde-o fi Köster acum ? întrebă Pat.

— E deja dincolo de trecătoarea cea mai înaltă, i-am răspuns.

Pentru o clipă, am avut în fața ochilor imaginea lui Karl purtîndu-l pe Köster prin noaptea albă și deodată totul mi se păru că plutește în irealitate... eu aici, Köster pe drum, Pat alături de mine. Își sprijinea de masă mîna cu care ținea cărțile și îmi zîmbea fericită.

— E rîndul tău, Robby !

Ghiuleaua trecu prin sală, se opri în spatele mesei noastre și începu să urmărească jocul surîzîndu-ne cu bunăvoință. Probabil că soția lui dormea, și el dorea să se distreze. Am pus cărțile pe masă și l-am privit mînios pînă ce și-a luat tălpășița.

— Nu ești prea prietenos, observă Pat amuzată.

— Nu sînt. Nici nu vreau să fiu.

Ne-am dus la bar și am mai băut cîteva pahare cu „special". Apoi Pat a trebuit să se ducă la culcare. Mi-am

luat rămas bun de la ea în hol. Urcă lin scara, se-ntoarse şi se opri înainte de a coti pe coridor. Am aşteptat puţin, apoi m-am dus la biroul administraţiei să-mi iau cheia camerei mele. Secretara cea micuţă îmi zîmbi.

— Aveţi numărul şaptezeci şi opt.

Era camera de lîngă Pat.

— E cumva din dispoziţia domnişoarei Rexroth ? am întrebat.

— Nu, domnişoara Roxroth e la casa misionarilor.

— Casele de misionari sînt uneori o adevărată binefacere ! am exclamat, şi am urcat repede.

Lucrurile mele erau deja despachetate. O jumătate de oră mai tîrziu am bătut la uşa dintre cele două camere.

— Cine-i acolo ? strigă Pat.

— Poliţia de moravuri, am răspuns.

Cheia scîrţîi în broască, şi uşa se deschise larg.

— Tu eşti, Robby ? bîigui Pat uluită.

— Eu. Învingătorul domnişoarei Rexroth ! Posesor de coniac şi de Porto-Ronco. Am scos sticlele din buzunarele halatului de baie. Şi acum, spune imediat cîţi bărbaţi au mai intrat în camera asta.

— Nimeni, în afara clubului de fotbal şi a orchestrei filarmonice în formaţie mărită, declară surîzătoare Pat. Oh, scumpule, s-au întors vremurile bune !

A adormit pe umărul meu. Am mai stat multă vreme treaz. Într-un colţ al camerei ardea o lampă mică. Fulgii de nea loveau delicat în fereastră, şi timpul părea să fi încremenit în crepusculul arămiu. Era foarte cald în cameră. Din cînd în cînd se auzeau pocnituri pe conductele de încălzire. Pat se mişcă în somn şi, cu un zgomot uşor, păturile care-o acopereau alunecară jos. „Ce piele catifelată, bronzată ! mi-am spus. Minune suplă a genunchilor ; Gingaş mister al sînilor !“ Îi simţeam părul atingîndu-mi umărul, şi pe buze bătăile inimii. „Poate ţi-a fost hărăzit să mori, îmi spuneam. Tu nu poţi muri. Tu eşti însăşi fericirea.“

Încet, cu grijă, am ridicat păturile. Pat murmură ceva, apoi tăcu, şi uşor, în somn, mă cuprinse pe după gît cu braţele.

XXVII

ÎN ZILELE CARE AU URMAT, NINsoarea n-a mai contenit. Pat făcu febră. I se recomandă să stea în pat. Mulţi pacienţi erau în acciaşi situaţie.

— Din cauza vremii, explică Antonio. E prea cald, prea înnăbuşitor. O vreme care predispune la febră.

— Dragul meu, ieşi puţin din casă, propuse Pat. Ştii să schiezi ?

— Nu. De unde să ştiu ? N-am mai fost niciodată la munte.

— Antonio o să te înveţe. Îi face plăcere. Te simpatizează.

— Prefer să rămîn cu tine.

Se ridică în capul oaselor. Cămaşa de noapte îi alunecă de pe umeri. De slăbiciune, deveniseră teribil de înguşti. Şi gîtul i se subţiase al naibii de mult.

— Robby, fă-o de dragul meu. Nu vreau să rămîi toată ziua la căpătîiul meu. Ai făcut-o şi ieri, şi alaltăieri, e arhisuficient.

— Îmi place să stau aici. N-am chef să mă zbengui în zăpadă.

A respirat adînc şi am auzit hîrîitul uşor al respiraţiei ei.

— Am mai multă experienţă decît tine în treburi de felul ăsta, spuse sprijinindu-se în coate. E mai bine pentru amîndoi. Ai să-ţi dai seama după aceea. Făcu un efort să zîmbească. Îţi rămîne suficient timp — după-amiază şi seara — să te ocupi de mine. Dimineaţa, prezenţa ta mă tulbură, scumpule. Arăt foarte rău dimineaţa, cînd am temperatură. Seara e cu totul altceva. Sînt tare superficială şi proastă... nu vreau să fiu urîtă cînd mă vezi tu.

— Cum poţi să vorbeşti aşa, Pat ?... Bine ; atunci, am să ies puţin cu Antonio, i-am spus, şi m-am ridicat. Pe la prînz am să mă întorc. Sper să nu-mi rup toate oasele cu scîndurile acelea.

— Ai să înveţi foarte repede, dragul meu. Expresia de anxietate dispăru de pe faţa ei. În scurt timp, ai să schiezi minunat.

— Iar tu vrei să mă dai foarte repede şi elegant afară, am spus, şi am sărutat-o.

Mîinile-i erau umede şi fierbinţi, buzele uscate şi crăpate.

Antonio stătea la etajul al doilea. Îmi împrumută o pereche de bocanci și niște schiuri. Mi se potriveau, căci eram de aceeași înălțime. Ne-am dus la pîrtia de antrenament, care se afla la cîteva sute de metri în spatele satului. Antonio mă privi cercetător în timp ce mergeam.

— Febra îți trezește cele mai ciudate gînduri, spuse el. S-au întîmplat uneori lucruri curioase în asemenea zile.

Își prinse schiurile.

— Cel mai rău e că trebuie să aștepți fără să poți face ceva. Asta te înnebunește și te distruge.

— Și pe cei sănătoși, am adăugat. Să stai, să vezi și să nu poți face nimic.

Dădu din cap.

— Unii dintre noi lucrează, continuă el, alții citesc biblioteci întregi, dar mulți devin puerili și chiulesc de la tratament așa cum chiuleau la ora de gimnastică și se ascund, chicotind speriați, în magazine și cofetării cînd trece din întîmplare medicul. Fumează pe ascuns, beau pe ascuns, bîrfesc și fac pozne stupide... asta îi ajută să uite vidul, să ocolească adevărul. Ignoră în joacă, superficial poate, dar și eroic, moartea. De fapt, ce altceva ar putea face ?

„Într-adevăr, mi-am spus ; de fapt, și noi ceilalți ce altceva putem face ?“

— Încercăm ? mă întrebă Antonio înfigîndu-și bețele de schi în zăpadă.

— Da.

Îmi arătă cum se fixează schiurile și cum se menține echilibrul. Nu era prea greu. Am căzut destul de des, dar cu timpul m-am obișnuit și a început să meargă ceva mai bine. După o oră am contenit.

— Ajunge pentru astăzi, fu de părere Antonio. Diseară or să te doară toți mușchii.

Mi-am scos schiurile și am simțit sîngele pulsîndu-mi puternic prin vine.

— Mi-a prins bine, Antonio !

Dădu din cap.

— Putem ieși în fiecare dimineață. Îți mai primenește gîndurile.

— Ce-ar fi să bem ceva ? am propus.

— De acord. Să bem un Dubonnet la Forster.

Am băut Dubonnet-ul și ne-am întors la sanatoriu. Secretara de la administrație mă înștiință că trecuse poștașul și-mi lăsase vorbă că mă așteaptă un mandat la poștă. Îmi sosiseră bani. M-am uitat la ceas. Mai aveam timp, și ca atare am plecat. La poștă mi s-au înmînat două mii de mărci. Împreună cu o scrisoare de la Köster, prin care mă asigura că mai are bani și că nu trebuie să-mi fac griji. În caz de nevoie, să-i scriu.

Mă uitam nedumerit la bancnote. De unde făcuse rost de bani ? Și atît de repede ! Doar cunoșteam veniturile noastre. Și deodată am înțeles. Mi-a apărut în fața ochilor imaginea fabricantului de textile Bollwies. Așa cum îmi rămăsese întipărită : stînd în fața barului, în seara cînd pierduse pariul. Parcă-l vedeam cercetîndu-l pe Karl cu un aer avid și parcă-l auzeam spunînd : „Oricînd cumpăr mașina asta". Blestemată treabă ! Köster îl vînduse pe Karl ! Numai așa a putut face rost repede de atîția bani ! Karl despre care spusese că preferă să piardă o mînă decît să se despartă de el ! Karl nu-i mai aparținea. Era acum în mîinile grase ale fabricantului de costume, și Otto, care-i recunoștea de la mai mulți kilometri pulsația motorului, îl va auzi urlînd de-a lungul străzilor ca un cîine alungat.

Am băgat în buzunar scrisoarea lui Köster și pachețelul cu fiolele de morfină. Tot mai stăteam descumpănit în fața ghișeului. Aș fi vrut să-i trimit imediat banii ramburs, dar nu-mi puteam permite. Aveam nevoie de ei. Am netezit bancnotele și le-am băgat în buzunar. Apoi am ieșit din clădirea poștei. La dracu, acum va trebui să ocolesc toate mașinile. Mașina e un prieten, dar Karl fusese mult mai mult pentru noi. Un camarad. Karl, năluca șoselelor. Fusese unul de-ai noștri. Karl și Köster, Karl și Lenz, Karl și Pat. Cu furie neputincioasă, mi-am scuturat bocănind zăpada de pe pantofi. Lenz murise. Karl plecase. Dar Pat ? Cu ochi întunecați, am privit cerul, acest cer cenușiu și nesfîrșit al unui Dumnezeu dement, care inventase viața și moartea ca să se distreze.

După-amiază, vîntul își schimbă direcția, vremea se mai limpezi, deveni mai rece, iar seara Patrice se simți mai bine. În dimineața următoare a putut să se scoale din pat, și cîteva zile mai tîrziu cînd Roth, pacientul care se vin-

decase, părăsi sanatoriul, putu chiar să-l însoțească și ea la gară.

O grămadă de oameni l-au condus. Așa era obiceiul pe aici cînd pleca cineva. Roth nu părea prea încîntat. Avusese, după opinia lui, ghinion. O somitate în medicină îi spusese cu doi ani în urmă că dacă se tratează cum trebuie mai are de trăit, în cel mai bun caz, doi ani. Ca să se asigure, a mai întrebat un al doilea medic, și acesta i-a dat și mai puțin. Atunci, Roth și-a repartizat averea ca s-o cheltuiască în doi ani și a trăit din plin, fără să-i pese de boală. Pînă la urmă, a fost internat la sanatoriu în urma unor hemoptizii puternice. Și aici, în loc să moară și-a ameliorat tot mai mult sănătatea. La venire cîntărea doar patruzeci și cinci de kilograme. Acum avea șaptezeci și cinci și era într-o formă atît de bună, încît i s-a permis să părăsească sanatoriul. Dar banii lui se duseseră pe gîrlă.

— Ce o să fac acum acolo jos ? mă întrebă scărpinîndu-și părul roșu. Dumneata vii de acolo ; spune-mi, ce se mai întîmplă ?

— Totul s-a schimbat destul de mult, i-am spus uitîndu-mă la fața lui rotundă și grasă, cu sprîncene incolore.

Se însănătoșise cu toate că medicii îl considerașeră condamnat ...numai latura asta mă interesa.

— Va trebui să-mi caut un serviciu, continuă. Care-i situația acum ?

Am ridicat din umeri. Cum să-i explic că probabil nu va găsi de lucru ? După puțin timp o să-și dea singur seama.

— Ai relații, prieteni sau așa ceva ? l-am întrebat.

— Prieteni... ei, știi și dumneata... Rîse batjocoritor. Cînd nu mai ai bani, sar în lături ca puricii de pe un cîine mort.

— Atunci, o să fie greu.

— Se încruntă.

— Habar n-am cum o să mă descurc. Am doar cîteva sute de mărci. Și n-am învățat niciodată nimic, nu știu decît să cheltuiesc. Se pare că profesorul doctor care m-a consultat a avut totuși dreptate, chiar dacă în alt fel : să mă curăț peste doi ani... dar din cauza unui glonte.

M-a cuprins deodată o furie dementă împotriva acestui palavragiu imbecil. Oare nu știa prețul vieții ? Îi vedeam pe Antonio și pe Pat mergînd înaintea mea, vedeam

gîtul ei slăbit de menghinea bolii, știam cît de mult iubește viața, și în clipa aceea aș fi fost în stare să-l ucid pe Roth fără părere de rău dacă în felul ăsta aș fi salvat-o pe Pat.

Trenul porni. Roth ne făcu semn cu pălăria. Cei rămași îi strigau tot felul de lucruri și rîdeau. O tînără alergă, împiedicîndu-se, în urma trenului și țipă cu voce subțire : „La revedere ! La revedere !“ Apoi se întoarse și o podidiră lacrimile. Ceilalți făcură niște mutre jenate.

— Așa, strigă Antonio, cine plînge la gară trebuie să plătească amendă ! Asta-i o lege veche, aici la sanatoriu ! Amenda se varsă la fondul următoarei sărbătoriri.

Cu un gest măreț, întinse mîna. Ceilalți începură iar să rîdă. Și tînăra zîmbi printre lacrimi, sărmanul ei chip alungit se lumină, și din buzunarul paltonului scoase un portofel uzat. Tristețea m-a covîrșit pur și simplu. Pe fețele celor din jur nu stăruia un rîs adevărat, ci o veselie chinuită și penibilă, o grimasă.

— Vino, i-am șoptit lui Pat, și am apucat-o strîns de braț.

Am coborît tăcuți strada principală. La prima cofetărie pe care-am întîlnit-o în drum am cumpărat o cutie cu migdale.

— Migdale prăjite, i-am spus oferindu-i pachetul. Nu-i așa că-ți plac ?

— Robby ! exclamă Pat. Buzele-i tremurau.

— O clipă ! am întrerupt-o, și am intrat repede în florăria de alături. Oarecum calm, m-am întors cu un buchet de trandafiri.

— Robby ! spuse Pat.

Am arborat un zîmbet cam jalnic.

— Acum, la bătrîneţe, devin cavaler !

Nu știu ce ne apucase așa deodată ! Probabil motivul era trenul acela blestemat care plecase. Ca o umbră plumburie, ca un vînt cenușiu, smulgea tot ce încercam să menținem cu orice preț. Nu ne-a transformat oare deodată-n doi copii rătăciți care nu mai știu pe unde s-o apuce, copii care se străduiau totuși să-și păstreze cumpătul ?

— Haï să bem repede ceva, am propus.

Pat încuviinţă.

Am intrat în prima cafenea şi ne-am aşezat la o masă liberă de lîngă fereastră.

— Ce vrei să bei, Pat ?

— Rom, spuse ea uitîndu-se în ochii mei.

— Rom, am repetat, şi i-am prins mîna sub masă.

Mi-o strînse puternic.

Sosi romul. Era Baccardi cu lămîie.

— Noroc, dragul meu prieten ! îmi ură Pat ridicînd paharul.

— Noroc, bunul meu camarad ! i-am răspuns.

Am mai rămas aşa cîtva timp.

— Ce ciudată e uneori viaţa ! Nu-i aşa ? remarcă Pat.

— Da. Cîteodată e aşa. Dar nu ţine mult.

Dădu din cap. Am mers mai departe, braţ la braţ. Treceau pe lîngă noi, aburind, cai înhămaţi la sănii, apoi schiori obosiţi, arşi de soare, membrii unei echipe de hochei, în echipament alb cu roşu, trecea pe lîngă noi viaţa...

— Cum te simţi, Pat ?

— Bine, Robby.

— Facem faţă, nu-i aşa ?

— Da, scumpule.

Se strînse de braţul meu.

Strada se golea. Asfinţitul se-ntindea ca o plapumă roz peste munţii acoperiţi de zăpadă.

— Pat, tu încă nu ştii că avem o grămadă de bani. I-a trimis Köster.

Se opri din mers.

— Dar asta-i minunat ! Înseamnă că putem să ieşim undeva fără să ne facem probleme.

— Da, am spus, ori de cîte ori vrei.

— Atunci, mergem sîmbătă seară la cazinou. Se dă ultimul mare bal al anului.

— Dar seara n-ai voie să ieşi.

— Majoritatea n-au voie să iasă, şi cu toate astea o fac.

Am ezitat.

— Robby, cît timp n-ai fost aici am făcut tot ce mi s-a prescris. Nu mai eram decît o biată reţetă speriată, nimic mai mult. N-a folosit la nimic. Starea sănătăţii mele s-a înrăutăţit. Nu mă-ntrerupe, ştiu ce vrei să spui. Ştiu şi ce mă aşteaptă. Dar timpul care mi-a mai rămas, timpul cu tine... lasă-mă să fac ce vreau.

Faţa ei, scăldată de lumina roşiatică a soarelui, avea o expresie gravă, calmă şi plină de o imensă tandreţe. „Oare despre ce vorbim ? mă întrebam cu gura uscată, e imposibil să stăm aşa şi să vorbim despre ceva ce nu poate şi nu trebuie să se-ntîmple niciodată. E totuşi Pat cea care rosteşte cuvintele astea liniştit, aproape fără tristeţe, ca şi cum n-ar mai fi nimic de făcut, ca şi cum n-ar mai exista nici măcar o jalnică urmă de speranţă. E Pat, aproape un copil pe care trebuie să-l apăr, Pat, care deodată se îndepărtează mult de mine, resemnată şi supusă de pe acum necunoscutului de dincolo...

— Nu trebuie să spui aşa ceva, am murmurat într-un tîrziu. M-am gîndit doar că am putea cere avizul medicului.

— Nu mai întrebăm pe nimeni, pe absolut nimeni. Dădu din capul ei frumos şi prelung, privindu-mă cu ochii pe care-i iubeam.

— Nu vreau să ştiu de nimic. Vreau doar să fiu fericită.

Seara era agitaţie pe coridoarele sanatoriului. Antonio veni să ne invite : se pregătea o reuniune în camera unui rus.

— Pot să merg şi eu, aşa, fără să-l cunosc ? am întrebat.

— Aici ? se miră Pat.

— Aici poţi face multe lucruri care în altă parte nu sînt posibile, explică Antonio zîmbind.

Rusul era un bărbat negricios, mai în vîrstă. Locuia în două camere cu multe covoare. Pe un scrin se lăfăiau cîteva sticle de rachiu. Nu ardeau decît lumînări, încît camerele pluteau în semiobscuritate. O spaniolă tînără, foarte frumoasă, era printre invitate. Se sărbătorea ziua ei de naştere.

Domnea o atmosferă ciudată în încăperile acelea cufundate în penumbră, o atmosferă care-ţi evoca un adăpost de război, datorită fraternităţii bizare dintre oamenii care împărtăşeau aceeaşi soartă.

— Ce doriţi să beţi ? mă întrebă rusul.

Avea o voce foarte caldă şi profundă.

— Ce ne oferiţi.

Aduse o sticlă de coniac şi o carafă de votcă.

— Nu sînteţi bolnav ? mă întrebă.

— Nu, am răspuns stingherit.

Îmi oferi niște țigări cu carton lung la capăt. Am băut.

— Fără îndoială că multe lucruri de aici vi se par ciudate, nu-i așa ?

— Nu chiar. Nu sînt obișnuit cu ceea ce numim viață normală.

— Da, murmură, și aruncă o privire întunecată spre frumoasa spaniolă. E un univers aparte aici sus, care-i schimbă pe oameni.

M-am raliat părerii lui.

— O boală ciudată, adăugă îngîndurat. Îi face pe oameni mai vii. Și uneori mai buni. O boală mistică. Topește zgura.

Se ridică, îmi făcu un semn cu capul și se îndreptă spre tînăra spaniolă, care-l întîmpină cu un zîmbet.

— Patetism dulceag, nu-i așa ? spuse cineva în spatele meu.

Un obraz fără bărbie. O frunte colțuroasă. Ochi neliniștiți, febrili.

— Eu sînt musafir aici, am răspuns. Dumneavoastră nu ?

— Cu asta ademenește femeile, continuă celălalt fără să mă asculte, cu asta le ademenește. Și pe cea mică de colo.

Nu i-am răspuns.

— Asta cine mai e ? am întrebat-o pe Pat după ce s-a îndepărtat.

— Un muzician. Violonist. E nebunește îndrăgostit de spaniolă. Așa cum se îndrăgostesc oamenii aici, sus. Dar ea nici nu vrea să audă de el. Îl iubește pe rus.

— Aș face la fel în locul ei. Pat izbucni în rîs. Mi se pare un om de care te poți îndrăgosti, am continuat. Nu ești de aceeași părere ?

— Nu.

— N-ai fost niciodată îndrăgostită aici ?

— Nu prea.

— Dealtfel, nici nu mi-ar păsa.

— Frumoasă mărturisire ! Pat se ridică. N-ar trebui să-ți fie deloc indiferent.

— N-am vrut să spun asta. Nici măcar nu pot să-ți explic ce-am vrut să spun. Nu pot, pentru că încă nu înțeleg ce-ai putut găsi la mine.

— Lasă asta în grija mea.

— Dar tu măcar știi ?

— Nu prea, răspunse zîmbind. Altfel, n-ar mai fi dragoste.

Rusul lăsase sticlele lîngă noi. Mi-am turnat cîteva pahare și le-am golit. Atmosfera din încăpere mă apăsa. Nu-mi plăcea s-o văd pe Pat printre toți bolnavii aceia.

— Nu-ți place aici ? mă întrebă Pat.

— Nu prea. Trebuie să mă obișnuiesc mai întîi.

— Sărmanul meu prieten...

Îmi mîngîie mîna.

— Nu sînt sărac dacă ești cu mine, i-am spus.

— Nu-i așa că Rita e frumoasă ?

— Nu, tu ești mai frumoasă.

Tînăra spaniolă își sprijinise o chitară pe genunchi. Înfioră strunele cu cîteva acorduri. Apoi începu să cînte, și ai fi zis că o pasăre întunecată plana prin încăpere. Cînta în surdină cîntece spaniole, cu vocea răgușită și fragilă de ființă bolnavă. Nu știu care să fi fost cauza : melodiile acelea stranii și melancolice, vocea crepusculară și emoționantă a fetei, umbrele bolnavilor ghemuiți pe fotolii și pe jos sau fața întunecată, gînditoare a rusului, dar deodată mi se păru că toate acestea nu sînt decît o implorare tînguitoare și resemnată a destinului care aștepta afară, în fața ferestrelor cu storuri trase, aștepta... o rugăminte, un țipăt de spaimă pe care-l scoți cînd înfrunți singur neantul devorator.

A doua zi dimineață, Pat era veselă și zburdalnică. Se ocupa de rochiile ei.

— Mi-au rămas prea largi, mult prea largi, murmură examinîndu-se în oglindă. Apoi se întoarse spre mine.

— Ți-ai adus smochingul cu tine, dragul meu ?

— Nu. N-am știut că aici o să-mi trebuiască așa ceva.

— Atunci, du-te la Antonio. Are să ți-l împrumute el. Doar aveți aceeași talie.

— Nu crezi că-i trebuie și lui ?

— El își pune fracul. Prinse o cută. Și pe urmă du-te să schiezi. Am treabă acum, dar nu pot să lucrez dacă ești aici.

— Pe acest Antonio îl exploatez pînă la sînge. Nici nu știu ce ne-am face fără el.

— E băiat bun, nu-i așa ?

— Da, ăsta-i cuvîntul. Un băiat bun.

— Nu știu ce m-aș fi făcut dacă n-ar fi fost el cît timp am fost singură.

— Să nu ne mai gîndim la asta. E mult de atunci.

— Da. Mă sărută. Și acum, du-te la schi.

Antonio mă aștepta deja.

— Mi-am imaginat eu că nu ți-ai adus un smoching, mă întîmpină dînsul. Încearcă să vezi cum îți vine haina.

Era cam strîmtă, dar îmi venea destul de bine. Antonio fluieră mulțumit și agăță smochingul pe umeraș.

— O să fie o petrecere de pomină mîine, declară tînărul. Norocul nostru că seara e mica secretară de serviciu la biroul administrației. Bătrîna Rexroth nu ne-ar da voie să ieșim. În mod oficial, toate petrecerile de felul acesta sînt interzise. Dar, bineînțeles, nu mai sîntem copii.

Ne-am dus să schiem. Învățasem destul de bine și nu mai era necesar să exersăm la pîrtia pentru începători. Pe drum ne-am întîlnit cu un individ pe mîinile căruia străluceau inele cu briliante. Purta pantaloni în carouri și o lavalieră.

— Ciudate figuri se vîntură pe aici ! am observat.

Antonio rîse.

— Acesta-i un om important. Însoțește cadavrele.

— Ce face ? am întrebat surprins.

— Însoțește cadavrele, repetă Antonio. Sînt aici bolnavi din lumea întreagă. Foarte mulți din America de Sud. Cele mai multe familii vor să-și îngroape rudele în patrie. Atunci, un asemenea însoțitor de cadavre conduce, în schimbul unei retribuții grase, sicriele de zinc pînă la domiciliul decedatului. Cei de profesia lui văd lumea întreagă și pe deasupra se mai și îmbogățesc. Din ăsta, moartea a făcut un filfizon, după cum ai observat.

Am mai urcat o bucată, apoi ne-am fixat schiurile și am pornit. Alunecam pe povîrnișuri, și după noi alerga, lătrînd și scufundîndu-se din cînd în cînd pînă la piept în zăpadă, Billy, asemenea unei mingi roșietice. Se obișnuise iar cu mine, chiar dacă uneori se întorcea brusc din drum și o pornea glonț, cu urechile fîlfîind în vînt, spre sanatoriu.

Exersam cristiane și de fiecare dată cînd alunecam pe pîrtie și mă pregăteam să virez îmi spuneam : „Dacă îmi reușește fără să cad, Pat se va însănătoși". Vîntul îmi bi-

ciuia fața, zăpada era grea și lipicioasă, dar cu exersînd figura căutam coborîșuri din ce în ce mai abrupte, terenuri din ce în ce mai dificile, și ori de cîte ori reușeam strigam în sinea mea : „E salvată !“ Știam că e o prostie, și cu toate astea eram fericit cum nu mai fusesem de mult.

Sîmbătă seară. Un du-te-vino pe furiș. Mare agitație. Antonio comandase sănii, care ne așteptau ceva mai jos de sanatoriu, într-un loc retras. El însuși coborî, în pantofi de lac, pe o săniuță, cu paltonul deschis, sub care se vedea strălucind cămașa albă a fracului. Chiuia de bucurie.

— E dement, i-am șoptit lui Pat.

— Se poartă adesea nebunește, îmi explică dînsa. E teribil de nechibzuit. Numai așa reușește să reziste aici. Altfel nu și-ar putea păstra mereu buna dispoziție.

— În schimb, pe tine o să te „împachetăm“ cu atît mai multă grijă.

Am învelit-o în toate păturile și șalurile pe care le aveam. Apoi, săniile au pornit-o încet spre vale. Era un șir lung. Toți care se țineau pe picioare evadaseră din sanatoriu. Puteai să crezi că-i o nuntă care coboară în vale, atît de festiv se balansau în lumina lunii panașurile multicolore pe capetele cailor, atît se rîdea de mult și se striga de la o sanie la alta.

Sala cazinoului era împodobită strălucitor. Cînd am ajuns se dansa deja. Pentru locatarii sanatoriului era rezervat un colț ferit de curent. Era cald și mirosea a flori, parfum și vin.

O mulțime de oameni stătea cu noi la masă — rusul, Rita, violonistul, o femeie în vîrstă, un pacient mascat cu un cap de mort, un gigolo, Antonio și încă cîțiva.

— Hai, Robby, zise Pat, să încercăm să dansăm.

Sala se roti încet în jurul nostru. Vioara și violoncelul se detașau cu blînda lor cantilenă de restul orchestrei, care acompania în surdină. Pașii dansatorilor alunecau ușor pe parchet.

— Dar, dragul meu drag, știi că dansezi minunat, spuse Pat surprinsă.

— Ei, chiar minunat...

— Ba da. Cine te-a învățat ?

— Gottfried !

— În atelierul vostru ?

— Da... şi la *Café Internaţional*. Doar aveam nevoie şi de fete ca partenere. Rosa, Marion şi Wally mi-au dat ultimul şlif. Dar mă tem că prin felul lor de a dansa n-am cîştigat prea mult în eleganţă.

— Ba da ! Ochii-i străluceau. E prima oară că dansăm împreună, Robby !

Lîngă noi, rusul dansa cu spaniola. Zîmbi şi ne făcu semn cu capul. Fata era foarte palidă. Părul negru, strălucitor îi încununa fruntea ca o aripă de corb. Dansa cu un aer grav, fără a-şi schimba expresia feţei. La încheietura mîinii purta o brăţară cu smaralde mari, pătrate. Avea optsprezece ani. De la masă, violonistul o urmărea cu ochi lacomi.

Ne-am întors ca să ne aşezăm.

— Acum aş avea poftă de o ţigară, spuse Pat.

— Lasă mai bine, i-am replicat precaut.

— Numai cîteva fumuri, Robby. N-am mai fumat de atîta timp !

Luă ţigara, dar renunţă repede la ea.

— Nu-mi place, Robby. Pur şi simplu nu-mi mai place.

Am rîs.

— Aşa se-ntîmplă întotdeauna cînd te lipseşti multă vreme de ceva.

— Dar tu nu mi-ai dus lipsa multă vreme ? mă întrebă Pat.

— E valabil numai pentru otrăvuri, i-am explicat. Pentru alcool şi tutun.

— Oamenii sînt otrăvuri mult mai periculoase decît alcoolul şi tutunul, dragul meu.

— Eşti un copil deştept, Pat, am constatat rîzînd.

Îşi sprijini braţele de masă şi se uită drept în ochii mei.

— Nu m-ai luat niciodată în serios, nu-i aşa ?

— Nici pe mine nu m-am luat vreodată în serios, draga mea.

— Dar nici pe mine ! Fii sincer şi spune-mi adevărul !

Un surîs îi lumina chipul. Antonio o invită la dans. Plecară împreună spre ring. Am privit-o în timp ce dansa. De fiecare dată cînd trecea pe lîngă mine îmi zîmbea. Pantofii ei argintii păreau că nici nu ating parchetul. Avea în mişcări graţia unei antilope.

Rusul dansa din nou cu spaniola. În tăcere. Faţa lui mare şi întunecată exprima o tandreţe umbrită de tristeţe.

Violonistul încercase s-o invite pe spaniolă la dans, dar ea dăduse numai din cap și plecase iar cu rusul spre ring.

Violonistul strivea o țigară între degetele lui lungi și osoase. Deodată, mi se făcu milă de el. I-am oferit o țigară. Mă refuză.

— Trebuie să mă menajez, se scuză cu o voce sacadată.

M-am declarat de acord.

— Cel de colo, continuă dînsul cu un rîs înăbușit arătînd spre rus, fumează cincizeci de țigări pe zi.

— Fiecare după gustul lui.

— Chiar dacă acum nu vrea să danseze cu mine, pînă la urmă tot pun mîna pe ea.

— Pe cine ?

— Pe Rita.

Se așeză mai aproape de mine.

— Eram în relații bune. Cîntam împreună. Apoi a venit rusul și mi-a suflat-o cu tiradele lui. Dar pînă la urmă tot a mea o să fie.

— Cred că n-o să fie prea ușor — am pronosticat.

Omul nu-mi plăcea. Izbucni într-un fel de behăit.

— N-o să-mi fie ușor ? Sînteți un înger plin de candoare ! Nu trebuie decît să aștept.

— Atunci, așteptați.

— Zilnic cincizeci de țigări, șopti. I-am văzut ieri radiografia. Cavernă lîngă cavernă. E sfîrșit. Rîse din nou. La început eram la fel de bolnavi. Radiografii identice. Să vedeți acum ce diferență ! M-am îngrășat cu două kilograme. Nu, dragul meu, n-am decît să aștept și să mă menajez. Aștept cu nerăbdare următoarea radiografie. Sora mi-o arată de fiecare dată. Cînd nu va mai fi el, vine rîndul meu!

— E și asta o metodă, am constatat.

— E și asta o metodă, mă imită, e *singura* metodă, ageamiule ! Dacă aș încerca să intervin acum mi-aș rata șansele în viitor ! Nu, începătorule... aștept cu amabilitate, calm... răbdător...

Aerul devenise din ce în ce mai compact și mai apăsător. Pat începu să tușească. Mi-am dat seama că se uita speriată la mine și m-am prefăcut că nu observ nimic.

Bătrîna încărcată cu bijuterii stătea nemișcată, absorbită de propriile-i gînduri. Din cînd în cînd izbucnea într-un rîs strident. Dar se liniștea imediat și rămînea iar nemișcată. Capul de mort se certa cu gigoloul. Rusul fuma

țigară după țigară. Violonistul i le aprindea. O fată tuși spasmodic, duse batista la gură, se uită în ea și păli.

Mi-am plimbat privirile prin sală. Am trecut de la mesele sportivilor la cele ocupate de burghezi sănătoși, de la cele la care stăteau francezi la grupul englezilor sau olandezilor, cu limba lor greoaie, ce-ți evoca cîmpia și marea... iar printre toți, rătăcită, mica colonie a bolii și a morții, cuprinsă de febrilitate, învăluită în frumusețe și hărăzită pieirii.

Cîmpie și mare... m-am uitat spre Pat... cîmpie și mare... valuri înspumate și nisip... „Ah, mă gîndeam, frunte fragilă pe care-o iubesc ! Voi, mîini dragi ! Tu, viață scumpă pe care pot s-o ador, dar nu sînt în stare s-o salvez !“

M-am ridicat și am ieșit afară. Amărăciunea și neputința mă înfierbîntaseră. Dar frigul mă pătrunse treptat, și vîntul care bătea din spatele caselor îmi strecură fiori de gheață. Am strîns pumnii și am privit mult timp nemișcat spre munții albi și aspri, cu un amestec sălbatec de disperare, furie și durere. În clinchetul clopoțeilor, o sanie trecu pe stradă. M-am întors în sală. Pat veni spre mine.

— Unde ai fost ?

— Afară.

— Ești prost dispus ?

— Nicidecum.

— Scumpule, fii bucuros ! Fii bucuros azi ! De dragul meu ! Cine știe cînd o să mă mai pot duce la un bal ?

— De foarte multe ori încă.

Își sprijini capul de umărul meu.

— Dacă tu o spui, fără îndoială așa va fi. Hai să dansăm. E prima oară că dansăm împreună.

Am dansat. Lumina caldă și catifelată acoperea milostivă toate umbrele pe care noaptea tîrzie le încrusta pe fețe.

— Cum te simți ? am întrebat-o.

— Bine, Robby.

— Cît ești de frumoasă, Pat !

Ochii-i străluceau.

— Ce bine că mi-o spui !

I-am simțit buzele calde și uscate pe obrazul meu.

Era tîrziu cînd am ajuns la sanatoriu.

— Uitați-vă numai la el cum arată, chicoti violonistul arătînd pe furiș spre rus.

— Arătați la fel, am spus mînios.

Mă privi uluit.

— Ei da, dumneata plesnești de sănătate! replică veninos.

I-am întins rusului mîna. Îmi făcu cu capul un semn de adio și o ajută grijuliu și tandru pe tînăra spaniolă să urce scările. În timp ce urcau pe scara slab luminată, spatele lui mare și încovoiat și umerii înguști ai fetei păreau să poarte întreaga greutate a lumii. Capul de mort îl tîra pe gigoloul fandosit de-a lungul coridorului. Antonio ne spuse noapte bună. Era ceva fantomatic în această despărțire șoptită, aproape mută.

Pat se aplecă în timp ce încerca să-și scoată rochia peste cap. Tot trăgînd de corsaj, brocartul se rupse. Pat se uită cu atenție la ruptură.

— Probabil că era de-acum uzat, am încercat s-o consolez.

— Nu face nimic, replică Pat. Nu cred că o să mai am nevoie de ea.

Împături încet rochia și nu o mai agăță în dulap. O puse în valiză. Pe față-i apăru deodată o expresie de oboseală.

— Ia uită-te ce am aici, am spus repede, și am scos din buzunarul paltonului o sticlă de șampanie. Acum urmează mica noastră petrecere.

Am adus paharele și le-am umplut. Zîmbi și bău.

— Pentru noi, Pat.

— Da, scumpul meu, pentru viața noastră frumoasă.

Cît de ciudate erau toate : camera, liniștea și tristețea noastră! Dincolo de ușă pulsa viața infinită, cu pădurile, riurile și suflul ei puternic, viața înfloritoare și neliniștită; dincolo de munții albi, luna martie bătea nerăbdătoare la poarta pămîntului ce-abia își curmase somnul.

— Rămîi noaptea asta la mine, Robby ?

— Da, hai să ne culcăm. Să fim atît de aproape unul de altul pe cît pot oamenii să fie, să ne așezăm paharul pe plapumă și să bem.

Să bei. Să admiri pielea arămie. Să aştepţi. Să stai treaz. Să taci şi să asculţi horcăitul slab din pieptul femeii iubite.

XXVIII

SE STÎRNI FOENUL, VREMEA SE înmuie. O căldură umedă cuprinse valea. Zăpada se topi. De pe acoperişuri se prelingeau picături de apă. Febra urcă pe graficele de temperatură. Pat trebui să rămînă în pat. Medicul venea aproape din oră-n oră. Faţa lui exprima o îngrijorare crescîndă.

Într-o zi, tocmai cînd îmi luam masa de prînz, sosi Antonio şi se aşeză lîngă mine.

— A murit Rita, îmi spuse.

— Rita ? Vrei să spui rusul ?

— Nu, Rita, fata din Spania.

— Nu se poate, am spus, simţind cum îmi îngheaţă sîngele în vine.

Boala Ritei fusese mai puţin gravă decît a lui Pat.

— Aici, totu-i posibil, replică Antonio melancolic. A murit azi-dimineaţă. S-a adăugat o pneumonie.

— Pneumonie. Atunci, e altceva, am spus uşurat.

— Optsprezece ani. Îngrozitor ! S-a chinuit tare mult pînă şi-a dat sufletul.

— Şi rusul ?...

— Ah, nu mă mai întreba ! Nici nu-i vine să creadă că a murit. Susţine că e în letargie. Stă lîngă patul ei şi nimeni nu-l poate scoate din cameră.

Antonio plecă. Priveam pe fereastră. Rita murise, dar eu îmi spuneam doar atît : „Nu-i vorba de Pat. Nu e Pat..."

Prin uşa de sticlă a coridorului l-am văzut pe violonist. Înainte de a putea să mă ridic de la masă, veni spre mine. Arăta îngrozitor.

— Cum ? Fumaţi ? l-am întrebat, numai ca să spun ceva.

Începu să rîdă.

— Bineînţeles ! De ce nu ? Acum nu mai are nici o importanţă.

Am ridicat din umeri.

— Rîzi de mine, virtuosule ? întrebă răutăcios.

— Eşti nebun !

— Nebun ? Nu, pur și simplu am luat plasă. Se prăbuși peste masă și-mi suflă în față respirația lui duhnind a coniac. Am luat plasă. M-au tras pe sfoară. Porcii ! Toți sînt niște porci ! Și dumneata nu ești decît un porc virtuos.

— Dacă n-ai fi bolnav te-aș arunca pe fereastră.

— Bolnav ? Bolnav ? mă imită. Sînt sănătos, aproape vindecat. Tocmai vin de acolo ! O minune ! Un caz de rapidă cicatrizare. Grozavă farsă, nu-i așa ?

— Bucură-te. După ce o să pleci de aici o să uiți de necazuri.

— Așa crezi ? Căpșor practic ! Dumnezeu să aibă în pază sufletul dumitale rotofei !

Se îndepărtă clătinîndu-se, dar se întoarse.

— Vino cu mine ! Rămîi cu mine, să bem. Plătesc tot. Nu pot să suport singurătatea.

— N-am timp. Vezi-ți de altul.

Am urcat iar la Pat. Zăcea răsuflînd din greu, cu mai multe perne sub spate.

— Nu vrei să schiezi ? mă întrebă.

Am scuturat din cap.

— Zăpada nu-i bună. Se topește peste tot.

— Nu vrei să joci șah cu Antonio ?

— Nu. Vreau să stau aici, cu tine.

— Sărmanul meu Robby ! Încercă să facă o mișcare. Adu-ți măcar ceva de băut !

— Asta se poate.

M-am dus în camera mea și am adus o sticlă de coniac și un pahar.

— Vrei și tu puțin ? am întrebat-o. Știi doar că ai voie.

Bău o mică înghițitură și mai tîrziu încă una. Apoi îmi întinse paharul. L-am umplut și l-am dat pe gît.

— N-ar trebui să bei din același pahar cu mine, mă dojeni Pat.

— Asta ar fi culmea !

Am mai umplut o dată paharul și l-am golit dintr-o sorbitură. Dădu din cap.

— N-ai voie să faci asta, Robby. Nici nu trebuie să mă mai săruți. Nici să mai stai așa mult cu mine. Nu vreau să te îmbolnăvești.

— Am să te sărut fără să-mi pese nici de dracu.

— Nu, nu, n-ai voie. Nici nu trebuie să mai dormi în patul meu.

— Bine, atunci ai să dormi *tu* în patul *meu*.

Mișcă buzele, schițînd un gest de refuz.

— Lasă asta, Robby. Tu trebuie să mai trăiești mulți ani. Vreau să rămîi sănătos, să ai o soție și copii.

Un timp, nu mai scoase nici un cuvînt.

— Mi-ar fi plăcut să am un copil de la tine, Robby, spuse apoi sprijinindu-și fruntea de umărul meu. Mai întîi n-am vrut. Nici măcar nu puteam să-mi imaginez. Dar acum mă gîndesc de multe ori la asta. Ar fi frumos să poți lăsa ceva în urma ta. Copilul te-ar privi uneori, și atunci ți-ai aduce aminte de mine. Aș fi din nou cu tine în clipa aceea.

— O să avem un copil. Cum ai să te însănătoșești. Îmi doresc foarte mult un copil de la tine, Pat. Aș vrea să fie o fată, pe care s-o cheme tot Pat.

Îmi luă paharul din mînă și sorbi o înghițitură.

— Poate că-i mai bine că n-avem nici un copil, dragul meu. Să nu rămîi cu nici o povară. Să mă poți uita. Și cînd îți vei aminti de mine, să te gîndești doar că povestea noastră a fost frumoasă... nimic mai mult. Tot n-o să înțelegem niciodată de ce a trebuit să se termine. Să nu fii trist.

— Sînt trist cînd te aud spunînd asemenea lucruri.

Se uită lung la mine.

— Cînd ești nevoit să stai în pat, te gîndești la o mulțime de lucruri. Și multe lucruri pe care altădată nici nu le luai în seamă ți se par ciudate. Știi ce nu mai reușesc acum deloc să înțeleg ? Că poate exista o dragoste ca a noastră și că totuși unul dintre noi trebuie să moară.

— Nu mai vorbi așa, i-am spus. De cînd lumea, unul trebuie să moară primul, așa e viața. Dar mai avem mult pînă atunci.

— N-ar trebui să vină moartea decît atunci cînd ești singur. Sau cînd cei doi se urăsc... dar nu cînd se iubesc.

Am făcut un efort să zîmbesc.

— Da, Pat. I-am luat mîinile ei fierbinți între ale mele. Dacă ne-ar fi dat ca noi doi să întocmim lumea, ar fi mult mai frumoasă, nu-i așa ?

Încuviință.

— Da, dragul meu. N-am admite asemenea lucruri. Măcar dacă am ști ce urmează după moarte. Crezi că mai există ceva după aceea ?

— Există, am asigurat-o. E atît de prost întocmită, încît nu poate să se sfîrșească.

Surîse.

— Bineînțeles, și ăsta-i unul dintre motive. Dar găsești că și minunăția de colo e prost făcută ? — arătă spre un buchet de trandafiri galbeni de lîngă patul ei.

— Tocmai aici e problema ! am exclamat. Amănuntele sînt minunate, dar întregul n-are nici un sens. De parcă ar fi fost întocmit de cineva care nu a știut să răspundă la minunata diversitate a vieții decît prin distrugerea ei.

— Și prin înnoirea ei, murmură Pat.

— Nici în asta nu văd vreun sens ! am strigat. Pînă azi nu s-a îmbunătățit nici cu un dram.

— Ba da, dragul meu, spuse Pat, povestea noastră a fost frumoasă. Cum nu se putea mai frumoasă. Doar prea scurtă. Mult prea scurtă !

Cîteva zile mai tîrziu am simțit înțepături în piept și am început să tușesc. Trecînd pe coridor, medicul-șef mă auzi și-și băgă capul pe ușă.

— Poftiți pînă la mine în cabinet. îmi spuse.

— Nu e cine știe ce, am căutat să-l liniștesc.

— Veniți totuși. Cu o tuse ca asta n-aveți voie să rămîneți alături de domnișoara Hollmann. Veniți chiar acum.

În cabinetul lui mi-am scos, cu o satisfacție ciudată, cămașa. Aici, sus, sănătatea părea un privilegiu aproape nemeritat, te simțeai ca un profitor nedemn și repudiabil.

Medicul-șef mă privi cu o expresie curioasă.

— Păreți chiar mulțumit, îmi spuse încruntîndu-se.

Apoi mă examină cu grijă. Priveam instrumentele strălucitoare, inspiram adînc și încet. repede și scurt, așa cum mi se cerea. Simțeam din nou înțepăturile și eram mulțumit că nu mă mai deosebeam atît de mult de Pat.

— Sînteți răcit, declară medicul-șef. Băgați-vă o zi, două în pat, sau rămîneți măcar în camera dumneavoastră. Nu aveți voie să intrați la domnișoara Hollmann. Nu pentru a vă păzi pe dumneavoastră... ci de dragul ei.

— Pot să-i vorbesc prin ușă ? am întrebat. Sau de pe balcon ?

— De pe balcon puteți, însă numai cîteva minute și chiar prin ușă, dar numai dacă veți face gargară cu regularitate. În afară de răceală, mai aveți o bronșită tabacică.

— Şi plămînii ?...

Mă aşteptam să existe măcar o mică leziune. M-aş fi simţit mai în largul meu faţă de Pat.

— Din plămînii dumneavoastră s-ar mai putea face o pereche, declară medicul-şef. Sînteţi un om sănătos cum n-am mai văzut de multă vreme. Doar ficatul prezintă indurații. Probabil că beţi prea mult alcool.

Mi-a scris o reţetă şi m-am întors în camera mea.

— Robby, întrebă Pat din camera ei, ce ţi-a spus ?

— Că pînă una-alta n-am voie să vin la tine, i-am spus prin uşă. Strict interzis. Pericol de contagiune.

— Vezi, strigă speriată, exact de ce m-am temut !

— Pericol de contagiune pentru tine, Pat. Nu pentru mine.

— Lasă prostiile ! Spune-mi exact despre ce e vorba.

— E aşa cum îţi spun. Domnişoară — i-am făcut semn surorii, care tocmai îmi aducea medicamentele —, spuneţi-i vă rog domnişoarei Hollmann care dintre noi e mai periculos.

— Domnul Lohkamp, declară sora. N-are voie să intre, ca să nu vă contamineze.

Pat îşi plimba nedumerită privirea de la soră la mine. Prin uşă, i-am arătat medicamentele. Înţelese că era adevărat şi izbucni într-un rîs din ce în ce mai puternic, încît îi dădură lacrimile şi începu să tuşească dureros. Sora trebui să fugă repede lîngă dînsa şi s-o sprijine.

— Doamne, dragul meu, şopti ea, asta-i prea de tot ! Şi cît de mîndru te ţii !

Întreaga seară îşi păstră buna dispoziţie. Bineînţeles că n-am lăsat-o singură, ci am stat înfofolit într-un palton gros şi cu un fular la gît pînă la miezul nopţii pe balcon, cu o ţigară într-o mînă, un pahar în cealaltă, şi sticla de coniac lîngă mine. I-am povestit întîmplări din viaţa mea, întrerupt şi stimulat tot mereu de rîsul ei melodios. Minţeam cît puteam, ca să văd zîmbetul înflorindu-i pe faţă. Mîndru de tusea mea percutantă, am golit sticla, şi a doua zi dimineaţă nu mai aveam nici pe dracu.

Foenul începu să bată din nou. Zguduia ferestrele, norii atîrnau grei, zăpada se îngrămădea, ca mai apoi să se rostogolească zgomotos în timpul nopţii. Bolnavii, enervaţi şi neliniştiţi, stăteau treji şi ciuleau urechile. Pe povîrnişurile adăpostite începură să-nflorească brînduşele, iar pe stradă

își făcură apariția, printre sănii, primele trăsuri cu roți mari.

Pat se topea văzînd cu ochii. Nu se mai putea ridica. Noaptea avea de multe ori accese de asfixie. Teama de moarte îi învinețea fața. Îi strîngeam mîinile umede, vlăguite.

— Să trec numai de ora asta! gîfîia, numai de ora asta, Robby. E ora la care mor...

Îi era frică de ultima oră dintre noapte și zi. Credea că odată cu sfîrșitul nopții se subție și se stinge aproape flacăra misterioasă a vieții... numai de această oră îi era teamă și nu voia să fie singură. Altfel, era atît de curajoasă, încît de multe ori trebuia să-mi muște buzele.

Am cerut să mi se mute patul în camera ei și mă așezam lîngă dînsa cînd se trezea, și în ochi îi apărea implorarea aceea disperată. De multe ori mă gîndeam la fiolele de morfină din geamantanul meu și le-aș fi folosit fără ezitare dacă Pat nu ar fi întîmpinat atît de bucuroasă darul fiecărei zile pe care-o mai trăia.

Stăteam la căpătîiul ei și-i povesteam tot ce-mi trecea prin minte. N-avea voie să vorbească prea mult și mă asculta cu plăcere cînd îi relatam cîte-o întîmplare din viața mea. Cel mai mult îi plăceau povestirile de pe vremea cînd fusesem elev, și uneori, imediat după un acces, cînd zăcea palidă și zdrobită pe perne, îmi cerea pentru a nu știu cîta oară să imit pe vreunul dintre profesorii mei. Gesticulînd și șuierînd, mîngîindu-mi o imaginară barbă roșie, mă plimbam atunci prin cameră și declamam, cu o voce scrîșnită, diferite inepții. Inventam în fiecare zi altele, și cu timpul Pat învăță să deosebească destul de bine pe bătăușii și pușlamalele clasei noastre, care îi supărau mereu pe profesori, de ceilalți elevi. O dată a apărut sora de noapte, atrasă de basul tunător al directorului nostru de pe vremuri, și a durat destul de mult pînă ce am reușit, spre amuzamentul lui Pat, s-o conving că nu am înnebunit, cu toate că în mijlocul nopții țopăiam prin cameră învelit într-o pelerină și cu o pălărie moale pe cap, trăgînd o săpuneală zdravănă unui oarecare Karl Ossege, care în mod perfid tăiase catedra cu fierăstrăul.

Apoi, printre perdele se infiltra încet lumina zilei. Crestele munților se conturau ascuțite și negre. Bolta cerului devenea rece și palidă. Lumina veiozei se dilua într-un

galben spălăcit, iar Pat își culca fața transpirată în mîinile mele.

— A trecut, Robby. Am mai cîștigat o zi

Antonio îmi aduse aparatul lui de radio. L-am branșat la sistemul de iluminat, iar prin instalația de încălzire am făcut legătura cu pămîntul. Seara l-am încercat în camera lui Pat. Se auziră fluierături și pocnete, apoi din acest vacarm se desprinse deodată o muzică suavă și limpede.

— Ce-i asta, scumpule ? întrebă Pat.

Antonio îmi dăduse și un program de radio. L-am cercetat.

— Roma, cred.

Și iată, răsună vocea profundă și metalică a crainicei.

— Radio Roma... Napoli... Firenze...

Am învîrtit butonul. Un recital de pian.

— Pentru asta nici nu mai trebuie să mă uit în revistă, am spus. E *Sonata Waldstein* de Beethoven. Știam s-o cînt și eu pe vremea cînd încă credeam că am să devin profesor sau compozitor. Dar e mult de atunci, și acum n-aș mai putea. Prefer să schimb postul. Nu sînt amintiri prea frumoase.

O voce de alto foarte blîndă și dezmierdătoare. *„Parlez moi d'amour"*...

— E Parisul, Pat.

O conferință despre combaterea filoxerei. Am învîrtit butonul mai departe. Publicitate. Un cvartet.

— Asta ce e ? întrebă Pat.

— Praga. Cvartetul pentru coarde, opus 59, numărul doi, de Beethoven, i-am citit din program.

Am ascultat pînă la sfîrșitul primei părți, apoi am învîrtit butonul mai departe, și deodată s-a auzit sunetul unei viori, un sunet minunat.

— Probabil că e Budapesta, Pat. Muzică de țigani.

Am fixat bine postul. Plină și catifelată, melodia plutea deasupra acompaniamentului orchestrei de țambale, viori și naiuri.

— Nu-i așa că e minunat, Pat ?

Nu mi-a răspuns. M-am întors spre ea. Plîngea, cu ochii larg deschiși.

Am închis brusc aparatul.

— Ce e cu tine, Pat ?

I-am cuprins umerii fragili.

— Nimic, Robby. Sînt o proastă. Dar cînd auzi așa... Paris, Roma, Budapesta... Doamne, și eu, care aș fi fericită să mai pot coborî o dată pînă în sat...

— Dar, Pat...

I-am spus tot ce se putea spune ca s-o consolez, dar ea dădu din cap.

— Nu sînt tristă, dragul meu. Nu trebuie să crezi asta. Nu sînt tristă cînd plîng. Se-ntîmplă uneori, dar îmi trece repede. Stau și mă gîndesc mult...

— La ce te gîndești ? am întrebat-o sărutîndu-i părul.

— La singurul lucru la care mai pot să mă gîndesc... la viață și la moarte. Dacă atunci mă cuprinde tristețea și nu mai înțeleg nimic, îmi spun că e mai bine să mori cînd mai vrei să trăiești decît să mori cînd nu mai ai chef de viață. Ce zici ?

— Nu știu.

— Ba da. Își sprijini capul de umărul meu. Cînd vrei să mai trăiești, înseamnă că mai există ceva ce iubești. E mai greu, dar în același timp mai ușor. Gîndește-te, tot ar fi trebuit să mor, și acum sînt recunoscătoare că am avut parte de tine. Aș fi putut să fiu tot așa de bine singură și nefericită. Atunci nu mi-ar fi fost greu să mor. Acum mi-e greu, dar în schimb sînt tot atît de plină de iubire ca o albină de miere cînd revine seara la stup. Dacă aș avea de ales... aș alege mereu la fel.

Se uita la mine.

— Pat, am spus, mai există o posibilitate... după ce foenul va înceta să bată, te vei simți mai bine și o să plecăm de aici.

Continuă să mă privească cercetător.

— Sînt îngrijorată pentru tine, Robby. Pentru tine e mult mai greu decît pentru mine.

— Să nu mai vorbim despre asta.

— Ți-am explicat numai ca să nu crezi că sînt tristă.

— Nici nu cred că ești tristă.

Își puse mîna pe brațul meu.

— Nu poți să prinzi iar postul cu orchestra de țigani ?

— Vrei să-i asculți ?

— Da, scumpule.

Am dat iar drumul la aparat și, încet la început, apoi din ce în ce mai amplu, răsună în cameră vioara, acompaniată de naiuri, și în surdină arpegiile țambalelor.

— Frumos, spuse Pat. Ca o briză. O briză care te ia și te poartă departe.

Era un concert de seară, transmis de la o grădină-restaurant din Budapesta. Prin murmurul muzicii se deslușea cînd și cînd conversația clienților sau cîte-un strigăt vesel și limpede. Puteai să-ți imaginezi că pe Insula Margareta castanii se împodobiseră cu primele frunze care licăreau palid în lumina lunii și se unduiau ca mîngîiate de suflul viorilor. Poate că era o seară caldă, și oamenii stăteau la masă în aer liber, avînd înainte paharele în care strălucea chihlimbarul vinului unguresc ; chelnerii alergau de colo-colo în hainele lor albe, țiganii cîntau. Într-un tîrziu, plecau obosiți spre casă, prin geana verzuie a zorilor de primăvară... iar Pat zăcea aici, surîzătoare, condamnată să nu mai părăsească niciodată această cameră, să nu se mai ridice dintre aceste perne.

Apoi, deodată, totul se precipită. Obrazul ei drag se subție. Pomeții deveniră proeminenți, iar oasele tîmplelor scoaseră și mai tare în evidență fruntea. Brațele erau firave ca de copil, coastele se desenau sub piele, și febra scutura violent trupul slăbit. Sora aduse baloane cu oxigen, și medicul venea din oră-n oră.

Într-o după-amiază, temperatura scăzu inexplicabil de repede. Pat se trezi și se uită lung la mine.

— Dă-mi oglinda, șopti dînsa.

— Ce-ți trebuie oglindă ? Odihnește-te, Pat. Cred că acum ai scăpat. Aproape nu mai ai temperatură.

— Nu, șopti vocea ei răgușită și stinsă, dă-mi oglinda.

Am înconjurat patul, am luat oglinda și am lăsat-o să-mi cadă din mînă.

— Te rog să mă ierți ! Cît de neîndemînatic pot să fiu ! Pur și simplu mi-a scăpat din mînă și s-a spart în mii de bucățele.

— Mai am una în poșetă, Robby.

Era o oglindă mică din nichel cromat. Am trecut cu mîna pe suprafața lucioasă, ca să-și piardă din claritate, și i-am întins-o lui Pat. O șterse cu un mare efort și se privi cu încordare.

— Trebuie să pleci, dragul meu, șopti apoi.

— De ce ? Nu mă mai iubești ?

— Nu trebuie să mă mai vezi așa. Nu mai sînt eu asta.

I-am luat oglinda.

— Oglinzile astea de metal nu fac doi bani, Pat. Uită-te numai la mine cum pot să arăt în ea ! Palid și tras la față. În realitate sînt bronzat și puternic. Oglinda asta deformează rău de tot !

— Vreau să păstrezi altă amintire despre mine, murmură ea. Întoarce-te în oraș, scumpule. O să mă descurc și singură.

Am liniștit-o. Îmi ceru iar oglinda și geanta. Apoi începu să se pudreze, își fardă sărmanul obraz slăbit, buzele crăpate, cearcănele adînci și cenușii de sub ochi.

— Doar un pic, dragul meu, spuse încercînd să zîmbească. Nu vreau să mă vezi urîtă.

— Poți să faci ce vrei, i-am spus, n-ai să fii niciodată urîtă. Pentru mine ești cea mai frumoasă femeie din lume.

Am luat oglinda și pudriera și i-am cuprins încet capul cu mîinile. După cîtva timp începu să se frămînte.

— Ce este, Pat ? am întrebat-o.

— Ticăie atît de tare... șopti.

— Ce anume ? Ceasul meu ?

Dădu din cap.

— Face un zgomot...

Mi-am desprins ceasul de la mînă.

Privi temătoare mișcarea secundarului.

— Ia-l de aici...

Am luat ceasul și l-am trîntit de perete.

— Așa, acum nu mai ticăie. Acum, timpul stă pe loc. L-am oprit din goana lui. Acum nu mai existăm decît noi doi, numai noi doi, tu și cu mine, și nimeni altcineva.

Se uită la mine. Ochii ei erau larg deschiși

— Dragostea mea... îmi șopti.

N-am putut să-i suport privirea. Venea de foarte departe, trecea prin mine și se ducea undeva în necunoscut.

— Încercatul meu camarad, am murmurat, iubitul și curajosul meu camarad !

Muri în ultima oră a nopții, înainte de revărsatul zorilor. Greu și chinuit, fără ca nimeni s-o poată ajuta. Îmi strîngea mîna, dar nu mai era conștientă că sînt lîngă dînsa.

Într-un tîrziu, cineva a spus :

— E moartă...

— Nu, nu e încă moartă. Mă mai ține încă de mînă...

Lumină. Insuportabilă și violentă. Medicul. Mi-am desprins încet mîna. Cea a lui Pat căzu. Sînge. O față descompusă, de om sufocat. Ochi chinuiți, împietriți. Păr brun, mătăsos.

— Pat, am strigat, Pat !

Și pentru întîia oară nu mi-a răspuns.

— Lăsați-mă singur, am spus.

— N-ar trebui mai întîi să ?... întrebă cineva.

— Nu, am spus. Ieșiți. Nu vă atingeți de ea !

Am spălat sîngele. Eram ca de piatră. Am pieptănat-o. Începuse să se răcească. Am culcat-o în patul meu și am învelit-o cu pături. Eram aproape de dînsa și nu reușeam să mă gîndesc la nimic. M-am așezat pe un scaun și am privit-o lung. Cîinele intră și se întinse lîngă mine. Sub ochii mei, fața lui Pat se metamorfoza. Nu puteam să fac nimic altceva decît să stau inert și s-o privesc. Apoi, dimineața cea nouă n-a mai găsit-o lîngă mine.

Lector : GABRIELA IOAN
Tehnoredactor : ELENA PREDA

Apărut 1978. Bun de tipar 23.02.1978.
Tiraj 60 000 ex. Broşate 30 000. Legate 30 000.
Coli tipar 25,5.

Comanda nr. 70 704
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti,
Republica Socialistă România

Lei 23,50

Colecția
«Romanul de dragoste»
145

Atmosfera febrilă a Berlinului din anii '20... Timp plin de neliniști și întrebări fără răspuns... Robby, Köster și Lenz, supraviețuitori ai tranșeelor, afirmă discret dar convingător puterea prieteniei. Pentru Robert Lohkamp, apariția lui Pat — fermecătoare și fragilă — întruchipează dragostea unică, dragostea care dă sens și transfigurează existența. Apărut în 1938, acest roman al lui Remarque, vădind marile sale virtuți scriitoricești, este, pe lîngă duioasa și tragica poveste a unei iubiri, radiografia unei generații dizlocate de război de la rosturile ei firești. O ecranizare de mare succes, în care au jucat Robert Taylor, Margaret Sullavan și Franchot Tone, a sporit și mai mult popularitatea cărții.

ULTIMELE APARIȚII:

136 Claude Spaak ■ Ordinea și dezordinea
137 Xavier de Montépin ■ Lumină în amurg
138 Ion Vlasiu ■ O singură iubire
139 Henri de Régnier ■ Șarpele cu două capete
140 Nicolae Motoc ■ Golful sălbatic
141 Iris Murdoch ■ Castelul de nisip
142 Virgil Duda ■ Cora
143 Lilli Promet ■ Primavera
144 Marin Sorescu ■ Trei dinți din față